

ASTRONOMIE-rara

Astronomicum Caesareum

Apian, Petrus

Ingolstadii, 1540

Deutsches Museum, München

Signatur: 1927 C 4

Persistenter Link: <http://dx.doi.org/10.5079/dmm-63>

ASTRONOMIE-rara

ASTRONOMIE-rara ist ein Gemeinschaftsprojekt des Deutschen Museums, München und der ETH-Bibliothek Zürich.

ASTRONOMIE-rara is a collaborative project run by the Deutsches Museum, Munich and the ETH-Bibliothek Zurich.

<http://astronomie-rara.ethbib.ethz.ch/>

Nutzungsbedingungen

Dieses Dokument steht kostenlos zur nichtkommerziellen Nutzung zur Verfügung. In jedem Fall ist das Deutsche Museum als besitzende Institution in der Form „Deutsches Museum, München“ zu nennen und der permanente Link zur Präsentation anzugeben.

Für die Verwendung von höheren Auflösungen als auf dieser Webseite angeboten und für die gewerbliche und kommerzielle Nutzung der Digitalisate gelten die Bedingungen der Bildstelle des Deutschen Museums. Besuchen Sie uns unter

<http://www.deutsches-museum.de/archiv/bestaende/bildstelle/>

Terms and conditions

This document is freely available for non-commercial use. In any case the Museum as holder of the digitised material and its originals has to be quoted as „Deutsches Museum, München“ followed by the permanent link to the web presentation.

For commercial use and if you like to obtain high solution images please contact the picture office of the Deutsches Museum. For detailed information on fees and regulations please consult the following website

<http://www.deutsches-museum.de/en/archives/collections/picture-office/>

1927
C
4

2

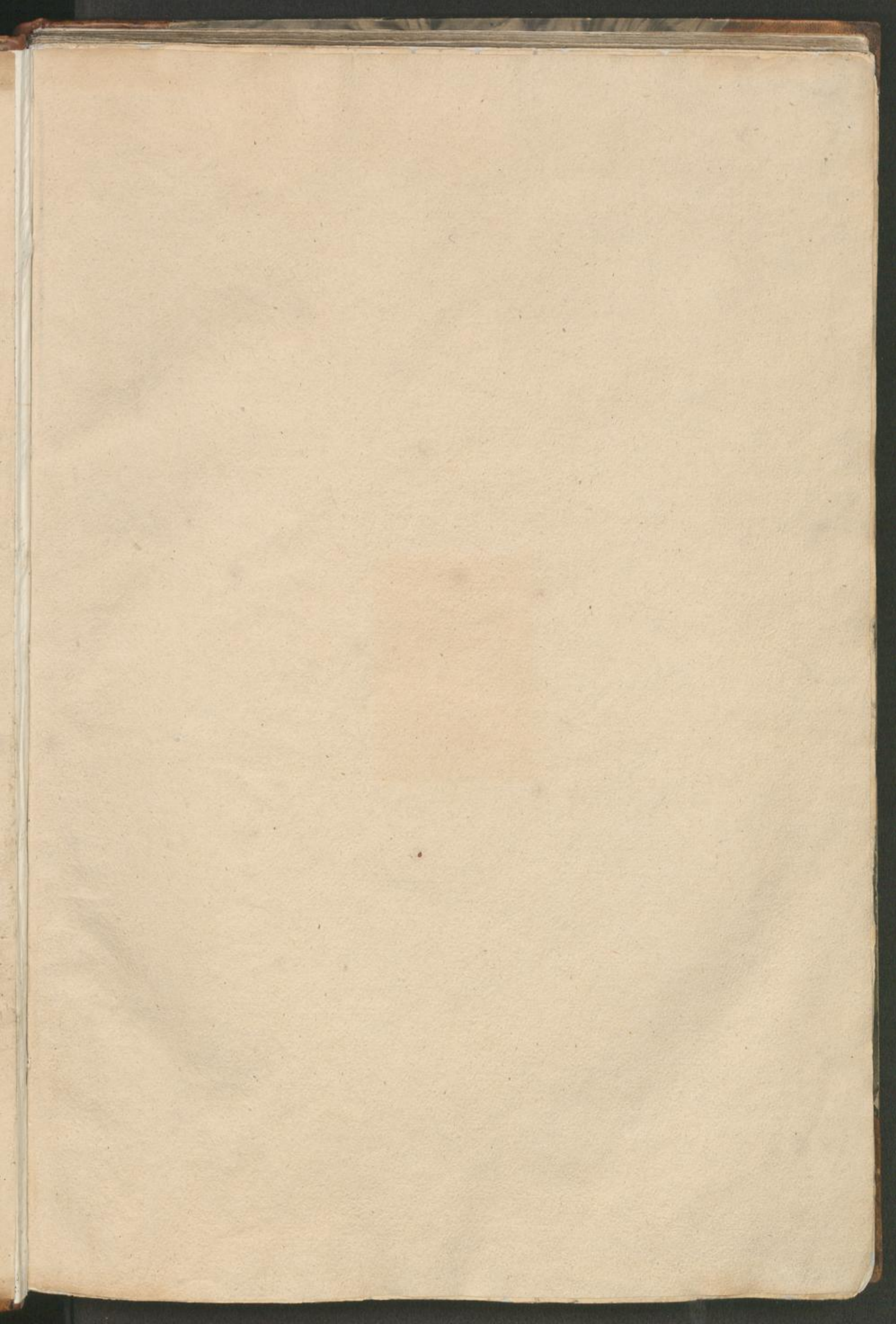
III. G.

Apianus

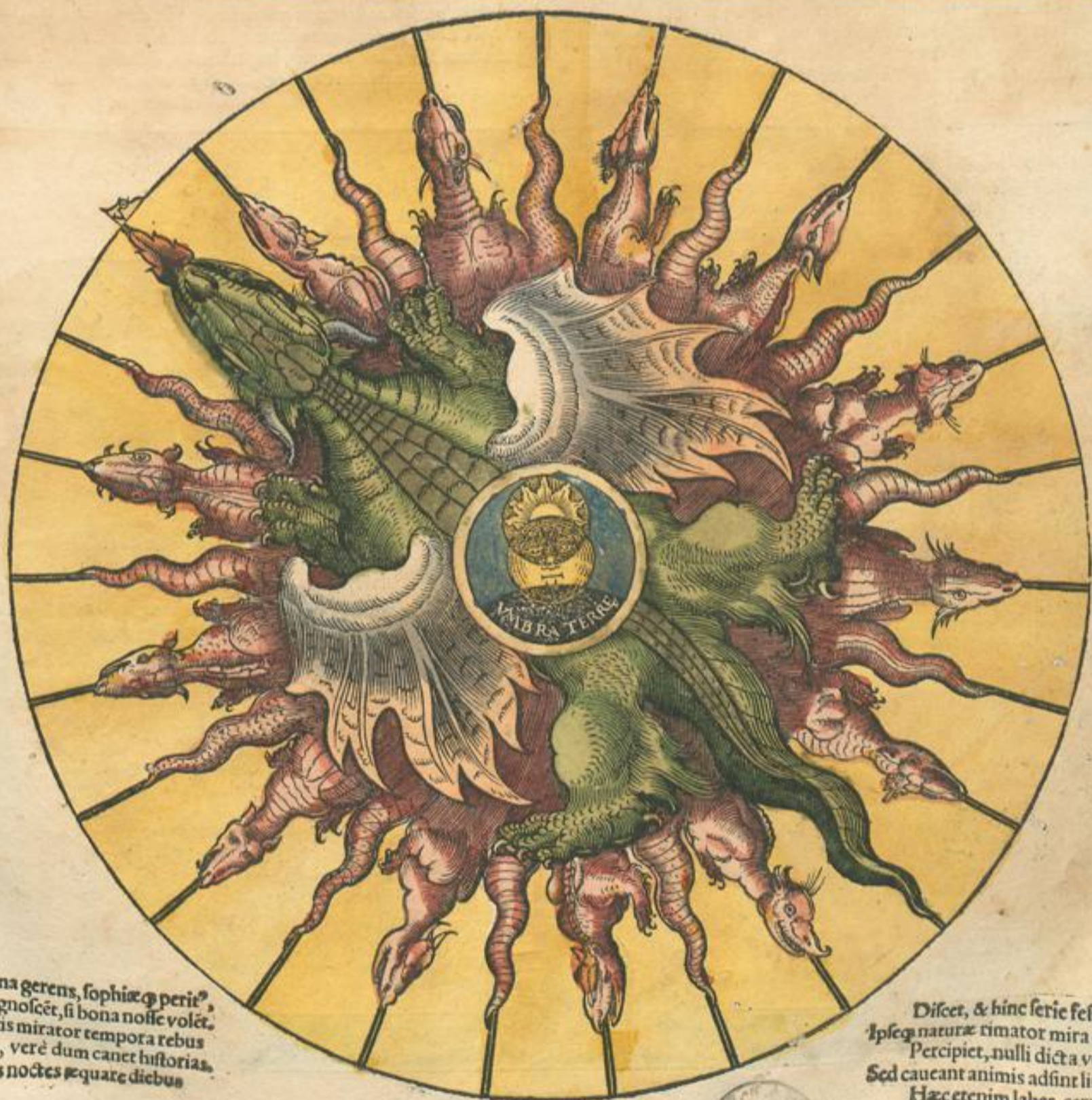

1927 C 4

1540

(A. piacentino, Petrus I)

Historicus, diuina gerens, sophiaq; perit,
 Hic sua cognoscet, si bona nosse volit.
 Namq; vetustatis mirator tempora rebus
 Distribuet, verè dum canet historias.
 Ipse sacri præles noctes sequare diebus

Disce, & hinc serie festa locare sua,
 Ipse naturæ timator mira cometae
 Percipiet, nulli dicta vel acta prius;
 Sed caueant animis adfuit liuore perustis,
 Hæc etenim labes cernere vera negi

CAROLVS QVINTVS

DIVINA FAVENTE CLEMENTIA ROMANORVM IMPERA-

tor semper Augustus, ac Germaniæ, Hispaniarum, vtriusq; Siciliae, Hierusalem, Hungariæ, Dalmatiæ, Croa-
tiæ, &c. Rex, Archidux Austriæ, Dux Burgundiæ, Brabantia, &c. Comes Habsburgi, Flandriæ, Tyrolis &c.
Vniuersis & singulis notum esse volumus. Quum noster & Imperii sacri fidelis, dilectus Petrus Apianus Ma-
thematicæ rei in primis peritus, nobis humilime supplicauerit, quòd Ephemerides quasdam, vnâ cum aliis infra

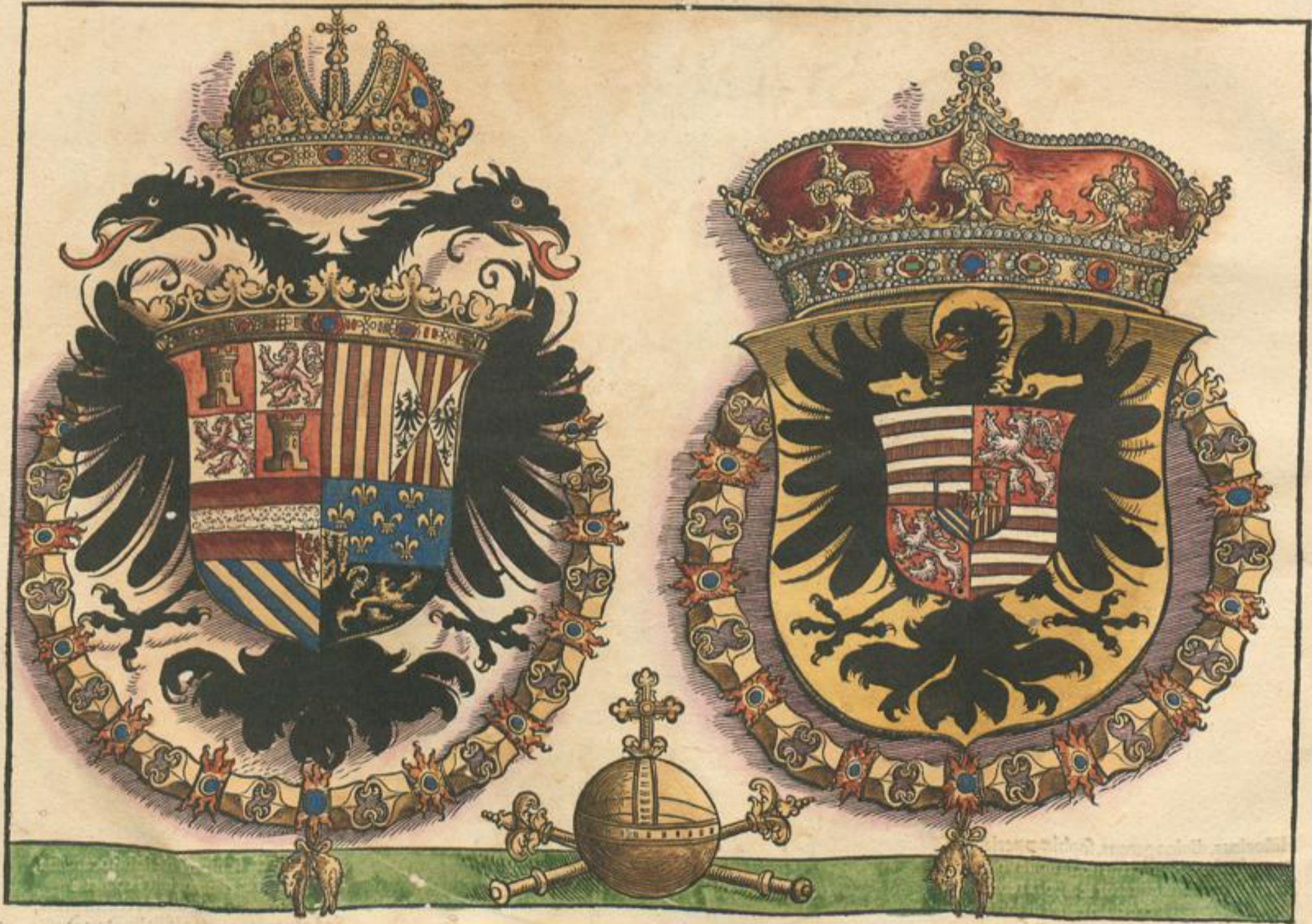
commemoratis opusculis, maximo suo sumptu, pariq; tum inuentionis tum æditionis labore, in communem honorû studiosorumq; omnium
vsûm candide & humaniter ædere secum constituerit, Vereaturq; iam ne eadem ab aliis quoq; qui ex alterius incommodo suum aucupari cõ-
tendunt commodum, quicq; alieno labore beneperita, in suum ipsorum male conuertunt vsûm, imprimerentur, id quod in suum haud vulga-
re detrimentum redundaret, quatenus Priuilegii nostri prærogatiua ad certum annorum numerum, in quo nemo planè illud tentare auderet,
se adiuuare dignaremur, Quumq; nos eorum, qui tum opera diligenti ac sedula, tum vigilantia sua non mediocri, quam & prouehendis bonis
artibus gnauiter impendunt, & inuulgandis vtilibus libris nulli nec sumptui parentes nec labori, liberaliter insumunt, Reipublice signiter præ-
desse solent, emolumentum promouere, contra dispendium amouere, pro germano & innato nobis ad eximia honestissimæq; ingeniarum ar-
tium studia fauore studeamus, fit vt facilius Apiano quoq; prædicto, præcibus eiusdem & supplici petitioni condescendentes, Gratiam no-
stram hac in re impertiamus singularem. Omnibus itaq; & singulis Calcographis, Bibliopis, & quibusuis alijs tenore præsentium districte in-
hibemus, ne videlicet infrascriptos libros, quos prænominatus Apianus vel iam æditioni destinauit, vel æditurus, eruditus omnibus in publicû
communicaturus est vnquam, puta Ephemerides ab anno salutis nostræ Milleesimo quingentesimo tricelimo quarto ad Septuagesimum supra Mil-
lesimum & quingentesimum duraturas, præterea libros de Vmbtris, Centiloquium Arithmetices: & alium adhuc de Arithmetica libellum, cum
Regulis Cosiæ demonstratis: De mensuratione vasorum cum artificiali partis vacuæ inuentione: Schedulas diarias siue Almanak cum iudicijs an-
nalibus, seu (vt vulgus loquitur) Practicis, quibus actis mutationes, dierumq; electiones singulæ continentur: Libros item de coniunctionibus,
Ptolemæum ex nouissima illa Vuilibaldi Pyreckameri translatione, antehac nunq; æditum, cum Tabulis correctissimis, & in quadrangulæ figurâ
(cuiusmodi hætenus excusæ non sunt) conformatis: Ptolemæi etiam libros Græce, eruditos eos sanè, & (quod tanto auctore dignissimum erat)
elegantes, natiuamq; illam suam gratiam in propria lingua retinentes: Librum de Eclipsibus: Librum Azophi Astrologi vetustissimi: Libros Ge-
bri: Vitellionis quoq; auctoris antiquissimi simul ac doctissimi Perspectiuam, opus & ingens & ipsa materiæ iucunditate laudatissimum: Astrono-
micum Imperatorium: Librum de diebus Creticis: Libros de Iride. Tabulas resolutas iam per eundem recens supputatas: Radium nouum Astro-
nomicum, simulq; & Geometricum, vnâ cum vario Sinuum & Chordarum vsu: Librum de Speculo ad pulcherrimas dimensiones apte adcommo-
dato: Introductionem Cosmographicam cum omnis generis obseruationibus itidem per sinus & chordas, adiuncto insuper Meteoroscopio dupli-
ci, plano & (quod inauditum erit pleriq;) numerorum, Astrolabiumq; numerorum vniuersale, vt recens ita vtilissimum: Tabulas seu Mappas, vt
vocat, vniuersi terrarum orbis generales, aut etiam quarundam Regionum seu Prouinciarum particulares: & quicquid in Mathematicis rebus
dictus Apianus sub Titulo & nomine suo, aut si qua aliena rerum Mathematicarum monumenta prius neutiquam excusæ, sua vero iam industria re
cognita & restaurata, vel etiam figuris tantum illustrata, per quoscunq; volet Impressores, in lucem ædiderit, intra spaciûm triginta annorû, ab ipso
æditionis die computando, præter suam ipsius voluntatè, excudant, seu excudere faciant, neq; sic excusos venum exponant seu vendant, sub pœ-
na Decem Marcharum Auri puri, pro vna Camera nostræ Imperiali, altera vero medietate dicto Apiano irremissibiliter exoluendum, tum amif-
sionis librorum sic ad æmulationem excusorum, quos vbicumq; locoq; nactus fuerit, per se siue suos, aut adiumento Magistratus eius loci, sibi vendi
care & in potestatem suam redigere poterit. Harum testimonio literarum Sigilli nostri appensione munitarum. Datum in Ciuitate nostra Im-
periali Ratispona, die tertia Mensis Iulij, Anno Domini Milleesimo Quingentesimo Tricelimo secundo, Imperii nostri Duodecimo, & alioz Re-
gnorum nostrorum Decimosextimo,

*Imperatorium uo-
cauimus Cesaricū,
opus præfens, con-
uenienti tam Im-
peratori quàm Re-
gi uocabulo, quibus
utrisq; dicauimus.*

Vidu Held

CAROLVS.

*Ad mandatum Cesaricæ & Catholice Maiestatis proprium.
Ioannes Obernberger.*

1927 C 4

A V G V S T I S S I M I S C A E S A R I
R I B V S C A R O L O E T F E R D I N A N D O , I M P E
R A T O R I I L L I R E G I Q V E H V I C R H O M A N I S , F R A
T R I B V S I N V I C T I S S I M I S & . I L L V S T R I S S I M I S P R I N
C I P I B V S , A V S T R I A E A R C H I D V C I B V S & . D O M I N I S
S V I S C L E M E N T I S S I M I S , P E T R V S A P I A N V S
à Leyfnick, Salutem obsequentiſſimus præcatur cliens.

MOS EST, INVICTISSIMI CAESARES, AEDITVRIS ALIQVID, ut quos sui patronos statuunt, laudum nominibus, virtutumque insigniis operosissime describant, quo videlicet, & Mæcenates scribentum præconiis illustriores, ipsi vero rerum traditores patrociniis præstantia celebriores euadant. Quod equidem vtrumque mihi tam feliciter cessisse dum vestris maiestatis hanc dedicationem paro, pergaudeo. Cum enim maiores sitis, quam qui encomia admittatis, ego vero indignior quam qui inferiora audeam, indoctiorque quam ut paria possim, plane veniam huius consuetudinis me impetrasse reor. Nisi vero quis nodum in scyrpo querere malit, quam nihil ageret? At si Horatius ille Flaccus Poëta disertissimus sagacissimusque Agrippæ carmen negauit, metuens se laudes eius culpa ingenii detriturum, quid non trepidationis mihi homini ab omni arte, eloquentiaque alieno aliquid hic auro, putet quis impendere? et id cum non desint innumeri buccinatores in hoc dies & noctes incumbentes strenuissime, qui elogia, vitas, & acta vestra totis viribus, omnique orationis varietate orbi prædicent, proclamant, longumque in æuam diffundant, adeo, ut si post rãtos & tot præclaros viros, in præsentia quid moliar, merito iuxta prouerbium, ne pictos quidem adhuc nouisse Caesares argui quædam, quare ne tã turpis insimulè ignorantia & quasi cœlum mathematicus non videam, plura nunc addere superfedeo. Cæterum cur vestris maiestatis, & Caesariibus, & Austriæ Archiducibus, potissimum assertoribus gaudeam, hoc malo persequi. Consideranti mihi paulo altius Caesarum Imperatorumque Rhomanorum in excolendis, prouehendis atque adeo perpetuandis, ut sic loquar, mortalium ingenii, studia & operas, non inuenio alibi gentium gloriam parem vnius nominis existere. Neque vero est quæ hic se iactet vel Græcia, vel Phœnicia, vel Eegyptus, quantumuis litterarum artiumque principia sibi vendicent. Quandoquidem ille non minus conduxisse videtur qui inuentum probe in usum humanum tranſfundit, quam ille qui rem primus ostendit. Inuentor prodesse cogitat, alter re ipsa prodest. Ut enim architectus non magis amplexatur, ubi opus structura est, gnomonis doctorem, quam dator, sic puto neminem requiret, qui quando exiguntur artis opera, potius inuentorem quam artis traditorem presentem. At qui melius tradunt hæc in manus hominum, hijs qui curant assidue, ut optimi quique autores in orbem diuulgentur, quique ingenia hominum, ut cum Plinio loquar, rem publicam faciunt? Iam vero hac in parte qui plus contulerint multis iam seculis populo rhomano et populosissima certe orbis parti Europe, quam rhomani Caesares nullifunt. Ut enim à primis ordiar, Nonne Augustus statim, tantum non gentis huius & nominis princeps, si Iulium demas, ille (nec sine deo quidem) Apollinem suum palatinum voluminibus tum græcis tum latinis magnificentissime instructum, perpetuæ utilitati consecrauit? ibique non modo suæ, sed & omnium linguarum & ætatum auctores selectissimos ipse eruditissimos, suis quantumuis grandibus coemistis sumptibus, salutisque hominum gratuito dedicauit? Inde enim innumera merabiles viri, & in omni disciplinarum genere consummatissimi prodierunt sedulo, cui rei si cæteros taceam, argumento certissimo vel vnicus Celsus poëta esse potest, qui quantum quantus fuit, ex Bibliotheca redditus est Augusti. Dum enim scripta palatinus quæcumque reponit Apollo, Lustrat, ut inquit ille, quãtũ nõ dii boni cognitionis hausit? Atqui hic mihi optarem, eam eloquendi vim quantam neque Graius, neque latinus orator habuit, ut hanc tam sanctam Caesareæ gentis pietatem dignæ admirationi adsererem, vereque suspiciendam mortalibus edocere rem, quod equidem, quia non licet, admiror vnice interim, exosculorque, optans, imò depræcans ab omnibus parem religionem in adorandis Caesarum virtutibus. Sed ut ad rem redeam, Augustus Rhomanorum Imperator secundus primus studuit libris æternitati consecrandis, & certe primus, cum nemo sit qui Asiæ Pollionis operam (quanquam prior Marci Varronis bibliothecam Rhomæ exhibuerit) cum Caesaris thesauris conferte audeat, quis enim priuatum consuli, consulem Imperatori gentiumque domino prestitisse crediderit? Quos autem & quales rerum fontes mundo præparauerit, facile colligere est ex tanti principis iudicio. Quantus enim ingeniorum delectus in eo fuerit, ut reliquos præteream, Virgilius noster, qui etiam hodie omnium consensu, parens eruditiois appellatur, testis est, quantus item doctrinæ fauor amorque penes hunc extiterit, partim & idem Maro docet, quem ex medijs flammis, (dum eius opera contra testamenti veredundiam cremari vetat,) eripuit, partim alii. Anthonio namque Musæ medico suo statuam erigi iuxta signum Aesculapii passus est, Cornelium Galium poëtam eximium ad præfecturæ gradum usque promouit. Frontonem philosophum ob insignem scientiam Consulari dignitate donauit. Neque illud quoque obscurum est quod Alexandrinis pepercerit non magis ob aliam rem vllam, quam Arrii philosophi amorem. At qui huiusmodi sexcenta ni longior esse nolim, in re aperta, suppeterent, quibus Augustus & litteras & litteratos ornasse, auxisse, ditasseque, palam face rem. Verum enimvero quid in vno immeret? quali non venerandum hunc, neque satis laudandum morem, omnes fere sequentum æquali studio, simili ardore, nec minoribus expensis, continuauerint. Ut enim aliquot dnm taxat exemplis (nam singula singulorum patrociniis restituisse infinitum foret) rem probem. Nonne Tyberius Claudius Nero, Vespasianus uterque, Anthonini ambo, Traianus Tacitusque Imperatores, Valerius, Senecam, Lucanum, Andromachum theriace inuentorem, Iosephum, Plinium vtrumque, Plutarchum, Cornelium Tacitum auctores orbi dederunt? quorum vltimus non modo ut in omnibus bibliothecis collocaretur, verum sed decies ad usum publicum quotannis transferretur, edicto cautum est. An non legimus Iulium ipsum dictatorem omnes medicinæ liberaliumque artium professores, quo libentius urbem incoherent, ciuitate donasse? Vespasianum latinis græcisque rethoribus, annua centena (quæ duorum milium, quinque gentorumque aureorum nobis summa est) persoluisse? Anthoninum pium rethoribus philosophisque non salaria tantum, verum sed honores & prouincias decreuisse? Gordianum denique sexaginta duo millia voluminum bibliothecæ suæ intulisse? Antonius Imperator Seueri filius Opianum poëtam pro opere de piscibus sibi dicato, tot aureis donauit, quot versus dederat. Domicianus Statium et Sylum vates, hunc tertio consulari illum corona insigniuit. Posterioris memoriam Martialis poëta his versibus celebrat. Augusto pia thura victimasque pro nostro date Sylio camenæ. Bissenos iubet en redire fasces, Noto consule nobilique virga, Vatis Castaliam domum sonare, Rerum prima salus & vna Caesar, Gaudenti superest adhuc quod optet, Felix purpura tertiusque consul. Theodosius Aurelium Prudentium ad militiæ præfecturam perduxit. Ausonius à Caesare Gratiano cuius filium erudiit Consul est factus, Quintilianus stipendium meruit sub Domitiano è fisco accipere, Adrianus & Antonius Arrianum historicum propter Alexandri historiam scriptam ad Consularem dignitatem euexerunt, Traianus Dionem Prusicum philosophum curru suo non semel dignatus est, Cyrus Pannapolita poëta Theodosii iunioris beneficio factus est Episcopus, Constantinus Ablabium philosophum vna cum filio rectorem imperii fecit, Claudiano statuam crexerunt Archadius & Honorius, quam in foro Traiani collocari præceperunt, Marcus Anthonius Imperator Iunio rustico philosopho, consilia sua publicauit omnia, consulari quoque viuum, statua mortuum decorauit. Dies me citius papirusque deficiat antequam omnia omnium Imperatorum præconia, quæ litteris earumque cultoribus fouendis hæcenus meruerunt, singulatim persequar. Breuiter ita omnes reliqui diuinitus certe animati studiis profuerunt, omnes inquam, paucis exceptis, quos aut mors maturior, aut valetudo iniquior vetuit, nunquam non commodis mortalium inuigilando, optimisque indolibus iuxta extollendis incubuerunt. Emulantes nimirum peruetusta maiorum suorum vestigia, Siquidem Pergami reges, unde rhomana origo, primi omnium iam olim hoc institutum, studiosissime coluerant, quibus maximis certaminibus bibliothecæ semper sunt institutæ, Plinio teste, imò ut Plutarchus tradit grauissimum auctor, ducentis librorum millibus coacervatæ, adeo plane genuinum, & à proavis usque ingenitum, fuit Caesaribus, honestis artibus studiisque hominum adesse, consulere & prospicere. Ad nostra propius tempora veniamus, atque adeo ad imagines vestras Austriacas centum iam perpetuis annis (quæ laus nulli alii domui cum vestra communis est) Imperio rhomano felices augustasque, in quorum annorum spatio, quantum bonæ litteræ & artes omnes ab Imperatoribus, Au-

strisq; ducibus adiutæ sint, dictu vt est promptum sic rursus præ copia difficile. Initium autem summenti à Diuo Alberto secundo, potentissimo Cæsare, Boemiæ, Vngariæq; rege in hæc nostra tempora Imperium vestrum continua serie demittente, occurrit præter alia studia æque admirari Mathematicam tanta fide cultam nomini Austriaco. Ioannem Gmündensem, Peurbachium, Ioann. Regimontanum, Stabium, mathematicos incomparabiles, nec vlli veterum dissimiles, nonne vestri maiores tulerunt Austriæ duces, sacratissimiq; Imperatores Albertus, Fridericus, Maximilianus! Vt interim Poëtas, Oratores, Historicos, Iurisprudentes, Medicosq; sileam, quibus profecto nulla ætas, aut vidit copiosiores, aut mirata est doctiores. Nominarem aliquos, nisi omnes malint, nominarem omnes, nisi complures nolint, proinde dum hoc prætereo posteritati nunquam tacituræ cunctos relinquo. Quis autem enumeret eos quos nunc vos Inuictissimi fratres producit huic æuo, indiesq; excitatis? quos sane, ingenue dicam, qui referre conabitur, nõ aliud facturus, quàm arenas Istri, aut folia Herciniæ distincturus est, Atqui hæc est vna ratio cur Cæsaribus potissimum tutoribus gestiam, quia hanc aram non pluribus vsipiam, neq; tutius, neq; perennius cultam uideam. Sicut etiam altera quare Austriacis Ducibus, quando mathematicis excellentibus saluberrimam hætenus an coram hanc extitisse sciam. Nec minus animi mihi addidit Regum Hispaniæ beneuolentia longe semper in Matheseos studia propensissima, quod abunde Alfonso Rex Castellæ Clementissimus, Mathematicusq; eminentissimus, partim opere ipso comprobauit, partim Alfonso rex Arragoniæ, dubiũ an eruditior, an potentior, in Iouiano Pontano artis mathematicæ scientissimo, splendidissimo per Iulium Massanensem præfectum tractato, ostendit. Idem spei fecit Mathias Rex Vngariæ Christianissimus (quod nomen nunc alter vestrum induit, sicut & priorum regum nomina vestrum alter quoq; tenet) qui Ioannem de Monte Regio Germanum, mathematicæ alterum Hipparchum amplissimis honoribus, diuicijsq; auxit, ita planè, Hispania, Vngaria & Austria (quæ omnia vos Augustissimi Cæsares estis) sibi similes sunt in alendis, fouendis, honestandisq; mathematicum interpretibus, Summatim dicam, quam grati fuerint, sintq; nunc, harum disciplinarum doctores Austriæ Archiducibus, testis est celeberrima, taliũ virorum, parens, Academia Vienna, Ducatus Austriaci metropolis, vnde non secus atq; ex equo quodam troiano, aut Amaltheæ cornu, omni nationi, omniq; regioni mathematici sufficiunt. Ea igitur in arte cum nos quoq; videremur ea præstitisse, quæ ante nos nemo, cuperemus autem hoc pacto mundo prodesse, auscultantes Platoni, non potuimus adduci, vt crederemus illud rectius conscribere posse q̄ Cæsaribus tutantibus. Cum enim alteri occasus, alteri ortus pareat, facile vtrinq; sperauimus nos, sub vestra tutela, plurimum momenti hominibus allaturos. Adhæc cum subinde astronomica in hoc opere tractarem, occiduaq; sic & orientis partem assiduo contempleremur, non potuerant non Cæsares nobis ob oculos, mentemq; versari creberrime. Quod postremum mediis fridius non mediocrem etiam vestris maiestatis hoc muneri deferendi ansam iam pridem fingenti hoc opus, præstitit. Accedit hiis quod Comitibus Augustana me iam olim vestris maiestatis deuouerunt integrè, quibus non solum illud, sed totum me deberi fateor. Nondũ enim exciderunt vestra mihi indigno collata beneficia, pro quantalacung; opella instrumenti scz per me vestris maiestatis exhibita, vbi non modo enituit vestrum in studia sublimis fauor, verum matheseos singularis amor cognitus est, ita vt omnino quod de Archiducibus Austriæ celebratur, videlicet quod mathematicos nemo illis adâmet sincerius, neq; honestet largius, verissimum esse ipse comperitem. Quæ res me gratum quoq; in præfens, volentem & nolentem, vt dicitur esse compulit. Habetis igitur quo consilio & scripserim & inscripserim hunc librum Cæsares Sanctissimi, proculdubio patrocinijs vestris clientelam hanc non grauatim admissuri, Apianiq; non magis opus hoc, quàm vestrum asserturi. De libri ordine non est vt quicquàm addam, quando omnia suo loco patent clarissime. De vsu vero & præstantia eiusdem, verbo dicam. Quæ mathematicorum turbahunc vsq; in diem, difficultatibus, laboribusq; non dicendis, per numeros, calculationes, speculationesq; &c. in motibus cælestibus, stellarum fixarum locis veris, longitudinibus, latitudinibusq; planetarum septè, Solis, Lunæq; eclipsibus, breuiter, omnibus primi mobilis commoditatibus inuestigandis, ægerunt, ea tanta facilitate, citra omnem supputationem, & contemplationem, præfenti volumine traduntur, vt asserere audeam, vix vllibi syderalis scientiæ studiosis, aliud quicq; vtilius extare. Inter quæ omnia, non vltimum opere precium reor, monstratum à nobis, quo pacto historiæ mendæ corrigi debeant, prius à nullo vnquam dictum, neq; animaduersum, quæ res quantum momenti habeat, ille demum videbit, qui quid historiæ ordo in rebus humanis quæat, perpendet. Quo in loco etiam alia quædam recensere nõ ab re foret, vt æquinoctii euentu cognitione, neq; antea à quoquã tanta facilitate relatã, similiter cometarũ obseruationes, nemini ante nos ita certe sincereq; proditas, pluraq; quæ operis processus ostendit, sed tamen ne vltro mea cantare, Sybaritaq; iuxta adagium per plateas ferri videar, prudens omitto. Postremo deum Optimum Maximum precor, vt vestras Maiestates orbis humani bina subsidia, quam diutissime publicis commoditatibus reseruet,

DE INVICTISSIMIS, CARLO ET
FERDINANDO Fratribus, Orbis Roman
mani Imperatoribus, Epigramma Christi
stophori Statmionis M. D.

Ipse sub affini moderamine gaudet olympus,
Terraq; cognato gaudet in imperio.
Sydera cum Luces noctes, fraterna gubernent,
Ortus, Occasus, frater vterq; regit.
Ambo Rhomanæ gentis, hunc lassus inumbrat,
Phæbus, cum vigili roridus orbe videt.
Dic igitur cælum potius tellure quid ornent?
Hoc habet, est posthac illa datura deos.

EIVSDEM IN AVTOREM.

Inuenit Hipparchus, Ptolemæus illustrat, at illos.
Eiusdem facti singula fama colit.
Nunc Apianus erit modicus? qui præstat vtrumq;
Prima simul nobis & manifesta ferens!
Si meruit graius statuas puer arte Berolus,
Quid ni germanus templa magister habet!

ARGVMENTVM OPERIS PER EVNDEM.

Quos peragant cursus errantia sydera, quosue
Fixa: quibus phæbe subtrahat ora viis.
Quis sit inæquato figendus terminus anno,
Vt numeret festos litera sacra dies,
Quam variet graius, quam nec latius sibi constet,
Historicus, Crises tempora quæq; ferant.
Cuncta bipartito sed prima volumine cernes,
Mille quibus species membraq; mille fluunt,
Alter pars subdet primo quotus vsus ab orbe,
Sit, veluti caudam à Sole Cometa ferat.
Innumeros fructus Torqueti nobilis inde,
Structuramq; suo quæq; nitore decens,

Omnia quæ tanto spectabis acumine nata,
Quam poteras nusq; si prius acta forent,
Adde quod est numeris sine quiduis & sine caldis,
Quod tenuit prisca nosq; moratur opus,
Estimet auctori quid lector debet ergo,
Estimet & prudens hoc bene posteritas,

IN ASTRONOMICVM CAESAREVM P.
Apiani Sebast. LincKius ad lectorem.

Sedula que frustra quæsiuit sæpe vetustas,
Abdita linigeri vatribus astra chori.
Quæ nec matmarici, perspexit sensus Atlantis,
Sustinuit qui humeris sydera clara suis,
Cuncta suis numeris dimensus quæq; sagacis
Nesciit Euclidis calculus ingenii.
Optabat radiis quæ & puluere scire notato,
Confundens artis sanguine signa suo,
Quæ nec Dædaleæ monumentum circinus artis
Tortilibus gyris vel sinuare potest,
Hæc cuncta docent, Apianæ rara Mineruæ
Pignora; tum facili (lector amice) modo.

LIBER LOQVITVR.

Quid faciam? vulgi sum memet in ora daturus
Vltro, num tutus malo latere domi!
Posterius certe fatius; sed publica cogit
Quem magis vtilitas depræcor huic quid agas!
Huic ego parendo nil non sum ferre paratus,
Nec fieri mundo fabula nota queror.
Spes tamen est ingens fructurum sydere fausto,
Tectum cæsareis non male nominibus
Hiis etenim semel acceptus, semel hisce probatus,
Iudicium vulgi nil moror instabilis.
Quem penes incerti certi quoq; norma vacillat,
Consimili censens æqua & iniqua fide,

Omnia

APIANVS LECTORI

VM VIDEREMVS, CHARISSIMVS
Lector, pleraque insignia, artisque Astronomicæ auidis-
sima ingenia, hoc nostro æuo passim extare, verum
ad eam capessendam accedentia, illico præ numero-
rum copia, computi difficultate, speculationisque acu-
mine, auerti, immo prorsus in fugam cogi, indeque
adeo aliarum disciplinarum, quantumuis scientissi-
mos innumeros, paucissimos huius liberrime artis, vel aliquatenus
peritos reperiri, ex animo non dolere non potuimus. Sed dic obse-
cro quæ nam huius rei causa sit? alia profecto nulla, quam quod præ-
ma ætate sinistrius in Arithmeticis instituantur plurimi, sine quibus,
neque Astronomica, neque cætera recte disci possunt. Numerorum enim
cognitio, non tantum syderali scientiæ seruit, verum sed ingenia ho-
minum omni alio studio præparat, magisque idonea reddit, vt non te-
mere Pythagoras cum omnia nouisse dixerit, qui numeros norit.
Hoc inquam cum videremus, tantumque mathesim odium, difficulta-
tis nomine, conciliare sibi animaduertentibus, cogitare cepimus quo
nam pacto huic nauo remedium inueniretur, auxiliumque illis adhuc
quos Arithmetica quoniam deseruisset, Astronomia saltem non re-
pudiaret, ferri queat. Cogitantibus diu; tandem, si theoricæ cœle-
stis vniuersa, sine numeris & calculis ad instrumenta redigeretur, fieri
posse succurrit. Facies horrida sane, & quæ vix animus cogitatio susti-
nere valeret primo visa est, nisi tempore sui asperitatem poneret, tractabi-
liorque sese post longum offerret. Nonnulla igitur cum de se adhuc colen-
da spem promitteret, admissi deo duce nos (quamuis nihil quidquam
eiulmodi à quoquam mathematicorum hactenus somnium, nedum
opere tentatum sit) adinuenimus, quomodo Astrorum cursus, erran-
tium syderum motus, eclipsium rationes, aliorumque cœlestium con-
templationes, citra calculandi labores vltos inquirere, dicto citius
per instrumenta nemo non nostro auspicio possit. Inter laboran-
dum interim nos non semel dehortati, qui sic insanientes iter tam
implicitum tam inexpeditum, tam nullis omnino vestigiis, nulli plâ-
ræ, nullis pedibus tactum, ingredi sic confidentes auderemus. Imo
cum res omni conatu aliquandiu superior appareret, partim rei dif-
ficultate territi, partim nouitate attoniti, pedem non semel retulimus
progressuri non tantillum, fatemur, quantumuis nobis occideret in
arduo positam virtutem Hesiodus laboreque improbum omnia vin-
cere Maro, nisi labori summo, fructum longe maximum, tuum scz
quicunque sis proxime bonum sciremus responsurum. Quo dum re-
speximus, vniuersi oneris facile obliuisci potuimus. Tibi enim na-
tum iam olim me docuerat præter Platonem diuina institutio. Quod
vicissim & tu, dum perpendes meque tibi consuluisse vere persuadebis,
non dubito, quin nostram operam, sis quæ optime interpretaturus. Reliquum
est quod te ignorare nolum, totius operis structuram seu instrumenta
per Cæsarum genituras Rhomanorum **CAROLI & FERDI-**
NANDI illustrata esse, ita tamen vt tempora qualia asseru-
tur nequaquam ita se habeant, dies enim & anni tantummodo
in his cognosci possunt, quod ad horas & minuta attinet
neutiquam. Hæc autem exempla duplici ratione motus
subintuli, partim, quia demonstratione omnino ali-
qua opus esse viderem, citra quam inutile quodam-
modo erat, nudum instrumentorum usum propo-
nere, partim, quia demonstrationes non ali-
quas perpetuitati remittere digniores oc-
currerent. In his ergo, si nihil aliud me-
morabitur, dies tamen & annus quæ
solum æternæ posteritati memoran-
dum nemo non videt certus ve-
rusque legetur. Hoc in de-
monstrandi opere quan-
tum sudauerimus, est
ma tu, lector candi-
de, dum tuo vsui
inuioluimus
indefessi.
Hoc enim quicquid
laboris est, tuo nomine sub-
latum putare omni-
no debes.
Quod si fece-
ris, coges me olim,
Deo luante, quoddam
de eclipsibus, peculiare opus
parere, sicut & tabulas, quas vo-
cant resolutas expeditioni, succinctio-
riq; via, breui post polliceri venturas tibi, sic, id
est, nostro conatui fauens, poteris. Vale optime,

INDEX

INDEX IN QVO OCVLIS PA- TENT OMNIA QVECVNQUE IN hoc opere continentur scitu digniora, alphabe- tica serie exposita.

A nni ab Adam ad Christum iuxta alfonsum, Eusebium, Albu- mazar & Hebreos. Enunciatio. 1	Artaxerxis, Aseri dicti, regnum quando fuerit. enunciatio. 1
Aristoteles quando extiterit. Enunciatio. 1	Alexandri mors quot annos Christum præcesserit. enunciatio. 1
Aratus poeta & Astronomus quo æuo scripserit. enunciatio. 1	Archimedis geometræ ætas. enunciatio. 1
Abrahamis Astronomus quando vixerit. enunciatio. 1	Andromachus Cretenfis Theoricæ inuentor quâdo floruerit. enū. 1
Agrias astronomus quando stellas considerari. enunciatio. 1	Alcmeon medicus & Astronomus quando floruit. enunciatio. 1
Albategni Mathematici ætas. enunciatio. 1	Azophi Arabis seculum. enunciatio. 1
Auicemæ medici tempus. enunciatio. 1	Abrahami Auenzæ Iudei seculum. enunciatio. 1
Alfonsi Rom. & His. regis & astronomi clarissimi ætas. enunciatio. 1	Artis Impressoriæ inuentio, per quem & quando facta. enunciatio. 1
Annus Solaris quid. enunciatio. 1	Annus Bisextilis. enunciatio. 1
Annus intercalaris. enunciatio. 1	Annus ciuilis quid. enunciatio. 1
Annus Lunaris. enunciatio. 1	Annorum diuersitates variæ. enunciatio. 1
Astronomis à meridie in meridiem dies computantur. enunciatio. 1	Astronomorum error per radicem Christi, annos Christum præceden- tes, computantium. enunciatio. 1
Arietis principium veræ eclipsiæ vbi situm sit. enunciatio. 2	Aequinoctii punctum subinde variari in æquatore, iccirco & tempo- ra ipsa. enunciatio. 1
Aequinoctium vernale Christi tpe quando cõtingit. E. 2	Aequinoctium vernum quando nostro æuo contingat. E. 2
Aequinoctii dies quàm vmbra describat. enunciatio. 2	Aequinoctium tempore vrbis conditæ. enunciatio. 13
Aequinoctia quibus temporibus eueniant. enunciatio. 39	Aequinoctia meridianis omnibus adaptare. enunciatio. 39
Abominabilis error quorundam de æquinoctio vernali. enun. 2	Auges planetarum ante & post Christi tempora quomodo sciatur. enū. 4
Auges errantium diuini tempore. enunciatio. 4	Auges planetarum Caroli & Ferdinandi Cæsaris temporibus. enun. 4
Auriga variis nominibus insignis. enunciatio. 4	Aquile cœlestis forma. enunciatio. 4
Andromedæ figura in cælo statuat. enunciatio. 4	Australes stellæ vbi prius cum Sole occidunt quàm oriuntur. enun. 4
Atlantides Pleiades vnde dictæ, & quot numero sunt. enunciatio. 4	Asini stellæ vbi locatæ. enunciatio. 4
Argonauis situatio. enunciatio. 4	Argumentum latitudinis lunaris vt inuenias. enunciatio. 18
Aspectus quid sit & quid per eum intelligendum. enunciatio. 19	Aspectuum numerus quis sit. enunciatio. 19
Aspectus quoslibet Lunæ cum planetis omnibus quomodo per calculos assequaris. enunciatio. 20	Aspectus planetarum inter se Lunam præter quomodo per numeros inuenias. enunciatio. 21
Applicare planeta quando dicatur. enunciatio. 21	Argumentum Solis medium quomodo habeatur. enunciatio. 25
Argumentum Lunæ medium quo pacto indagetur. enunciatio. 25	Anaxagoras quæ cepit de motu Lunæ scribere. In exēplo. enū. 30
Athenienses mensium suorum numeros quomodo Lunæ ætatibus aptarint. in exemplo. enun. 30	Aureus numerus veluti reperiatur. enunciatio. 35
Aurei numeri inuentio. enunciatio. 35	Aurei numeri vsus. enunciatio. 35
Aureus numerus quare sit à posterioribus posthabitus. enun. 35	Aureus numerus Iulii Cæsaris tempore. enunciatio. 35
Anni bisextilis inquisitio. enunciatio. 37	Annus Solaris quot diebus constet secundum Iulium Cæsarem. enū. 37
Astra diuine virtutis instrumenta vt sint. enunciatio. 40	Astrorum dispositionibus inferna omnia affici. enunciatio. 40
Arcalis Meteoroscopii ingressus quid sit. enunciatio. 1 ptis secunde	

INDEX

B Affus quando vixerit, Enunctia. 1
 Blanchini ferrariensis tempus, Enunctia. 1
 Bifertilis diei ratio Enunctia. 1
 Bootes quomodo vocetur, qualisq; & vbi in caelo luceat. Enunctia. 4
 Bellum Niciæ quando in Sicilia gestū sit En. 1 & exemplo E. 30
C Aius Sulpitii Gall' qñ eclp. apud Liuiū prædixit. E. 1 & 30.
 Claudii Ptolomæi Alexandrini Mathe. & philo. seculū E. 1
 Concilium in Nicea factum Enunctia. 1
 Caroli Quinti Romanorum Imperatoris ortus Enunctia. 1
 Christus 25 Decembris die natus. Enunctia. 1
 Christus natus anno intercalari. Enunctia. 4
 Coronæ Septentrionalis situs. Enunctia. 4
 Cigni asterismus & nomina Enunctia. 4
 Cor Leonis quomodo dicatur. Enunctia. 4
 Cetus quibus ex stellis cōponatur & quā varie appelletur. Enunct. 4
 Cassiopeæ stellæ. Enunctia. 4
 Canicula vel Canis maior. Enunctia. 4
 Canicularē tempus quando sit. Enunctia. 4
 Canis minor siue Procyon, quomodo plinio dicatur. Enunct. 4
 Crater quibus stellis connectatur. Enunctia. 4
 Coruus vbi in caelo videatur. Enunctia. 4
 Centaurus quæ astrā possideat. Enunctia. 4
 Corona meridionalis quæ sit Enunctia. 4
 Capitis Caudæq; draconis Locum ceu reperias. Enunctia. 18
 Coniunctio quid sit & vnde dicatur. Enunctia. 19
 Combustus planeta quando dicatur. Enunctia. 21
 Coniunctiones magnas veluti quis indagat Enunctia. 32
 Coniunctionum magnarum vires. Enunctia. 32
 Coniunctionum magnarum appellationes triplices. Enunctia. 32
 Conceptionis horā ex natiuitate cognoscere. Enunctia. 33
 Cæphæi constellatio & nomina Enunctia. 4
 Clauem festorum mobilium quomodo indages Enunctia. 35
 Cycli Solaris inuentio Enunctia. 37
 Concurrentes dies quomodo noscantur. Enunctia. 37
 Cyclus Solaris vnde dicatur. Enunctia. 37
 Christianorū Cōcilium primum vbi gentiū & qñ habitū sit. Enū. 38
 Criticos dies inuenire Enunctia. 40
 Crisis cognitio quibus perscripta. Enunctia. 40
 Criticorum dierum necessitas. Enunctia. 40
 Crisis quid. Enunctia. 40
 Critici dies quadruplices Enunctia. 40
 Crisis vnde auspicanda sit. Enunctia. 40
 Crisis hora veluti inquirenda sit Enunctia. 40
 Crisis qua ratione contingat. Enun. 40
 Crisis quomodo salubris vel insalubris cognoscatur. Enunctia. 40
 Crises quibus de causis varientur. Enunctia. 40
 Crisis inditium quale eclp. coincidens Enunctia. 40
 Crisis vt sit iudicanda secundum planetas Enunctia. 40
 Cometæ tertij motus contra signorū ordinem vt fuerit. parte secunda. Enunctia. 40
 Caudas Cometarum à Sole generari quomō cognitū sit parte secūda. Enunctia. 1
D Aniel & Ezechiel prophetae quando extiterint. Enunctia. 1
 Diocletiani dominium. Enunctia. 4
 Draconis constellatio & appellatio. Enunctia. 4
 Delphini situs. Enunctia. 5
 Dierum naturalium æquatio. Ibidem
 Dierum naturalium inæqualitas Ibidem
 Dies naturales duplici ex causa inæquales fiunt. Ibidem
 Dies apparentes & differentes qui sint. Ibidem
 Dierum æquatio in supputatione moruum quid valeat Ibidem
 Dierum æquatio in aspectibus quid agat Ibidem
 Darius quo tempore ab Alexandro victus sit Eusebio teste Enū. 29
 Darius qñ ab Alexandro debellat' sit Ptolomæo & Alfonso E. 1 & 29
E Euclides geometer quo tempore fuerit. Enunctia. 1
 Ecliptica quo in caelo vera statuenda sit. Enunctia. 2
 Eridanus siue Padus quibus ex stellis continuetur Enunctia. 4
 Eclp. Lunæ Solisue quo die possibilis contingere sit. Enun. 22
 Eclp. die cognito horam & minutum vt inueniantur. Enun. 24
 Eclp. colorem præfigere. H ii & H iii.
 Eusebius quantum erret in eclp. tradenda, sub qua Darius ab Alex
 andro victus est. Enun. 29
 Eusebii error de Macedonici imperii fine. Enunctia. 30
 Eusebius in hystoria Niciæ quot annis euariet, in exemplo. Enū. 30
 Eclp. in quascunq; liber formas redigere. Enunctia. 31
 Ferdinandi Romanorum Vngarie & Bohemię regis ortus en. 1
F Fomahant stella quæ sit. Enunctia. 4
 Foet' victuri, cur neq; citra 7, neq; vltra 10 mēsem nascatur E. 33
 Fortunæ partes veluti inueniantur. Enunctia. 34
 Fortunæ pars quid sit. Enunctia. 34
 Fortunæ pars & ascendens Lunæ, cur idem. Enunctia. 34
G Galeni Medici ætas. Enunctia. 1
 Guidonis Bonati astrologi seculum. Enunctia. 1
 Georgii Peurbachi mathematici obitu. Enunctia. 1
 Gentes quomodo tempora sua numerarint Enū. 29
 Homerus

INDEX

H Omerus poeta quo tempore floruerit. Enunctia. 1
 Hesiodus qua ætate vixerit. Enunctia. 1
 Hippocrates Cous quo tempore fuerit. Enunctia. 1
 Helicon Cizicenus Astrologus quando vixit. Enunctia. 1
 Hipparchus quo seculo claruerit. Enunctia. 1
 Hadriani Imperatoris regnum. Enunctia. 1
 Hali Habenrægel Astrologi seculum. Enunctia. 1
 Hercules situatio & nomenclatura. Enunctia. 4
 Hyades stellæ vbi sint sitæ & vnde dicantur. Enun. 4
 Hydra quem asterismum habeat. Enunctia. 4
 Horam aspectus Lunæ cum planetis qua via quis pernoscat Enun. 20
 Historiæ quomodo per eclp. emendari possint. Enunctia. 29
 Historicorum in annis mundi & conditæ romæ asserendis variatio
 mira. Enunctia. 29
 Hippocrates cur quartum & 20 criticos statuerit. Enunctia. 20
I ulii firmici Materni æuum. Enunctia. 1
 Ioannes de Gmünden mathematicus quando claruit. Enuncti. 1
 Ioannis Regimontani germani exitus miserabilis. Enunctia. 1
 Intercalare quid. Enunctia. 8
 Iouis motum accidentiaq; eiusdem quomodo sciuntur. Enunctia. 8
 Iupiter calidus & humidus. Enunctia. 8
 Iupiter solius vitæ veteribus dictus. Enunctia. 8
 Iouis aux quantum à ventre sui Draconis distet. Enunctia. 8
 Iouis locus Rhomæ conditæ æuo quis fuerit. Enunctia. 8
 Inditionis Romanæ cyclum inuestigare. Enunctia. 36
 Inditionis romanæ origo. Enunctia. 36
 Inditionis romanæ dignitas & vsus necessitasq;. Enunctia. 36
 Intercalatio quadriennis cur non sufficiat ad veram anni quantitatem
 obtinendam. Enunctia. 37
 Interualli cognitio. Enunctia. 37
 Intercalationis necessitas. Enunctia. 37
 Iudeorum error in celebrando paschate. Enunctia. 38
 Iudeorum superstio in die paschali eligendo. Enunctia. 39
 Iudici paschatis cognitio tabularis. Enunctia. 39
 Indicatus dies quis sit. Enunctia. 40
 Intercedens dies quis sit. Enunctia. 40
 Ignem & supremam æris sphaeram non rapi à Luna. In obserua
 tione tertii Cometæ. Enun. 1 & 30
L Vcius Aemilius Paulus quo æuo Persei cœpit. Enun. 1 & 30
 Lunaris annus. Enunctia. 4
 Lōgitudō stellæ ante & post Christi tpa quomō sciatur. E. 4
 Lyre constitutio & appellationes. Enunctia. 4
 Leonis cor quomodo dicatur Enunctia. 4
 Lepus quale sydus Enunctia. 4
 Lupi sydus quale sit. Enunctia. 4
 Latitudo Saturni quomodo noscatur. Enunctia. 7
 Latitudo stellarum fixarum quo pacto haberi queat. Enunctii 4
 Latitudo Iouis quomodo haberi possit. Enunctia. 9
 Latitudo Iouis vrbis extracte tempore. Enunctia. 9
 Latitudinem Martis veluti inuenias Enunctia. 11
 Latitudo Veneris quomodo inueniatur. Enunctia. 14
 Latitudinis Veneris causæ tres. Enunctia. 14
 Latitudo Veneris conditæ vrbis tempore. Enunctia. 14
 Latitudinem Mercurii quomodo quis inuestiget. Enunctia. 16
 Lunæ motum omni tempore quomodo quis sciat. Enunctia. 17
 Latitudinem Lunæ quomodo quis reperiat. Enunctia. 18
 Lunæ cū Capite vel Cau. draconis sui cōiunctio vt habeat media. E. 23
 Liuius quo tempore vixit. Enunctia: 1
 Liuius eclp. S. Galli euenisse tradidit segnius atq; euēnit. E. 30
 Liuius quomodo intelligendus de hora eclp. suę. Enunctia. 30
 Literę dominicalis inuentio. Enunctia. 37
M Ofes quando vixerit. Enunctia. 1
 Moses quando obierit Enunctia. 1
 Marinus Tyrius geographus quo æuo extiterit. Enunctia. 1
 Mardocheus quo tempore vixerit. Enun. 1
 Mileus Astronomus quando claruerit. Enunctia. 1
 Mahomet quo tempore heresim efflauerit. Enunctia. 1
 Martis aux quantum distet à capite vel cauda sui draconis. Enun. 8
 Martis cursum ceu inuenias quocūq; tempore Enunctia. 10
 Mars temperaturæ calidæ & siccæ Enunctia. 10
 Mars flauicili non absimilis. Enunctia. 10
 Mars quare vocetur pyrois. Enunctia. 10
 Mars quem locum tenuerit Troiæ dirute temporibus. Enunctia. 10
 Martis latitudo excidii Troiani tempore. Enunctia. 11
 Mercurii motus quo pacto sit inueniendus. Enunctia. 15
 Mercurius quare Stilbon dicatur. Enunctia. 15
 Mercurius Proteo similis. Enunctia. 15
 Mercurius anceps. Enunctia. 15
 Mercurii in fluxus alterabilis quare? Enunctia. 15
 Mercurii motus fundatæ vrbis tempore. Enunctia. 15
 Mercurii falso translatus in Scorpionem à Lucio Tarutio mathem.
 urbis extractæ æuo. Enunctia. 15
 Mercurius cur raro appareat. Enunctia: 15
 Mercuria

INDEX

Mercurii distantia à Sole. enunctia. 15
 Mercurius triplicem latitudinis suę causam habet. enunctia. 16
 Mercurii epicyclus in qua latitudine sit. enunctia. 16
 Mercurii latitudo fundatę vrbs seculo. enunctia. 16
 Mora media eclpsis Lunarıs quomodo inueniatur. enunctia. 28
 Metus Nicię ob eclpsis visam. Exemplo enunctia. 30
 Mensium gręcorum latinorumq; collatio. in exemplo enun. 30
 Moram infantis in vtero reperire. enunctia. 33
 Mora infantis in vtero triplex. enunctia. 33
 Morę inquirendę ratio communis que sit. enunctia. 33
 Morę indagandę modus à communi diuersus. enun. 33
 Meteoroscopium quid sit. enunctia. 1 partis secundę.
 Oe diluuium quo seculo fuerit. enunctia. 1
N Nabochodonosoris regnum quando cęperit. enunctia. 1
 Notius piscis quibus stellis constar. enunctia. 4
 Nicię ducis Atheniensis exemplum. enunctia. 30
 Natiuitatis horoscopus qualis sit secundum Ptolomeum & Hermem. enunctia. 33
O Rionis clarissimi syderis constitutio. enunctia. 4
 Oppositio quid sit & vnde dicatur enunctia. 19
 Oppressus planeta quis sit. enunctia. 21
O bseſus planeta quis sit. enunctia. 21
P Lato philosophus quando vixerit. enunctia. 1
 Philippi Alexandri patris obitus. enunctia. 1
 Proclus astrologus quando claruerit enunctia. 1
 Plinii secundi mors. enunctia. 1
 Ptolomei mathematici alexandrini seculum. enunctia. 1
 Perſei sydus. enunctia. 4
 Pegasi astra sint & quomodo vocentur. enunctia. 4
 Polo inclinantes stellę ortum suum priorem occasu peręgant. enū. 4
 Pleiades vnde dictę & quot numero sunt. enunctia. 4
 Pręsepe stella quę sit. enunctia. 4
 Protrigetes siue anteuindemator stella virgıs alę dextrę occupat E. 4
 Piscis notius quibus stellis constet. enunctia. 4
 Puncta eclptica quomodo per instrumentum reperiantur. enun. 28
 Perſeus iuxta Eusebium quando regnauerit, & quando victus sit à Lucio Paulo Romano consule. enunctia. 30
 Perſei captiuitatem quam eclpsis designet. enunctia. 30
 Plutarchi interpres arguitur trāslatiōis iniquioris. in exem. E. 30
 Ptolemęi sententia de horoscopo nati inueniendo. enunctia. 33
 Pars Fortunę quid sit. enunctia. 34
 Pars fortunę & Lunę ascendens cur idem. enunctia. 4
 Partium loca omnium omnia quomodo eligantur. enunctia. 34
 Pascha & reliqua festa mobilia ex cyclo suo veluti haberi queāt. E. 38
 Pascha quomodo primitus in primo mensē cultum sit. enunctia. 38
 Pascha decima quarta mēsis primi iuxta Moysen celebrari soluit. E. 38
 Paschatıs colendi tū primitiue, tū sequentis ecclę diuersitas. E. 38
 Pascha quando celebrandum sit. enunctia. 38
 Pascha in Ariete celebrandum. enunctia. 38
 Pascha ludeorum cur errat. enunctia. 38
 Pascha vt varietur ratione meridianorum. enunctia. 38
 Planetę quos humores imitentur. enunctia. 40
 Planetarum exaltatio & casus. enunctia. 40
 Planetę quos morbos respiciant. enunctia. 40
 Planetarum passionēs. enunctia. 40
Q uot anni ab Adam ad Christum, iuxta Alonsum, Eusebium, Albimazar & hebreos. enunctia. 1
 Quę sint & quomodo vocentur Pegasi astra enunctia. 4
 Quo die possibile sit aspectum aliquem fieri. enunctia. 19
 Quartus aspectus quid sit. enunctia. 19
 Quomodo astronomię incumbenti sedendum sit in studio. enun. 19
 Quomō Cosinographię operę daturō sedes instituenda sit. enun. 19
 Quare Cosinographus & astronomus sedendo disconueniant. E. 19
 Quare Theologus & poēta diuersi diuersa respiciant. enun. 19
 Quomodo durnus planetę motus inueniatur. enunctia. 20
 Quomodo eclpsis Lunę in plano sit formanda, vt partes obscuratę Lunę cognosci queant. Enunctia. 27
 Quibus nam opus sit ad eclpses pręfagiendas. Enunctia. 27
 Quid per puncta eclptica intelligendum. Enunctia. 27
 Quare intercalatio Bis sexti Kalendas in Februario fiat. Enunct. 37
 Quę membra, tum signa, tum domos tueantur. Enunctia. 40
 Quortuplex meteoroscopii ingressus. Enū. 1 partis secundę.
 Quomodo Plinius intelligendus sit de occasu Cometę loquens Ca. 16 secundę partis.
 Quid per Metagitionem Plutarchi mensē intelligendum sit, in exemplo. Enunctia. 30
R oma quando condita. Enunctia. 1
 Radices omnes à fine anni sinuntur nō à die 24 Decē. E. 1
 Romanum kalendariū quomodo Dionisius abbas fundauerit. Enunct. 38
 Ratione meridianorum vt Pascha varietur. Enunct. 38
S osigēnes Astronomus quādo annū Solis cursui adaptarit. E. 1
 Strabo Gęographus quando fuerit Enunctia. 1
 Sole principium verę eclpticę tenente æquinoctium vniuerso orbe sit Enunctia. 2
 Serpentarius

INDEX

Serpentarius vbinam in celo sit. Enunctia. 4
 Septentrionales stellę prius cum Sole oriuntur q̄ occidunt. E. 4
 Stellę quanto longius ab eclptica distant tanto maturius cum Sole occidunt & serius oriuntur. Enunctia. 4
 Septentrionalium stellarum summa quantitas & appellatio. Enū. 4
 Saturni motus vt inueniatur. Enunctia. 6
 Saturni passionēs & accidentia vt reperias. Enunctia. 6
 Saturnus ex colore & effectu deprehensus frigidus & siccus est. E. 6
 Saturni latitudo ab eclptica. Enunctia. 7
 Saturni aux quantum à ventre draconis sui absit. Enū. 12
 Solis locus quemadmodum inueniatur nullo non tempore. En. 12
 Solis locus qui fuerit abeunte Alexandro Macedonū rege. En. 12
 Sextilis aspectus quid sit. Enunctia. 19
 Separari planeta quando dicatur. Enunctia. 21
 Solis & Lunę ☉ ☽ & ☊ dras medias quomodo aliquis cito cognoscat. Enunctia. 22
 Solis eclpses quomodo cerni oculis innoxie possint. in fine E. 30
 Sol & Luna cur nature parentes crediti sint. Enunctia. 34
 Solaris cycli inuentio. Enunctia. 37
 Solaris annus quot diebus cōstet secundum Iulium Cęsarem. E. 38
 Signa duodecim triplicia. Enunctia. 40
T Roia capta quando sit. Enunctia. 1
 Timocaris astronomus quando floruerit Enunctia. 1
 Theon & Pappus mathematici Enunctia. 1
 Turcarum origo quando cęperit Enunctia. 1
 Trepidationis motus 7000 annorum spacio absoluitur. Enū. 2
 Trepidationis motus quomodo fiat. Enunctia. 2
 Tempus supputationi electum cuius meridiano adaptare. Enū. 3
 Telum astrum vel sagitta qua cęli regione locetur. Enunctia. 4
 Tempus casus in eclpsi Lunari quomodo cognoscatur. Enun. 28
 Trianguli constellatio quę sit. Enunctia. 4
 Thuribuli syderis concinnatio. Enunctia. 4
 Trinus aspectus quid sit & vnde dicatur. Enunctia. 19
 Triangulorum latera quomodo nominentur. E. 1 secūde partis
 Triangulorum sphericalium non rectangulorum enodatio Ibidem
 Triangulorū nō rectangulorum in duos rectangulos resolutio. Ibidē.
 Triangulorum sphericalium omnium tam rectangulorum quām irrectangulorū, id est, totius primi mobilis geometrica demō. Ibidē.
 Torqueti compositio quomodo fiat. In fine operis.
 Torqueti commoditates quę sint. Ibidem
V ictruii architecti ætas. Enunctia. 1
 Vitellionis mathematici tempus. Enunct. 1
 Vrsę maioris nomina & stellarum numerus. Enunctia. 4
 Vergilię vnde dictę & quot numero sunt. Enunctia. 4
 Veneris locus quomodo inueniatur. Enunctia. 13
 Veneris appellatio. Enunctia. 13
 Veneris aux quomodo cum Sole contueniat. Enunctia. 13
 Veneris locus tempore vrbs extructę. Enunctia. 13
 Veneris motus quid participat cum Sole. Enunctia. 13
 Veneris distantia maxima à Sole. Enunctia. 13
 Venus à Tarutio perperam in Scorpione locata est tempore vrbs conditę. Enunctia. 13
 Veneris epicyclus qua latitudine sit. Enun. 16
 Vacuus planeta quando dicatur. Enunctia. 21
 Verę ☉ & ☽ nis luminarium tempora vt sint inquirenda enū. 26
 Videre alcor, adagium Enunctia. 4
 Yed stellę duę sinistram manū serpentarii occupantes. enunctia. 4
 Zodiacalium signorum stellę quot sint & quantę, ortusq; & occasus earundem qui sit. enunctia. 4

AD LECTOREM.

¶ **FIERI** nō potest, opti Lector, quin inter cudendū mendē nōnunq̄ incidant, quas nisi pius lector antea certior cognouerit, authori non raro negligentiae aut ineruditionis notam inurunt, quapropter eas que passim in hoc volumine se ingesserunt, formula quadam succinctiori proponere libuit.

Legatur igitur Enunciatio Tertio, columna prima, versu vicefimo secundo, Quoties pro quoties.
 Ibidem versu 23. Quod notat, lege, quod notat.
 Versu 29 Huius itaq̄ rei exemplum est, pro est lege esto illud.
 Enunciatio 4, Versu 8, ni fallos, legendum ni fallor.
 Titulus imaginum celestium habet stellas de 4 mag. 44, lege, 474.
 Enunciatio. 6 versu. 22 Legendū, deprehēderunt astrologi varietatē.
 Ibidem versu 36. Agendis & bellicis, lege, bellicis.
 Ibidem versu 42, legendum non temere, pro non tenere.
 Enunct. 8, versu 4, hūmide, lege, humide.
 Folio D 1 versu 14. Argumentum, lege, Argumentum.
 Ibidem in margine, pro æquarum, lege, æquatam.
 E ii Enunct. 13 in exem. Regis, versu 34 simulari pro simulari.
 Ibidem versu 36, p 30 vel dissentio, lege, 30 vel 40 ū dissentio.
 Ibidem linea 65 pro, & Mercurio, scribe, de Mercurio.
 In sequenti columna, versu 13, excidisset pro excidisset.
 Enunct. 14, versu 17, diametri ponendum.
 Enunct. 15, versu 5 pro cuiq̄ pla. legendū, cuiq̄ planetarum.
 Ibidem versu 6, appellit eiusdem, lege eidem.
 Enunct. 17, versu 15, pro transi, scribe, transigi.
 Ibidem versu 33, pro reducō, lege reducto.
 Ibidem versu 48, inquire lege, non inquire.
 Ibidem versu 52, legendum intuens, pro intuearis.
 versu 58, pro cernis, scribe cernes.
 Versu 68, Lege innuere pro inuenire.
 Versu 73 pro illicq̄, legendum illiq̄.
 Versu penultimo scribe volens pro velens.
 Enunct. 18 versu 23 lege monstra pro monstret.
 Enunct. 29 versu 1 scribe Aspectuum non Aspuctuum.
 Versu 17 lege impendet non inpendet.
 Ibidem versu 58 Cosmographiæ legendum.
 Ibidem colum. secunda, pro trinus lege trini aspectus.
 Enunct. 21 versu 28, Aperius, scribe apertius.
 Columna secunda versu 44 pro ardioris lege tardioris.
 Enunct. 22 versu 10 lege distribuere, non distribuere.
 Versu 25 pro euenient legendum eueniunt.
 Versu 30 Luminarum, lege luminarium.
 Ibidem in margine, Cautela lege non Contela.
 Enunct. 24 versu 17. Pari ratione & examinabis, legengum est.
 Pari ratione & oppositiones examinabis.
 Enunct. 25 versu 2, coniunctionis autē, lege aut, non autem.
 Enunct. 26 ver. 15, si argumento, scribe, Argumentum.
 Versu 32 pro intelliges scribe scribe intelligas.
 Versu Ibidem 40 pro litera lege literam
 Versu 46, pro maiori, in limbo &c. scribendū est, maiori in limbo.
 Ibidem pro Ac scribe At.
 Ibidem in exemplo ante Christum ab Alexandro abeunte mutuatum,
 versu 10, pro, Quo exempta, lege, Quæ exempta.
 Versu 18 pro pomeridianos, scribe, pomeridianis.
 Versu 20, pro postulat, Indicē, lege, p̄stulat, adducerem. Indicem
 H 1 col. 1 versu 4 scribe, vtrum scz necne certo fiat.
 Ibidem col. 2 ver. 1 Hæc omnium, scribe, Hæc omnia.
 H ii col. 1 versu 48 pro Lunæ lege Lunæ.
 Ibidem versu 59, pro G andauo lege Gandauo.
 H iii col. 1 versu 15 scribe præcellentiore non præcellentiorē.
 I iii col. 2 HVIVS ECLIPSIS HANC SVMME IMA, &c.
 Ibidem col. 4 versu 3 pro cognoscis lege cognoscitur.
 I iii col. 2 versu 3 lege, obseruationum tempora (quæ post Salua
 toris nostri natiuitatem 152 anno ceperant) &c.
 Ibidem versu 15 pro tpora lege tempora.
 Enunct. 30 versu 18 pro contingit lege contigit.
 K II col. 1 versu 10 pro eclipses quas fusissime descripsi, lege,
 eclipses Solares, oculari &c.
 Enunct. 32 versu 10, pro ortus in tertiusq̄ scribe ort' interitusq̄.
 Ibidem versu 18, similiter & alius, lege similiter & reliquus.
 Linea 25 tabula, sic vt planetarum, lege, tabula, planetarum duoz
 vel trium vel quotcunq̄.
 Versu 28 legendum, Annorum numero, Radix &c.
 K ii col. 3 versu 2 exprimat, & esset, lege est pro esset.
 Versu 4 pro etiam in 2 uem, lege, etiam 2 uem.
 Enunct. 33 versu 25, secunda mansio vocata est media, pro media
 scribe minor.
 Versu 28, pro minor dicta, scribe Media dicta.
 Versu 34 pro nono mense, vt patet, scribe, nono mense aut postea, vt
 patet &c. Ibidem

Ibidem versu 41, pro ascendens erat, scribe, ascendens erit.
 K iii, col. versu 39 legendum Apotelesmaton non Apotheles.
 Ibidem versu 48 lege ambas non ambobus.
 Versu 69 pro, quæ 44 Solis, lege, quæ & Solis &c.
 Ibidem in limbo, pro futurorum partes lege futurorum partis.
 Ibidem col. 4 versu 35 In parte anorum lege, nocte contra, non
 in nocte contra.
 Ibidem Pars hereditatum, pro tacti, lege tam.
 In parte pacis lege exercituum.
 Enunct. 35 versu 17 pro Quem, lege Quum.
 Versu 30 hoc tempore lege, hoc, tempore.
 Ibidem literam alphabeticam, lege litera alphabetica cominus reperta,
 non repertam.
 Versu 32 pro Annos lege Annus.
 Ibidem præstitutos lege præstitutus.
 Enunct. 36 versu 8 pro vsu habita, lege vsu habitus.
 Versu 9 pro se umelius lege, seu melius.
 Columna 2 huius enunciati versu 2 pro deputati sunt, legendum
 deputata sunt.
 Versu 10 pro, argentu stipendiis lege, argentum stipendiis.
 Versu 13 pro es & ferrum lege, æs & ferrum.
 Versu 31 lege pro addo, adde.
 Versu 44 quæ restantia lege que restant.
 Tabula radicum aurei numeri sic habet.
 Tabula auri numeri & Cycli Inditionis, scribe, (NOVALIS,
 TABVLA AVREI NVMERI SIVE CYCLI DECEM
 Enunct. 37 versu 16 pro, ex bisextilibus duobus, lege, & ex bisexti
 libus duobus.
 Versu 26 lege. Intercalatio ista nullibi commodius fieri potest.
 Enunct. 38 versu 62 lege, terminus Theophili est, non Thephili.
 Ibidem col. 2 versu 12 pro sanctitum lege sancitum.
 Linea 29 pro. Quod æquinoctium, lege Quod vero equinoctium.
 L iii col. 1 linea 30 pro vacarunt lege vacarent.
 Versu 39 lege, dum sit, non vltima festiuitatis &c.
 M ii col. 1 linea 10 legendum, non nihil.
 Versu 11. Obuia sunt, euidentiora &c.
 Versu 13 legendum pernitiem, non parnitiem.
 Versu 62 lege perambulat, non perambulatē.
 Col. 2 versu 40, ab iniquiori aliorum conuitu vel commertio &c.
 legendum.
 Col 4 linea 9, quorum alter, lege, quod eorum.
 Versu. 27 pro Aut lege, Vt si in &c.
 Linea 35 pro animaduerso lege animaduerso.
 Linea 74 pro carens alio, lege carens aliquo.
 Versu 3 prologi secundæ partis, lege complectitur.
 Ibidem col. 2 versu 13 enun. 1 duplicem aditum, non additum.
 Ibidem versu 31 pro cui rei, lege cuius rei.
 Versu 38 legendum, arealiq̄ numero, ingressus arealis dicif &c.
 N i col 1 versu 45 lege, trigoni, qui, pro trigon, qui.
 Ibidem versu penultimo lege, litera M, finem D exprimat.
 Col 3 linea 2, perq̄ merito F L, lege, perq̄ ipsum F L &c.
 N ii col. 3 linea 40 lege, quam interim pro quem intetim.
 Columna 4 versu 2 pro iulmodi lege eiulmodi.
 Versu 324 pro forsam lege forsan.
 N iii col. 2 in titulo cap. 6 pro alius amplitudine lege alias &c.
 Versu 3 huius cap. lege G dicendi, cuius.
 Ibidem col. 4 versu 29 pro occidentali lege occidentalis.
 N iii col. 2 linea 21 lege à Sole tractos, non tractus.
 Ibidem col. 3 linea 3 pro verè autem, lege, serè autem.
 Linea 6, mane desit, lege mane desit.
 Linea 8, pro propinquo lege propinquo.
 Versu vel linea 17 pro possederet lege possideret.
 Versu vltimo pro contingunt lege contigerunt.
 Col. 4 versu 28 lege, heliace occidit.
 O i col. 2 linea 3 pro ab aëris lege ob aëris.
 O ii col. 4 versu 14, pro eodem rectos transfuersos, lege, eodem
 transfuersos.
 Versu 16, lege tendentem, signorum &c.
 Versu 23 pro gignij lege gigni.
 O iii col. 1 linea 12, quam alius, lege, quam alios.
 Versu 28 paterat lege, par erat.
 O iii versu 4 QVETI MAGO lege QVETI IMAGO.

ASTRONOMICAESAREI
PER PETRUM APIANVM
MISNENSEM EXACTISSIME
CONCINNATI, INDUCTIONVM,
DEMONSTRATIONVM, EXEM-
PLORVMQVE FIDELISSI-
ME REFERTI.
ENVNCTIATVM PRIMVM.

Tempora sequentibus instrumentis vsui futura, colligere.

ANNORVM DIVERSITA-
 tes, quæ multifariæ gentib⁹ sunt, in præ-
 sentia, ne longior sim, prætermitto. Aliis
 enim vt Romanis, annus Solaris, cuius
 principiu lanuari⁹ est, Aliis, vt Arabib⁹
 Lunaris, quæ Septēber auspiciatur, habe-
 tur &c. Huiusmodi autē varietates in
 vniuersum omnes semel mislas facio,
 anno Solaris, quæ nobis Sol cursu suo de-
 scribit, tātūmodo intētus. Hic autē quia
 impari Solis motu designatur (quādo
 quidē Sol nō idē pūctū quottannis asse-
 quitur, sed quartā partē vnus diei propemodū adicit) facit, vt quare⁹
 quilibet annus integro die superet tres præcedentes, qui quartus pro-
 pterea vocatur intercalaris, quasi dicas Interposititi⁹. Intercalare enim
 veteres appellabant, quod nos interponere. Et re ipsa vnus dies inters-
 ponitur, qui in aliis annis nō est, dicē idē alio nomine Bisextilis. Hunc
 in quā Rhomanū Solis annū in præsentibus sequar, secundū quē mo-
 tus coelestes omnes inuenire docebo. Orsus eundē à Ianuario, qui
 est finis præcedentis cuiuslibet anni. Hoc ita intelligas volo, vt à meridie
 nouissimi diei Decēbris, initiū fiat. Astronomi etenim à meridie in me-
 ridiē perpetuō rationes ineunt, sic vt tēpus ante meridiē, præcedenti sem-
 per diei annumeretur. Cū autē motus celestes ab anno Christi p⁹ omnia
 inuestigē, radicemq⁹ ad eundē annū ponā, Christi scē, nō existimandū
 est vicem mūquintū diē Decēbris me innuere, tametsi eo Saluator nō
 ster natus sit, sed finē eiusdē anni. Astronomi siquidē veteres, sex illos
 dies, qui sequuntur à 25 in finē vsq⁹ Decēbris, abiecerunt, & radicem
 potius in vltimū diē eiusdē anni, in quo Christus Orbi editus est, retu-
 lerunt, ibiq⁹ stabiliuerunt. Est autē finis illius anni, principiu sequentis.
 Radicē ad diē natiuitatis Dominicæ inquisituro, retro querendū erit,
 tot dieg⁹ spaciū, vt dicetur. Hic tacere nō possum hæcenus ferē om-
 nes errore prorsum abominabili deceptos Astronomos, dum per Ra-
 dicē Christi, stellag⁹ cursus, Cōiunctiones, Oppositiones, Aspectusq⁹
 reliquos, conati sunt depræhendere, æqua em Cōmunes & Bisextiles
 ratione se ponere nō animaduertērūt, dū ante & post Christū annos,
 simili pportione diiudicārēt, cū tamē Saluatoris nostri natiuitas non
 Cōmuni vel Ciuili, sed intercalari anno cōtigerit. Atqui hoc dico cō-
 monefaciēs eos, qui instrumentis tabulisq⁹ illorū aliquando sunt vsuri,
 quo id & agant cautius, & tentent prouidentius. In præsentī opere, ni-
 hil hoc ingeret dubii. Ad hæc cū Astronomos antiquiores religione
 quadā vidēā radices suas variē ad regū ducūq⁹ principia & interit⁹ fun-
 dasse, veluti ad obitū Philippi, & ad regni Nabuchodonozoris initiū.
 Memini ego pariter aliquot, memorabilium actorū, quale est diluuium
 illud vniuersale &c. Præterea aliquorū insigniorū doctrina & nomine
 Astronomorū eō, vt si qui forent qui cursus syderales ad eorū tpa, re-
 quirerent, in promptu habere possint. ¶ Exēpli gratia. Si nosse quis
 cupiat q⁹ loca stellæ Ouidii tpe, tenuerint, querat in seq⁹nti tabula, q⁹
 Ouidius vixerit. Reperiet autē 19 post Saluatorē anno eū obisse, ad il-
 lum ergo annoꝝ numerū, stellag⁹ motus inquitēdi sint. ¶ Aliud. Audis
 q⁹ Diluuiū ferē biennio præcesserit cōiunctio magna. Hocq⁹ vtrū sit,
 ambigis. Annos ergo diluuii qui fuerunt, 3102 ante Seruatoris adue-
 tū scribis, addisq⁹ 2 & habes. 3104 Illū iā annū si examinas per instru-
 mentū, quale infra patet, vtrū in. 3104. anno cōiunctio euenit ma-
 gna nec ne, cōfestim liquebit. ¶ Adhuc aliud. Fertur Lunæ eclīpsis
 iuisse, secūdo anno, post augustissimi Cæsaris CAROLI Quinti nati-
 uitatem

ASTRONOMICAESAREVM

uitatem, vel proximo anno ante FERDINANDVM, Potentissi-
 mum Romanoꝝ, Vngariæ & Bohemiæ Regem &c. natum, dubitans
 vero, vtrum ita res habeat. Queret in tabula temporum nomen Regis
 FERDINANDI, iuxta illud enim annus post Christum. 1503. ofe-
 fertur. Videnti nunc, an priori, hoc est, secundo post sesquimillesimum
 Eclīpsis Lunæ visa sit, 15° Octobris die fuisse, & tertia vnus horū par-
 te pomeridiana, reperietur. Eodē modo in consimilibus operaberis.

SEQVITVR TABVLA TEMPORVM.

Ab Adam ad Christum secundum Alfonsum ann.	6984 dies 123
A Creatione mundi ad Christum secūdu 70 interp ⁹ ann.	5199
A Mundi exordio ad Christi aduentum, sm Albumazar, ann.	5328
A principio mundi ad Christum natum, sm Hebræos anni	3952
Diluuium Noë præcessit Christum, annis	3101 dieb. 319
Confusio linguarum ante Christum	3000
Moses in deserto præest genti Iudæorum,	1495
Moses legislator obiit ante Christum, annis	1470
Troia capta ante Christum	1149
Homerus poeta græcus floruit ante Christum	989
Hesiodus ante Christum claruit, annis	889
Daniel & Ezechiel prophetabant ante Christum	760
Rhoma condita est ante Christum 11 Kalen. Maias, ann.	753
Nabuchodonozor regnare cepit ante Christum, ann. 746 dieb.	310
Mardocheus ante incarnationem agnoscitur, anno	721
Thales Milesius eclīpsim prædixit, ante Chri,	584
Darius primus regnare cepit ante Christum, anno	521
Hippocrates Coui medicus floruit ante Chri, annis	440
Nicias dux athenicū ob eclīpsis metu opes athe. afflixit añ chr.	414
Helicon Cizicenus astrologus vixit tempore Asueri, ante Chri.	400
Plato & Aristoteles philosophi claruerunt ante Chri.	343
Philippus pater Alexandri obiit ante Chri, an.	323 dieb. 51
A morte Alexandri Magni ad Saluatorem anni	311 dies 93
Timocaris astronomus considerauit stellas ante Chri,	292
Euclides geometer tpe Ptolæmei primi regis Aegypti, añ Chri.	291
Aratus poeta græcus & astronomus ante Chri,	282
Archimedes syracusanus geometer præcessit Christum, annis	199
L. Aemilius Paulus. C. Sulpitius Gallus eclīp. prædix. ante chr.	172
Hipparchus Rhodius in Alexandria cōsiderauit stellas, ante C.	120
Abachis stellas in Rhodo contemplatus est, ante Chri.	115
M. T. Cicero & Lucius Tarutius astro. claruerunt, ante Chri.	59
Iulius Cæsar opa Soligenis astro. annū ad Solis cursum reduxit.	47
Virgilius poeta & Victruuius architectus ante chr. floruerunt	45
Cæsar obiit ante incarnationem Saluatoris anno	38 die 1
Ptolæmei & regnum Aegyptiorum deserunt, ante Chri.	30
Strabo Geographus antecessit incarnatum Christum	20

† IESVS CHRISTVS FILIVS DEI IN BETLE-
 hem Iudæ nascitur, quo anno cepit Christianorum salus.

T. Livius patavinus & Ouidius poë: obierunt, anno post Chri.	19
Marinus Tyrius geographicus scriptor agnoscitur, post Chr.	60
Andromachus Creten theorie inuē. & Lucanus po. floruerunt	67
Agrias contemplatus est stellas in Bithinia post partum virginis	94
Proclus Astrologus agnoscitur post Christum, anno	95
Mileus stellag ⁹ loca quaesuit Romæ à Christo nato, annis	99
C. Plinius Secundus periit, dum inuisit Vesuuium montem	112
Hadrianus Imperator post Christum regnare cepit, annis	120
Galenus medicus Pergamensis sequitur Christum annis	142
C. Ptolemaeus phus & mathe. Aegypt. obseuauit stellas Alexan.	150
Diocletiani regnum inceptit ab incarnationis anno	283 die 241
Iulius Firmicus Maternus & Mauortius Lollianus vixerunt	320
Concilium in Nicæa congregat, in quo Atrius cōdemnatur	320
Theon & Pappus mathematici alexandrini floruerunt	390
Alchmeon medicus & Astrologus claruit anno	490
Mahumet cum Sergio monacho in Arabia hæresim inchoauit	622
Albumazar ab aliquibus lauar dictus scripsit circiter annum	844
Bassus, anno humanæ salutis vitam egit vel circiter	849
Turcarum origo post humanam salutem, annis	870
Albategni mathe. in Aracta ci. Syriæ considerauit stellas	880
Campanus philosophus & mathema. claruit an.	1031
Azophi Arabs stellas per imagines descripsit	1061
Auicenna medicus Hispalensis post Christum, anno	1100
Abraham Auenzere Iudæus & Auenzoar agnoscuntur	1195
Hali Haben Ragel astro. arabs, vixit anno	1202
Alkindus phus, medicus, & astro. floruit anno	1235
Alphonus Ro. & Hispaniæ Rex & Astro. post chri.	1251 dieb. 152
Vitellio mathema. scripsit ingens opus optice, anno	1274
Guido Bonatus astro. floruit post humanā salutem	1284
Ioannes de Gmünden mathematicus clarus habetur	1406
Ars impræssoria inuenta Maguntia per Ioannem Faustum	1452
Georgius Peurbachius germanus mathema. obiit anno.	1462
Blanchinus Ferrariensis mathematicus claruit	1464
Ioan. Regimontanus mathe. germ. Romæ veneno interempt ⁹	1467
Carolus Quintus Romanorum Imperator nascitur, anno	1500
Ferdinandus Romanorum Vng. & Bohe. Rex nascitur	1503

CHRONOGRAPHIA CHRISTVM PRAECEDENS
 CHRONOGRAPHIA CHRISTVM SEQVENS

olaris annus.
 Bisextilis & in-
 tercalaris idē,
 intercalare,
 Quando Chri-
 stus natus,
 Operādi mo-
 us.
 iuilis annus.
 uare fallan-
 tē Astrono-
 in computa-
 ne motū
 te Christū.
 mpus CA-
 OLI Impe-
 oris Roma
 & FERDI-
 ANDI
 m. Bohe.
 Vngariæ
 rgis.

ASTRONOMICVM

CAESAREVM

ENVNCTIATVM SECVNDVM.

Octavae, Nonae, decimaeque sphaerae motus intelligere, Zodia cumque, secundum quem omnia sequentia instrumenta regulantur, verè imaginari.

NULLA ERAT HIC OPVS DECLARATIONE, Decimae, Nonae, & octavae Sphaerae, cum sit institutum non aliud huius operis, quam docere, quomodo citra vllam speculationem motus caelestes inuestigentur. Verum, quia interdum controuersia quaedam suboriri solet, de principio Eclipticae, quae in duodecim signa distribuitur, vtrum in octava nona vel decima, poni debeat. Praeterea, cum crebra, per totum hunc librum, huius lineae, signorumque duodecim, mentio fiat,

Motus Nonae & Decimae sphaerae.

committere non potui, quin statim ab initio, hoc dubii discuterem. Ne minem later, post septem errantium siderum orbes, adhuc tres superesse, Nempe octauum, cui stellae fixae insunt, Nonum insuper & Decimum, qui & vltimus est. Decima sphaera ab ortu in occasum 24 horis fertur, veluti oculis indies discimus. Videmus enim quemadmodum Sol & astra reliqua (quae secum vna violentissime rapit) orientur & occidant, Nona ab occasu in ortum per caeli summum agitur, contraria decimae, & naturaliter loquendo, cursum suum in 40000 annorum absoluit. In huius cursus medio eclipticam nos imaginabimur, signatam infra litteris C A E M. Arietis initium est A, quod circum intellegendus est circulus, qui in semidiametro nouem gradus complectatur, quiq; in duodecim signa diuidatur, non secus ac alius quidam circulus aut Epicyclus. Signa in eo notantur numeris à B versus C, quia B parui huius cicli caput est, declinans in Septentrionem. Eodem modo cogita circulum paruum describi ex opposito litterae A, vbi librae principium statues. In hac inquã Nonae sphaerae ecliptica 12 signa, si libet, loces, quanquã nullius vsus sunt, pter Arietis exordium, quod littera A refert. Huic nono orbi octauum subesse intellige, Cuius mediū pariter ecliptica quaedam occupat, in qua punctum suppones, (quale sequens figura per H litteram exprimit) quod itidē vocabimus initium Arietis, sed octavae sphaerae. Huius sphaerae motus, nō est alius, nisi quod cum puncto H in minori circulo roretur, secundum signorum successum, hoc est, ab ipso B versus C, cursum suum peragat per D & E rursusque in B 7000 annorum spatio, & ille motus trepidationis vocatur. Sic etiã punctum diametrale H statues, quod librae principium appellabis, octavae scz sphaerae, & qualiter mobile cum principio librae nonae sphaerae. Et quamuis

Motus Trepidationis.

Et quamuis H punctus dicatur initium Arietis, reliqua tamen Zodiaca signa non sunt subintelligenda. Signiferum ergo, quo recte, imaginis notato. Primo Equinoctialem ab utroque polo aequidistantem, ius perficiemque eiusdem, totam mundi machinam diuidentem. Post hinc superficiem eclipticae octauae orbis, eodem peruenire, videlicet ad Decimum caelum. Et illic tandem veram eclipticam ostendi. In quo autem loco Equinoctialis cum ecliptica se interfecat, illic principium, Eclipticae, primusque Arietis punctus est. Hanc lineam vna cum signis 12 verè dic, secundum enim illam, omnia sequentia instrumenta accipienda venient. Intersectio Zodiaci & equatoris punctum veri equinoctii refert, quem simulac Sol intrat, Equinoctium vniuerso orbi efficitur. Sciendum tamen est punctum illum non semper eodem in loco sistere, sed subinde hinc illinc in aequatore mutari, sicut in epicyclo quodam, puncto auge mediam designanti vsu venit. Qua ratione aequinoctia per petuò variantur & anticipant. Tempore enim Christi vernale aequinoctium contigit 24 die Martii, in anno Bifextili, Communi vero 25 die Martii. Veluti nostro aeuo communibus annis 11 Martii, Inter calaribus autem 10, si modo tabularum calculis fidem non abrogamus, fieri solet. Quod pariter obseruatio vmbrae radiorum solarium attestatur, quae simplex & aperta est, & absque instrumentis omnibus, in qualicunq; superficie, siue horizontali, siue verticali, siue inclinata, siue declinata, experiaris, haberi potest. Equinoctii siquidem tempore, extremitas stili, rectam vmbrae lineam signat perenniter, quae alias semper obliqua, siue arcuata ab vmbra describitur. Tam facili autem & expedita aequinoctii inuestigatione existente, quis non admiretur quosdam tam ineptiisse, vt cum conarentur rhomanum emaculare Calendarium, aequinoctium sint ausi in quintum Martii transferre, putantes se emendare, cum diebus quinque integris imperfectiorem, quam antea esset, redderent. Motum itaque octavae sphaerae, aequinoctiique puncti, quo verius intelligas exemplo opus est. Quo tempore Caesares maximi CAROLVS & FERDINANDVS nati sunt, motus octavae sphaerae medius, nullius signi 11 graduum 11 minuti 40 secundae ferè fuit. Idem quoque motus erat principii Arietis Nonae sphaerae, à Christo genito, vsque sub decima. Initium vero arietis octavae sphaerae, à puncto septentrionali B, quod est initium parui circuli vsque ad litteram H, & ille arcus octauae orbis, Argumentum dicitur, quae mora rum natiuitate Eclipticam octavae sphaerae eiusmodi fuisse, quae mora est per H K F M, Arcus autem ab F in K vsque medius eiusdem motus, à K vero ad H aequatio, quae erat 8 graduum 45 m, prope Iam medius motus aequationi copulatus, 19 gra. 46 mi. 40 secunda facit, id quod vocatur aux communis, totidem enim gra. m & secunda stellae fixae & auge à Seruatore Christo, in tempora Caesaram vsque, promouerunt. Quod si iam lineam fingas produci ex centro mundi per sectionem eclipticae octavae, simulque aequinoctialis, quae est punctus F, tum ostendet linea illa, principium Arietis in decima sphaera, iuxta litteram G, quae & punctus est aequinoctii, Et haec praelibatae haecenus sufficiat.

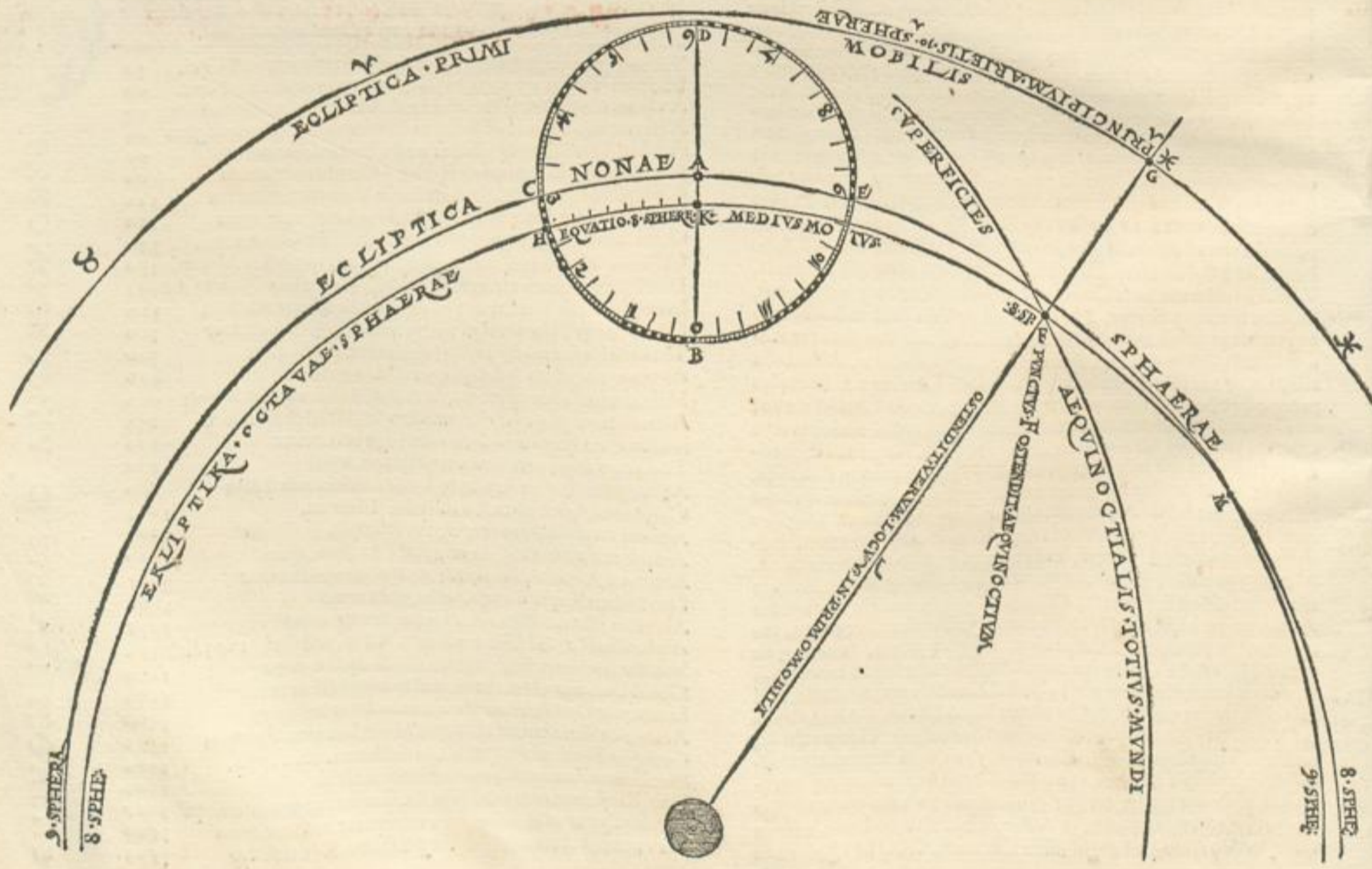
Vbina tica, sed quam & nomor astrologi iudicia dunt, st. lit.

Aequinoctur per variantur

Aequinoctur per radiales inuare.

Motus Nonae & octavae sphaerae tempore CAROLI FERDINANDI

Principium decimae sphaerae

ASTRONOMICVM

ENVNCTIATVM TERTIVM.

Radices, quæ in sequentibus instrumentis, ad meridianum Ingolstadtensem, suppositæ sunt, reliquis q̄q; regionibus, & mundi partibus accommodare.

VM TERRA SIT GLO.

bi modo rotunda, fieri non possit, ut regiones uniuersæ, eundem simul meridiem habeant, sed hæc maturius, ille ferius. Radices uero omnes sequentes, Ingolstadtensi meridiano respondeant, palam est, horas aliorum locorum, nõ esse eandem cum nostris. Fieri enim potest, ut nobis lunæ deliquium appareat hora 10 pomeridiana, aliis uero hora 6 antemeridiana. Idcirco, ut huius nostri laboris, nulla non orbis pars, esse quæat particeps, subordinauimus quandam tabulam, in qua regionum, urbium, oppidorumq; nomina describuntur, quibus numeri quoq; nunc horas, nunc minuta, significantes, adiciuntur, quibus item, ex vno latere A. littera, ex altero M. adiungitur. A notat adde, M. minue, sic, ut quoties reperitur A, iuxta horas uel minuta, significetur eandem horas uel minuta inuenta addi oportere, tempori nouilunii, plenilunii, eclipsis uel alterius cuiusdam aspectus, à te reperi, quoties autem sinistra obtinet A, toties dextra M referre debet. Quod notat, ubi locum aliquem elegeris, in quo ad tempus aliquod certum, scire desideras planetæ alicuius locum, totidem horas & minuta, penes que M scribitur, minuenda, id est, subtrahenda esse à proposito tibi tempore, qualia inter A & M deprehenduntur, & hoc modo hora istius loci uerificata erit, ad præsentem radicem, qua cum, planetarum cursu, inquire, ut infra. Huius itaq; rei exemplum est.

Imperator noster semper Augustus, CAROLVS Quintus, Gandau, Flandriæ nascitur, 15 hora 44 post meridiem. Quare iam Gandauum in tabula regionum, iuxta quod M inuenies, horam nullam, minuta 39 & A. Vbi M hortatur, ut quoties Gandau coniuuentionis, oppositionis, eclipsis, aut alterius aspectus, horam minutaq; per instrumenta indagasti, demas horam 0 minut. 39. Si uero ad natiuitatis horam Imperatoris cupias motum planetæ alicuius nosse, scilicet ad horam 15 minut. 44. tum adde horam 0 minut. 39 Ex quo 16 horæ 23 min. confurgunt, quibus cum planetarum loca inuestiges licet,

Aliud Exemplum. Rex FERDINANDVS. Oriundus est ex Medina, ciuitate Hispaniæ. Quære in Tabula nomen Medinæ, cui ad ditum uidebis litteram M, Horam. 1. 12. Ab aspectibus auferenda est 1 Hor. 12 Sed quia hora 20 47 post meridiem, natus est idem Rex FERDINANDVS, ad eam quæsitum, cursu errantium, hor 1 mi. 12 sunt addenda, quod facit horas 21 mi. 59 cum summa ista planetarum motus, inquire deinde poterunt,

TABVLA INSIGNIORVM LOCORVM, CIVITATVM, & Oppidorum, Europæ, Africae & Asiae.

Noia locorū.	Pro 0, eclipsis, & planetæ. aspect.	Horæ. Minuta.	Pro motu planetarum inueniendo.	Ostendit orientalitatem & Occidentem.	Noia locorū.	Pro 0, eclipsis, & planetæ. aspect.	Horæ. Minuta.	Pro motu planetarum inueniendo.	Ostendit Orientalitatem & Occidē.
	HM					HM			
Thertos	M	1 24	A C		Sarragossā	M	1 13	A C	
Nadar	M	1 21	A C		Valentia	M	1 11	A C	
Lammon	M	1 39	A C		Toletum	M	1 29	A C	
Reba	M	1 20	A C		Medina cā. †	M	1 12	A C	
Lundunum	M	1 15	A C		Pampilona	M	1 15	A C	
Oxonium	M	1 25	A C		Compistella	M	1 47	A C	
Iorg	M	0 56	A C		Rodes	M	0 54	A C	
Ettenburgum	M	0 47	A C		Nantes	M	1 20	A C	
Granatum	M	1 30	A C		Turonia Tors	M	0 48	A C	
Corduba	M	1 29	A C		Amiens	M	1 2	A C	
Ispalis	M	1 39	A C		Bizantium	M	0 39	A C	
Portugalia	M	1 48	A C		Lugdunum	M	0 31	A C	
Lisybona	M	1 47	A C		Vienna Prou.	M	0 31	A C	
Barfalona	M	0 59	A C		Lutecia Parisio.	M	0 36	A C	
Burges	M	1 27	A C		Geneuora	M	0 22	A C	

CAESAREVM

RESIDVVM TABVLAE REGIONVM & Ciuitatum insigniorum,

Noia locorū.	Pro 0, eclipsis, & planetæ. aspect.	Horæ. Minuta.	Pro motu planetarum inueniendo.	Ostendit orientalitatem uel occidē.	Noia locorū.	Pro 0, eclipsis, & planetæ. aspect.	Horæ. Minuta.	Pro motu planetarum inueniendo.	Ostendit orientalitatem uel occidē.
	HM					HM			
Marsilia	M	0 26	A C		Dresen	A	0 10	M R	
Mons Pessul.	M	0 35	A C		Egra	A	0 4	M R	
Narbona	M	0 38	A C		Praga	A	0 14	M R	
Tolosa	M	0 44	A C		Gorlicium	A	0 26	M R	
Gandauum †	M	0 39	A C		Olmuntza	A	0 16	M R	
Valentines	M	0 36	A C		Sittauia	A	0 14	M R	
Marteburgum	M	0 54	A C		Vrautflauia	A	0 23	M R	
Bruxella	M	0 27	A C		Martisburgū	M	0 9	A C	
Antuerpia	M	0 36	A C		Erphordia	M	0 1	A C	
Mctis	M	0 25	A C		Monsterium	M	0 15	A C	
Treueris	M	0 20	A C		Vuittenberga	A	0 6	M R	
Crucinacum	M	0 15	A C		Prunfinga	M	0 3	A C	
Luzelburgium	M	0 22	A C		Luneburgum	M	0 3	A C	
Geldria	M	0 21	A C		Lubeca	M	0 1	A C	
Cleue	M	0 24	A C		Brandeburgū	A	0 8	M R	
Iuliacum	M	0 22	A C		Fracos. ad od.	A	0 16	M R	
Aquisgranum	M	0 23	A C		Groninga	A	0 2	M R	
Constantia	M	0 10	A C		Hamburgum	M	0 6	A C	Occidentalior.
Basilea	M	0 17	A C		Rostochium	A	0 6	M R	Orientalior
Spira	M	0 26	A C		Stettinum	A	0 20	M R	
Vurmata	M	0 13	A C		Dantiscum	A	0 42	M R	
Argentina	M	0 16	A C		Culmen	A	0 55	M R	
Moguntia	M	0 13	A C		Riga	A	1 22	M R	
Colonia Agr.	M	0 18	A C		Reualia	A	1 27	M R	
Dauenria	M	0 23	A C		Roshilde	A	0 23	M R	
Seletstadium	M	0 32	A C		Copenhagna	A	0 26	M R	
Vrbs S. Galli	M	0 10	A C		Vpsalia	A	0 44	M R	
Lucerna	M	0 13	A C		Stocholma	A	0 58	M R	
Nordlinga	M	0 4	A C		Nodrosia	M	0 5	A C	
Vlma	M	0 6	A C		Rumefalche	A	1 12	M R	
Augusta	M	0 3	A C		Parentium	A	0 11	M R	
Tubinga	M	0 9	A C		Ragusia	A	0 37	M R	
Laubinga	M	0 5	A C		Castelnouo	A	0 38	M R	
Eflinga	M	0 8	A C		Vratara	A	0 40	M R	
Badena term.	M	0 15	A C		Belgradum	A	0 50	M R	
Phorcena	M	0 11	A C		Brespurgum	A	0 30	M R	
Pretta	M	0 14	A C		Buda Ofen	A	0 37	M R	
Heydelbergē	M	0 12	A C		Varadinum	A	0 51	M R	
Amberga	M	0 2	A C		Cracouia	A	0 38	M R	
Nouum forū.	M	0 1	A C		Poznania	A	0 26	M R	
Ingolstadium	A	0 0	A C		Lipnicza	A	0 43	M R	
Monachū Ba.	A	0 1	M R		Vuischegrad	A	0 45	M R	
Neoburgum	M	0 1	A C		Vuide	A	1 6	M R	
Aichstadium	M	0 1	A C		Cholme	A	1 10	M R	
Landishuta	A	0 1	M R		Neapolis	A	0 30	M R	
Frisingum	A	0 0	M R		Capua	A	0 27	M R	
Salzburgum	A	0 7	M R		Roma †	A	0 16	M R	
Ratisbona	A	0 4	M R		Volaterræ	A	0 5	M R	
Straubinga	A	0 7	M R		Florensia	A	0 4	M R	
Patauia	A	0 10	M R		Bonomia	A	0 7	M R	
Iudeburgum	A	0 17	M R		Ferraria	A	0 3	M R	
Gretza	A	0 16	M R		Venetia	A	0 6	M R	
Pons ad mu.	A	0 20	M R		Padua	A	0 4	M R	Orientalior
Vienna Auf.	A	0 25	M R		Turinum	M	0 6	A C	Occidentalior.
Noua ciuitas	A	0 20	M R		Genua	M	0 11	A C	
Lintza	A	0 13	M R		Syracuse	A	0 27	M R	
Tridentum	A	0 2	M R		Cornus	M	0 9	A C	
Enipontus	A	0 2	M R		Nebio	M	0 9	A C	
Brixina	A	0 3	M R		Modona	A	1 6	M R	
Gurtia gurg.	A	0 13	M R		Constantinop	A	1 36	M R	
Vilacum	A	0 11	M R		Samotracia †	A	1 32	M R	
Nurenberga	M	0 3	A C		Hierusalem	A	2 24	M R	
Herbipolis	M	0 6	A C		Gangamelis †	A	3 12	M R	
Babenberga	M	0 3	A C		Alexand. Aeg	A	1 54	M R	
Curia Hoff	A	0 1	M R		Temistitan	M	4 48	A C	
Zuicka	A	0 3	M R		Iucatana	M	5 20	A C	
Lyptzigum	A	0 4	M R		Peru	M	4 0	A C	
Torga	A	0 6	M R		Muluca inf.	A	10 32	M R	
Leynick	A	0 3	M R		Calicut	A	5 32	M R	
Milina	A	0 8	M R		Taprobana	A	6 18	M R	

ASTRONOMICVM

ENVNCTIATVM QVARTVM.

Stellarum fixarum longitudines in Zodiaco, earundemque latitudines, id est, ab ecliptica deuiationes, à mundi usque creatione factas, gradus in super, minuta, augesque planetarum ante & post Christi tempora certas, Adhæc quibus stellis fixis, quilibet planetæ indices appropinquent, qualisue vicinia sua obtegant, indagare.

SECUNDVM NI FAL

lor, pronuntiatum abunde docuit, Octauæ, Nonæ, Decimæque sphaeræ motus. Quocirca in præsentem nihil amplius, quàm ad theoreticam attinet, addam. Verum, breuiter & sine ambage, quomodo omnium stellarum fixarum cursus, planetarumque auges, dicto citius, per instrumentum sequens, deprehendas, aperiam. ¶ Quandoquidem decimus orbis, ab ortu in occasum mouetur, ut dictum est, ecliptica uero uel

Zodiacus in eodem coelo nobis statuatur, nihil ultra de motu huius a gemus, qui per Zodiacum illum immobilem seu fixum intelligitur, sed Zodiacum ita firmum per omnia instrumenta, tanquam decimum coelum, extimū post hac semp posituri sumus. Qualem igitur & nunc uides, post quem & consequenter rotulam, quandam uolubilem, cui insit imaginem coeli. Imaginum quilibet, suas stellas complectitur, stellarum quaedam sunt in medio albae, sex in extremitate acies gerentes, cuiusmodi est, quæ oculum tauri, quæq; os canis maioris, possidet, cuius figura hæc est. * Et illæ sunt quantitatis primæ, quales nō plures, 15, astro nomini descriperunt. Post has, 45, secunda magnitudine lucent, paulo minores inferioreque primis, tales sunt septem, vrfam maiorem constituent, præcipue caudam representantes tres, quæ etiam ad differentiam aliarum, nigrae depinguntur, in sex acumina discretæ, qualem hic uides. * Quamquã uero astronomis in sextam usque differentiam stellæ indicant, stellas quoque nebulosas cum nota huiusmodi. ¶ Reliquarum discrimina, ob instrumenti angustiam, significare non potui, uerū simpliciter nota quadam, o. expressi. In medio ferè istius rotæ circulus quidam niger cernitur, qui eclipticam refert, in quo duodecim signa ex ordine describuntur. Iuxta Scorpionem transuersa quaedam linea apparet, in 16 gradus secta, vtrinq; ab ecliptica, s. continens, qui latitudinem zodiaci demonstrant, Sub finem Eridani, stellamque nomine Acarnar est, iuxta quã index habetur, cui inest, Y. eodem augẽ notans, per quem noscitur, quor gradus octaua & nona sphaera simul, in tempore aliquo proposito, similiter stellæ fixæ, errantiumque auges, peraugant. Penes stellam Canis maioris alius index est, augem Solis & significans. Rursus ad nauim indices bini sunt, auges σ & ν ferentes, Apud Centaurum γ . Apud Aram δ augem deferri uides. Hii indices perpetuo in eadem & æquali ab inuicem distantia manent. Postremo circulus quidam undequaque in partes diuisus. Cetero uicinus cum indice, cui signum est X, uidetur, qui circulum illum paruum, de quo prius dixi, qui uidelicet principium, ν , nonæ sphaeræ ambit, representat. Quoniam uero Arietis exordium, s. sphaeræ, huius circuli circumferentiam in, 7000, annis semel circumit, secui hunc quoque circulum in totidem partes, ita ut quælibet sectio, 100, annos notaret. Annorum post Christum numeros, interiori circulo inserui, de 500, in 500, procedendo, ab indice inchoando. Anni autem ante Incarnationem Christi elapsi, exteriori circuli parte scribuntur, per quos octauæ sphaeræ trepidatio indagatur. Paucis instrumenti declaratis, eiusdem usum subiungam. ¶ Si uis stellas fixas vnã cum planetarum augibus, ad tempus propositum tibi qualequale, uerificare, eleua rotam iuxta, ν , decimæ sphaeræ, ubi gradus quosdam reperies, quorum singuli, 100, annos continent. Si tempus propositum ante Christum sit, numerabis deorsum à ν , incipiendo uersus principium X, Si autem post Christum, numerabis à ν , incipiens sursum, secundum signorum ordinem, finis inuenti numeri, ostendit in zodiaco proxime, quantum nonus orbis sub decimo, in totidem annorum spacio promouerit: cui loco indicem cum X signatum admoue. Post hæc totidem annos in circulo paruo trepidationis ab indice ordiens (uel intus, & hoc si tempus post Christi natiuitatem, uel extra: si tempus ante Christum proponatur) numeras, & fini annorum requisitorum filum applica, quod ex centro rotæ pendet. Quo bene extenso, obserua, quot inter filum & indicem, in zodiaco gradus sint, illi namque æquationem octauæ sphaeræ cum nona indicant. Immoto sic filo permanente, duc indicem, Y, qui est aux communis, sub idem, atque ita rotam inuariatam relinque, ad tempus enim tuum iam uerificata est. Qua sic iacente, filum è centro eius, stellæ, cui cuncti libuerit, super extende, quod in zodiaco gradum, in quo, uel fuerit, uel futura sit, tempore præfinito, demonstrat. Præterea indices planetarum, docent, gradus & minuta augium, in quibus eo tempore sint uel fuerint. Cuius rei exemplum esto,

Auges planetarum perpetuo in eadem & equali ab inuicem distantia.

Operandi modus.

CAESAREVM

¶ CAROLVS Quintus Romanorum Imperator, semper Augustus 23. Februarii natus est, 15. hora 44. m. pomeridianis, post Christi annum sesquimillesimum. Ad tempus hocce figuram præsentem cum suis indicibus, ubi direxi (quamuis dies, horas m., in motibus hisce tardioribus, non adeo consideremus) scire uolo, quem locum coeli tenuerit, eo tempore cor leonis. Extendo itaque filum per stellam, & inuenio eam in longitudine, 22. gradum. 8. m. occupare. Sic agas etiã in reliquis, & uerus motus semper in zodiaco ostendetur.

¶ Aliud Exemplum FERDINANDVS Romanorum Bohæ & Vngariæ Rex, anno Christi, 1503, in hunc orbem produit, 10. Martii 8. hora 47. m. ante meridiem. Ad quem, numerum, figura locata, corona septentrionalis stella, 4. c. 15. m. tenere reperitur. Aux \odot , 1. c. 12. m. σ , 13. c. 10. m. ν , 24. c. 23. c. 24. m. ν , 14. c. 59. m. ν , 0. c. 26. m. m.

¶ Latitudines autem si requiris, id est, distantias ab ecliptica cuiusdem stellæ, duc filum per ipsam, & quo in loco ecliptica secatur, illic alterum pedem circini fige, altero extenso in corpus stellæ, illam eadem circini extensionem deinde examina in scala latitudinis, iuxta caudam Sagittarii de liniatam, in qua manifeste cognosces, quanta sit latitudo. Si stella ab ecliptica uersus centrum, in septentrionali, si uersus limbum ab ecliptica declinauerit, in meridionali latitudine esse dicetur. Neque uero scitu est inuicundius, cui stellarum fixarum planeta aliquis assignat, eam obtegat. Qua de re documentum illud habe. FERDINANDI Regis natiuitate Luna primum gradum, 21. m. tenuit, latitudo eius ab ecliptica, 3. c. 24. m. Septentrionalis erat. Iã si in scala, quæ penes caudam Scorpii est, ab ecliptica incipiens, Aram uersus, 3. c. 24. m. numeres, perque ea filum trahes, margaritamque super gradum & m. imponas, filum denique una cum margarita immobili super, 1. gradum, 21. m., ubi Luna secundum longitudinem erat, dirigas, tum margarita inter, 17 & 18 stellas ν , quæ sunt in uentre ν locum demonstrat, quo tempore natiuitatis regis, uisa fuit. Propter diuersitatem uero aspectus eius, duas illas stellas in uentre ν politas, 17. uidelicet, & 18. luna obscurauit seu obtegit.

Opere precium facturus es hoc loco, si annorum, qui sunt ante Christum rationem habeas, ad quos stellas fixas & planetarum auges deducere uis, quam rem, ut clarius intelligas, exemplo proponam.

¶ Auges & stellas fixas ad Diluuii tempus inquisiturus, quispiam si sit. Primo in tabula temporum N. Diluuium, 3101, anno, 319, diebus ante Christum euenisse discet, mox à Cruce γ inchoans contra signorum successum, 3101, annos, dieque uerisimili coniectura, qui quoddammodo annum efficiunt, querat, quæ sitis indicem X, qui s. 11. c. 6. m. 29, monstrabit, super imponet. Deinceps uero totidem anni in paruo circulo (qui circulus trepidationis motus octauæ sphaeræ nominatur) extimo numero requirer, & per requisita filum dictum, in zodiaco s. 11. c. 3. m. 8, quæ sunt aux communis, indicabit, super quod filum, si denuo ostensorum Y, posueris, rotam uerissime locaueris. Si uero libuerit poteris orbem alio modo quoque præparare (hoc autem ideo dico, ut uideas in omnibus instrumentis theoreticis, non hac vnã uia, sed etiã adhuc altera nos uti posse) Est autem huiusmodi, Principio Diluuii ætatem è tabula scribe, quæ 3101, annorum 319, dierum est. Proximus nunc centenarius, qui est, 3200, afflumendus, totque anni à cruce γ incipienti retrorsum numerandi, quibus inuentis index X aptandus, qui mox in zodiaco 11. c. 6. m. 29, ostendit. Post in trepidationis circulo, numero exteriori, ante Christum uidelicet, 3200, querantur, punctumque notetur, cui B nomen erit. Ab hinc 3101, anni 319, dies, à 3200, annis subtrahantur, remanent, 98, anni, 47, dies, qui, 16, Februarii lucem contingunt. Iam denuo à 3200, annis retro & contra signorum ordinem annos residuos, 98, (diebus ob instrumenti paruitatem neglectis) numera, quibus rursus indicem X adiunge, qui in limbo Zodiaci fig. 11, c. 7. m. 12, indicabit. Deinceps punctum B rursus in circulo trepidationis, antea iuxta 3200, notatū, uideatur, à quo itaque retro, 98, anni summantur (dies enim haberi non possunt) per 98, annum ducatur filum ex centro, quod augem communem, in zodiaco 11. fig. 4. c. 8. m. refert. Quibus, index Y rursus applicabis, & facto, rotula ad diem Diluuii omnino uerificata erit, qui fuit, 16, Februarii & dies Iouis, & tempore litera dominicalis A esse debuit. Aux Solis, 15. c. 34. m. ν , Aux δ , 27. c. 32. m. ν , Aux ν , 24. c. 45. m. ν , Aux σ in 29, c. 20, min. ν , Aux γ in 14, grad. 48, min. ν . Quæ auges omnes, cum ostensoribus suis patent, simulac prima communis scilicet aux locum suum uerè tenuerit. Stellarum fixarum loca uera, si filum per earum centra, seu medietates extenderis, in zodiaco uidebis. Hoc autem omnino uidebatur esse necessarium, cur admonerem.

Exemplum CAROLI imperatoris.

Auges errorum temporum FERDINANDI Regis.

Auges planetarum Diluuii tempore.

ASTRONOMICUM

SECVNTI

IN

...

err
mp
D
ID

lan
ilul

SEQ VVNTVR
NVNC .XXXVIII.

IMAGINES COELI VNA CVM STELLIS

fuisinterlincte, quarum numerus est 1022. a peructustis
Astronomis animaduersus, inter has stellas, primæ ma-
gnitudinis sunt 15 secundæ 45, tertiæ 208,
quartæ 474 quintæ 217 sextæ 49, ne-
bulosæ quinq; obscuræ nouem,

PRIMA IMAGO EST VRSA MINOR.

VRSA MINOR SEPTEM

stellis conspicua est, Hæc, quia polo ui-
cina ipsi nomen dat arctico, Nam *arctos*
ursa est. Prima vrsæ stella quæ ul-
tima caudæ est, polaris uocatur, ideo quæ
proxima polo sit, a nautis stella maris.
Et est magnitudinis tertiæ, sequentes
hanc quatuor quartæ, reliquæ duæ se-
cundæ. Hoc astrum dicitur quoq; septē-
trio minor, Arctos, Gynofura, plaustrū
minus, phœnice pariter ab inuictoris no-
mine, Ceruici huius vrsæ imminet quæ

dam stella informis, quarta magnitudine insignis. Vrsæ illa minor no-
stro Clima nunquam occidit, nec oritur, quapropter missam facio.

Vrsæ minor.

Vrsæ maior.

Adagium.
Vidisti alcor,
sed non lunam
plenam.

Draco.

Cepheus.

Bootes.

Corona septē-
trionalis.

* Vrsæ maior uiginti septem stellas continet, quarum septem illu-
stiores plaustrum constituunt, dicitur Arctos maior, Plaustrum Ma-
ius, Hamaxa, græce Helice, Calisto, Maior septentrio. Stellæ tres quæ
rotas repræsentant, secundo quantitatis gradu sunt, quarta tertio.
Temonem referentium proxima, alioth nomine, secundæ dignita-
tis est. Extrema autem caudæ Arabibus Benenatz uel Benenaim, que
uero in dorso est dulce iisdem appellatur. Ultra has insidere uidetur ad
huc mediæ caudæ stella minutissima quædam, quam Arabes Alcor,
id est paruum equitem uocant, imbecillioribus non adeo aciebus ob-
uia, unde adagium natum apud Arabes, uidisti alcor, sed non Lunam
plenam. Etiam sydus hoc perpetuo nobis apparet, Stellæ insuper octo
informes vrsam hanc comitantur.

* Draconis imago triginta stellarum est, quarum luminosior caput
habet, Babylonis dicta rasdaben, tertii ordinis, alio nomine serpens,
anguis, hesperidum custos nuncupatus. Ille nobis semper manifestus
quoq; est. Ex draconis constellatione facit Azophi Arabs quinq; dro-
medarios duosq; lupos.

* Cepheus nunc uideatur, Babylonio Phicares,
Arabi Cheichius, quod est inslamatus, Flammiger,
Incensus sonans, undecim habens stellas, cum duabus
informibus, aliis clarior humerum dextrum possidet,
Caldeorum Alderamim, semper & ipsa climati nostro
conspicitur. E duabus stellis in dextera manu collocatis
facit Azophi duas alas, & ex illis quæ sunt in pede de-
xtro & sinistro, pastorem, canem & oues.

* Bootes sequitur, quia bubulus, Arctophilax, id est, vrsæ uel plau-
stri custos, Arabibus Thegius, quasi dicas plorans aut uociferans dici-
tur, uiginti duas stellas gerens, nostro Hemisphærio celatur totus,
præter quatuor sinistrae manus stellæ. Apud hunc stellæ quædam insigni-
nis, informis tamen lucet, quam græci Arcturum, Caldei Azimech,
Ariamech, uel Colanza, uocant. Interdum Arcturus pro Boote usur-
patur, & rursus Bootes pro arcturo, qui iuxta Plinium nunquam serē
sine procellosa grandine emergit. Nobis oritur aduquum cum sole 14
die Septembris, cum tñ diu ante in oriente non conspectus fuerit, sed
in occasu post Solis descensum, Post uicissimum sextum diem Septem-
bris cernitur in parte orientis & occidentis usq; in 15 Nouembris
diem, quo rursus occultatur hæliace, id est, sub solem. In parte occidua
ita, ut post solis occasum non amplius uideatur. Sexto Decembris præ-
cise cum sole absconditur, Cegnius stella quæ est in humero sinistro Bo-
otis occidit, 14. Ianuarii, & surgit 15 Augusti, iuxta Azophi senten-
tiam Arcturus significat gladium aut pugionem, Stellarum autē, quæ
pes dexter obtinet, clauam quandam esse uult, eam quæ sinistram pedē
habet lanceam. Ex aliis autem stellis Bootis similiter eius lancea asinū
constituit, sicut ex tribus, quæ sinistrae debentur, tres asellas.

* Corona sequitur septentrionalis, quam Azophi Arabs parmā fa-
cit, Bahonii Alpheta, Caldei Malphelcare dicunt, aliās Ariathne no-
men habet, Ruffus eandem gnofyam stellam appellat. Hæc nomina
tamen tribuantur omnia lucidiori huius syderis stellæ, quæ secundi or-
dinis

dinis est, cui alia septem quartæ & quintæ duntaxat dignitatis sint. Idē
cum arcturo est in apparentis 21. Septembris oritur cum Sole, & ideo
in parte occidentali cernitur post occasum scilicet Solis. Tertio No-
uembris conspigitur denuo in oriente. Nec minus in occidente a solis de-
scensu, decembris. 15. occultatur, nec amplius occidentalis apparet, 31
vero eiusdem mensis vna cum sole infra horizontem labitur.

* Hercules nunc considerandus uenit, alio nomine Engonasis, id
est genua flexus uel nixus, ingeniculus, Saltator, aper, Cethea, Algies-
thi, id est, Incuruatus, stellas 29 constans. Fulgidior est in capite, & Cal-
dæis Rasdalgiethi, quod est caput Herculis, nominatur. Stella ista to-
tius constellationis appellationem sortitur, oritur 4 Ianuarii, occidit
23 Octobris.

* Lyra se ostendit, aliās Testudo, Lyra orphica, Cheliis, Fidicula,
Chaldaicè Afange, Allohare, Albegala, Vultur cadens, quod ultimū
quare dicitur non memini equidem me legisse. Constat ex decem lu-
minibus, inter quæ vnum primo quantitatis discrimine super pupillam
uuega dictū lucet, Reliquis tertiæ quartæq; differentia existētibus. Vne
ga cum Sole horizontem scandit 7. Octobris, uideturq; ante ortum
Solarem 19 die eiusdem mensis 22 Februarii cum eodem obscu-
ratur.

* Cygnus uideri gessit, græcis κίρκος καὶ ὄρνις, id est, latinis Olor
& Auis, Gallinæq; 17 stellis micans, quarum tres præ cæteris claræ,
Prima in rostro gallinæ Albreo uocata, Secunda in extremitate alæ
sinistræ, Alryph noie. Tertia uero de secunda magnitudine in cauda,
Vropygium Gallinæ, Arrioph addigege Arabibus dicta. Nebulosa
una stella adhuc est genui dextro imminens, præfulgens autem hæc stel-
la caudæ, de qua dictū est, nobis semper apparet.

* Cassiopeam deinceps intueri, Throni, Sellæ, Siliquastrum nomen
obtinēt, astrum quod pectori inest, Ghaldeis Scheder dicitur, Syd?
hoc semper conspicuum nobis manet.

* Persey Effigies offertur, Chelub Arabicè deferentis caput Mes-
dusæ, Algol, Diaboli, Gorgonise, Constellatio ista tribus figuris con-
sistit, imagine Persei, Ense eiusdem & capite algol. Ensis dicitur
Falx Adamanthina, Gladius Falcatus, Incuruus, uel Harpe, Capitis
Meduse stellæ quatuor, Gorgoneæ nominantur, inter quas vna luci-
dior est, secundæ lucis differentia, sicut in Persei latere dextro insignior,
eiusdem magnitudinis quædam est Alchenib dicta. Nostro parallelo
parum de corpore Persei oritur occiditq;. Sed Georgonis astrum oris
nobis cum 19 Ianuarii, Mox 16 Februarii ante Solem cernitur,
12 Maii post eundem uesperis absconditur.

Auriga sydus, quod heniochum graii, latini aurigatorem, agitator
rem currus, Capratum custodem, habentem hircum, Capellas uel He-
dos. Oleniam capram, Arabes Alhath uocant, sequitur. Sinistro au-
rigæ humero incidet quædam stella primæ differentia, quæ septimo cli-
mati semper conspicitur, multo magis septentrionalibus. Vniuersa
hæc configuratio quatuordecim stellis constat, quarum, quæ dicitur
hircus, primam quantitatem obtinet, dexter uero humerus secundam,
Hædi quartam, Sinistram cubitum possidēt Arabicè Sodatheni stel-
læ nuncupantur. Horizontem leuissime subeuntes, sicut & dextri hu-
meri stellæ nihil omnino.

* Serpentarius modo contemplandus uenit, alio nomine anguite-
nens, Aesculapius, Arabicè Alanguæ, græce ὄφιορ, id est, anguiger
Effeminatus, Serpentis later, eo quod serpente inuolutus circumda-
tusq; est. Ptolemeus & Alfonso Serpentario tribuunt stellas 24 tertii,
quarti, & quinti luminis, cum tamen non sint adeo insignes, præter du-
as sinistrae manus, dictas Yed Arabicè 7 & 8 in ordine existentes,
quæ tertiam quantitatem referunt, sicut etiam alia eiusdem magnitu-
dinis stella in capite est serpentarii, Rasalanguæ, quæ 28 die Octo-
bris surgit cum Sole, die præcedenti uero 27 Yed, id est, palma sinistra
serpentarii oritur. Eadem 5 die Decembris occidit. Caput autem
6. Ianuarii. Adhæc 6 sunt informes stellæ serpentario uicinae.

* Succedit hinc telum siue sagitta, quæ & remon meridianus ap-
pellatur, quinq; stellas quarti, quinti, sextique discriminis gerens, 17.
Nouembris Cosmice prodians. Iterum 3. & 4. Februarii oc-
cumbens.

* Aquilam mox conspicaberis seu uulturem uolantem astris con-
stitutam 9 formalibus, informibus, 6 Luminosior omnium inter-
spatulas Alkayr nomen habet, secundæq; dignitatis est. 12. Ianuarii in
occidente uideri desinit, mox 25. eiusdem mensis Cosmice omnino ca-
dit. Cum illa pariter stella occidit, Antinous nomine, quæ caudam aqui-
læ occupat, 28. autem Nouembris alkayr uidetur, sequenti die ea pars
quæ Alkayr præcedit, colli uidelicet aquilini, 13 Decembris apparet
rursus hæliace.

* Delphin Delphinus ab hiis cernitur, decem luminibus tertiæ,
quarta, & sexta magnitudine insignibus, medium horum clarius est,
& 3 decembris cum sole emergit 7 uero Ianuarii rursus cum eodem,
occidit.

ASTRONOMICVM

CAESAREVM

Stellarum globus post hac ostenditur, vocatus Equus minor vel Equus prior, caput Equi, quem quatuor quidem, sed occulta astra, consti- tuunt, duo quae insunt ori 16 & 17 Decembris supra finitorē ele- uatur, 11 Februarii infra eundem labuntur. Alia duo fronti inheren- tia, 23 Decembris sese tollunt, 7 & 8 Februarii rursus precipitāt. * Nunc Equus secundus chorum suum profert stellarum 20, pariter autem, Equus volans, Equus Aereus, Pagafus, Equus dimidiatus, Ala- tus, Arabicè Alpherata audit. Ille quidem non integre sed Aluotenus conspiscitur. Quatuor stellis lucidioribus de secunda magnitudine infi- gnitis. Præsignior vna, ad radicem dextre ale, aut dextri humeri, quar- ta in ordine ponit, vocata alias Yed Apherata, Marcab, ea 9 Ianua- rii surgit, iterum 6 Martii occidit. Quae finē alae dextre efficit, Mus- cida pegasi alias dicta, oritur 4 Februarii, 19 eiusdem occidit. Umbi- licum Equi capitissq; Andromedae summitatem tenens, Alpherata no- mine oritur 4 Ianuarii, mox primo Aprilis cosmicè occidit. Quae autem Equi pectus habet stella, tertia in ordine, Scheat Alpherata no- mine, surgit 14 Decembris, 19 vero Martii occidit. Quatuor iam enumeratae stellae quartum sibi vendicant quantitatis gradum. * Andromedes figura prae oculis versatur, aliter Catenata mulier ap- pellata, cuius sydus & li 23 stellarum numerus sit, trium tamen ibi potissimum ratio haberi solet, veluti primae caput obtinetis, cuius pau- lo ante meminimus, quae & Umbilicus Pegasi dicitur. Secundae Alhames nuncupatae, in sinistro pede sita, magnitudinis tertiae, cuius ortus in 11- ne anni, occasus 21 Maii. Tertiae qui Mirach in Umbilico Androme- dae, de 3 luminis ordine, quae 2 & 3 Ianuarii supra, 23 & 24 Aprilis infra horizontem it. * Ultimo triangulus, qui graecè δλτρωπι vocatur, se aperit, quatuor stellis confertus, quarum quae est in vertice huius tertie quantitatis, 13 Februarii assurgit, 22 Aprilis occumbit. Reliquae tres 7 & 8 die Februarii videntur. Quarta vero Maii obscurantur. ¶ Hec de stellis quae 28 Imaginib; Septentrionalibus inferuntur. Nu- merus hanc 360 est, Inter quas primae magnitudinis tres, Secunda 10, Ter- tiae 32, Quarta 177, Quinta 58, Sextae 13, Nebulosa vna, obscurae 9. Sequuntur nunc signa 12 Zodiaci circuli per cuius mediū trāsit eclip- tica. In Zodiaco obliqua circuli ductū per medium eius, cui inuenies inscriptum iuxta caudam in nomen ECLIPTICA. In illo circulo re- peries ex ordine signa Zodiaci scripta, per quae Sol, Luna, reliquiq; pla- netae continuo cursu feruntur, quorum principatum gerit Aries. ¶ Aries itaq; primum in ordine sydus 73 stellis cōstat, tertiū, quar- ti & quinti luminis, quarum quae in cornu est, tertia quantitate, decimo quinto Martii oritur, 23 Aprilis occidit. Altera quoq; cornu stella eiusdem magnitudinis 12 Martii oritur, 11 Aprilis occidit. Ultima caudae, quartae luminositatis, surgit 30 Aprilis, & 26 eiusdem mensis cadit. Subit autem hoc loco mirari illos, qui hanc vltimam caudae stel- lam exemplaribus quibusdā decepti, septentrionali supponere audent, cum tamen prius cum ☉ occidat quam oriatur, 26 enim Aprilis occi- dit, 30 vero eiusdem oritur. Argumentum autem est certissimum atq; adeo infallibile. Quod quae cūq; astra sint latitudine meridionali, prius cum sole occidant, quam cum eodem orientur, Et quāto longius distet ab Ecliptica, tanto maturius cum Sole occidant, & serius orientur, Quaecumque vero polum versus arcticum inclinant, ortum suum prio- rem occasu peragant, & tanto citatiorem ortum, sequirem vero occa- sum, quanto remotiora ab ecliptica fuerint. ¶ Taurus sequens 33 stellis complectitur, extra formā 11 adhuc habens. In huius dorso apparet globus quidem stellarum, quae dicuntur Pleiades, à Phōne matre. Atlantides, ab Atlante patre, à latinis Vergi- lie. Vestis institoris, Massa, Gallina, Septestellium, Angli Buttrio, quasi dicas gallinā, pullos fouētem, teutho, Bruthenn. Prima & quarta plei- adum cum ☉ 21 Aprilis, Secunda 24 Aprilis die, Tertia 26 eiusdem ortae, Sexto Maii occidit. Caput tauri in fronte hyades stellae gestat, à graeco verbo ὑαυ, quod est pluere, deriuatas, succellae alias, Palilicium & Parilium sydus appellatum. Illarum vna primae quantitatis, oculo inest, dicta Aldebaran, quae & Martis qualitate participat, 9 autē Maii cum ☉ occidit 24 eiusdem oritur. ¶ Gemini tertii sunt, qui & δίδυμοι vocātur, 18 stellae cōtinentes, quas circum & extra constitutionē septem alie existunt. In capitis sincipi- te stella lucet secundae differētia, apud Chaldeos Anelar, graecis Apol- linis astrum nominata, 19 Iunii occidit. Altera quae caput sequentis gemelli ornat, eiusdem magnitudinis cū priori, & à Chalceis Abracha- leus, à graecis Hercules Astrū dictū, 13 Iulii planē occidit, orit 21 eius- dem. Earum autē quae citra formā sunt, prima Propus, latine Praepes, quae luminis, ideo dicta est, quod pedē sinistrae gemelli prioris praecdat. ¶ Cācer quartus, graecè κρκρ, 9 stellae habet. Quatuor pterea, quae formae nihil addunt. Prima corporis est nebulosa, animaduersa astro- logis, qū in ascendente aut aliquo positionis circulo cum luminarib; re- periat, oculorum perniciem portendere. Hae stella etiam praesepe vel praesepium, Arabibus pesebre, Meesef, graecis Phatne, quod est ple- pe, Nepheloides, i. nebulosa, Systropheq; appellatur. Ascendit 13 Iu- lii, 15 eiusdem descendit. Stella Asini meridionalis, quae est quintain capite cancri, occidit 14 Iulii, emergit 15 eiusdem. Quarta stellae in capite cancri nomen est, asino septentrionali. ¶ Leoni quinto, stellae sunt 27, extra staturam corporis octo, vna in formam nebulosa est, splendidior autē, quae in pectore consistit, Tuber- roni, Cor Leonis, pectus Leonis, Basilica, id est, stella regia, Chaldaicè Calb Eleced, noia accepit. Est autē de natura louis picipue, Martis dein- de,

de, prima magnitudine insignis. Sexto Augusti exoritur & eodē die occidit. Altera stella fulget in Leonis ceruice luba dicta, quae 30 Iu- lii oritur. Primo autem Septembris occidit, Tertia quoque stella inter lucidiores numeratur, q̄ in dorso magnitudine secunda est. Illa oritur 10 Augusti, Octobris 2 omnino occidit. Quarta pariter est primae quantitatis stella, caudam Leonis extremam occupans, Saturni colo- rem, & parum de Mercurio referēs, Chaldaicè Deneb Alazer, 22 Au- gusti oritur, quartoq; Octobris occidit. Videntur etiā aliae stellae iuxta Leonis caudam, e quibus altera Triches, altera Rosa dicitur. Triches stella nebulosa est, quae crines Berenices quoq; dicitur. Trichas enim graeci crines vocant. Oritur 9 Augusti, 27 Septem, occidit, Rosa 18 Augusti, oritur, 15 Nouembris occidit. ¶ Virginem sextus locus excipit, ornatam stellis 26, inter quas duae praeter ceteris clarent, scilicet Spica & protrigetes, id est, anteuindemia- tor, Spica est de prima luminis quantitate, quam virgo sinistra manus fert, hanc Arabes, Chaldaici aut Sarraceni Azimech vel Azimō, Inher- mis, Alazel, Graecis, Stachin, vae latini vindemiatorem Erigonēq; dicunt, Ea latitudinem habet meridionalem ab ecliptica, proinde occi- dit priusquam oritur. Ortus sit 23 Septembris, Occasus 1 Octo- bris. Protrigetes in dextera virginis ala, dictus, quasi anteuindemiat, quia praecedit vindemiatorem, Tertium quantitatis gradum tenens, octauo die Septembris assurgit, 27 Octobris occidit. ¶ Librae septimus ordo debetur, cui Iugo nomen alias est, graeci fre- quentius Chelas appellant, antiquiores enim libram non nouerunt, sed Scorpioni duorum signorum loca assignantes, alterum, quod nos libram vocamus, ipsi Chelas, id est, brachia Scorpionis, Chaldei Che- las, Azubene nuncupant. In hoc signo duae notantur praecipuae stelle, Lanx meridionalis & septentrionalis. Hae 22 Octobris tollitur, 23 eiusdem premitur. Illa 21 Octobris oritur, 13 Nouembris cū Sole absconditur. Nouem aliae stellae iuxta libram informes consistunt. ¶ Scorpium vel Scorpium octauū est, Stellis 21 cōstās, vocat alia dictio- ne Napa, Omnibus stellis duae praelucet, vna in corde secūdo lumi- nis ordine nobilitata, vnde & cor Scorpionis nominatur, Chaldaeis Ala- trab, graecis ἀντίρως, id est, stella Martia, stella quoq; rapinae intendens quibusdam exponitur. Hae 19 Nouembris oritur, 6 Decēbris ite- rum cum Sole succumbit. Secunda consideratur in extremitate caudae Scorpionis, de quarta magnitudine, 25 Octobris occidēs, 20 Decem- bris exurgens. Cum tres informes Scorpioni quoq; assistant, vna tan- tum obseruatur, quae nebulosa est, prope spinam, sub sagittarii sagitta, Occasum 30 Octobris, ortum 27 Decembris habens. ¶ Sagittarium nono loco, siue Arcitenentem aut Chironem dicas, idē agis, 31 stellarum sydus decox, cui nebulosa vna in maxillo est, quae cum Sole 16 Decembris occidit, 18 eiusdem mensis oritur. Post hanc duae aliae secundae quantitatis, formales ambae, vna poplitem sinistrum habet, indies vix tribus horis super nostrum horizontem extans, Alte- ra eiusdem pedis vngulam insignit, nobis perpetuō occulta. Stellae quae faciam capitis efficiunt, satis alte supra horizontem nostrum tollūtur. ¶ Capricorni effigies decima est, qui Egoecerus, Caper, Arabicè Alcā- tarus, imbriferq; Capricornus appellat. Stellae huic 28, quarum vna in radice caudae, tertia magnitudine, reliquas superat, Chaldei Deneb Algedi vocant, 24 Ianuarii occidit, 31 eiusdem oritur. ¶ Aquarius signum penultimū stellis 42 cōstituit, Ganimedes, alias Hydrydurus, stelle tres extra imaginem adduntur. Vas quod sinistra geritur, Amphora & Cotyle dictū, stellae habet duas. Effusio vel aqua perfusa, alio nomine aqua Ganimedis 19 stellae continet, quarū pos- tremā, prima magnitudine paulo luminosior Fomahādī Arabicè, 19 Ianuarii occidit planē. Primo Maii iterum eleuatur. Pannus quem leua Aquarii extendit, tribus stellis notatur, haurum secūda, tertia lu- minis dignitate, tertia vero quarta constant. ¶ Piscibus datur nouissimus locus, insignitis 24 stellis. Nō adeo qui- dem clatis, vt quae tertiam magnitudinem non excedant, graeci pisces ἰχθῆες, Arabes Ichiguen vocant. Connectuntur autem hae cum filo quodam varias appellationes sortito, nunc enim filum, nunc vineulū, nunc linea, nunc linum, nunc alligamentum, nunc cingulum, piscium subaudi semper, nominantur. Nodus etiam in medio fili & colligatura, ligamentum, coniunctio, commissura, Syndesmos quoq; dicitur. Ille nodus 29 Martii occidit, 25 Aprilis oritur. Summatim Zodiaci stelle nūero 346 reperitūnt, primi luminis quinque Secundi nouē, Tertiū 64, Quarti 133, Quinti 105, Sexti 27, Ne- bulosae tres. Hacten⁹ Septentrionales stelle declarate sunt, nūc cōsequē- ter de meridionalibus tractabitur, primumq; à Ceto exordiū sumetur. * Cetus 22 stellis compositus multifariam appellatur, Pistris, Pistrix Belua Marina, Leo marinus, Vrsus marinus, & Balena, inter reliquas stellae tres lucidiores habet, quanquam non ita magnas, nec multo ma- iores tertia quantitate. Prima Naris Ceti vocatur, Arabicè Meneat, quae decimo Aprilis cadit, 16 Maii surgit. Secunda venter Ceti est, Chalceis Baten Kaytos, occidit 15 Martii, Oritur rursus 14 Maii. Tertia cauda ceti, Arabicè, Deneb Kaytos nomen accipit, cuius occa- sus 24 Februarii, ortus 4 Maii est. * Orion lucet 38 stellarum numero, plerisq; insignibus, asterismus praclarissimus omnium quos caelum nobis ostendit, cum visu gratissi- mus, tum cognitu facillimus, praeterquam in Maio & Iunio, vbi paulo obscurior, nec multa sui parte cernitur. Huius nomina quoq; multipli- cia sunt. Audax enim, Sublimatus, Gigas fortissimus, Iugulum insup- veteribus vocabat. Sinistri pedis stella primo splendoris gradu Arabicè Algeutze

Rosa, Triches, Virgo, Spica, Protrigetes, Libra, Scorpius, Sagittarius, Capricornus, Aquarius, Pisces, Summa stella- rum in toto zo- diaco. 346. Cetus, Orion.

Algetze 25 Aprilis occidit. Prima Iulii rursus cū Sole attolitur. Se quantur deinde tres stellæ, ferè in vna linea cōprehensæ, de secunda magnitudine, cingulū Orionis efficientes, quas Sancti Iacobi baculū vulgus appellat. Prima eartū, & polo nostro vicinior, 6 Maii, secūda, 7. tertia s. eiusdē occidunt, 27. autē Iunii iterū prima, 28. secūda 29. tertia oriuntur. Præterea in sinistro humero stella est secunde dignitatis, quæ dicitur Bellatrix, illa occidit 9 Maii, 19 Iunii oritur. Dexter humerus orionis Bedalgeuze arabib. vocatur, cui primæ magnitudinis stella inest, ea occidit 16 Maii, oritur 25 Iunii. Præter has, singulariter obferuatur hic, stella nebulosa capitis, que occidit 11 Maij, & horizontem rursus scandit 23 Iunii. Post hac noue adhuc stellæ sudarioli, aliàs corij bouis dicti, numeratur, quod sinistra manus sustinet, Has, quia saltem 3 & 4 splendoris locum habent, prætereo. Postremo dextra clauam quandam gestat, quæ pariter duas stellas continet.

Eridanus.

*Eridani figura, stellis triginta quatuor concinnata, duabus splendioribus, vna primæ, altera secundæ claritatis existente, tertia quoq; Eridano Orioniq; cōmuni, q̄ principiu Eridani, sinistrumq; Orionis pedē possidet, de qua antea, reliqs stellis, vltra tertiā dignitatē, nihil sibi assumentibus. Vocatur Eridanus alias Padus, Gyon vel Nilus, Oceanus etiā. Stella curuaturq; Eridani inserta, Argentenar Arabicè dicta, occidit 17 Martii, Oritur 15 Iunii, Extima Eridani primū luminis locum tenēs, Acamar nomine, 15 Februarii abscondit, 28 Iulii surgit.

Lepus.

*Lepus 12 stellarum est, tertiā claritatem non excedentium. Quatuor stellæ leporis auriculæ vtriq; binæ, insidentes, 22 Aprilis occidunt, 6 Iulii rursus emergunt.

Canis maior.

*Canicula, Canis maior vel Canis secundus, idē est, 18 stellas cōplectens, Informes 11. Vna omnium fixarū stellarū fulgentissima, Arabicè Alhabor, vocabulo satis visitato. Dicitur & Syrius siue Syrius, Afehere, Aliemini. Huius sub ortū, Solaris calor augetur multiplicaturq; adeo vt tellus quasi vratur, canesq; in rabiem agantur. Nostro climati, occidit ferè 8 Maii. Rursus 26 Iulii cū Sole ascendit, cū 12 ferè gradu Ω, hoc est, circa festū Sancti Iacobi, quando initiu pariter est dieq; Caniculariū. Illarū autē principiu subinde, iuxta regionū climatūq; diuersitates, mutatur. Hippocratis seculo, qui quartū clima habitauit aī natū Christū 400. ferè annis principiu illud 13 vel 14 Iulii euēnit. Sub Auicenna, qui idē in 4 Climate degit, à Christo 1100. annis quo dāmodo, cœpit hoc, 15 vel 16 Iulii. In nostra ætas, & septimo Climate subiecta, 15 & 16 Iulii experit, quo tēpore etiā Canicula Cosmicè eleuatur. Apparet primo 9 ferè die Augusti, Post cōtinuō magis ante ortum Solis cōspicua, quæ apparatus finē canicularib; paulatim inducit.

Canis minor.

*Procyon, qui Canis minoris nomē gerit, duas stellas tantū præfert, dicitur & Canis primus, & præcanis, quia aliū in ortu præueniat, Arabibus Afehere, Algomeifa, Afeemie, Hanc Plinius Caniculā esse vult. Nos autē veteres sequuti πρυκυων, id est, Antecanem vel Præcanem vocamus. Incipit hæc 19 Maii Vespertina obscurari 1 die Iunii post verē occidere, 16 tandem Iulii rursus præcise cum Sole cleuatur, 31 Iulii à Sole elongatur, id est, heliacè oritur cerniturq; in oriente.

Naui.

*Naui, Argo, Naui Iafonis, Argonauis, quibusdam Arca Noë, appellatur. Hæc stellæ 45 complectitur, Tres eminentiores, quarum vna est quantitatis primæ, in Remo sita, nostro climati semper operata, quocirca, eandem huic cartæ non inferū, Ratione namq; latitudinis, hanc cartham multo capatorem desiderasset. Vocatur eadem Canobus, κανοβος, id est, æquus, Subhel aut Subel Arabibus. Præter hanc Canobum adhuc Naui insunt 4 stellæ, quantitatis secundæ.

Hydra.

*Hydra, Hydrus aquaticus, Anguis, Magnanimus Anguis à recentioribus vocatus. Componitur ex 25 stellis tertia magnitudine non superioribus, præter vnam, quæ in secunda claret, & dicitur Alphart Hydræ, id est, lucida Hydræ. Cuius occasus Cosmicus 24. Iunii, ortus 15 Augusti fit. Sunt præterea duæ quoq; informes iuxta listentes.

Crater.

*Crater sequitur (licet aliqui Craterem, Coruum, Hydram vnā imaginem faciūt) qui & Vas & Patēra dicitur, 7 stellis conficitur, quarta magnitudine omnibus. Prima Hydræ Crateriq; communis est, Basis seu fundus vasis dicta. Hæc occidit 5 Iulii, oritur 11 Septembris.

Coruus.

*Coruus habet 7 tertio splendoris gradu non maiores, quarum quæ in ala dextra, Arabicè Algorab vocata, tertia est dignitate prædita. Illius occasus cōtingit cū Sole 4 die Augusti, ortus eodē 25 Septēbris.

Centaurus.

*Centaurus 37. stellas possidet. Ex illis sex clarent 5, de secūda quantitate, & vna de prima. Spatula Centauri dextra 26 Iulii se subducit, 7. Nouembris rursus emergit.

Lupus.

*Lupus, Fera, Bestiola seu Bestia, λυσιον, 19. astris constat, 3 4 & quinta luminositatis. Sed quoniam nihil hic est notatu dignum, plura dicere superfedeo.

Thuribulum.

*Thuribulum frequentiori notiori q; vocabulo Aram vel altare appellant, Sacrarium quoq; Larem, Templum, Puteum & Focum. Illud 7 stellæ constituunt, duæ quinti luminis, reliquæ quarti.

Corona meridionalis.

*Corona quoq; meridionalis habetur, quæ & Corona notia, Corona australis, græcis οὐρανιον, id est, paruum coelum, aliis rota Ixiōnis nominatur. Cuius stellæ, quoniam quartum magnitudinis ordinem non excedunt, superfedeo.

*Piscis notius postremus est, meridianus, austrinus magnus pariter vocatus 11 stellis, quarto & quinto gradu, luminosus gerit. E quibus quæ in dorso est 16 Ianuarii occidit 21 Martii oritur

Piscis

Breuiter itaq; stellarum summa est meridianarum 316. prima luminositate insignes septem, Secūda 18. Tertia 63. Quarta 164. Quinta 54. Sexta 9. Nebulosa vna. Numerus vero stellarum omnium octauo orbis ordine nūc enumeratarum tam maiorum quam minorum 1022. Sic ergo tractationem de stellis fixis, absoluatam habes.

ENUNCIATVM QVINTVM.

Dies inter se naturales (causis earundem inæqualitatis intellectis) conferre vel æquare.

QVINTVM DIES NATV

rales de meridie in meridiem numerentur, scilicet, à momento Solis meridianum contingens, in quo meridies est, qd fit tanto spatio, quāto Aequinoctialis vniersam terram ambit, & paulo plus, hoc est, tanta portione aequinoctialis respondente zodiaco, in quo Sol mouetur, quanta æquator integre circumuoluitur. Portio autē illa aequinoctialis additamentū nobis vocabitur in posterum, quod quidem additamentum, quoniam nō omni diei equale est, sequitur necessario easdem dies dissimiles fieri oportere, ita dies quoq; naturales motibus astrorum inueniendis inidoneæ sunt. Duplici autē ratione contingit huiusmodi dierū diuersitas. Vna, quod cū sol vniformem motum in circulo eccentrico absoluat, in zodiaco non possit, tēporibus iisdem arcus eosdem describere. Altera, quod quantumuis Zodiaci arcus pares/sicut nō sit, vt dictū est, à sole indies designarentur, illis tamen propter obliquitatem dissimilitudinēue declinationū ascensionēs equales vel additamenta æquatoris similia non sint. Iccirco dies naturales, qui ab vno meridie in alterum computantur, sibi in quantitate discunueniunt. Eadem de causa, aspectuum inquisitioni, & planetarum cursibus inueniendis nihil conferunt. Dies autem illæ apparentes quoq; & differentes vocantur. Ad motus ergo syderū certo inuestigandos opus erat dierum paritate seu mediocritate, Tametsi vero diei naturalis & equalis discrimē videatur quasi nullum, pluribus tamen collectis, sensibilis differentia temporis efficitur, quæ in motibus velociorib; maxime lunæ & eius aspectibus, non negligenda est. Quo autē & secundæ huius theorematiss parti satis fiat, instrumentū sequitur, ab hinc aliquot centenis annis seruiēs, Cuius circumferentiæ extrema pars, dies anni, intima vero minuta æquationis refert. Principiu illius iuxta Februarii diē primū, signatū cum littera, B est, à B autem vtrinq; gradus nigri & albi coloris occurrunt, quorum quilibet decem secūda temporis cōtinet, sextus quilibet gradus cum zifra, minuta temporis notante, signatur, ita vt à B vsq; ad L dextrorsum 20 minuta habeantur. Ab L vsq; ad E singuli gradus 2 secūda indicant, sed à 50 secundis vsq; iu E litteram, quælibet diuisio 1 secundum notat. Eadem ratio est ab M vsq; ad E. Præterea numeranti à B sinistrorsum quælibet graduū pars 10 secūda, zifra cum lineis suis minuta significat, vsq; in O quod 32 minuta complectitur, ab O autem in C vsq; sectio quæuis 10. secūda Similiter ab N vsq; ad C, nisi quod proximus gradus vtrinq; apud C 8 secūda plusquam 32 minuta notet. Sciendum est quoq; gradus singulos intra litteras F D G vnū secundum referre, quorum initium D est cum 52 secundis, id est, vltra 11 minuta. Filo enim præcisē supra D litteram cadente, dierum æquatio erit 11 minorum 52 secundum. Deinde reliqua secūda vsq; ad 60 id est, 12 minuta iuxta F & G reperies. ¶ Vfus instrumenti eiusmodi est. Si cursus planetarū velociore (tardiores enim non egent) ad certum aliquem diem requireris, quare primo diem quem constituis extimo circulo inscriptum, cui filum à centro propendens applica, simul aduertens minuta & secūda in interiori circulo à filo tacta, quæ tempori tuo subtrahere, tum dies & horæ æquata erunt, cum quibus motus, vt infra audies, inuestigare licebit. In coniunctionibus tamen & aspectibus alia est ratio, vbi enim (vt in sequētib; disces) diem, horam minutūue cuiuspiam aspectus inuenieris, aspectus adhuc dicitur diebus non æquatis, quando per tempus inuentum inquirenda sunt primum minuta & secūda æquationis in instrumento, inuenta autem tempori non æquato addenda, & tum aspectus diebus æquatis prodibit. ¶ Explo res patebit. Pone 23 diem Februarii 15 horā 44 minu. natalē Imperatoris CAROLI esse, ad quæ cursus erroneos certō cognoscere vis. Die itaq; quæsito, filoque huic aptato 2 minuta 56 secūda à filo interiori circuli parte secta, cernuntur. Ista cum subtrahis tempori natiuo proueniunt 23 dies equati 15 horæ 41 m̄ 4 secūda. ¶ Aliud, Rex FERDINANDVS 10 die Martii, licet anno non eodē genitus est, ideo eius æquatio 7 m̄ 30 secūda erit. Illam demes à tempore uatiuitatis scilicet horis 20 minuta 47, supererunt 20 horæ 39 minuta 30 secūda, Et hoc dicitur tempus equatū regis Ferdinandi, Quod si eodem Natiuitatis die coniunctio vel aspectus euenisset, ad certam aliquam horam & minutū, hiis iam addenda forent 7 minuta 30 secūda. Et sic tempus illius coniunctionis vel aspectus tempus diebus æquatis dici possit.

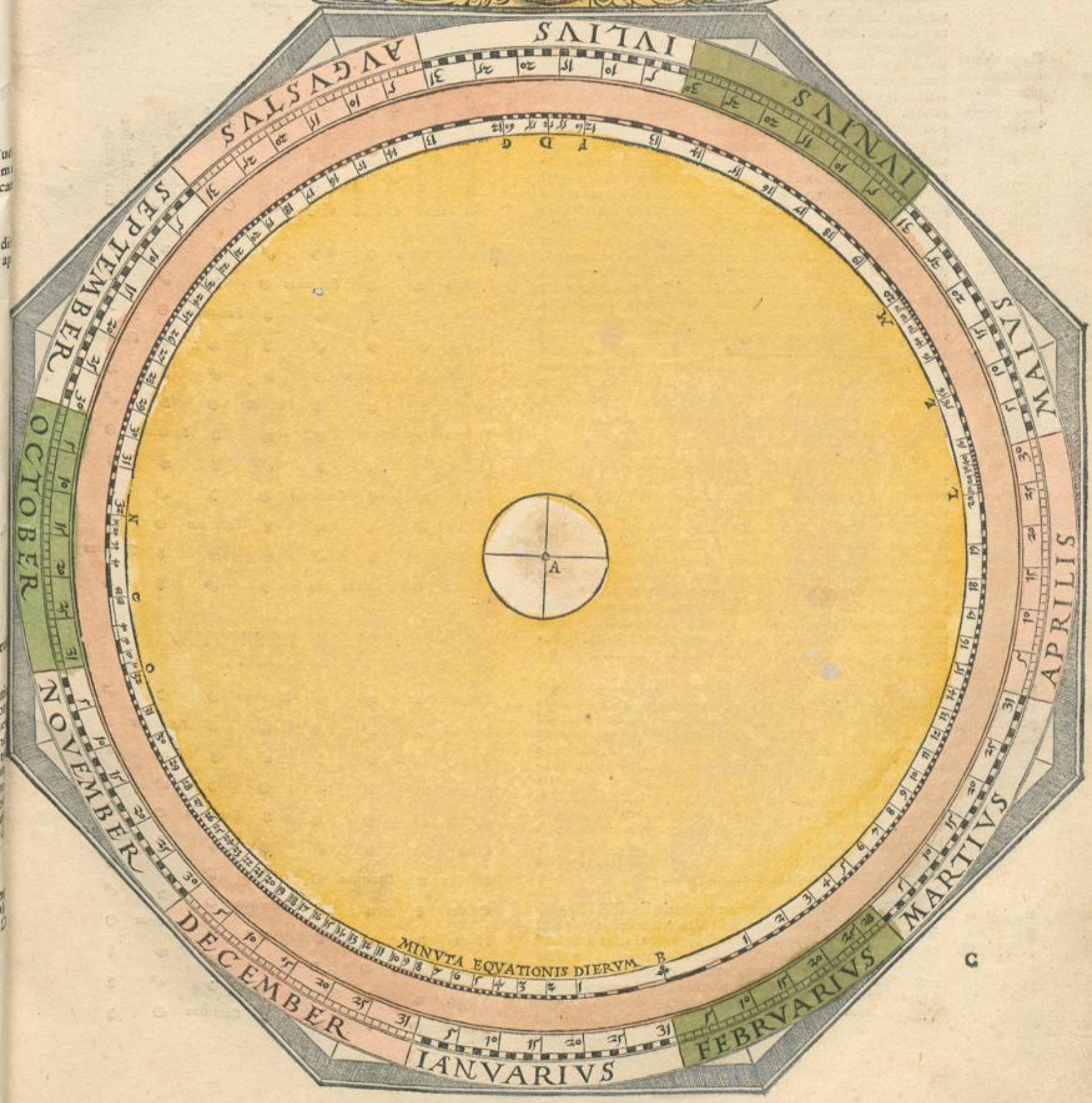
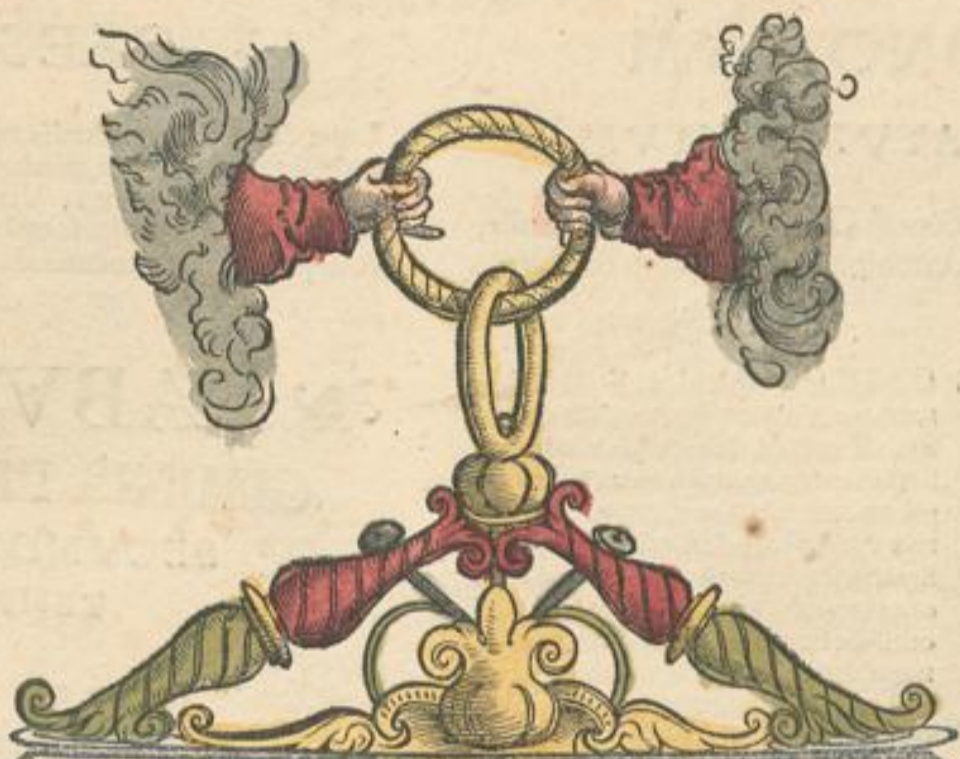
Die dierum lium ca

Die dierum tes & ap tea.

Infer vsus.

Aequationis, potius, p̄ tu planetæ subtrahenda, denda, iunctio aspectus, Ex CAR

Ex FERDINAND

C

ASTRONOMICVM

EVNCTIATVM SEXTVM.

Motum Saturni ante & post Christi aduentum, sine ulla, & mora & Calculo, accidentia in super & passiones eiusdem, inuenire.

POSTEA QVAM DE DECIMA nona & octava sphaera, stellisq; fixis abunde nobis & distincte dictum est, in posterum quoq; ne ordinem turbemus, operam dabimus. Saturni itaq; planetarum supremi & primi, orbem, ut cuius superficies conuexa ab octauo caeli concava tangatur, paucis absoluemus. Cui orbis ille Septimus vnum duntaxat astrum regat, a peruetustis Astronomis, non semel, nec indiligenter obseruatus, talis, qualis in sequenti instrumento tradetur, depræhensus istius est motus. Temperamentum uero illius planetæ ex colore & effectibus iudicatum est frigidum & siccu, intemperici pessime correspondens, nempe Melancholica. Præterea cum horas diei naturales (quarum binæ domum cœli unam perpetuo constituunt, temporales, erraticæ uel inæquales nominatæ) iuxta influentias errantium syderum sub octava sphaera reperiuntur uariari depræhenderunt. Varietatem illam temporum & effectuum considerantes, cui potissimum diei Saturnus, ueluti primus & summus errantium, dominaretur, inuenerunt. Illam autem diem, Sabbati nobis appellatam esse uiderunt, quia Saturnus primus post Solis ortum precipue operatio nem suam in hæc inferiora transfunderet, exciteretq;. Diuidentes post hæc noctem & diem in 24 partes inæquales (ueluti uberius ex nostro planisphaerio discet) cuiuslibet diuisioni, id est, horæ, suam planetam, a summo ad infimum descendendo, assignarunt, ita, ut qualibet dies appellationem suam a planeta primam diei horam, post Solem ortum tenente, sumeret. Quoniam uero ueterum astrologorum nemo non, Saturnali astro tribuerit, solitudines, imaginatioes altissimas, profum dissimasq; speculationes, ingenii acumen solidissimum, adeo ut mens etiam uocaretur, quasi eminens & diuina contemplans. Non iniuria Moyses legumlator hanc, cui præflet Saturnus lucem, rebus seuerioribus agendis & bellicis ineptam, sed diuinis potius tractandis idoneam esse iudicauit. Qua ratione eandem Iudæis Sanctificandam uel feriendam, cum dei cultu præcepit. Hunc morem Christiani inuertes, a Christi Saluatoris & nati & rediuiui diebus, qui ambo Solis dies fuere, festum mutarunt. Solis iccirco, diem dominicum appellantes, ad discrimen iudaicæ festiuitatis, quæ Saturni die celebratur, honore non tenere decreuerunt.

Ratio ab antiquis tradita in planetarum dominiis consideranda.

Licet aut aliis, ut in planisphaerio nostro consumatiore de planeta rum dominiis seu regimine, horarum scilicet, quibus præ sunt, dominantibus, reperies. Nunc tamen, quia columna subsequens uacatura plane erat quocumque huic loco quoque inferere super eadem re placuit. Horas igitur, planetarias in præsens allatas, ne fastidiat quis, quasi intentum præter infertas, obsecro, Tabellæ insequentis argumentum est tale. Diei cuiuslibet horam, quam uocant temporariam, seu diurnam seu nocturnam uis, simulac habueris, eam in præsentis tabellæ linea prima descendens quaerendo dispice. Diem insuper in capite tabellæ considera, a qua recta linea deorsum pergens, itidem ab hora inuenta recta arcem, quousq; lineam diei attingas, intrans, communem angulum, qui est diei & horæ quæ sitæ contactus, offendis, quo in loco planeta apparet, illius horæ præses uel gubernator, qui & eidem horæ nomen indit.

Exemplum CAESARIS IMPERATORIS.

Id quod exemplo liquidum fiet, Maiestas Cæsarea Dominica die, id est, Solis, Orbi natus fertur, in nocte, diem Solis sequuta, hora autem post occasum iam (loquendo secundum temporales horas) peracta. Id tempus modo quis planetarum suo gubernari imperio (planetarum enim gubernaculis iam olim Astronomorum uetustissimi, Elementa eorumq; mixturas uniuersas subesse potentissime demonstrarunt) cogniturus. Primo diem dominicum, quem nos Astronomi, Solis esse docuerunt, in capite sequentis tabellæ require. Similiter in prima sinistrae partis linea, horam decimam, ea quæ 22 ab ortu Solis est, relege. A qua si recta processeris donec lineam diei dominicæ contingeris, illico in contactu, qui & angulus communis uocatur, characterem Solis offendes. Proinde nati Cæsaris horam Soli attributam fuisse, in eademq; cuncta hæc inferiora, Solem tum maxime rexisse, uides.

Exemplum FERDINANDI.

Regem quoque Romanorum ter maximum FERDINANDVM, Sexta Fertia, quam ueteres diem Veneri tribuerunt, hora autem Tertia post Solis ortum natum constat. Huius ergo horæ intellectus nomen, a quo planetarum appellata sit, illius dominatui subdita, diem Veneris prædictam per tabellæ caput iustras, ab ea inuenta, deorsum recta linea (quam facilius gratia captus, lineam diei uocabis) pergis. Mox in linea a sinistra manu primæ obuia, horam diei quoque accipis. Vnde per arcem digressus diei lineam usq; Veneris, scilicet Characterem Lunæ,

CAESAREVM

Lunæ, dñatricis horæ natalis, reperis. Admonuisse hoc loci huius artis studiosos, non ab re fuerit, quod uidelicet huiusmodi dominiorum ratio, non in omnibus probetur. Via siquidem in iudiciis, eligendi planetas alia est. Verum hanc ideo formam non nullam penitus facientes, quia ab Antiquis tantopere commendatur, indicare quoque uoluimus.

TABVLA REGIMINIS PLANETARVM SECVNDVM HORAS TEMPORALES.

HORAE PLANETARVM DIEI.

Numero horarum.	Sabbatum siue dies Saturni.	Dominica siue prima feria, quæ dicitur dies Solis.	Secunda feria siue dies Lunæ.	Tertia feria siue dies Martis.	Quarta feria dicitur dies Mercurii.	Quinta feria siue dies Iouis.	Sexta feria siue dies Veneris.
Prima	Saturnus	☉	♃	♂	♄	♅	♆
Secunda	♃	♀	Saturnus	☉	♃	♅	♆
Tertia	♂	♄	♃	♀	Saturnus	☉	♃
Quarta	☉	♃	♂	♄	♀	♅	Saturnus
Quinta	♀	Saturnus	☉	♃	♅	♄	♃
Sexta	♄	♃	♀	Saturnus	☉	♃	♅
Septima	♃	♂	♄	♀	♅	Saturnus	☉
Octaua	Saturnus	☉	♃	♅	♄	♃	♀
Nona	♃	♀	Saturnus	☉	♃	♅	♄
Decima	♂	♄	♀	♅	Saturnus	☉	♃
Vndecima	☉	♃	♂	♄	♀	♅	Saturnus
Duodec.	♀	Saturnus	☉	♃	♅	♄	♃

HORAE PLANETARVM NOCTIS.

Prima	♄	♃	♀	Saturnus	☉	♃	♅
Secunda	♃	♂	♄	♀	Saturnus	☉	♃
Tertia	Saturnus	☉	♃	♅	♄	♃	♀
Quarta	♃	♀	Saturnus	☉	♃	♅	♄
Quinta	♂	♄	♀	♅	Saturnus	☉	♃
Sexta	☉	♃	♅	♄	♀	Saturnus	♃
Septima	♀	Saturnus	☉	♃	♅	♄	♃
Octaua	♄	♃	♀	Saturnus	☉	♃	♅
Nona	♃	♂	♄	♀	Saturnus	☉	♃
Decim.	Saturnus	☉	♃	♅	♄	♃	♀
Vndec.	♃	♀	Saturnus	☉	♃	♅	♄
Duodec.	♂	♄	♀	♅	Saturnus	☉	♃

Quomodo inueniantur & uerum Argumenta. Planetarum passiones quae sint.

Orientalis & Velox cursu, Auct' lumine Auctus numero.

Combuftus.

Planete cum ☉ iuncti apparent in auge epicycli media.

Planete directi retrogradi & Stationarii quomodo dicuntur.

Exemplū CAESARIS imperatoris.

Argumentum uerum habebis ducendo filum à centro mundi per centrum epicycli, ubi aduerter locum à filo inferioris epicycli tactum, illic enim uera epicycli aux est. Si nunc à puncto augis ueræ numeres signa, gradus & min, secundum ordinem, usq; ad indicem Y. cōsurgit Argumentum uerum Saturni, quo pariter opus est ad latitudinem Saturni indagandam. Quae reliqua sint Saturni accidentia & passiones, nūc docebimus: Quando Saturnus in summitate sui eccentrici, hoc est, in auge eccentrici consistit, tum se ipso minor apparet, tardusq; cursu est. Verum 90 gradus ab auge æquantis siue deferentis utrobique distans, ueram quantitatem sui exhibet. Ex aduerso autem augis deferentis maximus uidetur, & uelox cursu dicitur. Saturnus etiam uocatur orientalis auctusq; lumine, quando Sol ab eo recedit ad oppositionem usq; Idem occidentalis diminitusq; lumine, quo ad coniunctio eius cū Sole rursus contingit. Auctum numero eundem appellamus, quando uerus eius motus à principio arietis remotior est quam medius motus. Cōtra diminitum numero, ubi uerus motus eius medio minor est. Velox uel auctus cursu dici meref, ubi linea ueri mot', uelocior, quā linea medii motus, mouetur. Diminitus & tardus cursu contraria ratione. Quando à Sole non ultra 9 gradus elongatur, combuftus dicitur. In Saturno quoq; ascensus & descensus latitudinis obseruadi sunt, quae de re infra tractabitur. Sciendum est, Saturnum, Iouem, Martem, in medijs coniunctionibus cum Sole perpetuo iuxta crucem ꝑ epicycli, id est, in auge media epicycli reperiri, quemcumq; tandem eo tempore epicyclus in deferente locum teneat. Similiter in oppositionib' medijs, nunquam non in opposito augis epicycli Planeta inuenitur, unde facile intellectu est, planetam aliquem ex illis tribus, semper in epicyclo ab auge media distare, atq; medium motum solis, à medio istius planetæ motu. Interdum errantes directi, quoq; retrogradi, & Stationarii appellantur, quod ita accipito, quod si filum ex centro mundi tendas, ita ut à latere epicycli attingat, ille ipse punctus contactus, qui est secundū signorum ordinem, statio prima dicitur, in quo planeta aliquis existēs, stationarius nominatur, sicut ediuerso, punctus contactus, contra successum signorum, secunda statio, & planeta in eodem subsistens, stationarius similiter uocatur. Inter has stationes, qui uersatur planeta, si superiorem epicycli partem ambit (quoniam ordinatim secundum signa mouetur) directus dicitur. Haecenus igitur quicquid de Saturno dictum est, idem de Ioue & Marte intelligendū est. Haec omnia quo clarius accipiantur, uisum est subicere demonstrationem quandam exemplarem, ueluti imaginem, unde quae supra sunt recte dicta, iam certius, & tanquam oculis exposita, cognoscantur.

¶ Maiestatis Caesareæ ortum, aſius à Christo ſeſquimilleſimus, dies 23 Februarii, Hora 15, m 44 pomeridiana ſibi uendicat. Cum uero tempus hoc duplici æquatum ſit ratione. Prima propter diuerſitatem meridianorum, Secunda propter dierum inæqualitatem, conſurgit numerus 23 dierum 16 horarum 20 minutorum, quo cum numero motus requirendi iam ſunt. Principio itaq; quia 1500 poſt Chriſtum numeratū, querēdi ſunt, ſub titulo (radix medii motus Saturni) 1400 anni, 1500 em nondum elapſi integre ſunt. Ibi autē reperitur radix in 32 38 m 36. eandem in zodiaco numerabis, termino iſtius oſtenſorem M inferioris rotulae admoue. Deinde in eadem rotula require annum 99 (quia tot anni ultra 1400 peracti ſunt) per illum duc ſilum A, cui immoto ſic permanenti, indicem M ſuppone, 23 poſtea diem Februarii uide in Calendario, iuxta M monſtrotorem (16 hora & 20 m omitantur, ꝑ anguſtia quippe inſtrumenti non ita exacte diuoſcantur) diei ergo ſilum A, adiunge, ſiloq; extenſo indicem M rursus cum fiducia linea applica, quo facto, recte ſatis operatū eſt. Quando per indicem M medius Saturni motus in Zodiaco, gradus uidelicet 25 m 39 oſtendit. Indicem deinde P ſecundi orbis, 13, gradui 9 minut, ſuppone, quod eſt aux Saturni, ſicut ex ꝑ Enunſtiatione doctus es. Et ſic utramque rotam rectificaueris. Vides igitur quomodo index M circulum G H I ante G ad ſigna 5 grad, 12 min, 39 (quod eſt centrum h medium) contingat. Eundem ſignorum, graduum & minutorum finem, in linea K L M require, per quae ſilum è centro E ducatur, deferenſq; cum centro Epicycli ſub illud ſtatuat, Inferior quoque epicyclus cum cruce ꝑ ſua, ſicut crux à centro epicycli uerſus circumferentiam Zodiaci uergat, & idem epicyclus pariter, ſimul & deferens, ita ut debent, ordinari erunt.

¶ Poſt hæc Radix argumenti in tabula argumenti uideatur, penes numerum 1400, ubi ſignum 0 grad, 5 minut, 50 reperies, totidem ſignis, gradibus, & minutis ſuperioris epicycli indicem adiunge, annos poſt hæc reſiduos qui ſunt 99 ultra 1400 exactos, in ſuperiori epicyclo inſpice, per quos ſilum F è centro epicycli tende, cui tenſo Y oſtenſorem ſubde. Præterea ſilum F 23 diei 16 horis 20 minutis (licet inſtrumentum arcitudo non ſatis poſſit hæc diſtincte admittere.) applica, cui in uariato indicem Y cum fidei linea iterum ſubmitte, qui in limbo inferioris epicycli ſigna 9 grad, 15 minut, 49, quod eſt argumentum medium Saturni, reſert. Epicyclus autem firmatis ſic, theorica omnis cum omnibus pariter rotis abſolutiſſima fuerit. ¶ Verum Saturni curſum diſcis, Filum è centro A per medium ſtella dirigendo, ubi in Zodiaco 17 gradus 40 minut, oſtenduntur, quae ſunt id quod cupis,

¶ Centrum Saturni

TABVLA MEDII MOTVS.

TABVLA MEDII ARGVMENTI.

SATVRNI.

SATVRNI.

Table with columns for Centenarii annorum ante & post Chriſti aduentum, Radices poſt Chriſtum, Radices ante Chriſtum, and rows for Annus from 100 to 7000. Includes sub-columns for S, G, M and S, M, M, S, G, M.

Centrum Saturni 55. 10 m 29. ¶ Centrum Saturni hoc modo. Ex Centro A per centrum Epicicli filum ducatur, quod in circulo G H I. Signa 5 grad. 10 min. 29 scindit, quæ Centrum Saturni uerum & æquatam, ad latitudinem, postea inquirendam necessarium docent.

Argumentum æquatam 17 m 52. ¶ Pro argumento uero & æquato habendo filum ut antea centri A per centrum epicicli trahatur, quo in loco autem inferiorem epiciclium interfecet nota, illa enim interfectio aux uera epicicli dicitur, quæ ubi- cunq; sit in epiciclo, semper ab ea numerata secundum signorum epicicli ordinem Signa, gradus, & minuta usq; ad indicem Y, & habiturus es Argumentum uerum & æquatam, quale nunc est Signorum 9 gra- duum 17 min. 52.

¶ Passiones Saturni considerans, Epiciclium uidet meridionalem ascendentem in deferente. Inuenitur enim epiciclium inter uentrem mer- idionalem & caput draconis. Saturnum quoq; paulo ante stationem secundam egressam, iamq; directum esse. Occidentalem insuper, quia Sol ad illum mouetur, eadem ratione diminutum lumine. Diminutum quoq; numero, eo quod mediū motus linea ueri motus lineā præcedat.

Exemplū Re- gis FERDI- NANDI. ¶ Idem placet & alia inductione manifestius reddere. Regis FER- DINANDI natalis post sesquimillesimum tertius annus, dies Mar- tii 10, Hora 8 minuta 47 antemeridie. Dies uero 9 Hora 20 m 47 antemeridie, quod idem est, celebratur. Quod tempus si cum æqualitate dierum conferatur, dies erunt 9 Horæ 20 m 39. Si cum diuersitate meridianorum comparatur, Dies 9. Horæ 21. m 51 pro- dibunt, cum qua ultima æquatione motus stellarum aggredi licet. Ra- dicem ergo mediū motus Saturni ante omnia requiro, ad annum 1500 quæ est, grad. 6 m 6 n. cui indicatorem M superpone, filum ad 2. annos in limbo rotæ tendo (duo enim anni sunt elapsi supra 1500) quo- rursus M duco, posthac filum per 9 diem 21 horam 56 m prope uerum in Mense Martio dirigo, quo denuo M indicem reponens, ro- tam instituto seruientem habeo. Secundi orbis indicem P augi Satur- niæ, quam 4 enunciatur docuit, grad. 13. minut. 10 n impone, sic & secundam rotam ad usum præsentem parauero. Quo peracto ui- deo quem gradum index M in circulo G H I teneat, unde secun- dum lineam transco ad circumferentiam, K L M. per punctum ibi- dem inuentum trahens filum æquantis e centro E, epiciclium cum suo centro, unaq; crucem + inferioris epicicli filo subdens, ita epicicliū inferiorem rectè pariter locatum habeo. Quibus locatis, radicem Ar- gumenti ad 1500 ex tabulâ accipio, quæ est Signorum 8 grad. 23 minut. 53, illa quæro in Epiciclo inferiori, indicatoremq; Y mino- ris sc3 epicicli addo, filum insuper per secundum annum supremi epici- cli tendens tanquam iam completum, iterumq; indicem Y. substituo. Ultimo filum 9 diei 21 hor. 56 minut. applico, indicemq; Y ei- dem iungo. Et perfectissimum ad tempus natuum FERDINAN- DI Regis æquatorium conspicio. Ibinunc an Saturnus, in opposito deferentis & epicicli, an in statione, an directus, an retrogradus sit spectare licet.

Radix mediū motus anni. 1500. 52 6 m 6.

Radix arg. me anni 1500 58 23 m 53.

Verus locus h est 28 36 m n.

Operatio ante Christi tem- pora.

Obseruatio motus h tem- pore Diluuii.

¶ Fili Eextensio per stellam, in zodiaco 28 grad. 36 m n, qui est uerus Saturni locus commonstrat. Si uero per cen- trum epicicli sit extensio eiusdem fili, tum, Centrum uerum & æquatam planetæ. Signa sc3 6 grad. 21 & 56 in circu- lo G H I. In epiciclo autem maiori, auge ueram osten- dit, a qua auge si numeretur usq; ad indicem Y, Signa 8. grad. 23 m 39 inuenientur, quæ Argumentum uerum & æquatam erūt. Quæ duo postrema Centrum uidelicet & ar- gumentum æquata latitudinem Saturni postea dabunt.

¶ Quod si motum planetæ alicuius ex tribus dictis ante Christi tempora nosse cupias, obserua quot centenarios in proposito comple- ctaris. Nam si anni ultra centenarios adiecti pauciores sint centum, addendum eis erit, donec centenarium efficiant, nam Radices omnes centenariis solis respondent. Ultima ergo numeri summa in tabula ra- dicum quærat, cui ex aduerso sub inscriptione (ante Christum) Ra- dix mediū motus & argumenti per signa, gradus & minuta ponitur. Subtrahatur deinde tempus oppositum ab illiscentum residuumque seruetur.

¶ Iam index M super radicem ponatur, filumq; A super annorū residuum, &c. Simili modo in argumento inueniendo agatur. Compē- diosa huius rei demonstratio sit hæc. Ut si desideres uerum Saturni motum tempore Diluuii, Nomen Diluuii primo ex tabula temporali excerpendum erit, quod statim anno 3101 dies 219 secum habet, qui numerus testatur Diluuium tanto natum Christum spatio præces- sisse. Ad hoc tempus motū Saturni adinuenturus, Radicem mediū mo- tus ante Christum ad annum 3200 eligat, quæ ostendit grad. 9 mi- nut. 51 m. Subducat nunc annos 3101 cum 219 diebus a 3200, annis, resiliat 98 anni 14 dies, qui numerus in 27 usq; Maii diem procedit.

¶ Index M radicem sc3 grad. 9 minut. 51 m teneat. Filum autē 98 annum, ostensore rursus sub illud ducto, amplius filum super 27.

diem Maii ponatur, indice M denuo sub idem posito, Et sic orbis ille Diluuii temporibus conuenit. M indice mediū motum Saturni in Zodiaco, uidelicet grad. 13 minut. 39 n referente. Similiter cum argumento fiat, & uerus Saturni motus habebitur. Consimili modo in aliis quoq; Christi præcedentib; annis operandum esse admonemus,

h in d 1 39 n ter- re Diluui

ENUNCIATVM SEPTIMVM.

¶ Facillima simul & promptissima latitudinis Saturni, id est, distantia eius ab ecliptica agnitio.

EPREHENSVRVS LATITV- dinem Saturni per instrumentum sc3ns partes, membra, diuisionesq; eiusdē pro- be cognoscat præhortor. Principio igitur occurrunt dictiones duæ in limbo exteriori, sc3 CENTRVM SA- TVRNI per quas significatur Cen- trum Saturni in hoc exteriori circulo numerari, filumq; desuper aptari oportere, a decimo namq; gradu quarti signi usq; ad 10 gradum decimi signi quæren- da sunt signa gradusq; in exteriori circu-

lo. Vbi uero centrum minus est 4 Signis & 10 gradibus, & maius 10 Signis totidēq; gradib; ex interiori limbo sumi debet. Linea sequit de- inde a B usq; C. Centrum uersus secta in 6 Signa sursum, in alia se x deorsum computando, cui in scriptum uides ARGUMENTVM AEQVATVM. La titudinem itaq; Saturni intellecturus, super li- neam B C filum in Centro A fixum dirigat, Margaritam uero ar- gumento æquato applicet, ducaturque filum in limbo tam diu quoad Signum gradū, & minutum Centri ueri & æquati planetæ uerè signet, ita unio ueram Saturni latitudinem in arca instrumenti ostendit. In de- xtra medietate meridionalem, in sinistra septentrionalem, latitudinum alteram S, alteram M prope Eclipticam designat. Quod si margari- ta lineam G tangat, latitudo meridionalis unius gradus, Si I duos, Si L trium est. Rursus si F lineam tum latitudo Septentrionalis 1. grad. Si H duos, si K tres complectitur. Reliquæ lineæ omnes per 5, minuta.

Latitudi- seruat.

HOC SI NONDVM SATIS allequeris. Ecce tibi luci- dius exemplar.

¶ In priori Exemplo Imperatorio, Centrum Saturni uerum erat si- gnorum 5 grad. 10 minut. 27. Argumentum uero æquatam Signa 9 G 17 minut. 52. Nunc si iuxta iam tradita latitudinem Saturni inuestiges, unio lineam I incidit, quæ duos gradus ab ecliptica Satur- num eo tempore distasse manifestat meridie uersus, quod per M li- teram intelligitur.

Exemplū ROLI Imperatoris

¶ Appellatur etiam meridionalis ascendens, quoniam Unio in se- quentibus diebus Eclipticæ, id est, lineæ D. E. incumbit, id quod in limbo exteriori (in quo centrum ad præsens numeratur) apparet, quando signorum ordo graduumq; Centri æquati Eclipticam uersus, non autem ab illa computatur. Quam primum uero Centrum æqua- tum signorum 7 fuerit & 11 minut. 12 graduum tum septentriona- lis ascendens uocabitur.

EXEMPLVM REGIS FERDINANDI.

¶ Ultra Imperatorium documē regium quoq; accipe. FERDI- NANDI natiuitate, ut prædictum est, Centrum Saturni Signorum 6 grad. 21 minut. 56 fuit. Argumentum Signorum 8 grad. 21. minut. 39, quærenti iam iuxta præcepta latitudinem Saturni gra- dus 0 cum minutis 47 meridianis apparet. Hoc est 9 linearum a li- nia D E uersus G. Quandoquidem uero, filum magis ac magis ecl- pticam uersus lineam sc3 D E mouetur, manifestum fit latitudinem subinde minui, eoq; Saturnum meridionalem descendentem dici. Con- siderato autem diligentius in deferente epicicli loco, inuenitur idem in- ter uentrem meridionalem & caput draconis, quo Circa Saturnus me- ridionalis quoq; ascendens uocatur, ita uno momtēo diuersa idem pla- neta, alterum latitudinis, alterum deferentis nomine dicitur.

Exemplū FERDI- NANDI

ASTRONOMICVM

ENVNCTIATVM OCTAVVM.

Verum Iouis cursum, accidentia, passioneq; eiusdem ci- tra computum indagare.

ZEYΣ, latinè Iuppiter, naturæ est calidæ & humidæ, humorum optimo cõgru? tem- perie, nempe sanguini, in eo enim vitâ positam maxime videmus, ob quod etiâ Iouem ueteres vitæ socium interpreta- ti sunt. Huius motum iam ante in Satur- no abunde fati declarauimus. Saturni enim Iouis & Martis cursus nihil differ- re diximus, uentre tamen, capite, cauda que draconis in præfenti figura, diuer- sam à priori partitionem sortitis, duxi consultum partium earum paucis me-

minisse. Deinde motum Iouis per Cæsareâ, ut prius fecimus, exempla palam facere. Prima itaq; præfentis instrumenti rota cum indice M offertur, cui ab 1 usq; 100 numeri insunt, sicut & in epicyclo fit. Inter- est autem illud inter præfens Iouis, & præcedens Saturni æquatorium, quod in illo uentre draconis ab auge distet 20 gradibus tantum, & hoc secundû signorum ordinem, qui in Saturno 50 graduum, & contra ordinem signorum, habitus est. Auges Saturni, Iouis, & Martis, per- petuò Septentrionales perseverant, propter quod epicyclus dum à ca- pite draconis usq; ad caudam, iuxta signorum successione, mouetur, semper à superficie eclipticæ septentrionem uersus apparet, à cauda ue- ro usq; ad caput per augis oppositum rursus gradiens, meridionalis di- citur. Ex quo liquet, quod Epicyclus, donec à uentre septentrionali, qui non longe abest ab auge septentrionali, secundum signorum successio- nem, usq; ad alium uentrem fertur, descendens, à uentre quidem superi- ori usq; ad caudam, Septentrionalis descendens, à cauda deinde usque ad uentrem inferiorem, meridionalis descendens, nuncupetur. Ita quo- que in altera medietate ascendens uocatur, in latitudine meridionali cõ- stitutus, meridionalis ascendens, inde usq; ad uentrem aduersum, septen- trionalis ascendens, dici solet. Instrumenti subsequenti usum duplici pro more documento nunc exequat. Ortum non semel diximus **CA- ROLVM** Imperat: Anno 1500, die 23 Februarii. Hor: 15 min. 44 post meridiem, huic numero iam æquato 2 min. 56 secunda de- mo. Meridiani autem ratione 39 minuta rursus addo. Post quas æ- quationes, summa 23 dierum, 16 horarum, 20 minorum redun- dat, ad quod tempus, motum querere instituo, hoc pacto. Radicem me- dii motus Iouis super 1400 annum, eò quod 1500 nondum est inte- grè completus, ex tabula adiuncta summo, quæ habe 27 gradus æ- minutat. 34. Totidem libræ gradibus & minutis in Zodiaco ac- ceptis, indicem M admoueo. Deinde ultra annos 1400 ad natiuitatē usq; Cæsaris adhuc 99 annos, quoniam elapsos esse apparēt, obseruo. Illis in limbo ipsius rotæ quæ sitis, filum è centro A superinpono, in- dicem postea M subtus idem duco. Filû denuo A per diem Februa- rii 23 etiam per horas & minuta, iuxta proportionem, extendo, sub quod denuo indicem M loco, quo peracto rotam usui respondentem habeo. Cuius ostensor medium motum Iouis horæ natiuæ conuenien- tem, signa uidelicet 11 grad. 7 minut. 54 in indicat. Rotam post hac alteram aggredior, cuius indicem P augi Iouis (quæ supra per- enit etiam inuenta est) signorum uidelicet 5 grad. 23 minut. 22 ap- plico. Ita quoq; eadem rota uerificata est. Animaduerto nunc gradum & minutum in circulo G H I, ab indice M contactum (qui in alio circulo K L M offenditur) per illum æquantis filum E traho, filo- que centrum epicycli una cum auge inferioris epicycli quæ cum cruce & signatur, substituo, filo interim ad finem usq; operationis firmo sic retento. Rursus uero tabulam ingredior, & ab anno 1400 recta li- nea dextrorsum donec columna cum inscriptione **RADIX ARG- VMENTI IOVIS POST CHRISTVM** offertur, pcedo in qua tabula signa 2 grad. 21 minut. 0, reperta, in limb inferior- is epicycli iterum requiro. Inuentis, epicycli superioris Y ostensorem applico. Residuos pariter annos 99 in limbo eiusdem epicycli nume- ro, per quos filum F duco, unaq; indicem Y subiicio. Idem filum per 23 quoq; diem (horis & minutis saltem omisis) dirigo, directo sic filo, indicem Y postremo subiigo, quo factò, orbes omnes instituto meo ac commodati sunt. Quod si nunc filum A per stellam in Epicyclo depi- ctam traho, mox in Zodiaco, septem gradus. 21 minut. X, qui est uerus locus Iouis, ostenduntur. Centrum æquatum, quod est, Signa 5 0 12 15 (quo ad latitudinem infra utendum erit) filum circulo G H I, extensum per centrum epicycli indicat. Considerandus etiâ hic diligenter locus, à filo per ceteris epicycli ducto, tactus, ille enim aux uera epicycli dicitur, quoniam remotissimus à centro mundi est, à quo, si signa, gradus, & minuta usq; ad ostensorem Y secundû signa or- dinatim numerantur, 5 0 05 133 quæ sunt argumentum uerum, deprehenduntur. Obseruabis autem hoc argumentû latitudini post modum inueniendæ necessarium. Leuato nunc deferete, oculis statim obuiat epicyclus à cauda draconis uentrem meridianû uersus perges, ideoq; meridionalis descendens uocatur. Stella epicycli, quæ Iouem re- præfentat, in superiori parte epicycli apparet, quare Iupiter directus, & propemodû

Rotæ medii motus declaratio.

Auges h 24 07 perpetuò Sep

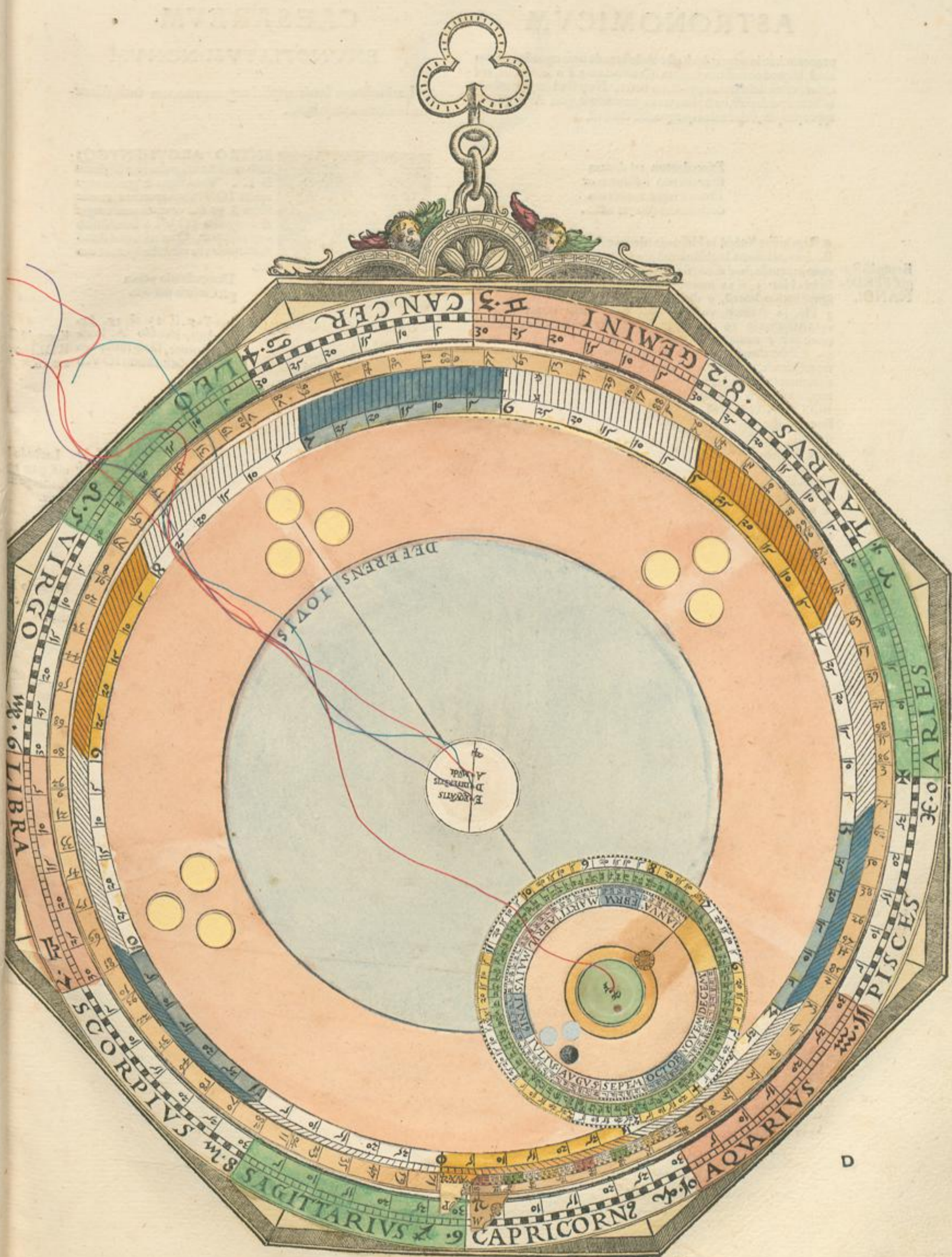
Aux h distat à ventre 20 gra 24 uero 50

Exempli CAROLI Imperatoris.

Verus locus 24 tpe Caroli.

Centrû æquarû

TABVLA MEDII MOTVS IOVIS			TABVLA MEDII ARGVME IOVIS		
Centenarii annorum ante & post Christi aduentum.	Radices post Christi stum.	Radices ante Christi stum.	Centenarii annorum ante & post Christi aduentum.	Radices post Christi stum.	Radices ante Christi stum.
Annus Christi	S. G. M.	S. G. M.	Annus Christi	S. G. M.	S. G. M.
100	X 0 45	Y 24 19	100	3 7 45	3 7 45
200	10 2 58	M 18 6	200	4 26 47	8 11 54
300	19 11	II 11 53	300	11 21 19	1 18 43
400	25 24	Y 5 40	400	6 15 50	6 24 12
500	1 37	SS 29 27	500	1 10 11	11 29 41
600	7 50	III 23 14	600	8 4 52	5 5 10
700	14 3	III 17 1	700	2 29 23	10 10 39
800	10 16	Y 10 48	800	9 21 54	3 16 8
900	26 29	M 4 35	900	4 18 25	8 21 37
1000	2 42	G 28 22	1000	11 12 56	1 27 6
1100	8 55	X 22 9	1100	6 7 27	7 2 35
1200	15 8	SS 15 56	1200	1 1 58	0 8 4
1300	21 21	III 9 43	1300	7 26 29	5 13 33
1400	27 34	III 3 30	1400	2 21 0	10 19 2
1500	3 47	X 3 17	1500	9 15 31	2 24 31
1600	10 0	II 11 4	1600	4 10 2	8 29 59
1700	16 13	X 14 51	1700	11 4 33	1 5 18
1800	22 26	X 8 38	1800	5 23 4	7 10 57
1900	28 40	SS 2 25	1900	0 23 35	0 16 29
2000	4 53	Y 26 12	2000	7 18 7	5 21 55
2100	11 6	II 19 59	2100	2 17 38	10 27 24
2200	17 19	X 13 45	2200	9 7 9	4 2 54
2300	23 32	II 7 32	2300	4 1 40	9 8 22
2400	29 45	Y 1 19	2400	10 26 11	2 13 51
2500	5 58	M 25 6	2500	5 10 42	7 19 20
2600	12 1	II 18 53	2600	0 15 13	0 14 49
2700	18 14	Y 12 40	2700	7 9 44	6 0 18
2800	24 27	II 6 27	2800	2 4 15	11 5 47
2900	30 40	X 0 14	2900	8 28 46	4 11 16
3000	7 53	III 24 1	3000	3 23 17	9 16 45
3100	13 16	Y 17 48	3100	10 17 48	2 22 14
3200	19 29	M 11 35	3200	5 12 19	7 27 41
3300	25 42	II 5 22	3300	0 6 50	1 3 12
3400	31 55	X 29 9	3400	7 1 21	6 8 40
3500	8 8	SS 22 56	3500	2 15 52	11 14 9
3600	14 21	III 16 43	3600	8 20 23	4 19 38
3700	20 34	III 10 30	3700	3 14 54	9 25 7
3800	26 47	X 4 17	3800	10 9 16	3 0 16
3900	3 0	II 28 4	3900	5 3 57	8 6 5
4000	9 13	Y 21 51	4000	12 20 18	1 11 34
4100	15 26	II 15 38	4100	6 22 59	6 17 3
4200	21 39	X 9 25	4200	1 17 30	11 21 32
4300	27 52	III 3 12	4300	8 12 1	4 28 1
4400	4 5	Y 24 49	4400	3 6 31	10 3 30
4500	10 18	II 20 46	4500	10 1 3	1 8 59
4600	16 31	X 14 33	4600	4 25 34	8 14 28
4700	22 44	Y 8 20	4700	11 20 5	1 19 57
4800	28 57	X 2 7	4800	6 14 36	6 25 26
4900	5 10	II 25 45	4900	1 9 7	0 0 55
5000	11 23	Y 19 41	5000	8 3 18	5 6 23
5100	17 36	II 13 28	5100	2 28 9	10 11 52
5200	23 49	X 7 15	5200	9 22 40	1 17 12
5300	0 2	III 1 2	5300	4 17 12	8 21 51
5400	6 15	Y 24 49	5400	11 11 42	1 28 20
5500	12 28	M 18 36	5500	6 6 13	7 3 49
5600	18 41	II 12 23	5600	1 0 45	0 9 18
5700	24 54	Y 6 10	5700	7 25 16	5 14 46
5800	1 7	SS 20 57	5800	2 19 47	10 20 15
5900	7 20	III 14 44	5900	9 14 18	3 25 44
6000	13 33	III 8 31	6000	4 8 49	9 1 11
6100	19 46	Y 11 18	6100	11 3 20	2 6 43
6200	25 59	M 5 5	6200	5 27 51	7 11 11
6300	2 12	X 28 52	6300	0 22 22	0 27 40
6400	8 26	II 22 38	6400	7 16 53	5 23 9
6500	14 39	Y 16 25	6500	2 11 24	10 28 38
6600	20 52	III 10 12	6600	9 5 55	4 4 7
6700	27 5	Y 4 59	6700	4 0 26	9 9 36
6800	3 18	X 27 46	6800	10 24 57	2 15 4
6900	9 31	II 21 33	6900	5 9 28	7 20 33
7000	15 44	III 15 20	7000	0 13 59	0 16 2

ASTRONOMICVM

propemodum in auge epicycli est. A deferentis uero opposito parum abest, id quod centrū eius indicat. Centro namq; s̄ o obtinente, epicyclus precise deferentis oppositum tenet. Neq; illud negligendum, q̄ Solem paulopost, cum planeta iungi contingat, quia Augi epicycli, appropinquet, velut antea quoq; nobis dictū est.

Præcedentem rei demonstrationē non sufficere reor
Proinde regie natiuitatis documentum quoque addo.

Exemplū Regis FERDINANDI.

¶ Regem Ferdinādu in Hispania Medinæ genitū cōstat. Nūc, quia Radices meridiano Ingolstadiensi præfentes cōueniūt, hora nati principio æquanda, hoc modo fuit. In tabula regionū Medinæ vrbi ad scripta Hor. 1 m̄ 12 inueni, motibus planetarum addenda, Tempus igitur natiuo, hoc est, 9 diei Martii, 20 ho., 47 m̄ pomeridianis, 1 Ho. 12 m̄ adieci, vnde 21 Ho. 51 m̄ redundarunt. Quonia vero natiuitas in 10 diem Martii cadit, cum eodem æquationem di erum per 5 enunctiatum prius adiuuentum inuestigauī, vbi 7 m̄ 30 z̄ subtrahenda reperi, quibus subtractis, 9 dies 21 horæ 51 m̄ superfuerunt, tempus quod verum & æquatum est, ad quod Iouis motum nunc inquirere licet. Primum iccirco 1500 annos in tabula adiuncta colligo, & sub titulo RADIX MEDII MOTVS IOVIS POSTCHRISTVM s̄ o ã 3 m̄ 47 reperis, indicem M superimpono, filo per residuos duos annos directo, indicē rursus subduco. Tercio filum per 9 diem, 21 horas Martii tendo, indicemq; sub filum reduco, qui medium motum Iouis s̄ 2 ã 10 m̄ 12 aperit. Consequenter radicem Argumenti Iouis sub titulo POSTCHRISTVM, cum annis 1500, velut iam perfectis, inspiciens s̄ 9 ã 15 m̄ 31 esse cognoui. Cum reliquis aut duobus annis, & 9 diebus, 21 horis, vt supra actum sæpe est, fieri. Actisq; illis, rotā natiuitati propositæ conformem omnino reddidi. Motum verum hac uia post inueni. Filum A per stellam epicycli tetendi, quod in Zodiaco gradus 5 m̄ 46 II abscidit, motum videlicet quæsitum. Centrum æquatum, filo per centrū epicycli directo, in circulo GHI s̄ 8 ã 21 m̄ 25 patuit. Obseruauī quoque locum inferioris epicycli à filo incisum, (quæ Aux verā fuit,) à quo vsq; indicem Y s̄ 9 ã 10 numerata, pro Argumēto vero ad latitudinem ingrendam, referuauī. Aspiciens adhæc epicyclum in æquante siue deferente, intra v̄trem meridionalem & draconis caput, Meridionalem ascendentem nominauī. Reliqua, stationum, directionum, retrogradationumque accidentia, quia quilibet p se p̄mptissime accipit, missa fatio.

TERTIA
OSTENSIONIS
VIA
RHOMAE CONDITAE
EXEMPLUM
P L O
patet.

Locus Iouis tpe conditæ vrbis.

¶ VRBS RHOMA 753 annis condita est ante Christi aduentum. Ad quod tempus, verū Iouis locū desiderans, subtrahō 753 ab 800, quoniam proximus centenarius est. Residuis adhuc 46 annis existentibus, Ereptione 800 annorum, sub titulo, MEDII MOTVS IOVIS ANTE CHRISTVM, radicē excipio, Signum sc̄z o ã 10 m̄ 47. Iuxta quā etiam Radix Ar. Iouis habetur, s̄ 8 ã 21 m̄ 36. Augem quoq; ad hoc tempus inenunctiato 4 quæsitam prius, videlicet 22 gr. 28 m̄ 0, accipio. Ad radicē medii motus, indicē postea M statuo, filūq; per 46 annos ducens, cum indice rursus compono. Per 21 deinceps diem Aprilis filo tenso medius Iouis motus sc̄z S 11 gr 6 m̄ 38, à filo secatur, cui rursus index M applicatur. Hoc pacto etiam argumentum examinā, ad cuius augem P ostensorem ponens, rotas omnes vere dispositas habeo. Ibi nunc Centrum æquatum S o g 15. Argumentū verum S 1 gr 13. Et epicyclum ratione deferentis, meridionālē descendentem contueor. Verum locum Iouis, filo per stellam epicycli tracto gra. 14 m̄ 30 x̄, qualis iam olim Lutio Tarutio mathematico vt Solinus habet proditus est, in Zodiaco contemplor.

CAESAREVM.

ENVNCTIATVM NONVM

Latitudinem Iouis triplici argumentorum inductione manifestatam inquirere.

ENTRO ARGUMENTOQ; veris consideratis, inducatur filū lineæ B C. Vnio, signo & gradui argumenti IOVIS superponatur, exinde filum S gr m̄, centri æquati tangat & margarita IOVIS latitudinem vere exprimet. Quæ res tribus demonstrationum viis adhibitis apertior euadet.

Demonstratio prima per Cæsaris natalem

Cæsarea natiuitas Centrum æquatum s̄ 5 ã 12 m̄ 15. Argumentum verum S o gr 5 m̄ 33 habuit. Ideo filo A, lineæ B C imposito, margaritaq; argumentum tenente, filoq; rursus centrum occupante, vno gra. 0 minut. 51, id est, latitudinem IOVIS meridionalem & ascendentem refert.

Demonstratio secunda per ortum regium.

¶ Regis FERDINANDI ortus, Centrum Signorum 8 gr 21 minutorum 25, Argumentum Signorum 9 graduum 10 habuit. Vbi iuxta regulam, latitudo meridionalis Iouis minu' 40 cernitur, Quia vero eclipticæ vicinior sit, latitudoque minuitur, Meridionalis ascendens vocatur.

Demonstratio tertia per exemplum fundatæ Vrbs.

¶ Rhoma condita Argumentum 1 S gra. 13, Centrum 6 Sign. 15 gra. videbatur, vnde latitudo ab ecliptica versus meridiem gr. 1 minu. 11 descendens erit, quanq̄ cito ad eclipticam reuersura sit, Et hactenus mihi sufficienter Iouis motum aperuisse videor.

SEQVITVR INSTRVMENTVM

TRADITIONIS
PRAEMISSAE.

ASTRONOMICVM

ENVNCTATVM DECIMVM.

Cursum Martis secundum Zodiaci longitudinem, quo cūque tempore, celeriter & citra negotium deprehendere.

ARS PLANETA TERTIVS
 à Saturno, calidæ sicæq; temperaturæ est, ideoq; bellorum dominus putatus, quod flauæ bili non absimile quid, in corporib' humanis efficiat. Hinc enim est, q; cum græci ΠΥΡΟΙΔΑ id est, ignitum vocent. Huius motum qui est iciturus, Rotas singularem pspiciat horitor. Quas quidem non ita multum à prioribus differre videbit, nisi q; in Marte venter Draconis rectè in auge deferen- tis habetur, semperq; aquilonè versus, ab ecliptica spectat. Venter aut meridionalis ex aduerso augis situatur, seduloq; in latitudine meridionali perdurat. MARTIS cursum quæsi- turo, propositi temporis centenarius pximè pcedens minor, ex tabu- la accipiendus erit, & hoc, si tempus sit post Christum natum. Radi- ces præterea medii motus & argumenti, sub titulis suis capiendi. Si ve- ro ante Saluatoris ortum, tempus proponitur, iam centenarius ppo- siti numeri proximus sequens seu minor, eligendus est. Habita ex tabula radice medii motus & argumèti, eadem in Zodiaco quaeratur, indice M eidem superposito. Annos deinde centenarium superantes, in limbo rotæ illius inspice, per quos filum A tensum cū fuerit, index M rursus subordinetur. Filo A, diebus & horis electi temporis adiu- cto, index denuo substituatur. Eo factò, simulac rota pro voluntate operatori instituta est. In Zodiaco aut medius motus Martis cernitur. Ostensorem P augi Martis (quam 4 enunçiatu inuenire docuit) ad- hibens, rotam eandem rite locaueris. Ad epicyclum veniens, nota cõ- tactu lineæ indicis M & circuli G H I, eundem locum in circulo K L M, secundum lineam sequutus obserua, per quem filum E ducatur, epicycli centro cum cruce + augis subornato. Epicyclo sic ordinato, quaeratur argumenti radix ante per tabulam accepta in limbo inferio- ri, cui indicem Y superioris circuli superapta. In superiore quoque circulo, annos superfluos numera, cum filiq; epicycli nota, indice Y eodem ducto. Præterea cum diebus similiter agenti, epicyclus perfecte locatus erit.

Quomodo verus Martis locus, argumentum & cen- trum inueniantur.

¶ Verum locum Martis in Zodiaco, filo A per stellam epicycli da- cto videbis, Idem filum per centrum epicycli tensum, in G H I circu- lo centrum verum dat. A sectione exterioris epicycli vsq; ad indicem Y superioris, numerans, Argumentum verum habebit. Centro & Argumento custoditis, infra ad latitudinem opus esse scito.

Haecenus dicta, triplici cõpendio libet repetere, quorū primum Imperatoris CAROLI natiuitas, illustrabit.

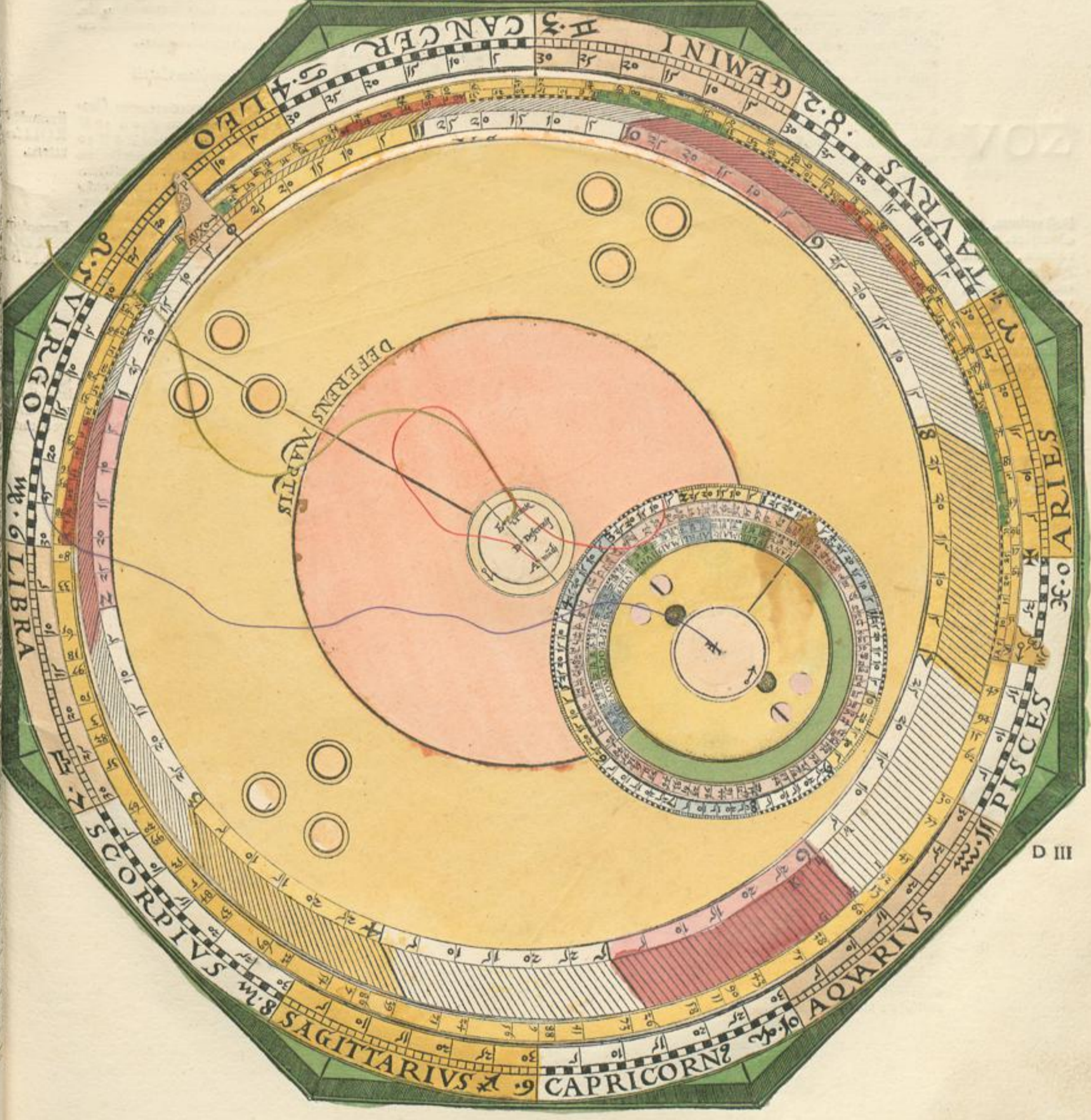
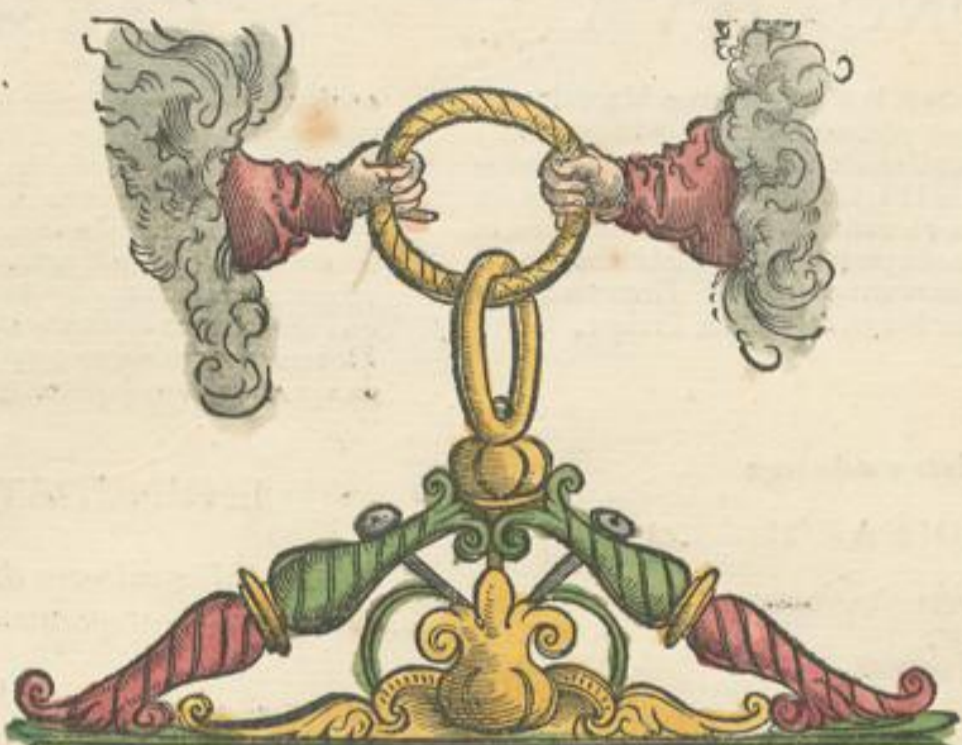
¶ Natiuitatis Imperatoriae tempus æquatū, ut saepe auditum est, 1500 annos, 23 dies, 16 hor. 20 mi, continet. Hoc tempus, quia post Christum est, proximè antecedens minor centenari', qui est 1400 accipiendus erit. Illius radix medii motus, 5 6 3 2 1, Argumè- tum vero 5 3 3 15 3, sub titulis accõmodis habentur. Signa ergo, gradus & minuta medii motus in Zodiaco inuestiganda, inuestigataq; cum indice M noranda. Quandoquidem vero à 1400 vsq; ad 1500 natiuitatis tempus, adhuc 99 anni superant, iccirco iidem in limbo eiusdem quaerendi sunt. Quæsitis filum A addendum, indice sub idè reducto. Eodem modo cum diebus & horis, rationabiliter distinctis, agendum. Ibidem igitur filo & indice firmato, medius motus Martis in Zodiaco ad horam ppositam, 5 2 3 1 5 6 cernetur. Aux postea per 4 enunçiatum habita cum est, quæ 3 14 5 7 8 habet, eadem in Zodiaco requiratur, & cū P monstratore firmetur. Locus in super circuli G H I, ab indice M tactus, obseruetur. Transfètiq; in K L M circulum, punctus ibidem inuentus notetur, per quem filo æquantis educto, centrum epicycli cum cruce + augis supponatur. A cruce + post, radix argumenti ex tabula sumpta, vbi numerata fuerit, cum in- dice Y signetur. Filum epicycli rursus per 99 annos (& hoc in limbo superioris epicycli) ostensorem Y admoto extendatur. Ultimo filum per dies 23 hor 16 mi 20 Februarii ducatur. Cui filo, si denuo indi- cem substituis, in limbo inferioris epicycli, medium argumètum Martis Signor; 8 graduum 20 minorum 31 patet. Iam filum A repete, quod per stellam

Exempli CA- ROLI Imperatoris.

TABVLA MEDI MOTVS MARTIS

TABVLA MEDI ARGVME NTI MART

Centenarij annorum ante & post Christi aduentum.	Radices post Christi.			Radices ante Christi.			Centenarij annorum ante & post Christi aduentum.	Radices post Christi.			R. ante Christi.
	Annus Christi	S.	G.	M.	S.	G.		M.	Annus Christi	S.	
100	1	11	24	1	11	24	100	7	26	54	7
200	3	11	58	11	9	49	200	5	26	3	9
300	5	14	33	9	8	14	300	3	15	12	11
400	7	16	8	7	6	19	400	1	24	21	1
500	9	17	41	5	5	4	500	11	13	31	4
600	11	18	18	3	3	29	600	9	22	40	6
700	1	20	53	1	1	55	700	7	21	49	8
800	3	21	27	11	0	20	800	5	10	59	10
900	5	24	2	8	28	45	900	3	20	8	0
1000	7	25	37	6	27	10	1000	1	19	17	2
1100	9	27	12	4	25	35	1100	11	18	26	4
1200	11	28	47	2	24	1	1200	9	17	36	6
1300	2	0	21	0	12	26	1300	7	16	45	8
1400	4	1	56	10	20	51	1400	5	15	54	10
1500	6	3	31	8	19	16	1500	3	15	3	0
1600	8	5	6	6	17	41	1600	1	14	13	2
1700	10	5	41	4	16	6	1700	11	13	22	4
1800	0	8	16	2	14	32	1800	9	12	31	6
1900	2	9	50	0	11	57	1900	7	11	41	8
2000	4	11	25	10	11	22	2000	5	10	50	10
2100	6	13	0	8	9	47	2100	3	9	59	0
2200	8	14	35	6	8	12	2200	1	9	8	2
2300	10	16	10	4	6	38	2300	11	8	18	4
2400	0	17	44	2	5	3	2400	9	7	27	6
2500	2	19	19	0	3	28	2500	7	6	36	8
2600	4	20	54	10	1	53	2600	5	5	45	10
2700	6	22	29	8	8	18	2700	3	4	55	0
2800	8	24	3	5	28	43	2800	1	4	4	2
2900	10	25	38	3	27	9	2900	11	3	13	4
3000	0	27	13	1	25	34	3000	9	2	23	6
3100	1	28	48	11	23	59	3100	7	1	31	8
3200	3	0	23	9	22	24	3200	5	0	41	10
3300	5	1	58	7	20	49	3300	3	29	50	0
3400	7	3	33	5	19	15	3400	1	28	59	2
3500	9	5	7	3	17	40	3500	11	27	8	4
3600	11	6	42	1	16	5	3600	9	26	18	6
3700	3	8	17	11	14	30	3700	7	25	27	8
3800	5	9	52	9	12	55	3800	5	24	36	10
3900	7	11	27	7	11	20	3900	3	24	46	0
4000	9	13	2	5	9	46	4000	1	23	55	2
4100	11	14	16	3	8	11	4100	11	22	4	4
4200	1	16	11	1	6	36	4200	9	21	14	6
4300	3	17	46	11	5	1	4300	7	20	23	8
4400	5	19	21	9	3	26	4400	5	19	32	10
4500	7	20	56	7	1	2	4500	3	19	41	0
4600	9	22	30	5	0	17	4600	1	18	50	2
4700	11	24	5	3	28	42	4700	11	18	0	4
4800	1	25	40	0	27	7	4800	9	17	9	6
4900	3	27	15	10	25	32	4900	7	16	18	8
5000	5	28	50	8	23	57	5000	5	15	28	10
5100	7	0	25	6	22	21	5100	3	14	37	0
5200	9	1	59	4	20	48	5200	1	13	46	2
5300	11	3	34	2	19	13	5300	11	12	55	4
5400	2	5	9	0	17	38	5400	9	11	5	6
5500	4	6	44	10	16	3	5500	7	10	14	8
5600	6	8	19	8	14	29	5600	5	10	23	10
5700	8	9	53	6	12	54	5700	3	9	32	0
5800	10	11	28	4	11	19	5800	1	8	42	2
5900	0	13	3	2	9	44	5900	11	7	51	4
6000	2	14	38	0	8	9	6000	9	7	0	6
6100	4	16	13	10	6	34	6100	7	6	9	8
6200	6	17	48	8	5	0	6200	5	5	19	10
6300	8	19	23	6	3	25	6300	3	4	28	0
6400	10	20	57	4	1	50	6400	1	3	37	2
6500	0	22	32	2	0	15	6500	11	2	47	4
6600	2	24	7	11	28	40	6600	9	1	56	6
6700	4	25	42	9	27	5	6700	7	1	5	8
6800	6	27	16	7	25	31	6800	5	0	14	10
6900	8	28	51	5	23	56	6900	3	29	24	0
7000	11	0	26	3	22	21	7000	1	28	33	2
	1	1	1	1	20	46		9	27	42	4

D III

quod per stellam epicycli directum, in Zodiaco verum Martis locum, 24 scz gradum 38 minutum & ostendet. Eleuato deferente, Mars Septentrionalis ascendens pariter cernitur. Filum per centrum epicycli rursus tensum, in circulo GHI, Centrum verum, Signorum scz 10 graduum 16 minorum 50 indicat. A cuius iuterfectione, in epicyclo inferiori facta, (quæ aux vera dicitur) vsq; ad indicem Y 5 8 0 3 1 numerata, Argumentum verum sunt. Centrum & Argumta:um postterius latitudini Martis inquærendæ seruient.

Secundum natalia regis

FERDINANDI

tempora, cõpendium

exhibebunt.

FERDINA
NDI Regis
exemplum.

Post verbum, cõtemplor, adhuc adde illa. Deinde Augem, quæ per enuctia: & constat, vcz 14 5 9 0 cum indice P vbi in Zodiaco requisita est, exprimo. Noto insuper ind: & ce

Regem natum anno 1503 scimus. Quo tempore æquato, dies 9, hor. 21 mi. 51 Martii consurgunt: Hic, quia 1500 elapsi sunt, qui centenios perfectos constituunt, radices ambæ, altera medii motus, quæ facit Signa 8 gradus 5 minuta 5, altera argumenti, quæ Signi: 1 gra. 14 minu. 12 est, sub titulis post Christû aspiciendæ sunt. Radici medii motus in Zodiaco habitæ, indicem M impono, filum p 2 annos eiusdem rotæ extendo, (duo namq; anni post 1500 integrè confecti sunt) filoque rursus M ostensorem subordino. Per 9 etiã diem, 20 horas, 51 minuta Martii, filum mitto, ostensore simul sublocato, vbi tandem medium Martis motum, horæ natali consentaneû in præsens. Sig. 10 gra. 3 minu. 46 in Zodiaco contemplor. Noto insuper indicis M cum circulo GHI contiguitatem. A qua iuxta lineæ ductum, in KLM circulum vsq; promouens, per punctum illic oblatum, filum E dirigo, subtus illud epicycli centro, cruceq; precise locatis. Postea radicem in tabula ad 1500 repertam, in limbo inferioris epicycli cum indice superioris signo. Sic etiam per annos residuos 2, in superiore epicyclo filum cum indice subducto, tendo. Per dies 9, deinde 21 horas, 51 mi Martii, filum idem eiusdem epicycli subfirmato indice duco, & orbes instrumenti omnes instituto tempore formes, habeo. Verum cursum Martis, qui est 24 gra 6 minorum 33 filum A in Zodiaco per stellam epicycli recta eductum, commonstrabit. Deferentem si eleues, epicyclû ante augis oppositû paulo reperies, qd oppositû, ventet etiam draconis meridionalis dicitur. Mars aut eo in loco repertus, meridionalis descendens, id quod literis M D manifestum fit, vocatur.

Centrum verum, quod est Signorum 5 graduum 16 minorum 15 filum A per centrum epicycli tractû in circulo GHI inquit. Idem filum in epicyclo inferiori augem veram refert, à qua si vsq; ad indicem Y numeras, argumentum verum, quod est Sig. 1 gra. 19 mi 58 prodibunt. Centri Argumentiq; vsus ad latitudinem post hac requirentur.

Tertia sequitur exemplificatio, rationem cum annis ante Christû opandi sub Troiana historia præscribens

Martis locus ante Troia: temporibus.

Troiam historie testantur euersam, anno 1149 ante Seruatorè mûdo datum. Istius numeri centenariû sequentem, id est 1200 pponens, tabulam ingredior. Radicem medii motus, quæ habet Signû 0 gradus 22 minuta 25, radicemq; argumenti, quæ Sig. 8 grad. 6 miuit: 53 est, excerpens. Similiter augem in 9 gradu 5 minuto constitutam,

constitutam, ex enunctiato & inuentam, capio, indice sig; M radici superpono. Hinc 1149 à 1200 subducens, & residuos 51 reperiens, eos in limbo rotæ inferioris requiro. Per quos filum traductum, cum indice M subtus locato, teneo. Absoluto itaq; orbe illo, motus Martis medius seculo Troiani respondens excidii apparet. Epicyclo deinde simili ratione post radicem firmato, motus quoq; verus, qui in 17 gra. 30 mi. & erat, ostenditur. Centrum verum Sig. 11 gra. 1 mi 40. Argumentû æquatum Sig: 1 gra: 16 minu. 51 demonstrant. Deferens postmodum si leuetur, epicyclus etiã Septentrionalis Ascens proximus augi æquantis & capiti draconis imminens reperitur.

ENVNCTIAT, VNDECIMVM

Martis elongationem ab ecliptica vtrinq; contingentem tribus exemplis propositis manifestare.

ELATITVDINE MARTIS nihil habeo aliud, quàm quod supra de Saturno & Ioue allatum est, a 17re. Proinde citra ambagem prioribus exemplis declarandis insistam.

Exemplum Caroli

Natale imperatoris tempus, Centrum æquatum Martis 5 10 0 16 M 50, Argumentum verum 5 8 0 10 M 31 tenuit. Filo iam lineæ BC imposito, margaritaq; 8 Sig: 10 gra. 31 minu: tenente, iterum in limbo filum super Centrum, quod est 5 10 0 16 M 50 feratur, & vnio latitudinem Martis 59 scz minuto septentrionalis descendente ostendet. Exemplum regis Ferdinandi. In natalitio FERDINANDI Centrum Argumentumq; præcedenti theoremate ostensa, repetantur. Filo lineæ BC immisso, vnionem argumento, Signis scz 1 gra. 19 mi. 58 adiunge. Filû vbi Centro vero, id est Sig: 5 gr: 16 1 minut. 15 fuerit superpositum, margarita gradum 0 minutum 17 ab ecliptica austro inclinans intersecat. Latitudo igitur augetens, ascendente planetam demonstrat. Exemplum

diruta Troia: Diruta TROIA, Centrum Signi: 11 gra: 1 minut: 40, Argumentum Signi, 6 gra 16 minut. 51 habuit. E quibus latitudo Martis Septentrionalis ab ecliptica gra. 3 minut: 10 colligitur. Ascendens autem, quia magis semp ac magis Aequilonem adlabitur, intelligitur.

PRÆMORATA
MARTIS LATITVDINE
PRÆSENS SCHEMA
TATATAT

Exemplum ROLANDI

Exemplum FERDINANDI

Quantum latitudinis excidii & spe oblat

ASTRONOMICVM

ENVNCTIAT DVODECIMVM

Verum Solis locum omni temporis momento sine cal-
culis & labore perquirere.

IGVRAE PRAESENTIS

imago à præcedentibus diuersa est. In hac enim & epicyclum & annos in rota M, sicut in superioribus habitum est, desiderari cernis. Vnius præterea fili è centro A emissi vsus tantummodo exigi. Paucis ergo Solis cursum scitu ro, tempus quodcumq; liber definiatur. quod si Saluatoris aduentu posterius est, illius minor centenarius, statim hic è tabula discatur, radice eiusdem medii motus excerpta, residua annorum summa, cõpletorũq; non neglecta. Si vero Christo prius fuerit tempus, centenarius proposito numero maior eligendus est, & ab eo propositum demendum, relictis ex subtractione numeris, qui anni residui vocatur, reueratis, radice pariter medii motus ex tabula, quæ inscribitur ANTE CHRISTVM, notata. Radicem ubi habueris, siue ante, siue post Christum inscriptam, tabulam secundam, cui nomen est, ANNI RESIDVI vltra centenarium &c. intra, in qua residuum quærenti, ad dextram minuta & secunda, vel alterum ex iis occurrit, cum M litera vel A sub inde adiuncta, quarum M minuenda, A addenda, tot minuta & secunda radici docet. Adiectis adiciendis vel demptis demendis, radix æquata dicitur, quæ in Zodiaco requisita, cum ostensore M signabitur. In limbo post, circuli inferioris mensuram, diem, & horam & q; si potes, reperta, cum filo exprime, filiq; rursus M indicem subiunge. Rota sic firmata, ostensorem P ad Solis auge, prius per 4 enunctiatũ manifestatũ ducito, ibidem cõtractũ indicis cũ circulo G H I, punctumq; ex aduerso in circulo K L M, situm obseruato. Punctus siquidem ille, Solis argumentum, quod ab auge vsq; ad illum, in superiori rotula numeratur, solisq; locum in deferente appetit. Filum vero ex centro A puncto impositum huic puncto, verum locum Solis in Zodiaco designat. Prædicta vt actum nobis est assidue, adhuc manifestiori traditione, & ea trifaria prosequemur.

Exemplũ CA
ROLI Imperatoris,

¶ CAROLI Quinti tempus æquatũ 1500 anni, 23 dies Februarii, 16 horæ, 20 min. cum sint, radix medii motus super centenarium 1400, sub titulo post Christũ videnda, quæ S 9 gr 18 m 34 habet. Demptis postea 1400 ab annis propositis completis, id est, 1499, supersunt 99 anni, 23 dies Februarii &c. Anni deinde 99 in tabula, quæ inscribitur ANNI RESIDVI &c. repetantur, quibus repetitis adherere vides M 0 2 44 cum nota M, quæ subtrahenda totidem à radice motus medij admonet. Vnde S 9 gr 18 m 33 resultant, quæ sunt radix certificata ad annum 1499. Illam autem in zodiaco quæ sitam radicem, cum indice M signabis, die mensis horaq; & minuto (si fieri potest) acceptis. Filũ deinceps A per ea extendatur, ostensorq; rursus sub idem ducatur, & protin' in zodiaco, motum Solis medium, Sig. scz 11 gr 12 m 27 à filo exprimi videbis. Ostensorem aut P ad auge Solis, superius quarto enunctiato repertam, gr videlicet 1 m 11 s pones, circuliq; G H I & indicis M contingentiam obseruabis, ab illa enim in circulo K L M promouens per lineam, locum Solis in eccentrico offendis. Iam ab auge vsq; in præsentem O locum numerans S 8 gr 1 m 16 offeruntur, quæ & Centrum & Argumentum Solis appellari possunt. Vltimo filum A per punctum illud argumenti transiens, in zodiaco verum locum Solis, qui est 14 gr 23 m X, representat.

Exemplũ Re-
gis FERDI-
NANDI.

¶ Tempus FERDINANDI Regis æquatũ est, 1502 anni 9 dies Martii, horæ 21 mi 51. Radix centenarij 1500 facit S 9 gr 19 m 18. In tabula residuorum annorũ iuxta annos duos S 28 gr 41 cum litera M inueniuntur, quibus à radice media subtractis, supersunt Sig 9 gra. 18 mi. 49. Huic radici in Zodiaco acceptæ M indicem applica. Filum per 9 diem Martii 21 hor. 51 m extende, quod medium motum Solis, S 11 gr 26 m 45 in Zodiaco, ostensore M eisdem filo substituto, demonstrat. Postremo P indicem augi Solis, quæ est gr 1 minu. 12 s adiuuendo, punctũ argumenti, vt patuit non semel in circumferentia K L M require, quod Sig. 8 gr 25 mi 32 contingit. Traducto autem per ea filo, locum Solis verum, gra scz 28 mi 55 X, id q; intenderas, habebis.

Locus O qui
fuerit obite
Alexandro
Macedonũ re

¶ Alexandri magni obitus ante Christum memoratur. Tabula temporum illum annis 311 diebus 93 fuisse ante Christi tempora docet. Centenarij numeri huius maior est 400. Radix medii motus Solis illi centenarij conueniens Sig 9 gr 5 mi 21. Anni residui 88, quibus mi 38 sed 47 adici debent, vnde S 9 gr 5 mi 59 subsultant. Illa in Zodiaco reperta, indice M notentur, filo quoq; per 29 diem Septembris, M index rursus substituatur. Nouissime aux Solis super 6 gr 20 mi X dirigatur, & iuxta regulam prædictam agenti, Sol in 2 gr 8 mi X tempore obitus Alexandri fuisse reperietur.

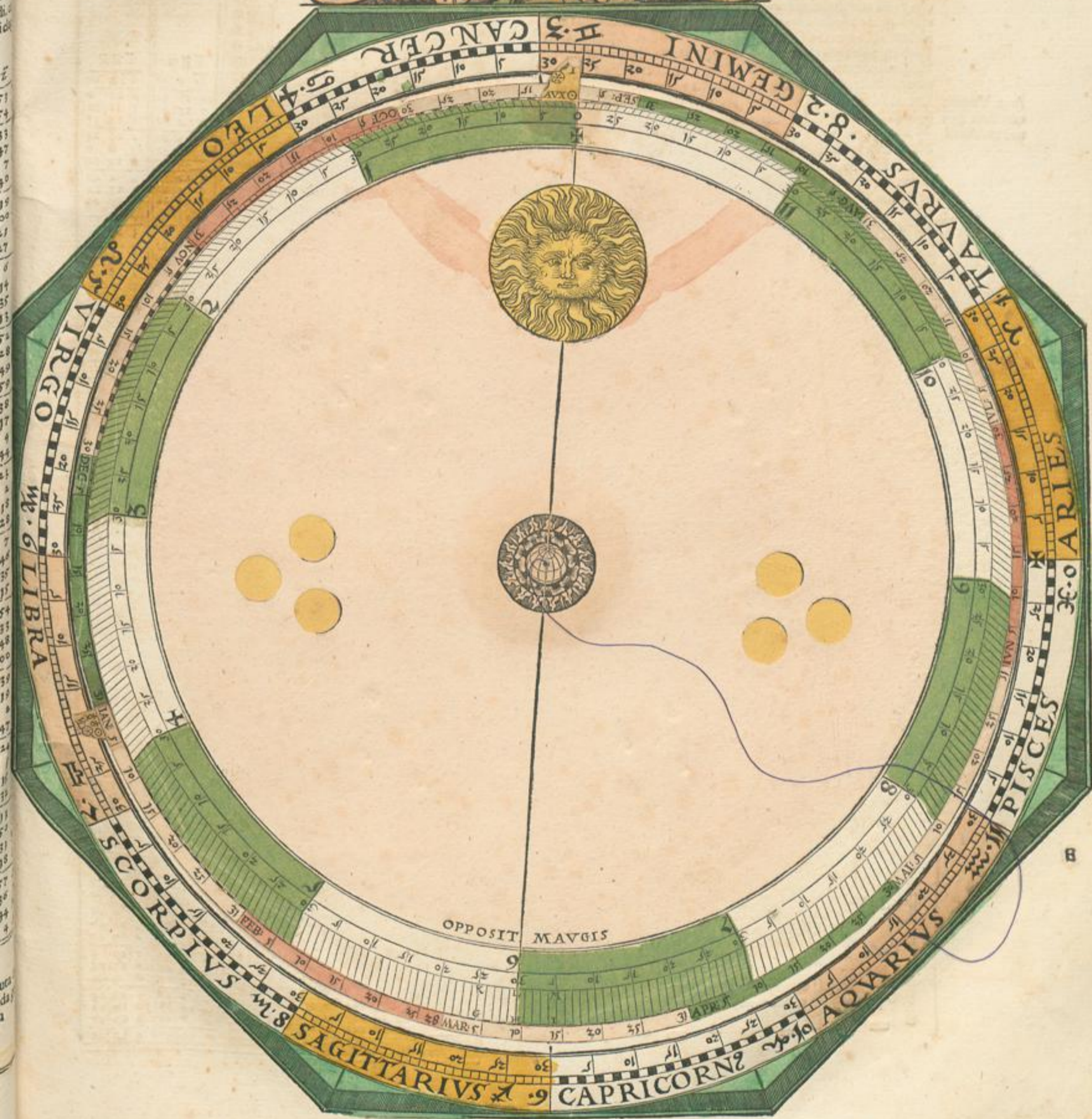
TABVLA MEDII MOTVS SOLIS

TABVLA SECVN SOLIS

Centenarij annorum ante & post Christi aduentum.	Radices		Anni residui & completi	Addenda aut Subtra à radice cõ tenarij elap		Anni residui & completi	Addenda aut Subtra à radice cen tarij elap
	post Christi stum.	ante Christi stum.		M Z	M Z		
Christi	9 8 17	9 8 17	1	14 2 M	51	21 51	
100	9 9 1	9 7 33	2	28 41 M	52	22 54	
200	9 9 46	9 6 49	3	43 2 M	53	8 33	
300	9 10 10	9 6 5	b 4	1 46 A	54	5 47	
400	9 11 14	9 5 21	5	12 35 M	55	20 7	
500	9 11 58	9 4 17	6	26 56 M	b 56	24 49	
600	9 12 42	9 3 53	7	41 16 M	57	10 19	
700	9 13 26	9 3 9	b 8	3 32 A	58	4 00	
800	9 14 10	9 2 25	9	10 49 M	59	18 21	
900	9 14 54	9 1 41	10	25 10 M	b 60	26 27	
1000	9 15 38	9 0 57	11	39 30 M	61	12 0	
1100	9 16 22	9 0 12	b 12	5 17 A	62	2 14	
1200	9 17 6	8 29 28	13	9 3 M	63	16 35	
1300	9 17 50	8 28 44	14	23 24 M	b 64	28 13	
1400	9 18 34	8 28 0	15	37 45 M	65	13 56	
1500	9 19 19	8 27 16	b 16	7 3 A	66	00 28	
1600	9 20 3	8 26 32	17	7 17 M	67	14 49	
1700	9 20 47	8 25 48	18	21 38 M	b 68	29 59	
1800	9 21 31	8 25 4	19	35 59 M	69	15 38	
1900	9 22 15	8 24 20	b 20	8 49 A	70	1 17	
2000	9 22 59	8 23 36	21	5 32 M	71	13 4	
2100	9 23 43	8 22 52	22	19 52 M	b 72	31 44	
2200	9 24 27	8 22 8	23	34 13 M	73	17 25	
2300	9 25 11	8 21 23	b 24	10 35 A	74	3 4	
2400	9 25 55	8 20 39	25	3 43 M	75	11 18	
2500	9 26 39	8 19 55	26	18 6 M	b 76	33 28	
2600	9 27 23	8 19 11	27	32 27 M	77	19 7	
2700	9 28 8	8 18 27	b 28	12 21 A	78	42 44	
2800	9 28 52	8 17 43	29	2 0 M	79	9 57	
2900	9 29 36	8 16 59	30	16 21 M	b 80	35 15	
3000	10 0 20	8 16 15	31	30 39 M	81	20 54	
3100	10 1 4	8 15 31	b 32	14 6 A	82	6 33	
3200	10 1 48	8 14 47	33	0 14 M	83	7 48	
3300	10 2 32	8 14 3	34	14 35 M	b 84	37 00	
3400	10 3 16	8 13 19	35	28 56 M	85	22 39	
3500	10 4 0	8 12 34	b 36	15 52 A	86	8 19	
3600	10 4 44	8 11 50	37	1 32 A	87	6 4	
3700	10 5 28	8 11 6	38	12 49 M	b 88	38 47	
3800	10 6 13	8 10 22	39	27 10 M	89	24 24	
3900	10 6 57	8 9 38	b 40	17 38 A	90	10 0	
4000	10 7 41	8 8 54	41	3 17 A	91	4 11	
4100	10 8 25	8 8 10	42	11 5 M	b 92	40 33	
4200	10 9 9	8 7 26	43	25 24 M	93	11 11	
4300	14 9 53	8 6 42	b 44	19 24 A	94	11 51	
4400	10 10 37	8 5 58	45	5 3 A	95	2 31	
4500	10 11 21	8 5 14	46	9 17 M	b 96	42 18	
4600	10 12 5	8 4 30	47	23 38 M	97	27 57	
4700	10 12 49	8 3 45	b 48	21 9 A	98	13 56	
4800	10 13 33	8 3 1	49	6 50 A	99	00 44	
4900	10 14 17	8 2 17	50	7 32 M	100	44 4	
5000	10 15 1	8 1 33					
5100	10 15 45	8 0 49					
5200	10 16 30	8 0 5					
5300	10 17 14	7 29 21					
5400	10 17 58	7 28 37					
5500	10 18 42	7 27 53					
5600	10 19 26	7 27 9					
5700	10 20 10	7 26 25					
5800	10 20 54	7 25 41					
5900	10 21 38	7 24 57					
6000	10 22 22	7 24 12					
6100	10 23 6	7 23 28					
6200	10 23 50	7 22 44					
6300	10 24 34	7 22 0					
6400	10 25 19	7 21 16					
6500	10 26 3	7 20 32					
6600	10 26 47	7 19 48					
6700	10 27 31	7 19 4					
6800	10 28 15	7 18 20					
6900	10 28 59	7 17 36					
7000	10 29 43	7 16 51					

Minuta &
Secunda
graduum,

Minuta
Secunda
duum

Exempli Regis FERDINANDI.

Regij natalis equatio 1502 anni, 9 dies Martij, Horæ 21, mi: 51 cum sit, statim ex secunda tabula medium Veneris motum anno 1500, centenatio scz minori congruentē, Sig 9 gra. 19 mi. 19 capies, Ex prima tabula annos residuos 2, penes quos \bar{m} 28 \bar{z} 41 inuenta radici medi motus surripies, vnde Sig 9 gra 18 mi 50 remanebunt, quibus si index M superagatur in Zodiaco, diebus, horis minutisq; ritē applicetur, medium Veneris motum, Sig 11 gra, 26 mi. 45 verissime commonstrabit. Index P insuper cum auge, quæ est gra. 1 mi: 12 \bar{z} (vt in Sole auditum est) componetur, epicyclum pariter cum Cruce sua ordinetur, quo ordinato radicem Argumenti de tabula tertia, centenatio 1500 competentem excipe. Radix autē, habet Sig. 7 gra 12 mi 14. Eidem indicem in epicyclo imponens, annos, dies, horas & minuta residua cum filo & indice, vt doctus es, preparato. Ecce nunc ostensorem qui medium Argumentū Veneris in epicyclo Sig. 11 gra. 26 mi: 3 dat. Filij autem per stellam epicycli eductum, verum locum Veneris in Zodiaco, hoc est, gradus 26 mi: 3 \bar{x} ad tempus scz natiuum regis indicat. Centrum verum & equatum quod est Signorum 8 gra: 28 in circulo G H I videtur a filo A per centrum epicycli directo, cui pro latitudine habenda Sig 1 gra: 6 adiecto, idem filum in epicyclo inferiori augem veram epicycli innuit, a quo loco vsq; ad indicem Y computans, Argumentum verum Veneris, quod est Sig 11 gra. 22 min. 40 offeretur. Et hec duo post Christum motus inuenire docent, Tertium sequens exemplum ante Christum operaturū instruet. ¶ Vrbs Rhoma condita anno 753 ante Salutem Orbi factam, 11 Kalendas Mayas, Si Lutio Tarutio Mathematico credimus, inter secundam & tertiam, 11 Kalendarum, idem est, quod 21 die Aprilis. Horæ autem numerari debent ab ortu Solis inchoantib; ita astrologica ratione horas accipiendo, 21 Aprilis dies imperfectus adhuc supponetur. Horas autē a meridie diei reputanti hora 19 mi: 30 statuetur. Quamq; vero non desint (inter quos & Plutarchus est) qui Rhomam non 11, sed 12 Kalendas, May cepit extrui autument, id quod 20 diem Aprilis designat. Ea tamē res nihilo plus Tarutiū quo minus in motibus deuiasse non tollerabiliter insinulari queat, saluat, vt in presentibus liquidissime cuius lecturo constaturum est. Esto enim (quod tamen fieri proorsus nequit) vsu veniat 30 vel 40 dissentio hoc loco, nunq; tamen huiusmodi motuum absurditas, qualis Tarutio accidit, in hoc nostro instrumento cuiquam timenda erit. Motus igitur originem Romanæ vrbs referentes hic visurus, primo, vt sepe monitū est, 753 annos proponat, quos a proximo maiori centenatio, videlicet 800 auferat, ablati vero 64 superesse completos videbit. Radix medij motus Veneris, quæ Sig. 9 gra. 2 mi: 25 de tabula secunda, cui inscriptio ante Christum quærenda sunt, apud annos deinde residuos \bar{m} 9 \bar{z} 17 cum M litera in prima tabula inuenta, radici demenda, vnde Sig. 9 gra 2 mi: 15 superabunt. Hunc numerum mox cum indice M in Zodiaco notabis. In limbo huius rotæ inferioris diē 20 Aprilis, 19 ho. 30 mi: (quoniam horæ & minuta a meridie vicesime diei numerentur, inter 2 & 3 horam vicesime primæ diei, post Solis ortum incidunt) require, per que filo tracto & indice M sublocato, rotula rite ordinata erit, cui index M in Zodiaco Sig. 0 gra 21 mi 29, medium motum Veneris scz exhibebit. E tertia deinde tabula radix Argumenti summetur de regione 800 annis, quæ Sig. 11 gra. 13 mi: 26 facit. Augi post hæc per 4 Enunctiatum que sit, gra. 0 mi, 17 \bar{x} ostensorem P admoue. Epicyclum pariter vna cum centro suo & cruce sub filij A loca, Y indicatore radici affixo, annis elapsis, diebus, horis, minutisq; pro more dispositis. Exin filum A in epicyclo Argumentum verum Sig 10 gra. 27 mi: 50. Centrum simul equatum in circulo G H I Sig 10 gra. 22 mi. 50, cui si addetur Sig 1 gra. 6, proueniet Sig 11 gra. 28 mi: 50, ostendet. Fili eductio per stellam epicycli, locum Veneris, quem hoc tempore possederit, in Zodiaco, 9 scz gra. 25 m. \bar{v} indicat. Quid igitur Lucij Tarutiū fascinauit, vt Venerē auderet tempore vrbs fundare in Scorpionem locare, Mercuriumq; Saturnum & Martem? Cum hoc tantummodo in Saturno verum esse deprehendatur, qui gradus 2 mi 20 m tenuisse tunc cognoscitur. In Marte vero minime locum habet, qui gra. 1 mi. 15 \bar{z} occupauit. Neq; vero certius quicquam & Mercurio statuit, quem in Scorpionem posuit, cum hoc ex diametro pugnet. Non enim in m sed \bar{v} fuisse, & hoc 3 gra. 15 mi, cernitur. Semel autē ex theoricis constat lineam Medij motus Solis, Veneris & Mercurij eandem perpetuò esse. Eorum itaq; trium motus cum sit idem, facile est coniectari, eorundem epicyclorū centra, non procul a linea, quæ a Sole centrum mundi versus educitur, discere. Quod dum fit, Venerem vltra 48 gra. siue præcedat, siue sequatur, a Sole nunquam elongari necesse est. Mercurium vero, quoniam epicyclo tam modico voluitur, 27 gradibus a Sole vtrobiq; positum, non amplius abesse. Qua ratione fretus igitur Tarutiū Solem in Tauro, Venerem & Mercurium in Scorpione, ausus est collocare? Et id cum Scorpium, diametraliter Tauro opponatur, quod discrimen totius medij circuli, id est, 180 graduum est. Qui error, quantus sit apud Solinum, quilibet prudens iudex estimet volo. In mentem quoq; hoc loco venit Iulij Firmici, qui de quadra Veneris & Mercurij libro 6 c: 14 scriptum reliquit, cum eadem tamen nullo vnquam seculo cuiquam visa sit, nec videri possit, cum enim Venus vltra 48 gradus a Sole non recedat, Mercurij vero vltra 27, Ponantur vero vtrinq; a Sole vtriq; planetæ, ita, vt alter

Locus Veneris in tempore extructæ vrbs.

Linea Medij motus \odot & \bar{v} ppetuò eadē.

Maxima Veneris & \bar{v} a \odot distantia

Error Tarutiū insignis

ita, vt alter dextram, alter leuam occupet, adhuc tamen 77 gradibus tantum dissidere cernes. Quartus autē aspectus 90 gradus desiderat, quos dum Venus & Mercurius assequi distando non possunt, sequitur nullo quadram tempore Veneris & Mercurij, contra Firmici opinionem euenire posse. At inquis, radiali aspectu fieri potest, vt Veneris Mercurij quartus contingere valeat. Sed illud nisi 83 gradibus fieri, sicut reuera sit, concedas, nescio quem quartum dicas. At 83 gradus sic quadrangulū creent, vt 90 Sextilem. Ad hæc Tarutio Sol in Tauro ponitur, quod nihilo scitius nobis improbat. At dicit aliquis in causa esse, quod non ad 12 Kalendarum (sicut Plutarchus & alij volunt) sed ad 11 Kalendas, vrbs fundatam esse constituit, verum enimvero tantum abest, vt hoc vnus diei discrimen Tarutium absoluat, (quod vnus tantum gradus differentiam arguit) vt etiam, si propter 30 vel 40 annorum diuersitatem die certa excedisset, nunquam tamen Solem in Tauro, & multo ineptius, Venerem & Mercurium in Scorpionem transferens, culpabilis esse non debeat. Ptolemy meus in 3 Magnæ sue constructionis dictione tradit ea, de quibus euidentissime colligitur suo tempore, videlicet 132 post natum Seruatorem, 22 Martij equinoctium vernale euenisse, vnde si retro eatur, vsq; ad ortum Christi, diei noctisq; equalitas, 24 & 25 Martij fuisse reperitur. Ad hoc longius putanti, tempusq; Romanæ vrbs consideranti, diem 29 aut 30 Martij noctem adæquasse liquebit. Esto igitur 40 annis a vera vrbs fundatione deuietur, equinoctium tamen tempus in illo annorum spacio idem persistere fatebitur. Solem vero, cum consistet indies non vltra gradum 1 in Zodiaco promoueri, palam est a 29 die Martij (in quo equinoctium fuit tempore condite Rhomæ) vsq; ad 21 diem Aprilis non amplius iter, ad summum quoddammodo, 22 gradibus Arietis emensum esse. Adeo se ipso clarius ostendit Sol in Ariete & non in Tauro, dum Rhoma extrueretur, se fuisse.

ENUNCIATVM DECIMVMQVARTVM

Veneris digressionem, id est, latitudinem ab ecliptica, per presens instrumentum indagare.

DE LATITVDINE VENERIS tametsi plura dici possent, deberentq; quia tamen papiri, vt patet ob oculos, breuitas ferre nequit, breuiores esse cogimur. Planctæ huius latitudinem causantur tria. Primū, deferentis ratio efficit, quandocumq; enim epicyclus huius in capite vel cauda draconis est, dū istius deferens in superficie eclipticæ fertur, quamprimum vero epicyclus extra intersectiones consistit, tum & deferens

vna cum epicyclo Aquiloni inclinatur, quam ob rem & deferentis nomine Septentrionalis iugiter manet & dicitur. Alterum aux epicycli facit, cuius diameter subinde a superficie deferentis. Tertia latitudinis causa est, diametri reflexio per longitudines medias transiens. Cæterum nil opus fuerit prolixiori informatione, qua Veneris cursum inuenire docearis, cum idem in omnibus planetis labor seu modus agendi sit. Per exempla igitur rem omnem, vt Soleo, tractaturus compendio sum.

¶ Exemplum Imperatorium possedit Centrum verum Sig 8 gr 13 cui addebatur Signū 1 gra 6. Signa vero 9 gra 19 ex additione prodierunt. Argumentum verum Signū 1 \bar{u} 2 \bar{m} 58 habuit, quod nunc obseruabitur in linea B C duplici ziphra scriptum. Nigra quidem a Signo 0 vsq; 6, Candida vero a 6 vsq; 12. Ziphrarum vtriusq; conformes in limbo signorum numeros obtinent Quoniam vero 1 \bar{z} 2 \bar{u} & c Argumentū est, in atro signorū numero a C versus B ascendendū summi debet, cui filum cū vnione adiungetur, iccirco etiam Signa Centri, quæ sunt Sig 9 \bar{u} 19 in eodem numerorum colore quærenda sunt, qui in limbo exteriori scribuntur. Illis si filum supponitur, margarita \bar{z} 0 \bar{m} 20 attingit, Meridionalem, quæ etiam propterea, quod eclipticæ appropinquat, Ascendens vocatur. Intelligitur autem hoc ex promotione filij in centro per 1 aut 2 \bar{u} , vbi illico apparet vtrum vnio accedat eclipticæ, an eandem deferat.

¶ Ferdinandus Rex in Centro vero motus Veneris Sig 8 gra 28 comprehendit, cui additum Sig 1 \bar{u} 6, Centrum equatum nouissime, scz \bar{z} 10 \bar{u} 4 constituunt. Argumentum fuit \bar{z} 11 \bar{u} 22 mi. 40, id quod in linea B C, numeroq; signorum albo videndum est, huic applicabis vnionem. Filum Signis & gradib; & c Centri in circū ferentia interiori reptis, induces, quo factō margarita 42 \bar{m} . id est Me: Asc: latitudinem, dum sedulo magis eclipticam adpropinquat, ostendet.

¶ Rhoma condita Centrum \bar{z} 10 gra 22 \bar{m} 50 habuit, cui additum \bar{z} 1 \bar{u} 6, verum Centrum dant, quod est \bar{z} 11 gra 28 \bar{m} 50. Argumentum erat \bar{z} 10 gra. 27 mi. 50, de quibus colligitur Venerem eo tempore eclipticæ inclinasse per 38 minut, vnde & Meridionalis Ascendens dicta est.

Sequitur instrumentum latitudinis Veneris.

Aequino extructæ tempore

Causa latitudinis & prim

Secunda Tertia

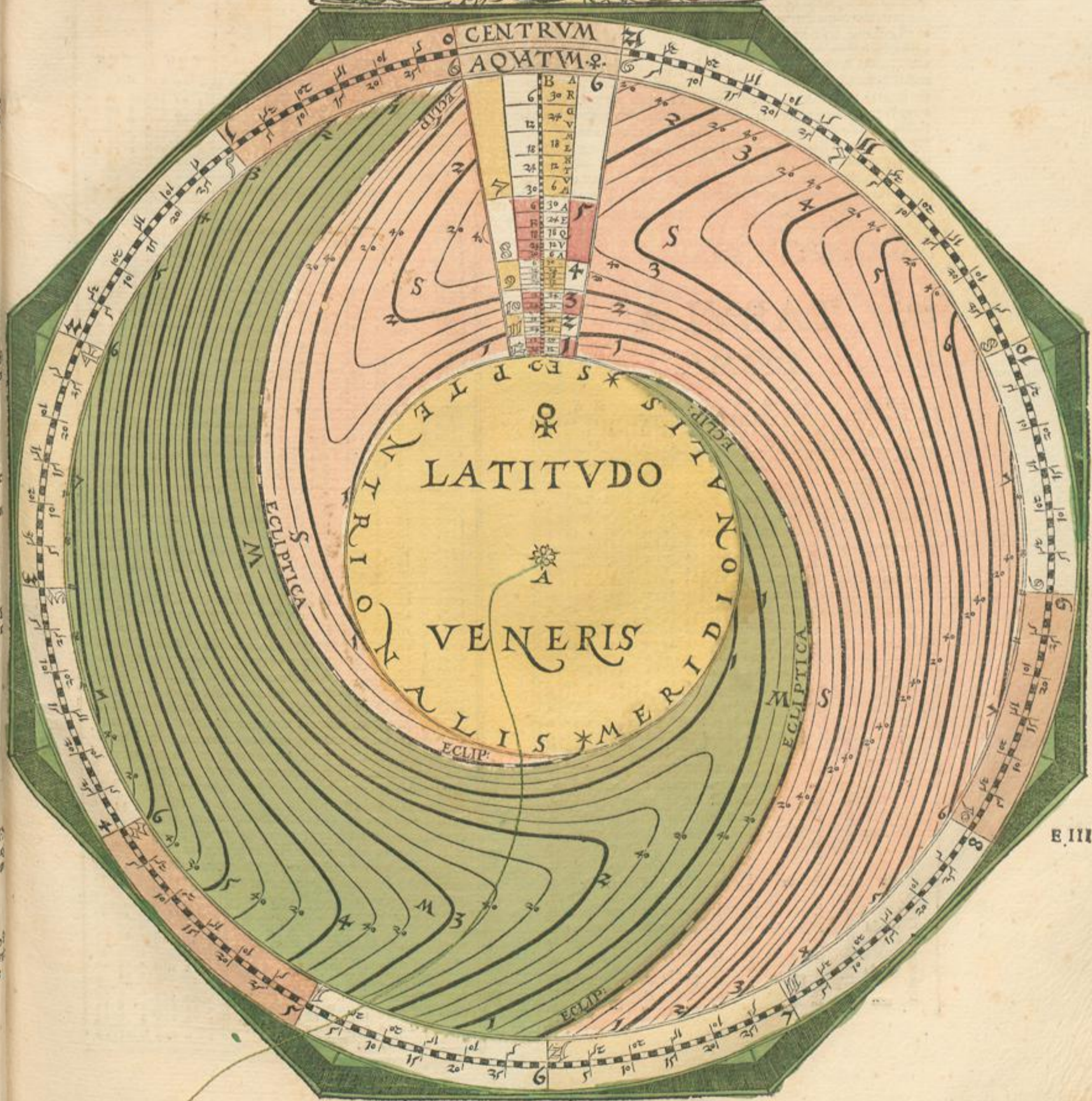
Exempli ROLII ratoris

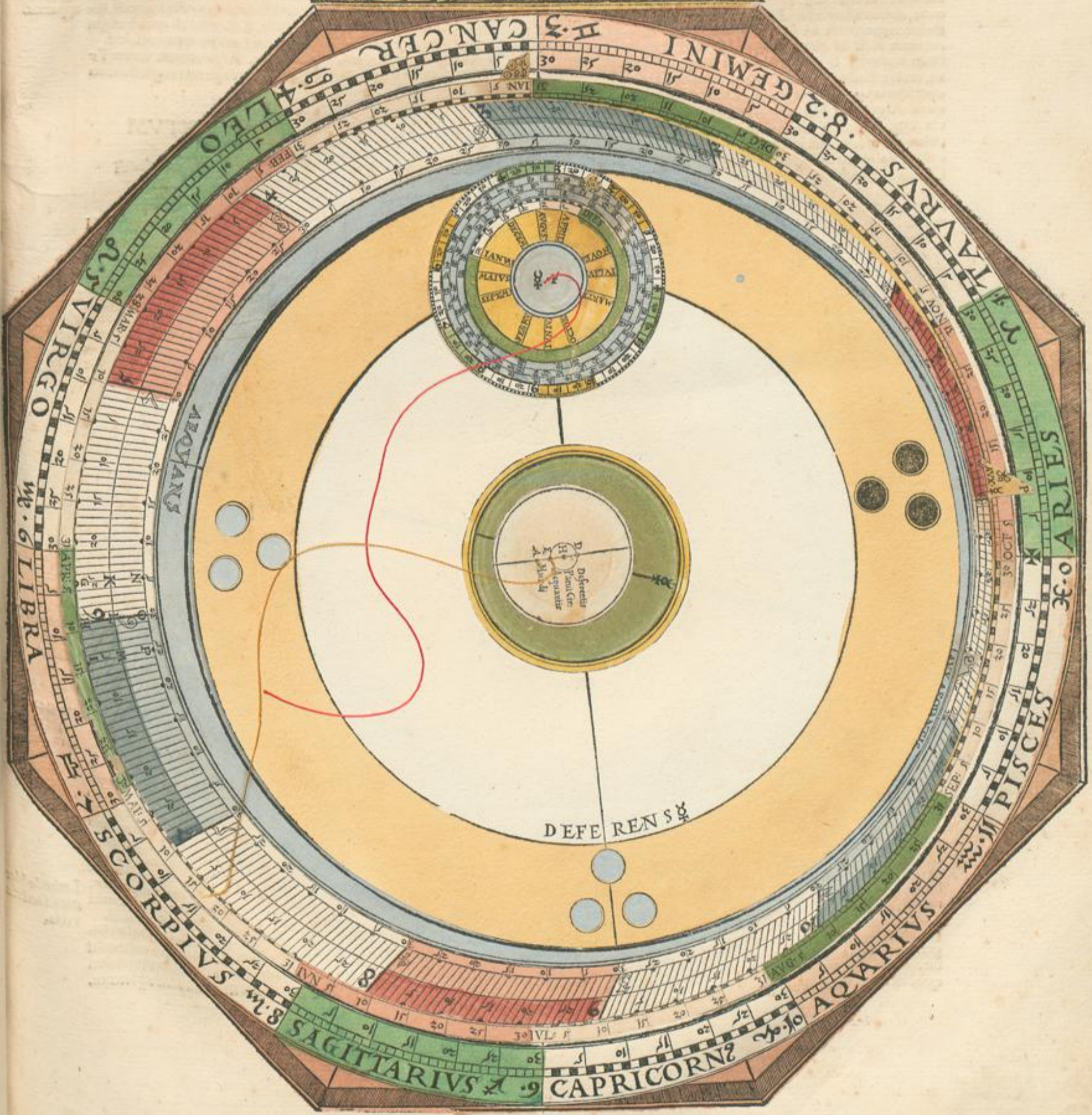
FERDINANDI R exemplum

Latitud extructæ tempore

NOTA

Latitudo Veneris non fecus atq[ue] aliorum planetarum cum Centro & Argumento æquatis querenda est, consensu Astronomorum omnium. Quod autem hic 5 1 6 Centro addi præcipiam, Illud autoritate Rabi Abrahe Zacuti Astronomi factum est, observatione enim longa & diligenti sic fieri oportere deprehendit. Verû cuiq[ue] agendi liberum hac in parte arbitrium esto. Astronomi tamen veteres sequendi sunt, si latitudinem & quæ in Ephemeridib[us] scripta est, cognoscere velis

CAROLI
Imperatoris
Exemplum.

NO P à dextra leuorsum intelligatur. Index aut P super augem Mercurii supra inuentam 4 enunctiati ponendus est. Tertius orbis ostensore Q gaudet, qui centro medio Mercurii in circulo NO P applicandus est. Nouissime deferens & epicyclus, sicut in aliis patet, adest. Intellectis itaq; instrumenti partibus, eiusdem vsu solito pro more exemplis tribus aperiam.

¶ Imperatorem ortum audisti tempore a quato 1500 anno, 23 die, 16 hora, 20 m. Radicem vero centenarii 1400, Sig. 9 gr. 18 m 34. Cum annis postea 99 ex subtractione relictis, primā tabulā ingressus m̄ 0 z̄ 44 cum M litera reperies, quare hæc à radice subtrahens mediū motum Mercurii ad annos 1499 elapsos Sign. scz 9 gra. 18 mi. 34 perspicis, quæ Sig. gra. & c̄ in Zodiaco accepta, index M exprimere debet. Filum em̄ A iam extensum per 23 Februarii diem, 16 horā, mi. 20. in Zodiaco medium Mercurii motum, Sig. 11 gra. 12 mi. 27 manifestabit. Cui loco si indicem M superlocaueris, rotam perfectē ordinaueris. Augem post hac, antea notam, Sig. scz 7 gr. 0 m 25 in Zodiaco ubi inuestigaueris, cum ostensore P firmabis, & secundam pariter rotulam loco suo reddideris. Tertiam firmaturus, vide qua ex parte index M circulum GHI contingat, qd̄ fit in Sig. 4 gra. 12 minu. 2. Tot ergo Sig. grad. & m̄ in circumferentiā NO P require, quibus ostensorem Q addens, voti compus factus es. Postea ab interfectione circuli GHI & indicis M, imaginare lineā vsq; ad circulum KLM productam, ibidem & punctum statue, per quod filum æquantis E epicycli centro & cruce + subornatis ducito, sic, vt crux Zodiacum versus vergat. Inferiore epicyclo vsq; ad finem operationis inuariato persistente. Deinceps in tertia tabula radicem mediū Argumenti Mercurii iuxta 1400 centenarium scz elapsum, ubi Sig. 11 gra. 7 mi. 27 habentur, inspice, in inferioriq; epicyclo quæ sita hæc, cum indice Y superioris signa. In limbo eiusdem epicycli 99 annos quærito, per qualitos filum F trahe, indice Y substituto. Filum insuper ad lineam Ianuario debitam exende (Ianuarius enim integer & completus est) rursumq; ostensorem Y subiunge. Postremo filum quoque per 23 diem, 16 horas, 20 m̄, quoad fieri potest, duc, indicemq; Y suppone. Quod ubi actum est, totius instrumenti labor consumatus fuerit. Atqui nunc videri potest stellæ locus epicyclo insitæ q̄ p̄pinquus terræ sit, quantū ab ea distet, & huiusmodi accidentia pleraq;. Locum aut verum istius nosciturus, filum A per stellam educens in Zodiaco aspicias, qui est 20 gr. & Rotis etiam immotis Centrum æquatum Argumentūq; verum, quæ ambo filum A per centrum epicycli tractum reddit, agnosces. Centrum æquatū est Sig. 4 gra. 9 in circulo GHI. A filo vero augem inferioris epicycli exprimente, si numeretur ad radicem vsq; Y, signa ordine sequendo Sig. 5 gra. 15 mi. 34, quæ sunt Argumentum verum, pdi bunt. ¶ Quod si adhuc dubites, ecce alteram operandi viam.

Exemplum
FERDINANDI.

Tempus æquatum Regis FERDINANDI sæpe dictum est, 1502 anni, dies 9 Martii, horæ 21 mi. 51 postmeridiana elapsa omnia. Anno corrente 1503 Martii 10 hora 8 m̄ 47 antemeridiana. Cētenarius proximus est 1500 qui cum radicem mediū motus Mercurii è tabella secunda excerpe, quæ Sig. 9 gra. 19 m̄ 18 facit. Vltorius adhuc duo anni restant elapsi, quibus cū primam numeroꝝ columnam ingressus m̄ 28 z̄ 41 inuenies, ratione M litera subtrahenda. Demptis his radici, superant Sig. 9 gra. 19 mi. 47, quæ in Zodiaco requisita cū ostensore M signabuntur. Filum deinde A per 9 diem Martii 21 horam 51 mi. diducas, quod in Zodiaco Sig. 11 gr. 27 mi. 42, medium scz Mercurii motū existentia referet, quibus si index M adiūct̄ sit, tota fixa p̄seueret. Per 4 enunctiatum augem Mercurii scies, quæ in gradu 0 mi. 20 m̄ habita, in Zodiaco nunciteretur, cum indiceq; P exprimatur. Posthæc ostensoris M circuliq; GHI sectionem inuestiga, quæ fit in 4 Sig. 27 gra. 15 mi. ab auge scz seu indice P numerando, vocaturq; Centrum mediū. Signa hæc, gradus & mi: in circulo NO P accipito, indicemq; Q adde, quo perfecto tres rotulas ad votum cōstitueris. Deferentē aut cū epicyclo firmaturus sic ages. Lineam imaginariam ab incisione indicis M & circuli GHI inter medios gradus duces in circulum vsq; KLM, ubi & punctum listes, per quem filo A extenso, epicyclus cū centro & + cruce supponetur. Radicem postea mediū Argumenti ex tertia tabula summito ad annū 1500, quæ Radix est S 1 g 13 m̄ 46. Signa illa, gradus & minuta & c̄ in inferiori epicyclo numerans, cum ostensore Y affige. Filum F per annos 2 in circumferentiā superioris epicycli trahe, indice Y denuo subacto, Lineæ deinde Februarii (quoniam Februarius plenus & exactus q̄q; est) filum impone, ostensore Y sub idem relato. Demum 9 diem, 21 horas, 51 minuta cū filo absconde, indice Y rursus sublocato. Vniuersis sic rotulis ordinatis, verum locum Mercurii filum A in Zodiaco dabit per stellam epicycli directum, gra 29 scz &. Per Centrum vero epicycli filū extensum, Centrum verū in circulo GHI, quod est S 4 gra. 25 minu. 10 decernit, sicut & in infimo epicyclo augem idem ostēdit. A qua auge, si vsque ad ostensorem Y numeres Si, 0 gr. 12 m̄ 45, quod est Argu. verum, intelliges. ¶ Nunc quæ sit ante Christi tempora

tempora motus inueniendi forma afferendum est. Urbis igitur Rhomæ fundatio esto in exemplum adducta, ante salutem exortam, annis 753 facta. Cētenari⁹ inde maior capiēd⁹, qui est 800, cui dem pti 753, remittent 46 annos cū diebus 20 Martii, horis 19 m̄ 30 residuis. Radix mediū mot⁹ centenari⁹ 800 respōdens Sig. habet 9 gr. 2 mi. 25. Apud annos 46 in tabula prima vides m̄ 0 z̄ 17 cum nota M, quare subtrahuntur radici. Veraq; radix Sig. 9 gr. 2 mi. 15 superat. Quærat hęc igitur in Zodiaco, quæ sita cum ostensore M signetur. Diem insuper, horam, minutaq; quo scis modo, cum filo & indice verificabis, quando index medium motū Mercurii in Zodiaco s̄ 0 z̄ 1 m̄ 29 refert. Item aux quæ fuit 29 gra. 31 mi. m̄ cum ostensore P notetur. Reliquos orbes secundum præcepta præcedentis exempli ordinabis. Radix argumenti 800 annis vicina s̄ 0 z̄ 6 m̄ 46 est. Posthæc epicyclū, annos residuos, dies quoq; & horas debito more constitue, quibus rite omnibus peractis, tempore proposito apparebit 3 z̄ 15 m̄ & (quæ tamen Lutius Tarutius, vt antea dictum est, falso in Scorpionem transtulit) possedisse. Imò Tarutii sententia Mercurii us a Sole 180 gradibus absuit, cum non nisi 10 gradibus 27 minut. euariauerit, imo reuera à ☉ nunquam longius 27 gradibus distare possit. Mediocriter Astronomiæ peritos non latet, Solem, Venere & Mercurium perenniter cōiunctionibus mediis connecti, q̄re fit vt Mercurius nunq̄ remotior à Sole, & maxime ob epicycli exiguitatem, esse queat, quæ causa etiam est, cur tam raro apparere soleat. Centrum verum Mercurii s̄ 0 z̄ 23 m̄ 15. Argumentum verum s̄ 5 z̄ 15 m̄ 43 sunt, quæ duo ad latitudinem consequenter cognoscendam obseruari oportet.

Motus
Christi
urbis
exemplum

Tarutii
emati

Quare
apparet

ENVNCTI. DECIMVM SEXTVM

Latitudinem Mercurii confestim & citra calculandi onus indagare.

MERCVRIVS ET IPSE TRIPlicem suæ latitudinis causam præfert, quas si præsentia pateretur pluribus recenserem, verū quia impediō, vt patet angustius papiri prudens dimitto. Deferens epicycli hoc cum superficie eclipticæ cōmune habet. Quod quando epicyclus in nodo caudæ vel capitis consistit, tum deferentis superficies, eadem cum eclipticæ superficie est. Epicyclo aut ab interfectione digrediente, deferentis medietas illico meridiē versus declinat vsq; ad ventrem draconis, quo in loco declinatio maxima 45 mi: est. Ab hinc enim rursus eclipticam accedit, ad alium vsq; ventrem procedendo. Quam primum enim epicyclus nodum attigerit, superficies deferentis vna cum eclipticæ superficie fit, quando aut epicyclus cū deferente rursus à nodo discedit, tum incipit iterum ab ecliptica in meridiē moueri. Ita Mercurii epicyclus iugiter (quando videlicet extra nodos est) in latitudine meridionali, sicut Venus in septentrionali p̄seuerat. Quomodo aut planeta secundum latitudinē moueatur in suo epicyclo, aliàs fufius declarabitur, cū hæc res paucis absolui in præsentia neq̄at. Instrumentū hoc latitudinis Mercurii duodecim Signa Cēteri bis continet, semel ad sinistram, ubi signorū numeri sunt eiusmodi I II III IIII V & c̄, ad quæ numerū attinet Sig. Argumētū ab 0 vsq; ad VI Signa cōpleta, iisdem cifris alphabeticis scripta. Id quod è natiuitate CAROLI Caesaris clarius deprehendes. Vbi Argumentum verum Sig. 6 gra. 15 mi. 34, & in linea B C inuenitur, quo postq̄ vnio perductus est. Centrum verum in sinistro limbo queretur, quod simili per numeros I II III & c̄ exprimitur. Quibus habitis latitudinem Mercurii die Caesaris natali gr. 3 septē. ascendente esse cognosces. Eodem modo cum Argumentū FERDINANDI Regis minus 6 Signis scz s̄ 0 z̄ 12 m̄ 45 sit. In sinistro latere queritur Centrū, quod est Signorum 4 grd. 25 minorum 10, vnde latitudinem gradu. 1 minorum 5 meridionalem scilicet ascendente colligis. Similia planè in tertio quoque exemplo (quod de RHOMA condita est) eueniunt. Hic enim pariter Argumētū verum 6 Sig. non assequitur. Signa enim 5 gra. 15 mi. 42 Centrū habet. Quocirca filū cū margarita Signa Centri leua limbi medietate exprimere debet, Signa scz 6 gra. 23 minu. 15. Ex quo latitudo Mercurii gra. 1 minu. 15 meridionalis descendens reperitur. Quando vero vsū venerit Argumentū verum esse maius 6 Sig. tum in dextra limbi medietate, Centrum verum & æquatum cum filo sup illud posito. inuestigandū erit. At si cōtingat Argumētum verum Sig. 8 p̄cise in se cōplecti. Centrū aut verum Sig. 5 gra. 19 mi. 20, tum in dextra medietate limbi Centrū quærendum fuerit. Illi enim filum aductū in area instrumenti gra. 3 adungem quoq; exprimet, latitudinem meridionalem descendente indicans. Sequitur instrū, latitudinis Mercurii.

Exemplum
ROLI
ratoris

FERDINANDI
exemplum

Latitudo
curi
urbis

ASTRON. CAESAREVM ENVNCTIATVM DECIMVM SEPTIMVM

Cursum Lunæ ante postq; Christi tempora,
citra calculandi operam, querere.

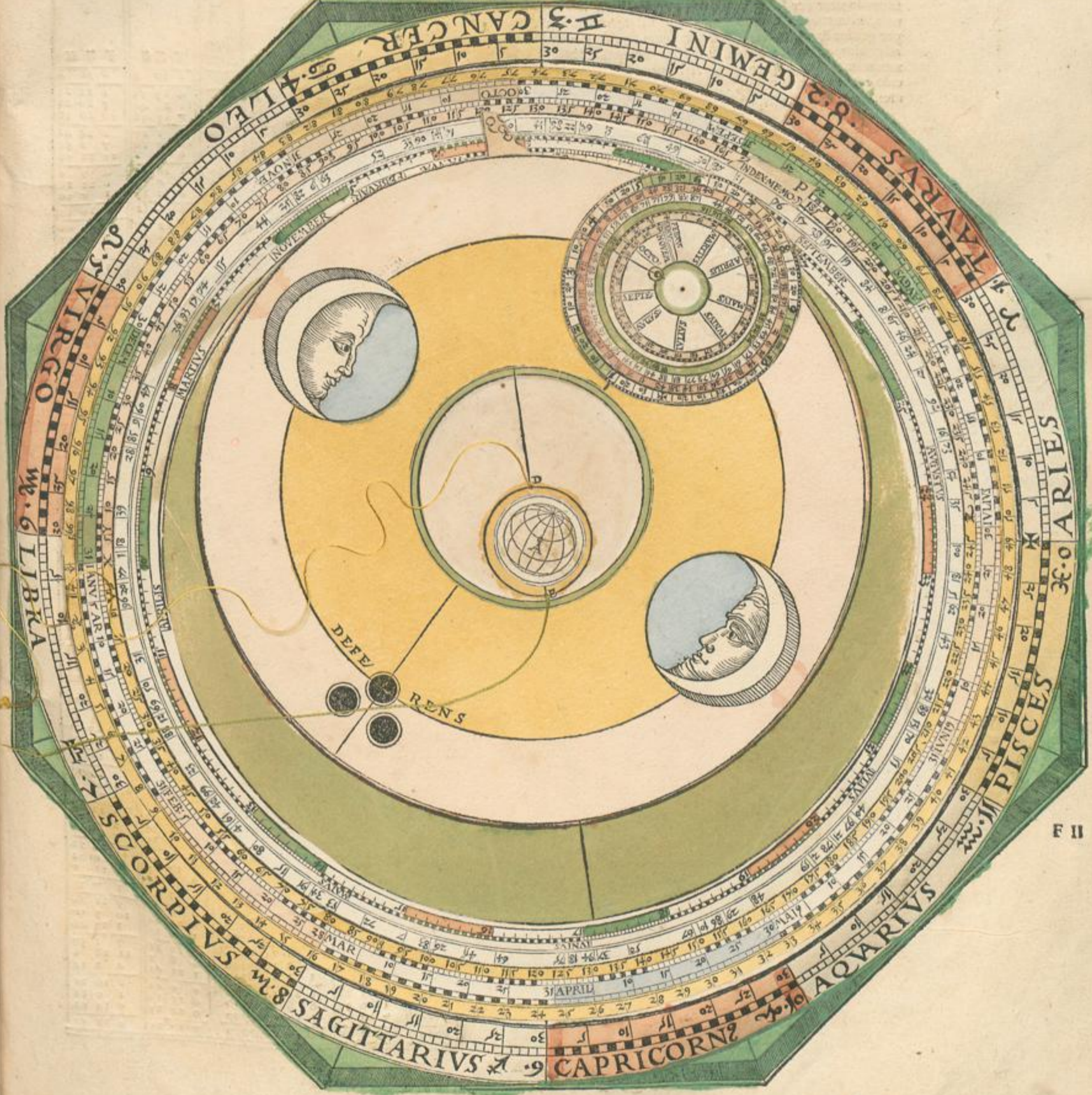

Stensum est prius, Soli cum reliquis planetis, communionem esse nō modicam. Tres superiorum visi sunt epicyclos suos motui Solis accommodare, Venus & Mercurius cursum sui medios cum Sole pares habere, Luna pariter quiddam peculiare cū Sole obtinere cernitur. Nisi enim medium Solis præcias, nullo pacto verum Lunæ motum habiturus es. Proinde sphaerarum extrema littera M notata, Solis nomine inscribitur. Verū ne planetarum ordo negligatur, breuius res transi (quæ pluribus si fiat, præsentī columnā includi nequeat) postulat. Posthabitis ergo præceptis, regulisue generaliorib; ad exemplarē docēdi normā, quā vti hucusq; cōsueuimus, veniemus. ¶ Diu igitur CAROLI tempus æquatum, annos scilicet 1500, dies 23, Februarii, Horas 16 m. 20, ex antedictis effeliquet. Radix mediū motus Solis ad centenarium 1400, tanq̄ plenū & perfectū ē tabula prima capietur Sig: scz 9 gr: 18 m. 34. Eadem in Zodiaci limbo requisita, cum ostendente littera M, affigetur. Anni postea reliqui 99 in circulo R S requirentur, punctumq; inuentum, cum filo A dirimetur, deinde punctum, rota paulum retro ducta, rursus filo substituetur. Orbe illo sic firmato, diem insuper 23 mensis Februarii in Calendario sumes, per eum locum, fili A transitus, in limbo Zodiaci medium Solis motū, S. 9. ē 7 m. 18, aperiet. Huic filo, si denuo M indicem subduces, rota Solis perfectē lita erit. Sequenti mox tabella radicem mediū motus Lunæ centenario 1400 de bitam ferutare, quā S. 3. ē 10 m. 12 habitam, in Zodiacoq; renumeratam, cum ostensore P secundæ rotæ exprime. In limbo eiusdem annos 99 superantes, cum filo A nota, indice P sub illud reduco. Tertio diem, horam & minuta, cum filo (gradus autem quilibet dies intra expressus, horam representat) signa, indicemq; P rursus substitue. Perfectis his, gradū in rota Solis scz VXY ab indice monstratum aspice, gradus autem 90 m. 28 occurrent, ab X per Y pergenti (sicut .g. littera docet) totidē gradus ab X per V transeundo numera, terminum numeri cum puncto h signa, ostensoremq; Q puncto super pone. Quibus constitutis, licet oculis vsurpare, quomodo Sol, cum suo medio motu, perpetuō medium teneat, inter Lunę medium motum, deferentemq; augis lineam. Iam ergo deferentem vna cum epicyclo firmaturus, filum A super indicem P, deferentemq; cum epicyclo sub idem duces. Eo factō, filum E per centrum epicycli mittes, cruce vel auge eiusdem cicli subordinata. Demum ex tabula argumenti iuxta tabulam δ, Argumenti mediū Lunæ, annis 1400 congruam, quere, Sig: 3 gr: 10 m. 12, & in inferiori epicyclo accepta cum ostensore Y, alliga. In superioris epicycli limbo 99 annos relictos inquire. Illis inuentis filum F admoue, indicemq; Y subloca. Filum post hac lineæ mensis Ianuarii super impone (Ianuarius etenim completus est) et indicem Y filo eiudem coniunge. Postremo 23 diem, 16 horas, 20 minuta, in circulo spiram referente, intuearis, (quælibet autem dies in 6 partes diuisa est, quarum singule quatuor horas constituunt) filum per inuenta tendas, & Y indicatricem (quæ 5. ē 6 gr: 11 m. 31, argumentū scilicet Luna medium in epicyclo inferiori prodit) subtrahas. Verum igitur locum cōtemplaturus, filum A per punctū interioris circuli, verā circulationē exprimentis, extends, vbi in Zodiaco ē 7 m. 7 y, id quod queris, cernis. ¶ Regis FERDINANDI æquationem 1502 annos, 9 dies, 21 horas, 51 minuta fuisse didicimus, vnde radicem mediū motus Solis, centenario 1500 reponentes, ex prima tabula sumo, 5. 9 gr: 19 m. 18, hisq; ostensorem Solis M adiungo. Annos residuos, diesq; & horas & c. solito more dispono. Ad finem igitur medium Solis motum 5. 11. ē 26 m. 45 deprehendens, cum indice M noto, Radicem vero mediū motus Lunæ, 5. 1. ē 29 m. 22 accipiens, cum P littera in Zodiaco signo. Cum annis, diebus, horis, minutisq; iuxta præscripta agens, ostensorem P medium motum Luna horę regis natali conuenientē, Signa vicz 4 gra: 26 m. 7, inuenire video. Secari nunc circuli VXY ab indice P in puncto i cernis, iuxta gradum 207 m. 21, quot gradus ab X per Y numerabis, ibiq; punctum R scribes, & puncto ostensorem Q applicabis. Iam vero filo A litteræ P super posito, epicyclum cum centro subordina. Missō hoc, filum E per centrum epicycli due, illicq; cruce inferioris cicli (Zodiacum tamen respiciat crux +) subnecte. Ex tabula modo tertia, sequētis enūctiati, queres radicē Argumenti lunaris, quæ 5. 9 gra: 28 m. 54, super hęc Y ostendentē induces. Insuper epicyclū superiorē firmabis iuxta modum prædictum, quo, vt decet, firmato, index Y medium Argumentum, Signa scz 9 gra: 26 m. 39, in limbo inferioris epicycli ostendet. Nunc A filum per punctum lunulæ existētis in verā epicycli circulationē, tensum, in Zodiaco verū locū lunæ dabit, gra: vicz 1 m. 21 y. ¶ Tertiu exemplū ante Christi tēpora, hoc loco volens prætermitto, infra vbi de eclīpsib; tractabitur suo loco resumpturus.

Exemplum
CAROLI
Imperatoris,

Exemplū Re-
gis FERDI-
NANDI.

TABVLA MEDI MOTVS		TABVLA MEDI MOTVS	
SOLIS		LVNAE	
Centenarij annorum ante & post Christi aduentum	Radices post Chri- stum	Radices ante Chri- stum,	Centenarij annorum ant & post Christi aduentum
Ann ^o	S. G. M.	S. G. M.	Ann ^o
Christi	9 8 17	9 8 17	Christi
100	9 9 1	9 7 31	100
200	9 9 46	9 6 49	200
300	9 10 30	9 6 5	300
400	9 11 14	9 5 21	400
500	9 11 58	9 4 37	500
600	9 12 42	9 3 53	600
700	9 13 26	9 3 9	700
800	9 14 10	9 2 25	800
900	9 14 54	9 1 41	900
1000	9 15 38	9 0 57	1000
1100	9 16 22	9 0 11	1100
1200	9 17 6	8 29 28	1200
1300	9 17 50	8 28 44	1300
1400	9 18 34	8 28 0	1400
1500	9 19 19	8 27 16	1500
1600	9 20 3	8 26 32	1600
1700	9 20 47	8 25 48	1700
1800	9 21 31	8 25 4	1800
1900	9 22 15	8 24 20	1900
2000	9 23 0	8 23 36	2000
2100	9 23 43	8 23 52	2100
2200	9 24 27	8 23 8	2200
2300	9 25 11	8 22 23	2300
2400	9 25 55	8 20 39	2400
2500	9 26 39	8 19 55	2500
2600	9 27 23	8 19 11	2600
2700	9 28 8	8 18 27	2700
2800	9 28 52	8 17 43	2800
2900	9 29 36	8 16 59	2900
3000	10 0 20	8 16 15	3000
3100	10 1 4	8 15 31	3100
3200	10 1 48	8 14 47	3200
3300	10 2 32	8 14 3	3300
3400	10 3 16	8 13 19	3400
3500	10 4 0	8 12 34	3500
3600	10 4 44	8 11 50	3600
3700	10 5 28	8 11 6	3700
3800	10 6 13	8 10 22	3800
3900	10 6 57	8 9 38	3900
4000	10 7 41	8 8 54	4000
4100	10 8 25	8 8 10	4100
4200	10 9 9	8 7 26	4200
4300	10 9 53	8 6 42	4300
4400	10 10 37	8 5 58	4400
4500	10 11 21	8 5 14	4500
4600	10 12 5	8 4 30	4600
4700	10 12 49	8 3 45	4700
4800	10 13 33	8 3 1	4800
4900	10 14 17	8 2 17	4900
5000	10 15 1	8 1 33	5000
5100	10 15 45	8 0 49	5100
5200	10 16 30	8 0 5	5200
5300	10 17 14	7 29 21	5300
5400	10 17 58	7 28 37	5400
5500	10 18 42	7 27 53	5500
5600	10 19 26	7 27 9	5600
5700	10 20 10	7 26 25	5700
5800	10 20 54	7 25 41	5800
5900	10 21 38	7 24 57	5900
6000	10 22 22	7 24 13	6000
6100	10 23 6	7 23 28	6100
6200	10 23 50	7 22 44	6200
6300	10 24 34	7 22 0	6300
6400	10 25 19	7 21 16	6400
6500	10 26 3	7 20 32	6500
6600	10 26 47	7 19 48	6600
6700	10 27 31	7 19 4	6700
6800	10 28 15	7 18 20	6800
6900	10 28 59	7 17 36	6900
7000	10 29 43	7 16 51	7000

ASTRON. CAESAREVM ENVNCTIATVM DE CIMVM OCTA.

Capitis, Caudæq; draconis locum, similiter argumentum latitudinis Lunæ verum, latitudinemq; eiusdem, promptis simè inquirere.

Tabula ergo adiuncta centenarios numeri decreti prome, minores, si numeri summa Christi ortum sequatur, maiorè si præcesserit. Quos penes capitis locum reperies per Signa, gradus, & minuta distinctum, quem deinceps in Zodiaco postq; numeraueris, cum indice capitis affige. Deinde filo per annos reliquos completos ducto, ostensorem capitis subiunge, æquè cum mense, die, hora (minuta instrumenti angustia nõ admittit) operatus, verum locum capitis index aperit, cui cauda diametraliter opponitur. Mox deinceps filum ducatur per Lunæ locum ex pronunctiato antecedenti habitum, ubi intersectio fili cum circulo interiori latitudinem Lunæ dabit, per gradus & minuta expressam. Graduum singuli 5 minuta (quo ad gradus 4 mi. 50 absoluuntur, quos ultra quilibet gradus vnum minutum tantummodo continet) referunt. Idem quoq; filum in circulo, exteriori limbo vicino, Argumentum latitudinis Lunæ verum monstrat, illud quod eclipses inuestigaturo prorsus vtile erit.

Exemplum GAROLI Imperatoris

Exemplum FERDINANDI Regis

In Imperatorio dogmate locus Capitis Sig. 6 gra. 9 mi. 54 ad centenarium 1400 repertus est, cui indicem Capitis impones, Per 99 annos filo extenso rursus index capitis substituat. Tertio per diem 23 Februarii trahatur, ostensorem eodem supposito, qui in Zodiaco gra. 12 mi. 15 II ostendit, verum scilicet locum capitis. Enunctiatum præcedens docuit Lunam in gradu 7 mi. 7 esse, quibus filum applicans in ciclo ovali (vt sic dicam, quoniã ouum refert) gradus 2 mi. 6, latitudinem Lunæ scz meridionalem cognosces. In circulo autem, limbum propè, ostendit filum Argumentum latitudinis Lunæ, scz Sig. 6 gra. 24 mi. 53. Inter limbum, circumq; latitudinem Lunæ representantem, cernuntur binæ litteræ. M D, Lunam meridionalem descendente significantes, quoniam magis ac magis ab ecliptica videtur discedere.

Exemplum FERDINANDI Regis

Rex Ferdinandus Caput Draconis grai 25 mi. 45 & centenatio videlicet 1500 correspondens habet, cui si adiunxeris, ostensorem capitis, filumq; rursus per annos residuos, scz duos per dies 9, Horas 23 Martii, traduxeris, indice capitis simul sub limbo acto ostendit index tandem verum Capitis locum in Zodiaco, gradus nempe 13 mi. 27 V. Præmissis ex enunctiato Luna 1 gra. 21 mi. 17 tenuisse discebatur, per quæ filum nunc missum, in circulo ovali latitudinem Lunæ gra. 3 mi. 24 Septentrionalem descendente, veluti littere S D docent, admonebit. Idem filum in circulo proximo ipsi limbo Sig. 4 gra. 15 mi. 53, quod est Argumentum latitudinis, arguit.

Veri & æquati argumenti inuentio.

Hic cum nihil aliud deesse videatur ad omnes & nescq; & præsertim ad eclipses quàm Argumentum Lunæ verum, (nam illud in superioribus ob papiri angustias omissum est) oportunitate nunc est eiusdem meminisse, Verum ergo Arg. Lunæ requisiturus, orbes primo omnes Lunaris theorice, vt prædictum est, debite formes oportet, quibus actis, si è centro A per epicycli medium filum dirigis, auge epicycli veram in inferiori epicyclo demonstrat. Ab auge vera deinde si numeras indicem Y vsq; Lunæ Argumentum verum, a quatumq; perspicis. ¶ Natiuum Cesaris Argumentum est Lunæ, medium quidem, quale supra visum Sig. 6 gra 11 m 31. Verum 5 5 gra; 29 m 3 ¶ In Regia natiuitate Argumentum Luna medium tenuit Signorum 9 gra 26 m 39, Verum & æquatum Sig. 9 g 17 m 53.

TABVLA MEDI ARGVME NTI LVNAE			TABVLA VERI MOTVS CAPITS DRACQ		
Centenari annorum ante & post Christi aduentum	Radices post Chri stum	Radices ante Chri stum.	Centenari annorum ante & post Christi aduentum	Radices post Chri stum	Radices ante Chri stum
Ann ^o	S. G. M.	S. G. M.	Ann ^o	S. G. M.	S. G. M.
Christi	6 18 11	6 18 11	Christi	8 28 4	8 18 4
100	1 7 4	11 29 39	100	4 13 53	1 12 11
200	7 25 46	5 10 57	200	11 29 44	5 26 22
300	2 14 28	10 22 15	300	7 15 36	10 10 30
400	9 11 10	4 3 33	400	3 1 27	2 14 41
500	3 21 52	9 14 50	500	10 7 16	7 8 50
600	10 10 34	2 16 8	600	6 3 8	11 22 58
700	4 19 17	8 7 26	700	1 18 59	4 7 9
800	11 17 59	1 18 44	800	9 4 50	8 11 18
900	6 4 1	7 0 2	900	4 20 39	1 5 16
1000	0 25 23	0 11 19	1000	0 6 31	5 19 35
1100	7 14 5	5 22 37	1100	7 22 22	10 3 46
1200	2 1 48	11 3 55	1200	4 8 11	2 17 55
1300	8 21 30	4 15 13	1300	10 24 3	7 2 4
1400	3 10 12	9 26 31	1400	6 9 54	11 16 12
1500	9 28 54	3 7 48	1500	1 25 45	4 0 23
1600	4 17 36	8 19 6	1600	9 11 34	8 14 12
1700	11 6 19	2 0 24	1700	4 17 25	0 26 40
1800	5 25 1	7 11 42	1800	0 13 17	5 12 49
1900	0 13 43	0 23 0	1900	7 19 8	9 27 0
2000	7 2 25	6 4 17	2000	3 14 57	2 11 9
2100	1 11 7	11 15 35	2100	11 0 43	6 15 17
2200	8 9 50	4 26 53	2200	6 16 40	11 9 18
2300	2 18 32	10 8 11	2300	2 2 31	3 13 17
2400	9 17 14	3 19 29	2400	9 18 21	8 7 46
2500	4 5 56	9 0 46	2500	5 4 12	0 21 54
2600	10 24 38	2 12 4	2600	0 20 3	5 6 5
2700	5 13 21	7 23 22	2700	8 5 52	9 10 14
2800	0 2 3	1 4 40	2800	3 21 43	2 4 22
2900	6 10 45	6 15 58	2900	11 7 35	6 18 31
3000	1 9 27	22 27 15	3000	6 23 26	1 2 43
3100	7 28 9	5 8 33	3100	2 9 15	9 16 51
3200	2 16 51	10 19 11	3200	9 25 6	8 1 0
3300	9 5 34	4 1 9	3300	5 10 58	0 15 8
3400	3 14 26	9 12 27	3400	0 26 49	4 29 10
3500	10 11 58	2 23 45	3500	8 12 38	9 13 28
3600	5 1 40	8 5 2	3600	3 28 30	1 17 16
3700	11 20 23	1 16 20	3700	11 14 21	6 11 47
3800	6 9 5	6 27 38	3800	7 0 12	10 25 56
3900	0 27 47	0 8 56	3900	1 16 2	3 10 4
4000	7 16 29	5 20 14	4000	10 1 53	7 24 3
4100	2 5 11	11 1 31	4100	5 17 44	0 8 24
4200	8 23 53	4 12 49	4200	1 3 33	4 22 33
4300	3 12 35	9 24 7	4300	8 19 14	9 6 41
4400	10 1 18	3 5 25	4400	4 5 16	1 20 50
4500	4 20 0	8 16 43	4500	11 21 7	6 5 1
4600	11 8 43	1 28 0	4600	7 6 56	10 19 10
4700	5 27 24	7 9 18	4700	1 22 47	3 3 18
4800	0 16 7	0 20 36	4800	10 8 39	7 17 27
4900	7 4 49	6 1 54	4900	5 24 30	0 1 18
5000	1 13 31	11 13 12	5000	1 10 19	4 15 47
5100	8 12 13	4 24 29	5100	8 26 10	8 29 55
5200	3 0 55	10 5 47	5200	4 12 2	1 14 6
5300	9 19 38	3 17 5	5300	11 27 53	5 28 15
5400	4 8 20	8 28 23	5400	7 13 42	10 12 23
5500	10 27 2	2 9 41	5500	2 29 34	2 26 32
5600	5 15 44	7 20 58	5600	10 15 25	7 10 43
5700	0 4 26	1 2 16	5700	6 1 14	11 24 53
5800	6 23 9	6 13 34	5800	1 17 5	4 9 1
5900	1 11 51	11 24 53	5900	9 2 57	8 13 9
6000	8 0 33	5 6 10	6000	4 18 48	1 7 20
6100	2 19 15	10 17 27	6100	0 4 37	5 21 29
6200	9 7 57	3 28 45	6200	7 20 29	10 5 37
6300	3 26 40	9 10 3	6300	3 6 20	2 19 46
6400	10 15 22	2 21 21	6400	10 22 11	7 3 57
6500	5 4 4	8 2 39	6500	6 8 1	11 18 6
6600	11 22 26	1 13 57	6600	1 23 51	4 2 14
6700	6 11 28	6 25 14	6700	9 9 43	8 16 25
6800	1 0 11	0 6 32	6800	4 25 14	1 0 34
6900	7 18 53	5 17 50	6900	0 11 25	5 14 42
7000	2 7 35	10 29 8	7000	7 27 15	9 28 51

ASTRONOMICVM

ENVNCTIATVM DECIMVM NONVM

Aspuctuum possibilitates, vt vocant, siue euentos possibiles, quatenus in Zodiaco fiunt, per instrumentū sublequens omni momento discernere.

Quid aspectus & quid per eū intelligendum,

Aspectus nūmerus,

Aspectus certa est stellarum distantia in Zodiaco errantiū, secundum quam effectus, nunc salutare, nunc insalutare mutamus. Boni enim aspectus salutē Mali perniciem rebus minantur. Aspectus numero sunt quatuor, Sextilis, Trinus, Quartus & Diametralis. Tametsi nō desint, quibus cōiunctio quoq; aspectus dici mereatur, reuera tamen non est, quia cum diffinitione pugnat, distantia enim nulla dicitur.

Coniunctio, cuius Character hic est \circ .

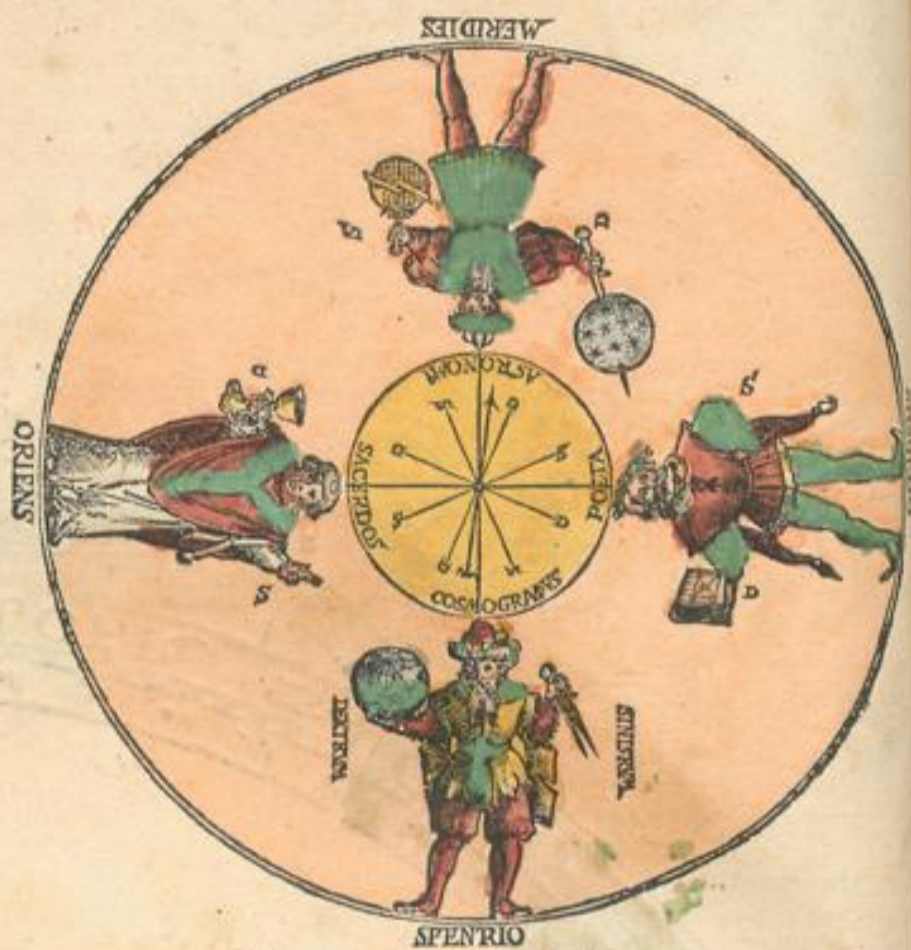
Coniunctionem quamuis, vt monuimus aspectum dicere nō liceat, quando tamen istius tanta necessitas inpendet, vt nullo aspectu minus, imo sollicitius obseruanda sit, necesse fuit & de illa, quantum res in præsentiā exigit, pertractare. Coniunctio ergo est duarum aut plurimū stellarum in eodem Signo, gradu & minuto coadunio. Et hoc secundum Zodiaci longitudinem accipiendo. Si enim in latitudine conueniant pariter sic, vt altera alteri in diametro sub vel super ponatur, tum eiusmodi coniunctio per emphasim quandam obseruatu dignior alijs. Nam citra controuersiam vehementioris efficacitē talis est. Ambæ huiusmodi coniunctiones, verissimē omnes dicuntur, à gemethiacis studiosē in natiuitatibus, iudicijs & directionibus quibuscunq; animaduertendē. Quidam & precipuē illi qui aëris statum, orbisq; accidentia rimantur, coniunctionibus longe inferioribus, vt solent, qualis est, cum aliquis planetarum alteri vicinus in tantum sit, vt radiorū mutuus fiat contactus, quod quidem accidit cum planeta velocior seō gniorē assequitur, veluti, si Solem in 14 piscium status (quo in loco tempore natiuitatis Caroli fuit) & aūtin 25 ♄ vel ☉ in 28 ♄ (qualem rex Ferdinandus natus habuit), Venerem vero in 25 ♄. Huiusmodi radiales coniunctiones plerumq; aëris varietates causantur, maturioresq; mutationum effectus. Meo sanē iudicio, coniunctiones istiusmodi modicas omnino parere effectuum anticipationes creduntur, præter Solis & Lunæ coitus, quæ subinde notabiles sunt. Planetarum radij, qui & orbis vocantur, hī sunt. Saturnus circumcirea radios emittit ad gradus 9, Iupiter itidem ad 9, Mars ad 8, Sol ad 15, Venus & Mercurius ad 7, Luna ad 12. Hī autē radij in limbo instrumenti præsentis, iuxta singulos aspectus vtrinq; suis notis proflāt.

Sextilis notam eiusmodi habet *

Hic aspectus bonus est, imperfectam tamen amiciciam arguit, sex aciebus in modum stellæ, constans, eō quod 60 gradus, id est, sextam circuli partem possideat, quando cūq; enim duo planetæ per signa duo distant, sextili aspectu iungi dicuntur. Vnus & idem planeta vtrinq; aspectus omnes, præter coniunctionem & oppositionem, habere eodē temporis momento potest, quod noueris similia figura sequenti rotæ volubilis indicem cancri principio adduxeris, tum enim sextilis sinister primum gradum ♃, dexter primum ♄, sextiles vtroq; exprimit. Hic obiter succurrit, quod te latere quoq; nolim, quicumq; operam studio astronomico, saltem non vanam nauare instituis, vt perpetuo meridiem intuearis, sic enim astronomiæ studium, & rectius perdisces, & promptius tenebis. Astronomis siquidem oriens sinister, occidens autem dexter, vocatur, dum enim velociores syderum motus potissimū inuestigāt, eos neq; ortus neq; absolutius habere possunt, q̄ in meridiē versi, id quod palam faciet proximum instrumentum, si indicem illius ad principium cancri fixeris. Neq; clam te sit Cosmographæ incubitum, vt semper septentrioni intentus esse velis. Si enim meridiem aspereris, nunq̄ fatis (nisi rem ante probē & quasi memoria tenueris) tibi futurum est. In instrumentis enim Cosmographicis, altitudo poli animaduertitur sedulo, qua de causā Septentrio firmiter aspiciendus est, alias enim absurdum quiddam eueniet. Quicquid enim orientem respicit in tabulis vel instrumentis Cosmographicis, illud idē verso in meridiem lectori occasum innuere videbitur, & e contra, occasus tabulæ se se qui debet, orientē simulabit. Eadem quoq; meridiem & septentrionis inordinatio subortura est. Sicuti vero Astronomi cū Cosmographis hac in re pugnant, ita theologi & poëtæ dissident. Id enim quod theologis dextrū est, hoc poëtis leuū appellatur, quoniā theologi res diuinas peragentes, ortum suspiciunt, Poëtæ contra, in suis cœli aut plagarū mūdi distinctionib; occasum intueri solēt, vnde Aquilonē dextrū Austrū vero sinistrū illis esse oportet, id quod ex 3 Pharsaliæ Lucani clarū fit, vbi alloquitur Arabes Rhomā transitaros, nō amplius sinistras vmbas, hoc est, meridionales mirari, hīs versibus. Ignotum vobis Arabes venistis in orbem, Vmbas mirari nemorum non ite sinistras. Hæc omnia graphicè representat sublequens figura.

Trinus

CAESAREVM

Trinus aspectus signum tale Δ

Trinus contingit quatuor signorum, id est 120 gradus, differētia, inter planetas facta, Aspectus amiciciæ perfectæ, beneficis, adiuuās, consentiensq; nuncupatur, vltimum illud ideo, quod planetæ huiusmodi aspectu sese conuēntes, collatis viribus, mutuo sibi auxiliētur, Dexter idem & sinister, vt alii esse potest, quod apparet indice ad cancri exordium locato, vbi trinus leuis, capricornum, dexter, pisces tangit, Alter id est, sinistrae partis, aspectus signorū ordine succedit, alter dextri lateris, Trinus, contra ordinem nititur.

Quartus aspectus sic scribitur \square

Quartus siue quadratus vel græcè τετραγωνος fit quando tribus signis planetæ euariant, id est, 90 gradus, Maleficis & imperfectæ inimiciæ aspectus, vt cuius radii mutuo pugnant, discordiam quādam & similitatem excitent, vocatur. Vtrinq; partem sicut alii occupare eodem temporis puncto potis est.

Oppositio signatur hoc modo \circ

Oppositus aspectus vel diametralis radiatio fieri dicitur, quādo planetæ ex diametro in Zodiaci parte aliqua opponuntur. Hic neq; dextram neq; sinistram admittit, per se vnus existens, inimiciam quoq; præfectam denotat. Huiusmodi radiationem fieri contingit, si planetæ per 6 Signa distent, id est, 180 gradus, quod est circuli medium, tunc enim se vicissim more vectorum oppositorum radii aduersis diuerberant. Instrumenti commoda quo verius intelligantur, exemplo vti præstat. Tempore Caesaris Caroli, qui fuerint aspectus, sic discas. In dice X Solis gradum signa, qui est 14 ♄, locum post Lunæ in Zodiaco require, scz 7 \circ 7 m v ibiq; continuo sextilem aspectū discernes. Si enim e cœtro filū protrahas per 7 \circ 7 m v , manifeste il lud in area nigriuscula inter literā b & d incidet. Aspectus autem ille radialis tantū est, quia Sol radios Lunæ saltem tangit, suis quoq; radiis d contactās. Consequenter Saturni loco suo inlere, qui est 17 \circ 40 m v , Quatenus igitur Saturnus terminū inter suū cadit, hoc est, inter h & characterem h, merito Sextile facere cum Sole dicetur. Iupiter tempore natiuitatis Caesaræ 7 \circ 21 m x tenuit, quæ si in Zodiaco repetas apparebit nō coniūctus cū Sole, sed combustus, quia 7 \circ tantūmodo à Sole elongatur. Mars in 24 \circ 38 m v cōstitutus, nullū cū ☉ aspectū habet, quia sextilis Solis aspectus terminum radiorum ☉ nō assequitur. Venus 26 gra. 39 m x cum possideat, & longius absit q̄ vt radiis suis corpus Solare contingat, nihilo secius tamen à radiis Solaribus tegitur. Mercurius proximē Solem accedit, propterea cum ☉ cōiungi si dicas, nō erraueris. Hoc igitur modo Solis cum planetis reliquis aspectus sufficienter cōteplatus es. Nunc indicem super gradū h dirige scz 17 gra. 40 m v , cōsiderans simul cui planetarū aliorū aspectu quo piā participet, Sole excepto, qui iam examinatus est, cum cæteris vero planetis idem est agendi modus.

In Regia natiuitate similiter indicem gradui Solis 28 m 55 x adiunge, Secundo quemlibet planetarum suū in locū statue, quē tempore natiuitatis incoluit, vt lunam in primū gradū 20 m m h, in 28 gra: 36 m ii , 4 in 5 gra: 46 mi: ii , \circ 24 gra: 6 mi: iii & in 26 gra: 3 mi: x , & 28 gra: 56 mi x . Quibus ita digestis Lunæ nullus aspectus cum Sole, h quartus, 4 x , radialis tamen, \circ itē nullus, Veneris & ☿ cōiunctiones legitime cernuntur. Ita Solē vbi videris eodē pacto cū ho, 4e \circ te & reliquis agēdū scias. Hęc nimirū demōstrationis iteratio abūde huius instrumenti vsum te pdocuit, proinde omisiss plurib; ad aliā aspectuū cōsiderationē pergamus.

Coniunctio qd,

Carolus Ferdinandus,

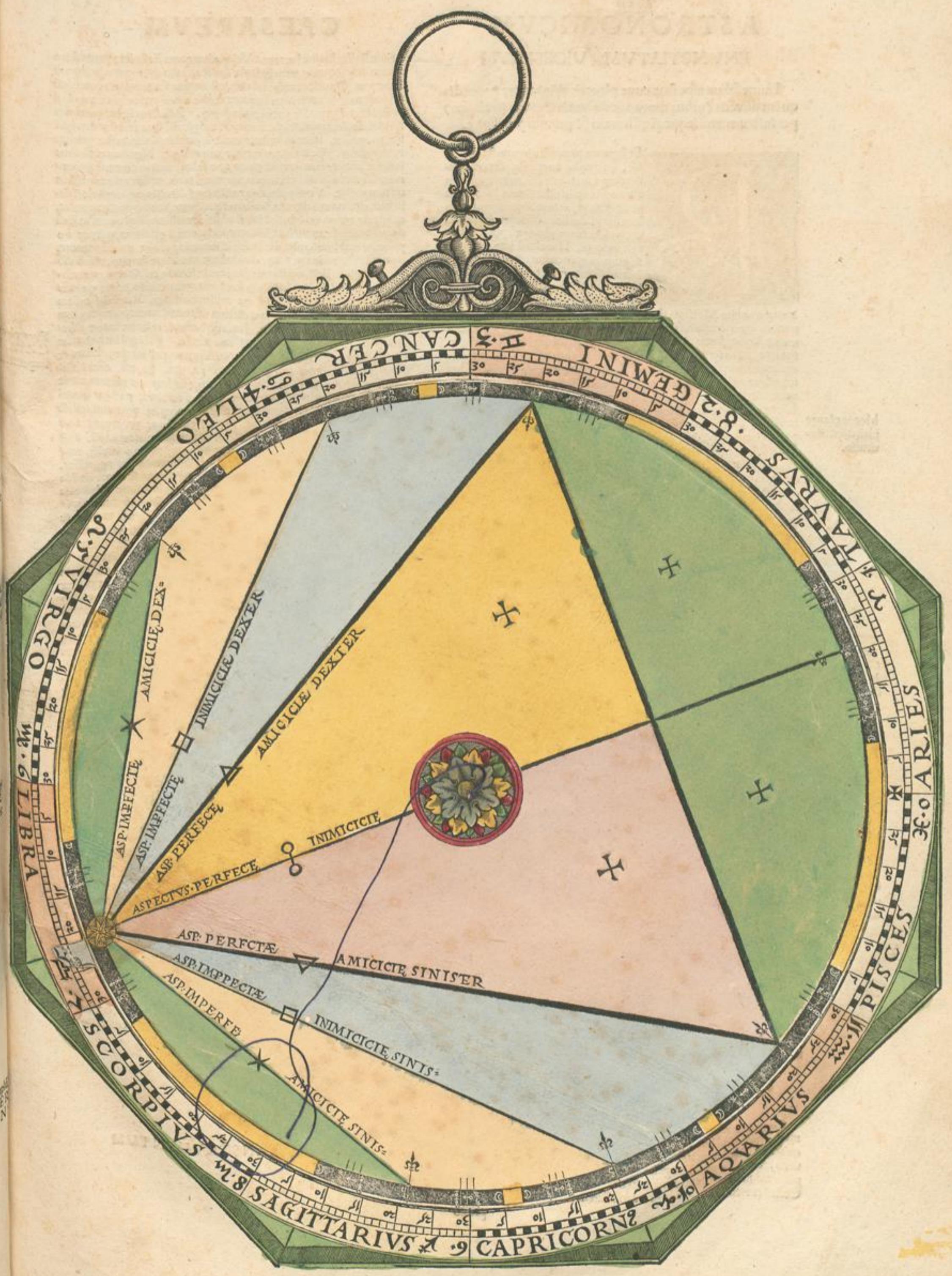
Quousq; planetæ radios emittant,

h. 9 gra.
4. 9 gra.
 \circ 8 gra.
☉ 15 gra.
♀ 7 gra.
♁ 7 gra.
♃ 12 gra.
Quid sextilis, & quid per eū intelligendum.

Quomodo Astronomiæ incubituro sedendū sit in studio.

Quomodo cosmographiæ operā daturus sedere debeat.

Mundi partes siue cardines, aliter theologis, aliter poëtis vsurpatur.

ENVNCTIATVM VICESIMVM

Lunæ solius aspectus cum planetis alijs, tam retrogradis quam directis (motu diurno & distantia illorum prænotis) per instrumentū sequens ad horam & minutū prælagire.

Er figuram præcedentem nosse datum est, vtrum die quopiam planeta fuerat cum Luna coiturus, nec ne, aspectu aliquo, vbi enim ostensorem loco lunæ imponens, planetas reliquos secundum loca sua in Zodiaco disposueras, qui nā lineis aspectuum, planetæ appropinquarint, videras. Planetarū iam si aliquis in tantum approximet lineæ, vt in 24 horis assequi posse eadem putetur, tum istius planetæ locum verum præsentis & sequenti diebus conuenientem, locumq;

Lunæ quærito. Motibus deinde ambobus quæ sitis, vnum ab altero, minore scz a maiore, subtrahere, nisi planeta retrogradus sit, tunc enim motus diei sequentis a motu diei præcedentis demendus erit. Ideo qd in retrogradis motus diei sequentis sedulo minor est, cum subinde de- crescat, id quod in Luna secus est. Cuius motus sequens perpetuo maior est præcedente. Qualis qualis tandem sit, semper (vt verbo dicam) minorem maiori subtripe, quo factō remanet motus planetæ diurnus. Hic non prætermittatur monco, planetarum cuiusuis in aliud signum transitus. Locus enim planetæ ab integro subtrahendus tunc est signo, distantiaq; vsq; ad finem signi inde redundans, addenda motui, quem in sequenti absoluit planeta: Lunæ postea & planetæ distantia sumetur, quæ habebitur, loco Lunæ a loco planetæ dempto, illa autem distantia in limbo sequentis instrumenti inuestigabitur, & cum puncto occulto signabitur. Si planeta directus sit (Luna enim semper ob velocitatem directa manet) subtrahetur motus eius diurnus a motu Lunæ diurno, residuumq; in linea F G, iuxta gradus & minuta, quæretur. Linea vero a centro limborum pergens in 9 partes, id est, a 9 gra: vsq; in 18 dissecta est, graduum singuli rursus in 20 partes subdividuntur, quarum quælibet 3 minuta continet. Residuum ergo habitum, cum margarita superinducta exprimatur. Filum post hac in punctum distantia antea occulto puncto obseruare, distendatur, & margarita ostendet protinus, in instrumenti area, horam & minutum aspectus, quæ ambo iuxta proportionis ratione a quouis disci possunt. ¶ Sed res per exemplarem viam lucidior euadet. In die Natiuo Imperatoris Caroli proximè Iouem non longè abesse ab aspectu sextili sinistro Lunæ didicimus, cum indicem X super locum Lunæ aprauimus. Proinde ad sequentem diem, scz 24 Februarii, locum Lunæ per instrumentum accepimus. Locus Lunæ in 11 gra: 48 m̄. Iouis in 7 gra: 26 m̄ X, repertus est. Cum itaq; die natiuitatis propositæ, Luna 27 gra: 9 m̄ X, 24 autem 7 gra: 12 m̄: X tenuerit, motus diurnus Lunæ 14 gra: 39 mi: 24 vero gra: 0 m̄ 14 fuerunt. Iam ergo motum 24 a Lunæ motu, scz minorem a maiore subtrahere, restant 14 gra: 25 mi: quod residuum in linea F G cum filo & margarita expressum, accipe. Post hac distantiam inspicere, id est, spacium illud, quod Luna peragrandum restat, donec ad Iouis locum perueniat, quod per subtractionem fiet. Nam facta illa, 30 gra: & totidē mi: resiliens, quib; in limbo acceptis, filū super ini- ciatur, quo factō, margarita simul horas 16, m̄. 16, in instrumenti area prodet. Totidem horas & minuta post meridiem, diei natalis constituti, computato. In illis enim Luna sextilem cū Ioue aspectum obitura est. Hucusq; nobis actum est de directo tantū, nunc de retrogrado pla- neta. Lunam & Mercurium contemplanti, ad natalem Cæsarum diem apparet Luna iam discedere a quarto Mercurii, quoniam eadem die (diem intelligendo a meridie præcedentis scz 22 Februarii vsq; ad meridiem natiuitatis) aspectus contigerat vicesimo secundo diei, Lunæ motus compar est 13 gra: 4 mi: X, Mercurii motus 21 gra: 9 mi: X. Diei autem natalis motus conueniens Lunæ quidem 27 gra: 9 mi: X Mercurii vero 20 gra: 30 mi. X est. Nūc quia retrogradari cernitur, motus eius minui solet. Motus Lunæ diurnus 15 gr. 5 mi, Motus retrogradus gra. 0 mi. 39. Motū antea planetæ directi demptum a Luna, iam eundem, propter retrogressum, addes, prouenientem numerum 15 gra. 44 mi. scz ad lineam F G cum filo & margarita examina, distantia post hac Lunæ & retrogradus gra. 12 mi. in limbo cū filo exprime, quo extenso, margaritam horam & minutum præteriti aspectus, Horas scz 12 mi. 30 ostendit,

Motus planetæ diurni inuentio.

Exemplum CAROLI Imperatoris de planeta directo,

Exemplum CAROLI de planeta retrogrado,

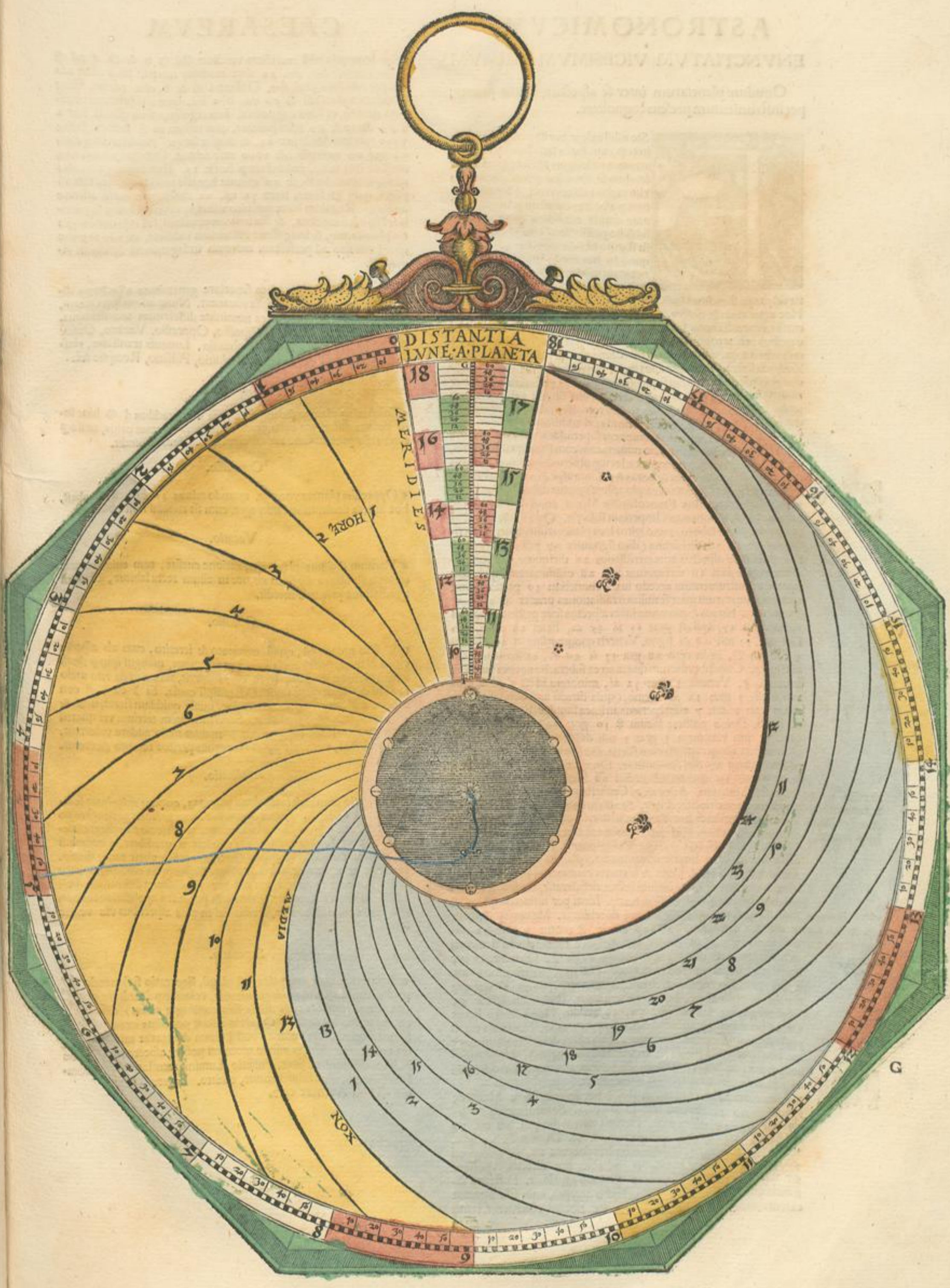
Documentum insigne, ac omni astronomico negotio perquam vtile.

Compri non semel pleriq; permolestum esse, quod authores Ephemeridum, nullibi horas & minuta simul aspectibus adnotent, præterquam in Solis & Lunæ conuentionibus oppositionibusq; in quadris vero, sextilibus aut triangularibus minime, sicut etiam in aliorum planetarum aspectibus, in vniuersum nullis minuta cū horis assignet, Coelestes etenim hui figuræ pro aëris saltem mutationibus structuri,

primo statim limine hærent. Vtiq; ad vnguem definita temporū momenta desyderantes, neq; satis per semet ad talia distinguenda ingenii habentes. Quocirca cōmune aliquod dogma seu regulā, in genere cōprehensam, de hui omnibus subdere, & hæc eandē per exēpla premissa illustriore reddere nō inane opus iudicauim. Aspectus igitur cuiuscūq; horā & minuta nouisse qui optat. Principio die quo euenturū quēpiā scit, proponat. Illius mox diei sicut & sequentis (duorum scz planetarum, quorum aspectus requiruntur) inuestiget. Motibus ambobus habitis, minorem maiori subtrahat, quo factō, motus diurnus proueniet. Planetæ postea velocioris, motum a tardiore subtrahenti, distantia remanebit. Vtriusq; planetæ existētibus directis, minor maiori dematur, altero vero directo, & altero retroeunte, motus coniungantur, quicquid autem vel subtractio vel additio remiserit, illud omne in secūda per multiplicationem resoluatur, incipienti a gradibus, qui per 60 primum in minuta, mox a minutis in secūda per alia 60 scindentur. Secūda ista omnia per 24 diuiduntur, quotiente seruato, cui diuisio ri nomē esto. Postea distantia similiter in secūda resoluatur, que resoluta per diuisorem iam habitum secabitur, quo peracto, horas quoties dabit. Residuum deniq; per 60 multiplicabitur. Rursusq; eadem multiplicata, per diuisorem iam dictum examinabuntur, minutaq; temporis in quotiente prodibunt. Ita ergo horas & minuta vtriusq; aspectus cōtingentis cuiuscūq; exactissime cernis. ¶ Regulam hanc Cæsarum inductione manifestiore dabo, & primo per sextilem Lunæ & Iouis, in quo motum Lunæ diurnum 14 gra. 39 mi. esse vidisti. Solue igitur 14 gra. in minuta per 60, addeq; 39 minuta, erunt 879 mi. quæ iterum in secūda per 60 si resoluas, 52740 secūda proueniunt. Huius reseruat, ad motum quoq; 24 diurnum, qui est 14 mi. accedes. Multiplicata 14 mi. cum 60, procreant 840 secūda. Directi iam cum sint ambo, minorem a maiori, id est, 840 a 52740 auferes, & restabunt 51900, quæ per 24 diuisa, reddunt 2162, diuisorem scz futurum. Distantiam nunc aggressus, quæ est 10 gra. 10 mi. in secūda quoq; resoluas, & erunt secūda 36600, partiens illa in diuisorem 2162, horas in quotiente habebis scz 16. In residuo postquam hæserunt, 2018 resoluas iterum in minuta, quando resiliens 121080, ea adhuc per diuisorem repetes, & minuta 56 quoties remitet. Sic igitur horas 16 mi. 56, post meridiem numerata, aspectum sextilem & 24 præfinit. Nunc de □ & ♃ repetam, quod eo libentius facim, quia ♃ retrogradus sit. Motus ♃ diurnus 15 gra. 5 mi. ea resoluta, 54300 faciūt secūda. Motum ♃ diurnum 39 mi. scimus, quæ resoluta pariter 2340 secūda sunt. Mercurius autē, ex quo retrogradus est, vtriusq; planetæ secūda, iuxta regulam addenda sunt, è quibus complicitas 56640 resultant. Quæ post diuisionem producent 2360, quid diuisor in posterum erit. Distantia postmodum resoluatur pari modo, scz 8 gra. 12 mi. resoluta illa 29520 faciunt, diuisa iam hæc, horas dant 12, et residuum 12002, quod in secūda per 60 denuo redactū, diuisumq; si fuerit, mi. hora causabit scilicet 30. Horæ igitur huius aspectus 12, mi. 30 pomeridiana apparent. ¶ Sed ne proferus a proposito cedam, quod hæcenus solui, Regis quoq; natalis in demonstrationem adducam, per quem aspectus similiter discetur. Rex Ferdinandus 10 Martii natus ante meridiem, noscitur. Scituri ergo num eo die Luna planetas reliquos aspiciat. Lunæ motum principio consideramus, at is 20 gra. 10 mi. si fuisse constat, iam si prioris instrumenti indicem X huic gradui & minuto applicas, & reliquorum quemuis suo loco describas, Martem ferè oppositi Lunæ, qui in 23 gra. 37 mi. X fertur, cernes. Quoniam vero nullam aspectus contingentiam ita propinquam vides quam hanc, Lunæ locum sequentis diei examinandum accipe, qui est gra. 2 mi. 26 m̄, Martisq; locum, eiusdem diei sequentis, scilicet 10 Februarii 24 gra. 24 mi. X. Motus diurnos amborum quere, prouenietq; Lunæ motus diurnus, gra. 12 mi. 16. Motus autem diurnus Martis habet gradū 0 mi. 47. Dempto iam Lunæ motu a Martis motu, distantia remanet, gra. vix 3 mi. 27. Mars, quia directus est, subtrahitur a Luna, & relinquuntur gra. 11 mi. 29, quæ in linea F G cum filo & margarita signantur. Filo autem rursus in distantiam, quæ facit gra. 3 mi. 27 distracto, margarita ho. 7 mi. 12 post meridiem 9 diei Februarii refert, vbi Lunæ & Martis exacta fuit oppositio. Anteq; autem finem facio, admonitum astronomiæ tyronem volo, vt quoties iudicium aliquod laturus est de rebus astronomicis, perpetuo ordine planetarum singulorum, capitis caudæq; sicut in Ephemeridibus cernitur, cursus, ad meridiem, & præsentis & sequentis diei, colligat. Hoc enim modo quiduis expeditum, & ad manus, vt dicitur, erit.

SEQVITVR INSTRVMENTVM

ASTRONOMIA
INVENTIVA
ORDINATA
PRAEFATA

ASTRONOMICVM

ENUNCIATVM VICESIMVM PRIMVM

Omniump planetarum inter se aspectus, Lunæ præter, per instrumentum presens cognoscere.

Sto nihil exigit, cur istius figuræ usum iterem, cum antea satis superque constet, attamen ne longius tibi ad priora discendum sit, istius quoque instrumenti præxim verbo vno aperiam. Horam minutumque aspectus cuiuscunque intellectus ante omnia considera enuntiati 19 subsidio possibilitate eius, id est, an possit statuto tibi die aspectus contingere, quod fit hoc modo. Index X locis planetarum inducitur, quando si planeta-

rum aliquis lineas aspectuum contigerit vel propè suos fines inciderit, ab alio dicitur aspici, si minus, non. Hoc actò abunde nosces quod institueras. Planetarum igitur biduani cursus, ut prædiximus, id est, duorum dierum motus, preparandi sunt, è quibus verior cognitio aspectuum surgit. Certus cum iam sis de aliquo aspectu, quocunque tandem die futuro, eorum planetarum loca in Zodiaco iustra, Principio illius diei & fini competentia, id est, meridi diei præcedenti, meridi diei sequenti congruentia, unde non difficulter motus planetarum diurnos venaberis, si sint directi vel retrogradi ambo, minorem à maiori demes, si alter retrorsum alter antrosum pergar, coniunges vtrumque. Subtractionis vel additionis residuum in linea F G repetes, inuenitque vnionem superaddes. Distantiam mox planetarum requires & in limbo numeratam cum filo æqualiter tenso, exprimes, quo retento, margaritæ locum obseruabis in lineis horariis comprehensum, illic enim & horas & minuta aspectus facti vel futuri cernes. Id quod Cæsaris exemplo adhuc aperius disces. Diuus Carolus semper Augustus Francofordiæ Mœni, anno domini 1519, die 28 Iunii, Rhomanum Imperium suscepit. Quo in die aspectus planetarios scire laboro, quero igitur loca planetarum vniuersa, meridi diebus 27 & 28 diei debita (dico signanter 27 præcedentis & nõ sequentis, nam aspectus antemeridianos 28 diei quero, quod si pomeridianos velim, iam 29 diei motum cum 28 examinare) quibus inuentis, ad instrumentum accedo iuxta enuntiati 19 præscriptum, videoque planetarum inter se nullas irradiationes præter * 4 & 7.

Exemplum
CAROLI
Imperatoris

Nunc ergo horam & minutum istius aspectus scire gestiens, motum 4 ad diem 27, qui est gra: 11 m 35 s, Et ad 28 diem, quo fuit gra: 11 mi: 40 s signo, Veneris quoque rursum in 27 die gra: 30 m 34 s, in die vero 28 gra: 11 m 40 s, existentem inuenio excipioque. Cuiuslibet motum diurnum ex subtractione cum teneco, ut Iouis m 5, Veneris 1 gra: 12 m, minorem, id est 5 m à maiori, id est, 1 gra: 12 m, demo, (quia directi ambo sunt) residuumque gra: 1 mi: 7 esse reperiens, in linea simulac F G cum vnio ne signo, Demo posthac locum 7 10 gra: 34 mi: à loco 4 11 gra: 35 mi: remanent 1 gra: 1 mi: distantia dicta, quæ in limbo dinumerata, filoque expressa cum fuerit, margarita horas 21 mi: 19 post meridiem 27 diei demonstrat. Quæ si ad nostras horas reduco, hora 9 mi: 19 ante meridiem diei 28 Iunii aspectum hunc, 4 & 7 * fuisse inuenio. Adeo astra Cæsari benigna se præbuisse, præter requisitos nemo non fatebitur. Sextilem enim & Trinumiam olim Astrologi dignitates, potestates, maiestatesque portendere, certò cogno uerunt, conuiceruntque, id quod si nullibi aliàs certè in electione Caroli Quinti verum esse certò certius intelligi potuit. Adde quod non modo sextilis 4 & 7 inter se, quorum vterque planeta felicissimus, sed & Lunæ & Iouis sextilis, Lunæ & Veneris coniunctio, eodem creationis die concurrerint. Ita cœlum ipsum desiderasse, Cæsarem Carolum non perperam quis affirmauerit. Idem per numeros quoque, si fortassis quispiam ita malit, exequi docebimus. Motus 4 diurnus 5 mi: scz resolutus, 2 300 efficit, 7 motus 1 gra: 12 mi: dissolutus 2 4320 constituit. Minore numero iam à maiori dempto, propter directionem vtriusque 4200 2. superant, ea per 24 secta, diuisorem 167 remittunt. Distantia videlicet gra: 1 mi: 1 pari processu regulatur. Multiplicata enim 36000 2. dat, que partita cum diuisore, horas 21 relinquit. Residuum deinde 53 solum pariter & diuisum, mi: 19 reddit. Hoc peracto liquet vtrum bene nec ne, cum instrumento operatus sis. Si autem vtrauis parte, siue instrumenti opera, siue calculi opere diuersum eueniet, certus esto te errasse, vtriusque vero concordantibus, neutique. Hunc canonem nemo non huius artis studiosus vehementer amplexari debet, cum ad Ephemerides admirabilem usum afferat.

Sextilis 4 & 7 tempore electionis Caroli Imperatoris.

Recens aspectuum inquisitio per numeros.

Exemplum Regis FERDINANDI.

Exemplum aliud. Dienatali Regis Ferdinandi, scz 9 Martii ex pronuntiatio 19 reperta fuit □ ♄ & ☉. Saturni motus ad 9 diem est gra: 28 mi: 35 s. Decima autem die gra: 28 mi: 37 s. Motus ☉ in 9 die, 28 gra: 1 mi: 8 s. Decima die 29 gra: 0 mi: 8 s. Motum ☽ diurnum reperis duorum mi: ☉ minoris 59, quare minorem subtrahenti, ambobus scz directis, superfuit 57 mi. Hæc requisita, in linea F G vnio exprimat. Post illud distantia quæ est gra: 0 mi: 34 in limbo accepta, cum filo signetur extento, margaritæque, horas 14 mi: 22 notans obseruetur, tantum

CAESAREVM

enim temporis post meridiem vendicat sibi □ ♄ & ☉, quod est 2 hora decimidiei, mi: 22 ante medium noctis. Illud idem adhuc per calculum probabo. Distantia ☉ & ♄ erat 34 mi. Diurni motus amborum ☉ 59 mi: ♄ 2 mi: quæ tria precipue necessaria moneo, ut scitu cognoscas. Iam ergo quoniam directi, sint 2 à 59 demo, & 57 relinquuntur, quæ iterum in 2 reducta, faciunt 3420, totidem diuide per 24, & diuisor surget. Similiter distantiam 34 per 60 multiplica, & 2040 resoltabunt. Distribue eadem cum diuisore iam noto, redundantque horæ 14. Residuum 52 rursum multiplicatum diuide, & 22 minuta horaria prodibunt. Ita falli nõ potes, quin □ hunc, hora 14 mi: 22 contingere certò asserere audeas. Regulam hanc non ideo adici, ut ea uti debeas in seignioribus vsque adeo motibus, & sibi inuicem proximis, sed velociorum gratia planetarum, & longissimè distantium videlicet, ne hac in parte quicquid omnino ad perfectam motuum indagacionem desiderari videretur.

¶ Enumerauimus enuntiatio superiore generaliora aspectuum discrimina, & ea quæ principalia vocantur. Nunc autem specialiores, & si maus, minus principales nominare differentias recensebimus. Huiusmodi autem sunt. Combustio, Oppressio, Vacatio, Obsessio, Applicatio, Separatio, Prohibitio, Luminis translatio, eiusdemque relatio, vel, ut sic dicam, Redditio, Pulsatio, Receptio &c.

Combustio.

¶ Combustus planeta dicitur, qui minus 15 gradibus à ☉ hinc inde positus distat, tot enim gradibus Solaris continet orbis, tantoque interuallo potentissimè radios circumquaque suos diffundit.

Oppressio.

¶ Oppressus planeta vocatur, quando minus 12 gra: à ☉ abest, hoc autem declaratione non eget, cum sit nemini non obuium.

Vacatio.

¶ Vacuum dicitur planetam, ratione cursus, tum enim vacuus est, cum ab aliquo aspectu exit, nec in alium recta labitur, sed omni irradiatione priuatus incedit.

Obsessio.

¶ Obsesso nomen est, quasi occupato & irretito, cum ab aspectu vnus planetæ malignioris in alium aspectum, maligni quoque (mali autem planetæ dicuntur ♄ & ☿) incurrit, ita enim de vno malo in aliud defertur, quasi inuitus. Exempli causa, Si ☽ cum ☿ coniuncta, à ☿ abiens in □ ♄ incidat, quale quiddam fiet, si ☽ & ☿ principium cancri tenerent. Saturnus autem tertium vel quartum libræ gradum, hoc pacto enim ☽ malum malo addere videretur, ideoque obsessa, vocabulo apud Astrologorum peritos recepto diceretur.

Applicatio.

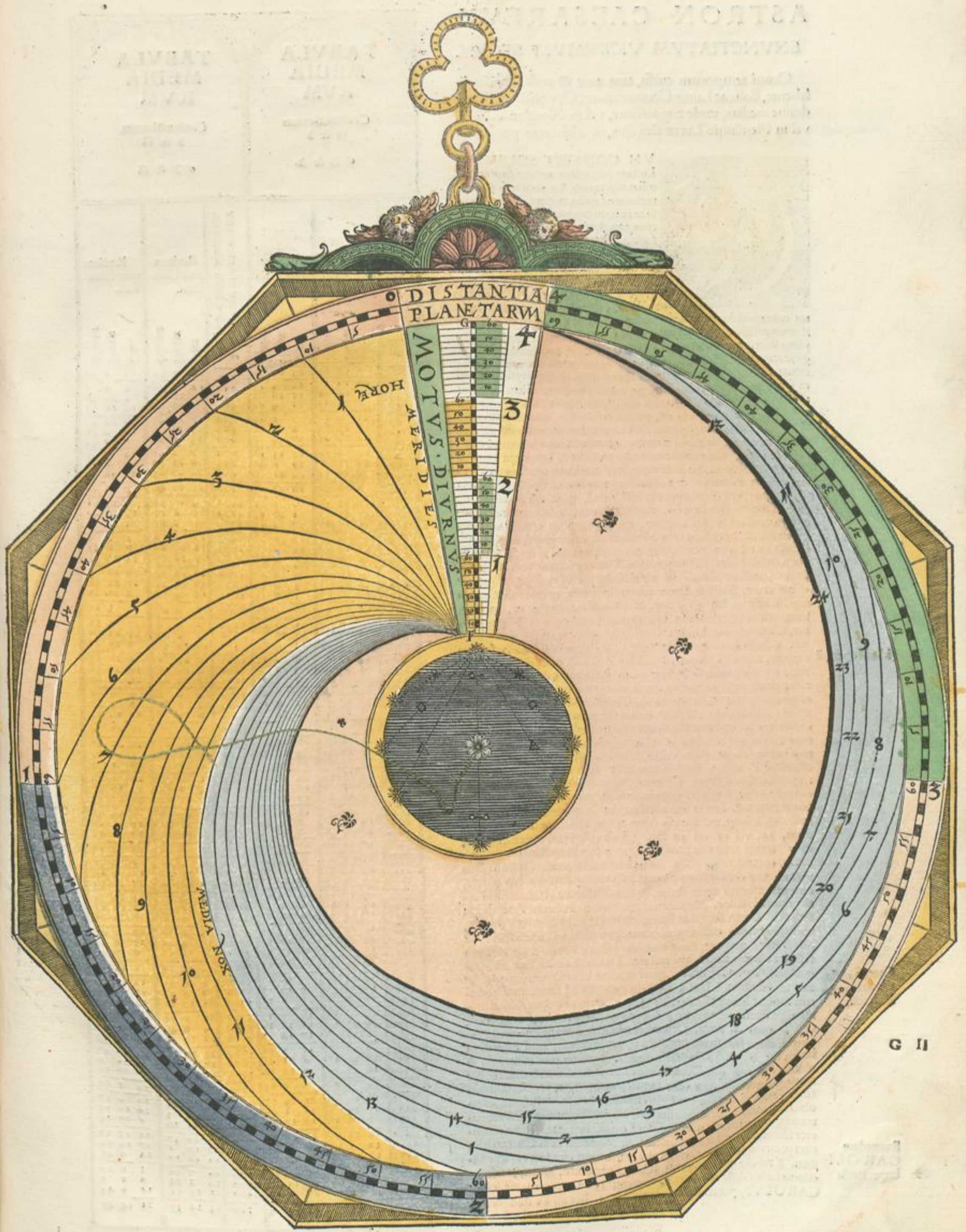
¶ Applicatio contingit inter duos planetas, quoties enim inter se distant in tantum, ut cursu citior centro suo orbis ardioris pertingere potest, id est, tardioris orbis suo centro attingere, tum velocior applicare se seiori dicitur, ut Iupiter radios suos prouicit 9 gradibus, à quibus si ☿, qui otior in motu (si modo retro non erat) abest tanto spacio, Iâ radios 4 contingit, eidem applicari dicitur, quia coniungi appetit Ioui. Ptolemæus tamen non nisi per 3 graduum distantiam applicationem vocari concedit. Sciendum præterea applicationem non modo in coniunctionibus, verum sed in aliis aspectibus vsu venire solet.

Separatio.

¶ Separari contrarium priori est planè, Separatio fit quando planetæ à coniunctionibus digrediuntur, velociorque à tardiore penitus (ita ut non amplius cum radiis suis contingat alium) discedit, id est, separatur vel desinit. Quidam adhuc præcisius examinant, & separari velociorem volunt, postquam vnum dumtaxat minuto à tardio remouetur. Plures adhuc recenseri possunt aspectuum, vel passionum differentiarum, sicut, Pulsatio, Luminis translatio &c., ad præsentiam autem, quia nihil faciunt, omitto. Legere si libet in promæptu est libri Auenzre ca. 7.

ASTRONOMIA
EXPLICATA

LIBER
I
CAPITULUM
I

G II

ASTRON. CAESAREVM

ENVNCTIATVM VICESIMVM SECVN.

Omni temporum cursu, tam ante q̄ post Christum, labente, Solis ac Lunæ Coniunctiones, Oppositiones, Quæ drasue medias, vnde cognoscitur, vel in Nouilunio Solis, vel in Plenilunio Lunæ defectus, citra laborem perspicere.

VM CONSTET SOLEM AC Lunam, precipuos naturæ fontes, potissimasq; rerum, & nascentium & interuentium causas existere, optimè vero suas in naturam, vires, virtutes & effectus, tum demum, cū minimè præpediatur transfundere, vicissim cum quid obstat eiis, impediri, languere, imo & naturam corrumpere, obstacula illa sollicitè consideranda, non inutiliter iudicauimus. Quapropter ☉, oppositionesq; medias, & eclipses, quibus res mundi ci

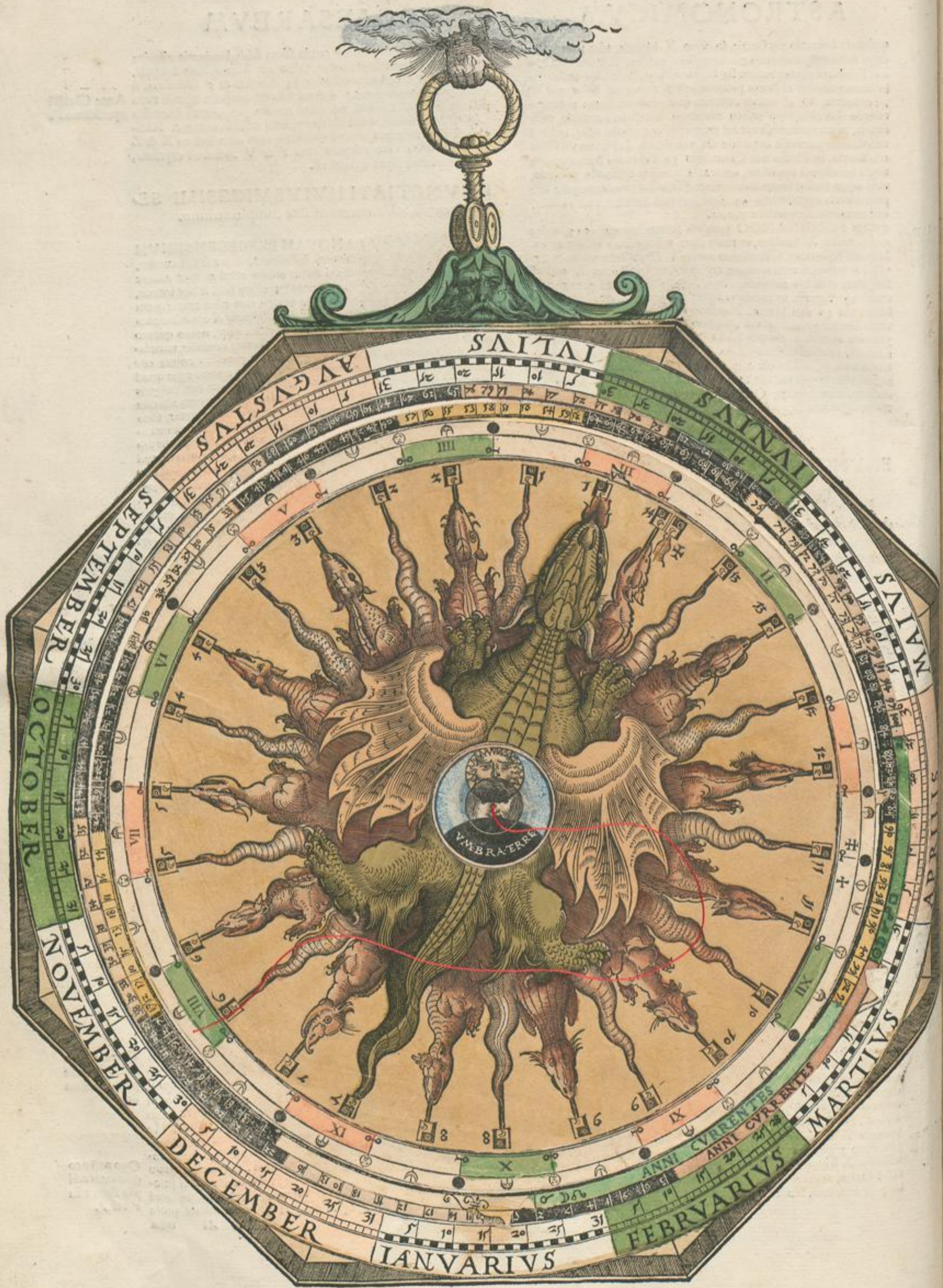
tra controuersiam alterantur, diligentius hoc loco tractare placuit. Res autem illas, quia vno instrumento comprehendere non licebat, in plura distribuere coactus sum, partim, vt nihil omnino molestè cogitatur relinqueretur, partim, vt sic exactior absolutiorq; rei examinatio fieret. Proinde quatuor illa continuè insequentiâ instrumenta subordinauimus, continuè serie, veluti connexa. Hora siquidem non ad vnguem Coniunctionis vel Oppositionis habita (quorum vsus in iudicijs præcipuus est, earum rerum scz, quæ mundo eueniunt) impossibile est figuram coeli veram struere, multo minus autè iudicium certius, de rebus statuere, quare non temere hoc loci curio fior esse volui. Coniunctionem idcirco Solis & Lunæ, aut Lunæ & Capitis Draconis, qui scire volat, instrumentum præfens consideret, orbibus è quatuor & Calendario quodam compositum. Orbi um primus, qui & infimus est, indicem X gerit, cui annos inscriptos vides, ab vno in 100, confusè tamen, & ordinem citra inter se signatos, cuius vsus exigitur, coniunctionibus oppositionibusq; inquirendis. Secundus cum ostensore Z orbis patet, annis similiter ab vno ad 100 præscriptis, coniunctionibus ☉ & ☽ inuestigandis accommodus. Tertiam rotam Y index insignit, in cuius circumferentia rotulæ cuiusmodi ● nigriusculæ passim vna cum caractere ☉ apparent, Solis & Lunæ coitus signantes, quemadmodum in tegellæ effigies hæ ☉ & ☽, & corniculata lunulæ ☾, quadras luminarium representant. Quartus orbis ostensorem Y amplectitur, Capita, Caudasq; draconis aliquot, quorum vtendi ratio sequitur. ☉ Solis Lunæq; cōiunctiones, oppositiones seu quadras nouisse conanti, radix ex tabula adiuncta sumenda est, radix centenarius proximò minori conueniens, hoc modo Leua parte centenarius requiratur prior anno proposito, quem iuxta continuò, dies, horæ, minutæq; coniunctionis, in dextra scz sese offerent. Eadem vero in lanuario instrumenti vestigabis, indice X primum super adducto, qui inuariatus ad operationis finem vsq; sic perdurabit. Ex secūda pariter tabella radicem pro ☉ & ☽ elige, vbi dies, horæ, minutæq; vicina sumpta, prius veluti, & in Ianuario limbi requisita, cum ostensore Z affige. Ambos iam orbis cum cera, alijs non rite factis permanens, firma. Centum annos perpetuos rotæ sic durare possint, si præter centenarium illum non aliud tempus quispiam requirat. Iam in superficie rotulæ X annum propositum, cur rentemq; inspicere, per huncq; filum tende, ostensore Y ad Ianuarii diem, 14, vel 15 vel 16 locato, inde videndum operanti, quæ nâ ☉ ☽ tertie rotæ filo proxima sit, eaq; sub filum ducenda, qua sub ducta, rotas demum dispositas habuerit ad votum. Quod si vsue niat interim coniunctiones binas pari vtrinq; spacio à filo distare, tum pro arbitrio agere licebit, & filo substituere vtramcunq; libuerit, sine discrimine. Memineris tantummodo indicem Y semper in Ianuarium, non autem in Februarium vel Decembrem traducendū, post quod filum cuiuscunq; malueris coniunctioni, oppositioni aut quadraturæ admoue, diem enim illud futuri aut facti aspectus confestim in limbo Calendarii referet. Tria sunt tamen hoc loco animaduersu digna. Primum, quod in anno bisextili non certò ☉ ☽ aut ☉ ostendat, & hoc à 24 Februarij vsq; ad finem anni, ea autem ratione semper demendus vnus est dies, vtz à die coniunctionis oppositionisq; eo namq; dempto quæstus resultat. Secundum, vt si ☉ cum ☽ nota, Decembrè inciderit, nulla sit, sin vero in Ianuariū, diem iam iuxta prædicta custodiendū esse, anni enim illius labētis scz, oppositio illa prima dicitur. Tertium, coniunctionem ☉ ☽ cum signo ♄ quæ Decembrem incurrit, nouissimam anni esse currentis, seu propositi, quæ vero Ianuarium attingit, prorsus inutilem fore. Quæ res metodo exemplari familiar fiet ita. ☉ In iudiciorum obseruationibus Astronomi studiosè coniunctionum seu præuentio num figuras, id est, eas, quæ proximè natiuitates anteuertunt, perspicere solent, quocirca & nos luminarium coniunctionem Cæsarea genitura priorem proximè, exempli vice, perfectiorum quadam via docebimus. E tabella numerali, id est, Radices cōtinente, principio cōiunctionis radicè destinata, anno currenti 1500, in quo natus fertur CAROLVS, quære, Inuenis autè diem 0, horam 22 minutū 59.

Mod^o operadi

Cautela obseruanda in anno Bissextili.

Exemplum CAROLI Imperatoris

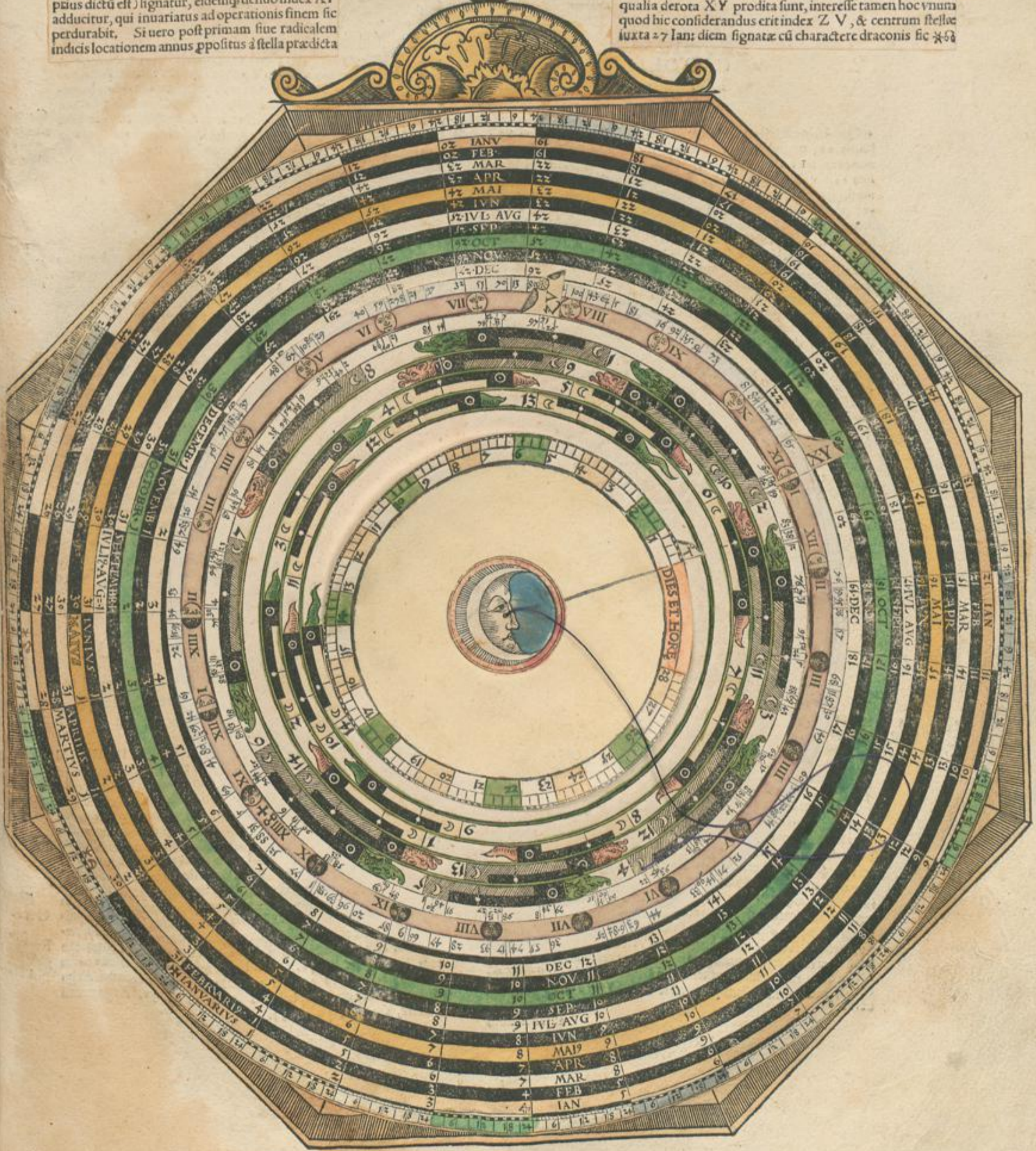
TABVLA MEDIA RVM Coniunctionum ☉ & ☽ ☉ ☉ & ☽				TABVLA MEDIA RVM Coniunctionum ☽ & ☽ ☉ ☽ & ☽									
Centenarij annorum ante Ann ^o & post Christi aduentum	Radices post Christum.			Radices ante Christum.			Centenarij annorum ante Ann ^o & post Christi aduentum.	Radices post Christum.			Radices ante Christum.		
	Dies	Horæ	Minut	Dies	Horæ	Minut		Dies	Horæ	Minut	Dies	Horæ	Minut
100	24	10	24	24	10	24	100	17	1	50	2	6	8
200	3	14	1	15	18	1	200	10	21	5	8	10	50
300	7	22	12	11	9	51	300	4	16	26	14	15	33
400	11	6	23	7	1	40	400	25	16	49	10	20	15
500	16	23	34	2	17	29	500	19	11	7	17	0	57
600	20	22	45	27	22	1	600	13	7	24	6	0	32
700	25	6	56	23	13	52	700	7	2	45	12	5	15
800	29	15	7	19	5	41	800	0	21	59	18	9	58
900	4	10	33	14	21	30	900	21	22	23	24	14	43
1000	8	18	44	10	13	19	1000	15	17	40	1	14	18
1100	13	1	55	6	5	8	1100	9	12	58	9	19	1
1200	17	11	6	1	10	57	1200	1	8	15	15	23	43
1300	21	19	17	27	1	30	1300	24	8	37	22	4	26
1400	26	3	28	22	17	20	1400	18	3	56	1	4	0
1500	0	22	54	18	7	9	1500	11	23	14	7	8	43
1600	5	7	6	14	0	58	1600	5	18	32	13	13	25
1700	9	15	16	9	16	47	1700	16	18	55	19	18	9
1800	13	23	27	5	8	36	1800	10	14	12	25	22	51
1900	18	7	38	1	0	25	1900	14	9	30	4	22	27
2000	22	15	49	26	4	58	2000	8	4	47	11	3	11
2100	27	0	0	21	20	47	2100	2	0	4	17	7	53
2200	17	19	27	17	11	37	2200	23	0	29	21	11	36
2300	6	3	38	13	4	26	2300	16	19	40	1	11	11
2400	10	11	48	8	10	15	2400	10	15	2	8	16	53
2500	14	19	59	4	12	4	2500	4	10	19	14	21	36
2600	19	4	10	0	3	53	2600	25	10	45	20	2	20
2700	23	12	21	25	8	26	2700	19	6	1	0	0	54
2800	27	20	32	21	0	15	2800	13	1	10	6	5	38
2900	2	15	59	16	16	5	2900	6	20	37	12	10	21
3000	7	0	10	12	7	54	3000	0	15	54	18	16	4
3100	11	8	21	7	23	43	3100	21	16	17	24	20	46
3200	15	16	31	3	15	32	3200	15	11	34	3	10	21
3300	20	0	42	18	20	5	3300	9	6	50	10	1	3
3400	24	8	53	14	11	54	3400	3	2	9	16	5	46
3500	28	17	4	10	3	43	3500	24	2	32	22	10	18
3600	3	12	31	15	19	32	3600	17	21	49	28	15	11
3700	7	10	42	11	11	22	3700	11	17	7	7	14	46
3800	11	4	53	7	3	11	3800	5	12	25	11	19	28
3900	16	13	3	2	19	0	3900	26	12	50	20	0	11
4000	20	21	14	27	23	33	4000	20	8	7	16	4	56
4100	25	5	25	23	15	11	4100	14	3	25	5	4	31
4200	29	13	36	18	7	11	4200	7	22	42	11	9	14
4300	4	9	3	14	23	0	4300	1	18	0	17	13	56
4400	8	17	14	10	14	49	4400	22	18	25	23	18	39
4500	13	1	25	6	6	39	4500	16	13	43	1	18	15
4600	17	9	36	1	22	28	4600	10	9	0	8	22	58
4700	21	17	46	27	3	1	4700	4	4	18	15	3	40
4800	27	1	57	22	18	50	4800	25	4	41	21	8	24
4900	30	10	8	18	10	39	4900	18	23	58	0	7	58
5000	5	5	35	14	2	18	5000	12	19	16	6	12	41
5100	9	13	46	9	18	17	5100	6	14	33	12	17	24
5200	13	21	57	5	10	7	5200	0	9	48	18	21	6
5300	18	6	8	1	1	56	5300	21	10	13	25	2	49
5400	22	14	18	16	6	19	5400	15	5	31	4	2	24
5500	26	22	29	21	22	18	5500	9	0	46	10	7	7
5600	1	17	56	17	14	7	5600	2	20	4	16	11	49
5700	6	2	7	13	5	56	5700	13	20	19	22	16	33
5800	10	10	18	8	21	45	5800	17	15	47	1	16	9
5900	14	18	29	4	13	34	5900	11	11	4	7	10	51
6000	19	2	40	0	5	23	6000	5	6	22	14	1	34
6100	23	10	50	25	9	57	6100	16	6	45	20	6	17
6200	27	19	1	21	1	46	6200	19	16	3	26	10	59
6300	2	14	18	16	17	35	6300	13	21	20	5	10	34
6400	6	22	39	12	19	24	6400	7	16	37	11	15	17
6500	10	5	50	8	1	13	6500	28	17	1	17	19	59
6600	15	15	1	3	17	26	6600	12	12	19	24	0	43
6700	19	11	12	18	11	36	6700	16	7	36	3	0	17
6800	24	7	23	24	13	25	6800	10	2	54	9	5	0
6900	28	15	33	20	5	14	6900	3	21	11	15	9	43
7000	3	11	0	15	21	3	7000	24	22	37	21	14	27

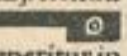
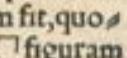

¶ Cautela obseruanda in dispositione rotarum.

Operandi modus huius secundi instrumenti verus qdem & certus est, quoties annus currens siue propositus in arcu limbi inferioris rotæ ab indice XY procedendo secundum diæ ordinem, usq; ad 29 diem Ianuarii, horam 72, Mi. 44 siue stellam lunæ sic depictam * reperitur. Annus ille cum filo (vt prius dictu est) signatur, eidemq; denuo index XY adducitur, qui inuariatus ad operationis finem sic perdurabit. Si uero post primam siue radicalem indicis locationem annus propositus à stella prædicta

(supputatione secundum dierum ordinem facta) usq; ad indicem XY occurrat, iam dictæ stellæ centrum inspicere, p huncq; filu tendere, cui subducis indicem T. Mox deinceps filum ducatur per ppositum siue currentem annum, ubi in perfectio fili cum circulo T diem tantu, aut diem horamq; dabit. Dies ille tandem in limbo Ianuarii requisitus, cum filo signatur, eidemq; denuo ostensor XY subiungitur, ita autem rota illa ultimum sui locum sortita est. Atqui nunc mihi uideor satis superq; positionem rotæ XY declarasse, admonens interim, ut similia de rota ZV intelligantur, qualia de rota XY prodita sunt, interesse tamen hoc vnura quod hic considerandus erit index ZV, & centrum stellæ iuxta 27 Ian; diem signatæ cū caractere draconis sic *

ASTRONOMICVM

nam sit, an prima, an secunda, an tertia ab anni principio, eandem enim coniunctionem siue oppositionem in posteriori re lum mes instrumento, perq̄ eam traduces filum, quod si incidit terminum eclipticum, siue in capite, siue in cauda illud accidat, vbiq̄ tandem recta illius cyfra inuenitur, certus es de possibilitate eclipsis, si modo id media coniunctio vel oppositio admittit. Quomodo vera coniunctionum vel oppositionum possibilitas agnosci debeat, alibi est dictum. Vt vero terminos eclipticos rectius perdiscas, sciendum est Solis fore eclipsis, quoties filum huiusmodi area aut huiusmodi in quibus character reperitur incidit, & hoc in die artificiali tantum, Lunæ vero deliquium fit, quoties filum talem aut talem figuram intro rapitur, sed nocturna sit illa oppositio oportet.

EXEMPLVM CAROLI Imperatoris

¶ Quod si in natiuitate Cæsarea indicem X Y dirigis super diē 0 horas 22, minuta 54 Ianuarii, tum rotam hanc suo loco dederis, annus enim nondum elapsus est. Sic ostensorem orbis superni Z V diei 11, horis 23 minutis 14 admoue, & locata erit pro vsu totius anni. Iam si instrumentum prius inspexeris. 12 Maii die ρ mediâ comperies, quintam in ordine, quare si filum per quintam ρ instrumenti secundi ducis, ostenditur per illud in gyro Mensis Maii dies 13, hora 20, m̄ 10 fere. Verum Bissexti ratioe demes hic diem vñtū, & restabunt dies 12. Quoniam vero iuxta ρ hanc 5 inuenitur cauda, & hoc in instrumento priori, eclipsis, vsu fiat purandum est. Pro inde sequens etiam instrumentum erit inspiciendum, (filo super oppositione 5 perseverate) vtrum terminos Lunæ eclipticos filum comprehendat, in cauda quinta, & certe comprehendi videtur, ideo circa dubium asserueris Lunam in hac ρ delinquere. Attamen, quia diurna illa ρ est, ea propter Lunam sub horizonte consistere necessarium est, nec fieri potest vs nobis appareat illa eadem de causa. Res peritur preterea ρ quedam in Maio, & hæc 28 die Mensis eiusdē, coniunctio autem sexta hæc est, ab anni principio, contingens ferē caput Draconis sextum, quocirca filum pex sextum instrumenti sequentis coniunctionem si educitur, idem demonstrat diem 28 in circulo Maii, horam quoq̄ 14. Bisextū propter dies 27 accipitur. Nunc si videatur caput draconis sextum quoq̄ terminus eiusdem eclipsis solaris a filo contingi cernitur, adeo vt oporteat Solis deliquium fieri, hoc autem intelligitur secundum ρ mediam. Verum quia vera circa noctis medium euenit, veluti sequentia docebit, idcirco penes nos conspici nequit. At 6 Nouembris die ρ vñdecima, circa draconis caput duodecimum offenditur, quam si per instrumentum sequens examinas, filum in draconis capite 12 mo terminum eclipsis Lunaris scindit, ea igitur ρ sine dubio, quia in nocte euenit nobis, cōspicua est.

EXEMPLVM REGIS FERDINANDI

Exemplum
Regis FERDINANDI

¶ Rex FERDINANDVS eandem cum Cæsare radices habet natus, quapropter rota X Y in diem 0, hora 22, m̄ 54 statuitur, & deinde filum per annum educitur tertium in limbo eiusdem rotæ, rursusq̄ ostensor subducitur, & orbis ille rectificatus est. Superiorem pariter orbem hoc modo dispone, adducens primo radici quæ est dies 11 hora 23 m̄ 14. Deinceps tertio anno, Post hoc instrumentum intuenti primum occurrit secunda ρ die Martii 12 fieri, tertiam attingens caudam, Ideo videndum est, vtrum Lunæ eclipsis accideret possit. Iam si per secundam ρ tendis filum in instrumento posteriori, cernis quod idem incidat eclipsis Lunaris terminum nequaquam, ob id neq̄ eclipsis speranda est, hoc intelligendū est, quo ad mediâ ρ , quo ad verâ adhuc fieri potest, vt terminus incidat eclipsis contingat, id quod sequentia fati aperiunt. Adhuc eodē anno die 27 Martii ρ tertia caput draconis quartum contrectat, quapropter secundi instrumenti filum per ρ tertiam directum ostendit in gyro Martii diem 27, exteriori vero in limbo horas 4. Preterea terminum solaris deliquii quarto in capite attingit, quam obrem certò eclipsis asseritur futura Solis, nisi accideret autem circa noctem mediam, sicuti scies consequenter, ob id nullam speraueris. Eadem ratio in reliquis est vniuersis,

Enuncliatum

CAESAREVM

ENUNCIATVM VICESIMVM QVAR.

Cognito iam eclipsis die, horam quoq̄ & minutū ρ nis vel ρ nis mediæ euenientis, contemplari.

ENTENARIII RADICEM PERspice in eadē qua prius soluisti, coniunctionis scz Lunæ & Solis tabula, quam mox in limbo instrumenti præsentis require, ab hora meridiana scz 12 orō diens. Inuentam super Q ostensorem loca, Annum post hac residuum & currentem in limbo rotulæ Q querens, cum P ostensore secundæ rotæ signa. Nūc horam & minutū ρ nis vel ρ nis mediæ cogniturus, redi ad priorem figuram, in qua distantiam eiusdem a prima Ianuarii coniunctione, obserua, si coniunctionem vis, tum eam in limbo exteriori cum numeris expressam vestiga, per quam simulac ductum filum fuerit, horam & minutum in limbo referet. Pari ratione & oppositiones examina bis. Verum hic notabis, vt si vsu veniat oppositionem in Ianuario præcedere coniunctionem, eam in hoc instrumento, sicut etiam in superiori, cum ρ insignitam esse. Documentum huius rei fit hoc planius.

Exemplum CAROLI

¶ IMPERATORIS CAROLI radix fuit dies 0 hora 22 m̄ 54. In limbi igitur ambitu horas 22 m̄ 54 pomeridianas quæ rito, quo mox indices Q & P vtrorsq̄ ducito. Anno 0 residuo superante, & rotæ sic omnes suis redditæ locis fuerint. At cū enuncliatum vicesimum secundum dederit 14 Februarii natiuitatem præuentionalem, vt ducitur, quæ secunda est ρ post primam anni coniunctionem, filum per secundam oppositionem secundi limbi tendes, & in horatum limbo, horas 0 m̄ 0 videbis, tempus, quod mediæ coniunctionis verum est.

Exemplum FERDINANDI

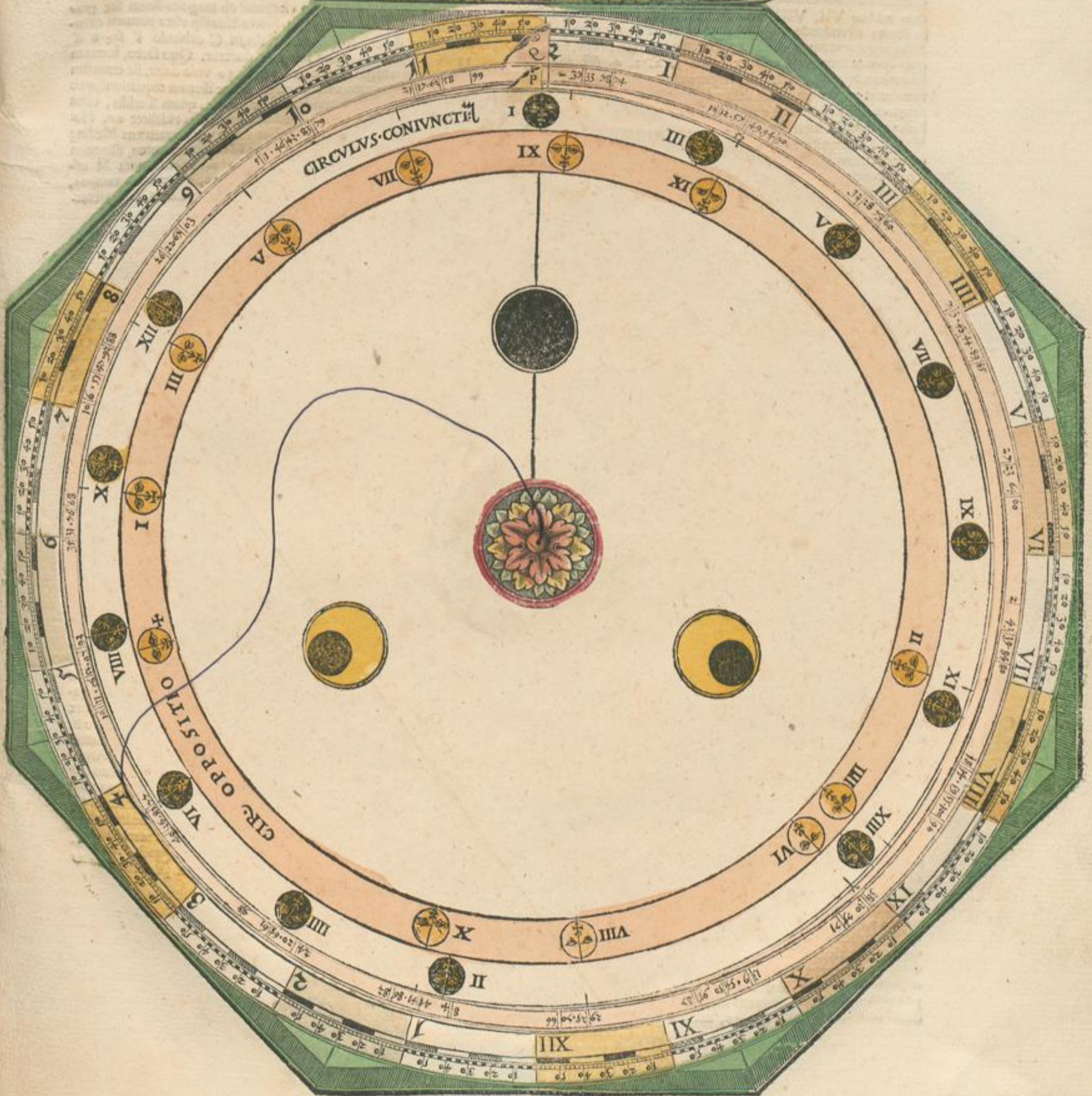
¶ FERDINANDVS ROMANORVM Rex, quando eundem cum Cæsare centenarium possidet 1500 scz, index Q in hora 22 m̄ 54 permanet. Verum, quia natus tertio anno currenti dicitur, P ostensor tertio anno in limbo Q rotæ applicandus est. Enuncliatum 22 docuit natiuitatem cōiunctionalem esse, quia proximè eam anteuertit coniunctio, 25 scz Februarii, quæ fuit secunda in ordine, propterea eadem in instrumento lustranda est, filumq̄ per eandem ducendum, quod horam 15 m̄ 31 post meridiem, diē autem 25 in quo media illa coniunctio facta est, indicat. Non aliter acturus es in annis Christum præcedentibus. Indicem enim Q super radicem centenarij, P super annorum reliquias inducens, Filum deinde per coniunctionem vel oppositionem extendis, quod extentum, horas & minuta in limbo signat.

ENUNCIATVM VICESIMVM QVIN

Argumenta Solis & Lunæ mediæ, per quæ æmpus veræ alicuius coniunctionis aut oppositionis discitur, consèqui.

VPERIVS VBERRIME IN theoria Solis tractata est Argumenti mediæ cognitio, ad quem locum te relēgo, breuitati consulens. Similiter Lunæ motus, Argumentumq̄ eius, instrumentum proprium definiuit abundè, que reperenda tantum admoneo, cum pluribus ante acta persequi, & molestū legenti, & futile tradenti sit. Sed quo exempla nostra finem perfectiorē fortiantur, pauca adhuc addentur. ¶ In Cæsaris præuentione, sic enim loquistur, quæ ortum eius anteibat, Solis argumentum mediū esse depræhenditur ex enuncliato 12, s̄ 8 ḡ 1 m̄ 58. Lunæ Argumentum s̄ 2 ḡ 8 m̄ 18. ¶ In Regis autem coniunctione (nam ρ natum præcessit) 25 die, 15 hora, 31 mi. Februarii, Argumentum Solare medium, habet s̄ 8 ḡ 13 m̄ 42. Argumentū Lunare, s̄ 4 gra, 10 m̄ 37.

Argumentis Solari & Lunari medijs, ad mediæ conjunctionis & oppositionis tempus habitis, veræ quoq; conjunctionis vel oppositionis terminos, id est, horas & minuta dilquirere.

Temporibus Argumentisq; medijs inuentis per enunciata ante dicta, vera eadem nunc indagaturus. Principio Lunæ Argumentum medium in linea huius figuræ, scz E F, Signi vero argumenti tam dextra quam leua obuium require. Illud autem dextro in latere offendes argumento σ Signis minore existente, inter numeros eiusmodi, 1. 2. 3. 4. 5. 6. In sinistro autem, si argumento σ Signi maius sit, reperies cum numeris signatum talibus VII. VIII. IX. X. XI. XII. Argumento Lunæ in dextra ascendendo in Zifferis, 1. 2. 3. 4. 5. 6. accepto, tum Solis argumentum, vel in modico circulo centrum propè, vel in signis quæ in interna limbi parte Zifferis 1. 2. 3. 4. &c. iuxta C litteram inchoantur, descriptis, inquirendum erit. Si in leua parte sumitur argumentum Lunæ descendendo in linea E F, iam Solis argumentum inter partis extremæ ipsius limbi, Signa, quæ initiu habent iuxta D litteram, & his numeris signantur I II III IIII V VI &c. requiretur. Ambobus iam Solis & Lunæ argumentis collectis, filum lineæ F E inducens, margarita argumento Lunæ superlocetur, rursusq; filum argumento Solari adiungatur, quod in limbo tum exteriori tum interiori fiet, vter eorum argumento Lunæ in Zifferis vel litteris responderit, confestim enim margarita horas & minuta addenda vel subtrahenda, σ nis vel ρ nis mediæ temporis, vnde vera σ vel ρ resiliet, ostendet. Illud autem sic intelliges volo, quod quoties Lunæ argumentum σ Signa non superat, obseruandum paruum illum circulum, cui ascriptum est medietate altera, MINVE, altera ADDE. Iam si margarita (filo Solis argumentum in circulo C exprimente) propè circulum paruum ceciderit, ita, vt pingue nigram peripheriam, cui ter ADDE verbum inest, intra lidat, tum horæ & minuta ab vnione expressa, subtrahenda sunt à tempore conjunctionis mediæ vel oppositionis. Sed si margarita circulum extra inuenitur, neq; arcum illum cui MINVE inest, iuxta littera C quoq; incipientem, intrat, horæ & minuta vnionis tempore mediæ σ vel oppositionis addètur. Si vero margarita intra arcum MINVE, & limbum exteriorem incidit, titulo MINVE vtèris. Subtractionis enim vel additionis titulum sequeris illum, qui Solaris argumenti circulo proximus est à margarita, id quod iam paruum centrum penes indicat, quamuis illius gradus, propter illorum euidentiã maiori, in limbo sumantur. Ac si Lunæ argumentum in sinistra queritur parte, quod fit argumento σ Signa superante, margarita huic adducta, Solis argumentum in limbo exteriori lustrandum est, inchoanti à D littera. Filo fini argumenti imposito, margarita horas & minuta addenda vel subtrahenda ostendit. Vtrum autem facies, sic scies. Titulum MINVE vel ADDE considera, à limbo extremo centrum versus margaritam proximum, is enim sequendus erit.

Exemplum
CAROLI
Imperatoris.

Cæsaris Caroli præuictio.

Hæc hæcenus præcepta illustrantur paradigmata consueta. Cæsaris natiuitatis præuentionem fuisse diximus 14 Februarij, Mediæ vero oppositionis horam σ pomeridianam cum mi: 0. Argumentum Solare ρ 8, σ 14 44, Lunare ρ 2 σ 14 47 enunciatum præcedens dedit. Lunæ itaq; argumentum, quoniam σ minus est, dextro in latere videndum est, gradus autem in linea E F, Filumq; vna cum margarita huic superponendum. Argumentum Solis nunc in paruulo iuxta centrum cyclo requirendum itidem in circulo C in gradus minutaq; accipi possunt. Huic argumento rursus si filum superieceris, margarita simul in area 13 Horas, 23 minuta adicienda prodir, adicienda eò, quod paruum circulus representator Solaris argumenti, proximisq; à centro titulus est. Ea postq; mediæ ρ ni adieceris, horæ redundant 19, minuta 23, veraq; ρ iam vocatur. Tempus hocce duplici ratione insuper ratificabitur. Prima, per ρ enunciatum, vnde æquationem dierum mutuabis hoc pacto, agens. In limbo 14 diem Februarij disquires, per quem filum transmissum, minutum vnum in circulo æquationis abscondit, id quod tempore postea inuento additum, tempus veræ oppositionis, æquatis diebus dictum, meridiano Ingolstadtensi conueniens, horas scz 19, minuta 27, constituet, Secunda

da temporis verificatio est eiusmodi, vt tempus ad meridianum natiuum, id est, Gandauensem reducere studeas, quod ita facies. Regionum in tabula Gandauum, simulac legeris sub titulo σ ρ & aspectuum, Horam σ ρ 39 cum M littera, conspicias. 39 diminutis à tempore iam æquato vltima verificatio resiliet, dies scz 14, hora 18 ρ 44.

Exemplum
FERDINANDI
Regis.

In Regia natiuitate, die 25 Februarij, hora 15 ρ 31 tempus mediæ σ fuit. Argumentum ρ 4 σ 16 ρ 34. Illud quæras in sinistro latere ascendendo, in linea vero F G gradus argumenti, cumq; vnione eosdem exprime. Iam paruum circulum argumenti Solis significatorem non ignora, ideo cum & argumentum ρ & circulus ipse pariter ambas cum numeris 1. 2. 3. 4. &c. in scribantur, licet cyclus, quoniam & ipse Zifferis huiusmodi 1. 2. 3. 4. &c. constat, pro alio vsurpetur ob magnitudinem scz graduum, titulus tamen additionis, subtractionisq; vltra paruum circulum accipi debet. Argumento Solis in C orbiculo ρ scz 8 σ 13 ρ 42 sumpto, filum per idem ducatur. Quo factò, horas in area figuræ addendas, nempe 10, ρ 19 vnio dabit, sic enim titulus additionis centro vicinus exigit. Hinc dierum æquatione, quæ est 3 ρ 40 ρ per enunciatum ρ repete, quam si addis, veræ σ tempus ad meridianum Ingolstadtianum, dies videlicet 20, Hora 1, ρ 50 habes. Adhuc æqualius vel magis conueniens Mediam vbi habiturus præcepto Enunciati 3 Mediam examina, illic enim sub titulo σ ρ & aspectuum, Hora 1 ρ 12 cum nota M offerretur. Diminutis igitur hora 1 & ρ 12, veræ σ nis tempus, dies videlicet 20, hora 0 ρ 42, id quod quæsieras, relinquetur.

Exemplum ante Christi
tempora ab Alexandro
obeunte mutuatum.

Huius rei vt exemplum quoq; afferatur ante Christum desumptum, Alexandri magni obitum delegi, ante Christum natum 311 annos & 93 dies factum. Nunc si scire velim, vtrum σ an ρ tio mortem hanc Alexandri proximè anteuerit, quoq; die, hora & minuto contigerit, annos 311 diesq; 93 ab 400 annis subtrahò, à proximo vicè ceterario maiore, relinquuntur igitur 88 anni 272 dies. Huncce dierum numerum si à prima Ianuarij luce numero, rectè in 29 Septembris coincidere videtur. Hoc acto, radicem centenarii 400 è radicem tabula σ nis scz σ & ρ , præsidio enunciati 22, eximo. Quo exempta, dies 6, horam vnã, minuta 40, offert. Ea iam in Ianuario requisita, indiceq; X expressa, & hoc in draconum instrumento. Residuos insuper annos 89 (octo ginta octo enim anni elapsi iam sunt) postq; in limbo rotulæ X cõsidero, indiceq; Y superloco, vicissimum secundum imitatus enunciatum, tum proximè præcedens 29 Septembris diem ρ tio cernitur, diem 20 incidens, eiusdem mensis. Hæc autem ρ tio mediã dumtaxat fuisse ex enunciato 22 constat, hora vicè σ mi: 36 pomeridianos. Enunciatum 22 iam sæpe dictum præcepit vt indicem Q horæ vni, minutis 40, veluti radix 400 annorũ postulat. Indicem præterea P anno 89 videlicet affigebam, filum adhuc nonæ ρ ni (nona enim illa ρ tio à Ianuario in ordine extiterat) transiiseram, quod in limbo, horas 6, minuta 16 (iam paulo ante memorata) referebat. Per 25 deinde enunciatum huic diei horæ & minuto, Argumentum Solis Lunæq; competentia inuestigaram. Solis quidem Signi: 3 gra: 19 mi: 8, cuius ratio fuit aux Solis, quæ Signi: 2 gra: 6 mi: 20 habebat. Argumentum vero ρ , Signi: 4 gra: 17 mi: 54. Quibus ambobus præparatis, distantia veræ & mediæ ρ nis per hoc instrumentum deprehendi sic. Argumento Lunari minore σ Signis, Argumentum Solis in paruo circulo recipiendum erat, filumq; per idem transmittendum, quo transmissò, margarita, quæ iuxta argumentum Lunæ iam ratificata est, in area instrumenti horas 2 mi: 36, tempore ρ nis mediæ addenda, ostendebat. Oppositio hæc igitur Ingolstadtensi meridiano sub horam 8, minutum 52 apparuisse elicitur. Quod ρ nis tempus, si lubet, ad quemlibet alium meridianum per prædicta accomodare poteris.

ASTRONOMICVM

ENVNCTIATVM VICESIMVM SEPTIM.

Perfecta iam Lunæ defectus possibilitate, vt sic loquar, id est, tempore quo possit contingere, per instrumentum enunçtati vicesimertii. Vterius nunc vtrum scilicet nec certò fiat, quantàq; eclpsis futura sit præsentis figura per spicere.

Positionem veram dici, quo futuram Lunæ obscurationem prævideras, possibilem saltem, simulatq; perspexeris, Argumenta Solis & Lunæ ad diem eundem per enunçtata 12 & 25 comporta. Verum quoq; Lunæ locū, eiusdem latitudinem, Latitudinisq; argumentum, necnon capitis draconis locum verum per enunçtata 17 & 18 congere. His enim congestis, ea quæ ad eclpses attinent, cuncta contuleris. Per instrumentū huius enūcti 18 eclpsis

possibilitas, tam Solis quam Lunæ haberi potest, & melius q̄ in prioribus, hoc modo: Vbi indicem capitis draconis rite locaueris, ad tempus scz veræ oppositionis vel coniunctionis, locum quoq; Lunæ in Zodiaco contueberis, per quem filum directū si inter d & a (Luna iuxta caput draconis morante) vel inter g & e (Luna caudæ draconis vicina) ceciderit, fateri aude Lunam in illa oppositione defecturam. Vicissim Solis defectum conspicaberis in òne quadã hac lege. Tempora ònis veræ cum filo signa, quod si inter b & c iuxta caput draconis, vel inter f & g iuxta caudam draconis feratur, contingens est Solis deliquium in hac coniunctione. Verū Solis obscurationes propter aspectuum diuersitates non ita ad vnguem, sine calculandi opera, sicut Lunæ haberi nobis potuerunt, eas tamen, deo volente, in posterum quoq; in instrumenti formam redacturos nos, quo ad licebit, nō diffidimus. Possibilitate eclpsis Lunaris agnita, lineam in plano aliquo præscribe, quam H D nomina, cuius medium A sit, Huic alia perpendicularis inducta B F dicatur. Pedem nunc circini alterum in A litera fige, extensus alter circulum occultum pro Arbitrio scribar, qui idem in linea B F & punctis B F secetur. Eo facto Lunæ latitudinem considera, quæ si Septentrionalis fuerit, tum oportebit Argumentum eius verum esse 5 Signorum & 18 graduum ad minus, vsq; in 6 Signa etiam, vel Signi nullius, graduumq; 12. Iam si Argumentum sit Signi nullius, diuidatur quarta B D in 18 partes sic, primo in tres, deinde singulas in alias tres, postea quamlibet in duas, & habebis 18 portiones, quarum singulæ 5 gradus continent, Proximo B literæ puncto C ascribe, rectamq; lineam à centro A per C educito. Si vero Argumentum latitudinis Signorum sit 5, tum B H quartam dispece, primæ autem post B literam sectioni, M literam appone, perq; M & A centrum lineam, vt antea, diduc, Quod si meridionalem Lunam conspexeris, Argumentum habens 6 Signorum, & insuper aliquot graduum, tum ab F litera D versus proximum punctum elige, eundem cum T litera signans, Argumento 11 Signorum existente, ab F versus H cum puncto huiusmodi digredere, cui ascribe G. Hac in parte nō mouearis quicquam, si gradus aliquando Signis non adiunctos videas, obseruatis diligenter Signis tantummodo.

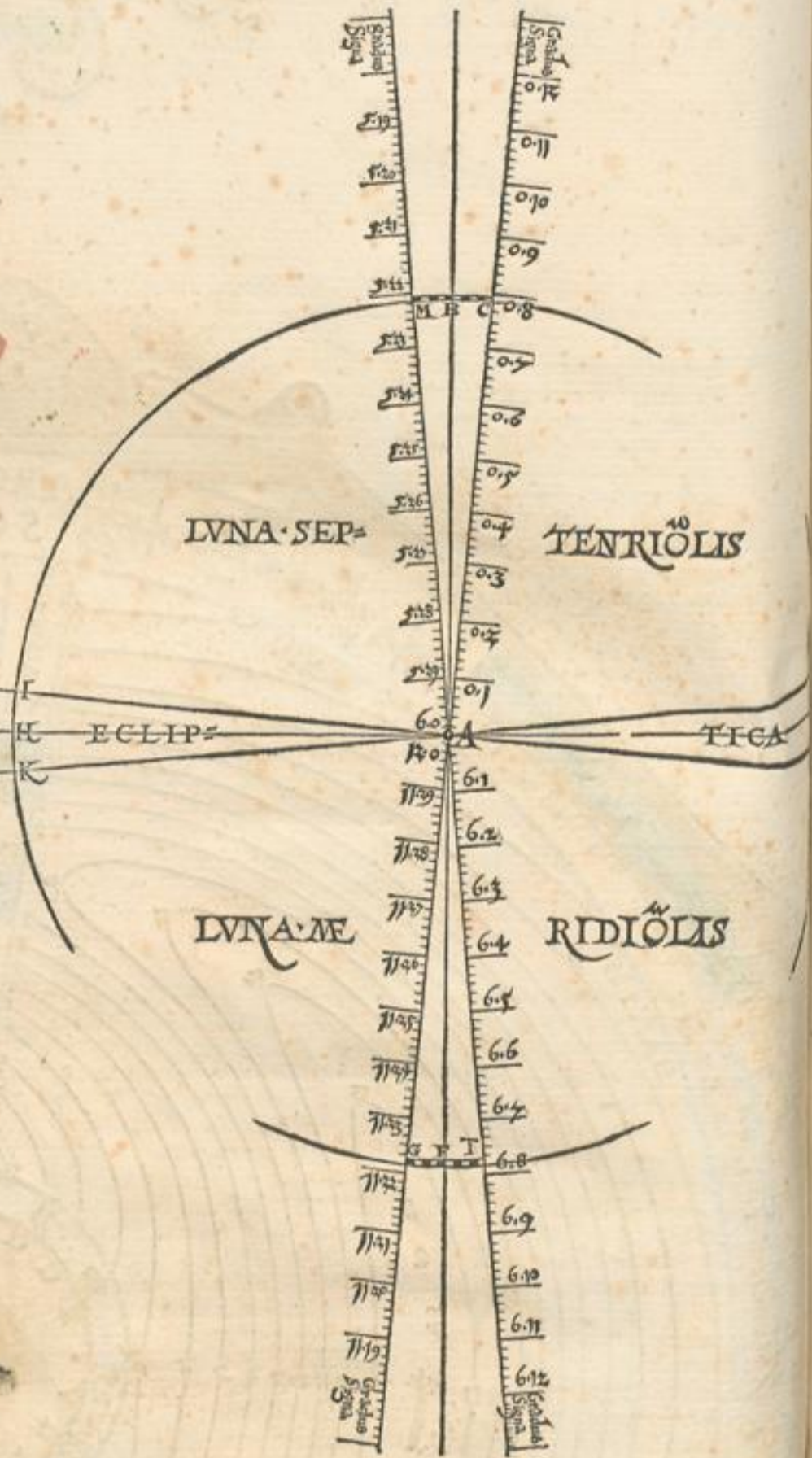
Hæc omniū & c.

Quomodo eclpsis Lunæ in plano sit formanda.

Deinde in limbo exteriori sequentis figuræ, quæ post hac, instrumentum Semidiametrale vocabitur, Solis Argumentum vestiga, cui filum vbi superposueris, nota eiusdem, & limbi interioris (quæ umbrarum varietates per secunda metitur) contactum, secunda vero illa à filo abscissa, seorsum excipe. Argumentum deinde Lunæ perquirens, cum filo pariter transmissis signa, quod filum binas tibi corporis vicz Lunaris & umbræ terræ, semidiametros aperit. Falso sic durante, circinum in centro fige, pede altero in punctū vsq; in quo nigrior area à filo tangitur, extenso, illa enim extensio semidiameter corporis Lunæ est, quam ita inuariatam referua. Alium post hac circinum fini prioris diametri iam habiti insige, Pedem alterum eiusdem circini vsq; ad areæ fuscæ terminum protendens, semidiametrum quoq; umbræ terræ habebis. Arcam hanc circunferentia quadam candenti circuncirca includi vides, vltra quã aliam, calami latitudine, superficiem cernis, quæ in 60 secunda distributa est. Sed cum iam antea secunda varietatē umbræ didiceris, pedes

CAESAREVM

Hæc omniū præfens figura iterat, posterius DISPOSITORIVM dicenda.

des circini pro tot secundorum distantia contrahi debent, & vera umbræ semidiameter habebitur. Talem postea circinum in A plano prius ad hoc præparati, vbi firmaueris, circulumq; describeris, veram umbræ quantitatem cernis, umbræ inquam terræ, quæ in Lunæ transitu, oppositionis illius tempore fit. Mox in instrumento cui nomen dispositorio, Lunæ Argumentum in lineis, siue A C siue A M, siue A G, siue A T sit, contemplator. Loco oblatore pedem circini insere, extendasq; alterum in argumenti punctum. Eandem postea circini extensionem parato plano infer, pedeq; altero in A fixo, cum altero punctum in linea paulo antea, huic rei deputata, exprime, literaq; M signa. Iam circinum require, extensum, iuxta corporis Lunaris semidiametrum, quem vbi fixeris in M, cumq; eodem circulum describeris, corpus Lunæ te habere putata. Ex illis nunc demum certus esse potes, de contingenti huius oppositionis eclpsis, deq; quantitate eiusdem. Si enim corpus Lunæ totum sub umbram concesserit, vniuersalis, si partim, particularis, si omnino non, nulla eclpsis euenit.

ASTRONOMICVM

ECLEIPSIS CAROLI PLANA formatio.

Quibus nam opus sit ad eclipsis praefigendas,

Vod quidem negotium adhuc vberius consumatiusq; per exemplarem docendi methodum iterabimus. ¶ Annum Imperatoris CAROLI 1500, scz nataleni inuenti, defectus Lunæ accidere posse eodem anno, & quinto Nouembri die apparet. Tempus igitur veræ oppositionis illico scrutor, & 5 diem, 13 horas, 52 minuta Nouembri esse reperio. Locum autem Solis 23 ̄ 22 ̄ m. Locum Lunæ verum 23 ̄ 22 ̄ m. Argumentū ̄ verum ̄ 9 ̄ 22 ̄ m. 59. Argumentum Solis ̄ 4 ̄ 23 ̄ m. 29. Argumentum latitudinis ̄ verum, ̄ 11 ̄ gra, 24 ̄ m. 39. Verum locum ̄, ̄ 1 ̄ gra. 28 ̄ m. 41. Omnia ad defectum necessaria praefigendum, perspicio. Hīs perspectis, in plano quodam lineas sese orthogonaliter secantes, vt videre corā est, depingo. In praesentia vero Argumentum latitudinis ̄ 11 ̄ comperiens, circulum F H iuxta regulæ praescriptum in portiones 18 diuido, Primum punctum prope F cum litera G notans, per eundem & centrum A rectam produco, quam tribus quoq; literis C A G inscribo. Argumentum deinde Solis in limbo externo praecedentis figuræ quaesitum, filoq; expressum cum fuerit, mox a filo in circulo vmbrae 51 secunda abscondi video, haecq; seorsum referuo. In eodem postea limbo, externo scz, Argumentum Lunæ verum, Signa vicz 9 gra 22 m 59, cum filo quoque traducto repeto, quod filum circulos, corporis Lunæ in puncto B, vmbrae autem in puncto H scindere animaduerto. Filo itaq; sic perseverante, circinorum duorum, alterum in A centro figens, in B vsq; extendendo, eundemq; sic apertum, semidiametrum Lunæ scz referentem, sepono, alterum in B locans, diducensq; in H, vmbrae semidiametrum cognosco. Quinquaginta vnum secunda prius ex vmbrae varietate collecta, resummo, quibus resumptis, I H lineā in 60 partes discretam imaginor, in qua 51 numerans, ab H incipiendo versus I, fini numerato, R litteram addo, circinumq; ab I in R iam contraho, talemq; veram vmbrae diametrum continere pronunctio. Circini illius sic inuariati, pedem vnum in A plani iam antea dispositi inferens, cum alio circulum describo, eundemq; cum O S Q R literis noto, & veram vmbrae quantitatem, quæ in transitu Lunæ ꝑ nis tēpore contigit, cognosco. Rursus ab hinc dispositorium illud nuncupatum ingressus, alterum circini pedem A literæ defigens, alterum vsq; in Argumentum latitudinis, quod est ̄ 11 ̄ gra: 24 ̄ m. 31 distādo. Distensionē eandē, plano cuidam importo, stilum vnum circini in A, lineæ A G, statuens, alium versus G porrectum, cum M litera significo. Prioris nunc circini pro quantitate Lunari prius diducti, pedem alterū M literæ inferens, periferiam quandam ipsius Lunæ magnitudinem ostendentem, describo. Lunæ inquam & vmbrae discrimen, quanta scz adhuc luceat, & quanta obscuretur, id quod punctis 50 & minutis 50 ostenditur. Hoc autem ita iudices, ac si tota Lunæ diametrum, in 12 puncta findatur, quottus enim illarum partium est numerus, totidem punctis eclipsis fieri dicitur. Quæ res postmodum peculiari quadam demonstratione docebitur. Apparet insuper pars ima, hori:zonti inclinans, conspicua seu luminosa, superior autem obscura & tenebrosa. Obiter notasse volo, tempus hocce oppositionis veræ siue defectus medii, nostro, id est, Ingolstadtensi meridiano congruere, subtractis autem 39 minutis G andauo posse conferri. Verum sed Lunæ quo cursum plenius viderem, quaq; ex parte occultari caperet, plane cognoscerem, ex puncto M perpendiculararem erigo, vtrinq; satis productam, indeq; circini Lunæ diametrum referentis, pedem in R sistens, cum altero punctum L, & hoc in lineā A T signo. Mox ē centro A per L vtrinq; circulum qui perpendiculararem a dextro latere in puncto N, in sinistro autem in puncto K contingit, delinio. Punctis autem K & N circinum immittens eum, qui Lunæ diametrum exprimit, circū N literam circulum describo, principium Lunæ deficientis dantem. Patet enim vbi Luna a terræ vmbra obuelari incipiat. Eodem modo alium orbiculum circum K literam finem eclipsis illius significentem, duco. Quo peracto liquet denuo, quomodo Luna a N per M vsq; ad K transferit. ¶ Quicquid autē hucusq; super eclipsis Caesarea dictum fuit, hoc totum in sequenti figura luce clarius oculi tedocere possunt.

QUOMODO COLOR ECLEIPSIS LVNAE sit praefigendus, Regula vniuersalis.

Quantitate eclipsis perspecta colorem eiusdem duplici ratione, Latitudinis scz & Argumenti veri praefigio. Latitudinem enim siue meridionalis, siue septentrionalis illa sit, in tabula sequenti prima considero, iuxta quam illico eclipsis colorem ad vtotum deprehendo. Vt in

CAESAREVM

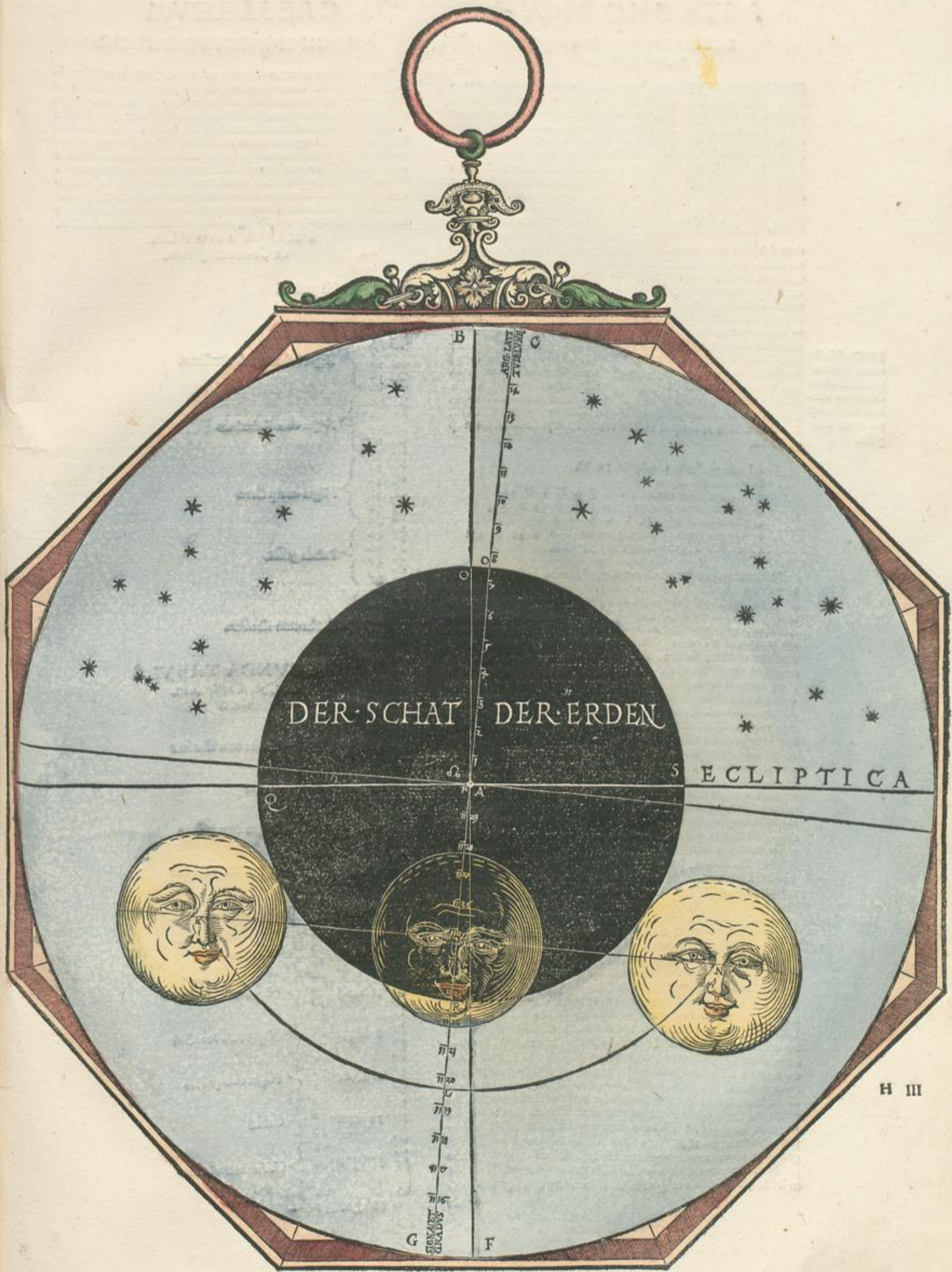
Vt in deliquio Imperatorio, latitudinem 29 minutorum in tabula resummo, qui tamen numerus, quoniam tabulae non inest, proximum ei 28 videlicet deligo, iuxtaq; colorem scriptum, qui niger & rubens offertur, pro quaesito excipio. Argumentum vero in secunda tabula lustranti, color distantiae quam efficit Luna cum terra, cognoscitur. Vt in exemplo eodem Imperatorio, vbi Argumentum Lunæ verum Sig: 9 gra: 22 m 59 obtinet, quæ Signa, gradus, & minuta per secundam tabulam requirenti non integra, sed Sig: 9 gradus 15 reperiuntur, 22 ergo gradus eō quod 15 superant, colorem Griseum designant. Hæc exequuto restat colorum mixtura, qua commode peracta, verus eclipsis color constabit. Quam rem si absolutius desyderas, colores huiusmodi pictorū more commisceto, & rem ob oculos habebis.

PRIMA TABVLA de Colore eclipsisum.

MINVTA LATITVDINIS LVNAE	0	}	Nigerrima,
	2		
	4		
	6		
	8		
	10		
	12		
	14		
	16		
	18		
	20		
	22		
}	24	Nigra habens in se viredinem.	
	26		
	28		
	30		
	32		
	34		
}	36	Nigra cum Rubedine.	
	38		
	40		
	42		
	44		
	46		
}	48	Nigra cum pallore.	
	50		
	52		
	54		
	56		
	58		
}	60	Grisea cum albedine.	
	60		

SECVNDATA TABVLA de Colore eclipsisum.

SIGNA, ET GRADVS ARGVMENTI VERI LVNAE.	0 Signū	0	}	Ruffa
	1 Signa	10		
		20		
	2 Signa	30		
		10		
	3 Signa	20		
		30		
	4 Signa	10		
		20		
	5 Signa	30		
		10		
	6 Signa	20		
30				
7 Signa	10			
	20			
8 Signa	30			
	10			
9 Signa	20			
	30			
10 Signa	10			
	20			
11 Signa	30			
	10			
12 Signa	20			
	30			

DER SCHAT DER ERDEN

ECLIPTICA

H III

ASTRONOMICVM

ECLEIPSIS FERDINANDI
in plano figuratio.

Actenus Imperatoris exemplo propo-
sito Luna transitum infimum, id est,
quomodo partem vmbrae inferiorem
Luna conspicua perambulauerit, superā
autem sui partem occuluerit. Nunc
autē Regio diuersum exponemus, scē
qui Luna inferam faciem obscuret, su-
periori vero luceat, summam vmbrae
peragrans, Zenithi versus inclinata.
Adeo per omnia, & a vertice, vt pro-
uerbium habet, vsq; ad calcem huius
libri hae duo Caesarum exempla, vi-

dere fuit, sibi ipsis alternas vices porrigentia, ita, vt quodecunq; alte-
ri deesset, alteri adesset. Neq; enim quicq; hoc modo intactū seu
indictum hucusq; de rebus propositis est. Annum 1503 conside-
ranti, quo natus Rex FERDINANDVS est, deliquium Lunae
nullum offertur, nocturnū, quare retro eunti, conceptionis ad diem
(quoniam & hoc temporis cum natiuitate componendum est) rectē
in medio conceptionis & natiuitatis temporum, eclipsis Lunae con-
tingere potis, 15 videlicet Octobris die, anni 1502 deprehendi-
tur. Nunc secundum praecpta enuntiatorum priorum, veri pleni
lunij tempus inquirenti, medietas huius defectus, id est, spacium il-
lud, quo amplissimum esse solet, die praedicto hora 12, minuto 11
pomeridianis, Ingolstadiensi meridiano conueniens euenire liquet,
Horologio idem Medinensi collaturus, subtrahet horam 1 m 12,
& hora 10 m 59, tempus vltimo verificatum prodibit, Hac in op-
positione.

Quādo in
vtero matris
primū se osten-
derit 40 die-
bus fuit in vte-
ro ante eclip-
simum.

- ¶ Luna gradum 1 minuta 32 v.
- ¶ Sol vero oppositum tenuit.
- ¶ Argumentum verum Solis, 5 4 0 2 m 12.
- ¶ Argumentum Lunae verum 5 0 0 15 m 33.
- ¶ Verus locus Capitis, 5 0 0 21 m 9.
- ¶ Argumentum latitudinis verum 5 0 0 10 m 23.
- ¶ Latitudo Lunae Minorum 55 fuit.

Planum modo velut antea paretur, vbi lineae orthogonales sese
in puncto A diuidentes, pingantur. Latitudinis Argumentum
Signi nullius cum sit, punctum C ex figura quae vocatur disposito-
rium, transferatur huc, lineaq; A C G quae superius a B dex-
trorsum vergit, producat. Hinc Solis Argumentum in limbo se-
midiametrorum extimo quærat, eidemq; filum, quod in circulo
varitatae vmbrae, secunda 42 amputat, ea quae seorsum referuan-
da erunt, superimponatur. Per Lunae postea argumentum verum
idem ducatur filum limbo in extimo, quo perseverante immoto,
circinus ex centro A tendatur in B, & sic extensus Lunae semi-
diameter dicatur. Extensione illa seposita, alter circinus in B fi-
xus, vsq; in Q protendatur, quod quidem circini interuallum, vmbrae
semidiameter esset, nisi adhuc variantē vmbrae 42 z prius
collecta ostenderent, ea propter Q R linea in 60 z scindi, &
42 z versus R, a Q ordiendi, circinus applicari, debent.
Ille siquidem circinus vera semidiameter vmbrae vobatur. Ea cum
circini intercapedine post hac ex centro A plani tui circulus deli-
neatus vmbrae terrae, eam quae transeuntis Lunae tempore, huiusue
oppositionis momento sit, declarabit. Argumentum quoq; latitu-
dinis videatur in dispositorio dicto sic, Circinus in A fixus, Ar-
gumentum vsq; latitudinis porrigatur, interspitiū circini plano in-
feratur, ita, Pedum vnus in A lineae A C figatur, secundusq; cū
M litera notetur. Postea circinus semidiametro Lunari conueni-
ter diductus, resumatur, cuius pes, alter in M sistatur, cunq; al-
tero circulus M P, qui corpus Lunae representat, circum scriba-
tur, quo facto patet, quemadmodum Luna ab vmbra velari solet,
Circinus insuper in O fixus, punctum versus C signet, cum L
litera notandū. Ex M vero deinde perpendicularis surgat, vtrinq;
longiuscula. Circinus pede firmato in A vno, cum alio adusq; L
prodeat. Distantia illa circulum vtraq; ex parte scindentem lineam
perpendicularē in punctis K & M, describat. Circum puncta
K & N Lunae quoq; magnitudo sicut factum est iuxta M pun-
ctum exprimat. Hys enim peractis ob oculos patet, qualis sit
Lunae per vmbrae traiectus. Quot punctorum vero sit obumbra-
tio noletur diuisa M P linea 6 in partes, hoc enim facto, quot
inter P & O portiones contineantur, palā erit. ¶ Hoc in plano
cui nomen Dispositorio fecimus, eō quod circini operam praepa-
ret & disponat, idoneamq; defectibus luminarium plenē exequen-
dis, reddat, lineas quasdam parallelas deduximus, ideo vt videas
quomodo Luna variē vmbrae permeet. Tametsi autem puncta
M & K longius, M N vero vicinus quiddam ab ecliptica sepa-
rati desiderent, ita vt obliquum cum C M A lineam constituent,
grauioris tamen negotij foret, quam vt huic loco conueniret hoc
prestare, Caeterum in sequentibus idem cumulatius perfectiusq; suo
in loco, quem simulac magis idoneum fuerimus nacti, praestabitur.

Regij

CAESAREVM

REGII DEFECTVS COLOR.

Regij defectus colorem bifariam velut ante Caesatis condices, se-
mel hunc in modū, Luna quae obtinuit latitudinē minorū 55 cū
hīs primā ingrederis tabulam, iuxtaq; eadē 55 minuta colorē Gri-
seum vna cū albedine signatū, eclipsis colorē esse affirmas, Sed distan-
tia quoq; Luna a terra consideranda est hic, quanto enim vicinior tel-
luri Luna est tanto apparet atrior obscuriorq; id quod in augis oppo-
sito existenti accidit, sicut in auge epicycli vera existens, remotissima a
terra dicitur. Quocirca Argumentū Lunare perspicendū, Signorū 6
cū 15 m 33, quod in secūda tabula requisitum colorē nigrū viri-
demq; significat. Has ergo duas colorū species miscenti tibi prom-
ptum animaduertere est, quae nam mixtura super sit, cuius deliquiū pre-
sens extiterit. Sic ergo omnib; ages deliquiorū inueniendis coloribus.

PRIMA TABVLA de Colore eclipsisum.

0	
2	
4	
6	
8	
10	
12	
14	
16	
18	
20	
22	
24	
26	
28	
30	
32	
34	
36	
38	
40	
42	
44	
46	
48	
50	
52	
54	
56	
58	
60	

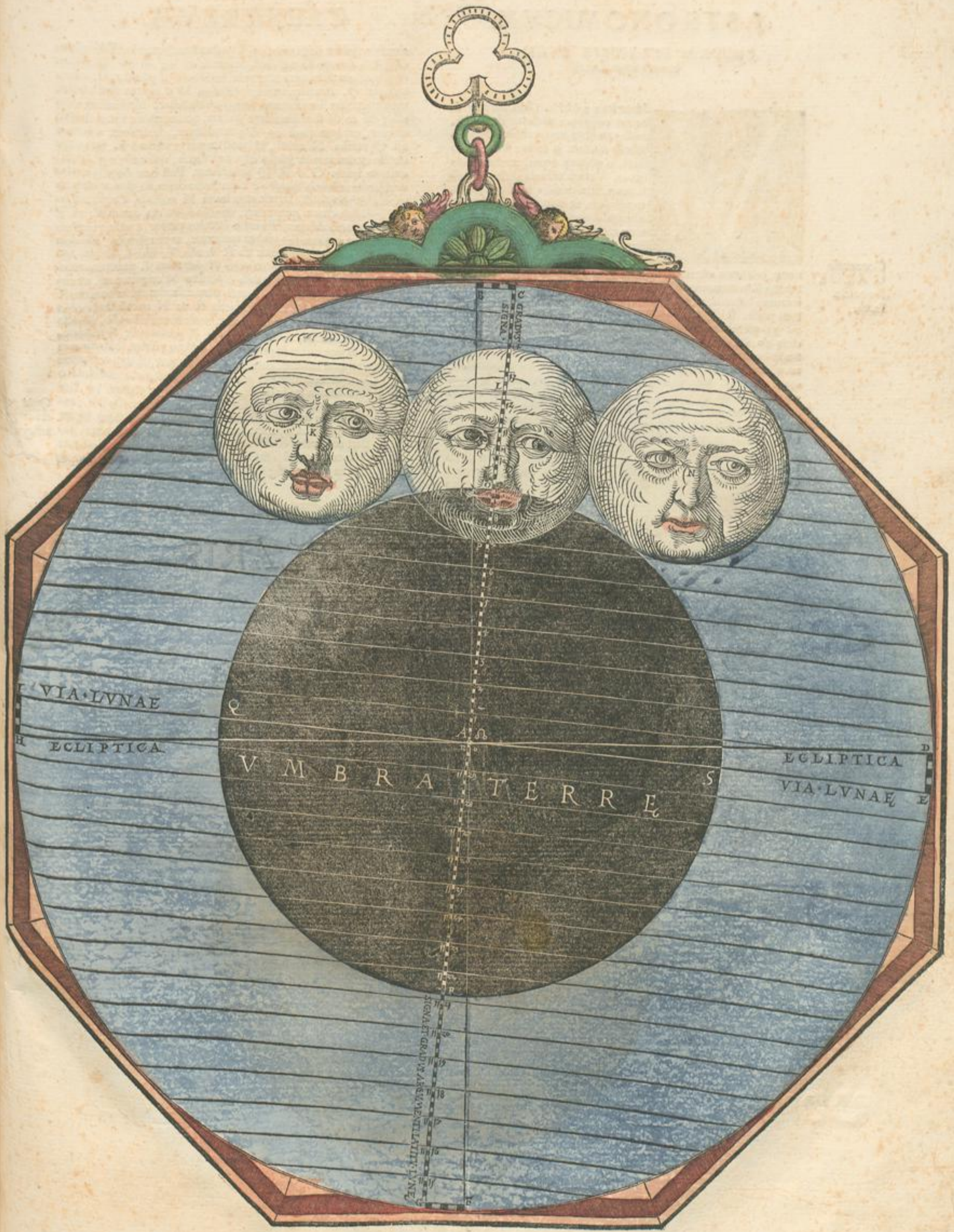
MINUTA LATITVDINIS LVNAE

Nigerrima
Nigra habens in se viredinem.
Nigra cum Rubedine.
Nigra cum pallore.
Pallida grisea.
Grisea cum albedine

SECUNDA TABVLA de Colore eclipsisum.

0 Signa	0	Ruffa
	10	
	20	
1 Signa	30	Grisea cum albedine
	10	
	20	
2 Signa	30	Grisea
	10	
	20	
3 Signa	30	Nigra cum pallore
	10	
	20	
4 Signa	30	Nigra cum rubedine
	10	
	20	
5 Signa	30	Nigra cum viredine
	10	
	20	
6 Signa	30	Nigerrima
	10	
	20	
7 Signa	30	Nigra cum viredine
	10	
	20	
8 Signa	30	Nigra cum rubedine
	10	
	20	
9 Signa	30	Nigra cum pallore
	10	
	20	
10 Signa	30	Grisea
	10	
	20	
11 Signa	30	Grisea cum albedine
	10	
	20	
12 Signa	30	Ruffa

SIGNA ET GRADVS ARGVMENTI VERI LVNAE.

ASTRONOMICVM

FIGVRA ECLEIPSIS PLANA coronationis Caroli.

Coronatio
CAROLI
Bononiae
facta,

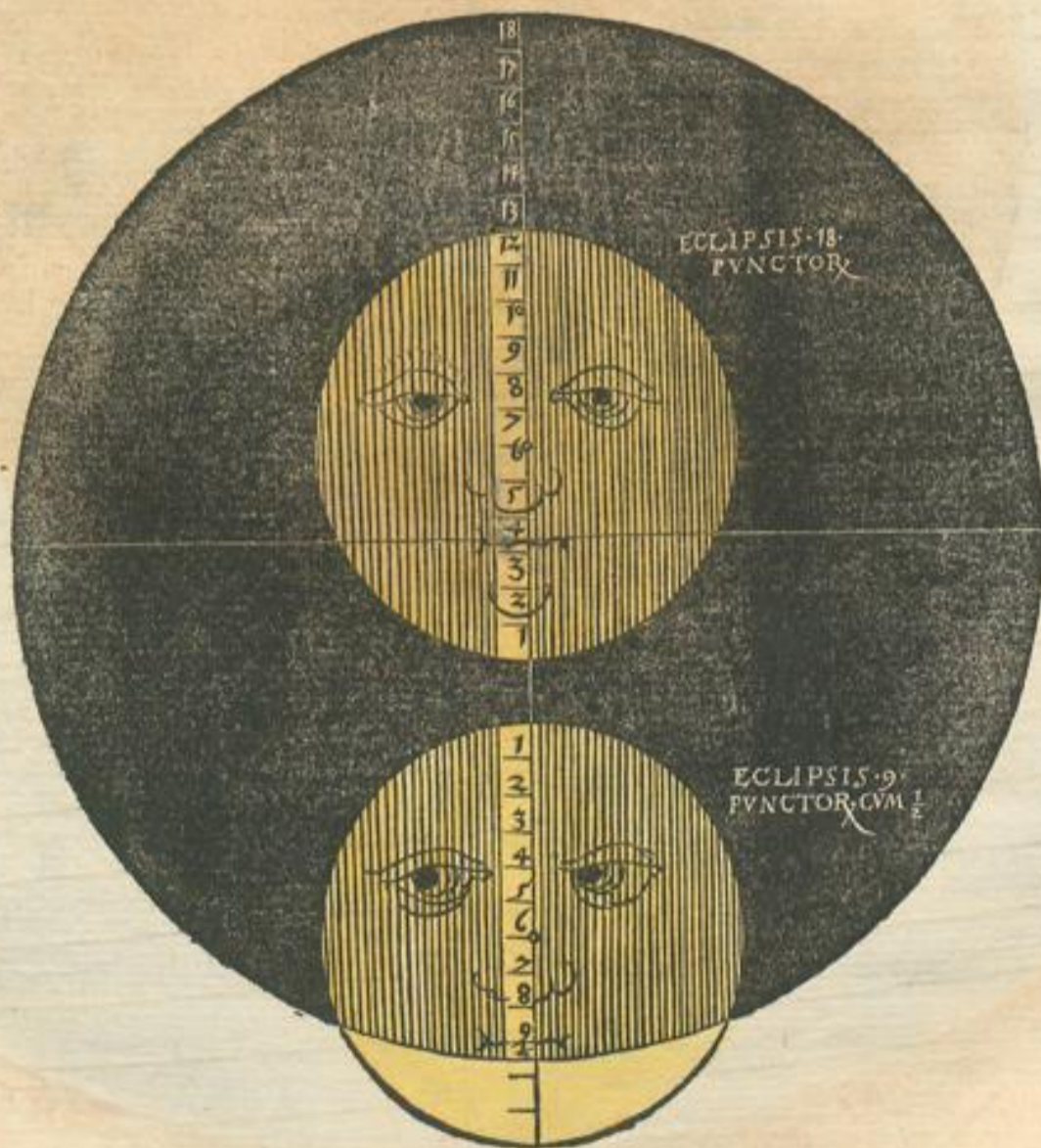
Idcirco itaq; michi iam satis superq; vniuersas eclipsis rationes declarasse, adeo, vt nullam non quilibet per se qualicunq; tandem sit forma statim agnoscere, in planoq; depingere ob oculos queat. Verum adhuc amplius nequid summæ fidei deesse quis dicere possit, coronidem, vt dicitur, siue appendicem adhuc adicere aliquam voluimus. Annum coronationis (quæ Bononiae Italiae vrbe, dubium, an potentia, an omnigena doctrinarum copia præcellentioræ, celebrata est) nunq; non memorabilem CAROLI Imperatoris Romanorum Quinti, annum scilicet 1530. Hunc per instrumentum lustranti mihi, apparebat 6 Octobris die defectus Lunæ fieri posse. Relegenti igitur oppositionis momentum. Hora 12 m̄ 31 meridiano Ingolstadtienli quadrans, Bononiensi autem, additis 10 m̄, (quoniam orientior tot minutis Bononia est Ingolstadio) offerebatur. Tempore oppositionis veræ diebus non æquatis oblato, motus insuper eclipsis habendæ necessarii quæsitii sunt, quales fuerunt. Verus locus δ 22 α 44 m̄ ν . Verus locus δ 20 α 4 m̄ π . Argumentum Lunæ verum δ 4 α 15 m̄ 19. Argumentum \odot δ 3 α 27 m̄ 18. Planum ad hæc, seu Papiaceum, seu ligneum malis, præponens, orthogonales duas in centro A coeuntes, erigo. Argumentum latitudinis principio videt, δ 6 & graduum aliquot, iccirco à puncto F, vt dictum est, lineam rectâ M A T vocatâ duco. In instrumento semidiametrali, Solis Argumentum, quod est, δ 3 α 27 m̄ 18 cum filo signanti circulus

CAESAREVM

circulus vmbre varietatæ 40 ζ ostendit reseruanda. Filum deinceps Argumento Lunæ vero, Signis 4 α 15 m̄ 19 supercelsum intercipit circulum areæ nigrantis, internum in puncto M, externum in O, Accipienti iam distantiam M à centro instrumenti, vera quantitas semidiametri Lunaris exhibetur. Interuallum vero inter M & O semidiametros vmbre, quo tempore Luna transit, dicitur, excepto quod 40 ζ prius habita, subtrahere oporteat ab O versus N eunti, id quod euenit in puncto L. Intercepto illa circini iam in plano circulum faciat, qui vmbre quantitas cum sit, literis O S R Q inscribatur. Post hæc Argumenti latitudinalis distantia sumpto è dispositorio dicto, in plano quoq; ab A centro incipienti extensa, cum litera M notetur. Corporis Lunæ, semidiametrum quæ refert, dimensio resumpta, circulum, A P ex M puncto disignet, illa enim circulus veram Lunæ quantitatem, Lunæ inquam sub vmbra contentæ, verè ostendit. Eandem igitur semidiametrum Lunæ ab R versus T, fini L literam apponens, extende. Ex centro vero A per idem L punctum circulus fiat. Perpendicularis itidem è puncto M erigatur, ita, vt circulus ille iam ductus ex A centro perpendiculararem in punctis R & N contrectet. Ex eisdem punctis R & N circuli Lunæ quæritatem repræsentantes, describantur, vnde manifestum fit, quando Luna ab N ad M, & ab M vsq; in K promoueat, & remotius quiddam in fine quam in principio ab ecliptica distet. Hic vsu cum veniat, vmbra latissime corpus Lunæ obtegere, dictum vero prius fit, 12 ecliptices saltem esse puncta, idem repetere in præsentia cogimur. Res autem ita se habet. Quoties videtur vmbra 12 Lunæ sectiones excedere, metienda est, quot punctis excessor fiat, proportione Lunaris dimensio seruata. Cum autem præsentis figura vmbra 6 partibus superare Lunam doceat, 18 punctorum defectus fieri censendus est. Hoc autem sic intelligitur, non Luna tot punctis constet, sed si tot constaret, eam obnigrari ab vmbra posse, quæ res in præsentis figura ob oculos ponitur.

Quid per
cta
telligenda

FIGVRA EXEMPLARIS SEQVITVR

CAESAREVM

ENVNCTIATVM VICESIMVM OCTA.

Cuncta quae hactenus fuere de obscuracionibus Lunae prodita, diuerso à praecedentibus, succinctiori tamen expeditione operi exequi.

LN prioribus ostensum est, quomodo Lunarium defectuum puncta circuli ope inueniri queant. Illic enim umbra terrae in plano, corpusq; Lunare super eadem exaratum, puncta oculis manifeste quotquot eclipsis circumscribitur, sese exposuerunt. Hic autem in praesenti instrumento quinq; simul citra circini opus omnia, solius dumtaxat vnionis vsu adhibito, consequi facilius, promptiusq; dictu licet. Quorum primum est id, quod iam dixim?

puncta scz defectualia id est, partes obscuracionum duodecimas adamussim contueri. Secundum, quamdiu Luna sic obscurata perduret, id est, per quot horas, quot minuta, seu horum alterutrum in tenebris, quod alij moram appellant, versetur. Tertium quot horarum & minutorum spacium inter eclipsis principium finemq; eiusdem vniuersalem (si modo vniuersalis sit) siue ad medium vsq; intercedat. Quartum in quomam gradibus & minutis, portione hanc, quae alias duratio dimidia vocatur (quam videlicet tempus casus, sic enim loquuntur Astronomi, & morae dimidia coniunctio, constituant) peragat. Quintum est, via vel transitus, id est, linea illa, quam traiectu suo per tenebras Luna efficit, eandem enim praesens quoq; instrumentum, multo consumationem, quam praecedens ostendit. Hoc itaq; organo fruiturus, verè iam enumerata quinq; si ne dubio deprehensus qui est, agat primum omnium, vt tempus verae oppositionis, Solis & Lunae gradum, Solis Lunaeq; Argumenta, Lunae nouissimè latitudinem, stata, vt sic loquar, omnia, id est, certis temporibus constituta, colligat. Haec enim praeter, in praesens nullo opus fore sibi crediderit. Quam meo quidem iudicio proximè adhuc via sit illa, vt per instrumentum draconibus variegatū, primo de eclipsis euentu, quae possibilitas aliàs dicitur, periculum fiat, eodem qui praecedit die, & illo qui sequitur, pariter examinatis, veris enim vtrorumq; dierum locis, meridianis scz cognitis, locis inquam Solis & Lunae, neminem fugere puto, quas intra meridiem oppositio proposita sese insinuet. Haec te ad vnguem sic animaduerta, motus deinde Luminarium diurnos meridiis ab vtriusq; sumptos collige, per motus diurnos postea horam oppositionis verae enunctiati 26 auxilio, vel alia, qua doctus es ratione, venate, Hora verae oppositionis agnita, Solis Lunaeq; loca certa per Signa, gradus & minuta inquire, Argumentumq; verum Lunare ex eisdem vna cum latitudine Lunari, Solis itidem Argumentum verum iuxta. His collectis, nihil in vniuersum operaturo defuerit, tametsi nihil Solari Lunariq; loco, hic opus sit, praeter Argumenta Solis & Lunae, Latitudinemq; eiusdem consideratā. Argumentis Lunae & Solis habitis, latitudineq; eiusdem, mox in superiori limbo à B versus C Signa, gradus & minuta Argumenti Solaris, si minus est 6 Signis, si vero maius, in interiori limbo à C versus B inquire, Argumenti Solaris loco inuento filum impone, immobileq; sic retine. Post haec Signa gradusq; Argumenti Lunaris in lineis F G vel D E venate, Filum mox ex puncto S vna cum margarita super Argumenti Lunaris locum in linea F G vel D E rectifica, circumducens eundem, quoad margarita Solaris Argumenti filum tangat, tactum illum cum altera margarita, in filo A pendente signato, inuariatamq; margaritam A custodi.

¶ Iam, an Luna obscurata sit, & per quot puncta obumbratio fiat scire laboras, age filum A super minuta latitudinis arcus H I, & margarita in H I N O area indicat quot punctis & minutis Lunae obscuratio fiat, Margarita si Arcum nigram illabitur, vniuersalis defectus praedici potest, licet etiā tanto vniuersali maior, quanto profundius in sidet.

Secundus vsus ¶ Minuta insuper Latitudinis dicta, in arcu I K cum filo A nota, quod dum sit, horas minutaq; dimidiae Lunaris morae in area I K O P margarita ostendit.

Tertius vsus ¶ Filum deinde vbi est latitudini Lunae superpositum in arcu K L tum in area K L P Q minuta ab vnione sceta, si qua horam ultra sunt elapsa, vel minuta tantum, totalem vsq; ad obscuracionem, si modo totalis fiat, apparent. Verum si non totalis sit, interim tamen ab initio medium vsq; eclipsis, eadem cum minutis, vel minuta tantū (quae ambo, vt vocant, tempus casus sunt) ostenduntur.

Quartus vsus ¶ Margarita si incidit aream K P T V, tunc tempus casus horae vnus minutorumq; aliquot semper videtur. Quod si margarita lineam vltra T V, versus L Q porrigitur, tunc minuta tantummodo per Ziffras signata, indicat.

Quintus vsus ¶ Motus Lunae tempore dimidiae durationis sic cognoscitur Latitudinis minuta in arcu L M perquiruntur, quae sitis filum superponitur, quo superposito margarita in area L M Q R minuta motus Lunae quotcumq; à principio defectus vsq; ad medium eiusdem peregerit

ASTRONOMICVM

gerit (dimidia autem duratio tempus hoc dicitur) manifestissime oculis exponit. Illud iam in genere propositum omne, specialius exempla elucidabunt. ¶ Repetitur est identidem hactenus, Diuum CAROLVM anno 1500 genitum esse, visus insuper eiusdem anni dies 5 Nonembris defectus possibilitatem in se comecti, quae res tametsi satis superq; manifestata sit, adhuc tamen enucleatius eandem repetemus. Antea demonstrata est ratio duplex, per quam & horae & minuta oppositionis cuiuslibet haberi poterat, Vna quae ex motu diurno, eo tamen duplici, id est, duorum dierum id praestitit. Altera per instrumentum coniunctionibus oppositionibusq; deputatum, suo in loco & enuntiatio idem perdocuit. Praeterea latitudo Lunae inuenienda ceu sit, non modo oppositionis, verum etiā omni tempore, loco Lunae vero, capitiscq; draconis praehabito, doctus es.

Hoc vero in loco adhuc opus est Solis & Lunae Argumentis ad vniquem aequatis, & latitudine lunari, quae tria si habeas, omnia te habere scias, quibus cū si cetera absolueris eiusmodi ordine sunt obuentura.

¶ Tempus oppositionis, Dies 5 Hora 13 M 52 Nonembris tempore aequato.

- ¶ Locus ☉ verus, 23 gradus 22 M m
- ¶ Locus ☽ Verus, 23 gradus 22 M 8
- ¶ Argumentum ☉, 5 4 23 M 29
- ¶ Argumentum ☽ Verum, 5 9 gra: 22 M 59
- ¶ Argumentum latitudinis ☽, 5 11 24 M 39
- ¶ Verus locus ☽, 5 1 28 M 43
- ¶ Latitudo ☽ Minuta 29.

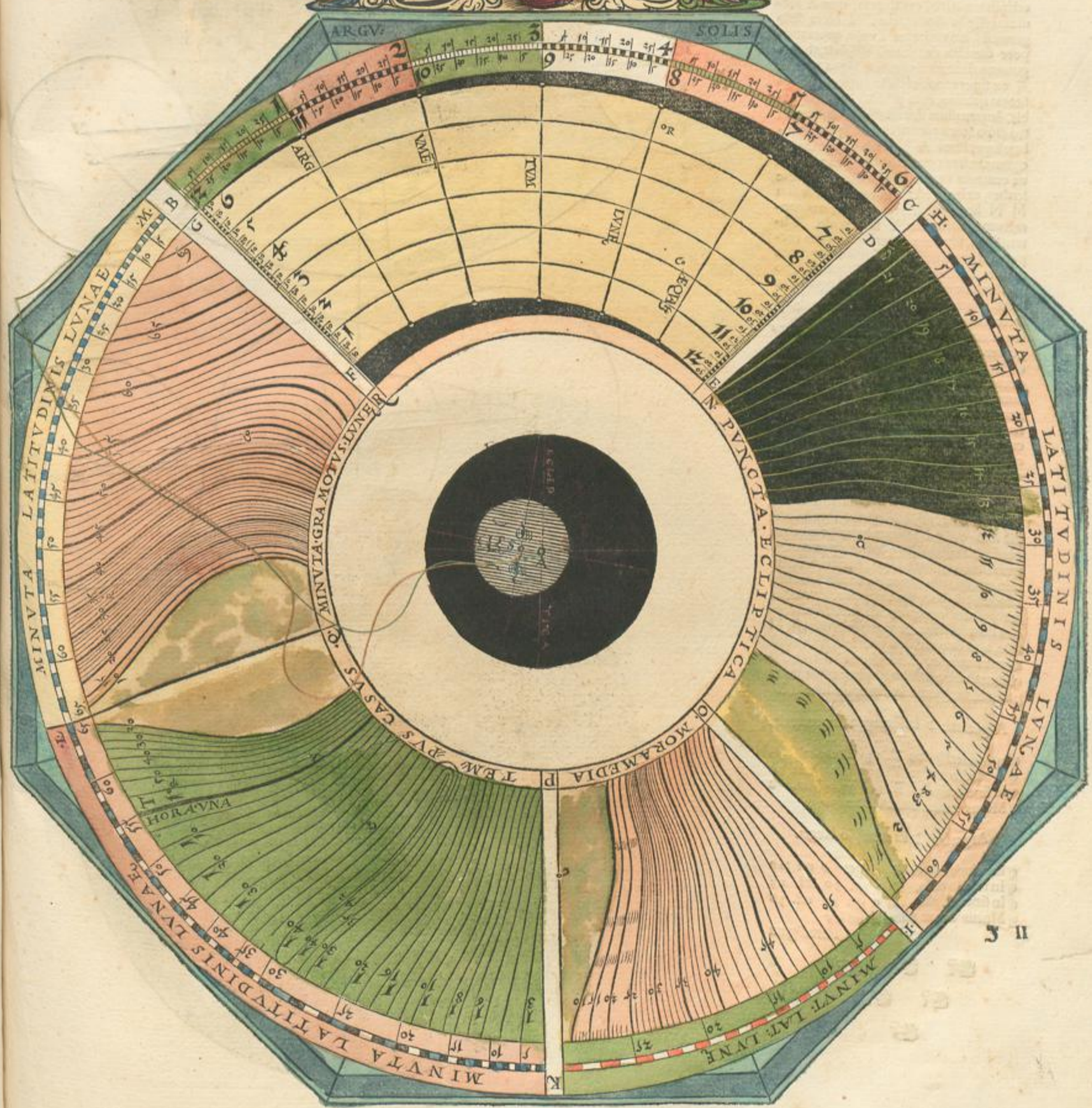
Argumento Solari, Lunariq; similiter latitudine Lunae perspectis iamq; ad manum paratis, instrumentum sequens accede, & Argumentum primo Lunare verum, quod est, Signorum 9 22 M 59 in linea D E, suspensorio Armille contiguo, quaerito, inuento filum S, quod vicinum literae A est, superintende, & margaritam Argumento Lunae iam enumerato applica, Alterum deinde filum ex A puncto demissum, Argumento Solari, 5 4 23 M 39 in arcu B C superpone, quod sic immotum sinistra retineat, dextra vero filum S circumducito paululum, & videbis illud in C puncto, filum A dirimere, quem in locum margarita fili A ponitur, & sic margaritam pro vsu reueris. Post hac in arcu H I Lunari latitudinis minuta, quae sunt 29 numerata, numeratis filum A superpone quod superpositum in area N H I O puncta 10 in quot Luna obscuratur (scz autem totius corporis Lunae partes sunt) ostendit, idem vero punctus, cum C quoq; litera notus est. Tempus Lunae tenebris inclusa, quod moram dicunt, hoc in loco querendum non est, cum puncta 12 vnio nondum plenè assequatur. Esto autem, vt quis per obliuionem morae tempus venetur, superq; 29 minuta in arcu I K filum extendat, nullum tamen tempus morae occurrerit, margarita extra lineam tempus hocce significatam lata, cuiusmodi quidpiam hoc loci C punctus refert in linea K P scriptus, planè enim iam vaticat, nec vllam moram, vt ob oculos est, indicat. ¶ Filo autem 29 minutis in arcu K L inducto, vnio horam 1 minuta 35 ostendit, id quod tempus casus (& quia defectus hic mora caret) dimidia etiā duratio vocatur. Quoties autem margarita aream K P T V incidit, sciendum est perpetuo vniam horam addendam minutis, quae hora subinde cum Ziffra 1 additur. ¶ Postremo filum quoq; in arcu L M 29 minutis infer, & margaritam 49 minuta, eadem cum C coram notata, videbis abscondere, tempus scz quod à principio vsq; ad medium deliquit Luna perfecerit. Iam si durationem mediam eclipsis, medio surripis, principium defectus, hora 12 M 17 relinquatur. Quod si totidem, id est, dimidia durationem, principio defectus adieceris, finem eiusdem, qui est, 15 horae 27 M habueris, Hoc igitur modo, omnia in defectu cognoscenda quae sunt, consumatissimè noueris.

¶ Exemplū aliud. Eclipsis illa quae sub tempus, quo FERDINANDVS Rex dimidiam in vtero moram ferè transegerat, accidit anno 1502, die Octobris 15, hora 12 M 11 post meridiem, Ingolsta diensi horologio quadrans, meridiano autem Medinensi conuens, ad hora m, 10 M 23, medio scz euentus tempore intelligendo, haec visus est. Locus hic Lunae verus erat 1 gra: 32 M 8. Locus ☉ gra: 1 mi: 32 m. Argumentum ☉ 5 4 gra 2 mi: 12. Argumentum ☽ verum Sig: 6 gra: 15 mi: 33. Verus locus ☽ Sig: 0 gra: 21 mi: 19 Argumentū latitudinis ☽ Sig: 0 gra: 10 mi: 23. Latitudo ☽ mi: 55 Septentrionalis. Haec vbi collegeris, principio Solis Argumentum in arcu B C, Lunae vero in linea D B iuxta, secundum haec enim duo, vnio ordinatus punctui R innitetur. Nunc cum filo & margarita si, vt prius demonstratū est, agas, singula cum litera R signata sese, huiusmodi vt subscribuntur, tam in horis quam minutis, expressa offerent.

- ¶ Puncta ecliptica 3 quasi,
- ¶ Mora media non est, quia partialis,
- ¶ Tempus Casus minuta 56
- ¶ Dimidia duratio, hora 1 minuta 52
- ¶ Motus Lunae tempore dimidiae durationis mi: 34

CAROLVS

Exemplū
gis FERDINANDVS

II 5

ASTRO.CAESA.

ECLIPSES CAROLI & FERDINANDI Caesarum.

OC etiam in loco Quo modo viam Lunæ depin gas, aliter q̄ antea docere placet. Figuram defecti uam simulac corpus Lu nare in pla no descripse

ris, & in eadem Lunaris Argumentum lati tudinis, quod distantiam representat Lu næ ab vmbrae centro, (maximo videlicet eclipsis tempore) existentem, quæ & me dium eclipsis dicitur, cum M litera desi gnaueris, mox motum Lunæ, quem tem pore dimidiæ durationis absoluit, ab Ar gumento latitudinis demes, Signa gra. & M ex subtractione relicta, rursus in dispo sitorio quæsito, cum puncto quodâ signa bis. Interuallum deinde puncti huius a cen tro dispositorii cum circino acceptum, vm bræ super lineam A M L in A centro inci piens, inferes, quod ab M, quacumq; si tue centrum verius, siue ab illo ceciderit e scribes, ex quo rectam lineam dextrorsum M N lineæ parallélam, vbi duxeris, con tactum eiusdem cum L N circulo, X li tera signa, illic enim centrum Lunaris cor poris est, quod defectus incipientis momen to fuit. Deinde motum D, quem duratio nis dimidiæ tempore habet, Argumento latitudinari defectus medii, iunge. Quo facto, latitudinis Argumentum fini defe ctuali congruens surget. Illud ipsum Ar gumentum in Dispositorio quoq; examina, eiusq; intercapedinem in lineam A M L, circini officio transpone, & eandem cum d puncto nota. Inde lineam rectam M K lineæ æquidistantem sinistrorsum trahe, in tersectionem eiusdem cum circulo L K, cum V litera (centrum enim Lunæ est, quod fini defectus debetur) assigna. Iam circulos circa V & X si describis, circu latione legitima, V vero & X litteras recta connectis linea, verissimum Lunæ per vmbrae traiectionem efficis. Puncta etiã illa duo c & d facilius hunc in modum consequeris, gradum quemcumq; vnum ali quem in dispositorio elige, in quo totidem minuta, quot in Lunæ motu dimidiæ du rationis tempore sunt, numera, secundum tot minuta pedes circini extende. Cir cini deinde sic inuariati, pedem vnum in M siste, alio duo vtrinq; puncta signa, quoru alterum cum c, alterum cum d nota, è quibus duobus pūctis ita præparatis, iuxta prius dicta, parallélæ ducendæ sunt &c.

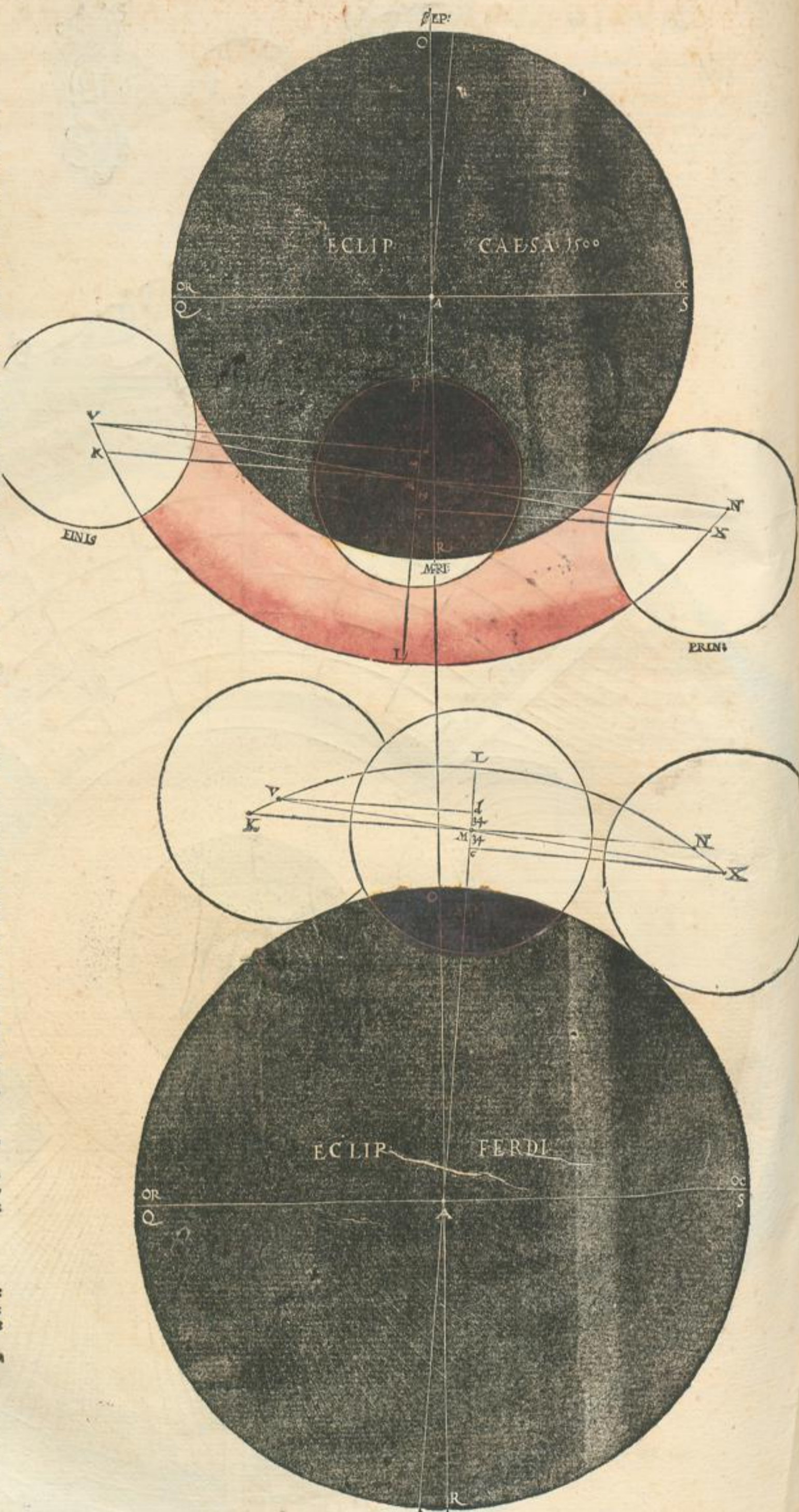
Argu: lati: D in Exemplo Imperatoris.

¶ In prin: eclipsis 5 11 24 mi: 10
 ¶ In Medio eclip: 5 11 24 mi: 39
 ¶ In fine eclipsis: 5 11 25 mi: 8
 ¶ Motus Lunæ minorum 29

Argu: lati: D in exemplo Regis:

¶ In principi: eclipsis 5 0 gr: 9 mi: 128
 ¶ In Medio eclip: 5 0 gr: 10 mi: 23
 ¶ In fine eclipsis 5 0 gr: 11 mi: 18
 ¶ Motus Lunæ minorum 55

Paradigma

ASTRONOMICVM
PARADIGMA TERTIVM

CAESAREVM

HVIIVS ECLIPSIS

PARADIGMA TERTIVM,
Lunaris deliquii esto, Anno 1530 facti / quando Caesarea CAROLO Corona Bononiae imposita, Regia vero maiestas, FERDINANDO Aquisgrani delata est, Rhomani ambo Imperii insignia, fratribus his Imperatoribus dignissima: Hoc deliquium si nuper tradita ratione tractate malis, & transitum Lunae per tenebras, via nuper ostensa, dispicere, ceteraque in defectu considerantur, adamussim cognoscere velis, haec subscripta tibi proponere, qualia sunt.

¶ Argumentum Solis Sig: 3 gra. 27 mi: 18

¶ Argumentū Verū Sig: 4 gra. 15 mi. 19

¶ Latitudo Lunae minorum 14

Pro Solis igitur & Lunae Argumentis, margaritam si direxeris, viamque Lunae recta linea, ut dictum est, iam expresseris, latitudinis Lunaris auxilio omnia haec subiuncta reperies.

¶ Puncta ecliptica 16 mi. 36

¶ Moram mediam minorum 44

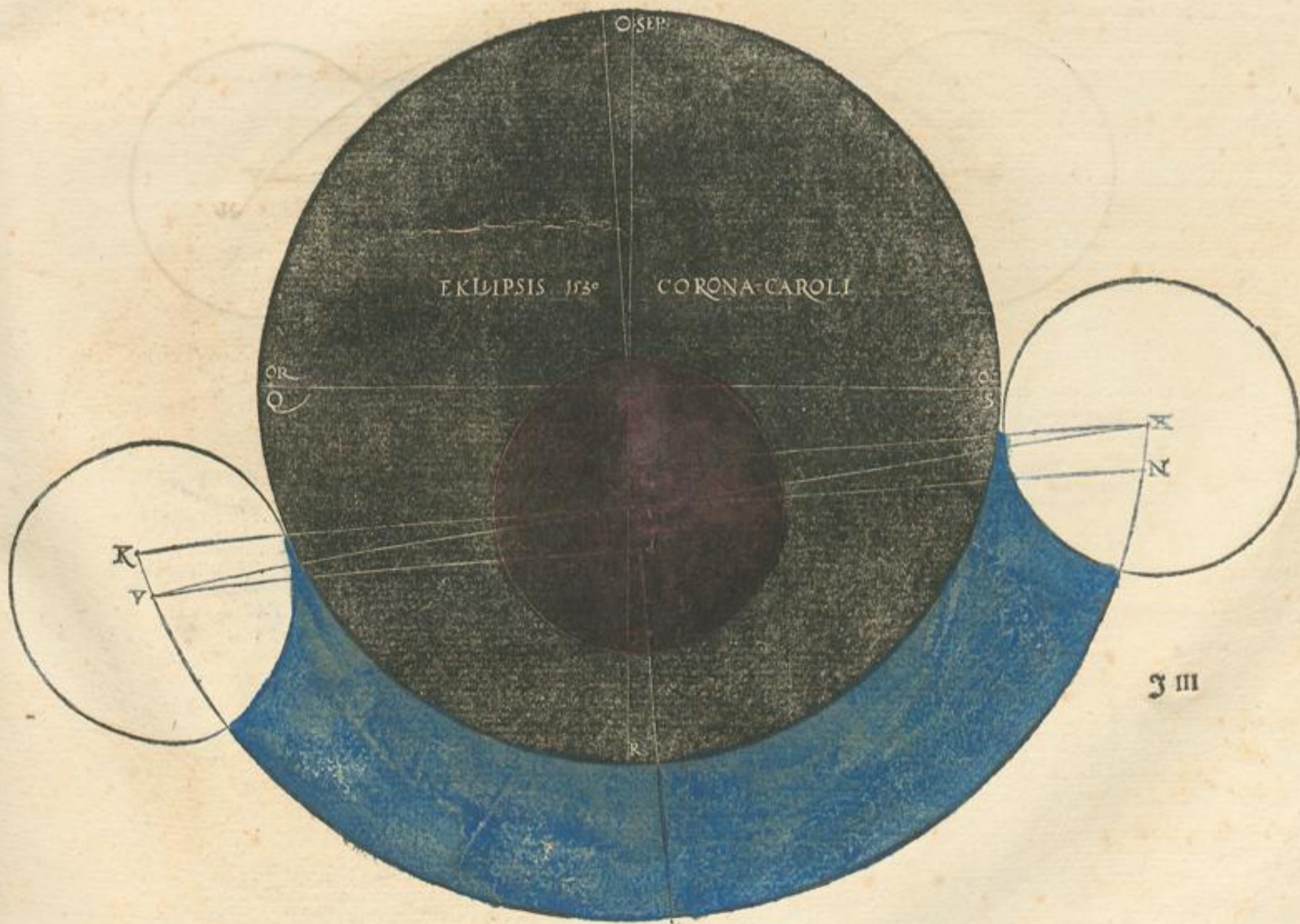
¶ Tempus casus Hor: 1 mi: 8

¶ Dimidiam durationem Hor: 1 mi: 52

¶ Motum Lunae minorum 64

HANC

SVME IMAGINEM

3 m

ENVNCTIATVM VICESIMVM NONVM.

Historiarum ante & post Christi tempora lapsus, eclpsiu exemplis, qualia subiunguntur perfectè emendari posse.

Vo videas penitus quidnam eclpsiu cognitio, virtutis, praestantiae, utilitatisq in se complectatur, aliquot ante Christum exempla, vnde certius quam ex prioribus commodum conspici quaeat, adiungere coactus sum. Nemo ignorat, retum, historiarumq traditores in enumerandis tum mundi, tum vrbis conditae annis, tantum non, vt dicitur, caelo ipso excidere. Qui quidem error quantum tenebratum, ignorantiae, dubij, confusionisq, in omnia historia

iudicanda intelligendaq importet, doctoru esto iudicium. Inde enim fit, vt si cuiuspiam rei, memorabilis saltem, lectorem christianum comonefaciant, quae urbem conditam, aut praecesserit, aut non ita multo post, subsequuta sit, ipsis constare, nullo modo possint. Quod quidem tam grande malum, sola eclpsium cognitio emendare, & in melius vertere potest. Per eclpses enim, omnia certos in annos reduci possunt, Christum praecedentes, non minus, quam sequentes. Historicus autem certum semel tempus rei gestae nactus, reliqua per se, tam ante quam retro elapsa gestorum spacia, colligere valet. Quae omnia exemplis vberissime patebunt.

Insigne lunaris defectus exemplum e Plutarcho allatum.

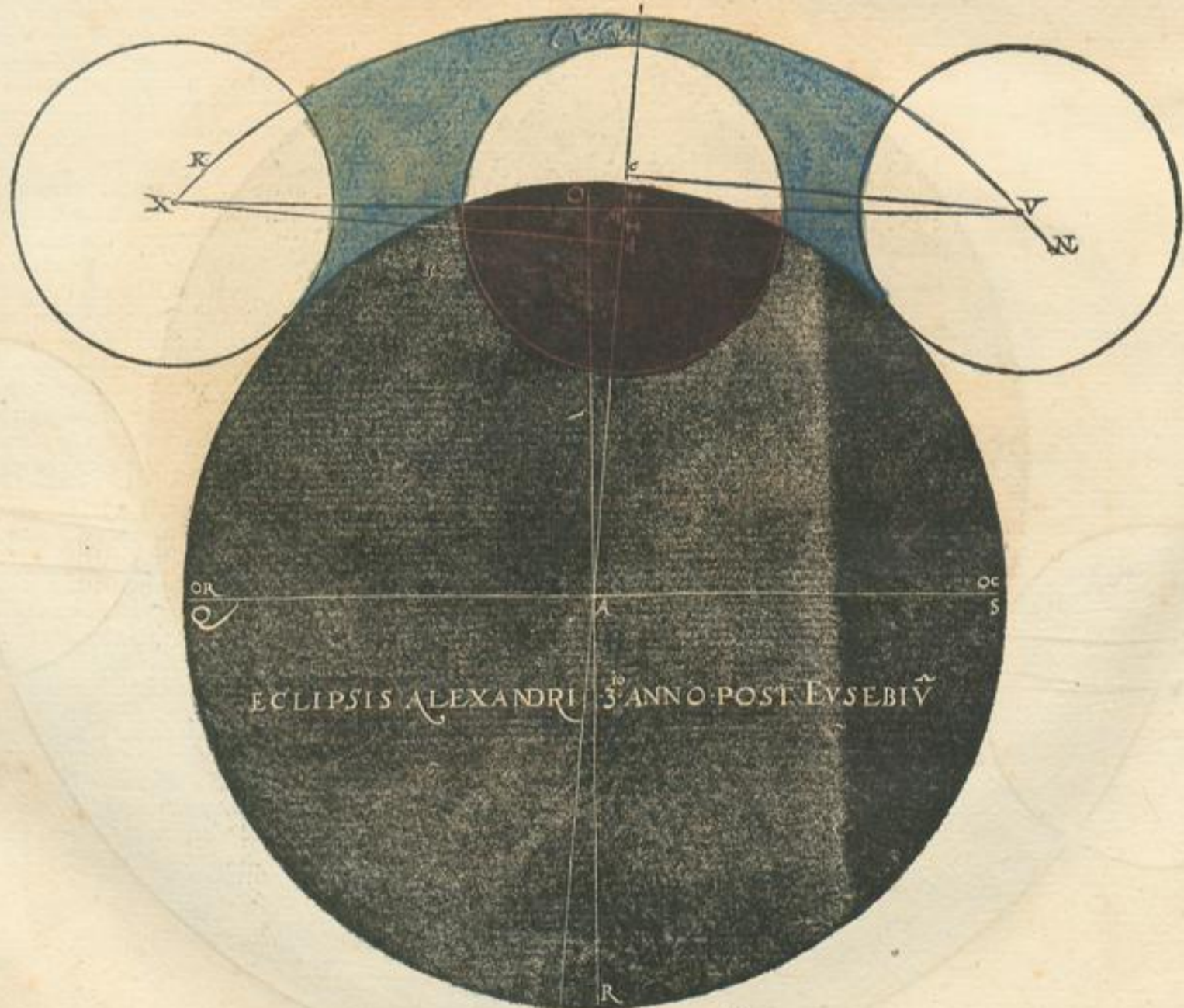
Plutarchus in vita Alexandri autor est, mense lunio, quando Athenis mysteria inchoarentur, Lunam defecisse, anno eodem, quo Alexander Darium Persarum regem vicit. Factum id esse testatur Eusebius septimo regnantis Darij anno. Verum hic dubitatur, quo anno regnum cepit. Eusebius ait anno mundi 4871 Darium debellatum, quare si 4871 dempseris a 5199 (tot enim annos Eusebius a condito Orbe ad Christum numerat) tum 328 relinquuntur. Vnde totidem annis Christum praecedentibus, Darius ab Alexandro vinci debuit Eusebio. Verum id secus multo esse deprehenditur. Esto autem Eusebius, vel Chronographorum alius quisq sit, 18 integris annis, vel retrolapsus, vel 12 anteuctus a vero deuiet, in Darij obitu, (hoc adiecto vno, quod sub Darij mortem anni eiusdem luna defectum mense lunio passa sit) nunq vel vno die errare ego quidem potero, sicut ex sequentibus abunde satis constaturum confido, Eusebianum vero in praesentia

sentia annum, scz 328 intuenti, nulla prorsum eclpsis euenire in lunio, imò compluribus annis, neq prioribus, neq posterioribus vllū incidisse defectū in lunio cognoscis. Verū anno quidē ante Christū 326 corrente & incompleto accidisse Lunaris obscuratio, die vcz 28 lunij palam fit. Eandem igitur, quā Eusebius 328 ante Christū anno contigisse asserat, constat eundem duobus annis integris a veritate declinare. Quam rem qui planē assequi velit, sic aget melius. ¶ Centenarius maior annorum 400 est, Radix coniunctionis Ianuarij 0 & 1 est, dierum 6, ho: 1, m̄ 40. Radix praeterea 0 1 & 13 dies 33, hor. 20, m̄ 15 habet. Quae vbi quis operaturus collegerit, & indices X & Z disposuerit, cumq hys annos perlustrauerit, nullam defectus oportunitatem, praeterquam in anno praedicto 326, vbi draconis Caput, vna cū 0 & 1 28 lunij diem monstrat, reperiet. Sed hoc, si ostenses secundū annos reliquos, scz 75 ultra 400 instituti fuerint, vsuuenire solet. Oppositionē verā oppositionis lustranti, videntur inter mediam & veram oppositionem horae 11 m̄ 25 subtrahenda. Quibus subtractis, oppositio vera in 28 lunij diem, horam 8, m̄ 39 incidere, iuxta caudam draconis conspicitur. Reliqua nūc ad indagandā eclpsim sunt necessaria haec:

- ¶ Argumentum Latitudinis, quod est 5 6 7 m̄ 20
- ¶ Lunae Latitudo m̄ 38 z 15
- ¶ Capitis Draconis motus 5 2 3 m̄ 56
- ¶ Argumentum Lunae, verum 5 8 27 m̄ 22
- ¶ Verus locus 0 1 m̄ 16 25
- ¶ Verus Lunae locus 0 1 m̄ 16 25
- ¶ Aux 0 Signorum 2 gra 0 m̄ 20
- ¶ Argumentum Solis 5 0 25 m̄ 51
- ¶ Umbrae variatio z 3 cum dimidio.

Ex his omnibus eclpsim illam colligis, quae infra depicta est. Nota tamen Ingolstadiensibus apparuit hora 8 m̄ 39 post meridiem, quam qui meridiano vrbs Astiriae Gangamelis, vbi Darius superatus est, conferre velit, horas 3 m̄ 12 in tabula regionum iuxta vrbs nomen reperta addat, & hoc ideo, quia ortui incumbit, tot horis & minutis supra Ingolstadium. Tribus autem horis & 12 minutis Ingolstadio adiectis, hor: 11 m̄ 51, tempus quo Gangameli deliquum hoc visum est, prodibunt. Quod si iuxta enunctiati praesentis doctrinam necessaria defectus quaelibet perquisueris, Lunaeq transitum decenter assignaueris, subornata huiusmodi omnia deprehendes, vt sunt.

- ¶ Principiū Eclpsis Dies 28 hor. 10 m̄ 26 ¶ Puncta 7 m̄ 15
- ¶ Mediū eclpsis Dies 28 hor. 11 m̄ 51 ¶ Casus ho: 1 m̄ 25
- ¶ Finis Eclpsis Dies 28 hor: 12 m̄ 16 ¶ Motus Lunae m̄ 44

Erunt quod in superioribus dixerim, eclipsis nullam in Iunio reperiri, nisi 12 post Eusebium anno, illud sic iudices volo. Duodecimo post bellum Persicum anno, Eusebio auctore, Christi tempora versus, Lunæ quidem deliquium punctorum 6 viginti minutorum, 18 Iunij, hora 11 m 32, post meridiem accidisse. Alfonso vero eundem annum Darij superati ab Alexandro terminum in suis eris statuisse, id quod liquet, vel hoc Argumento, quod ab Alexandri obitu ad Christum annos 311 & 93 dies elapsos asserat. Alexander autem, quoniam 5 ante mortem suam anno, sicut historiae vnanimiter assentiunt, Darium deuicit, quinque 311 connumeranti, 316 redundant. Totidem ergo annis Christo prioribus & completis, iuxta Alfonso, Darius ab Alexandro debellatus est. Sed duodecim anni hii, sunt sequentes & Christo propinquiores, illoque quem Eusebius statuit computo posteriores. Noem autem annis ad Christum Alfonso magis ac ego accedit. Sed quæso cui nam horum potius fidas? Alfonso ne? verum hic suæ computationis rationem nullibi manifestam producit. Eusebio ne? qui historias tam accurata sequela connectit, vt incredibile sit eum posse tot annis, nimirum 12 falli, tribus tamen annis idem Eusebius quoque excidit, quos per incuriam omissos, vt veri simile est, ego dubio procul omni recte cognoui. Proxima enim eclipsis est nostra Eusebio, cum historiae testentur, Darii eclipsis tempore in Iunio deuictum. Quamuis autem Eusebius computator accuratissimus extiterit, nihilominus tamen ab anno vero lapsus est, cum neque illo quem Darij capti annum autumat, neque in duobus sequentibus sed tertio, quem nos cognouimus, deliquium in Iunio eueniat. Sed esto videar Eusebium his velle ab erroribus vindicare curiosius, Alfonso tamen nihil quidquam detractum per ea, quis putet, propterea quod sui computi rationem nusquam alleget. Illud, siquidem a nullo vnquam exactum iri præuidit, satis tutum ratus, si in hoc Ptolomeum sibi ducem præstitueret, eundem quoque rationes suas ab Alexandri Magni obitu numerantem. Mos enim gentibus fuit regum suorum tempora iam defunctorum obseruare, non aliter

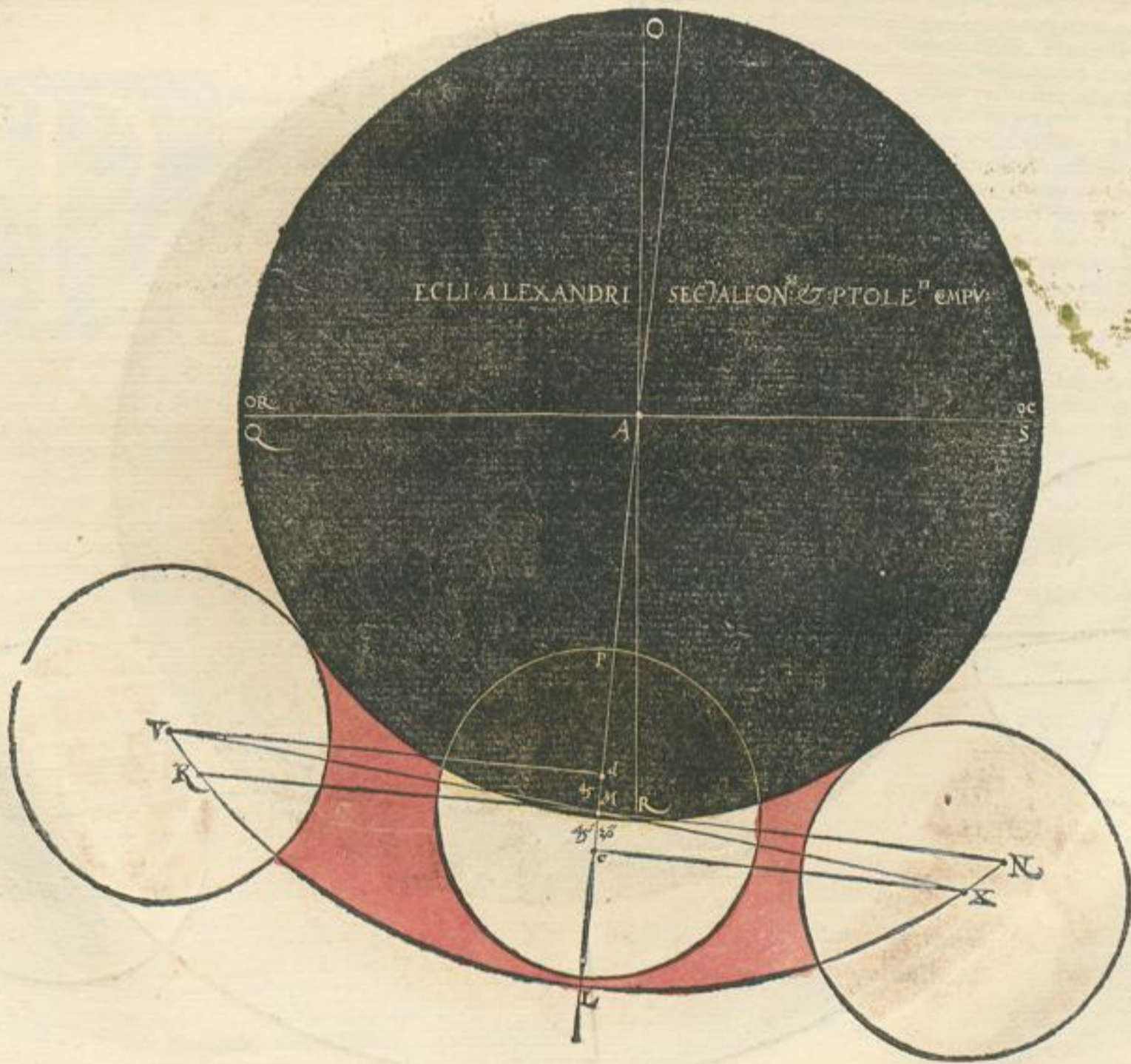
Darius ab Alexandro debellatus secundo Alfonso.

aliter, quam nos a Salvatore Christo nato annos metimur. Subinde enim 463 annos post Alexandri mortem in suarum usque obseruationum tempora, quæ post Saluatoris nostri natiuitatem 152 anno cæperant, Ptolomeus tertia magnæ suæ constructionis dictione numerare videtur. Vnde satis clarum est, Alfonso pariter a morte Alexandri, quæ 311 ante Christum memorata est, rationes suas vna cum Ptolomæo deduxisse. Ptolomæum vero si hoc in loco imitari volumus, sicut certe velle debemus, cuius circa dubium supputatio vera est, tanquam illius, qui ob certitudinem anni (quia non ita longo tempore post Alexandrum vixit) & propter obseruationis diligentiam, (in hunc enim temporis fontem siue originem cætera omnia tempora direxit) falli neutiquam potuerit. Hunc inquam, si imitari volumus, quid nisi Alfonso quoque sequendus est? Sed hic quid agas tertio post Eusebium anno? in quo pariter eclipsis Lunæ nulla ex parte, priori sub Alfonso tempora factæ, dissimilis reperitur. Eiusdem enim est magnitudinis omnino, (quemadmodum & præcedens & sequens figura ostendit) cuius illa, quæ Alfonso annum incidit, nec non eodem tempore contingens est. Verum rem vtut se habeat, iudicare longius desino, cum instituti præsentis non sit, historias ad plenum emendare, sed viam tantummodo aliquam ad illud conficiendum, indicare, & præstruere. Olim, si Deus vitam concesserit, historias ex integro retractaturi, eclipsis quoque rationibus verè firmaturi sumus, vbi & hanc, & alias iterabimus. Ad propositum igitur reuertamur.

Supputatio huius Eclipsis.

- ¶ Anno cur: ante Christum 317 bisextili.
- ¶ Dies 18 Iunij hor: 11 m 30 in merid: Gangameli.
- ¶ Motus 45 m 20 z.
- ¶ Tempus Casus hora 1 m 23.
- ¶ Puncta ecliptica 6 m 20.
- ¶ Verus locus 22 m 31 p in x.
- ¶ Argumentum 5 0 16 m 33.
- ¶ Argumentum Verum 5 8 12 m 20.
- ¶ Argumentum lati: 5 11 22 m 7.
- ¶ Latitudo 41 z 27.

Enunciatio

CAESAREVM

ENVNCTIATVM TRICESIMVM.

Historicos errores per obscurata Lunæ paradigma aliud, Christi tempora precedens videlicet, euidentius adhuc diiudicare.

In libro quarto Decadis quintæ scribit, Caium Sulpitium Gallum exercitui Lucii Aemilii Pauli, quando Perseum Macedoniæ regem vltimum in Samothracia debellauit, captiuumq; Rhomam duxit, Lunæ eclpsim prædixisse futuram, ne scz ob eam rem militibus terror incureretur, cum adhuc nondum nota essent eclpsium Lunæ causæ vulgo, Solem enim deficere iã olim nihil miraculi afferebat, sicut auctor est Plutarchus in vita Nitie sed nõ

Liuius vno die segni⁹ eclpsim S. Galli tradit atq; euenit.

Perseus regna re capit annis ante Christu 175 secudum Eusebium.

Manifesto cõuincitur Eusebius ex annis in regno Persei asserendo deuiare.

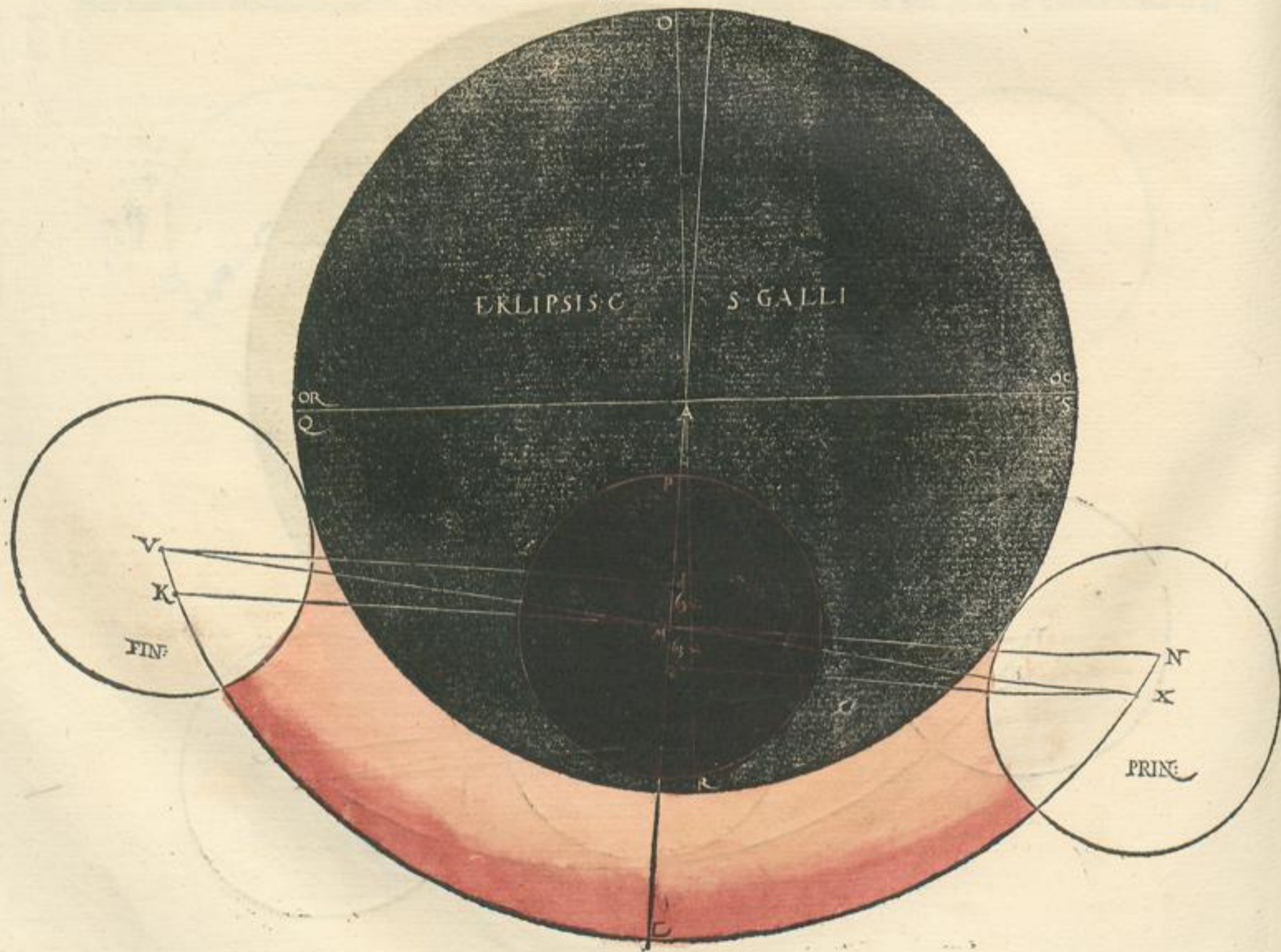
itidem Lunæ. Futurum autem ea nocte, quã pridie Nonas Septembris sequeretur Gallum prædixisse, Liuius asserit, id quod nequaquam esse certo certius discere licebit. Cõtingit autem non ea nocte quã pridie, sed quam tertio Nonas dies diæta sequuta est (ac si dicas, ea nocte factam eclpsim, quæ præcessit diem Lunæ, non ea, quæ diem Martis anteiuit) Impossibile enim est Liuii tempus potuisse eclpsim admittere, aut aliud præter hoc nostrum, esse posse. Et hoc ideo, cū in proximis decem & nouem annis, neq; prius neq; posterius, eclpsis Lunæ vlla in hunc diem incidisse visa sit. Plinius quoq; meminit eiusdem deliquii, libro naturalis historię secundo, capite 12 sed paulo diuersius, vt qui diem non absolutè expresserit. Annum itaq; & diem istius defectus præfigiturus, obserua primum, quo anno Perseus vixerit. Ille autem iuxta Eusebium, anno 5024 creati mudi Macedoniæ præfectus est, Olimpiadis 151 anno tertio, qui numerus secundum hunc 175 annorum ante Christum natum foret. At quando Perseus Imperium decennale obtinuit, palam est illum à Lucio Paulo deuiatum esse, anno ante Christum 165. Verum nec illud quidem sic se habet. Quin iuxta eclpsis euentum, anno 172 currente Christo priore, captus Perseus inuenitur. Illud quod accipies hoc modo. Si à Christi ortu retro numeraris 171 annos integros, ple nosq;

ASTRONOMICVM

nosq; (annum autem natiuitatis connumerare oportet) & præterea Decembrem, Nouembrem, Octobrem menses, vsq; ad Septembris tertium diem retrorsum abiens adieceris, tum annum verum exitus Persei tenebis. Huiusmodi autem temporis ratiotatio, minime gentium responsura hiis est, qui annales historicorum successus ostendere nituntur, dum in vrbe condita, non parum, vt dixi, dissentiunt. Prefens exemplum intellecturi, annum principio 165, in quo Perseus cecidit, secundum Eusebium proponamus. Ille enim sit nec ne verus, hac ratione non fugiet nos. A centenario maiore 200 subducimus 165, & relinquuntur 35. Radicem nunc 6 0 & 3 ad annum 200, quæ est dierum 18 horarum 18 minutorum 24 Radicem itidem coniunctionis 3 & 3, quæ habet dies 8 Horas 10 mi; 50 inspicimus. Indices X & Z in instrumento draconis super easdem radices deducimus. Similiter V & Y annuatim, donec oppositio aliqua in Capite vel Cauda eueniens occurrat, promouemus. Illud autem in secundo tertio vel quarto Septembris diebus contingere debet. Neq; vero annus, ita agentibus nobis, præter 29 post hunc alius quisquam obuenit, qui horum dierum aliquæ eclpsium habeat. Viginti nouem ergo annis ab 200 sublatis, 171 restant, quibus si menses reliquos, vsq; ad tertium diem Septembris retro euntes adiicimus, verum eclpsis annum pronũctiamus. Quinimo, si 20 aut 30 Annos, ultra citraq; examines studiosissime, nunquam tamen Lunæ defectum eundem ad diem fieri reperias. Ad diem dico signatè, noctem etiam includens, Luna namq; vt dictum est, interdum defectum pati non dicitur. Post radicem ergo annorum 200, oppositionem mediam anni 29 quærens in Septembri, dies duos horas 17 mi; 6 offendis. Interveram & mediam oppositionem, horas 4 mi; 25 subtrahenda vides, illisq; subtractis, horas 12 mi 41, tempus veræ oppositionis remanere cernis. Reliqua ad eclpsim quæ desiderantur, hæc sunt.

¶ Locus 3 verus	Sig: 11 gra. 6 Mi. 38.
¶ Locus 3 verus	Sig: 11 gra. 11 Mi. 49
¶ Argumentum 0	Sig: 3 gra. 0 Mi. 31
¶ Argumentu lati. 3	Sig: 11 gra. 24 Mi. 50
¶ Aux 0	Sig: 2 gra. 8 Mi. 30
¶ Argumentu 3 Medium	Sig: 6 gra. 4 Mi. 13
¶ Argumentu 3 Verum	Sig: 6 gra. 3 Mi. 28
¶ Latitudo 3	Mi. 27 Meridionalis ascen.
¶ Variatio ymbre	Z 26

Ex hiis

ASTRONOMICVM

CAESAREVM

Lunæ ætatib' aptasse, id est, secundū nouilunia disposuisse sciendū est. Quæ quidem res probatione nõ eger, Nam idem author Plutarchus Calendas, Nonas & Idus, Lunæ accommodasse græcos non semel restatur, & præcipuè in vita Romuli, cum ait. Nunc igitur Rhomanorum Calendæ nulla re cum græcis conueniunt. Illum autem diem quo Rhomulus vrbi fundamenta iecit trigessimū rectè diem fuisse perhibent, in eog' Lunam ex congressu Solis defecisse &c. Ex quibus liquido constat græcos secundum Lunæ tempora dies suos numerasse, Obiter vero admonuisse volo, mendam textui subesse, vbi dicitur Lunam ex congressu Solis defecisse, legendum autem Solem ex congressu Lunæ defecisse. Hoc enim verba græca manifeste innuunt, quæ sic habent, καὶ οὐνόδορον ἐκλάπηται ἐν αὐτῇ γενέσθαι σελήνης πῶς ἕλιον

quæ si interpreteris, nihil omnino aliud sonant, quam eodem die Lunam cum Sole coisise eclypticè, vnde clarum est, non Lunam, sed Solem obuelari oportuisse, quando Lunæ sphaera longe inferior Solaris est. In priorè sententiâ Thucydides quoq' loquitur, belli Peloponnesiaci libro secundo, vbi inquit. Eadè quoq' ætate Calendis Lunarib' hoc est, interlunio (quo solo tempore creditur posse contingere) Sol defecit, secundum meridiem, nonnullis interuenientibus stellis. Idem adhuc pluribus in vita Solonis Plutarchus exequitur, dicens. Qui vero deinceps sequeretur dies eam ῥωμαίων, id est Calendas appellant &c. Similia pleriq' in locis refert. Quicquid autè hucusq' super mensibus, anniq' Athici principio dictum fuit, hoc totum insequenti diatrio Luce clarius oculi te docere possunt.

MENSIVM GRAECORVM LATINORVMQVE COLLATIO

Table with columns for Latin months (MENSES LATINORVM), Greek months (MENSES GRAECORVM), and a central column for the calendar (KALENDE). It includes details for the months of August, September, and October, with corresponding Greek names and astronomical notes like 'Sol intrabat Leonē' and 'Sol introiuit Virgine'.

ORDO ET NOMINA Graecorum mensium. A list of Greek month names and their corresponding Latin names: Primus (Ἑκατομβαιών), Secundus (Μεταγίτιον), Tertius (Βοιδρομιών), etc.

Principium Autumni

ASTRONOMICVM

EXEMPLIFICATIONIBVS ISTIVSMODI paucis hactenus ostensum volo, quomodo eclipsium Lunarium sub- fido historias ab erroribus, qui in eis, amorum ratione, perperam assignata, passim offeruntur, vindicare liceat. Simili aliquando via, deo fortunante, Solis quodq; deliquia peculiari volumine proposito tractaturi, in quo opera dabitur sedula, nunquid vrbis fundata tē- pora verē & citra diuinationes, quibus iam olim caligamus, agnosci queant. Solis enim eclipses ad hoc præcipue intelligendum desyde- rantur, neq; vero verius quicquam infallibili motuum celestium suc- cessu est. Postremum est, & quasi parergum, vt eclipses quos fuisi- me descripsi, oculari quoq; obseruatione contuendas doceam. Cū multi sint, qui variè variis videndi instrumentis vtantur, omnibus ta- men perperam. Alii enim in pelui aqua referta, Alii speculis, Alii simplici papiro perforata, Alii aliter obseruare eclipses solent. Tā- tum vero abest, vt hii veram defectus magnitudinem discernant, vt insuper hii rationibus grauissimè visum percellant. Eclipsim itaq; Solarem contuaturus, vitrea non amplius quam duo fragmenta, qualibus fenestræ muniuntur spissiora, palmæ latitudinem æquantia desumat, bicoloria tamen, altero rubro, altero viridi, flauo, pur- pureo, coeleoue existente. Colorum differentias ipsa experientia sta- tim docebit. Exinde folium papiri candidioris tenuissima acu perfo- ratum, binis vitris inserat, ceræq; vel bitumine conglutinet. Tempo- re deinde eclipsis oculis prætendat, acieq; recta per foramen in So- lem delinquentem collimet. Sic enim fiet, vt Solem nihilo secius, quam si Lunam intueatur, innoxie cernat. Quæ quidem res indies comprobari potest, maxime autem tunc, vbi Solem & Venerem, aut Solem & Mercuriū coniungi corporaliter, ex superioribus ani- maduertisti. Nam si eandem coniunctionem per vitra, suo tempo- re obseruabis, citra obstaculum, citraq; noxam visus, planetam sub Solis corpore, quacumq; tandem in parte lateat, manifestò conspi- cabis.

Quomodo eclipses Solis terti possint innoxie perferri.

ENVNCTIATVM TRICESIMVM PRINVM

Formas eclipsium pro arbitrio, quales nunc minores, nunc maiores effigiare.

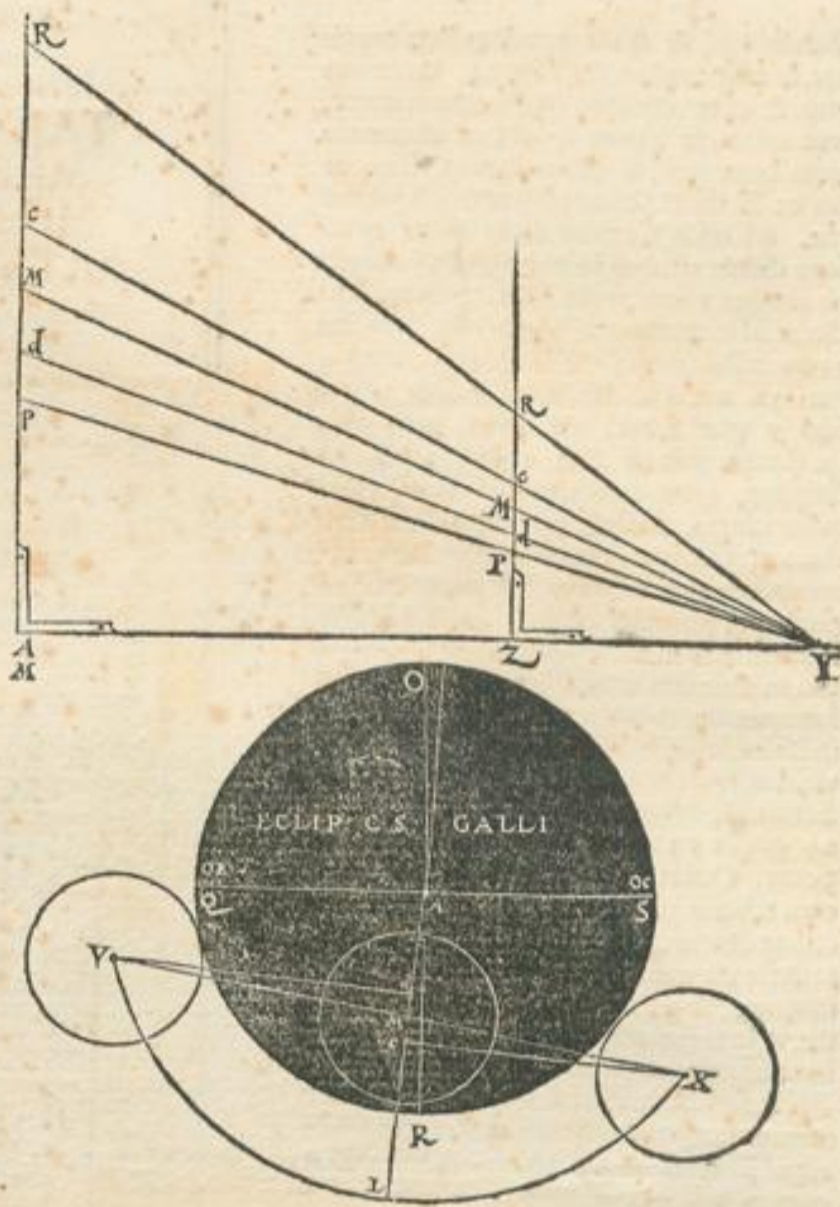
RESENS INSTRUMEN- torū structura postulare videbatur, figu- ras paulo ampliores, quam cuiuslibet for- talis probari possint, easdē suo pro in- stituto, nūc minores, nūc maiores effin- gere volenti, quam ob rem ne omnino quid de summa fide quis in me requirat, adieci, quo nā pacto figuras singulas pro arbitrio formare quis queat, exi- guas, grandes & mediocres, idq; per fi- gurā eclipsis, quā C. Sulpitio ani- maduertam prædiximus. Proposita igi-

tur hac eclipsis descriptione, primo lineam rectam in plano, vt lubet prolixam tende, cuius extremorum vnum cum Y, alterum cum A & M insigni, Mox ē puncto A siue M orthogonalem, A R vocatam, erige. Circini deinde pede altero in A centro eclipsis fixo, alterū in R vel O vsq; promoue, quæ circini intercapedo, semi- diametris vmbre cū sit, eandē perpendiculari inserto, A R vero no- minato. Circinū rursus A literæ cētri scē vmbre defixū, in M pro- duc, idēq; circini spaciū, (quia refert centrorū & vmbre distantiā) perpendicularē itidem superloca. Simili modo cū c & d age. Semi- diametrū præterea lunarem, scilicet M P eandem in perpendiculari- rem transferro. Quibus peractis, in linea Y A quacumq; lubet, punctum Y signa, ex eodemq; lineas in singula puncta perpendicu- laris A R emitte. Postmodo in linea Y A punctum elige alium Z, vnde si orthogonalem educis sursum, omnes ex Y puncto du- ctas lineas scindi ab eadem conspicies, quæ quidem linea quanto Y puncto vicinior est, tanto arctiores figuras causatur, lineæ enim quæ concurrunt in Y, subinde breuiorē, tum vmbre, tum lunæ diame- tros metiuntur, quale quid etiā facit vera lunaris centri ab vmbre cē- tro distantia. Secundum hanc ergo diuisionis proportionem, defe- ctuales figuras, repetitis prioribus, depinge. At si figuras præsentibus maiores desideras, lineas ex Y vltra A R lineam prolonga, punctumq; Z longius ab A remoue, sic enim lineæ in Y cocun- tes maiores etiam diametros in perpendiculari ostendent.

Enunctiatum

Eclipsis C S Gallia arctiore in modum re- lecta.

CAESAREVM

ENVNCTIATVM TRICESIMVM SECVN.

Coniunctiones magnas, id est, Trium superiorum plane- tarum η , γ , σ , coitus, nullo non tempore, post vel ante Christum præfinito, facilitate mira indagare.

PTOLEMEVS TESTATUR PLA- netas esse ministros quosdā generationis & corruptio- nis humane, seu potius mundi huius. Errantes si- quidem nunc sursum nunc deorsum, nunc prorsum nunc retrorsum, nunc longè, nunc propè eclipti- cam efficere rerum sub se positarum, diuersissimos

effectus, ortus in tertiusq; causas inducere. Trium superiorum er- rores siue cursus maximè obseruandos, docet, horū enim precipuos in rebus effectus fieri solere, quales sunt, Regnorū, Religionū, Bellorū, Potestatum translationes mutationesq; &c. quam rem vt omnia penitissimè iudicans quinquagesimo verbo non temere Astrologū obseruare admonet, dicens. Ne prætermittas centum & decem nouem coniunctiones, in his enim posita est cognitio eorum, quæ sunt in mundo & generationis & corruptionis &c. Quas coniun- ctiones cum tanti faciat, tantus alstorum iudex, similiter & alius om- nis astrologorum cætus, nos quoq; non prætermittendas in præsen- tium duximus, imo vt de illis non nihil quoq; doceremus ob id coacti sumus. Coniunctiones magnæ quadruplices sunt, Maxime, Maiores, Minores & Mediæ. Maxima est η γ & σ . Maior η & γ . Minor γ & σ . Media η & σ . Qui iam rimabitur fu- turam alicuius anni coniunctionem magnam, principio planetarū, quorum coniunctionem querit, ē proximè subordinata tabula, sic vt planetarum duorum vel trium quocumq; instituit, radices colli- gat, centenarijs annorum præfinitorum competentes, hoc modo, Christum sequente annorum numero Radix centenarij proximò conueniat, anno Christum præcedente proximi maioris centena- rij radix eligatur, id quod fiet, si ex non completo centenarij per adiectionem annorum plurium completus constituetur. Ibi autem custodiendum est complementum, Nam illud hoc loco residuum, vel residuos annos appellabimus. Hoc vbi ritè peractum est, index M inferioris rotæ super radicem η locetur, in limbo numerus re- sidui inuestigetur. Filo postea per illum tracto index M rur- sus substituatur. Similiter omnino cum reliquis agatur ostensori- bus, primo radici, post annis residuis eos adducendo. Vltimo er- go filum primo Ianuarj mensis diei in Calendario scē Saturni ad- moue, idēq; ad finem vsq; decembris perducto, Quod si incidat filum in rota η ni Iouis & σ eisdem diei omnium Calendariorum, certum est eodem die futuram esse, aut fuisse coniunctionem trium planetarum mediæ, quæ maxima dicitur. Vsu venit non nunq; vt

Coniunctionū magnarū vi- res.

Coniunctionū appellationes.

K II filum

ASTRO. CAESA

filum in hni & 2 uis eundem diem exprimat, & esset coniunctio Magna. Interdum hno & o te cōuenit, que media vocatur, sicut etiam in 2 uem & o tem aliquando filum coniungit, & minor dicitur. Res omnes ex subiuncta exemplificatione liquidior erit. ¶ Caesar Carolus ortus anno 1500 sepe dictus est, quo in anno coniunctio necne magna euenit ita scies. Saturni Radicem ad centenarium 1400 elige (quonia 1500 adhuc imperfecti sunt) que est Sig 9 gra. 12 mi. 38. Radicem itidem 2 que Sig. 5 gra. 3 mi. 29 habet. Item Martis Radix, que est Sig: 6 gra. 3 mi. 31 sumatur, Hinc si indicem M Radici Saturni iungis, filumq; per annos 90 relis duos trahis, Indicē rursus filo subdis. Modo eodem cum ostensoribus aliis operatus, filum per primum Ianuarij diem educito, Saturni scz in rota. Deinde paulatim cum filo in singulos dies progrediens, primum Ianuarij diem cernes. Primum quoq; diem in Calendario Martis a filo eodem abscindi videbis, quocirca, non dubitanter dicto die Saturni & Martis coniunctionem mediā in 23 gradu 53 m & cōtingentē, affirmare potes. Quia uero 2 filo non subest, nihil cum reliquis participare in presentia coniunctione dicitur. Media coniunctione habita facile est ueram ex enuntia: superioribus inuenire, sequitur uero illa 10 Februarij die. Quauis media cōiunctio interdū prior interdū posterior, uera esse solet. ¶ Regis FERDINANDI ortus anno 1503 memoratur, cuius cētenarij scz 1500 radix est 2 5 6 6 mi: 34 2. 2 uis Sig: 0 gra: 3 mi: 47. o autē 5 8 gra: 5 mi: 5. Indice iam cuiusuis planetæ proprię radice decenter connexo, filo per 2 superstites annos misso, rursusq; sub filum ostensore cuiuslibet redacto, nulla superiorum trisi coniunctio hoc anno 1503 euenisse cōspicitur. Quapropter ostensores potro agendi in 1503 plenum scz annum. ubi offerretur media protinus Saturni & Martis copula succedenti, id est, 1504 anno, die autem 8 Ianuarij futura. Sed uerillarū planetarū o iā præterisse uidetur, anno uer Regis natali 1503 die Octobris 25, facta. Aper te autem ibi uidere est, quomodo media o ueram sequatur, que in priori exemplo præcedere uisa est. ¶ Verum ne ignoretur modus operandi ante Christi etiam tempora, Tertium dogma huiusmodi esto. Dicitur anno 24 ante Diluuium coniunctio magna Saturni & Iouis in v extitisse, quod uerum sit necne, cognoueris hac uia. Præstituens 3101 annos, (tot enim annis diluuium Christo prius fuit) Adicio illis 24 unde 3125, uer annus currens in quo ista o contigit, redeunt. Numerū igitur hunc cum 75, centesimum supponens maiorem scz 3200. Radicem modo Saturni, que habet 5 5 gra: 13 mi: 6, uestigio. Radicem pariter Iouis, que est Sig: 7 gra 11 mi: 35, accipio, Exinde uero ostensores disponens singulos, filumq; per annos 75 reliquos, cum ostensoris subiugatione trahens, fide certissima, coniunctionem mediā 38 die, Hora quasi 11 pomeridiana mensis Martii, & hoc in Arietis signo, euenisse deprehendo.

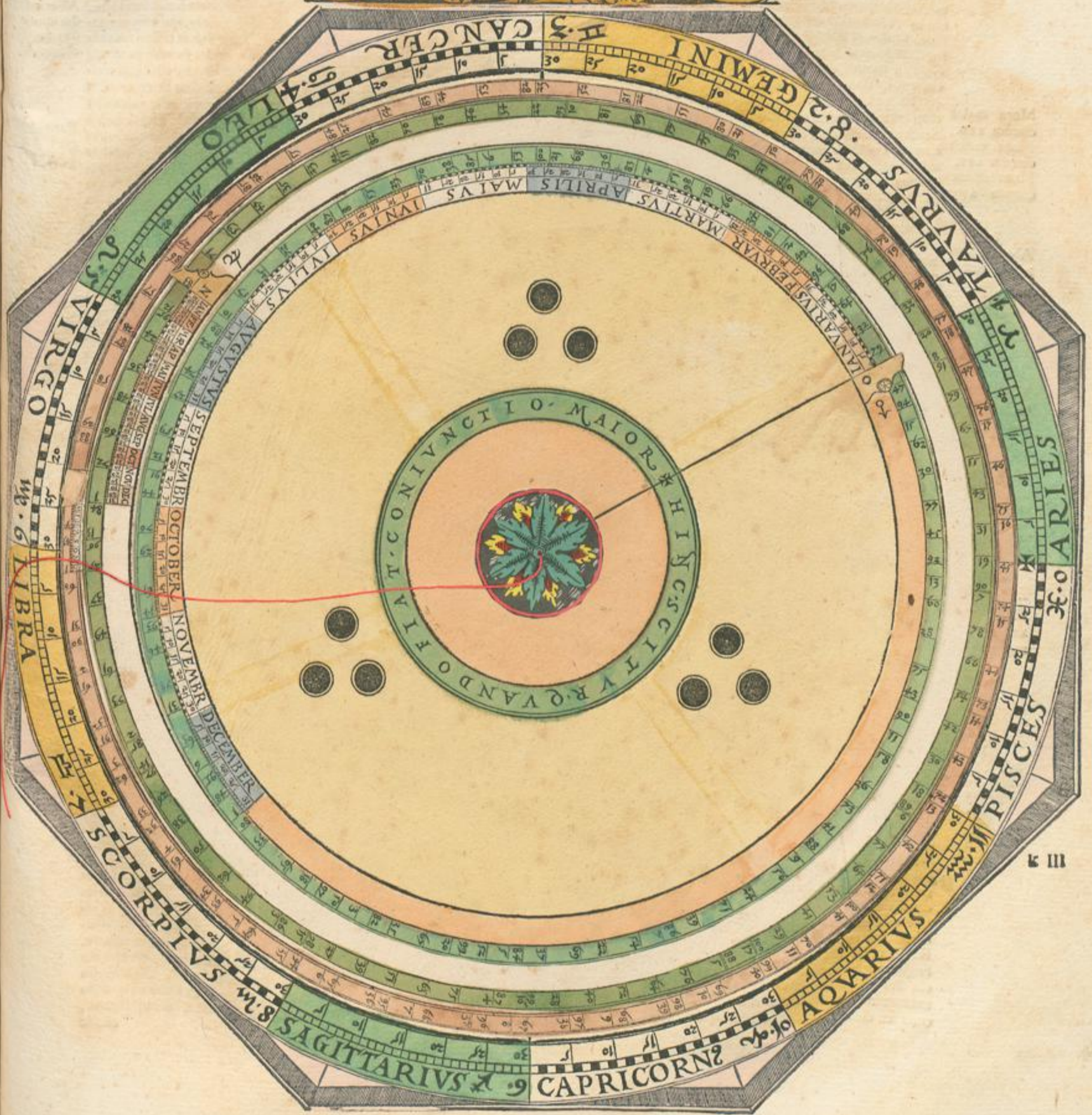
Sequuntur tabulæ radicum mediorum motuum, Saturni, Iouis & Martis, ad centenarios completos ante & post Christum.

Exemplum CAROLI Imperatoris,

Exemplum Regis FERDINANDI.

Ante Christum operandi modus.

TABVLA MEDII MOTVS SATVRN			TABVLA MEDII MOTVS IOVIS			TABVLA MEDII MOTVS MARTIS		
Centenarij annorum ante & post Christi aduentum	Radices post Christum.	Radices ante Christum.	Centenarij annorum ante & post Christi aduentum.	Radices post Christum.	Radices ante Christum.	Centenarij annorum ante & post Christi aduentum.	Radices post Christum.	Radices ante Christum.
Ann ^o	S. G. M.	S. G. M.	Ann ^o	S. G. M.	S. G. M.	Ann ^o	S. G. M.	S. G. M.
100	2 14 5	2 14 5	100	6 0 32	6 0 32	100	1 11 24	1 11 24
200	7 7 33	9 20 37	200	11 6 45	0 14 19	200	5 12 58	11 9 49
300	0 1 1	4 27 9	300	3 12 58	7 18 6	300	5 14 33	9 8 14
400	4 24 29	0 3 41	400	9 19 11	1 11 53	400	7 16 8	7 6 39
500	9 17 58	7 10 13	500	2 25 14	9 5 40	500	9 17 43	5 5 4
600	2 11 26	1 16 45	600	8 1 37	3 19 27	600	11 19 18	3 3 29
700	7 4 54	9 23 16	700	1 7 50	10 23 14	700	1 20 53	1 1 55
800	11 28 22	4 29 48	800	6 14 3	5 17 1	800	3 22 27	11 0 20
900	4 21 50	0 6 20	900	11 20 16	0 10 48	900	5 24 2	8 28 45
1000	9 15 18	7 12 52	1000	4 16 29	7 4 35	1000	7 25 37	6 27 10
1100	2 8 46	1 19 24	1100	10 2 42	1 28 22	1100	9 27 12	4 25 35
1200	7 2 14	9 25 56	1200	3 8 55	8 22 9	1200	11 28 47	2 24 1
1300	11 25 41	5 2 28	1300	8 15 8	3 15 56	1300	2 0 21	0 22 26
1400	4 19 10	0 9 0	1400	1 21 31	10 9 43	1400	4 1 56	10 20 51
1500	9 12 38	7 15 32	1500	6 27 34	5 3 30	1500	6 3 31	8 19 16
1600	2 6 7	2 22 4	1600	0 3 47	11 27 17	1600	8 5 6	6 17 41
1700	6 29 25	9 28 36	1700	5 10 0	6 21 4	1700	10 6 41	4 16 6
1800	11 23 3	5 5 8	1800	10 16 13	1 14 51	1800	0 8 16	1 14 32
1900	4 16 31	0 12 39	1900	3 22 26	8 8 38	1900	2 9 50	0 12 57
2000	9 9 59	7 18 11	2000	8 28 40	3 2 25	2000	4 11 25	10 11 22
2100	2 3 27	1 24 43	2100	2 4 53	9 26 12	2100	6 13 0	8 9 47
2200	6 26 55	10 1 15	2200	7 11 6	4 19 59	2200	8 14 35	6 8 12
2300	11 20 23	5 7 47	2300	0 17 16	11 13 45	2300	10 16 10	4 6 38
2400	4 13 51	0 14 19	2400	5 21 32	6 7 32	2400	0 17 44	2 5 3
2500	5 7 19	7 20 51	2500	10 19 45	1 1 19	2500	2 19 19	0 3 28
2600	1 0 47	2 27 23	2600	4 5 58	7 25 6	2600	4 20 54	10 1 53
2700	6 24 26	10 3 55	2700	9 12 1	2 18 53	2700	6 22 29	8 8 18
2800	11 17 41	5 10 26	2800	2 18 24	9 12 40	2800	8 24 3	5 28 43
2900	4 11 12	0 16 58	2900	7 24 37	4 6 27	2900	10 25 38	3 27 9
3000	9 4 40	7 23 10	3000	1 0 50	11 0 14	3000	0 27 13	1 25 34
3100	1 28 8	3 0 2	3100	6 7 3	5 24 1	3100	1 28 48	11 23 59
3200	7 21 36	10 6 34	3200	11 13 16	0 17 48	3200	5 0 13	9 22 24
3300	11 15 4	5 13 6	3300	4 19 29	7 11 35	3300	7 1 58	7 10 49
3400	4 8 32	0 19 38	3400	9 25 42	2 5 22	3400	9 3 33	5 19 15
3500	9 2 0	7 26 10	3500	3 1 55	8 29 9	3500	11 5 7	3 17 40
3600	1 25 28	3 2 42	3600	8 8 8	3 22 56	3600	1 6 42	1 16 5
3700	6 18 36	10 9 14	3700	1 14 21	9 16 41	3700	3 8 17	11 14 30
3800	11 12 24	5 15 46	3800	6 20 34	5 10 30	3800	5 9 52	9 12 55
3900	4 5 52	0 22 17	3900	11 26 47	0 4 17	3900	7 11 27	7 11 20
4000	8 29 10	7 28 49	4000	5 1 59	6 28 4	4000	9 13 2	5 9 46
4100	1 12 49	3 5 21	4100	10 6 33	1 21 51	4100	11 14 36	3 8 11
4200	7 16 17	10 11 53	4200	3 15 46	8 15 18	4200	1 16 11	1 6 36
4300	11 9 45	5 18 25	4300	8 21 39	3 9 25	4300	3 17 46	11 5 1
4400	4 3 13	0 24 57	4400	1 27 52	10 3 12	4400	5 19 21	9 1 26
4500	8 26 41	8 1 29	4500	7 4 5	4 26 59	4500	7 20 56	7 1 52
4600	1 20 9	3 8 1	4600	0 10 18	11 20 46	4600	9 12 30	5 0 17
4700	6 13 37	10 14 33	4700	5 16 31	6 14 33	4700	11 24 5	1 28 42
4800	11 7 6	5 21 5	4800	10 22 44	1 8 10	4800	1 25 40	0 27 7
4900	4 0 34	0 27 36	4900	3 28 57	8 2 7	4900	3 27 15	10 25 32
5000	8 24 2	8 4 9	5000	0 5 10	2 25 45	5000	5 28 50	8 23 57
5100	1 17 30	3 10 40	5100	2 11 23	9 19 41	5100	8 0 25	6 22 23
5200	6 10 58	6 17 12	5200	7 27 36	4 13 28	5200	10 1 59	4 20 48
5300	11 4 16	5 23 44	5300	0 23 49	11 7 15	5300	0 3 34	2 19 11
5400	3 27 54	1 0 16	5400	6 0 2	6 1 2	5400	2 5 9	0 17 38
5500	8 21 22	8 6 48	5500	11 6 15	0 24 49	5500	4 6 44	10 16 3
5600	1 14 50	3 13 20	5600	4 12 28	7 18 36	5600	6 8 19	8 14 29
5700	6 8 18	10 19 52	5700	9 18 41	1 11 23	5700	8 9 53	6 12 54
5800	11 1 46	5 26 24	5800	2 24 54	9 6 10	5800	10 11 28	4 11 19
5900	3 25 14	1 2 56	5900	6 1 7	3 19 57	5900	0 13 3	2 9 44
6000	8 18 42	8 9 28	6000	1 7 10	10 23 44	6000	2 14 38	0 8 9
6100	1 12 10	3 15 59	6100	6 23 31	5 17 31	6100	4 16 13	10 6 34
6200	6 5 39	10 22 31	6200	11 19 46	0 11 18	6200	6 17 48	8 5 0
6300	10 29 7	5 29 3	6300	4 25 59	7 5 5	6300	8 19 22	6 3 25
6400	3 22 35	1 5 35	6400	10 2 12	1 18 52	6400	10 20 57	4 1 50
6500	8 16 3	8 12 7	6500	3 8 26	8 22 38	6500	0 11 32	2 0 15
6600	1 19 31	3 18 39	6600	8 14 39	3 16 25	6600	2 24 7	11 28 40
6700	6 2 59	10 25 11	6700	1 20 52	10 10 12	6700	4 25 42	9 27 5
6800	10 26 17	6 1 43	6800	6 27 5	5 3 59	6800	6 27 16	7 25 31
6900	3 19 55	1 8 15	6900	0 3 18	11 27 46	6900	8 28 51	5 25 56
7000	9 12 23	8 14 47	7000	5 9 31	6 21 33	7000	11 0 26	3 22 21
7100	1 6 51	3 24 18	7100	10 15 43	2 15 20	7100	1 2 1	1 20 46

Ex hora Natiuitatis cognita, tempus Morae infantis in utero reperire, & consequenter conceptionis horam cognoscere.

RATIONE SIMVLE ET EXPERIENTIA comprobatur est, foetus quidem alios septimo, alios octavo, alios nono, alios decimo vel circiter mense, post conceptionis tempus nasci, neque genituras citra vllas consistere, neque vltra porrigi. Intra illos enim terminos nati, simile quid cum fructibus maturis, qui vltro labuntur, faciunt, minores autem septem mensibus partus tanquam crudi & imperfecti, & veluti poma immatura violentia quadam a stirpibus auulsa, ex vteris ruunt, vnde fit, vt ante septimum mensem nunquam aut rarissime viuus lucem foetus subeat.

Septimo etiam mense nasci dicuntur illi qui in Nouilunij aut Plenilunij aut postridiae illorum concepti sunt. Eiusmodi igitur nascendi fines naturae cum viderent inesse astrologi, diligentius inde putantes tempus quo foetus utero includitur, a seminis usque iactu, in partes tres distribuere voluerunt, vocantes easdem mansiones seu moras. Sic, vt prima diceretur, (quam 288 dies constituunt) mora maior. In qua nasci infantem, cum luna horizontem paulo ante subierit, adhuc ad finem Sextae domus hereat, contingit. Secunda mansio vocata est media, quae 258 diebus perficitur, post totidem enim dies in hac partus aeditur, luna recte horoscopum tenente. Tertia mansio 273 dies continet, Minor dicta. In hac oritur foetus cum luna horum ontem est iam a parte occidentis subitura. Quoties igitur oblata natiuitatis hora locus Lunae etiam dictis aliquis non fuerit, intellectu promptum, quod Mansio etiam diuersa a prioribus esse debeat, velut infra declarabitur.

Mora maior dierum 288. Mora media dierum 258. Mora minor dierum 273.

Abortiu huic regulae eximur.

Varie opiniones de mora inuenienda.

Comunis morae inquitendae ratio.

Abortiuos omnes septimoque mense natos hoc nostro dogmate, quo videlicet moram in utero perquirere docemus non teneri praedicimus. Sed tamen eos qui 9 aut 10 mense, vt patet, & recte fieri solet, educuntur. Si igitur fidem habemus per uetusto rerum caelestium traditori Hermeti, perpetuo gradus ille caeli qui tempore natiuitatis estimata (estimata voco, in qua non ad punctum usque seu minutum venitur) horoscopum tenuit, idem cum eo est gradu, quem luna conceptionis momento occupat. Et contra gradus Lunae qui natiuitatis tempore existit, idem conceptionis hora ascendens erat. Qua sententia non pauci Arabum fuerunt, gloriantes se, experientia teste, sufficienter rem firmasse. Illis tamen Ptolemaeus refragati 51 Centiloquii sui aphorismo videtur his verbis. In quo signo luna est geniturae tempore, illud in conceptu fac ascendens, & in quo signo inuenta fuit in conceptu, illud aut eius oppositum fac ascendens in partu, in quibus Ptolemaeus non de gradu sed signo, loqui certum est, non nulli tamen sunt, quibus videtur non modo signum, quod Luna tempore geniturae incoluit, ascendens fuisse conceptus, verum sed idem signum horoscopum conceptus aut oppositum occupasse. Hac nos qualisqualis tandem sit controuersia posthabita communem viam indagandi moram foetus in utero materno sequemur. Horoscopum primo natiuitatis cuiusque ratificaturi per quem genethliaci corporum symptomata seu accidentia serutati solent. Quemuis igitur sequenti figura vsurum, estimataque geniturae ascendens firmaturum, aut moram nati in utero prompte cogniturum, admonitum volo, quo primum omnium ea quanta potest diligentia horam & minutum geniti percontari studeat, id enim natiuitatis hora estimata dicitur, obstetrices namque & alii, plerumque de hora sexta vel septima interrogati, respondere, inter sextam & septimam, solent aut de tertia vel quarta, inter tertiam & quartam contigisse referunt, & similia. Ad questionem igitur figura caelestis erigenda erit, vt si quis inter 6 & 7 mam dicat, figura ad sextam horam & 30 m extruatur, vt si dicatur 6 horae propius tempus accedere, ad 6 horam & 20 m. Si vero vicinius 7 mae Horae responsum est, ad horam 6 m 40 figura constituatur. At si perfectam temporis rationem audias iam in nullo sollicitus ad eandem eriges. Qua erecta primum ascendens, deinde locum lunae contemplaberis, gradum & minutum ascendens in succedentis instrumenti Zodiaco queres, indicemque Q cui inscribitur ASCENDENS, eidem inuento impones. Posthac filum per lunae locum in Zodiaco duces, & filum in limbo exteriori rotulae inferioris diem & horam mora ostendet. Idem filum retine inuariatum, diemque morae eidem substitue superioris rotulae, & index illius rotulae R diem conceptus in Calendario dabit, vbi stude vna cum die horam quoque conceptionis cognoscere, Diem morae superioris rotulae inter triginta dies (quia dies minoris morae sex 258 vsque 288 signati sunt) his verbis DIES MORAE, venaberis. Dierum quilibet quatuor partes gerit, quarum singulae 6 horas notant, praeterquam in extremo rotulae mobilis & infimi, vbi dies quilibet 24 partes continet. Quocirca opus hic est animaduersione, quam horam filum orbis infimi contingat, eandem enim seu diem seu horam in rota superna inquires, filoque subdes.

Horae

Hora dieque conceptionis repertis, horae eadem vel minutis quoque si potes locum Lunae respondentem iustia, id quod ex instrumento Lunae notum erit. Locus siquidem ille Lunae, verus Horoscopus temporis natiui dicitur. Horoscopo habito figuram caeli alteram (cui nomen figurae caeli per conceptionem verificata erit) postremo extrue. Canonis praemissi documentum tale sit. Quonia Imperator diuus Carolus Gandauigenitus est, Thema caeleste meridiano illi siue polari loci eius elevationi conueniens, temporeque natiuitatis scilicet Horis 15 m 44 pomeridianis consentaneum erige. Ibi autem nihil omnino tempus aequari postulat. Ascendens igitur huius est 9 g 31 m 39, cui ostensorem Q adiungens, filum per locum Lunae, qui est g 7 m 7 y, diriges. Et illud in limbi extremitate dies Morae 272, horas 19, minuta 12 ostendet. Eisdem dies, Horas &c. in superiori rota cum inuestigaueris sub filum protinus reduc, quo facto index R in Calendario rotulae inferioris 27 diem Maii, Horam 8 m 32 ante meridiem, anni nempe praecedentis 1499 natiuitatem caesarem commoustrat. Illa autem hora lunam possidisse 17 g 21 m 39 cernis. Id quod verum huius geniturae ascendens est. Communis autem hic operandi modus dicitur. Nunc quid ego sententia beneuolus non calumniator adiungam, Mihi quidem longe consultius esse videtur, si latitudinem Lunae consideremus, locumque Luna ab ecliptica mutemus illum, qui tempore natiuitatis, vna cum Luna circulum positionis eundem efficit, non autem longitudinis gradum, hoc enim pacto Luna praecise in ascendentem venit, Horizon quoque eundem positionis circulum constituit. Media itidem adamussim 273 dierum cum sit recte sicut ante factum in 27 diem Maii, Horam 3 m 44 ante meridiem incidit, Lunae in 14 g 28 m 39, reperitur, quam pro ascendente agnosces. Regi FERDINANDO Napolis Medina vrbs, vt saepe iam dictum est. In hora natali sex 8 m 47 ante meridiem, Luna gradum 1 m 20 m occupauit. Ascendens ipsum gradum 2 m 45 m fuit. Iam Q index ascendenti super illatum filumque loco Lunae adductum cum sit ipsum in limbo rotulae Q Moram Regis, dies videlicet 280, Horas 12 m, 10 indicabit. Quae Moram vbi requisieris in rota superiori filoque substitueris ab indice R protinus diem 2 Hor: 11 m 37 lunii, anni 1502 designari videbis, quod tempus concepti Regis certum est. Huic tempore locus Lunae respondens, qui est gradus 25 m 42 y, ascendens natiuitatis omnino fuerat. Quamquam vero plerumque astrologorum pars hunc modum sequatur, putauerim tamen esse tutius verum Lunae locum, (quandoquidem mora nati conceptusque hora per medium Lunae motum indagatur) accipere, & imitari. Hoc enim modo licet vel per medium horam lapsus fiat non tamen vltra 10 m contigit errare in loco Lunae. Proinde conceptionis die habito, gradum Lunae pro ascendente ad horam estimatam suppone. Per gradum autem Solis horam quaere, qua sex Luna gradum in ascendente contingit esse, ea ad minutum qualita Lunae locum ad idem momentum considera, hunc enim gradum meo iudicio pro ascendente recte vsurpabis, qualis in imperatoria natiuitate gra: 11 m 44 y, in regia vero genitura, gradus 27 m 55 y fuit.

Exemplum CAROLI

Alius indagat morae diuersas communi.

Exemplum Regis FERDINANDI

ENVNCTIATVM TRICESIMVM QVAR.

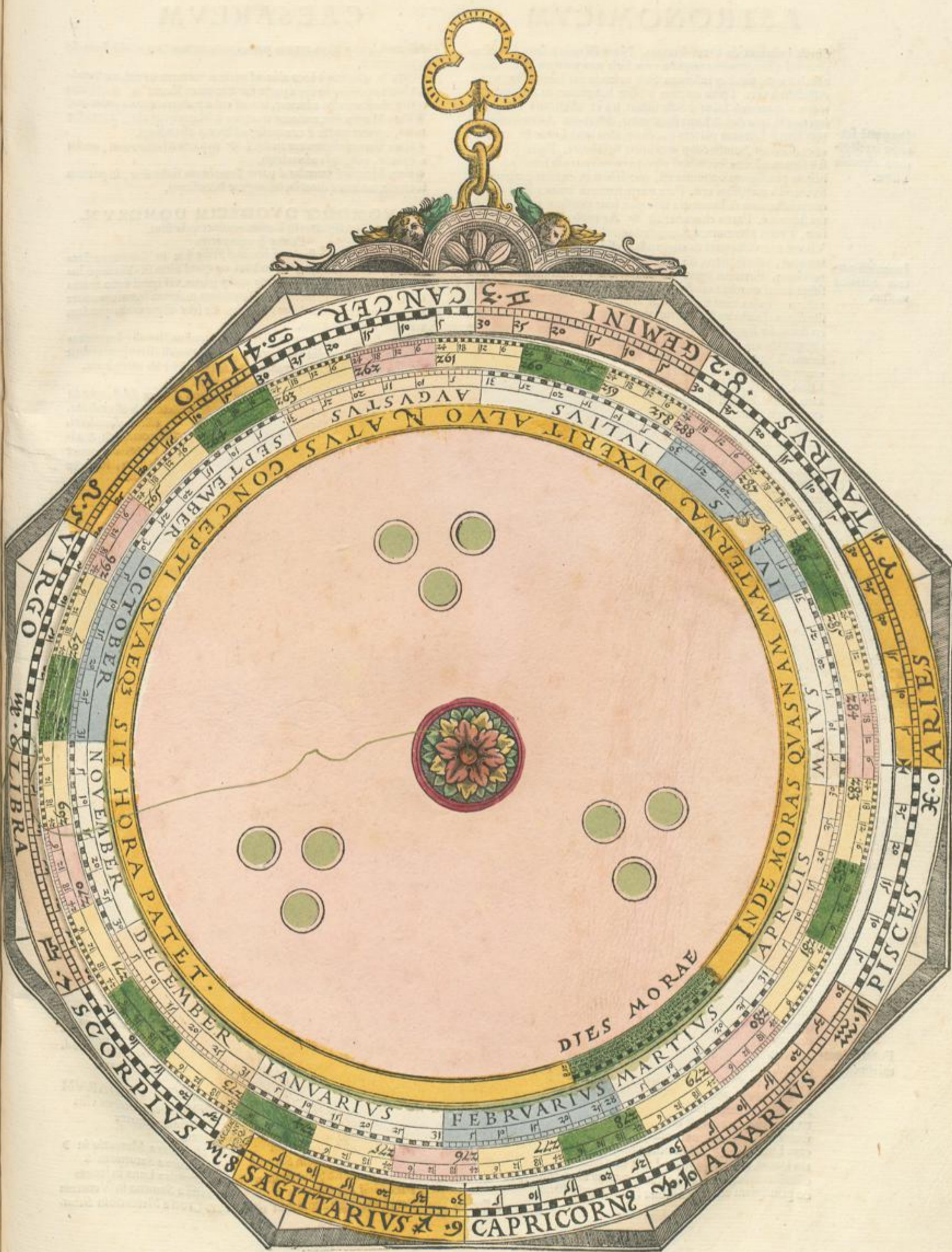
Fortunae, vt dicuntur, rerumque omnium quantum ad astrologiam attinet, partes, praesenti figura expedito nosse.

LOC IN LOCO PARS nihil est aliud, quam duorum significatorum rei cuiusdam in Zodiaco distantia, secundum ordinem signorum numerata, eiusdemque secundaria ab horizonte incipienti per Zodiacum iterata distantia. Significatores autem planetas intelligo rei cuiusvis iudicandae praesides. Horum si ambo qualitatibus vel appellationibus conueniunt, vt in Calido, Frigido &c. aut Masculinitate, diurnitate &c. iam praestantiori dominium vel pars defertur, quae ab illo, non ab inferiore, mutuanda est. Hii si in significatione impares sint, vt altero diurno altero nocturno, iam pars a diurno per diem, a nocturno per noctem sumitur, quamquam Abumafar neget partem eligendam nisi ex duobus simul rem aliquam significantibus. Prudentiores astrologorum sanctorum quaedam & veneratione maxima, ea quae ad partes attinent coluerunt, arbitrantes ita fieri oportere, cum omnia quae vitam nostram tuentur a loco seu partibus fortunae potissimum deriuari soleant. Solem enim & Lunam, quoniam actiones, loca, tempora vicinissima omnia teneant, non immerito naturae parentes esse voluerunt. Lunam enim materiam preparare, Solem formam inducere, Hanc noctem, illam diem gubernare, Alteram corpus, alterum animum vegetare &c. rationibus firmissimis asseruerunt. Obseruatum amplius antiquis Soli ascendentem deberi eadem ratione, quando ascendens vel horoscopus non secus atque Sol vitam humanam tuatur.

Quid sit pars fortunae.

Simile

Simile iudicium de Luna ferentes. Nam illi quoque suum horoscopus vel ascendentem tanquam cum Sole non paruum communio- nem habenti, pauloque inferiora Sole oriendo prestanti, assignarunt. Ascendens vero Lunae eatenus a Solis horoscopo in ecliptica dire- metunt, quatenus Luna a Sole differt, ita ut ascendens utriusque pari interuallo, quo Sol & Luna separantur, differrent. Ascendentem au- tem Lunae fortunae partem vocarunt, ideo quia Luna sit, corpus, opes, formam, huiusmodique accidentia significare. Partis fortunae seu fortunae locus secundum aspectu utens una cum luminarium fe- licitate praesagium optimum est, quod idem in ceteris partibus dis- cernendis consilium erit. Pars autem fortunae omnes alias excellit quemadmodum & luminaria ipsa: quae huic praesunt, reliquos plane- tas superant. Partis character est ☿. At triplex est partium inqui- sitio. Prima planetarum, Secunda domorum, Tertia rerum aliarum. Ultima in reuolutionibus annorum mundi utitur, unde caritatem annonae, vel vilitatem, abundantiam, defectum & huiusmodi, praenoscimus. Fortunae igitur partem in praesentia habiturus organi subordinati membra considera. Rotam primo infimam & mobilem vides, cui index cum inscriptione ASCENDENS inest, in rotula illa Signa duodecim scribuntur, per quae duorum locorum in Zodia- co distantiae summuntur, si index gradui iungitur illi, a quo distantia computare vis, Altera deinde est rota, mobilis, superior priore, ostendit forem T gerens, & characterem ☿ qui non modo fortunae, sed etiam aliarum rerum partes representat, quamobrem instruitur IN- DEX PARTIVM. Hic ubi super locum illum, a quo nume- rans incipit, sistitur. Huius instrumenti usus manifestus est, ut lo- cum partis si diurnum aliquem inquiris, principio s olis gradum in Zodiaco perspicito, cui indicem ASCENDENS applica, ostenso- rem vero alium Lunae loco in Zodiaco adduc. Postea indices utrosque inuariantes simul promoue, donec ASCENDENS index gradum Zodiaci ascendentem contingat, & index partium extemplo locum partis fortunae indicabit. Locum partis nocturnum habere volens, indicem rotae inferioris super locum Lunae, superioris autem super locum s olis ponat. Deinde utrumque simul, salua distantia, quoad inferior ascendentem gradum in Zodiaco teneat, circum agat, sic enim superior index partis locum dat. Quamuis autem Arabes & praecipua astrologorum pars, istum partis nocturnae modum efferat, Ptolemaeus tamen in 88 Centiloquii sectione, & praesertim in libro Apotelesmatum reprobare videtur. Perpetuo enim a ☉ in ♃, nec econtrario, tam diu quam noctu partes eligenti pergendum do- cet. Hanc diuersitatem admonuisse obiter volo, non in hoc, ut Ara- bum conatus improbem, sed quos nunquam non recureor, sed ut quid Ptolemaeus hoc in loco quoque sentiat iudicaturus relinquam.

Per partē for- tunae intelligē- dum ascendēs Lunae.

Inueniēdi par- tem fortunae modus.

Exemplum CAROLI Imperatoris.

Exemplum Regis FERDINANDI.

Futurorū par- tium inuentio.

Imperatorius natalis Ascendentem in 9 6 31 m y habuit Gandauiano scz Horizonte, dum ☉ 14 6 34 m x, ♃ vero 7 6 7 m y obirent. Partem fortunae collecturus inde, rotulae inferne indicem ad locum ♃ ducito (tempus enim est nocturnum) ab hinc ostensor T superior ☉ locum demonstrat, ambobus pos- tea aequaliter distantes promoue (quod comode facies, si cera utramuis connectas) quousque ascendentis index gradum 9 m 31 y, qui est horoscopus natiuitatis, teneat. Ibi enim confestim ostensor par- tium fortunae partem c scz 16 m 58 x ob oculos dabit, & hoc secundum Arabes, sed Ptolemaeum sequens 3 gra. 4 mi. m vi- debis. Sed nondum videtur satis factum fortassis, nisi natiuitatem etiam diurnam cernas.

Regem igitur Ferdinandum proponas natum sub ascendente 9 6: x Medinae Hispaniae Hora 8 mi: 47 ante meridiem. Quo nomine a ☉ in ♃ cum parte fuerit eundem. Indicem proinde infe- riorem, ascendentis nempe ad ☉ gradum, qui est 28 gra: 55 mi: x siste. Superiorem vero ad ♃ locum scz gra: 1 mi: 20 m. Quo facto rotas utraque manu leuatas circumduc, donec ascenden- tis index horoscopus Regis, qui est gra. 2 mi. 45 x continet. Et fortunae partis parte ostensor gra: scz 6 mi 35 m indicabit. Paulo ante diximus triplicem esse partium inuentionem, quarum singu- las nunc ostendere tempestiuum est. Quoniam autem fortuna pars, quae & Lunae dici potest, omnes alias dignitate superat, frequentio- ri reliquis omnibus in usu sit, merito hic quoque primum locum si- bi vendicat, ut tanquam argumentum cum ceteris partibus agen- di se praebet. Quoniam vero futurorum pars, quae a ☉ s olis dici- tur, prima statim omni in negotio se offert (nam si Iouis partem in- uestigas, s olis pars siue futurorum praescienda venit) volo hanc etiam priorem declarare, usumque huius instrumenti per hanc apertiore- reddere. Futurorum itaque pars in die sumitur a ☉ in ☉, noctu contra, hoc autem semel intelligas volo de omnibus in vniversum partibus, ut a gradu Lunae usque s olis ad locum, iuxta signorum suc- cessum pergas, totidemque insuper gradus ascendenti addas, ad ho- rumque finem futuri partem statuas. Hic sane modus eruendae par- tis priori contrarius est totus. In priori namque a ☉ in ♃ versus ibatur indexque primus s olis gradui connectabatur, quod praesens cum Luna facit & c ueluti noctu numeratur in praesenti a ☉ con- tra lunam, quod in priori a Luna in s olem fieri soluit. Reliquum ostensorum negotium & operandi munus idem cum praedictis, si mo- do principium an s ol an Luna sit bene custodiat.

Aliorum

Aliorum quoque planetarum partes, vel partium loca in Zodiaco sic inueniuntur.

¶ Pars h queritur a loco eius ad partem fortunae in die, noctu con- tra Iouis accipitur in die a parte futurorum in locum 24, nocte con- trario, & ascendenti adicitur, hoc est enim barbare, partes proicere. ¶ Pars Martis siue audaciae interdiu a Marte in gradum partis for- tunae, capitur nocte e conuerso, additurque ascendenti. ¶ Pars Veneris summitur in die a ☿ in partem futurorum, noctu e contra, iungenda ascendenti. ¶ Pars Mercurii interdiu a parte futurorum summitur, in partem fortunae, noctu ex diuerso, & iungitur horoscopo.

QVOMODO DVODECIM DOMORVM. caeli partes in Zodiaco numerandae sunt.

Primae domus partes
Pars ascendentis seu vitae sumitur in die a 24 in Saturnum e re- gione noctu, conferturque ascendenti, eo quod idem sit discrimen Iouis & Saturni, quod ascendentis eiusque partis, vel quod equo spacio distant & Iupiter & ascendens (secundum ordinem signorum nume- rando) quo Saturnus & pars inuenta. Et haec est generalis quaedam partium omnium ratio.

Pars Hilech accipitur in die a gradu conjunctionali (si natiuitas fuerit conjunctionalis) vel a gradu praeventionali (si natiuitas fuerit praeventionalis) usque ad gradum ♃ & proicitur ab ascendente.

Secundae domus partes.
Pars substantiae in die & nocte, a domino domus substantiae in gradum & minutum domus substantiae, & proicitur ab ascendente.

Tertiae domus partes. (ditur ascendenti.)
Pars fratrum in die a Saturno in Iouem, nocte econuerso, & ad- Pars benevolentiae fratrum in die a ☉ in ♃, in nocte econu- so, & si fuerit h sub radiis, accipitur in die a Sole in 24, in nocte econuerso, semper intellige adiectionem ad ascendentem.

Quarta domus partes.
Pars patris in die a Sole in ♃, noctu econtra.
Pars mortis in die a Saturno in 24, in nocte econuerso.
Pars Auorū in die a domino domus Solis in ♃, in nocte econtra.
Pars parentū siue cognationis in die a ♃ in ☿ in nocte econtra
Pars hereditatum, tam die q̄ nocte a Saturno in ♃.
Pars nobilitatis nati in die a gra: ☉ in gradum exaltationis suae.

Quinta domus partes.
Pars filiorum in die a 24 in Saturnū de nocte a ♃ in Iouem.
Pars scientiae filii in die ac nocte a ☿ in Iouem.

Sextae domus partes.
Pars azemene in die a Saturno in Martem, noctu econuerso.
Pars seruorū in die a Mercurio ad lunam, nocte a luna in ♃.
Pars egritudinis a domino sua domus ad gradum domini ascen- dentis & adde ad gradum octauae domus.

Septimae domus partes.
Pars coniugii virorum die ac nocte a Saturno in Venerem.
Pars coniugii mulierum die ac nocte a Venere in Saturnum.
Pars contentionum in die a Marte in Iouem in Nocte econuerso.

Octauae domus partes.
Pars mortis in die ac nocte a ♃ in gra: 8 domus, & additur desu per quod ambulauerit h in suo signo, & computatur ab initio signi in quo est Saturnus. (nocte econuerso.)
Pars planetae interficientis in die a domino ascendentis in ♃ in Pars anni in quo timetur nato mors vel afflictio seu impedimentū die ac nocte a ♃ in domini domus conjunctionis vel praeventionis.
Pars carceris in die a Saturno in partē fortunae, in nocte contra.

Nonae domus partes.
Pars peregrinationis die ac nocte a dño domus 9 in 6 domus 9.
Pars itineris per aqua in die a ♃ in 15 gra: 28 in nocte econuerso.
Pars religionis in die a Lunae in Mercurium, in nocte econtra.
Pars itineris in terra a dño 9 domus usque ad principiu 9 domus turno in Lunam.

Decimae domus partes.
Pars regionis vel regni, & quid operis faciet natus, die ac nocte a Sa
Pars regis & regni, in die a Marte in Lunam, in nocte econuerso.

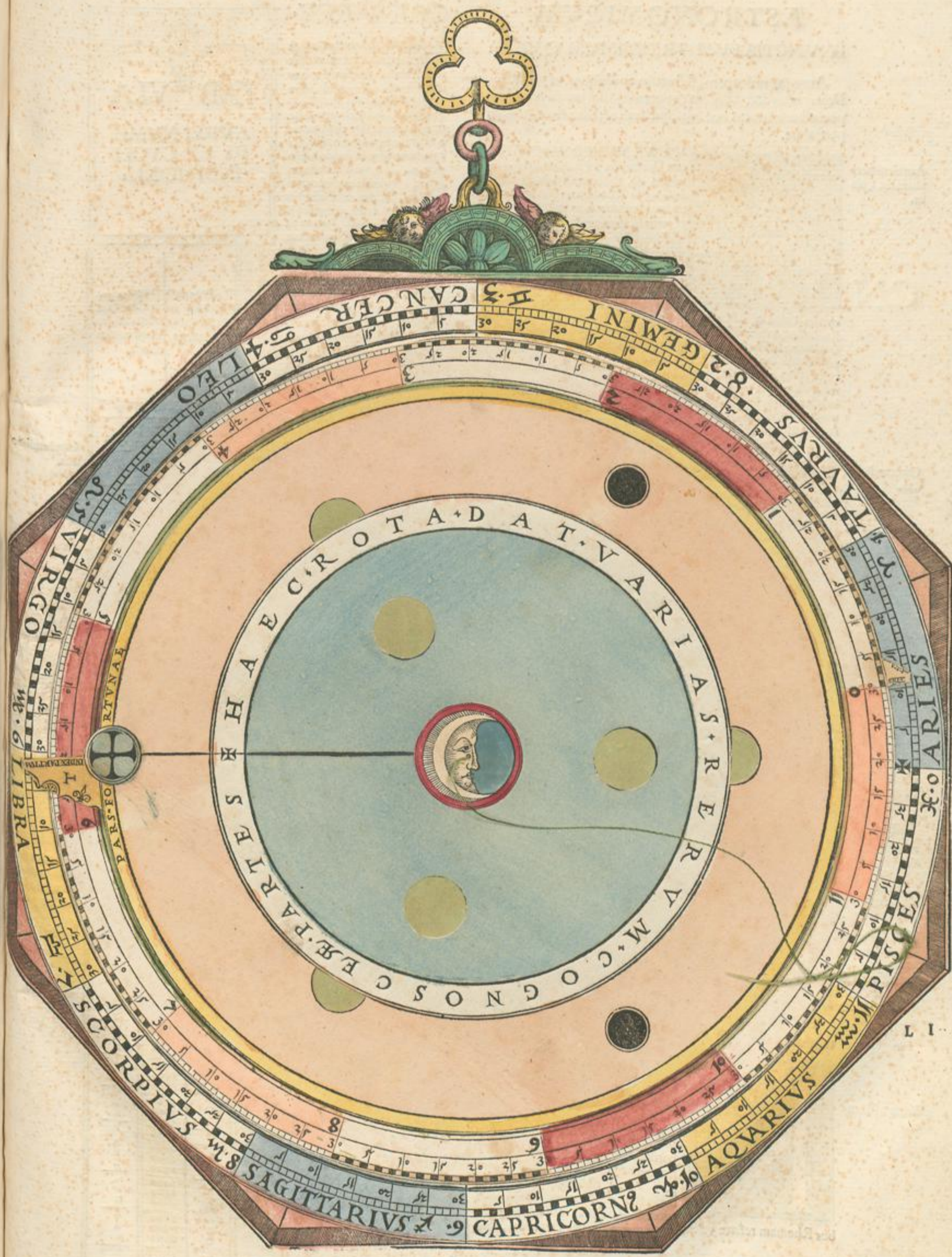
Vndecimae domus partes.
Pars amicorum die ac nocte a Luna in Mercurium.

Duodecimae domus partes.
Pars inimicorum die ac nocte a dño domus 12 in gra. domus 12
Pars electionis regis accipitur hora electionis in die a 24 in Satur- nū, in nocte econuerso & computatur ab ascendente reuolutionis anni.
Pars pacis exercituum die ac nocte a Luna in Mercurium.

SEQVNTVR NVNC MVLTIPLES VARIARVM rerum partes, quarum in annorum mundi reuolutionibus usus esse solet non paruus, unde rerū precia & annonae conditiones iudicantur.

Pars ordei a Lunae in Iouem
Pars Lentis a Marte in Saturnū
Pars Fabarum a Saturno in ☿
Pars Milli a Saturno in ☿
Pars Ceparum a Saturno in ☿

Pars oliuarum a Mercurio in ♃
Pars vuarum a Saturno in ♃
Pars Siliginis a Luna in Iouem
Pars vini a Saturno in Venerem
Pars Ctrici a Mercurio in Satur.

17

ASTRONOMICVM

ENVNCTIATVM TRICESIMVM QVINT.

Aureum numerum, festorum mobilium, vt paschatis, Pentecostes &c. Clauem (vt vocant) siue maui radicem, per instrumentum hoc subsequens citra difficultatem vllam perspicere.

Aurei numeri inuentor quis sit,

VREVS NUMERVS SIVE CY-
clus Decennalis à Chaldis primus in-
uentus est, Romam deinde ab isdem
missus, qui Rhomanis vbi cognitus est
tantum utilitatis cum summa facilita-
re complecti, eundem in sua Diaria seu
Calendaria transfulerunt, aureis literis
describentes, vnde factum est, vt postea
ab omnibus aureus appellaretur nu-
merus. Continet autem in se annos
19 Solares, eò quod post tot annoru
spacium coniunctiones oppositionesq;

omnes Lunæ & solis in idem redire consueverint. Quem vero po-
sterioribus aureus ille numerus non illud quod creditur, prestare pos-
se animaduersus sit, non magis hunc aureum quam argenteum aut
plumbeum dici consueverunt, imò dignum qui planè tolleretur iudica-
runt. Esto autem huic coniunctionum oppositionumq; negotio sit
inhabilior, non tamen iccirco statim (nam in alijs vsum non postha-
bendum sui prebet) abijciendus erat. Cyclus itidem qui dicitur cla-
uium totidem annos 19 complectitur, quorum ordo quottannis
mutari solet, neq; debito processu pergere. Per hunc cyclum festo-
rum mobilium tempora, præsidio aurei numeri, annuatim futura eli-
ciuntur. ¶ Anni cuiuspiã propositi aureum numerum vel cycli cla-
uium scituro, ante omnia centenarius decreti temporis, tanquam in
regro numero imperfectior aut minor, ex tabula coram descripta ca-
piatur, & hoc tempore post Salutis ortum habito, literam alphabe-
ticam cominus repertam, in succedenti rota, cui literæ ab A vsq; T
insunt, contueatur, & cum ostensore X signetur. Annos post hac
præstitutos in circulo spirali (qui annos ab 1 vsq; 100 gerit) lega-
tur, quo lecto, lineas intra binas à centro eductas, limborum pergen-
ti, cyclus vel aureus numerus in limbo extimo conspicitur, sicuti &
interiori centrorum redeunti cyclus clauium manifestabitur. Quod
si ante Christi tempus idem cupias, ita ages. Millenarium vna cum
centenario propositum tuum excedente in tabella queres, ab illo pro-
positum demens, residuum in spirali reuolutione venaberis, vnde re-
cta intra lineas transgresso in externo limbo aureus numerus, in in-
terno cyclus clauium, occurret. ¶ Istius rei methodum certam acci-
pe. Ortus est Imperator Diuus CAROLVS Quintus anno 1500
post Christu, 1500 sumpta ex tabula, litera A secũ habere cernitur.
A literæ index adiunctus, qui idem centenariũ præcise denotat, Au-
reum numerum ostendit 19, Cyclum festorum 38. Imperatorum
hocce exemplum obscurius paulo adhuc esse videtur, eò quod præ-
cisè in centenarium incidat, quo circa adhuc altero tanquam ma-
nifestiori agendum est. ¶ Regem FERDINANDVM natum
audiuimus anno 1503 à Christo. Centenarius minor 1500 in
tabula literam A indicat, cui index si adiungitur, in circuloq; volu-
minoso 3 annus, veluti residuum inspiciatur, & aureus numerus 3
in limbo extimo, cyclus clauium 34 in intimo apparebunt. Cyclus fer-
uetur, paulo post festis mobilibus inquirendis idoneus. ¶ Tertium
exemplum. Rhomano Imperio cum IVLIVS Cæsar præseset, an-
nus ante Salutem 45 agebatur. Huic tempori aureum numerum
cyclumq; clauium competentem dum cupio, primum è tabula quæ
inscribitur ante Christum, numeri propositi maiorem centenarium
scz 100 eximo, propè centenarium 100 E literam videns, eam
cum indice mobilis orbiculi signo. Hinc à 45 anno directè ascen-
denti in limbo primo 3, id est, aureus numerus, in secundo 34, qui
est cyclus clauium offertur, quæ duo eo tempore, licet horum alteri
vñ non fuerit, esse tamen poterant. Si nunc aureum numerum ad
annum 100 in quo Christus orbi natus est quæres, vnitas quæ tunc
pro cyclo decennali habita est, proueniet.

Operandi mo-
dus,

Exemplum
CAROLI
Imperatoris,

Exemplum
Regis FERDI-
NANDI.

Aureus nume-
rus IULI Cæ-
saris tempore
Christum ante
cedentis.

ENVNCTIATVM TRICESIMVM SEXT.

Cyclum Inditionis Rhomanæ omnibus annis competi-
tem dicto citius inuenire.

ΥΚΛΟΣ ΓΕΝΕΡΑΛΕ ΒΟΧΑ-
bulum est spacij quod in orbem redeat,
Cyclus ille Inditionarius quindecim an-
nos includit, qui tria lustra constituit,
adhuc Rhomanis non minus quam
olim frequenti in vñ habita, vt passim &
in cancellijs, vt vocant, seu melius scri-
barum contubernijs, & notariorum in-
strumentis siue codicillis videre est. Ori-
go cycli huius eiusmodi. Romanis vni-
uerso ferè orbi dominantibus, & ob id
egre tributa annua à singulis genti-
bus Rhoman referre valentibus, tria temporum discrimina, quæ
scz

CAESAREV.

scz pendendis tributis limites
forèt, deputati sunt, quodlibet
autem temporis spacij 5 ans
nos complexum fuit, ita, vt in
primi lustris sine au rù vrbè ad-
ferretur ab omnibus, pro maie-
state nimirum Rhomani popu-
li, splendoreq; imperij asserèdis
significandiq;. Secundo lustro
peracto, id est, anno decimo ar-
gentum, stipendijs militum im-
pensum, Tertius autè lustris ter-
min', es & ferrum, pro armorum
reparatione exegit. Iccirco &
illud apud gentes Rhomanorū
edictum percrebuit de Inditio-
nis anno omnibus codicillis, li-
bellisue inferendo, (vt videlicet
manifestior vberiorq; Inditio-
nis memoria nationibus redde-
retur) quo sine inditionis nume-
ro, irrita seu fide omni priuata
instrumenta singula, non secus
atq; nostra sine sigillis inualida
sunt, haberètur. Sub finem cu-
iuslibet quinquennij comporta-
to simul à gentibus Rhoman
censu, Rhomanicum omnige-
na sacrorū pompa orbè lustra-
re soliti sunt. Habiturus cycli
quottannis addo 3 proposito
annorum numero (tertia enim
inditione iuxta Dionisium Ab-
batem Christus natus est) sum-
mamq; collectam per 15 par-
tite, sic enim in residuo cyclus
apparebit. Illud adhuc clario-
re manu ductione intelligas sic
volo. ¶ CAROLVS Cæ-
sar anno 1500 est ortus, qui-
bus addantur 3, prouenit
1503, quæ distributa per 15,
quotientem 100 reddunt, il-
lum abiiciens 3 que restantia
pro cyclo vero Inditionis pone.
¶ Regi FERDINANDO
natalem esse annum 1503 no-
uimus, cui 3 adiecta cum fue-
rint, diuisaq; reliqua per 15, In-
ditio 6 (posthabitis in quo-
tiente 100) prodibit. ¶ Item
cyclum huic 1539 debitũ ha-
biturus addo 3, pdeunt 1542,
quæ per 15 diuidens inuenio
in quoto 102, quæ omitto, vt
ante dixi, quoniam nihil aliud
quam tot Inditiones à natiuita-
te domini fluxisse, nempe
quindecies centenos duos an-
nos admonent, 12 autem re-
sidua huic anno inditionem cõ-
petere indico. Notandum est
semper esse 15 cyclum vbi ex
diuisione nihil redundat. Prin-
cipium Inditionis cuiusuis di-
Septembris primũ habet, pro-
pterea quod id temp' Rhoma-
ni aptissimum tributis & per-
soluendis, & rhoman conge-
rendis existimarunt, ideo quod
labores & opere colendæ tellu-
ris vbiq; gentium hoc tempore
sint remissiores paucioresq;
mese scz iam omnij peracta.

SEQVITVR TABV
LA RADICVM CYCLI
DECENNOVALIS SI-
VE AVREI NVME-
RIANTE ET POST
CHRISTVM.

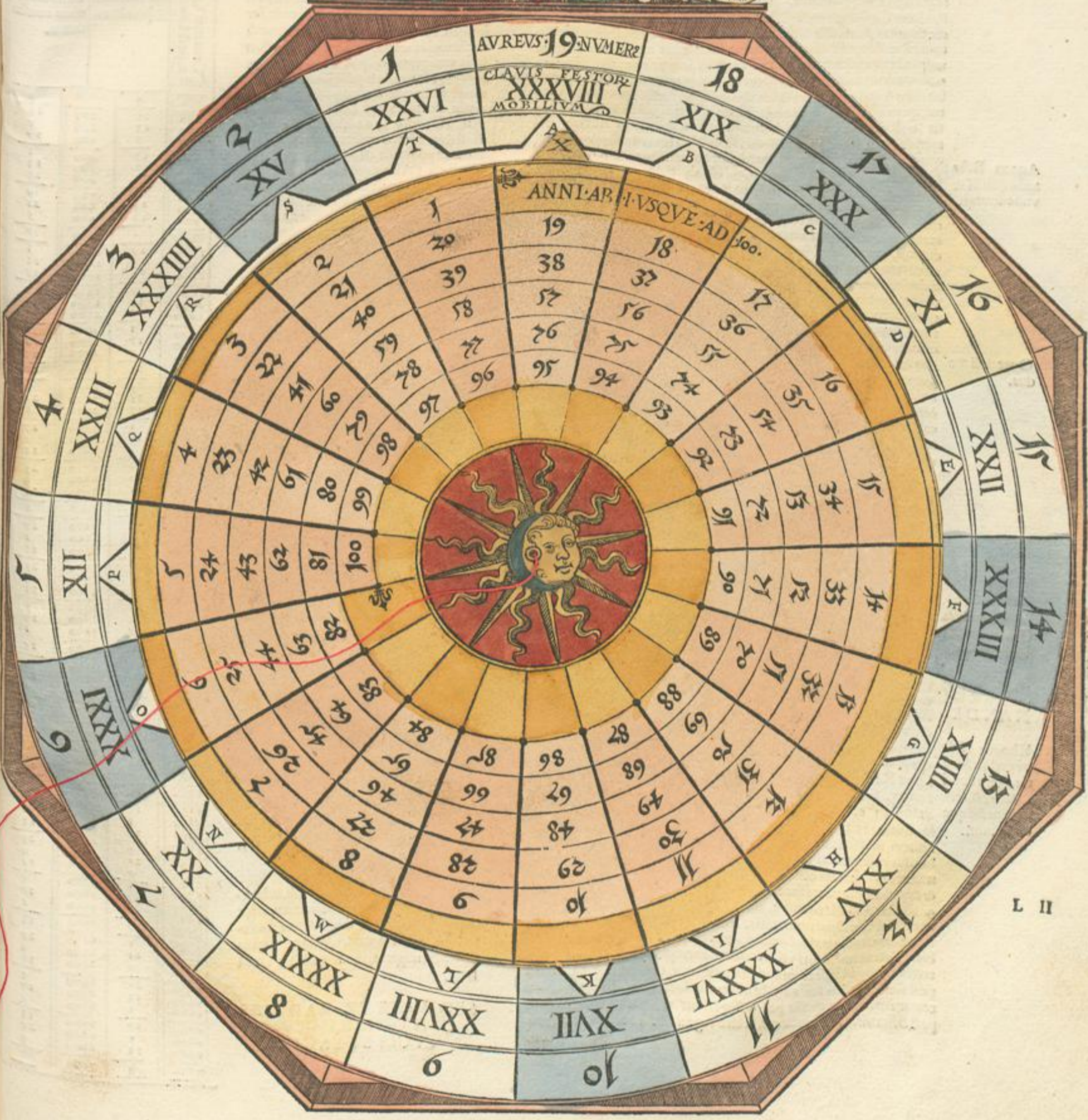

Centenarij annorum ante Ann' & post Christi aduentum.	Radices post Christum an- nis labentibus respondentes.		Radices ante Christum annis laben- tibus consen- taneæ.	
	Christi	T	Christi	T
100	O	I	100	E
200	I	D	200	K
300	D	S	300	P
400	S	N	400	A
500	N	H	500	F
600	H	C	600	L
700	C	R	700	Q
800	R	M	800	B
900	M	G	900	G
1000	G		1000	M
1100	B		1100	R
1200	Q		1200	C
1300	L		1300	H
1400	F		1400	N
1500	A		1500	S
1600	P		1600	D
1700	K		1700	I
1800	E		1800	O
1900	T		1900	T
2000	O		2000	E
2100	I		2100	K
2200	D		2200	P
2300	S		2300	A
2400	N		2400	F
2500	H		2500	L
2600	C		2600	Q
2700	R		2700	B
2800	M		2800	G
2900	G		2900	M
3000	B		3000	R
3100	Q		3100	C
3200	L		3200	H
3300	F		3300	N
3400	A		3400	S
3500	P		3500	D
3600	K		3600	I
3700	E		3700	O
3800	T		3800	T
3900	O		3900	E
4000	I		4000	K
4100	D		4100	P
4200	S		4200	A
4300	N		4300	F
4400	H		4400	L
4500	C		4500	Q
4600	R		4600	B
4700	M		4700	G
4800	G		4800	M
4900	B		4900	R
5000	Q		5000	C
5100	L		5100	H
5200	F		5200	N
5300	A		5300	S
5400	P		5400	D
5500	K		5500	I
5600	E		5600	O
5700	T		5700	T
5800	O		5800	E
5900	I		5900	K
6000	D		6000	P
6100	S		6100	A
6200	N		6200	F
6300	H		6300	L
6400	C		6400	Q
6500	R		6500	B
6600	M		6600	G
6700	G		6700	M
6800	B		6800	R
6900	Q		6900	C
7000	L		7000	H

Operandi mo-
dus,

Exemplum
CAROLI
Imperatoris.

Exemplum
Regis FERD-
INANDI.

ASTRONOMICVM

ENVNCTIATVM TRICESIMVM SEPTIM.

Cyclum Solarē, Literam dominicalem, annunq; Bisextilem, Interuallum & concurrentes, per instrumentum præsens velocissimè consequi.

Solaris vnde dicatur,

Annus Bisextilis quis sit & vnde dicatur.

Operandi modus,

Exemplum CAROLI Imperatoris.

Exemplum Regis FERDINANDI.

Rhomæ eoditæ cyclus Solaris, litera dominicalis, interuallum & c. que extiterunt.

YCLVS SOLIS COMPREHENDIT 28 annos, s. solaris vocat', nō ideo, quia s. ol tōto tēporis interuallō cursum suū pficiat signiferū peragrādo, sed qđ in 28 annis varietates vniuersæ quæ in litera Solari, id est, dominicali, anno Bisextili, diebusq; concurrentibus eueniunt ad sua principia pristinumq; statum reuertuntur. Aequo annorū circulo Bisextilis vna cum communi anno nullas non ferias seu dies hebdomadæ occupant, id est, tanto annorū lapsu

omnes literæ Calendarii dominicales fiunt, ex bisextilibus duobus in tegra septimana constatur. Annus autem Solaris diebus 365 constat Iulio Cæsari primum obseruatus, Huius principium cum à meridiem summam, sequentis anni principium vesperti post meridiem capturum est eiusdem diei quo prius cepit, Secundus annus media nocte auspicabitur eiusdem diei, aliquid amplius iam promouens, Tertius non eundem magis diem sed auroram sequentem exordio suo vendicabit, sicut & quarto anno eiusdem diei meridies rursus principium dabitur, quamobrē dies integra intercalatur quarto quouis anno, id quod fit 6 Kalendas Martii, iterumq; annus incipit in eiusdem diei meridiem velut antea. Intercalatio ista nullibi commodius fieri potest, quam in Februarii, eò quod mensis ille omnium breuissimus sit, quam obrem Sexto Kalendas Martias, qui est 24 Februarii dies hoc conficitur, quam ob causam annus intercalaris etiam Bisextilis vocatur, quasi Bis sex Kalendas Martias habens. Illi vero duo dies pro vno numerari solent. Tanta autem intercalationis huiusmodi necessitas incumbit, vt nisi fieret, dies natiuitatis Dominicæ aliās in spacio 728 annorum in diem Ioannis Baptistæ recisurus, reliqua vero festa per dimidium annum euariatura sint. Quāq; autem singulis quatuor annis intercalatio iteretur, nihilominus tamen, quia annus non ad vnum guem adeo 365 dierum & 6 horarum est, ephemeris seu Calendarium, sicut videre licet, adhuc in emendatum nobis durat, velut in sequentibus dicitur fusius. E cyclō Solaris, literam dominicalem, annos & Cōmunes & Bisextos, Diesq; cōcurrentes veniamur. ¶ Per figuram sequentem indagare qui cupiet ea, primum ē propinqua hic tabula propositi numeri centenarium minorem anno post Christum accepto eliger. Numerus huic centenarium collateralis Solaris cyclus vocabitur, eundem in instrumenti limbo extremo seu ampliori videns cū indice X exprime. Annum post hac in circulo spirali propositum requirere, ab inuento limbum vsq; extremum recta traicito, in quo numerum cycli Solaris in interiori literam dominicalem reperies. Si litera dominicalis vna dumtaxat offenditur, annum dices communem, si duplex, annus bisextilis nuncupabitur. Prior autem seu superior literarum dominicalis erit à anni principio in 24 Februarii diem, Secunda vel inferior à 24 die Februarii in finem anni vsq;. Quemadmodum anno nati Redemptoris nostri reperitur 9 prope radicem (qui numerus si Dioniso abbati, cognomēto exiguo, fidem habemus) eo tempore Cyclus Solaris extitit. D C literæ dominicales, quartū D vsq; ad Matthiæ festum dominicas docuit, C ad anni exitum. ¶ CAROLI Imperatoris nati Centenarius est 3500, quo in tabula perspecto 25 iuxta Cyclum sex Solaris exhibet, quem numerū 25 in limbo exteriori querenti E D literæ dominicales offerentur, indicantes CAROLVM esse anno Bisextili genitum. ¶ Regē FERDINANDVM anno currenti 3503 natum nouimus, 3500 centenarius dat 25, vt antea, in tabula, quæ in limbo quaesita, index X signet, in circuloq; spirali 3 reliquis annis inuentis, ab his directè ad limbum exteriorē promouendo, ibidem 28 cyclus videlicet Solaris, in proximo litera dominicalis A inuenietur. ¶ Quo pacto & ante Christum sit agendum vno exemplo doceberis. Tempus igitur Romæ conditæ 753 anni completi ante Seruatorem fuisse feruntur. Centenarius inde maior 800 acceptus, & in tabula examinatus 21 collateralia dabit, quibus in limbo quaesitis, index X sublocabitur, 753 deinde ab 800 subtracta 47 relinquunt annū currentem, in quo vrbs extruicæpit. In circulo igitur gyroso 47 requisita, supra se cyclum Solarem 12, literamq; Dominicalem G huic numero congruum ostendent. Bisextilem annum alia quoq; ratione & expeditissima potes scire sic. Si propositum annorum numerum per 4 diuidas & nihil redundet, annus propositus Bisextilis est, sed hoc in annis post Christum numeratis. Ante vero hoc pacto agis. Propositum à centenariō maiore demes, dempti summam deinde per 4 secabis, veluti in hoc priori vrbs fundatæ exemplo patet, in quo Rhoma tertio anno post Bisextum condita videbatur, cum enim 753 annos post fundatiōem sex ad Christum elapsos ab 800 subtrahas, 47 remanent, quibus diuisis per 4 superant 3, quæ annum tertium post Bisextilem fuisse indicant, Retto ergo à Christo computanti, 754 anni

ASTROCAESA

anni completi occurrunt. Literæ Dominicalis subinde variatæ causa est duplex. Vna quod in anno Bisextili 24 die Februarii, f, f, litera bis confestim iteretur, vnde contingit necessario, sequentes literas vniuersas integro diei spacio transponi, veluti hoc exemplo. CAROLVM Cæsarem anno Bisextili ortum accepim? 24 Februarii, quo die literæ incipiunt diuersificari siue mutari dominicè, Vice si mo quarto enim die f litera apparet, diem Lunæ referens, quoniam E dominicalis in 24 vsq; diē fuit. Quādoquidē aut intercalaris nomine F litera 25 diei quoq; tribuitur, f hoc loco dies Martis appellabitur, tamen si g hucusq; Martis signaturā gesserit. Quā autē annus ita totus vno die nunc super aggregatō procedat, nō illepe de germanis ain Schaltiar dicitur, Schalten enim Germani ppriè vocat, qđ latini circuloquētes, manus pmouere vel ptudere, vel vt sic dicā, pagere vocat, fur schiben, Shaltē enim & furtēhibē idem diuersis nationibus est, Alterā causam efficit finis anni principiiq; A litera signatum vtrumq;. Sequela siquidē literarū A A duarū facit vt dominicalis nō variari non possit, sicut in anno Bisextili apparet, vt Anno Domini 3502 dominicalis litera B habita est, oportuit ergo literā A diem Saturni possidisse, est autē A litera diei 31 Decēbris. Cū itaq; nouissima Decēbris Sabati dies sit, necessario primā sequentis anni (in quo nat' est rex FERDINANDVS) qui semper ab A incipit dominicā diē fuisse cōuincitur, ideoq; A litera quæ in anno FERDINANDI dominicalis esse debebat, mutata est. Cū iā plerāq; de dominica die meminimus, nō videbatur abs re esse, si adhuc manifestiora de eadē festiuitate dominica in sequētib' sui vsus frequētiore exhibitura in presentia tractarem'. Christiana itaq; ecclesia, quod Iudei Sabatū, dominicū diē nominauit, a Saturni in solis diē digressā nō temere, cū enim Solis die Christ' & nat' sit & mortis victor, nos eodē die vitę triumphans restituerit, qđ miretur? nō potius hūc diē quā Sabatū? in quo nihil tale nobis eueniret colere quid cū Iudeis festiuitate nō participaremus? a gbus omnis nostra religio abhorere merito debet. A Iudeis autē dies Solis prima Sabbati vel feria prima, antiquitus dies Solis, sicut & nobis (der Sonnen tag) appellatur, veluti Iudei rursus secundā Sabbati, quā veteres diē Lung, nos (den Montag) dicimus. Restat nūc vt dicamus de internullo breuibus. ¶ Interuallū spaciū est, diē illud quod inter natiuitatis festū & dominicā Esto mihi vel Quinquagesimā intercidit, reliqui vero dies à natiuitate vsq; ad proximā dominicam CONCURRENTES nominantur. Cū autē per literas dominicales hacten' interuallū & festa mobilia inueniri solita sint, alium hoc loco inquirendi modū præscribā, ita vt se vltro & sine negotio querētis offerāt. Cōcurrentes tantimodo per regulā inuenire docebo. Regula. Literam dominicalem inuenire, quæ si A est, cōcurrentem o esse scito, Si B tū cōcurrentes est 1 & c. vt patet hoc versū.

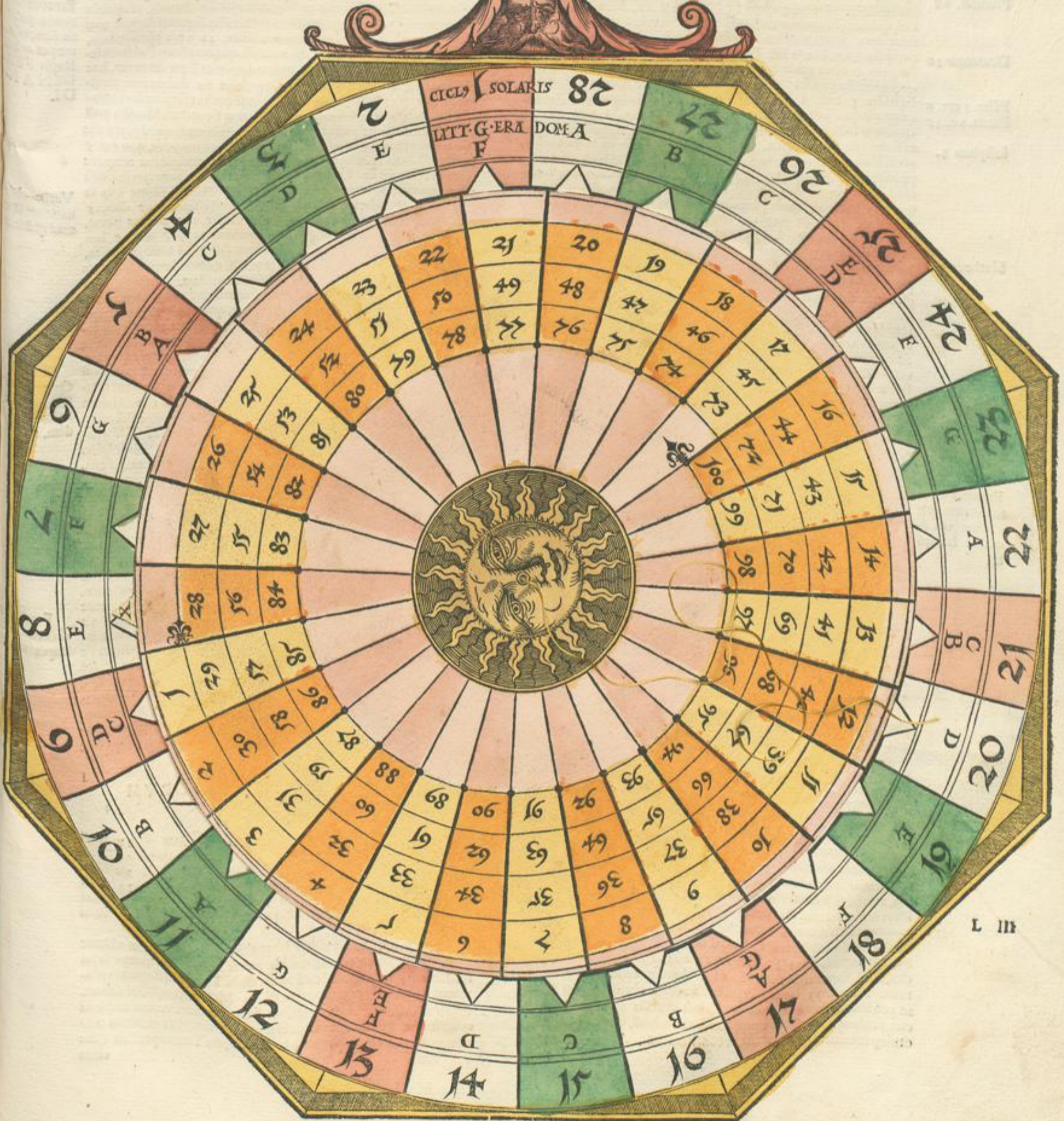
A 0. B 1. C 2. D 3. E 4. F 5. G 6.

Hoc adiecto de anno Bisextili, cuius litera dominicalis prior sedulo accipi debet secunda neglecta. Quod ad festa mobilia & interuallum attinet, in sequenti enunetiato transigetur, vbi de paschate verba fient.

SEQUVNTVR RADICES CENTENARIORVM CYCLI SOLARIS.

TAB VLA CYCLISOLARIS.

Centenarij annorum ante & post Christi aduentum.	Radices post Christum annis labētibus respondētes.	Radices ante Christum annis labētibus consertantæ.
100	25	100
200	13	200
300	1	300
400	17	400
500	5	500
600	21	600
700	9	700
800	25	800
900	13	900
1000	1	1000
1100	17	1100
1200	5	1200
1300	21	1300
1400	9	1400
1500	25	1500
1600	13	1600
1700	1	1700
1800	17	1800
1900	5	1900
2000	21	2000
2100	9	2100
2200	25	2200
2300	13	2300
2400	1	2400
2500	17	2500
2600	5	2600
2700	21	2700
2800	9	2800
2900	25	2900
3000	13	3000
3100	1	3100
3200	17	3200
3300	5	3300
3400	21	3400
3500	9	3500
3600	25	3600
3700	13	3700
3800	1	3800
3900	17	3900
4000	5	4000
4100	21	4100
4200	9	4200
4300	25	4300
4400	13	4400
4500	1	4500
4600	17	4600
4700	5	4700
4800	21	4800
4900	9	4900
5000	25	5000
5100	13	5100
5200	1	5200
5300	17	5300
5400	5	5400
5500	21	5500
5600	9	5600
5700	25	5700
5800	13	5800
5900	1	5900
6000	17	6000
6100	5	6100
6200	21	6200
6300	9	6300
6400	25	6400
6500	13	6500
6600	1	6600
6700	17	6700
6800	5	6800
6900	21	6900
7000	9	7000

III 7

ENVNCTIATVM TRICESIMVM OCTA.

Pascha & reliqua festa mobilia, Cyclo clauium, literaq; Dominicali habitis, cognoscere.

Exo, c 12

Leuitici, 23

Numeri, 28

Deutro, 16

Esdre, 1 cre, 6 Parali, 2 c, 35

Iosephus 3.

Matheus 5

Primum Christianorum concylium ubi & quando habitum sit.

EGITVR EXODI c 12 DI xisse Dominu Moyfi & Aarone in Aegypto, Mensis iste vobis principium metum, primus erit in mensibus anni. Loquimini ad vniuersum coetum filiorum Israel, & dicite eis &c. paulopost. Est enim phasae, id est, transitus domini. Leuitici quoq; 23. Mense primo quarta decima die mensis ad vespere phasae domini est, & quintadecima die mensis huius solennitas azimorum domini est. Et Numeri c 28. Mense autem primo, quartadecima die mensis phasae domini erit, & quintadecima die solennitas. Septem diebus vescuntur azymis, quarum dies prima, venerabilis & sancta erit &c. Deutro. 16. Obserua mensem nouarum frugum, & verni primum temporis, vt facias Phasae domino deo tuo, quonia in isto mense eduxit te dominus deus tuus de Aegypto nocte &c. Et Esdre 1 cap. 6 Fecerunt autem filij transmigrationis Pascha quartadecima die mensis primi. In Paralipomenon 2 cap. 35 Fecit autem Iosias in Hierusalem Phasae domino, quod imolatum est quartadecima die mensis primi. Iosephus quoq; clarissimus hystoriae scriptor, libro 3 Antiquitatum iudaicarum cap. 12 in hunc modum scriptum reliquit. Mense autem Xantico, qui apud nos Nisan appellatur, id est, anni principium quartadecima Luna soli opposita in Ariete, quo mense liberati sumus a seruitute Aegyptiorum, Sacrificium quod nunc egredientes ex Aegypto fecerunt imolare nos annis singulis, quod Pascha dicitur &c. Quintadecima succedit festiuitas azimorum quae septē diebus celebratur, in qua azymis vescuntur. Hec Iosephus. Euangelista Matheus testatur 5, Christum non venisse qui legem solueret, sed adimpleret, iccirco appropinquante passionis tempore legitimum pascha, quod lex 14 die primi mensis ac vesperi, quando azymorum dies initium sumit, celebrandum non neglexit, immo opportunissime verissimeq; cum suis celebravit. Testantur hoc Euangelij sacrosancti assertores. Matheus 6 & 20 cap. ubi ait. Prima die azimorum &c. accesserunt discipuli ad HIESVM dicentes. Vbi vis paremus tibi comedere pascha &c. Vespere autem facto discum bebat cum discipulis suis. Marcus itidem, Lucas & Ioannes paschatis tempus satis aperte ostendunt. Sed quorsum haec inquis? Eo, bone lector, quo intelligas paschale festum & Iudeis & primitiue post hac aliquandiu ecclesiae in 14 primi mensis cultum fuisse, quod nobis nequaquam sit ea quam subdam ratione. Eusebius namq; ecclesiasticae hystoriae compilator libro 5 cap. 23 tradit disceptationem seuerissimam inter episcopos asiaticos ortam, eos qui primam Synodum in Caesarea Palestina constituerunt, Primam inquam post illam cuius acta apostolica meminerunt, vtrum scz Pascha 14 mensis primi, iuxta legem Moyfi celebrari debeat. Ibi Theophilum Caesarea Praesulem, imperante sic Victore Rhomano Pontifice, constanter conclusisse, non amplius cum Sabataris Iudeis 14 primi mensis die, sed potius dominica paschatis festum Christianis honorandum esse. Vnde Theophilus idem Concilij Caesariensis praeses, quoniam id ab omnibus pariter approbatum erat, palam omnibus ecclesijs scriptum promulgauit Constitutum scz esse, vt intra 12 Kalendas Aprilis, & 11 Kalendas Maij, Pascha celebretur, neq; cuiquam transgrediendi hos terminos vel citra vel vltra facultatem concedi, & bene profecto, quoniam tunc temporis 11 Kalend: Aprilis, id est 21 die Martij continebat aequinoctium, post quod, si 14 Luna accidat, Paschalis festiuitas vsq; in 20 vel 21 diem Aprilis transferri potest, hoc modo. Si enim oppositio id est, 14 Luna in 13 aut 12 Kalen: Aprilis incidat, tunc alterius decima quartae tempus expectandum est, quod non prius quam 19 aut 20 Aprilis euenire solet, qui & terminus Thephili est. De Luna quoq; praecipuum non est posthabendum, quo iubebantur Iudei lunas 7 post 14 continua feriarum consecratione obseruare. Quocirca cum inter 11 Kalen: Aprilis & 12 Kalen: Maij plenilunium siue decima quarta offertur (post aequinoctium saltem) tum proxima Dominica post oppositionem eligitur in Pascha. At si contingat Lunam plenam dominicae incidere, proxima post eam dominica accipitur, tanquam adhuc sacrificata, ea ratione, qua Moses 7 perpetuas lucas sanctificatas affirmavit. Hoc autem fit, ne cum Iudeis pascha idem veneremur, qui eodem die illud adorant. Fit autem & nobis dies sancta, a dominica enim vsq; ad alteram non nisi septem dies numeratur, ita vt & nos factata die vna scz ex 7 Mosiacis Pascha honorem. Cōmuniter iam Latinos, graecos & hebreos pascha celebrandum post equinoctium decreuisse vides. Quod decretum sequuti patres Nicenae Synodi aequinoctium 12 Kalen: Aprilis, Pascha vero 11 Kalen: das, id est, sequenti die post, vsq; ad 5 Aprilis procedendo constituerunt. Nam si 11 Kalen: Aprilis dominica occurrat, iam Pascha in proximam dominicā, quae 5 Kalen: Aprilis 28 scz Martij die erit, prolongabitur. Idem post hos Anthiocheni, Caesarienses, Alexādriniq; conuentus stabilierunt, & confirmarunt. Ad istā igitur equinoctii

noctii supputationem, quae in 21 Martij relata est, Dionisius ille Rhomanus abbas Calendarij sui basim iacit, perinde atq; fixum, nec vnquam variabile sit aequinoctij tempus futurum. Ob eam vero causam, neq; Paschatis festum haecenus ante 21 Martij diem, sicut olim soluit, celebratum est, neq; in posterum (& hoc contra Nicenae Conylii decreta, nisi mos ecclesiae annorum iam multitudine deprauator redditus, castigetur, veraq; aequinoctij ratio incatur) celebrabitur. Quamquam vero factae literae nihil equinoctij meminerint, sed tantum primi mensis, nihilo secius tamen intelligere datur primum esse mensem illum, cuius oppositio, id est, plenilunium cum equinoctio incidit, aut proximē sequitur, cum illud apostolorum iam olim sententia comprobatur legatur, quibus sancitum est, ante aequinoctium verum Pascha colere nemini vt liceat. Aequinoctium autem, quod tempore Synodi praefatae contigit, a nostro iam 11 diebus distare palam fit, cum illud 21 Martij euenerit, nostrum 10 praesens contingat, & post paucos annos 9 die quoq; futurum sit. Causas erroris in celebrando paschate, vnde totius Rhomani Calendarij sequitur confusio, absolutissime didicisti ex Natali Regis Ferdinandi, proponens in exemplum 1503 annum. Illico enim vides sequenti die post natiuitatem, quod est 11 Martij, aequinoctium, 12 vero plenilunium, & in ipso plenilunio Dominicam accidisse, qua occasione Paschatis festum, iuxta Theophili statutū proxima dominica sequi debuerat, hoc est, 19 Martij. Verum ex sententia ecclesiae 29 diebus integris dilatatum, 16 Aprilis sacratum vides. Vnde oculis vsurpare licet errorem Calendarij manifestum, vtq; pascha non secundum Moysen post 14 primi mensis, sed post plenilunium mensis secundi, quod planē alie num videri quaeat, imò quod adhuc amplius, eo tempore, quo sol 5 gradum Tauri occupat, qui immundus dicitur, celebratum tempore regis Ferdinandi sit. Quod aequinoctium subinde anticipet in causa est Trepidatio octavae sphaerae, & quantitas anni Solaris hunc vsq; in diem nondum satis cognita. Hyparchus enim annum 365 dies, 25 m, 12 secunda habere prodidit. Iulius Caesar 365 dies, 6 horas, adungem, quod a vero longe abest. Ptolemæus 365 dies, 5 horas 55 m, 22 z annum facere asserit, Alfonso anno 365 dies, 5 horas, 49 m, 16 z (quem si sequaris, quomodo quarto quouis anno diem intercales non video) inesse pronuntiat. Anticipatio autem aequinoctij in annis 132 propē variatur per vnum diem. Proxima Calendarij corrupti causa est, illa scz, quia coniunctiones oppositionesq; luminarium, iuxta Dionisij Cyclo supponantur, cum tamen haud ita longo temporis processu, certitudinem suam obtinere valeant. Consuetudinem ecclesiae sequutus, cyclos praemisi, per quos pascha nunc inuestigare discas, quomodo semper quidem vti poteris, si modo praesens ecclesiae ritus, vt nunc est, seruetur. Cyclo Clauis paschalis enunctiatum 35, literamq; dominicalem enunctiatum praecedens, edocuerunt, per quae duo festum paschale nunc discitur. Numerum ergo Clauium in limbo interiori, quem penes NVMERVS CLAVIVM maiusculis, vt liquet, habetur literis inspicere. Quem visum cum indice Z rotae volubilis vexillum gerentis, signa, in limbo deinde exteriori literam Dominicalem prius inuentam, proximē, post indicem, iuxta dierum ordinem obuiam quare, & eidem indicem adiunge, sic, vt litera cum ostensore non occulatur, sed linea siue ducie eiusdem indicis tantummodo mediam alteram inter literam dominicalem praesentem & proximam antecedentem, contra dierum ordinem puta, sitam contingat. Illum etenim diem Christiana constitutio generali quadam obseruatione paschalem tuetur. Festa post hac mobilia suis in locis ordinatim apparent, Demonstratio ocularis esto, quod diuus CAROLVS semper Augustus anno 1500 corrente genitus, cuius litera dominicalis E D, Cyclo autem Clauium 38 fuit. Nunc 38, qui est numerus penultimus limbi interioris cum indice notetur, quoniam vero E iam litera dominicalis esse desit in Februario (sicut anni Bisextilis ratio exigit) index modo non in E sed in D literam 19 diei Aprilis vicinā transferendus est. Ita vt c & d literas, dies autem 18 & 19 per medium diuidat. Quo facto, paschale cum reliquis festis orbiculatim suis nominibus expressis, liquebit sola Septuagesima ibi aduertenda fuerit, quae in anno Bisextili non eo die, quem Septuagesimae nomen attingit, colitur, sed in eo qui huc sequitur.

HIS FESTORVM INVENTORVM ordo est anni 1500 currentis.

Table with 4 columns: Date, Name, Day, Name. Rows include Septua. 16 Febr: Iudica 5, Estomihi 1 Mar. Palmatum 12, Quadra 8 Mar. Pascha 19, Remi 15 Mar. Quasimodo 26, Oculi 22 Mar. Misericordiae 3, Letare 29 Mar. Iubilare 10, Apr. Carate 17 Maii, Apr. Rogationum 24 Maii, Apr. Ascensio dñi 28 Maii, Apr. Exaudi 31 Maii, Maii. Pentecoste 7 Iunii, Maii. Trinitatis 14 Iunii

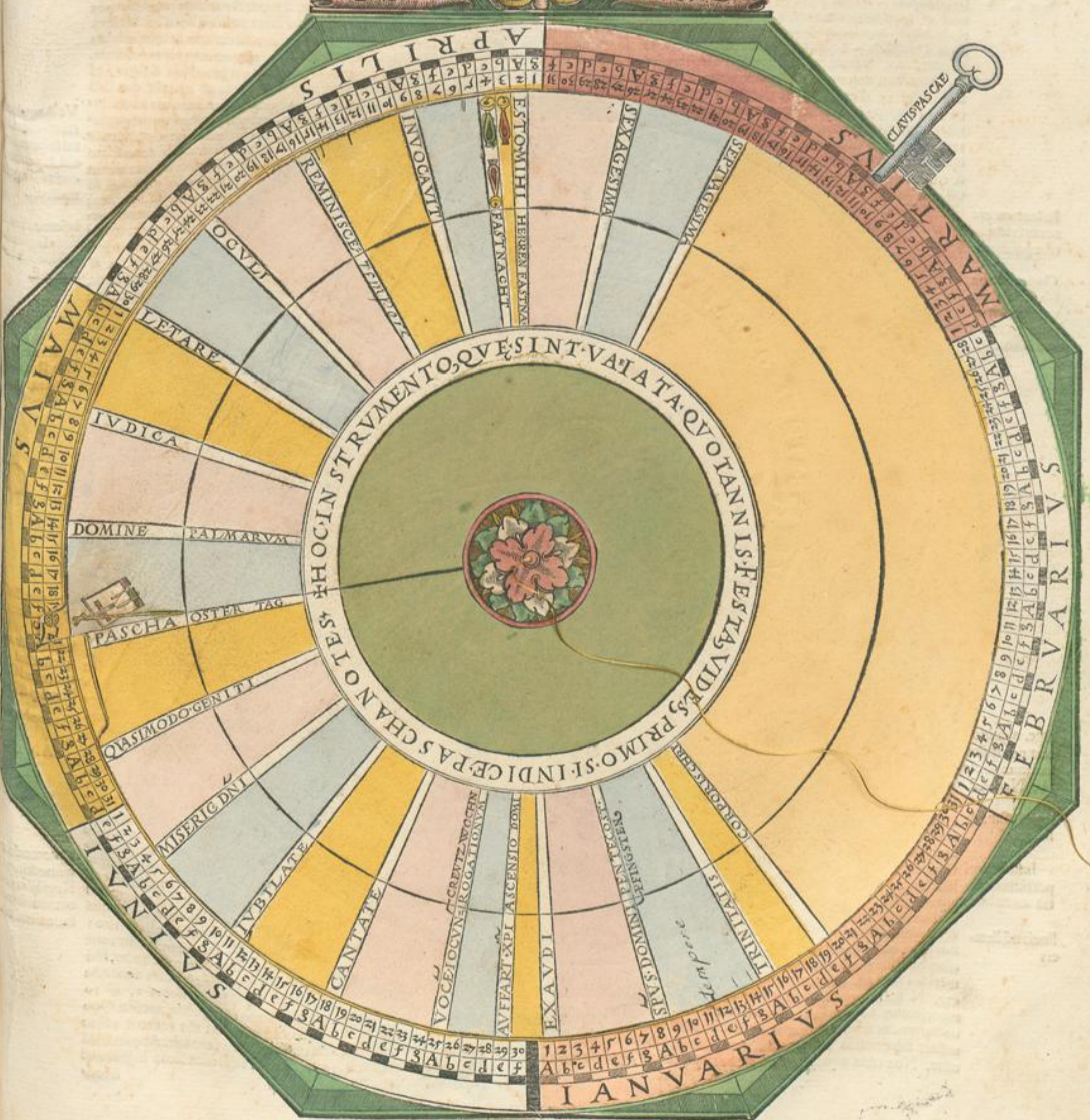
In praesentia festum paschale iuxta obseruationes ecclesiae videtur 19 Aprilis exigere, cum idem si Moysen & patrum sanctiones sequi malimus 15 Martij celebrari, aut secundū Theophili dogma in proximam dominicam sequentē (quae est 22 Martij) transponi debeat. Quod idem obseruare coacti eramus, si equinoctium verum amplecti voluissemus. Sed hic apparet pascha per 35 dies vltra debitum terminum dilatatum esse, impurumq; in mensem, cui Taurus praefuit (die enim

Error celebracionis paschalis demonstratur per Regis FERDINANDI D.L.

Variarū obseruationes super anni quatuordecim

Quomodo festum paschale sit inuestigandum.

Exemplum CAROLI Imperatoris

HOC INSTRUMENTUM QUAE SINT VATA QUOTIAN NIS EST VIDES
 PRIMO SI INDICERIS PASCHA NOTES

Pascha in arie te celebrandū enim paschali tunc Sol & gradum 8 possedit, cum tamen in Arie...

Exemplum Regis FERDINANDI.

QVORVM TALIS EST SERIES

Table with 4 columns: Date, Day, Event, Date. Rows include Septua. 12 Febr. Iudica, 2 Apri. Carate, 14 Maii, etc.

Pascha iam denuo mensi secundo inseritur, ideo quod æquinoctiū secundo post Natalem FERDINANDI Regis contigerit. Tertio post...

Iudeorum error in celebratione paschalis.

Quomodo paschale festum variatur ratione diuersitatis meridianorū.

ENVNCTIATVM TRICESIMVM NONV.

Quibus anni temporibus, diebus, horis & minutis æquinoctia contingāt presentissimè contueri.

VM HACTENVS PERMVLTA super erroribus paschalibus egerim æquinoctii nomine, oportunitū videtur ostendere nunc quomodo possis omni...

lege. æquinoctia per instrumentum cōplectus. Neq; &c.

lege. Infima & immo.

Instrumenti partium sumaria enarratio.

lineis nō liemcis

illi æquinoctiali congruunt tempori. Numerus ille horarum tertio in spacio centrum versus de 3 in 3, a meridie in mediam noctem, rursus...

Quomodo æquinoctia annuatim inuestigantur.

Ut æquinoctium meridiano non respondet alii respondet quam Ingolstadiensi.

inferne diei hora legenda non dicitur & c.

Exemplum CAROLI Imperatoris.

Lucatan In la occidentali.

nomine & speciebus diuina inuenta ad Christianæ fidei sanctimoniam conuersa, distans ab Ingolstadio occidentem versus horis 6 m. 40.

Exemplum Regis FERDINANDI.

Quomodo æquinoctia inueniuntur in orientibus.

sentaneum, 98 annos penes ostensorem F inuenis, ideo F literam indici M centenarii 1500 applica, filumq; super lineam 98 annorum dirige, quod in instrumenti limbo diem Martii 10 hora 0 m 55 post meridiem indicabit. Cui si numero adicias tres dies, horam 0 minuta 42, redundabunt dies 13 hora 1 m 37 Septembris, quo tempore æquinoctium Autumnale futurum erit. Ita si fallor abunde instructus es, quo pacto sit æquinoctium duplex quottannis indagandum, itidem & pascha secundum ecclesie ritum. Cum vero concilijs visum sit Christianis pascha nobis cum Iudeis celebrandum non esse, non inconsultum videtur huius rei quoq; paucis meminisse. Iudeis lex Mosaiica præscribit, Luna decimaquarta mensis primi honorandum paschale festum, id quod ipsi, propter ignorantiam æquinoctii

æquinoctii in 13 vel 14 Martii ab illis translata, nequiquam prestare possunt. Ad hoc æquinoctium licet nihil dubii ingerat, traditionibus tamen propriis irretiti solent. Nam si 14 luna in secundam feriam, id est, diem Lunæ incidit, tum pascha die Martis exequi solent, & si diem Mercurii plenilunium occupat, Iouis diem in pascha recipiunt, aut si Luna 14 die Veneris occurrit, iam cum paschate in Saturni diem transeunt. Id quod nulla scriptura eos iubet aut cogit, si proprijs constitutionibus non ita strictè deuouerentur, Lunæ enim, Mercurii Venerisq; dies effugere ne se pascales fiant perpetuo, nescio qua superstitione laborant. Sed ut oculis deprehendere quæas Iudeorum quottanne pascha sequentem subordinaui methodum, per 160 annos certa supputatione examinatum.

TABVLA PASCHATIS IVDÆICI AD CENTVM SEXAGINTA annos sequuturos supputata.

Anni dies							
1540	23 Martii die Martis	1580	31 Martii die Iouis	1620	8 Aprilis die Saturni	1660	17 Martii die Saturni
1541	12 Aprilis die Martis	1581	21 Martii die Martis	1621	27 Martii die Martis	1661	4 Aprilis die Iouis
1542	1 Aprilis die Saturni	1582	8 Aprilis die Solis	1622	16 Martii die Saturni	1662	25 Martii die Martis
1543	20 Martii die Martis	1583	28 Martii die Iouis	1623	5 Aprilis die Saturni	1663	12 Aprilis die Solis
1544	8 Aprilis die Martis	1584	17 Martii die Martis	1624	25 Martii die Iouis	1664	2 Aprilis die Saturni
1545	28 Martii die Saturni	1585	4 Aprilis die Solis	1625	19 Martii die Martis	1665	21 Martii die Martis
1546	18 Martii die Iouis	1586	24 Martii die Iouis	1626	1 Aprilis die Saturni	1666	10 Aprilis die Martis
1547	5 Aprilis die Martis	1587	13 Aprilis die Iouis	1627	22 Martii die Iouis	1667	30 Martii die Saturni
1548	24 Martii die Saturni	1588	2 Aprilis die Martis	1628	8 Aprilis die Martis	1668	17 Martii die Martis
1549	13 Aprilis die Saturni	1589	22 Martii die Saturni	1629	29 Martii die Solis	1669	6 Aprilis die Martis
1550	1 Aprilis die Martis	1590	9 Aprilis die Iouis	1630	18 Martii die Iouis	1670	26 Martii die Saturni
1551	22 Martii die dominica	1591	30 Martii die Martis	1631	7 Aprilis die Iouis	1671	16 Martii die Iouis
1552	9 Aprilis die Sabati	1592	18 Martii die Saturni	1632	25 Martii die Solis	1672	2 Aprilis die Martis
1553	30 Martii die Iouis	1593	7 Aprilis die Saturni	1633	16 Martii die Saturni	1673	22 Martii die Saturni
1554	18 Martii die dominico	1594	26 Martii die Martis	1634	3 Aprilis die Iouis	1674	11 Aprilis die Saturni
1555	6 Aprilis die Sabati	1595	15 Martii die Saturni	1635	24 Martii die Martis	1675	1 Aprilis die Iouis
1556	26 Martii die Iouis	1596	3 Aprilis die Saturni	1636	10 Aprilis die Solis	1676	19 Martii die Solis
1557	16 Martii die Martis	1597	22 Martii die Martis	1637	30 Martii die Iouis	1677	7 Aprilis die Saturni
1558	3 Aprilis die Solis	1598	11 Aprilis die Martis	1638	20 Martii die Martis	1678	28 Martii die Iouis
1559	23 Martii die Iouis	1599	31 Martii die Saturni	1639	7 Aprilis die Solis	1679	18 Martii die Martis
1560	11 Aprilis die Iouis	1600	20 Martii die Iouis	1640	28 Martii die Saturni	1680	3 Aprilis die Saturni
1561	1 Aprilis die Martis	1601	7 Aprilis die Saturni	1641	16 Martii die Martis	1681	24 Martii die Iouis
1562	21 Martii die Saturni	1602	27 Martii die Saturni	1642	5 Aprilis die Martis	1682	14 Martii die Martis
1563	8 Aprilis die Iouis	1603	17 Martii die Iouis	1643	25 Martii die Saturni	1683	1 Aprilis die Solis
1564	28 Martii die Martis	1604	5 Aprilis die Iouis	1644	14 Martii die Iouis	1684	20 Martii die Iouis
1565	17 Martii die Saturni	1605	24 Martii die Solis	1645	3 Aprilis die Iouis	1685	7 Aprilis die Martis
1566	4 Aprilis die Iouis	1606	29 Martii die Saturni	1646	21 Martii die Saturni	1686	30 Martii die Martis
1567	25 Martii die Martis	1607	2 Aprilis die Iouis	1647	10 Aprilis die Saturni	1687	19 Martii die Iouis
1568	13 Aprilis die Martis	1608	22 Martii die Martis	1648	28 Martii die Martis	1688	5 Aprilis die Iouis
1569	2 Aprilis die Saturni	1609	9 Aprilis die Solis	1649	18 Martii die Saturni	1689	26 Martii die Martis
1570	21 Martii die Martis	1610	29 Martii die Iouis	1650	6 Aprilis die Saturni	1690	15 Martii die Saturni
1571	10 Aprilis die Martis	1611	19 Martii die Martis	1651	27 Martii die Iouis	1691	4 Aprilis die Saturni
1572	29 Martii die Saturni	1612	5 Aprilis die Solis	1652	14 Martii die Solis	1692	23 Martii die Martis
1573	19 Martii die Iouis	1613	27 Martii die Saturni	1653	2 Aprilis die Saturni	1693	11 Aprilis die Martis
1574	6 Aprilis die Martis	1614	15 Martii die Martis	1654	23 Martii die Iouis	1694	31 Martii die Saturni
1575	26 Martii die Saturni	1615	4 Aprilis die Martis	1655	12 Aprilis die Iouis	1695	21 Martii die Iouis
1576	15 Martii die Iouis	1616	23 Martii die Saturni	1656	30 Martii die Martii	1696	7 Aprilis die Martis
1577	4 Aprilis die Iouis	1617	10 Aprilis die Iouis	1657	19 Martii die Iouis	1697	27 Martii die Saturni
1578	23 Martii die Solis	1618	31 Martii die Martis	1658	8 Aprilis die Iouis	1698	17 Martii die Iouis
1579	11 Aprilis die Sabati	1619	20 Martii die Saturni	1659	27 Martii die Solis	1699	4 Aprilis die Martis
						1700	23 Martii die Saturni

PRIMÆ PARTIS CONCLUSIO

QVIDEAS, Lector amice, me omnino tui verè colèdi natū, pro huius astronomici parte prima claudenda, theoremata quoddam subieci, in quo veluti præsentem arena ob oculos cernere quæas, ad quid astrorū motus hæctenus per totā hanc operis partem, futilissimè traditi, conferant. Tale autem est, quod quam maximè humanitati prodesse valeat, cuius iuuandæ gratia, nihil non paratus subire perpetuo sum. Dies autem Criticos, id est, iudiciales, quorum præcipuus apud medicos vsus in curationibus existit, nondum præsentem, sed instantes inuenire solerter docet. Vnde ni fallor, liquere prudenter fat potest, quam astronomiæ scientiæ non tantūmodo voluptati, verum etiam vtilitati humanæ seruire soleat. Quod theoremata, licet succinctum sit, nihil tamen in eo, ad meliorem astronomiæ declarationem, desiderari à quoquam putauerim.

EVNCTIATVM QVADRAGESIMUM & vltimum.

Dies Criticos, id est, iudiciales, medicis in morbis iudicandis necessarios, per instrumentum hoc subnexum, citra operam computi inuenire.

APud omnes in confesso est, astra quædam diuinæ virtutis esse instrumenta, per quæ vniuersum illud gubernari credimus. Syderum enim opera, effectus seu inclinationes, seu influentias dicas, diuinæ prouidentia quædam esse documenta, quis est qui negat? cum nihil non in hoc mundo iuxta astrorum dispositiones affici videamus, quamuis omnia in deum referri soleant, Quemadmo

Quemadmodum autem non securi, operis cuiuspiam structuram tribueris, sed fabro, qui hac vtitur, sic astrorum effectus, qui motus eorum consequuntur, non ipsis astris, sed deo, illa regenti, gubernantiq; causæ, veluti primatiæ, ascribere debemus. Huiusmodi astrorum cursus & motus multiplices, nobis, cum Deus Optimus Maximus patefaciat, cœlumq; ipsum librum tanq; apertum, in quo futura per stellarum & luminarium transcurfus significantur, recludat, pauca & nos super hijs, quæ ex eo nobis libro collecta sint, dicere instituiamus, & maximè de hijs, quæ ad humanam pertinere salutem videntur, qua in parte licet medicis vigilantibus in primis commodare quæamus, non solum tamen hijs, verum sed alijs quoq; rationem suæ valitudinis habituris saltem non postremam prodesse animus est. Tamen illorum gratia medicorum præcipue, qui astrorum expertes sunt, factum

etiam putauerit hoc nobis aliquis, nec immerito, fatemur enim, non solum namque consilium secuti, certius & praesentius mederi laboranti bus poterit. Quanta enim vis sit dierum iudicialium, quos Criticos vocant, nemo doctorum ignorat. Quanta etiam necessitas obseruandae Crisis medico incumbat, tunc alii, tunc Ptolemaeus, naturae scientissimus au ctor 60 Centiloqui sui dictione hortatur, huius verbis. Super aegrotis criticos dies inspice, ac Luna peragratiorem in angulis figure 16 angulorum. Vbi enim eos angulos bene affectos inueneris, bene erit la gueti, contra male, si afflictos inueneris. Hactenus Ptolemaeus cuius ver ba, quoniam non nihil obscuritatis in se habet, astronomiaeque titulis non vsque adeo obuia sunt, euidetiora planioraque reddat. Sciendum ergo primo quid vocabulum CRISIS significet, uerbo graece, latine iudicium, uelox & uehemens in morbo motus est, ad salutem uel ad perniciem. Vehemens idcirco, quia seuis ab accidentibus contingit. Morbi enim tunc & nature pugna excitatur acerrima, nec ullum aliud morbi tem pus Critico grauius existit. Crisis autem perfecta nulla esse potest, in qua non sit sensibilis materiei delinquentis expulsio, ex quo constat in morbis sine materia contingentibus nullam fieri crisin. Dierum ad morbos diiudicandos pertinentium quadruplex differentia est. Critici enim sunt & Indicatiui, Intercidentes & Vacui. Criticus dies qui & Decretorius uel Radicalis uel Iudicatorius appellatur, est tem pus illud, quo natura confurgit ad humorum peccantium siue expul sionem siue permutationem. Indicatiui uel Indicarij dies est, qui signum dat futurae crisis, quo die & hora, qualisque fieri debeat, ap pareat enim in eo omnino iudicium aliquod futuri iudicij, per quod certi sumus de salubritate uel periculo sequentis crisis. Interciden tes dies illi sunt, qui & interpolares seu prouocatori dicuntur, in qui bus humor nociuus naturam prouocat ad pugnam. Ideo interciden tes dicti, quia inter criticos & indicatiuos cadant. Crisis in eisdem euenit nonnunquam, sed per accidens tantum, ut ratione uirtutis uel me dicinae, uel alterius cuiuspiam symptomatis. Vacuus dies seu Me dicinalis dicitur, in quo natura profus quiescit, neque quidquam diffi di inter morbum & uirtutem naturalem concitatur, adeo, ut per die uacuum tuto curationem, moliri liceat. Prius uero praxim ipsam cri sis aggrediamur, alia uidentur praemissa necessaria. Primo, nullum non signum peculiarem quandam naturae partem, quantum ad qua litates attinet quatuor, sibi uendicare. Aries, Leo & Sagittarius, quia calidi & siccissimi flammam bilem tumentur, Taurus, uirgo & Capricornus, quia frigidi & siccissimi, nigrae bili respondent. Gemini Libra & aquarius calidi & humidi Sanguinem imitantur. Cancer Scorpius & pisces fri gidi humidique pituitae assimilantur. Proximum est scitu, Signo cuius libet planetam dominari, unde domini nomen retulit, ut arietis & Scor pioni Mars, Taurus & librae Venus, Gemini & uirgini Mercurius, Sagittario & piscibus Iupiter, Capricorno & Aquario Saturnus, Ca cro Luna, Leoni Sol, domini sunt. Signorum praeterea quodlibet ho minis partem sibi peculiarem arrogat, quod idem faciunt domus coe li, id quod sequens figura innuit.

Crisis quid.

Criticus & decretorius idem, indicatiuus.

Intercidens siue interpolaris

Vacuus qui medicinalis dicitur.

♄ respicit Caput	Prima	domus Caput
♃ respicit Collum	Secunda	domus Collum
♂ respicit Manu & brachia	Tertia	domus Ma. & br
♁ respicit Pectus	Quarta	domus Pectus
♂ respicit Cor	Quinta	domus Cor
♃ respicit Intestina	Sexta	domus Intestina
♁ respicit Renes	Septima	domus Renes
♂ respicit Pudibunda	Octaua	domus Pudibunda
♂ respicit Femora	Nona	domus Femora
♃ respicit Genua	Decima	domus Genua
♁ respicit Suras	Vndecima	domus Suras
♄ respicit Pedes	Duodecima	domus Pedes

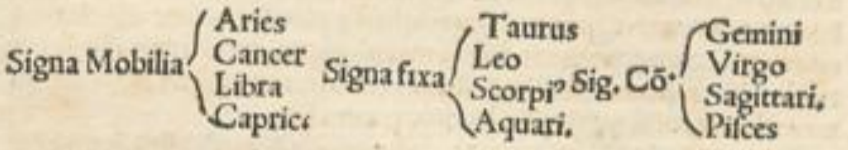
Hoc loco notandum obiter, partem illam corporis non esse ferro uolendam, quouis modo, quoties Luna signum partis illius perambulat Ptolemaeo teste. Membrorum diuisiones per Signa obseruentur studiose, quocumque enim in loco figurae signum fuerit, nihilominus tamen proprietatem genuinam partis significandae, obrinet. Si mile quiddam & cum planetis fieri solet, horum etenim singuli quoque naturas seu temperamenta secundum qualitates quatuor exprimunt.

- Saturnus significator & autor Melancholiae
- Iupiter significator & autor Sanguinis
- Mars significator & autor Bilis
- Sol significator & autor Bilis
- Venus significator & autor Phlegmatis
- Mercurius significator & autor Spiritus & sanguinis
- Luna significator & autor Pituitae

Planetarum quilibet singulare quoddam Signum possidet, in quo constitutus, exaltari, & in eius opposito cadere dicitur. Ut

Saturnus exaltatur in Libra	cadit in Ariete
Iupiter exaltatur in Cancro	cadit in Capricorno
Mars exaltatur in Capricorno	cadit in Cancro
Sol exaltatur in Ariete	cadit in Libra
Venus exal. in ♋, ca. in ♌, exal. in ♍, cadit in ♎. ex. in ♏. ca. in ♐.	

Ad haec duodecim signa trifariam dici solent, Mobilia scilicet fixa & Communia. Luna etenim in morbi alicuius principio mobilium signorum aliquod tenente, contingit morbum illum cito terminari, & contra, si in signo fixo est Luna morbi ortu, produci eundem ferè uidemus, sicut in Communi Luna cum sit initio affectus, plerumque mutari, in aliumque transire eundem.

Neque uero minus planetarum singuli singula humani corporis membra, morbosque diuersos innuere solent,

♄ Saturnus uescicam, lienem & aurem dextram intuetur, affectus uero Cancrum, Podagram, Elephanciasim, & melancholicos huiusmodi omnes.

♃ Iupiter habet morbos omnes qui ex sanguine abundantiore adu ftioreque proueniunt.

♂ Mars fel, pudenda, Testes, aurem sinistram & epar, Febres acutas, Erysipelata, Morpheam, Apoplexiam interna praecalida, significat.

☉ Sol possidet cerebrum, visum, nervos, Cor, Latus dextrum, Hypochondria dextra, omnem calidum affectum, quales sunt febres ardentes & tertianarum species.

♀ Venus Renes & nucham obseruat, morbosque pudendorum quoscumque & maxime a frigore causatos indicat.

☿ Mercurius Pulmones respicit & linguam, animi affectus quoslibet, Phantasmata, Somnia, mentis alienationes, & huiusmodi.

♃ LVNA Matricem & muliebria colit, Menstrua, Catharros, Morbosque frigidos & humidos, ut Apoplexiam, Paralysim, Conuulsionum species, Epilepsiam &c indicat.

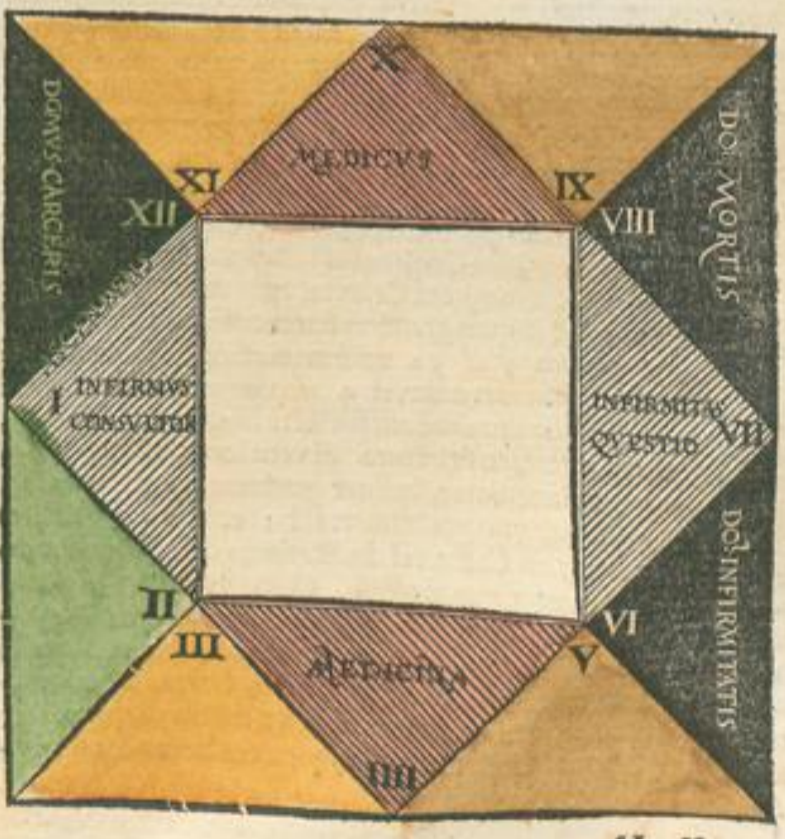
Notandum est insuper planetam sub radiis uocari donec inter 15 & 12 gradum a sole reperitur, a 12 uero gradu Soli propinquan tem combustum iam dici, debilissimisque effectus esse, tantoque imbecillio rem, quanto proximior Soli fiat, imò impeditum uocabulo non inuifato apud Astrologos uocari. Item retrogradum planetam ab omni uirtute destitutum esse scias. Luna cum fuerit in via, ut dicitur, Lae ta uel combusta, quod est a 19 gradu usque usque 4 m, tum eadem uirtutis propè deiectione uidetur.

Combusti planetae quando dicuntur,

Retrogradi,

Errantium quouis summa utitur potestate si domos uel 10 uel 11 uel 7 uel 5 tenuerit, liber saltem ab iniquiori aliorum contuitu uel commercio, ut dictum est. Iidem uero imbecilli dicuntur, quando 12 6 aut 8 domum occupant. Item dominus 12, 6 & 8 domus, quocumque in loco figurae consti tat, nihilo secius damnum importat omnibus quibuscumque tandem aspectu suo participat.

SEQVITVR FIGVRA QVAE OCVLIS EXPONIT DOMVS MEDICATVRO considerandas.

ASTRONOMICVM

DE DOMIBVS COELI

¶ **Domus** cœli prima dominusq; eiusdem, egrum, interrogatorem siue consultorē perpetuō referunt, Septima vna cum domino Morbū, Decima vna cum domino Medicum, qualis scē & qua fortuna morbo sit occurfus. Quarta & dominus eius Medicamen, quem scē vsum affecto sit allaturum, significat. Sexta octaua & duodecima, loca morborum referunt. Quocirca quodcumq; planeta melior aliquem ex quatuor angulis incoluerit, siue dominus anguli cuiusvis ex illis fortunatior, liber, potens, nec impeditus extiterit, tum anguli istius cœlici iudicium consequitur, sin minus, contra fiet.

Vnde Crisis
auspicanda sit,

¶ **Tempus** nunc ad Crises vocat. Nunc enim & quales sint & quo pacto futuræ præfiantur, dies insuper Indiciui & Vacui & Intercidētes quomodo noscantur docēbimus. Studiosissimē ergo expiscaberis à laborante principiō quoniam temporis momento, peius habere senserit, id quod vltimus morbi principium vocabitur, aliās inualio nis hora dicta, tempusq; est, quo eger se laborare percipit, vtpote, solitis operationibus impediri sentientibus, quod quidem in morbis acutis, & his qui subito inuadunt animaduērsu facile est. Atqui cum soleat 7 14 vicissimq; primo diebus, subinde pugna quadam inter morbum & virtutem nostram oriri, dies eos vocant Astrologi Criticos. Alios autem Criticis interfectos, in quibus pariter, sed remissior pugna contingere visa est, Indiciuos dixerunt. Adhuc etiam alios ab illis Iudiciariis & Indiciuis, in quibus inbecillē admodum naturæ & morbo certamen impendēret, aduertentes, Intercidētes nominarunt. Motum enim lunarem hac in re sicut in omnibus, (vt cuius occasione humores & omnia hæc infima vehementissimē affici sciunt) scrutantes intimius, 10 angulos in Zodiaco lunares, in quibus Luna consistens naturæ suppetias contra morbum de bellandum ferret, deprehenderunt. Nihil vero est, quod te moueat hoc in loco, quod Arabes non imitemur, qui partitionem hanc angulorum in æquatore, non autem in Zodiaco, & id cum Ptolemæo, vt ipsi putant, statuant, cum re vera Ptolemæus id nunq; somnariit, ne dum senserit. Hic mihi si fidem non habes, Pontanum aliosq; relege. Angulorum autem singuli 22½ gradus habent, veluti sequens figura distinctē aperit, in qua primo index quidam cum signo X occurrit, qui gradui Lunæ in affectus principio adducitur, vnde linea quadam albicans per centrum instrumenti, in quo cum alia rectos angulos efficit ducta limborum procedit. Binæ illæ lineæ instrumentum in 4 partes secant, locaq; Crisium in Zodiaco monstrant. Crises illæ ob discrimen aliarum apte pinguntur, in quolibet medio duarum Criticarum alia est Indiciuia nomine. Deinde inter Criticam & Indiciuiam semper interponi solet alia, Intercidētes dicta. Ita quælibet ex his quarta 4 in angulos partitur, quos si connectas 10 cernes, quemlibet eorum interuallo 22½ graduum ab alio separatam, quod interuallum, Vacuū dicitur, dum à Luna peragatur. ¶ In diebus ergo iam dictis qui futuros nosse desiderat, indicem X loco Lunæ, quo ad fieri exacte datur adiungat, loco inquam quem Luna morbi inchoati tempore coluit, sic enim factō reliquos omnes tam Criticos quàm Indiciuos & Intercidētes (silo lineis singulatim ad moto) ob oculos in Zodiaco per gradus & minuta signatos cernet. Natura enim hac in parte curiosior est, neq; morbum prius aggreditur quam auxilii tempus presto sit, id quod potissimum quadraturæ & oppositiones afferre solent, Quartus enim & oppositi aspectus ideo Crisim efficere verè solent, quod his temporibus non amplius humori à principio peccanti Luna adsit, sed aduersaria huic inueniatur, naturamq; potius stimulet, oppugnatrix morbi verius. Hos autem Lunæ aspectus non solum obseruabis quadram scē & oppositionem, sed etiā alios qui Indiciuos & Intercidētes causant, semper tales intelligendo à morbi incipientis gradu factos, quoniam & tunc Luna quid futurum de Crisi, id est, an salubris nec ne, euentura sit, ostendit, id quod perfectius iudicabitur tum demum, si figuram cœli secundum illud tempus extructam perspexeris. Si tempus post hæc Criticum, Indiciuum vel Intercidētes scire velis, vide quo die Luna gradus illos ingressa sit, qui à lineis dierum illorum ostenduntur. Sic, meridiem eiusdem diei inspicere, quo in loco Lunam habeat, que res per organum Lunæ vel per Ephemerides æque sciri potest, loco Lunæ ad meridiem accepto, aduerte num gradus Criticos vel Indiciuos &c. cum superet nec ne, si enim excedit, tum hora Crises vel Indiciuationis post meridiem eueniet, qua propter in quot gradibus fiat excessus notandum est, pro quolibet gradu horam 1 m 52 vel si maui simplicius, horas 2, & pro dimidio gradu horam vnā vel 4 m minus, si ad vnguem vis, computando, sic enim proximē aut perfectē horam inuenieris, qua natura cum morbo certamen sit initura. Si vero locus instrumenti meridiem requisito minor inueniatur, similiter graduum numerum in horas ante meridiem partire, vno gradui duas vel 1 cum 52 m tribuens, & prope verum horam Crises vel Indiciuationis &c. habiturus es, & hoc secundum Lunæ motum medium. Quod si exactius adhuc desideras, motum Lunæ diurnum diei proposito debitum querito, vnde facillimē proportionum regula horam inuenies hunc in modum. Primo loco motum diurnum, Secundo loco 24 horas, Tertio vero distantiam loci Indiciui à meridiē ponas, vt, motus diurnus dat 24 horas, quid distantia? Perfecta regula, quotiens horas & minuta remittit

Institutio in
strumenti pro
Crisi indaganda,

Qua ratione
Crisis contin
git,

Quomodo
Crisis horam
inquirenda,

CAESAREVM

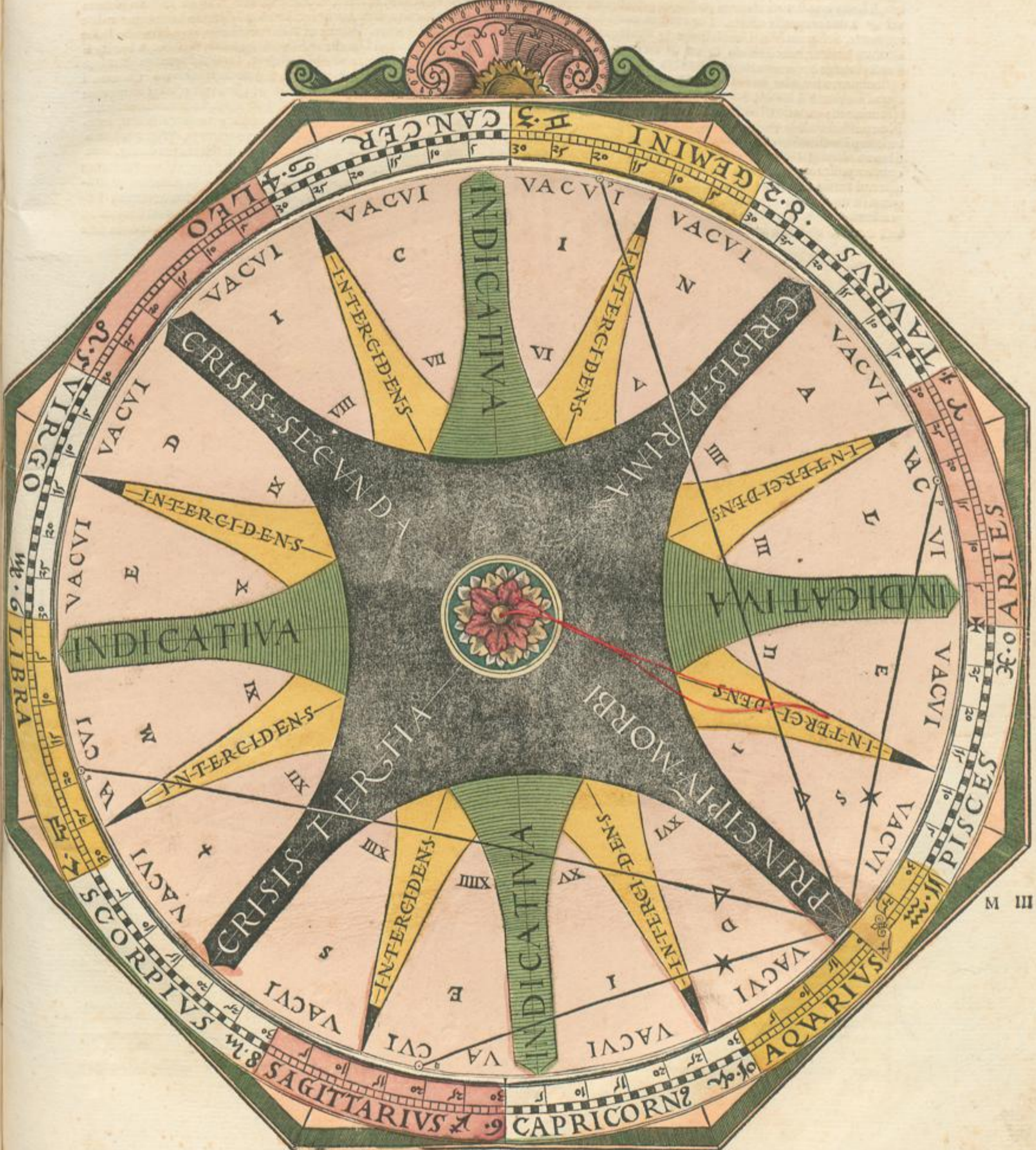
mittit. Hac obseruata cautione interim, q; si distantia sit antemeridiam, quoties dematur (vt si prodeant horæ 3 antemeridiam, iam subtrahantur à 12, & dicatur hora esse 9 antemeridiam) Pomeridianus vero per se relinquitur, quotiens, quicquid creat & à meridie nuncupatur. Quandoquidem vero Luna non æqualem indies motum peragat necesse est, dies quoq; Crisium inter se variari, nec in eundem semper diem certò incidere, frequentius tamen 7 mo, & 14 secunda Crisis apparet, & ratio est, quod tam crebro illi de morbis præsertim acutis indicent □ & ♀, quorum alter in 7 mo, alter in 14 to die ferè contingunt. Est etiam tertia Crisis, quæ 20 die sepius aut 21 accidit, propter quadram aliam. Diebus itaq; Criticis omnibus habitis (quod de Criticis loquor, idem de aliis quoq; indiciuis & intercidētib; dictum volo) figuram cœli erige cum planetis & stellis fixis, præsertim insignioribus in Zodiaco vel propè hunc sitis, in eadem collocatis. Hoc factò locum ante omnia Lunæ contuere, eius accidentia singula memoria excipiens fidei, scē aspectus, passionis, secundum omnium aliorum planetarum motus, vtrum beneuolus, maleuolusq; sustineat. Simile iudicium de stellis fixis fac. Hęc etenim si omnia decentes fuerint sortita locos, Crisim proculdubio bonam naturamq; morbo præualituram portendent. Si impeditiorem Lunam videris, omnia contraria & inausita, naturamq; morbo succubituram iudicabis. Nisi cum indiciis præsentibus morbi materia pugnet, aut aspectum infortuniam in Hæret, id est, similitudinibus suis consistant, id quod salutis exemplum potius esse solet, quanq; per accidens, vt si affectus sit flegmaticus, id est, Frigidus & humidus, Luna vero radiatione quadam communicet Marti calido & sicco planetæ, vel econuerso. Aut si in morbo biliōso Luna frigidus & humidus astrum incolat, Planeta enim tunc esto per se obesse soleat egritudini, sua tamen natura aduersatur adeo, vt virtuti naturali contra morbum potius auxilietur. Simile quiddam de prosperioribus stellarum tam fixis quàm errantibus cæteris statuitur. Nam si harum aliqua morbo in crasi, id est, temperatura disconuenit natura sua, crisim remorari viderit, quam tamen ob genuinam bonitatem non omnino tollit. Iudicium est par in omnibus 10 figuræ angulis, vno animaduērsu, scē quod in criticis angulis pugne vehementiores oriri quàm in alijs soleant, propter euidens distanciam signorum, quod ratione qualitatum & sexus in quadris & oppositionibus habent. Mediocriter autem in Indiciuis, & quasi nullum in intercidētib; discrimen reperire est, quare leuissima his posterioribus, naturæ & morbi prouocatio sentitur, nisi forsan accidens aliquod grauioris luctæ causam inferat, quemadmodum si luna planetis vndiq; iniquioribus pressa, locoq; deiecto & inausitior circumsepta per talem intercidētem esset, indiciuia autem figura Lunam rursus benigniorem per omnia exhiberet, tum enim hæc dies alia felicitior esse cur non possit? Re ipsa Indiciui & Intercidētes aspectus diei nequeunt, quia tamē viciniore aspectus quàm alia loca sunt, iccirco cum à Luna permeantur non infrequenter natura insurgere egritudines aduersum, materias earum digerendo coquendoq; consuevit. Non prætermittendū hoc quoq; scē in die critico plerumq; egrum mori, Luna cum aliquo planeta maligniori coniuncta vel aspectu infelicitiori participante, & maxime consimili in temperamento planetæ cum morbo existente. Contrarium porò si planetis & stellis fixis secundioribus saltem iungatur, fieri. Fit & aliquando Crisis 5 die, Luna * occupante, vni decimo quoq; Δ Lunari existente. Sed his quas iam enumerauimus potissimum rationibus nempe accidentium vsuueniunt. Neq; vero repugnat illud Hypocratis, Quartus index Septimi, vbi quartum & non quintum nominat Hypocrates. Cum etenim ille de crisisibus præcepta regulari quadam methodo vellet astrorum imperitioribus non omnino ignoranda tradere, septimum autem & 14 Criticos tanq; insigniores exprimere conaretur, per quartos incederet tum iudicauit, ideo factum sanè vt quartum potius quàm quintum interserere Criticis vellet, sicut etiam 11 potius quam 10 eadem de causa, quanq; trinus tam in 10 quam in 11 incidat, & per consequens etiam crisis. Eodem modo 20 dixisse Hypocratem putaueris & non 21, cum tamen non minus 21 q̄ 20 iudicia eueniant. Porò Crises mutari solent non modo syderum ratione, vt audiui mus, sed aliarum quoq; rerum quæ medicis numero sex sunt, quæ distichum eiusmodi comprehendit.

Quomodo et
figura Crises
salubris vel
salubris.

Materies, Virtus, Medicus, Symptoma, Minister,
Sydera, tot crises euariare solent.

Causæ variat
tionis Crises.

¶ Sed quomodo singula fiant non est præsentis instituti docere, vbi præter astronomica nihil promittimus. Ad propositum igitur reuertentes reliqua percurramus. Luna vel in morbi principio, vel in Crisi quacumq; aspectu carens alio simpliciter neq; bonum neq; malum significat, verum in huiusmodi aliquo tempore si cuiq; planeta rum conspiciatur naturam eiusdem tam æqui quàm iniqui, sequi solet, infirmo quidlibet ingerens. Quod si morbi principium Lunam obtineat aliquo aspectu participē, nō autē in die Critico post, crisim impediti cōtingit. Egritudinis initio si Luna quatuor angulorū aliquē occupet, tū ascēdēs indiciū certū in significato qualicūq; fuerit cōstituit. Passa

III M

ASTRONOMICVM

Passa vero eclipsim Luna, crisis tempore, indicium est malæ. Eodem tempore si planetam sub radijs Solaribus constitutum inspiciat Luna, nihil definiendum erit, quia paulo plus nihilo imò nihil omnino virtutis hic aspectus obtinet, similiter in Crisis iudica, nisi Saturnus aut Iupiter aspiciantur, qui 6 gradibus à ☉ elongati & orientales, tum vnà vim suam ostendere possunt, sicut & si Mars, quem tamen oportet 30 gradibus ad minus à Sole distare orientalem, reliquos autem ad 35. Nam si eorum aliquis cum Luna aspectum efficiat remotior 35 gradibus à ☉, signum non bonum fieri solet. Tres illi, occidentales si sunt, id est, post solem occidunt, remotiores 35 gradibus, prauum quiddam similiter testantur. Venus & Mercurius soli orientales & minus 35 gradibus à sole remoti, iniquiores sunt significatores. Hoc temporis si fiat signum ascendens Aries vel Libra, & Luna angulorum aliquem possideat, certissimam crism in ☐ vel ♀ Luna progressa afferet. Luna itidem aucta lumine, morbo incipiente, Solis aut Marti simul conspecta, significat egrum periculaturum letaliter, tunc quando ☐ vel ♀ sui gradus attigerit. Sed si aucta lumine Saturnum intueatur, tunc in ☐ vel ♀ conspecta post, egritudinem adaugebit, ita tamen, vt eger sit euasurus, tamen egrè. Quod si numero & lumine simul aucta Saturni intueatur Luna, nulla infirmitatis variatio est sequutura, illa ☐ am vel ♀ nem efficiente. Non posthabendum quoque illud egrotum subinde grauari diebus quibuscumque Lunam aliquot infastius lumen aspicit, & eo grauius affici, si lunam contingat in termino aspectus infortunati consistere, veluti eundem postea ægrum saluari rursus & reuelare contingit, secundo aspectui rursus accedente Luna. Luna sub initii tempus crescens, signum fit morbum in ☐ to vel ♀ to, salutiferis tantummodo radijs presentibus finitum iri, infortunatis vero accedentibus ægrum letaliter omnino affectum iri. In huiusmodi figura coeli ad morbi principium

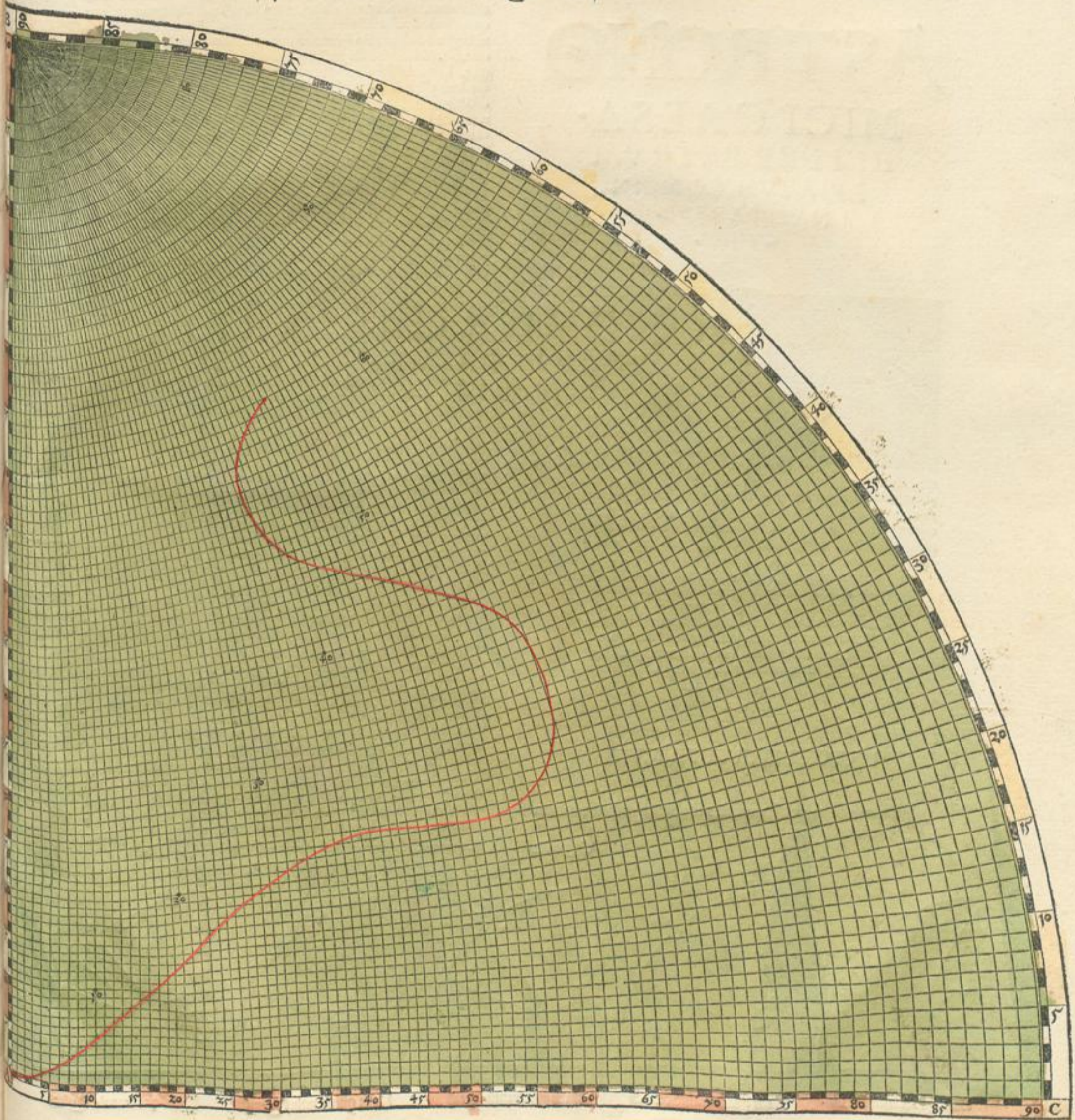
CAESAREVM

cipium erecta, septima domus diligenter inspiciatur, in ea enim planeta malignior si locetur, aut alius radijs suis eum comprehendat, vel si dominus domus infeliciores sit, quoniam medici significator, qui dominus est 7 mæ domus pati videtur, notabit laborans medicum presentem deferendum, & alium deligendum, Coniunctio ☽ & ☿ occupans morbi principium, eundem longiorem fore præfagit. Initium affectus si Lunam cum Marte vel alio calido & sicco sydere, & maxime cum sue fortitudinis receptione conuenientem habeat, morbo itidem calido & sicco existente, certus sis eundem iri auctum post, secus vero, si frigiditate morbus præpollat. Fieri potest vt 24. et 7 licet beneuoli prædicentur, ægro tamen officiant, idque si in natiuitatibus laborantium, loca morborum, id est, sextam 8 & 12 domos incoluerint. Per hæc autem ex natiuitate certius de morbi statu astrologum iudicare posse nemo non videt. Deinceps Lunæ, Solis, & aliorum planetarum beneficia, id est, optimas eorumdem in angulis constitutiones breuiter absoluemus. Primus est foelicitatis status, cum benefica stellæ fortunæ ipsæ cū Luna in angulis cōiunguntur. Secundus, si benefica stellæ irradiationibus à beneficiis stellis illustrantur. Tertius si à fortunis ipsis beneficiis stellis corpore vel lumine circūdantur ante vel retro. Quartus si autoritatibus fortunæ fuerint collocati Luna vel Sol vel planeta vel anguli, vt in suis finibus, domiciliis, altitudinibus, triangularitatibusque &c. Quintus si in suis similitudinibus, quas Hætz vocant Chaldei, reperiuntur. Sextus si in cardinibus vel succedentibus. Septimus si cæco despotes anguli, id est, loci dominus quem hospitalem dicunt, bene etiam affectus sit. Tot sunt conditiones vel status, vel constitutiones euentuum prosperiorum, totidemque præfagiorum malorum contrariæ dispositiones inueniuntur. Adde morbos acutos & veloces Lunæ, Cronicos vero, id est, eos qui longiori tempore durant siue tardos, Solis cursum imitari. Et hæc de Crisis, diebusque criticis dicta sufficiant.

ASTRONOMICI CAESAREI PARTIS PRIMÆ FINIS.

☉ Meteoroscopion planum Apianum;

ASTRONOMICI CAESAREI PER PETRVM APIANVM CONCINATA PARS SECVNDA,

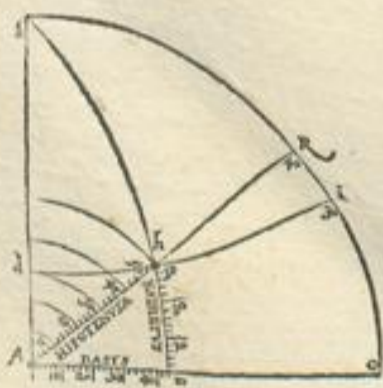

ASTRONOMICI HVIVS PARS altera totius primi mobilis commoditates seu vsus completitur, quæ omnia prius per instrumenti, meteoroscopiū planum nuncupatum, ostēduntur, post demonstrationibus geometricis firmissimè approbantur, & hoc subsidio sinuū cordarumq; computi. Admonitum tamen lectorem pium hic volo, ne omnes meteoroscopiū præsentis vsus arbitretur simul tradi, cosinographicos nempe proprio in volumine est visurus vbertim, vbi etiam discet non modo per hoc & istiusmodi meteoroscopia plana, queuis huius negotii deprehendi posse, verum etiam per numerale quoddam meteoroscopiū insuper adhuc adiectum. Præter hæc tamen si quis desideret meteoroscopiū a me repertorum vulgatarumq; structuras, seu fabricam, illum ad planisphaerium nostrum relego, vbi præter illud, & alia scitu digna, omnium penè astronomicorum reperiet instrumentorum structuras, vt sic loquar, siue compositiones. Sed quamuis nemo non cordatiorum reliqua primi mobilis commoda, ex iam proximè sequenti triangulorum enuntiatio sufficenter hausit, nihilominus tamen adhuc rem magis apertam rudioribus esse cupiens, obseruationes quasdam cometarum pro colophone subnexui.

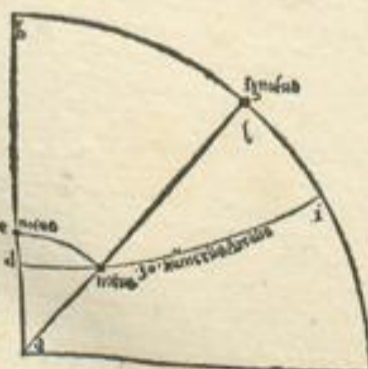
ENUNTIATVM PRIMVM

Instrumenti partes summatim eiusdemq; vsum omnem breuissimis colligere.

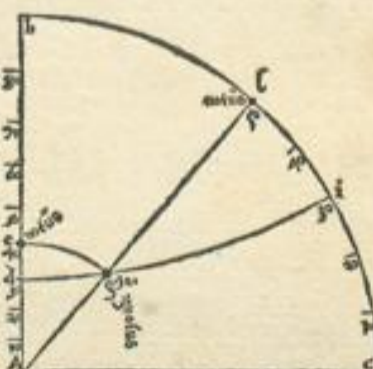
Organum

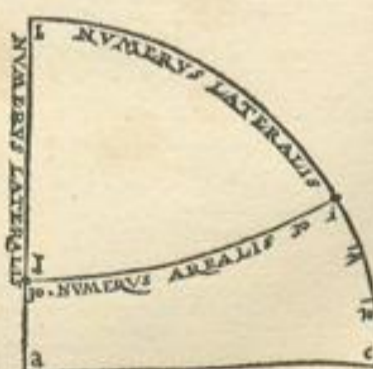
Basis quadrantis Primi

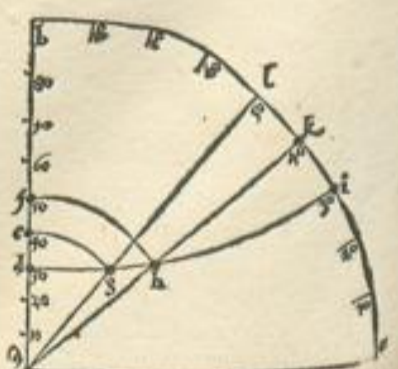
Basis quadrantis Secundi

Basis quadrantis Tertii

Basis quadrantis Quarti

Basis quadrantis Quinti

ORGANVM HOC CVINOmen meteoroscopia est, eo quod ea quæ cumq; in sublimi considerantur, in hoc veluti ob oculos ponimus, quatuor partibus constat. Lateribus duobus, limbo & area. Per hæc enim quatuor, sphericæ trianguli negotium omne, vsus, commoda vniuersa ad vnguem patent, cuius equidem trigoni singula commoda quadrantibus quinq; ostensurus sum clare, eandemq; exemplis euidentissimis approbaturus, simulac instrumenti membra declarauero. Sciendum itaq; duplicem additum ad hoc organum patere, quorum primus arealis, secundus lateralis dicitur. Arealis in instrumenti area, Lateralis in linea A B seu limbo B C absoluitur. Duo autem ad ingressum huiusmodi desiderantur, per quæ alia duo velut adhuc incognita eliciuntur. Ad hæc, quia in omni trigono rectangulo sphaerico quinq; scitu necessaria se offerunt, idcirco duplici opus est ingressu, quando simplici hoc idem confieri nequit. Lateralis introitus bifariam haberi potest. Primo si numerus alter lateralis in linea A B inuentus cum margarita notetur. Deinde de filum in limbo promotū laterali numero alii superducatur, sic enim margarita numerum arcualem ostendit, qui inter lineas transversas continetur. Numerum itidem fundamentalem, vt sic dicam, seu basim in linea A C per circulum ex B litera cadentem, perq; margaritam in A C vsq; porrectum indicat, vt in exemplo liquet. Numerus lateralis alter 40, alter vero 50 graduum sit, vnio 40 teneat in linea A B in puncto E, Filum autem latus aliud, gradum scilicet 50 in limbo, quod fit in puncto L, exprimat, & margaritam circulum transversum 30 vtz graduum in puncto G dederit, quod si exquisitus tractes, gradus 29 & 30 occurrent. Cui rei demonstrationem apertissimam tertius quadrans exhibebit. Secundus introitus di modus iste est. Gradus 50 requirantur in linea A B, cui margarita superlocetur, postea filum si tendatur per 40 æque ac prius 30 gradus ab vnione scindi videntur, id quod in primo quadrante per literam h insinuatur. Ad hæc quomodo verius cognoscantur numeri areales, qui per transversales circulos significantur, quarto in quadrante proposui. Quin etiam noto iam altero laterali, arealique ingressus arealis dicitur, idem duplici via absolueudus. Prima, laterali numero in linea A B quaesito, margaritaq; ad eundem inducta, filoq; in limbo donec arealis circulus a margarita contingatur, hinc inde promotum filum in limbo numerum lateralem alterum designat, quam rem secundus quadrans habet. Secunda, lateralis numerus iam notus accipitur, per eumq; vbi filum transmissum est, quo in loco arealis numeri arcum secet, obseruatur, illuc enim vnio figitur. Postea vero filo super lineam A B deducto numerus alter lateralis a margarita ostēditur, id quod in quadrante etiā secundo imaginari licet, si punctum è ignotum sit. Iam per numeros binos cognitos tertium ignotum inuenire didicisti. Quartum igitur vt habeas pariter, quadrantem primum inspice, in quo numeri omnes tam noti quam ignoti continentur, vbi etiā quartus offenditur, qui in triangulo eodem basis dicitur. Nunc ad numerorum nomenclaturas veniendum, Quorum primus est, qui vniuersi trianguli representat, per A B lineam indicatus, Lateralium vnus super lineam A B quaerendus semper lineæ A C par existens. Secundus numerus per arcum C B significari solet, nihil aliud existimandus quam angulus A trianguli H A M. Tertius arealis dicitur in arcu transversali D I reperiendus, latus H M referens, quod trianguli H A M , quasi dicas latine perpendiculum, significat. Quartus vocatur trianguli basis, id est fundamentum & in linea A C quaeritur, hæc basis noscitur sedulo per punctum H, Nam H D linea totidem, gradus quot lineam A M continet. Huius iam numeris adiacere potes, quintum insuper, per angulum H istius trianguli intelligendum, quem si reperire forsan malis triangulum inuertas necessum est, ita vt ex H M basim constituas, A M vero kathetum. hoc enim facto angulus H in punctum A recidit. Et arcus R C quantitatem anguli A exhibet. Hoc igitur pacto, & his regulis totius primi mobilis negotium, si modo non plane communi sensu careas adamussim examinare poteris. Huic vni intentus vt triangulum superficiemq; sphaericali congruum tuo pro instituto effingas.

Ingressus instrumenti duplex. Arealis. Lateralis.

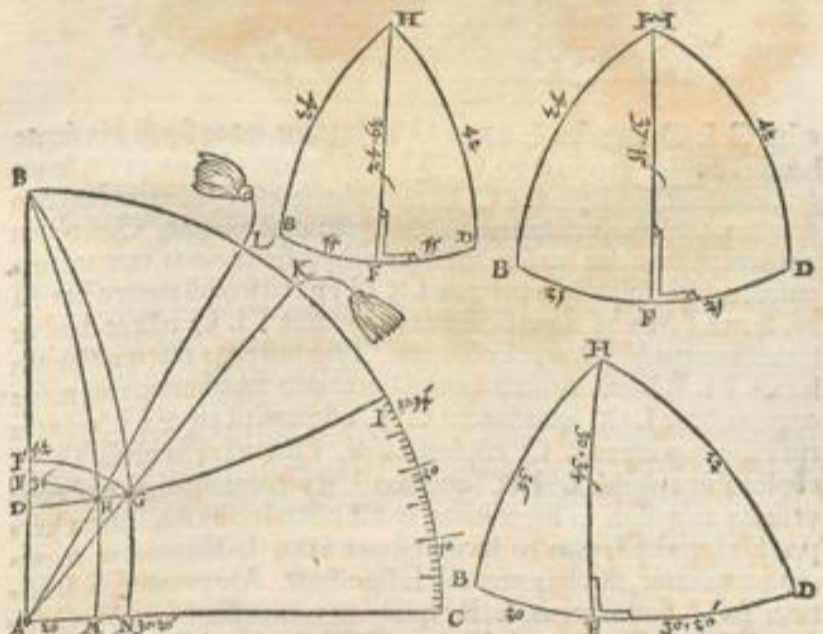
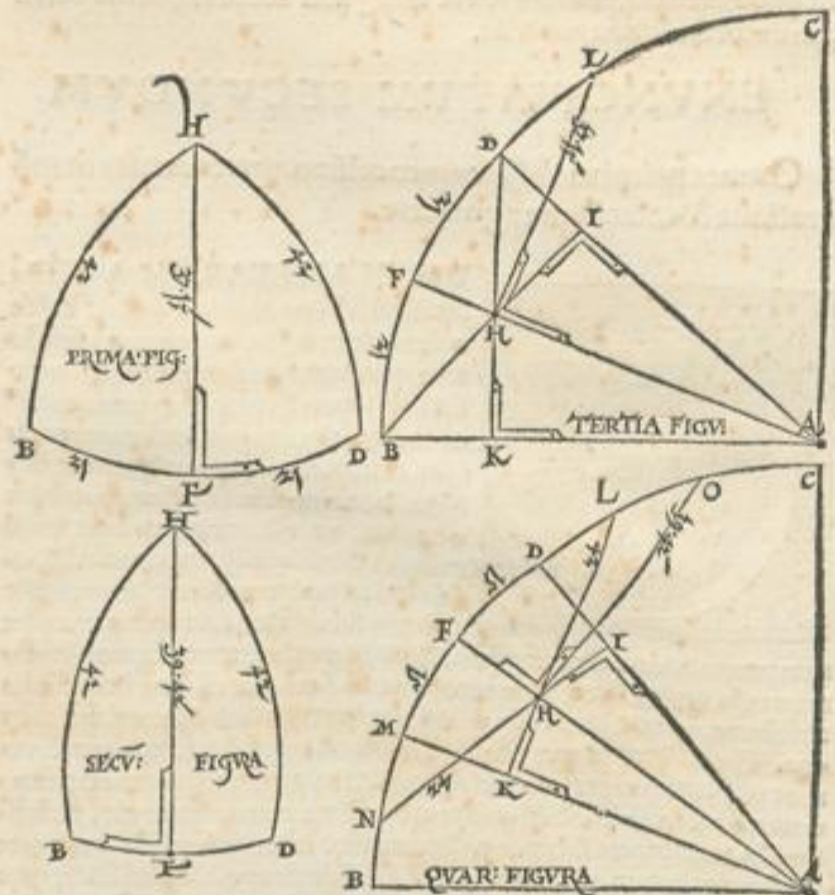
Duplex introitus eundi mobilis lateralis. Primum.

Arealis ingressus Quid.

Nomenclatura numerorum trianguli.

Quomodo est in triangulis non rectangulis agendum sit. Consequens est, ut triangulos quoque sphaerales non rectangulos enu- merem, eosque in meteoroscopio hoc plano imaginandos doceam. Tri- anguli ergo huiusmodi trifariam, ut antea quoque meminimus, figura ri possunt. Aut enim in his omnia latera sibi correspondent, aut duo dumtaxat, tertio minore aut maiore, aut omnia simul inter se disti- dent. Conuenientibus omnibus, vnum aliquod in medio secundum est, cuius medietas vna si sumitur, latusque adhuc aliud, comperta duo late- ra habentur, quibus cum deinceps reliqua huius meteoroscopii com- moda inuestigare ex praedictis nosti. Medietas enim quaelibet trian- guli est rectangulus. Duo si latera trianguli conueniant, tertium vero arctius aut amplius sit, idem in duo partiendum est. Et triangulus quoque integer in alios duos triangulos rectangulos sectus est. Cum quibus iuxta praecipua agendum de cetero, duo enim latera cuiuslibet agnita sunt. Inaequalibus trianguli lateribus cunctis, compertis tamen, sic age. Duo laterum breuiora in linea A B vna cum nu- meris suis quaerito, filum deinde alterum super lineam A B ducito, margaritamque super numerum eiusdem, filum postea secundum rursus in li- nea A B extende, & vnione numero alteri superadde. Post haec fila sin- gula manibus singulis comprehende, eaque in limbo iam sursum iam deorsum quousque vniones ambo vni & eundem in area arcu incidant, congruum tamen promoue, congruum dixi propterea, quod bases amborum coniunctae, latus trianguli maximu aequent. Tunc enim arcus area- lis, cui margaritae innituntur, communem arcum refert, cum scz qui triangulum hunc inaequalium laterum in binos alios trigonos scindit, quorum singuli diuersas bases continent. Exempli causa. Esto B H D triangulus inaequalium laterum, quorum B H 30 gradus, H D 42, B D 50 & 20 m complectatur. Per instrumentu hoc latus commune reperitur, illud quod trigonum istum in binos re- ctangulos, 30 vtz gradus & 37 m, quale quiddam representat H F, diuidit. Minimi trianguli basis A M 20 gradus includes, maximi autem basis 30 & 20 minuta complectens dicitur. L C quantitatem anguli H B F refert, trianguli minoris, K C vero quantitatem maioris trianguli H D F praestat, & hoc modo trian- gulus ille laterum inaequalium in binos alios rectangulos trigonos re- latus est, quorum quilibet latera duo nota continet. Iam si quid am- plius libet inuestigare, licebit, si praedicta repetantur memoria. Quic- quid autem de triangulis rectigonis iam traditum est, illud totum se- quentes figurae iterant clarius.

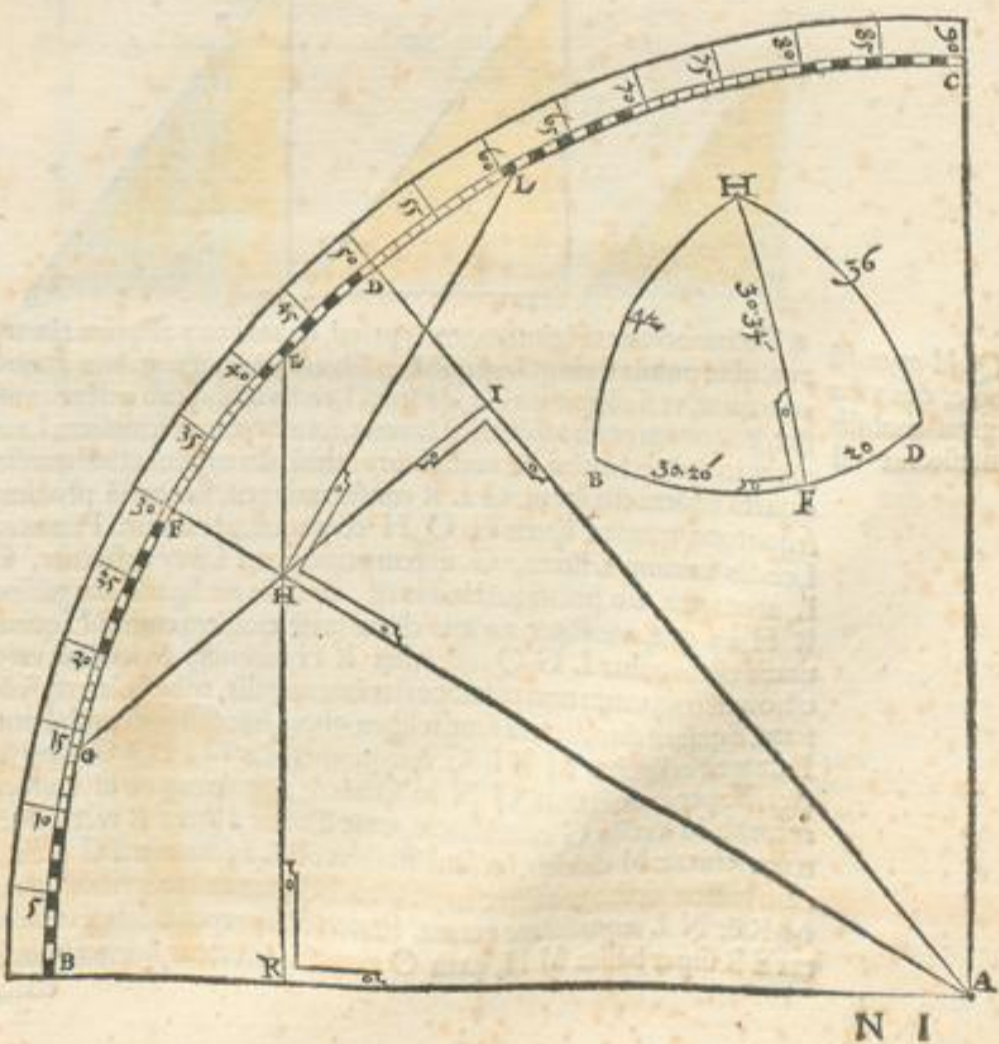
intra se 30 gradus quoque claudunt. Deinde M D arcum dispece in puncto F, lineamque in idem F ex A centro produc, nec non ab M versus C 42 gradus numera, cumque L nota, eisdem gradus a D contra B computatos cum N signa. Nunc perpendicularis edu- eta ab N in A D punctui I coincidens cum alia perpendicula- ri erecta ex L in A M & in litera K desinens, coeat in puncto H cum priore. Inde rursus alia orthogonalis L versus emissa, circulu in O litera contrectet, 39 gradus 42 m complectens, latus hic commune H F est, veluti secunda & quarta figurae docent subiecte.

Quod si triangulus omnia latera dissimilia habeat, aut duo quidem similia, tertium tamen maius, huiusmodi exemplo rem exequere. Pri- mo tribus lateribus pugnantibus, vbi primum latus 30 gradus ha- beat, secundum, 42, tertium 50 & m 20. Commune igitur la- tus reperitur H F, locumque F in arcu B D sic agimus. In qua- drante maximum latus deligimus, quale est B D, literas deinde A & D recta connectimus, mox e B versus C latus 42 graduum requirimus, cumque E puncto inscribimus. Tertium dein latus 30 graduum scz a D contra B excipimus, & cum G litera signamus. Perpendicularem post hac ex G in A D promouentes in puncto I terminamus, sicut etiam aliam ex E suscitantes lineam A B indu- cimus in puncto K finimus, per illarum sectionum qualis fit in H puncto rectam e centro emittimus, quae in puncto F desinens com-

Quid est trian- gulo cui tria la- tera inaequalia sunt, agatur.

Quomodo est in triangulis non rectangulis, agendum sit. Eisdem trigonos irrectangulos alia etiam ratione per quartam vi- delicet circuli partem, siue quadrantem maius appellare, in alios duos trigonos resolueri potes, ita ut omnia eorum latera consent, ut nomi- ne exempli. Primus resumatur triangulus, cuius omnia latera e qua- sunt. Ponuntur autem singula 42 graduum esse. Constituo itaq; quadrantem A B C in quo statim 42 gradus pro basi propositi trigoni, qui vocabitur B F D, in B ordiens versus C, numera- ta cum D litera signo, simulque per D lineam rectam ex A puncto educo, quoniam vero latera inter se aequalia sunt vicissim ex D lite- ra perpendicularem super A B lineam demitto in puncto K desi- nentem. Similem ex B super A D in puncto I finientem per- pendicularem duco, sic ut ambe illae in H puncto sese diuidant. Iam igitur ex A centro per literam H recta linea erecta, arcum quadra- tis in F tangit, & arcum B D in partes aequales secat. Post haec iterum ex H orthogonalem D versus sursum erigo, & lineam hanc quadrantis arcum H F dirimere in puncto L conspicio, adeoque F L latus iam commune triangulorum duorum partialium, id quod an- tea H F dicebatur, esse vero graduum 37 m 35. Similiter B F & F D graduum 21 quemadmodum inter sequentes prima & ter- tia figurae ostendent, continere video. Vbi duo trianguli latera con- cordant, tertium vero minus est. Exemplum est superior figura, in illa enim duo latera 42 gradus, tertium 20 complexum fuit. Pro- pone igitur gradus 30 in quadrantis limbo, quacumque libet ex parte initium illorum litera M finem D exprimat. Post haec e centro A duas protrahe, alteram in M, alteram in D rectas lineas, haec enim

N I

ASTRONOMICVM

in unius lateris locū nobis ostēdit. Itē perpendicularē ex H erigen-
tibus versus C, ea circūlū in L secare cernitur, perq; merito F L
arcum scz 30 gra. 34 minorū latus cōmune B F basim trianguli
minoris 20 scz gra. F D autē basim maioris 30 gra. & 20 in cō-
tinentē pronūctiamus. Idem operandi modus in trigono fuerit, cui
tertium latus maius duobus convenientibus sit, sēper autē in hīs ma-
ior lateris arcus primū quadranti imponendus est, eo quod basis esse
postulat, non aliter hoc modo cum B D agi visum est, vbi etiā F pun-
ctus requiri solebat. Hiis itaq; paucis vniuersum primi mobilis opus
seu intellectum abundē consequi licet, quæ tamen nō quod pauca sint,
sed quod preciosa, prudens lector nunq̄ non admirari, sat scio volet.
Iam dictorum forma præcedit.

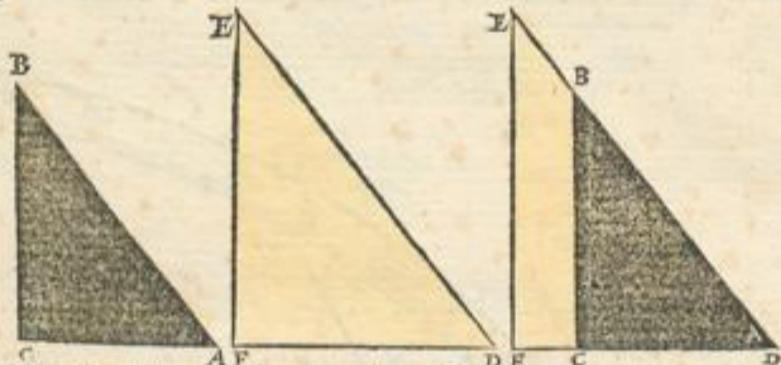
ENVNCTIATVM SECVNDVM

Omnes primi mobilis commoditates gæometrica demō-
stratione & ea facillima agnoscere.

VM PLANETARVM A NO-
bis iā cursus vna cū primi mobilis vñ fa-
cillima, nec vnq̄ antea producta fidelis-
tate, quantum ego quidem video, expo-
siti sint, superest vt eiusdem primi motus
contemplationem pari facilitate produ-
cam, clarissimæq; demonstratione fir-
mem, hoc enim vbi fiet, spero futurum
omnino, vt astronomico huic nihil
prorsus deesse quisq̄ quæri possit. Igno-
sci vero mihi ab omnibus postulo, si hæc
in parte succinxior fuero, neq; in nume-

ram propositionum congeriem, licuti in mathematicis demonstratio-
nibus vsu venire solet, adduxero, animus siquidem est rem breuissimis
absoluere, quamobrem vna dumtaxat Euclidis inductione contentus
ero. Quod si primi motoris tractationem ingredi penitus tentē, vo-
reor ne plerisq; ingratum faciam, præsertim geometricarum certifica-
tionum rudioribus. Sed quia rem omnibus planam esse volo, paucis-
simisq; traditurum subinde pollicear vnico interim Euclidis axioma-
te prestare conabor, est autem 4 hæc Euclidis propositio libri sexti, quæ
sic habet. Omnium duorum triangulorum quorum anguli vnus an-
gulus alterius sunt æquales, latera a quos angulos respiciētia sunt pro-
portionalia. Propositionem illam breuiter, triangulis binis propo-
sitis, hunc in modum elucidabo. Primus esto A B C, Secundus D E
F, horum vero amborum anguli inter se omnes cōuenientissimi sint,
sicut angulus A angulo D, angulus B angulo E, angulus C angu-
lo F per omnia respondeat. His angulis sibi assimilibus, latera quoq;
proportionalia vt sint, oportet. Sic enim primi trianguli latus A B
cum secundi trianguli latere D E, sicut etiam A C linea primi cū linea
D F secundi, rursus B C prioris, cum E F posterioris trianguli, li-
neæ cōueniunt. Nec non A B linea habet se ad B C lineam, sicut
latus D E ad latus E F. Id quod adhuc magis obuium fuerit tyroni
cuiuspiam triangulos illos ambos sibi ipsis superpositos imaginanti hoc
pacto,

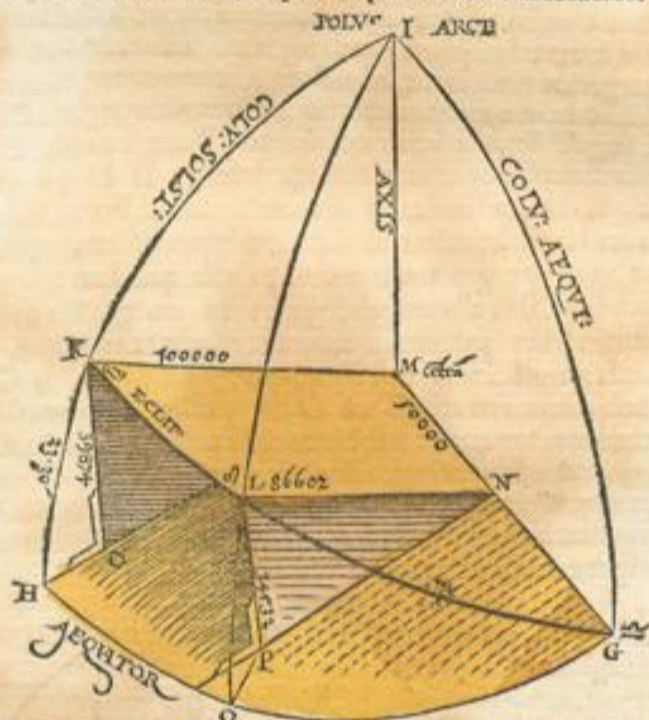

Propositio Eu-
clidis 4 libri 6,

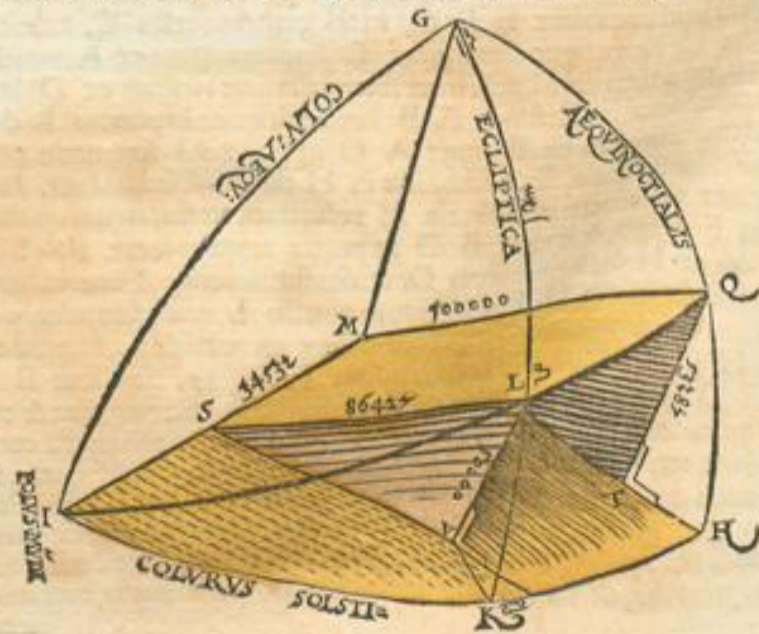
¶ Commoditatem igitur motoris primi, quamcūq; aliquam rimati-
rus, ante omnia triangulum quēdam sphericum rectangulum animo
concipiat, vt si cogniturus sit, quātum Leonis initium ab ecliptica di-
stet, trigonum primū sphericū formet, ibi autē, quia vicinissima Leo-
nis principio ecliptica est, iuxta Librę initium, vbi æquinoctialē transit,
quarta eadem illa arcui G L K conferenda erit, sicut etiā proxima
æquatoris quadra literis G Q H committenda fuerit. Præterea
Leonis initium L litera, G autem principium Librę referente, G
L arcus gra. 60 pronūctiandus est, & solis declinatio longissima
K H 23 gra. videlicet 30 mi, dicenda est, eiusdem cum KH quan-
tatis est angulus L G Q, qui latus K H includit. Sciendum vero
est, omnē trigonum non pluribus q̄ tribus angulis, tribusq; laterib; cō-
stare, è quibus duo, si nota sunt, reliqua quoq; hæc ratione constabunt.
Palam est eclipticæ M K L G & æquinoctialis M H Q G superfici-
es sese per diametrum G N M scindere, angulumq; ob id vniforme
mem ab M versus G constituere, vnde si nunc à litera K rectā in cē-
trum spheræ M diducis, rectam similiter ab L in diametrum G M, eā-
dem tamen orthogonaliter in puncto N secantem protrahis, lineas
M K & N L æquidistare cernis. Præterea si perpendicularē demit-
tas à K super basim M H, eam O punctū deferetur, quemadmodū
etiam

CAESAREVM

etiā ex puncto L perpendicularis demissa, superficiem M H G in
litera P incidet, ita bini trianguli, alter M K O, alter N L P late-
ribus angulisq; conproportionabilibus efficiuntur. ¶ Nunc ergo de
clinantis Leonis arcū scz L Q, vt propositū est, inspiciamus, dicēdo,
M K sinus integer, producit K O, maximæ declinationis sinum,
quid N L, qui sinus est arcus G L, creat? Hic iuxta regulā pergenti,
quotiens L P, sinum arcus L Q, quem quasiueras, remitter. Et in
hunc modū Regimontanæ tabulæ primo mobili deferuientes, suppu-
tatae sunt. Cōsequēter reliqua etiam & angulos & latera huius spheri-
ci trigoni, vnde vniuersa primi mobilis cōmoda lucē accipiūt, inqui-
remus. ¶ Ponamus itaq; G L & L Q arcus cognitos, quare angu-
lum L G Q, quia ab arcu K H significatur, sciturus pergo, inquis
N L, qui sinus est arcus G L, producit L P, quid sinus M K? vbi si
regulā imitatus quorum cōtulero, quantitatē lineæ K O reperio. Cu-
ius arcū vcz K H requirēs, verā totius anguli L G Q capacitātē co-
gnosco. ¶ Esto iā arcus G L ignotus, angulus vero G & arcus L Q
cogniti, G L itaq; arcū habiturus dices, sinus anguli G scz K O p-
ducit K M, sinū integrū, quid iā L P, qui sinus est L Q arcus, pro-
fert? Pro regulæ operatus modo N L lineæ quātitatē agnosces, cu-
ius lineæ arcū si assummas, cū priore pro voto rē absolueris.

¶ Itē G L Q angulus & arcus G Q lateant, quos simili via depre-
hensuri simus. Arcus ergo G Q H cū vna circuli quarta sit, & 90
gra. cōtineat, inquirendus Q H nobis arcus est. Qui inuentus & 90
gradibus sublatus, residuū nobis G Q scz arcū reliquit. Quā rē ocu-
lari demonstratione rursus asserturus superficies binas, vt antea ima-
ginor, veluti Solstitialis colurus I K H vna cū semidiametro suo M
H, & axe I M vnā superficiē, siue vt quadrās I L Q cū axe I M &
semidiametro M Q alterā cōstituit. Trigonū ergo nūc qualē supra
habes I L K literis distinctū, cuius latera duo supponimus esse nobis
cognita, sicut L K, quod arcus G L cōplēmētū est, & I L, quod la-
tus idē quoq; arcus L Q cōplēmētū est. Quoniā vero arcus Q H
cōplēctitur angulū L I K, angulus I quēquid superest, quē eodē
vt supra angulū G inuenimus, modo offendemus ita. Linea per-
pendicularis ex L puncto ducatur super axim I, illa enim in S pū-
cto terminatur, sinumq; arcus I L significat. Aio proinde, S L cō-
tinet L V sinum arcus L K, quid sinus vniuersus, scz M Q li-
nea possidet? Et proportio lineam Q T remittit. Cuius lineæ ar-
cus est Q H anguli I quantitatē referens. Vnde si Q H arcū
à 90 demis, arcus G Q restat, ille qui quæsitus est. ¶ Quod si G Q
prioris trianguli notus statuatur, G L vero ignotus, tū L K arcus
æque ac L Q superius indagabitur, hoc modo. Dicatur M Q to-
tus scz sinus Q T progignit, quid S L arcus autē K L in quo-
to ostendetur, quo sublato à 90, arcus L G remanet.

Primæ demō-
strationis via.

Quo ingenio
tabulæ primi
mobilis sine
supputatæ.

Secūda demō-
stratio.

Via tertis de-
mōstrationis.

Demonstratio
Quarta.

Demonstratio
Quinta.

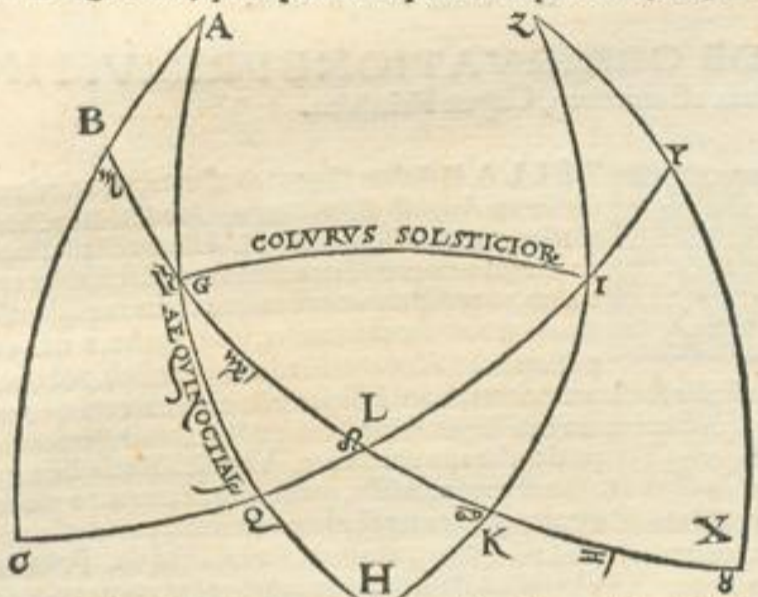
Quid agendū
huic, qui vsus
primi mobilis
intellectus est

Sexta demon- stratio.

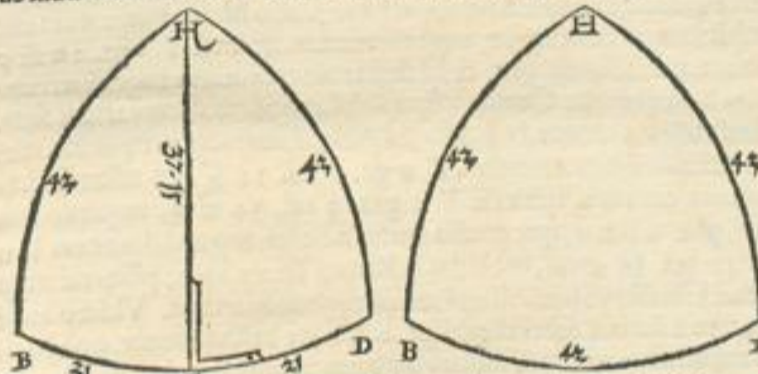
Septima de- monstratio.

¶ Trigoni prioris lateribus G L & G Q manifestis, L Q latus minus cognitum per alia duo cognosces, si hac proportione vsus fueris dicens, T Q dat Q M integrū scz sinum, quid V L promittit? Q H enim & K L arcus iā liquent (cōplementis eorundē apertis) in quoto L S lineę magnitudinē videbis, cuius arcus est I L, cōplemētū vero L Q hoc mō quęsitū offert. Vt patet in precedēti figura.

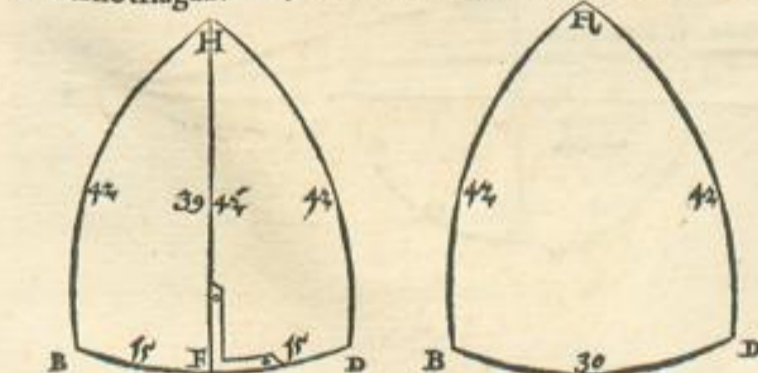
¶ Restat vnū adhuc primi illius trigoni nondū ventilatū, videlicet G L Q quantus ibi angulus L sit. Illud autē duobus videre modis licebit, primo huiusmodi. Quandoquidē L Q iā patet, cōplementū quoq; suū, quod ad C vsq; sese extendit, ei adiiciendū est, sicut etiam arcui L G cōplementū suū, quod ad B vsq; protendit addendū. Dicendū erit ita. Sinus L G arcus, sinū arcus G Q emittit, quid sinus totus caufabitur? Ibi quamprimū quoties B C arcū ostendet eum, qui propositum angulum G L Q includit, similiter angulum I L K angulo G L Q æqualem, tanquā contrapositum. Secundus modus ostensionis est talis, vt si dicatur, sinus arcus L I progignit sinū arcus I K (vterq; enim illorū præcitur) quid sinus in reget? Appositē iā tractanti cætera, arcus Y X occurret, quantitatem anguli I L K referens. Sic ergo bifariā idē demonstraueris, Cuius secundæ demonstrationis rationē ita intellexeris, si triangulum L I K æquæ atq; G L Q trigonum imageris constitui, sphericāq; illā trapeziam I Y X K, per omnia similem trapeziæ L K H Q, quapropter eadē via demonstrandi est, Y X seu B C, quæ fuit antea in designādo K H arcu, quo demonstrato, angulus sibi oppositus G L Q & I L K, qui duplici via æquales iā reperiuntur, assequut^r es.

¶ Accidit interdū qđ triangulus spheric^r rectū angulū nullū habeat, verū latera tria nota. Angulos autē vt cognoscas eiusdē trigoni fieri non potest, nisi eundē in duos distribuas, ita vt quilibet rectū cōtineat angulū, quo facto, promptū omnino singulorū angulorū spacia secūdum iā allatā demonstrandi methodum dimetri. Trifariā ad hæc triā gulus nonrectangulus exhiberi potest, aut enim tria, aut duo latera æqualia habens, aut tria simul inæqualia complexus, proponitur. Triū laterum equalium triangulo, qui & æquilaterus appellatur proposito, eius vnū aliquod in duo per mediū in puncto F seca, arcumq; ex puncto H in F vsq; prodeuntē existima, ille enim propositum tibi trigonum in binos rectangulos dirimet, post quod angulos simul & latus illud commune demonstrandi via iam dicta perdisces.

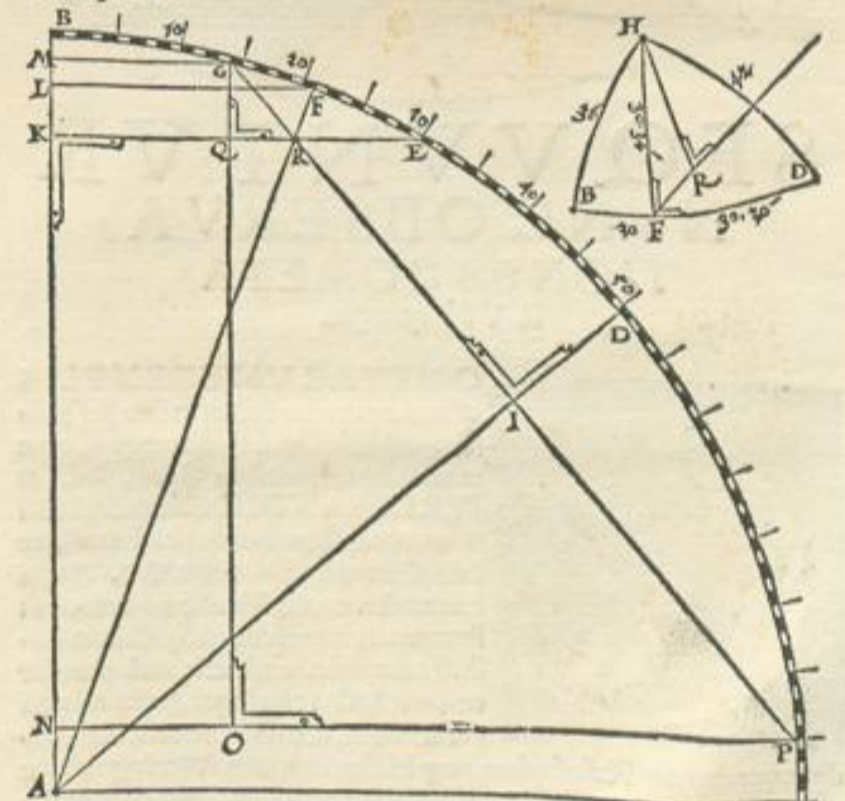

¶ Quod si duo habeat adæquata latera triangulus, qualē insequens figura præfert, tū latus tertiu ambob^r æqualibus insertū similiter in duo partire, & hoc in puncto F. Iā si ab H id est, angulo lateri huic aduerso, arcū in F vsq; protēderis, triā gulum tibi propositū, ab eodē in duos triangulos rectangulos dispecsi animaduertes, quos quidē triangulos, quanti sint, adducto sepe ostensionis modo deprehēdes. Sequūtur nūc figuræ triangulorū, in quib^r latus HB lateri HD assimilis ostēdit. Tertio triā guli laterē, vel maiore vel minore duob^r alijs existentē,

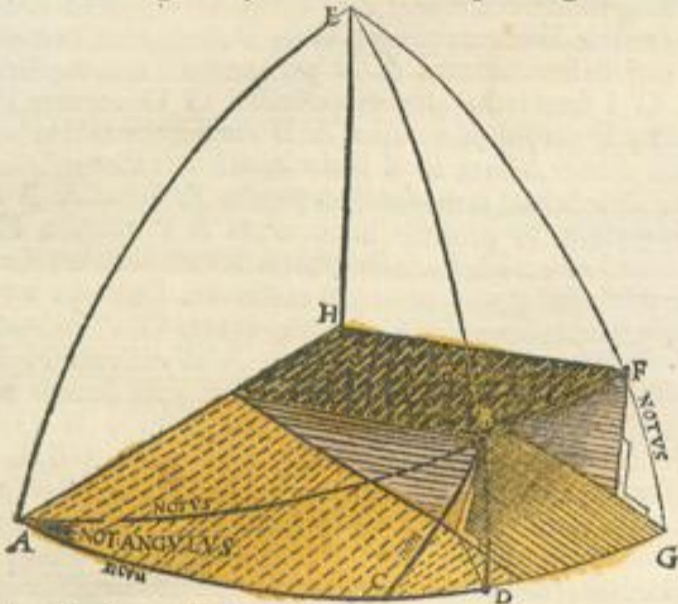
Alia demon- strandi via.

¶ At si vsu venit latera oblata triā guli omnia esse sibi dissimilia, primū est, vt trigonū in binos partias rectangulos, quod quam facillime perā gas, aliū insuper ostendi vsū excogitauit, qui est istiusmodi. Quartam circuli partē, id est, quadrātē rite cū suis semidiamentris orthogonijs expressam plano super aliquo delineā, cuius centrū A, semidiamentrorū extrema B C literis inscribe, Trigoni latus maximū limbo quadrātis impone, B D literisq; signa, Arcū trianguli mediocrem loca vna extremitate in D versus B extendendo, alterā cū G signa. Minimū trigoni latus circa B incipiens aduersus D emitte, & B E nomina. Iā ex D in centrū A lineā rectā diduc, & arcū G D, mediocri trianguli latus exhibentē, à D versus C in puncto P terminatē extende. Duo mox puncta G & P alia lineā rectā connecte, Linea autē illa semidiamentrū A D per punctū I rectangulariter diuidet, G I sinus rectus arcus propositi scz G D vocatur. Postea ex puncto E perpendicularē super A B diametrū, eundē in puncto K secātē, dimitte, & lineā E K sinū minimi lateris trianguli propositi voca. Deinde lineā orthogonālē ex puncto P, lineā A B super iniice, quę vsq; in N procedēs, sinum arcus B P ostendit. Hoc in loco animaduerte me de lineis imaginarijs tantummodo loqui, per lineamq; nihil aliud, qđ arcus sinū rectū existimare. Deinceps arcū G D dupla, qui duplatus G P producit. Huius G P sinū rectum, qui est G O require, eundemq; in lineā A B cū literis N M signa. Sinus arcus B G lineā est M G, cui postq; duxeris æquālē N O, super lineā N P, clarū est lineas M G & N O, sicut etiā N M & G O æquidistātes esse. Cum igitur K E & N P parallēlæ sint, & si per illas alia tertia nempe G O transfuerim ear, sequitur omnino angulos G Q E & G O P vtrosq; sibi pares, simul & rectos esse, quod secundū, esto non accedat, sufficit tamē æquales in præsentia esse. Nobis nunc præmissa ex Euclide repetentib^r, scz Omnium duorū triangulorū quorum anguli vnus angulis alterius sunt æquales, latera æquos angulos respicientia esse quoq; proportionalia, Succedet hunc in modū tractatio, vt anguli duo æquales & recti, latera quoq; proportionalia cōtineant, quales sunt G O P & G Q R triā guli præsentis, qui duo anguli quoniā recti sunt, angulusq; Q G R ambobus cōmunis est, patet angulū G R Q tertio quoq; G P O æquālē existere. Latus insuper Q R adhuc ignotum, ex regula proportionū inuestigabimus sic. Linea G O monstrat sinū O P, quid G Q? quotus regulæ sinū Q R ostendet quęsitū, quē si arcui B G adiicis, ad lineā nempe K Q, lineā K R quantitas de siderata à te palā fiet. Deinde sinū K R & sinū K N singulatim in se duc, productaq; collige, collecti radix quadrata quātitatē lineæ A R ostēdit. Modo si arcū lineæ A R à 90 demis, arcus H F relinquitur, qui ad angulos rectos sphaerales ab H in F punctū defertur, R F autē eiusdē sinus est, qui dicitur versus, quē si nouisse velis, A R sinū à toto subtrahere, residuum ex subtractione R F restabit. Postremo arcū B F queremus etiā hoc pacto. Imaginātib^r nobis lineam L F, sinum scz arcus B F protendi, A R autem lineā vsq; in F produci, trianguli duo A R K & A F L cōsurgēt. Vnde dicitur A R dat R K quid A F? Regulā sequētī quātitas lineæ L F in quotiente offerretur, cuius item arcus B F ab arcu B D sub latus F D arcum relinquit. His peractis, prioribus sex demonstrationū viis vtens, nihil nō ad votum vsq; scitu saltē necessarium, hic plene assequeris.

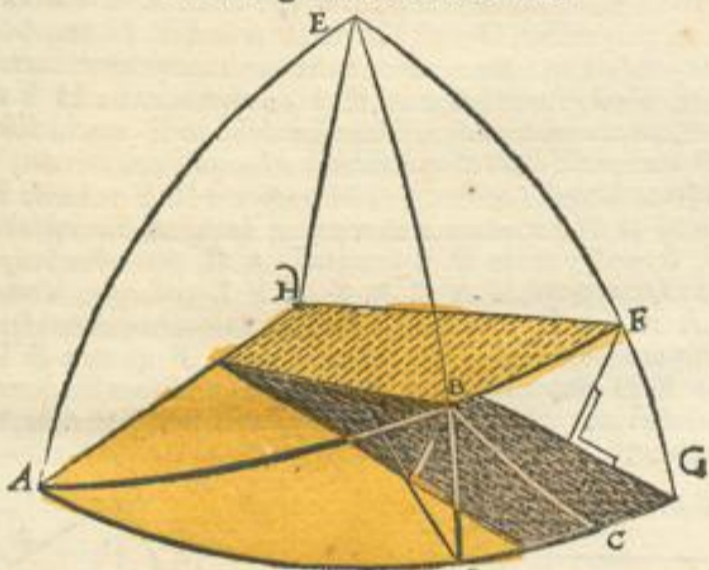

¶ Aliter eadē demonstratiōne institues sic. Quoties triangulū nō rectā gulum tria cōplecti inæqualia latera cōtingit, è quibus latera duo angul^r vsq; vnus cognita sunt, tertiu vero ignotū, quale in præsentī triangulo A B C, latus ignoratur C B, cōstant autē A B & A C, proinde tertiu C B quoq; habiturus sic age. Principio arcū B D, eū qui ad angulos rectos sphaerales super arcū A C D G in puncto N II D incidit

D incidit require, hoc autē adminiculo demonstrationis primæ fiet, arcu namq; L Q æquiparatur omnino, B D iam intellecto, C D quoq; arcus erit indagandus hoc modo. Demonstratio quarta ostendit latus A D triânguli A B D, quo habito, id quod ex hypothefi pri^{or} cõpertum est A C ab A D demes, residuus autē arcus C D erit, ita nouum triângulum B D C cõstituiti, qui rectangulus in puncto D est, duobus ergo lateribus cõperts, tertium quoq; hypotenusam scz C B ita offendes. Si C D basim esse existimas, D B autē cathetum, hypotenusam C B eodē modo quo in quinta G L arcum inuenisti, demonstratione cognosces, veluti clarissimè exponit figura subiecta,

¶ Adhuc alia via eundē triângulum condere licet, veluti si arcum A C maximum basi imponas, vt in sequēti figura apparet, hinc enim arcus B D orthogonalis inter A C cadit, quod vbi fit, prima cum demonstratione arcum B D iustra, cum quarta vero basim A D, postmodū A D subtrahat ab arcu A C, & relinquatur D C, latus quoq; cognoscitur. Iā rursus triângulum habes B D C, cuius latera B D & D C sciuntur, tertium vt noscās restat, sed hoc quinta demonstratio per arcū G L docet. Hæc itaq; licet pauca sint, sufficiētia tamen ad omnes totius primi mobilis vsus intelligendos fore non diffide,

SEQVUNTUR
NUNC OBSERVATIONES
COMETARVM
quinque.

COMETARVM EXEMPLIS vsurus, oportune facturum sum si à prioribus nō discessero. Vifos ergo Cometas quinq; temporibus CAROLI & FERDINANDI Cæsarum ferè cõtinuos, pro institutione in præsens afferre non absolum mihi persuadeo. Atqui hæc nostra exemplificatio nō tam ob instrumenti vsus plenè exequendum studiosiori amplectenda erit, quā propter cometicā, si licet ita loqui, stellæ essentiā perdiscendā, & maxime caudā obseruā

dam, qua de, neq; Philosophos, neq; Historicos, neq; Astrologos hunc vsq; in diē probatiora saltē attulisse cõstat, vt taceā interim cõtēplationis modū, quē similiter à nemine vnq; priore ostēsum legimus traditū, vnde nobis liqueret quo pacto & vetustis indagatorib; celestes moti cõstitissent, quē interim negligentiā, pro dolor deplorandā quis non videt? Sed esto nō arduū sit, quomodo cauda à Solis radijs generetur cognoscere, nihilominus tamē cõsultum indicare videtur, quo pacto & ipse meteoroscopii auxilio id ipsum vix esse cõpererim, & hoc ideo,

vt posteris quoq; si quādo post vsus postularit aliqua qua cometas huiusmodi obseruent (quoniā hactenus, vt pace omnium dixerim, nulla vel perquam exigua fuit) ratio extet. Vix hoc nomine nō omnia cometarū genera inclusisse volo, quorū alii radios circumcirca emittētes criniti appellant, alii caudas in terrā vsq; demittunt, qualis anno 1472 apparuit, cuius nō pauci adhuc memores reperiuntur senes, pauonis caudā vocantes quoniā nō secus atq; lumē lucerne inditum, terræ caudam defixerat. Alii alio modo caudas radiosq; proiciunt, super quib; à philosophis iā olim abundè disertum est. Quo autē modo sequētes Comete quinq; caudas secundum Solem instituerint, demonstrandum assumpsimus, idq; sufficienter ex meteoroscopio presentī, quā quidem probationis viam aliās quoq; per numeros docuisse nos palā est. Præterea hac institutione vsus, licet non vna, sed multiplici ratione idem ostendat vel demonstret, contentus tamē erit simplici inductionis exemplo, quo & cætera per se non difficulter nouerit, breuitate enim omnia comprehendere non est.

COMETARVM PRIMVS

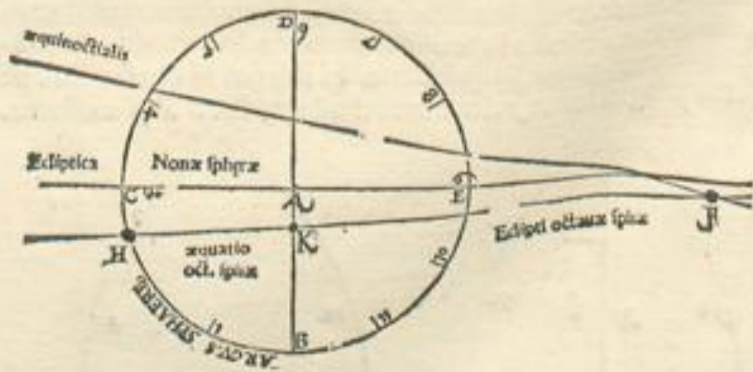
anno 1531 luxit, eo quo Augustæ comitiā per Cæsares Carolum & Ferdinandum celebrata sunt, à diē 6 Augusti vsq; ad 23 mensis eiusdem, cuius quo pacto obseruationem instituerim, nunc capitulis consequenter 16 aperiam.

DE OBSERVATIONE PRIMVM INSTITUTA ADORNATAQ; Caput Primum.

TELLA iā diebus aliquot cõspecta, imò tertium decimum Augusti diem iā occupante de eius cõtēplatione cogitare sollicitus cepi. Hic autē fixū Bootis astrum cum propè circulum verticalē cõsistere cernerem, eo præsertim tempore, quo Cometa eidentissimè post Solē occultū luceret, nimirum ho. 8 mi. 20 post meridiē, illico animū ad aliud transtuli. Sed obi-

ciat aliquis forsam me citra rationē sollicitatum, obseruare enim cometam Torqueti opera facillimum fuisse, bene quidē, & fateor, sicut etiam subsequens Torqueti declaratio patefaciet. Vix sic agenti mihi neuitiquā caudæ ratio inuestigari potuisset, quare eo quē enumerum modo procedi à me debuit, per quē præter illud mobilis quoq; primi vsus ostēdi potuerunt, id quod nō minus quā aliud laboraui sedulo. Primum ergo Bootis stellæ longitudo latitudoq; requirebantur, quorū primum Alfonso esse testabatur 14 gra. 8 m. 20, secundum 31 gr. 30 m. septētrionale. Post hac ex tabulis eiusdē Alfonso Augium stellarumq; fixarum motus, qui & medius octauæ sphæræ motus dici potest, excerpendus erat, huiusmodi autē à tēpore Christi vsq; in apparitionis ho. peragrassè videbatur 5 0 gr. 11 mi. 16 2 39. Postea accessus recessusq; cursum, qui & octauæ sphæræ Argumētum vocatur, collegimus, qui erat 5 2 gr. 18 mi. 9 2 8. Quē quidē motum deinceps in meteoroscopii limbo à litera C versus B requisitum, in puncto E finiti cõperimus. Filo deinde super lineā A B tenso, margaritaq; in 9 gra. eiusdē lineæ fixa, cum H litera expressimus, 9 enim illi gra. circuli trepidatōis semidiametrum referunt. Filo rursus per punctum E extenso, margarita in area punctum F, vbi gr. 8 mi. 48 cernuntur, attingere inuenio. Hæc autē 8 uæ sphæræ æquatio fuerat, quæ medio eiusdem sphæræ motui adiecta, augē cõmunem 5 0 gr. 20 m. 5 procreat, toridē enim gra. & stellarum errantium auges, inerrantiumq; loca à tēpore Christi vsq; ad obseruationis diem variata sunt. Eadem ratione, motus à Christo ad Alfonso quoq; perquirens medium octauæ sphæræ motum 5 0 gr. 9 mi. 11 2 38 offendi. Argumētum autem 8 sphæræ 5 2 gra. 3 mi. 34 2 4, æquationem eiusdē, gra. 8 mi. 4, quæ medio motui adiecta, augem cõmunem 5 0 gra. 17 mi. 14 creat, tot enim stellarum fixarū loca, planetarumq; auges à Christo vsq; in Alfonso tempera promouerunt. Vltimo augē minorem à maiori subtrahenti gr. 2 mi. 51 relinquuntur, quod quiddem residuum augium & stellarū fixarum progressus ab Alfonso vsq; ad obseruationis tēpore indicat, iccirco illud longitudini Bootis additum, verum stellæ ipsius locum, Cometæ tēpore, gra. scz 16 mi. 59 2 2 representat.

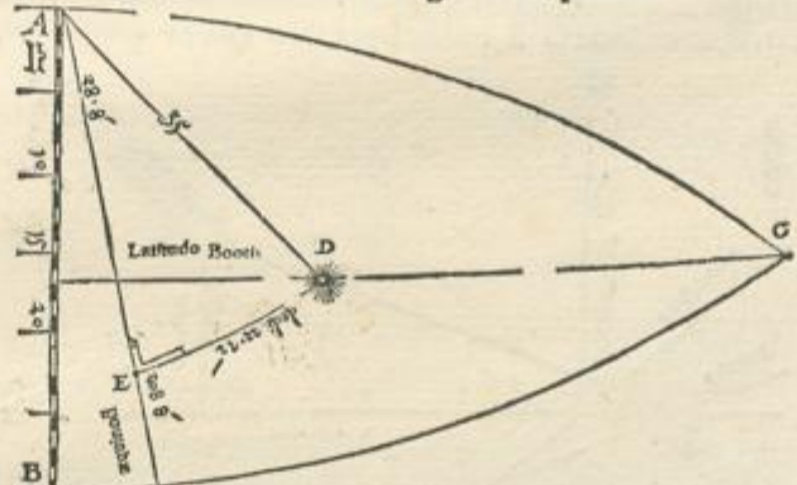

ASTRONOMICVM

BOOTIS DECLINATIO EIVSQVE ASCENSIO RECTA CEU COGNITA SIT, Caput Secundum.

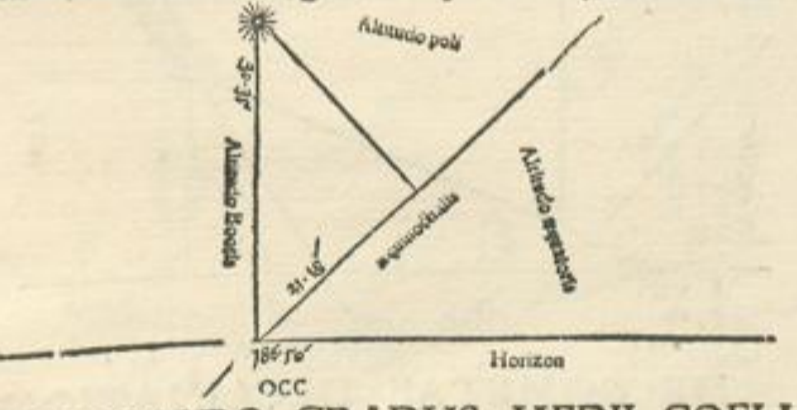
IRINCIPIO ergo quantitas anguli illius, qui iuxta librę principium per eclipticam & circulum maiorem Bootem stellam transeuntem, causatur (is qui in figura sequenti per lineam A D representatur) inuestiganda fuit, hoc modo. Stellę Bootis longitudo in meteoroscopio ab A versus C accepta, gra. scz 16 mi. 59 cum puncto G expressa est, a puncto G sursum B versus latitudo quoq; gra. 31 mi. 30 numerata, cū pūcto F signabatur. Super F deinde filum cum margarita tensum in puncto E limbum secare cernebatur. Arcus autem inter C & E situs, anguli propositi quantitatem, quę est gra. 64 mi. 34 ostendit. Filo iam denuo vnā cum margarita super lineam A B extenso, distantia Bootis a principio librę quę est gra. 35 offertur. Nunc solum declinationem maximam gra. 23 mi. 30 ab angulo prius inuento dementi, relinquuntur gra. 41 mi. 4, quęrenda in limbo a C vsq; in I. Posthac si filum per I ductum est, declinatio quę sita in area indicat a margarita iuxta L punctum, quę gra. 22 mi. 22 est. Basis autem A K cōtinet gra. 28 mi. 8 inter rectas, & librę & Bootis ascensiones comprehensa, quę ascensionem librę adiecta, ascensionem quoq; Bootis rectam scz 208 gra. 8 mi, produunt.

ALTITVDO BOOTIS SVpra HORIZONTEM in circulo verticali. Item ascensio recta occidentis & mediū cœli, quo tempore Cometa circulum verticalē attingeret, veluti deprahensæ sint. Caput Tertium.

Bootis post intellectam declinationem, poli Ingolstadiensis altitudo, vcz 48 gra. mi. 40 in limbo meteoroscopii a C versus B numerata est, finiq; E litera apposita, per eandem mox filum transmissum, declinationem Bootis in Area contingebat, quod factum est in puncto F cum margarita superadducta. Rursus iam filo lineę A B superterno, margarita 30 gra. 30 mi. quo suple Bootes supra horizontem extat, quando verticalis circulum siue in orientis siue in occidentis parte cōrrectat, ostendit. Basis vero inter A & G discrimen dat ascensionum rectarum, tum Bootis, tum æquatoris occidui, quale est gra. 21 mi. 18, quę dempta ascensionem Bootis rectę, æquatoris gra. qui horis orem contingit, Boote verticalem occiduum contingente demonstrat, qualis est 180 cum minutis 50. His postremo adiecti gradus 90, ascensionem mediū cœli rectam, gradus nempē 270 m̄ 50 constituunt.

QVOMODO GRADVS MEDII COELI in Zodiaco, eiusq; tum declinatio, tum altitudo supra Horizontem, deprahensæ sint. Caput Quartum.

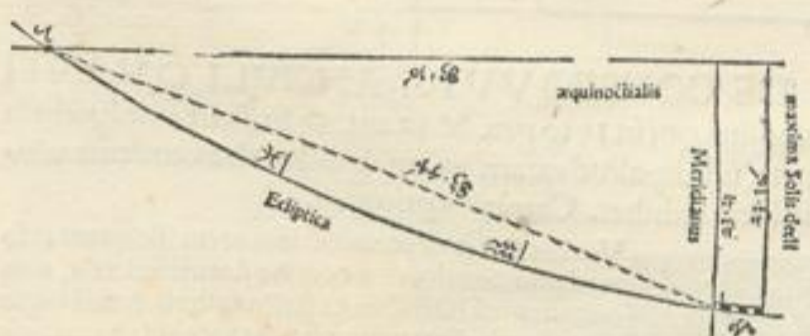

Andeq; æquatoris gradus ille qui est ascensio recta mediū cœli scilicet 270 mi. 50, in quarta æquinoctialis quadra repetitur, eodēdem gra. & mi. a 360 subducere oportet, residuum postea, quod est gra. 83 mi. 10 in meteoroscopii basi ab A contra C eundo numerandum, literaq; G signandum, per maximamq; Solis declinationem in limbo repetam filum tendendum. Mox a G sursum ad fili

CAESAREVM

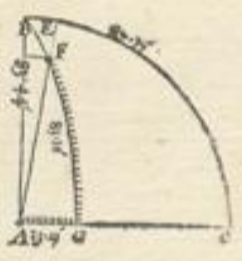
fili vsq; intersectionem, & arcus numeranti gradus 23 mi 21 occurrunt, declinatio scz puncti ecliptici cœli medium contingentis. Intersectioni huic fili scz & arcus G B margarita admouenda, filumq; super lineam A B induendum, quo facto margarita gra. 83 mi. 44 ostendit, quos gra. & mi. contra signorum ordinem ab Arietis principio summenti, sextus 19 gra. & sedecimum minutum offertur, mediū cœli in Zodiaco locus. Declinationem vero, id est, 23 gra. 21 mi. subtrahens, æquinoctialis altitudini & hoc Ingolstadianę (signum enim Capricornus meridionale est) gra. scilicet 41 mi. 20, residuum quod est graduum 17 mi. 59 altitudinem esse meridianam, quę est 6 gra. 16 mi. 19, cognosco.

ANGVLVS VT SIT REPERTVS, ille quem meridianus cum ecliptica constituit, in parte boreali orientis, cometa circulum verticalem obtinente, Caput Quintum.

Distantia gradus mediū cœli æquatoris & eclipticę ab Arietis principio, item declinatione mediū cœli ex prioribus agnitis, facile erat angulum quoq; qualis est propositus, inuenire. Requirit enim declinationem quę est graduum 23 mi. 21 in basi meteoroscopii & cum G litera quę sitam notanti, indeq; sursum B versus arcum imaginanti, nec non in eodem arcu distantiam mediū cœli in æquatore ab Arietis principio gra: vide licet 83 mi. 10 numeranti, & cum F litera signanti, deindeq; filum super lineam A B, & margaritam super 83 mi. 44 (quę sunt distantia mediū cœli in Zodiaco ab Arietis principio) inducenti. Et postremo filum ab B versus C donec vnio punctum F teneat promouenti, filum in limbo anguli propositi quantitatem, & hoc per arcum C E, gradus nimirum 87 mi. 17 demonstrat. Hunc angulum nihil opus erat quesuisse, sed illi contrapositum meridionalem scilicet occidentalem, quia tamen facilius inueniendi ratio suppeteret, hunc præsentem, iccirco eundem demonstrare potius volui, Pro eo tamen contrapositio in caeteris vsurus, ratio siquidem contrapositorum eadem est.

DE GRADV ECLIPTICE OCCIDVO eiusq; a vero occasu discrimine, alius amplitudine dicto, insuper de 90 mo ab ascendente gradu, vno eodemq; operationis negotio reperiendis. Caput Sextum.

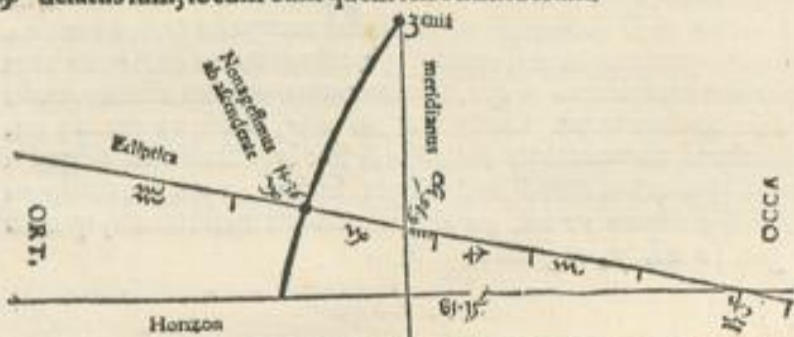

In hac inuentione opus erat iterū, veluti in superioribus, aliqua trianguli cuiusdam efformatione A B G dicendi cuius vnū latus A G altitudo gra. mediū cœli supra horizontem gra cōtinens 17 mi 59 manifestum ex 4. Capite erat, angulus etiam F A G ex proximo gra. 87 mi 17 constans. Proinde totidem in limbo meteoroscopii numerans cū puncto M notabam. Filum deinde per punctū illud transactū ita inuariatū retinebam, hinc ab A versus C 17 gr. 59 m̄ cōputans, cū G signo inscriberē, vnde sursum B versus arcus gra. dinumerans ad sectionē vsq; fili iuxta F literam gradus 81 mi. 15 reperi, eadem rursus a contactu meridiani, & horizonis in parte australi occasum versus repetens punctum occiduum eclipticę in ipso horizonte constitutum cognoui. Vnde totidē gra. a 90 dementi, occasus spatium siue amplitudo gr. 8 mi. 45 restare visa sunt, gr. videlicet eclipticę & m̄ a vero occasu meridiem versus distantia. Inde vbi margarita fili & arcus G B segmentum scinderet, filum autem in lineam A B rursus porrigeretur, tum ab vnione gradus 81 minuta 40 indicari cognita sunt, quem numerum resumens a cœli medio inchoans in Zodiaco ordinem

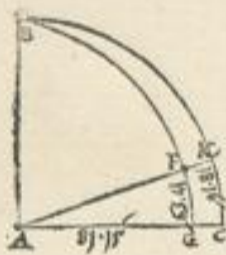

N III signorum

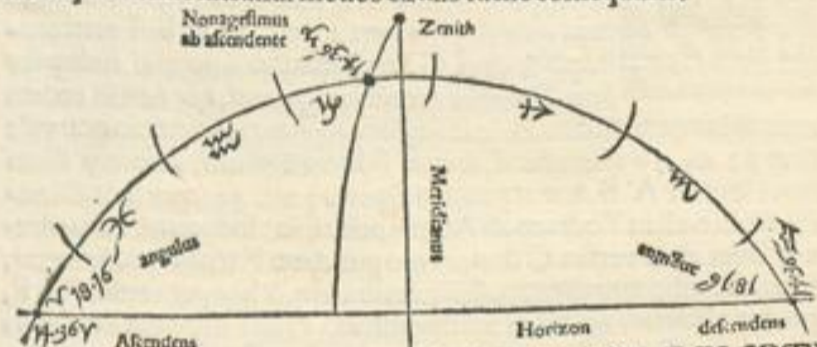
signorum contra recte in gra. 14 mi. 36 = deueni. Cui summae 90 insuper gradus adiciens iterum in Zodiaco ad 14 gra. 36 mi. delatus sum, locum eum quem scire institueram.

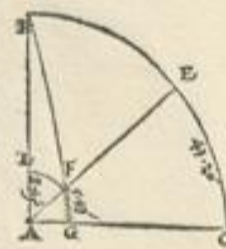
DE CONSEQVITA ANGVLI QVANTI tate illius, qui in 14 to gra. & 36 mi. = fit, sicut ex aduerso in ariete, nihilq; aliud quam 90 mi. gradus ab ascendente altitudinem exhibet. Caput Septimum.

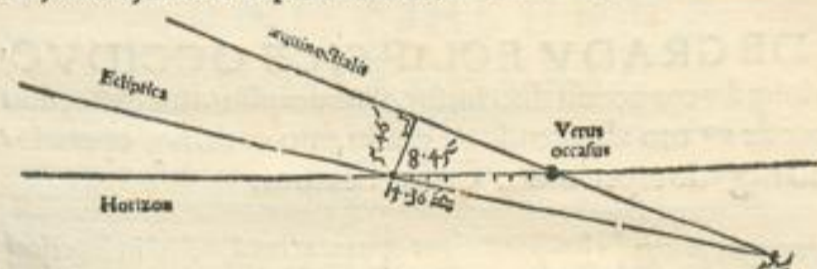
Um constaret ex premissis iam arcus ille quantus foret a puncto eclipticae occiduo & intersectione, tum meridiani tum horisontis ex parte australi, eundem in meteoroscopio illico resumpti, erat autem gra. 81 m 15 ab A contra C eundo, resumptumq; G litera in scripsi, a litera G sursum versus B. Denuo altitudinem eclipticae meridiana, quae fuit gr. 17 m 59 numeravi, finemq; numeri huius F litera insigniui, per punctum deinde F filum directum in limbo B C indicare punctum K videbatur, distans a C gr. 18 mi. 16, haec est autem altitudo 90 in gra. supra horizonem includens angulum eclipticae & horisontis, tam orientis quam occidentis parte. Licet autem alia quoque via angulus iste haberi queat, breuitati tamen consulens plura agere nolo, nihil enim dubito quin per temet & reliquos demonstrandi modos ex hiis facile consequaris.

DE DECLINATIONE GRADVS ECLIPTICAE descendentis, per intervallum sui occasus reperta, Caput Octavum

Intervallum siue amplitudinem gra. ecliptici illius qui occidebat observationis nostrae tempore caput sextum declaravit, gra. sex 8 m 45 meridionale fuisse. Hanc numerata ab A versus B cum L litera margaritaeq; connecto, ab hoc autem altitudinem aequatoris Ingolstadiani quae in limbo gra. 41 m 20 habuit, conspicio. Per eum vero locum filo transmissio vni iuxta punctum F gra. 5 m 46 quaesiti vix puncti declinationem arguit. His igitur paucis praebitum volo qua methodo ad Cometae observationem instructus accesserim. Nunc quomodo cum Cometa ipso transsegerim cognoscetur. Observatio autem prima nobis peracta est 13 Augusti die, hora 8, m 22 ferè pomeridianis, non ita multo post Solis occalum,

DE OBSERVATIONE NVNC COMETAE ipsius primi Caput Nonum.

Acto iam Solis occasu cum cometa verticali circulo videretur esse propinquior, instrumentum capiens vocatum planimetrum, primo Bootae cõtucri capsi, vtrum vix in verticali circulo esset, nec ne. Vix cum ille exacte verticali tenere appareret, regulam eundem Cometae versus dirigens, eiusdem Azimuth ab occasu altitudinemq; supra horizonem exquirere studui. Quo peracto, caudam quoque eodem instrumento suspicis in eius extremitate punctum quoddam imaginabar, simulac cõtemplando quantum ab occasu differret septentrionalior, quantaq; ei esset supra horizonem elevatio. Haec autem totius cometae observationis ratio erat, ex qua ea quae sequuntur sese obtulerunt.

- ¶ Altitudo Cometae supra horizonem gra. 7 mi. 56
- ¶ Azimuth Cometae ab occasu versus Septem: gra. 49 mi. 26
- ¶ Altitudo Extremitatis caudae supra horizonem gra. 20 mi 3
- ¶ Azimuth extremitatis caudae occidentale & septentrionale = 59

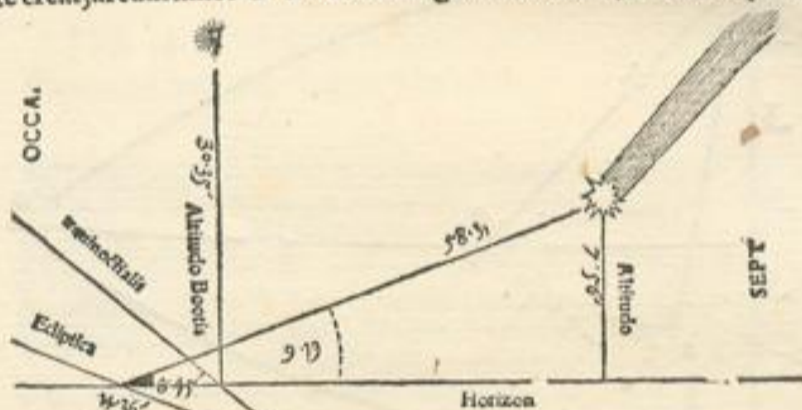
Fateor

Fateor tamen interim me ante Solis ortum non cometam hunc cõsiderasse, atque hoc ideo, quod 13 iam die mensis Augusti/ quo primum a me obseruaretur, non amplius matutinum ante ortum visus sit, qualis a principio soluit. Occultationis autem causa in sequentibus planissime discetur, ideo prius consilium sequutus singulas obseruationum partes capitatum recensere malo.

QVOMODO DISTANTIA COMETAE a puncto occidentis eclipticae, nec non angulus ab hoc arcu in horisonte causatus principio inquisita sint. Caput Decimum

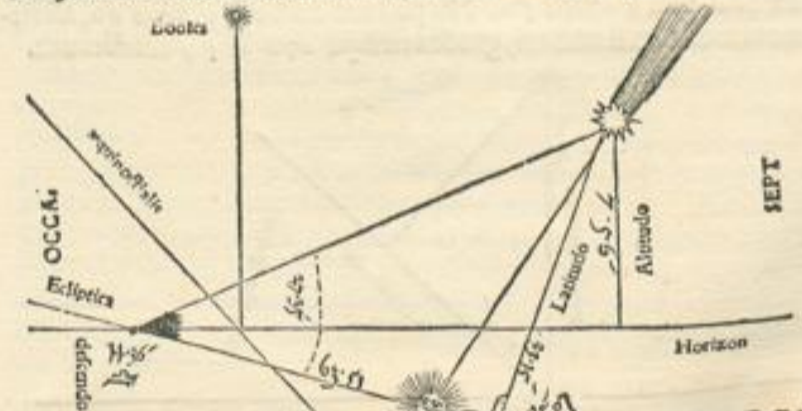
Extum Caput demonstravit obseruationis hora 14 gra. 36 mi. = occidentem occupasse, a quo puncto distare Cometam verè deprehensus, ad intervallum gradus occidentis quod fuit 8 gra. 45 m, Azimuth Cometae 49 gr. 26 mi. iungo, summamq; gra. 58 mi. 11 constitutam, post in meteoroscopio ab A versus C requisitam cum G litera noto, a quo procedens seorsum B accedendo per 7 gra. 56 mi. id quod Cometae altitudo fuerat per literam F signo. Per eam vero literam dimittens filum, sectionem eiusdem in limbo iuxta E obseruo, margaritamq; in F colloco. Postremo filum in A B linea donec H punctum vniio teneat, promouens, punctum illud H distantiam Cometae verè ab occasu puncto referre pronuncio. Quantitate similiter anguli accipiens eam, qua arcus ille distantiae modo repertae cum horisonte creat, arcum limbi G E cõsideras gra. illius 9 m. 19 esse cõspitio.

DE VERO COMETAE LOCO IN ECLIPTICA secundum longitudinem constituti, Similiter de latitudine eiusdem cognitis. Caput 11.

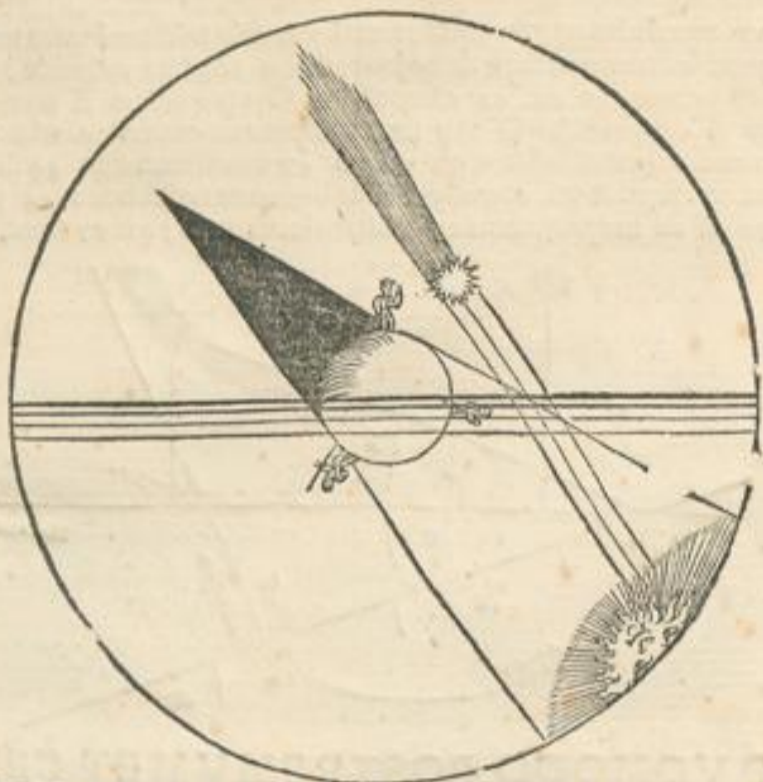
Raccedens caput angulum indagavit eum quem arcus inter cometam & gra. eclipticae occidentali cõsistens vna cum finitote efficit, gra. vix 9 m 19. Septimo etiam ostensus est angulus eclipticae & horisontis, nempe = 18 m 16. Quos ambos nunc connectenti summa gra. 27 m 35 consurgit. Hanc summam in meteoroscopii limbo iterans a C ordiendo ad E procedendo, per idem E filum tendo, margaritam vero cum prius iam in linea A B distantiam cometae gra. 58 m 31 teneat, eadem in puncto F gr. 23 m 15 distantiam cometae ab ecliptica, quae & latitudo dicatur borealis, docet. Eodem in circulo ad G vsq; descendens inter A & G = 51 mi offendo, quae distantia est cometae a 14 gr. 36 mi. = Quos gra. & m postquam in Zodiaco successum signorum contra numero 19 leonis gra. m 15 incidens, vix cum Cometae locum in ecliptica esse pronuncio. At hoc interpretandum est secundum visum nostri lineam, aspectus enim diuersitas quanta causetur breuitatis huiusmodi non est in praefens discutere.

DE COMETAE DECLINATIONE ascensionemq; recta obtentis. Caput 12

Observatio prima docuit, veluti Cometa 49 = 26 m Azimuth ab occasu septentrionem versus distiterit. In altitudine vero gr. 7 mi 56. Ideo 49 gr. 26 m ab A contra C numeranda erant, horumq; finis cum G signandus. Iterum autem a G versus B ascendenti per gradus 7 m 56 litera F ponenda fuit, huiusq; filum cum margarita recte ordinata super inducendum, quae fili extensio in limbo quantitate anguli horisontis & ortus a cometa ad occasum aequinoctialis ducti ostenderat, hoc est, gra. 10 mi. 24. Post hac filum in A B posito margarita gr. 49 mi. 54 in puncto

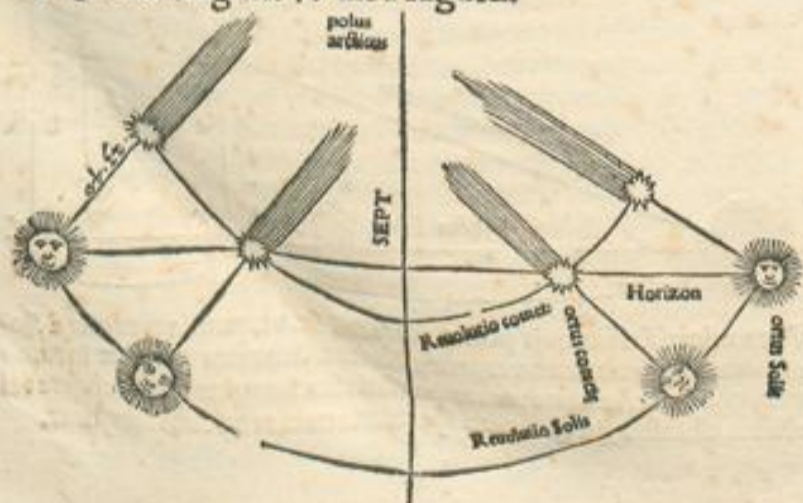
DE OCCVLTATIONE ET APPARITIONE
Cometæ. Caput decimum sextum.

AMETSI Cometes 13 augusti die mihi cōspectus sit primo, non desunt tamen qui eundem se vidisse sexto septimoq; affirmant, verè autem omnibus ab occidēte paucis ab oriente visus est, & profecto fieri non potest, quin ita factum sit, licet non omnibus apparuerit, non enim ita multis post ortum suum diebus videri mane desit, ea de causa, quod subinde magis ac magis cosmicum in ortum festinarit. Nam die 18, vt videre in sequentibus est, orti cum ipso Sole cepit, quocirca propinquior erat iam Soli 13 die quam vt cerni potuerit, ortum parante iam Sole. Inde factum est, vt plerisq; imperitioribus alius ab eodē cometa fuisse putaretur, quasi duo forent, vnus in oriente, alter in occidente, nescientibus tam in ortu quam in occasu apparere posse, non secus atq; stellā aliam. Id quod etiam Mattheo Palmerio Florentino imposuit in cronicis suis asserēti binos in Ianuario cometas fuisse, anno post Christū 729, aliumq; Solem anteisse, alium vero subsequutum, cum reuera non duo, sed vnus & idem fuerit, nunc ante nunc post Solem, ea qua dixi ratione, lucens. Sed ad rem, Solem 29 Leonis gradum possederet, occidebat hora post meridiem 6 mi. 54, Cometa vero hora 9 mi. 55, si declinatio eius ascensioq; recta considerentur. Vnde liquet Solem fuisse sub horizonte horis 10 mi. 12, & Cometam horis 4 mi. 10, cuius idcirco ortus hora 2 mi. 10 post noctis medium esse debuit. Cum vero de ortu & occasu cometæ loquor, non subaudias volo, mihi visum per instrumenta eo tempore quo horizontem contigerit Cometa, illud enim abundè declinatio ascensioq; recta eius semel cognita fugerunt, & si vero per instrumentum id esse conatus, confieri tamen nequaquam potuisset, quoties enim horizonti propinquior fieret 3 vel 4 gra. interuallo, flamma eius extingui omnino videbatur, adeo, vt aliquandiu à me sub nubila condi creditus sit, donec admoneret Plinius libro naturalis historię 2 cap: 25, Cometam in occasura cœli parte nunquam esse, id est, nunquam apparere. Is enim genuinus Plinii intellectus est, ni fallor, quem eò libentius ego quoq; admitto, quoniam ita oculis esse compererim. De vsu meteoroscopii nihil amplius agā, sed post finem cometæ, motum quoq; diurnum per meteoroscopium inuenire docebo, sufficiat autem hanc vnam obseruationis methodū ita fuisse, & quasi per membra tradidisse, in sequentibus enim nil præter obseruationes meras per meteoroscopium consequutas proponem. Figuræ præterea sequentes ostendunt altitudines Cometarum dum taxat, supra horizontem existentium tempore quo Sol occumbit, similiter quā profundus Sol extitit sub finitore cometa eundē scandēte.

Sententia Plinii de occasu Cometæ

SOLIS ET COMETÆ ORTVS OCCASVSq;, qui contingunt 13 die Augusti.

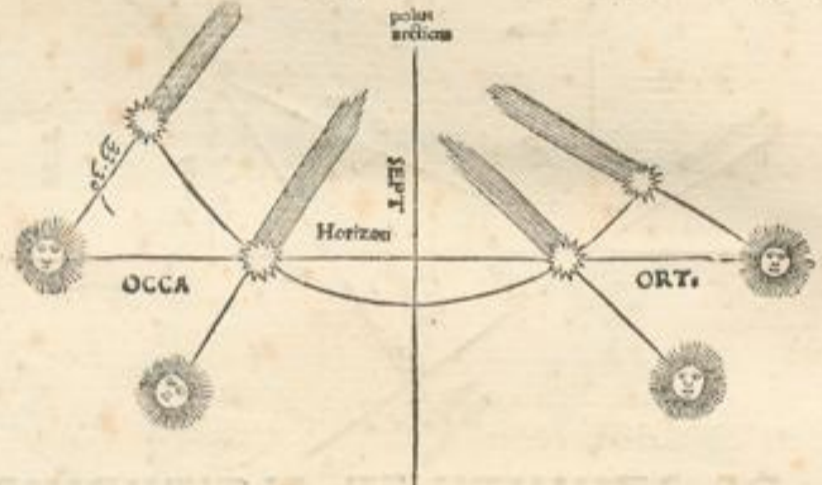
DECIMO QVARTO AVGVSTI DIE
secunda Cometæ obseruatio peracta est.

- Altitudo Cometæ supra horizontem gra. 8 mi. 29
- Azimuth Cometæ ab occasu Septen. versus gr. 45 mi. 22
- Altitudo extremitatis caudæ graduū 23 mi. 18
- Azimuth extremitatis caudinæ Septentrio. gra. 57 mi. 38

Hæc sequentia ex obseruatione confurgunt.

Latitudo Cometæ gra. 23 m̄ 2. Locus Cometæ gra. 23 mi. 39 Ω.
Declinatio Come gr. 35 m̄. 12 Sept. Ascensio recta Co. gr. 155 m̄ 5
Co. Mediat cœli ho. 11 añ. Amplitudo. or. & occ. 60 gr. 27 m̄ Sep.
Occa. Come. hora 9 m̄ 32 post me. Come. occidit eū 23 gra. m̄
Distantia Come. à Sole gr. 23 m̄ 40. Ortus Come. hora 2 mi. 28.
Loc^o extremi. caudæ gr. 19 m̄ 18 Ω. Latitu. extre. gr. 39 m̄ 45 Sept.

Situs Cometæ occasus tempore, Situs Cometæ ortus tempore,

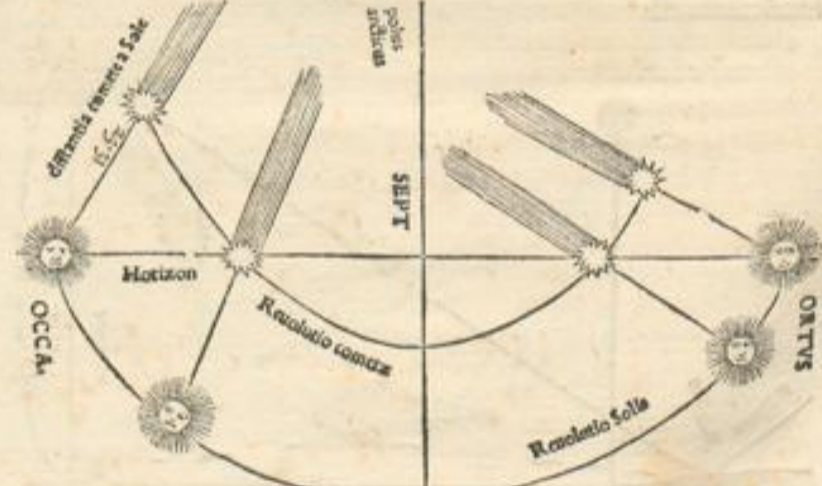
DECIMO QVINTO AVGVSTI OB-
seruatio tertia facta est.

- Altitudo Cometæ supra horizontem gra. 9
- Azimuth Cometæ ab occ. versus Sept. gra. 41 mi. 22.
- Altitudo extremitatis caudæ supra horizon. gra. 19 mi. 8
- Azimuth huius extremitatis gra. 50.

Hæc autem obseruatio collegit ea quæ sequuntur.

Latitudo Come gra. 22. Locus verus Come. gra. 24 mi. 29 Ω.
Decl. Come. gr. 33 m̄ 19 Sep. Ascen. recta Co. 159 gra. 20 mi.
Latitudo extremitatis caudæ ab ecliptica gra. 34 mi. 22
Locus verus in ecliptica extremæ caudæ 21 gra. 2 mi. Ω
Distan. à Sole gra. 23 mi. 31. Arcus diur. Come. horæ 18 mi. 34
Occa. Come. ho. 9 mi. 44 post. Or. Come. hora 3 mi. 10 ante.
Hoc die Com. heliace accidit, vt nō amplius ante Solis ortū cerneret.

Situs Cometæ occasus tempore, Situs Cometæ ortus tempore,

DECIMO SEXTO DIE AVGVSTI
consideratio Cometæ quarta.

- Altitudo Cometæ supra hori. gra. 9 mi. 43
- Azimuth Cometæ ab occ. versus Sept. gra. 35 mi. 13.
- Super cauda nihil vterius agetur, sufficiunt enim priora, per quæ satis liquet à Sole caudā mutuari, quocirca in posterā de hac supersedebimus.

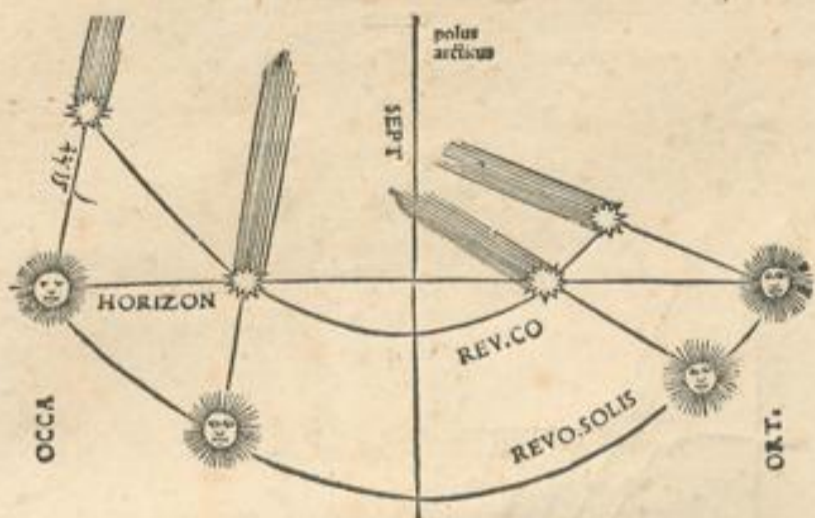
Talia ex obseruatione constant.

Latitudo Cometæ ab ecliptica gra. 22 mi. 1.
Verus locus Cometæ in ecliptica gra. 4 mi. 32 m̄.
Declinatio Cometæ ab æquatore 30 gra. 11 mi. Septentrio.
Ascensio recta Cometæ 165 gra. 31 mi.

ASTRONOMICVM

Cometa mediat cœlum hora 0 mi. 45 post meridiem;
 Amplitudo cometæ ab occasu versus Sept. 49 gra. 27 mi
 Occasus Cometæ, hora 9 mi. 32 post.
 Ortus Cometæ, hora 3 mi. 58 ante.
 Distantia Cometæ à Sole gra. 22 mi. 15.

Viu a imago Cometæ occasus tēpore Situs Cometę tēpore ortus

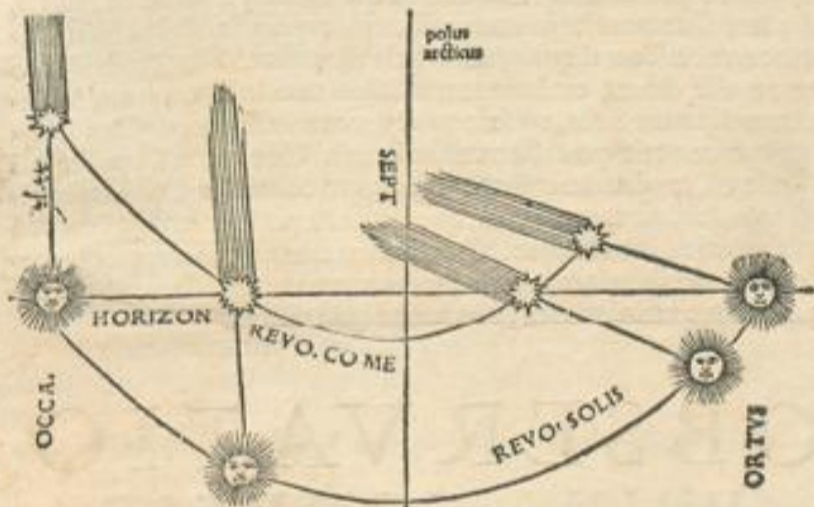
DECIMO SEPTIMO DIE AVGVSTI examinatio quinta Cometæ facta est.

¶ Altitudo Cometæ supra horizontem gra. 10 mi. 14.
 ¶ Azimuth Cometæ ab occ. ad Sept. gra. 30 mi. 46.

Subiuncta ex contemplatione prodeunt,

Latitudo Cometæ ab ecliptica Sept. gra. 21 mi. 25
 Locus Cometæ verus in ecliptica gra. 9 mi. 14 m.
 Declinatio Cometæ ab æquatore Sept. 27 gra. 48 mi.
 Ascensio recta Cometæ 169 gra. 45 mi.
 Cometa mediat cœlum hora 0 mi. 58 post meri.
 Amplitudo ortus & occasus Sept. versus 44 gra. 49 mi.
 Occasus Cometæ, hora 9 mi. 24
 Ortus Cometæ hora 4 mi. 31 post medium noctis.
 Distantia Cometæ à Sole gra. 22 mi. 12.

Imago Cometæ occasus tempore. Situs Cometæ ortus tempore,

DECIMO OCTAVO AVGVSTI EXA minatio Cometæ Sexta peracta est.

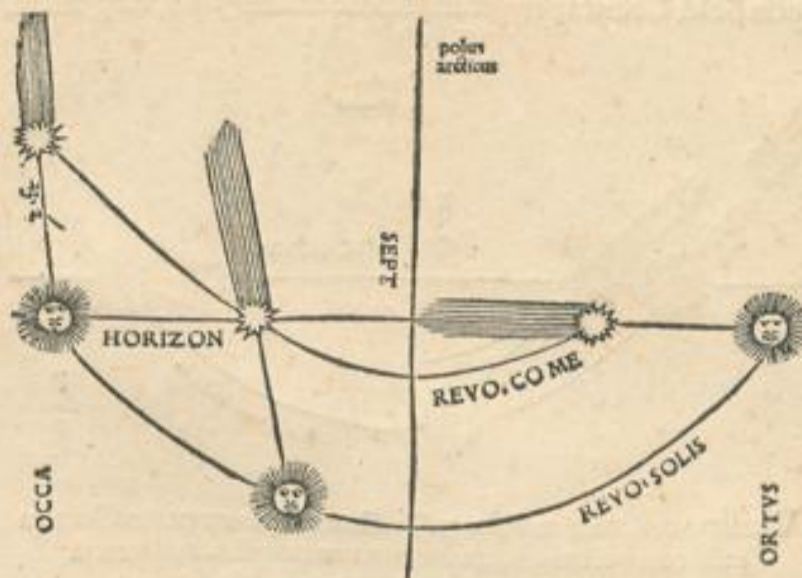
¶ Altitudo Cometæ supra hori. 10 gra. 39 mi.
 ¶ Azimuth Cometæ ab occa. versus Sept. gra. 24 mi. 42.

Hæc subnexa ex obseruatione eliciuntur,

Latitudo Cometæ Septen. 20 gra. 12 mi.
 Verus locus Cometæ in ecliptica gra. 15 mi. 30 m.
 Declinatio Cometæ Septen. gra. 24 mi. 14
 Ascensio recta cometæ 175 gra. 7 m.
 Mediat cœlum hora 11 m. 16 post meri.
 Zenith ortus & occasus ab occ. ad Sept 38 gra. 20 m.
 Cometa occidit hora 9 m. 19 post meri.
 Cometa oritur precise cum Sole hora 5 m. 22
 Distantia cometæ à Sole gra. 23 m. 2

Vicissime

CAESAREVM

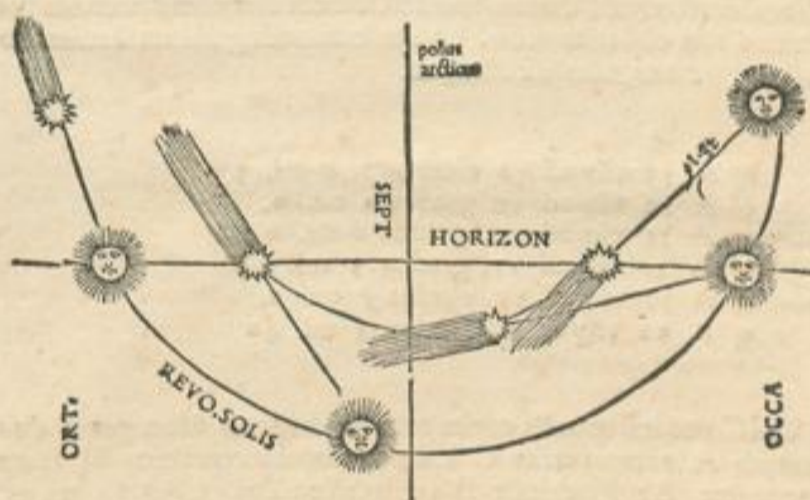
VICESIMO SECVNDO DIE AVGV. sti facta est obseruatio Septima, diebus enim Augusti 19, 20 & 21 cometa non luxit ab æris obscuritatem, proinde non obseruari potuit.

¶ Altitudo cometæ supra horizontem gra. 11 m. 25
 ¶ Azimuth cometę Septe: 7 gra. 34 m.

Subsequentia hæc ex obseruatione colliguntur.

Latitudo cometæ ab ecliptica 16 gra. 32 m. Sept.
 Locus cometæ verus in ecliptica gra. 1 m. 23 m.
 Declinatio cometæ ab æquatore 13 gra. 31 m.
 Ascensio recta gra. 188 mi. 53
 Mediat cœlum hora 1 mi. 55 post meridiem
 Amplitudo ortus & occasus graduum 20 mi. 42
 Distantia cometæ à Sole 28 gra. 16 mi.
 Occidit cometa hora 8 mi. 59
 Oritur cometa hora 6 mi. 52

Status cometæ in parte occidentis. Status cometæ in parte orientis

VICESIMO TERTIO AVGVSTICO. meta obseruatus octauo & vltimo.

¶ Altitudo Cometæ supra horizontem gra. 11 mi. 26
 ¶ Azimuth Cometæ Septentrionale ab occasu gra. 3 m. 50

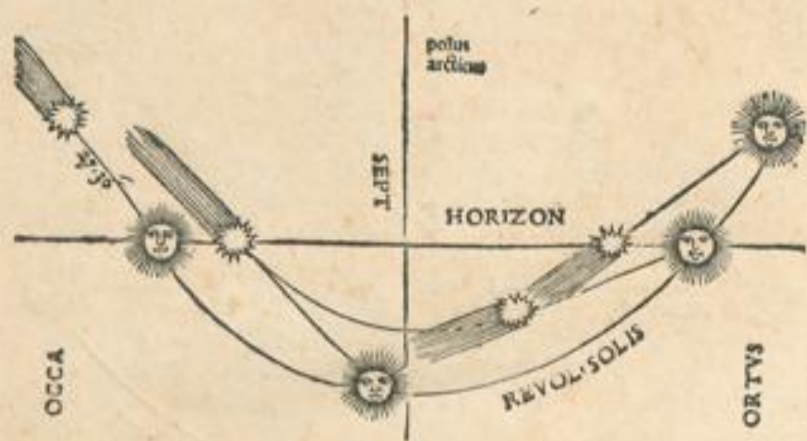
Talia ex obseruatione consurgunt.

Latitudo Cometæ ab ecliptica gra. 14 mi. 31 Sept.
 Locus verus cometæ in ecliptica secundū longitudinē 2 gra. 51 m. m.
 Declinatio Cometæ graduum 11 mi. 26 Septentrionalis.
 Ascensio recta Cometæ 190 graduum 39 minutorum.
 Mediat cœlum hora 2 mi. 0 post meri.
 Amplitudo ortus & occasus gra. 17 mi. 26
 Occidit Cometa hora 8 mi. 53 post me.
 Oritur hora 7 mi. 4 post medium noctis
 Distantia Cometæ à Sole graduum 27 mi. 36.

○ Quem

ASTRONOMICVM

Quem Sol & Cometa peregerint ortum occasumq; 23 Augusti die,

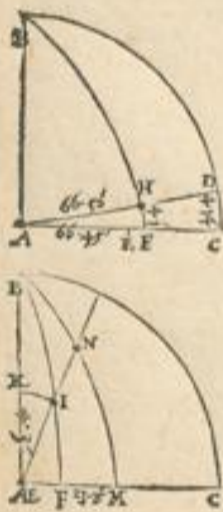
Vicesimo quarto autem Augusti adhuc aliqua ex parte Cometa mihi conspectus est, non autem contemplatus diligentia priori, quomodo videlicet cauda Solem sequuta sit, cuius occasione hanc contemplationis viam aggressus sum.

DVO adhuc restant per meteoroscopium quaerenda pro Cometae usu, motus nempe ipsius Cometae diurnus, id est, quantum indies promouerit, & quam incedendo semitam descriperit, id est, qua in parte eclipticam transcederet, quae duo loca, qui caput & caudam draconis appellare voluerit, non errauerit. In motu diurno cognoscendo locum Cometae quem in ecliptica sub obseruationis tempus tredecimum videlicet diem Augusti tenuit, latitudinem quoque eiusdem, similiter etiam loca quae in 14 die incoluit pro exemplo desumemus. Die igitur 13 verus locus Cometae erat 19 gradus 15 mi. N. Latitudo eiusdem gra. 23 mi. 15 Septentrionalis. Die autem 14, locus Cometae verus fuit gradus 23 mi. 39 N. Latitudo gradus 23 mi. 2. Differentia iam longitudinis est gra. 4 mi. 14, quam quidem differentiam in meteoroscopii limbo a C versus B requirens cum litera D signet, complementum post haec latitudinis minoris, gradus scilicet 66 mi. 58 ab A versus B numerans cum litera G inferibat, filiumque cum margarita eidem adiungat. Filio rursus super D litteram acto, margaritam numerum in H area puncto prodit H F numerum pro catheto supponendum. Quo supposito, gradus ab F in A numerentur, ab illisq; latitudinis complementum subtractum, quantitatem E F relinquet. Postea rursus quantitatem E F ab A versus C computans, cum litera F, sicut in secundo patet quadrante, inferibat, vnde versus B ascendens numeri H F quantitatem vocans cum litera I notet, Super I margaritam figens, filium in A B lineam promoueat, eo enim promotus, gra. 4 mi. 3 in K puncto ab vnione secari cernet, motum scilicet Cometae diurnum a prima in secundam usque obseruationem. Eadem ratione singulorum dierum motus indagantibus, tales sese offerunt,

- ¶ A 13 vsq; ad 14 diem gra. 4 mi. 3
- ¶ A 14 vsq; ad 15 gradus 4 mi. 0.
- ¶ A 15 vsq; ad 16, gradus 6 mi. 0
- ¶ A 16 vsq; ad 17, gradus 5 mi. 24
- ¶ A 17 vsq; ad 18, gradus 5 mi. 0.
- ¶ A 22 vsq; ad 23 gradus 3 mi. 40

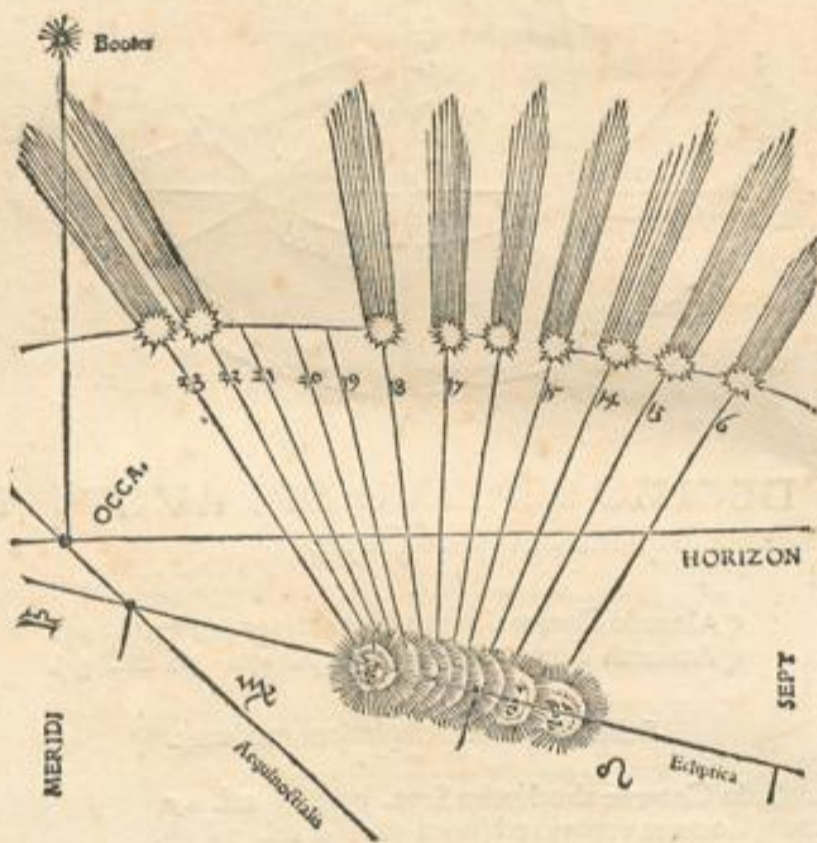
NVNC pro indagandis capite caudaeq; draconis, filium per I ducatur, ab A autem versus C latitudo maior accepta cum M litera exprimatur. Ab M deinde B versus ascendens gradus 84 mi. 45 inuenta, in punctoq; N, finita vero Cometae loco, qui est 19 gra. 35 mi. Leonis adiciantur, quae adiecta caput draconis arguunt, 14 videlicet in gradum, caudam vero 14 S, Ventrem vero 14 Leonis. Eodem modo caput & cauda per quemlibet motum diurnum reperiantur, quo licet in negotio nonnunquam differentiae pauca illum occurrat, pro nihilo tamen ducendum penitus est. Istiusmodi operationis mentio se offeret vberior in Cosmographia nostra, vbi de locorum distantijs, longitudinum, latitudinumq; gradibus inueniendis tractatio absoluetur. Quilibet vero vel mediocriter peritus imaginari locum Solis sub horizonte deprehendat facile, quomodo cauda Solis creata sit. A principio enim in Boream inclinata visiva quae est, postea in meridiem flectebatur, ob velocitatem nimirum motus, quo superabat Cometa Solem, quod animaduersum est precipue diebus 17, 18, 22, & 23, sicuti figura subordinata ostendit clarissime

Quomodo motus diurnus Cometae sit inuestrigandus.

CAESAREVM

FIGVRA PRAESENS QVALIS COMETA INDIES SVpra HORIZONTEM apparuerit, primo, die sexto Augusti, Secundo, decimotertio. Postea decimo quarto, decimo quinto, decimo sexto &c. donec disparere coepit, quemq; dictum motum ferè peregerit, vtp; caudam principio in Septentrionem, vltimo vero in meridiem a Sole generatam reclinauerit.

At, dicit forsan hic aliquis perperam Cometae motum diurnum, reuolutionis circulum, caput caudamq; eiusdem assignari, tanq; illius, qui regulatum non obrinuerit incessum, cumq; iam olim philosophis & Astrologis perspectum sit, proditumq; cometas nihil esse aliud qua terrestres halitus siue exhalationes calidas & tucas, pingues & glutinosas, virtute astrorum supremam vsq; ad aëris regionem eleuatas, ibidemq; succensas, orbis vero nequaquam Cometas habere, quare regulari etiam carere motu. Illud equidem negare non ausim, cum tamen simillimum deprehensi sint Cometae nostri motum absolueret regulari, neq; hac illuc aëris ritu in aëtere volitantis raptus sit, nihil obstitit sane motum eiusdem aliqua etiam regula astringere. Sunt tamen qui cometam esse dicunt exalationem subtilem non inflammata, sed luculentem a lumine Solis, cui sententiae & nos accedimus, nostros siquidem cometas tale quid esse certissimum est. Hoc autem supposito, non difficile est, caudam imaginari. Neq; vero omnes hic Cometas intelligi volo, dubium enim non est, quosdam esse per se accensos, sicut etiam in superioribus meminimus. Quid autem talem ingeneret motum cometæ præter sphaerarum superiorum raptus violentiores, & potissimum Lunæ vicinioris scz, non habeo quid dicam.

OBSERVATIO PRIMA COMETAE SECVNDI.

SECVNDVS Cometa Anno 1532 fulsit in regione orientali, coepit autem videri 25 Septembris, in diem vsq; 20 Nouembris, septies per me & studio, sissimè obseruatus. PRIMO autem omnium secti die Octobris die in Dreseno misinæ oppido (cuius loci altitudo est 51 gra.) hora Solis ortum præcedente quinta, in qua contemplatione Azimuth altitudog; huiusmodi repetita sunt.

- ¶ Altitudo Cometae supra horizontem 13 gra. 10 mi.
- ¶ Azimuth eiusdem ab ortu versus meridiem 24 gra. 30 mi.
- ¶ Altitudo cordis Leonini gra 34.
- ¶ Azimuth eiusdem gra. 19 mi. 22.

Hij

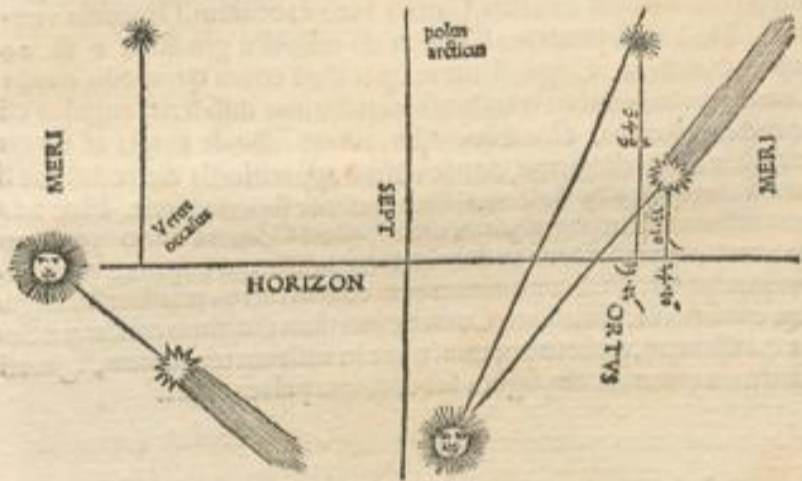
ASTRONOMICVM

Huius conquisitis operatum mihi consequenter est, hac qua solui
hactenus ratione, non secus ac in priori Cometa factu
est eaq; mihi cognita.

Declinatio cordis Leonini 14 gra. 12 mi.
Ascensio recta eiusdem 144 gra. 54 mi.
Ascendens eclipticae obseruationis hora gra. 1 mi. 28 m.
Declinatio Cometæ gra. 4 mi. 25 m.
Ascensio recta eiusdem 154 gra. 47 mi.
Latitudo Cometæ graduum 13 mi. 44 m.
Locus verus Cometæ in ecliptica gra. 8 mi. 24 m.

Ex hiis omnibus manifestum erat cometam in occidente cœli
ora Solem præuertendo cecidisse, & ea de causa vesperi
non luxisse, cum interim non aliter caudam suam
gereret atq; prior iam dictus.

Situs Cometæ occasus tempore Situs Cometæ ortus tempore.

OBSERVATIO SECUNDA

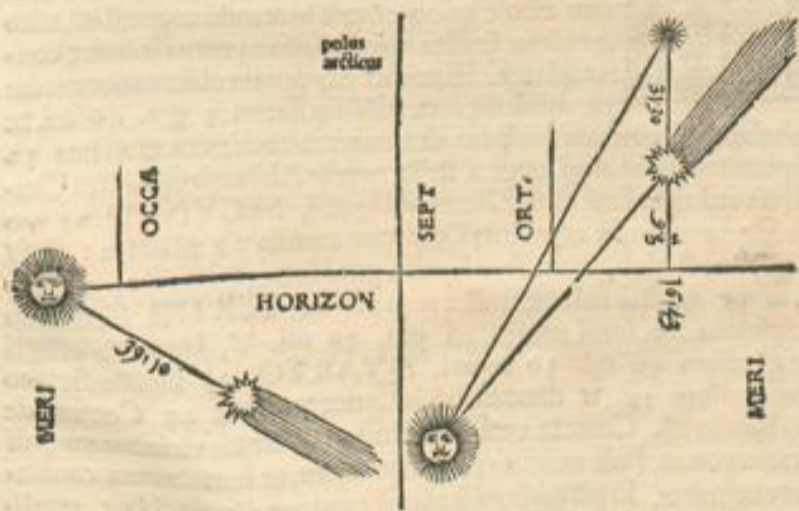
SECUNDO consideratus est Cometa die Septembris 3
eodem in loco, Cauda vero eius Solem sequi iam comper-
to extremum eius inspectum est. E qua inspectione
sequentia se obtulerunt.

- ¶ Altitudo cordis leonini gra. 31 mi. 30
- ¶ Altitudo Cometæ gra. 9
- ¶ Azimuth eiusdem ab ortu meridiem versus gra. 16. in 432
- ¶ Altitudo extremitatis caudæ gra. 20 mi. 42
- ¶ Azimuth eiusdem extremitatis gra. 27 mi. 6 m.

E quibus etiam subnexa eliciuntur vna cum situ Cometæ, quem ha-
buir oriendo & occidendo, & hoc per figuram.

Verus Cometæ locus gra. 11 mi. 25 m.
Declinatio eiusdem gra. 3 mi. 53 m.
Ascensio eius recta gra. 158 mi. 27.
Latitudo Cometæ ab ecliptica gra. 10 mi. 12 m.
Distantia Cometæ à Sole gra. 39 mi. 10.
Locus Solis hora obseruationis 19 gra. 27 mi. m.
Verus extremitatis caudæ locus in ecliptica 26 gra. 24 mi. n.
Latitudo extremitatis eiusdem gra. 13 mi. 8 m.

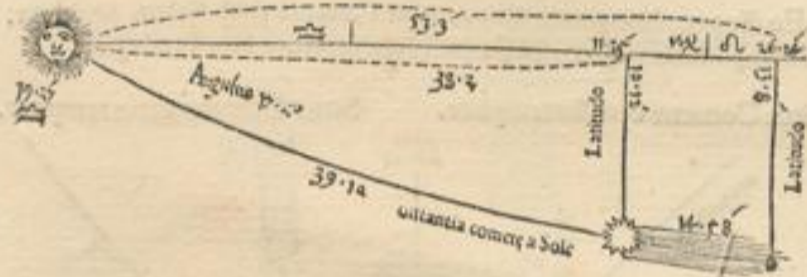
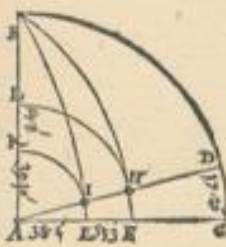
Occasus Cometæ Ortus Cometæ

Ex hiis igitur licebat nunc contueri vere vtrum cauda Solem, vti
vmbra assequeretur, constabat autem omnino sic esse, ea ratione.
Distantia Cometæ quæ erat graduum 38 mi. 2 à Sole, resumpta
in meteoroscopio scz ab A versus C in puncto E finiebatur, ab
E sursum Cometæ latitudo similiter numerabatur gra. 10 mi. 12,
numerataq;

CAESAREVM

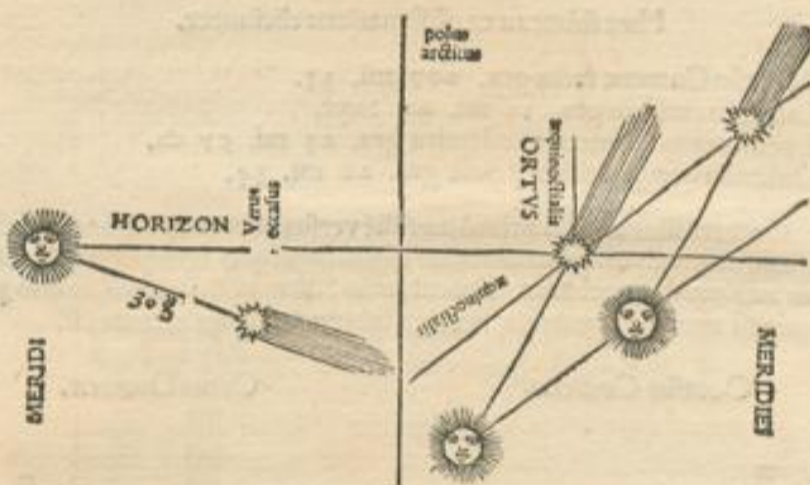
numerataq; I litera apponebatur. Filum vero hic vna cum margari-
ta super I firmatum gradus 17 mi. 20 in limbo iuxta punctum
D monstrabat, id quod quantitas anguli contenti eclipticam inter
& arcum à Sole per Cometæ corpus ductu erat. Hic iteru filo in A
B lineam tracto margarita in puncto K 39 gra. 10 mi. distan-
tiam scilicet Cometæ à Sole arguebat. Post hac rursus ab A in C
meteoroscopii gradus 53 mi. 3 distantiam videlicet caudæ extre-
mæ à Sole requirenti F litera apponebatur. Ab illa ascendens vsq;
in H gradus 13 mi. 8 Latitudo scilicet extremitatis numerabatur.
In H igitur filum cum vnione positum idè in puncto D ipsi limbi
gradus, vt antea 17 mi. 20 indicabat, adeo clarum erat, quoniam
anguli æquales essent, oportere quoq; caudam illam à Sole progri-
gni. Postremo igitur filum ducenti supra A B idem in puncto L
54 gra. 8 mi. distantia nempe Solis & caudæ extremitatis indica-
ta est, ex quo etiam coniectari facile fuit, caudam 14 gra. 58 mi.
in longitudine obtinuisse, cuius adhuc manifestior intellectus ex fi-
gura summetur proxima.

TERTIA OBSERVATIO.

TERTIA Cometæ inspectio 14 Octobris die facta est,
quo quidem die mihi Lyptæie esse contigit, quamobrem
itinerarii solius horologii, quod compassum vocant,
vsu Cometam in æquinoctiali ipsissimo suboriri
animaduertimus, in libræ principio con-
stitutum, eadem enim obseruatio
nis hora libræ initiu ascēderat,
cuius ortu pariter & occa-
sum tabella subsequens
oculis ex-
ponit.

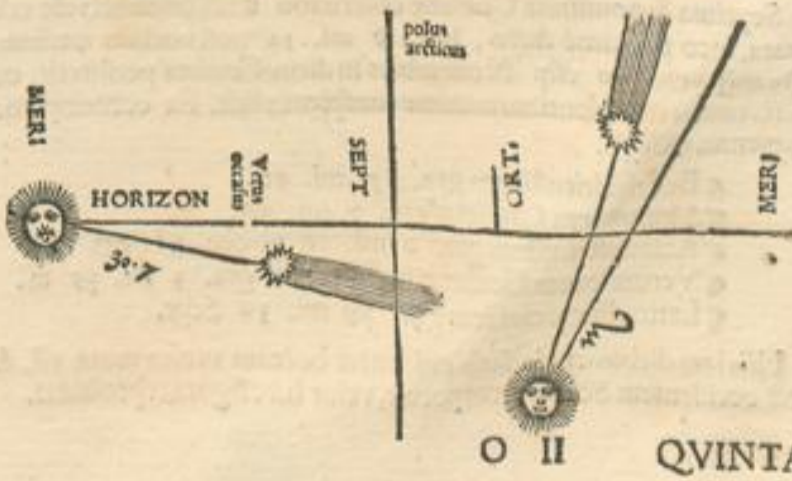
Occasus, Ortus

QUARTA OBSERVATIO.

QUARTO Cometa visus est die Octobris 19, vbi cum quintum
libræ gradum mi. 46 tenere in longitudine deprehendimus, ab eclip-
tica vero Septentrioni inclinantem gra. 4 mi. 51. Quomodo autè
Solem antevertens eleuatus sit, 30 gradibus ab eodem elongatus,
Præterea quomodo prior Sole occubuerit, nec post occasum eius con-
spectus sit, imago sequens aperit.

Occasus Cometæ Ortus Cometæ

QUINTA

ASTRONOMICVM

QVINTA OBSERVATIO

QVINTO Cometam contemplatus sum die Octobris 31 hora 5 mi. 15 post noctis medium iterum in Dreseno misnie oppido, Hæc autem sequentia inuenta sunt.

- ¶ Altitudo Bootis stellæ gra. 20,
- ¶ Altitudo Cometæ gra. 8,
- ¶ Azimuth ipsius gra. 3 mi. 43 Septen.

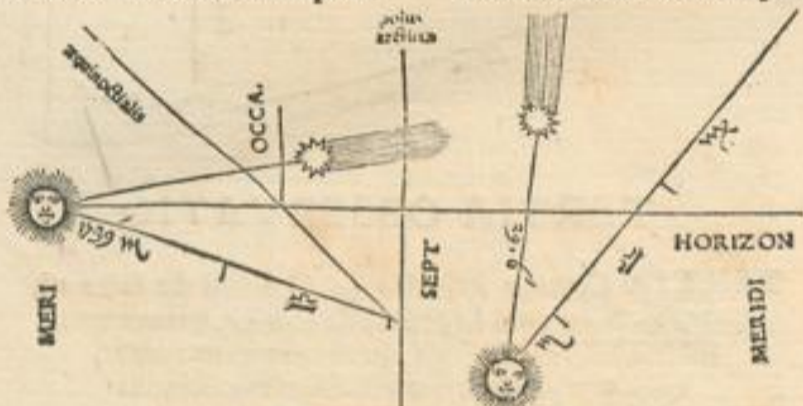
Ex quibus talia consurgunt.

Distantia Cometæ à Sole gra. 29 mi. 6.
 Ascensio recta Cometæ 204 gra. 47 mi.
 Locus ipsius verus in ecliptica gra. 21 mi. 30 =.
 Latitudo eiusdem ab ecliptica gra. 13 mi. 15 Septen.
 Locus Solis obseruationis hora gra. 17 mi. 39 m.

Eo die proximèq; ante illum cepit Cometa post Solem occidere; parumq; videri vesperi, quale quid ferè subnexa tabella ostendit.

Situs Cometæ occasu tempore.

Situs Cometæ ortu tempore.

SEXTA OBSERVATIO.

SEXTO Cometam iustrantes 1 Nouembris priori quoq; in loco hæc subscripta comperimus.

- ¶ Bootis altitudinem gra. 26,
- ¶ Altitudinem Cometæ gra. 12 mi. 40,
- ¶ Azimuth eiusdem gra. 8 mi. 50 meri.

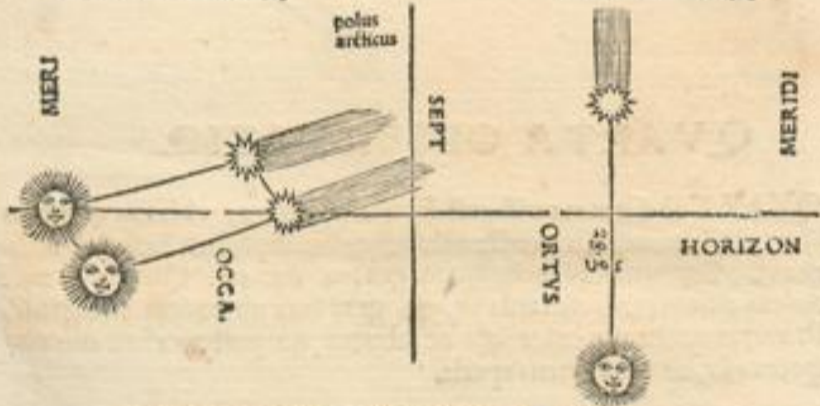
Hæc subnexa ex obseruatione eliciuntur.

Ascensio Cometæ recta gra. 207 mi. 33.
 Latitudo eiusdem gra. 14 mi. 42 Sept.
 Locus verus Cometæ in ecliptica gra. 23 mi. 57 =.
 Distantia quoq; eiusdem à Sole gra. 28 mi. 34.

Cometa ille caudam primò meridiè versus direxit, post hæc indies magis ac magis eam eleuans hunc vsq; in diem quo ferè perpendicularis ad Zenith erigebatur. Proculdubio Solem post occidentem quoq; tametsi modicè apparens, sicuti ex subiuncta figura cernere est.

Occasus Cometæ.

Ortus Cometæ.

SEPTIMA OBSERVATIO.

Septima & nouissima Cometæ obseruatio 8 Nouembris die celebrata, loco proximè dicto, hora 5 mi. 12 post noctem mediam, Quanq; vero 20 vsq; Nouembris in diem Cometa perfliterit, ob aeris tamen turbulentiæ minime conspicuus fuit, Ea contemplatio sequentia collegit.

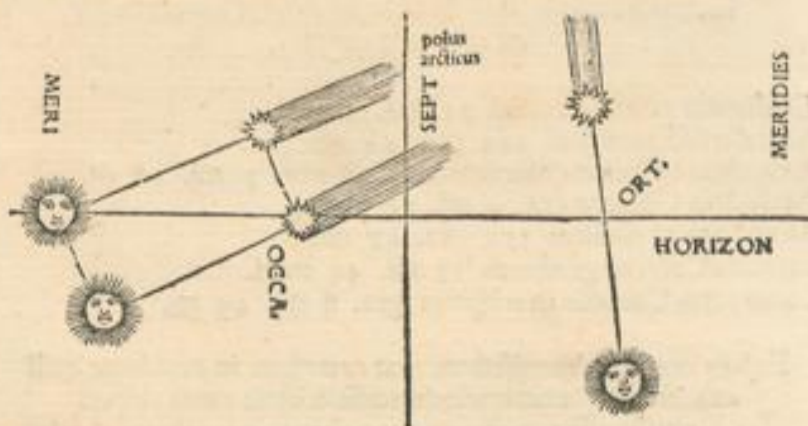
- ¶ Bootis altitudinem gra. 25 mi. 40,
- ¶ Altitudinem Cometæ gra. 7 mi. 20,
- ¶ Azimuth eiusdem gra. 0 mi. 30 ab occ. ad Sept.
- ¶ Verum locum Cometæ in Ecliptica gra. 3 mi. 35 m.
- ¶ Latitudinem eiusdem gra. 19 mi. 36 Sept.

Huiusmodi diebus cauda satis euidenter boream versus mota est, & post occidentem Solem cerni potuit, velut hæc figura representat.

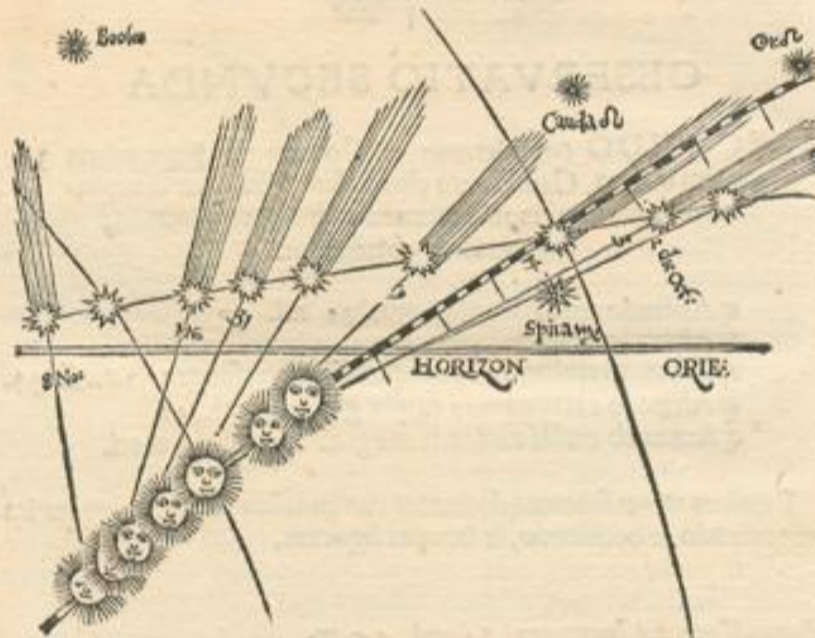
CAESAREVM

Occasus Cometæ

Ortus Cometæ

MOTVS ille si penitus consideratur, ostendit quomodo & ille Cometa pronus & via directa incesserit, eclipticamq; in Libræ principio secuerit, quam quidem sectionem caput merito appellauerim, sicuti Arctis initium caudam, Cancræ vero exordium, Draconis ventrem. Declinasse præterea Cometa ab ecliptica gradibus 9 in 24 deprehenditur. Cognoscitur insuper illud etiam quomodo cauda Cometæ primis diebus transuersa meridianum diffuderit, angulos cū eo rectos efficiens. Consequentibus autem subinde magis ac magis meridiano se acclinauerit, donec vltimo apparitionis die rectissime lineam meridiæ, idq; Sole meridiem faciente superiacuerit. Hoc autem in loco mirari plerumq; non miror, quod Cometa anno 1533 apprensus contrarium huic ex diametro nactus sit, qui imprimis meridiano incubuerit. Postremo autem cum eodem rectos transuersos angulos caufatus sit. Præsentis Cometæ incessum diurnum caudæq; à Sole emissionem, nunc in boream, nunc in austrum tendentem, signorū diurnam emensionem, figura subordinata palam offert.

OBSERVATIO COMETAE TERTII

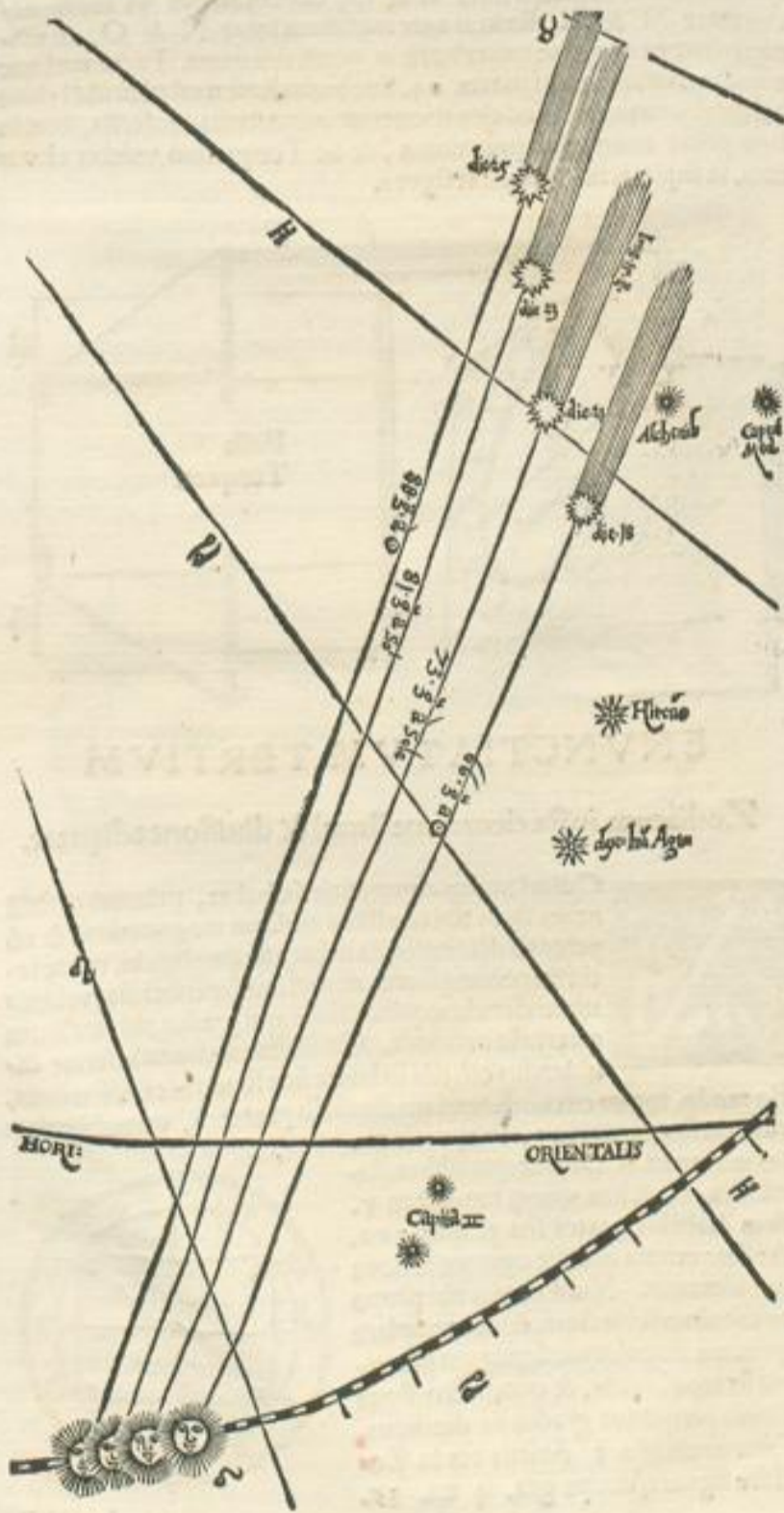
TERTIVS Cometarum anno 1533 apparuit mense lunio, qui licet multis diebus luxerit, non tamen amplius quam 4 à me visus est, citissimè enim caudam à Sole quoq; gigni huic mihi cognitū est, adeo ut videret frustra operam insumpturus sedulior contemplator. In primis ad primam obseruationem die 18 lunii me accinxi, ibiq; statim 3 gra. 40 mi. II inhabitare Cometam perspexi, deuiantem ab ecliptica gradibus 32 septentrionalem, non longe à stella vocata Alchenib distantem. Caudam vero ad stellam eandem fixam dirigentē. SECVNDO 21 mo eiusdem mensis die contuitus Cometam eum in 29 gradu 20 m & deprehendi, elongatum ab ecliptica gradibus 36 mi. 20, caudæq; eius 15 gradus in longitudine æquantem. TERTIO Cometam inspiciens 23 lunii eum in 21 gra. 30 mi. &, latum ab ecliptica gradibus 40 mi. 30 reperi. QVARTO, 25 mensis die incole gradum 15 & dimotus ab ecliptica gradibus 43 Cometa deprehensus est. Cometa vero ille nunq; occidere ob vicinitatem poli arctici potuit, Polo enim ita propinquus fuit, vt horizontem contingere nequirit. In prima siquidem obseruatione à polo abfuit, gradibus 38, In secunda gradibus 35. In tertia gradibus 33 mi. 50, In quarta gradibus 33 mi. 20, circa noctis medium conspicuus sedulo vsq; ad Solem orientem, regionem cœli eandem perpetuò inhabitans intra Boream & subsolanum situs. Sole ià orituro, ferè meridianum ià eleuatus tenebat. Cometæ semita longissimè ab ecliptica circ.

ASTRONOMICVM

circa Arietis principium, ferebatur, illic enim 60 gradibus integris ab ecliptica distat, qui locus venter Draconis erat, Cancrī autem initium caput, & Capricorni cauda draconis esse debuit. Sed scio Cometa hunc non parum inter Astrologos philosophosq; pariturum distidit, eo quod motus contra signorum ordinem sit, ex Geminis enim in & recessit, veluti ex sequenti patet figura. Nec quo pacto nos extricaturi simus hoc loco satis noui, qui vno ore affirmauerimus hactenus Lunæ spheram, secum ignis orbem vnaq; supremam aëris sedem, & id secundum signorum ordinem, quod est ab occasu in ortum, voluerit. Cum Cometam præsentem minime ita motum appareat, quem tamen magis quam aliorum quemq; sic moueri opportuisset, remotiorem se à terra quam alius, longissime enim à Sole abfuit. Nam si prope terram fuisset remotiorq; à Sole, fieri non potuisset quin umbram terræ incideret, & proinde occultus mansisset. Quin & illud in questionem veniet, recte nec ne Ptolemæus centesimo centiloquio sui aphorismo Cometas vndecim signis à Sole distare definiat. Præsentis enim Cometæ prima obseruationis methodo deprehensus à Sole elongari est gradibus 66, secunda gradibus 73, tertia gra. 83, quarta 88. Quæ quidem distantia rectissima fuit, esto quis exigit numerari oportere eam à vero Cometæ loco in ecliptica, neq; sic tamen Ptolemæum saluauerit. Verus namq; locus Cometæ à Sole in ecliptica inuentus, primo gr. fuit 61 mi. 26, secundo gr. 68 m 30, tertio gra. 78 mi. 23, quarto gra. 86 mi. 48. Sol autē primo reperi est in gr. 5 mi. 6, secundo in 8 gr. 9, tertio in 9 gr. 53 mi. 9, quarto in 11 gra. 48 mi. 9. Ex istiusmodi motu certe non difficile fuerit iudicare, igneam & supremam aëris spheram non vtiq; ab impetu Lunaris spheræ rapi, alioquin enim Cometam ab occasu in ortum ferri par erat. Ex eo autem quod motus eius ferè regularis fuerit, mirari desino quosdam extitisse qui putauerint, Cometam esse stellam huiusmodi, quæ nunc ad Solem accederet, nunc ab eodem distederet, iuxtaq; Solem existens non videretur. Mercurius veluti, Quam hæc opinio nulla sit, & Cometis omnibus cōtraria, maximeq; his quinq; quanto enim magis hii à Sole distiti fuerunt, tanto minus visi sunt, adeoq; elongatiore multo minus, imò semoti, aliquando 30, aliquando 60, aliquando 80 gradibus à Sole vel aliquid amplius nonnunq;, sicut in figuris vbiq; patet, prorsus euauerunt.

Motus Cometæ nouus & cōtra signorum ordinem.

Igneam & supremam aëris spheram non rapi à Luna.

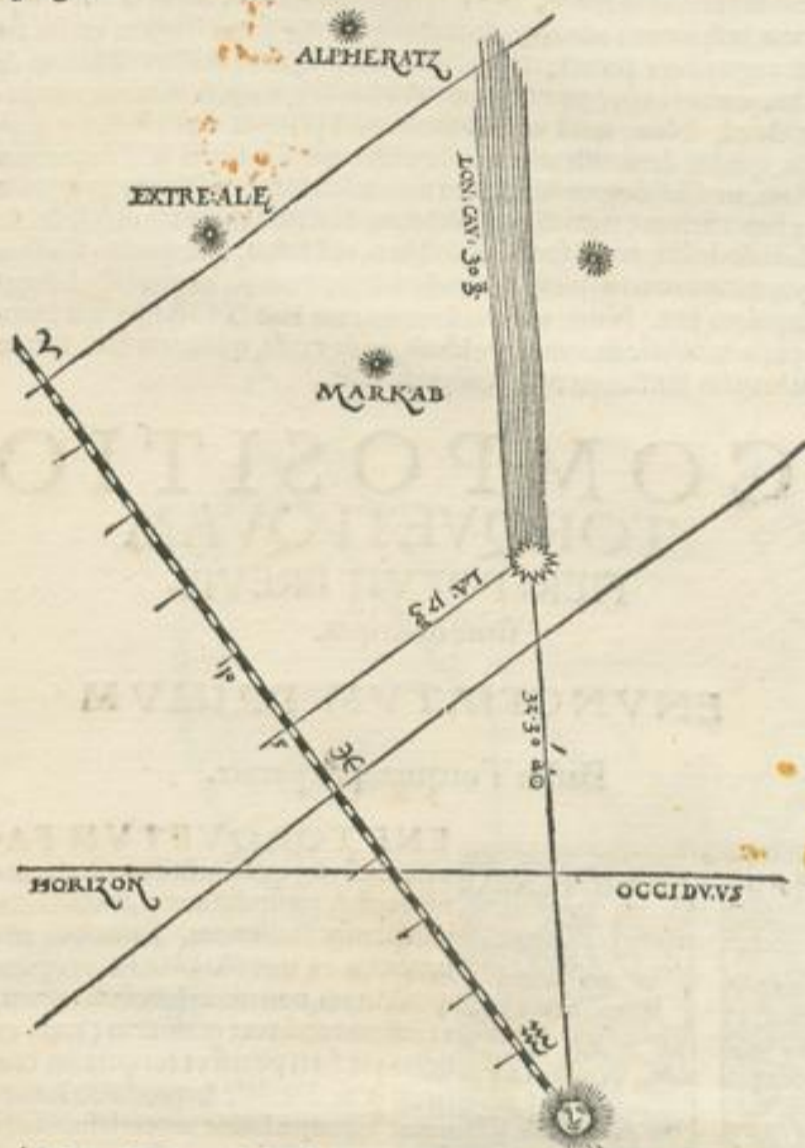

CAESAREVM

OBSERVATIO COMETE QVARTI.

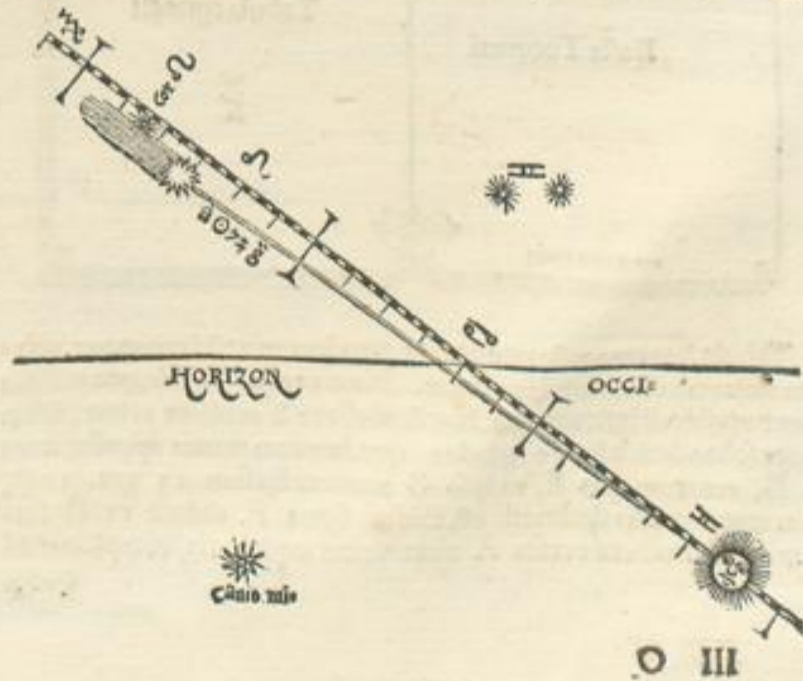
ARTVS in ordine Cometa anno 1538 mense Ianuario conspectus est, à 17 vsq; in 21 mensis eiusdem post occasum, versus Zenith caudam erigens rectissimè. Locus in ecliptica ipsius erat verus, gra. 5 x Latitudo Sept. gra. 17, in ipso pegali collo cōputata. Cauda 30 gradus propè in longitudine complexa est, angustiori tamen latitudine. Mane nemini visus est ante Solem ascendentem, à quo distabat gra. 32 mi. 30, quam rem præfens imago depingit.

OBSERVATIO COMETAE QVINTI

LTIMVS Cometarum & Quintus numero luxie anno 1539 à Sexto die mensis Maii vsq; in 17 mensis eiusdem quādo & mihi conspectus est hora noctis decima supra horizontem extans, gradibus 19, prope circulū verticalē, nisi quod quinq; aut 6 paulominus gradibus australior esset, in gra. 17 n situs, ab ecliptica 3 gra. meridiē versus, Sole in 5 π existente. Dixerimē Solis & Cometæ 72 gr. apparet, id quoq; assertioni ptolemaicæ plusq; incōueniēs. Cometa ille perquā exilis & subobscurus fuit, caudā pmittēs breuiorē arctiorēq; vt quodāmodo ex figura liquebit subiūcta.

ASTRONOMICVM PARTIS SECVNDAE TOTIVS QVE ASTRONOMICI CONCLVSIO.

HACTENVS errantium inerrantiumq; stellarum motus quo ad licuit sufficienter exposuimus. Verum si quis adhuc hereret dicens, se quidem, vt dicta sint, omnia intelligere, tenereq; omnes omnium iuxta precepta motuum supputationes, attamen adhuc dubitare vtrum sic nec ne ipsa sint, imò vt oculis idem vsurpare liceat, optare. Proinde o bone hoc a nobis instrumentũ superadicetum est, in quo oculati fide omnia constãt, instrumentũ inquam nomine TORQVETVS, cuius structura primo, deinde vsus subnectitur. Per hoc enim quilibet per semet & sine quoquam instituentis adminiculo stellas quasq; tam erroneas quam fixas cognoscere potest. Illud siquidem omnium instrumentorum & vsus præbet expromptissimum, absolutissimumq; & minimo comparabile est. Nunc quid amplius commodi primum complectatur mobile, quidue demonstrationis, vltra hæc per Cometas & Torquetum allata, in Cosmographia nostra mox edenda fusius discetur, in qua terræ superficiem (nam illa mobili primo similitudine quadam respõdet) abunde descripturus sum, quo in libro, nisi fallor, quicquid in Cosmographicis occurrit questionum elucidabitur omne, exemplisq; & figuris palam fiet. Nunc vero instrumentum hoc TORQVETI pro operis conclusione apponere libuit, ea de causa, quoniam ferè totum voluminis artificium in se comprehendit.

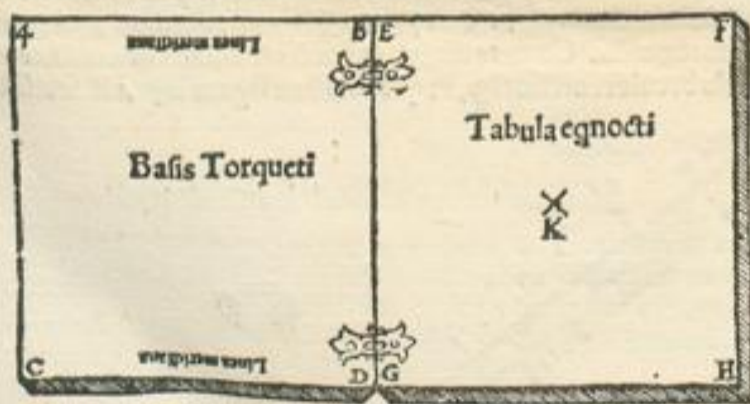
COMPOSITIO TORQVETI QVAM FIERI POTVIT BREVIS simè descripta.

ENVNCTIATVM PRIMVM

Basim Torqueti præparare.

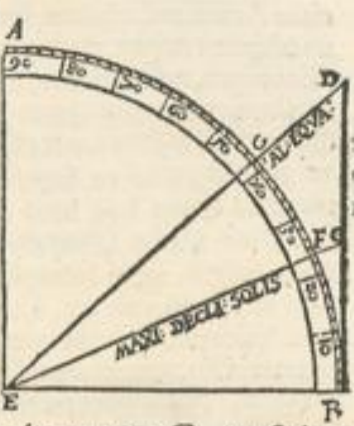
BENE TORQVETVM FABRICARE si vis, quod instrumentum omnium est, & iucundissimum, & intellectu vsurpaturq; facilimum. Principio tibi laminam ex metallo planam propone quadratam, non nimis subtilem tamen, vt iustam conseruet crassitiem (nam ex ligno vix fieri potest vt torquetum conficias bene durabile & quod non incuruetur) quanto latior autem lamina ista fuerit, tanto melior erit, & omni vsui cõuenientior, sit autem ea exactè quadrata, nullo penitus latere exuperans. Angulos quatuor istæ quatuor literis descripto A B C D, totam autè hanc laminam Basim Torqueti appellabimus. Deinde adhuc laminam consimilem adaptato, quæ itidem non flectatur facile, eius angulos consignato literis E F G H, illamq; tabulam æquatoris dicemus, siquidem ad iustam illius altitudinem eleuari ipsam quoq; oportet. Lamina hæc cum latere B G lateri ipsius Basis B D adfigetur vinculis firmis, ita, vt tabula æquatoris versus basim deflecti & inclinari possit, atq; vicissim ab ea eleuari. Centrum illius dicetur K.

Tabula hac vtraq; sic præparata, quadrantem tibi compone, quam vobis modo ne nimis paruum. Nam vt aliàs, ita hic, quo maiora sunt huiusmodi instrumenta, hoc & meliora & certiora erunt, illum more solito diuide in 90 gradus, quadrantem totum appellabimus A B, centrum eius E, ex ipso B numera sursum 23 gra. 30 m, quæ maxima solis declinatio est, ibidem signa F, deinde ex B sursum adhuc numera versus A altitudinem æquatoris, complementũ quoq;

CAESAREVM

quoq; eleuationis polaris, & ibi scribe C. Postea lineam erige orthogonalem ex ipso B, ea æquidistans siue parallela erit semidiametro E A, illam quoq; duc in eam sublimitatè quã voles ipse, Et vbi deinceps regulam posueris super centrum E cum vna parte, cum altera autem super C, duxerisq; sic lineam ex centro, illa sanè contingeret perpendicularem istam in puncto D, & habebis iã triangulum B E D, Basis autè erit E B, diciturq; triangulus æquatoris. Similiter etiam duc lineam ex E puncto per F, eãq; tanget orthogonalem in puncto G, conficietq; triangulum E B G, & dicitur deinceps triangulus maximæ declinationis Solis. Omnia autem quæ hæcenus descripsimus, vna hæc tibi ob oculos subiicit figura.

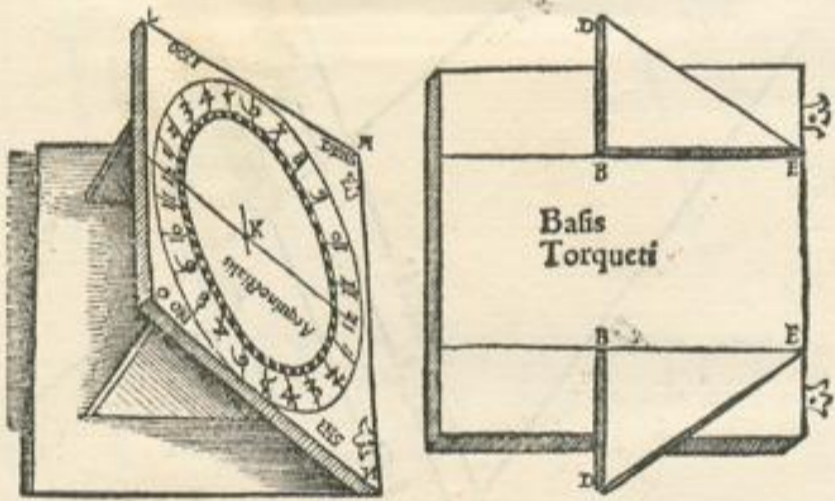

ENVNCTIATVM SECVNDVM

Tabulam alteram quæ æquatoris dicitur, & conficere & eleuare.

AM porrò rursus tabulam tibi propone æquatoris, eamq; ex altera etiam parte consigna literis quatuor, ita vt supra F, L, super E ponas M, super G, N & super H scribas O, Centrum illius sit K, vt prius. Supremam hanc tabulæ partem diuide per centrũ duabus diametris in partes æquales quatuor, & circulum quem poteris maximum describe ex centro, deinde modicè adducto circino, aliam adhuc circumferentiam deduc paulo angustiorẽ ex eodem centro, ita vt in horum duorum circumulorum interuallo numerum horarum describere possis. Adhuc paulo angustius adduc circinũ, & tertium etiam sic duc circulum, in cuius & proximi maioris interstitio depingas horarum quartalia, vel gradus, quorum quilibet 4. minuta temporis representat, & meridianã quidem horam in medio inter L & O, horam autem 12 medię noctis inter M & N, sextam ante meridiem inter N & O, & diametraliter ex opposito ipsius horã 6 pomeridianam. Facta autè hac æquatoris diuisione in partes 24, siue horas, statim tabulã istã eleuabis duobus triangulis ad eleuationem æquinoctialis confectis, sicut in fine primi enunctiati inuenimus, & sic Torquetum videbis eleuatũ, vt sequens tibi monstrat figura.

ENVNCTIATVM TERTIVM

Zodiacum iusta eleuatione simul & diuisione adaptare.

ZODIACI autem compositio sic habet, primum omniũ orbis duos tibi constitue eiusdem magnitudinis & cõpetentis densitatis, ita debet esse amplitudo, vt nec latiores nec ampliores tamen sint interiori illo, vel minimo circulo æquinoctialis, qui gradus aut horarum quartalia continet. Orbis siue zodiacus inferior diuidendus erit tibi in latere siue superficie spissitudinis, Eo modo, totam circumferentiam diuide in partes 4, quamlibet harum rursus partire in 3, harum singulas iterum in 3. Deinceps quamlibet illarum in 2, & has quoq; tandem in 5, sicq; habebis partes seu gradus 360. At hæc omnia occulte operare & sic vane videantur. Nunc deniq; tibi propone tabulam subiectam, & contemplare quonam singulorum signorum principia sis repositurus, & quo pacto signa omnia per quinos gradus sis diuisurus, Puta quum gra. 5 Arietis vis in Zodiaco signare, accipe gra. 4 mi. 35.

æquinoctialis

ASTRONOMICVM

æquinoctialis, hoc est in circulo occulto, Deinde si cupis adnotare 10 gra. Arietis, accipe 9 gra. 11 mi. æquatoris &c. secundum exigentiam tabulæ ascensionum rectarum quæ sequitur. Haud secus ac iam percepimus adiumento tabulæ alia signa Zodiaci inscribes. Postea quodlibet spacium diuide in 5 partes æquales, & habebis quodlibet signum diuisum in 30 gra. Series quoque signorum eo modo inscribi debet, quem subiectæ figuræ te docent.

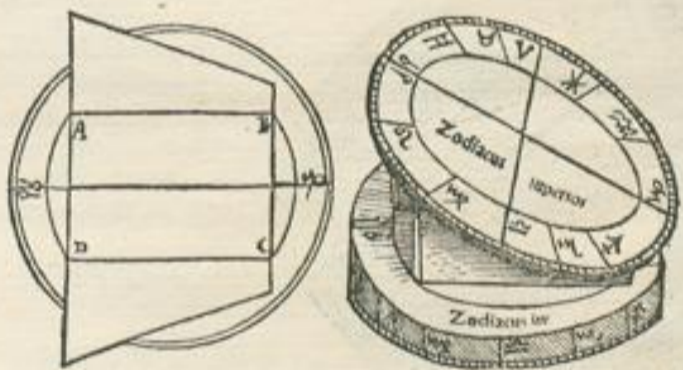
Tabula ascensionum rectarum signorū Septentrionalium.

♈	♉	♊	♋	♌	♍
G gr. m	G gr. m	G gr. m	G gr. m	G gr. m	G gr. m
5 4 35	5 12 42	5 63 3	5 95 27	5 127 21	5 156 51
10 9 11	10 37 35	10 68 21	10 100 53	10 132 27	10 161 33
15 13 48	15 42 31	15 73 41	15 106 17	15 137 29	15 166 12
20 18 27	20 47 33	20 79 7	20 111 39	20 142 25	20 170 49
25 23 9	25 52 38	25 84 39	25 116 57	25 147 18	25 175 25
30 27 54	30 57 48	30 90 0	30 122 12	30 152 6	30 180 0

Tabula ascensionum rectarum signorū Meridionalium.

♎	♏	♐	♑	♒	♓
G gr. m	G gr. m	G gr. m	G gr. m	G gr. m	G gr. m
5 184 35	5 212 42	5 241 3	5 275 27	5 307 21	5 336 51
10 189 11	10 217 35	10 248 21	10 280 53	10 312 27	10 341 33
15 193 48	15 222 31	15 253 41	15 286 17	15 317 29	15 346 12
20 108 27	20 127 33	20 159 7	20 191 39	20 222 25	20 250 49
25 23 9	25 12 38	25 164 33	25 196 57	25 227 18	25 255 25
30 207 54	30 237 48	30 270 0	30 302 12	30 332 6	30 360 0

Superior verò Zodiaci rotula in superiori parte siue superficie Zodiacum tantum habeat æqualiter diuisum, infra quoque dicitur Zodiacus superior: estque illo vt simplicissima ita omnium facillima diuisio, quæ circumferentiam primo, in 12 partes æquales (eas signa dicimus) singulas illas rursus in partes seu gra. 30 diuidimus æqualiter. Hiis ita constitutis, vtrunq; hunc Zodiacum compone, superiorem inferiori supra ponens in hunc modum. Triangulos tibi duos confice, maxime declinationis Solis capacitatem comprehendentes, iuxta enuntiarum 1, eos cum basi, hoc est linea A B impone Zodiaco inferiori, hoc vno prius obseruato, vt principio diametrum ducas à principio φ per centrum vsq; ad principium ψ , illi diametro deinde æquidistantes alias duas duc ex vtraque parte, quæ vbi cumq; circulum Zodiaci interiori contingant, ibi obliquas trahere lineas duas, & habebis quadratum altera parte longius, configuratum quatuor literis A B C D, tuncq; bene poteris triangulos illos duos erigere. Zodiacum nunc tandem superiorem triangulis illis superimponere, ita vt φ superior, di recte consistat super φ inferioris rotulæ: & sic de ψ intelliges, modo vt φ summam hic occupet altitudinem triangulorum, sicut ex figuris satis apparet. Zodiacus porro, quia ex duobus tantum rotulis compositus est, clauo quodam, quem Arabes Alchitot vocitant, tabulæ æquinoctialis adfigendus est, ita tamen, vt clauus iste rotundus per ipsum centrum æquinoctialis & centrum Zodiaci inferioris transeat, & Zodiacus in eo sic circumuolui commode possit.

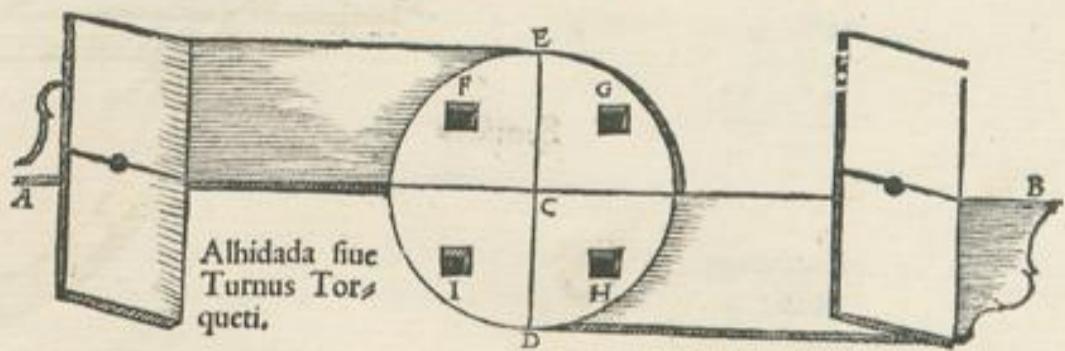
ENUNCIATVM QVARTVM

Alhiadam vnà cum Crista præparare.

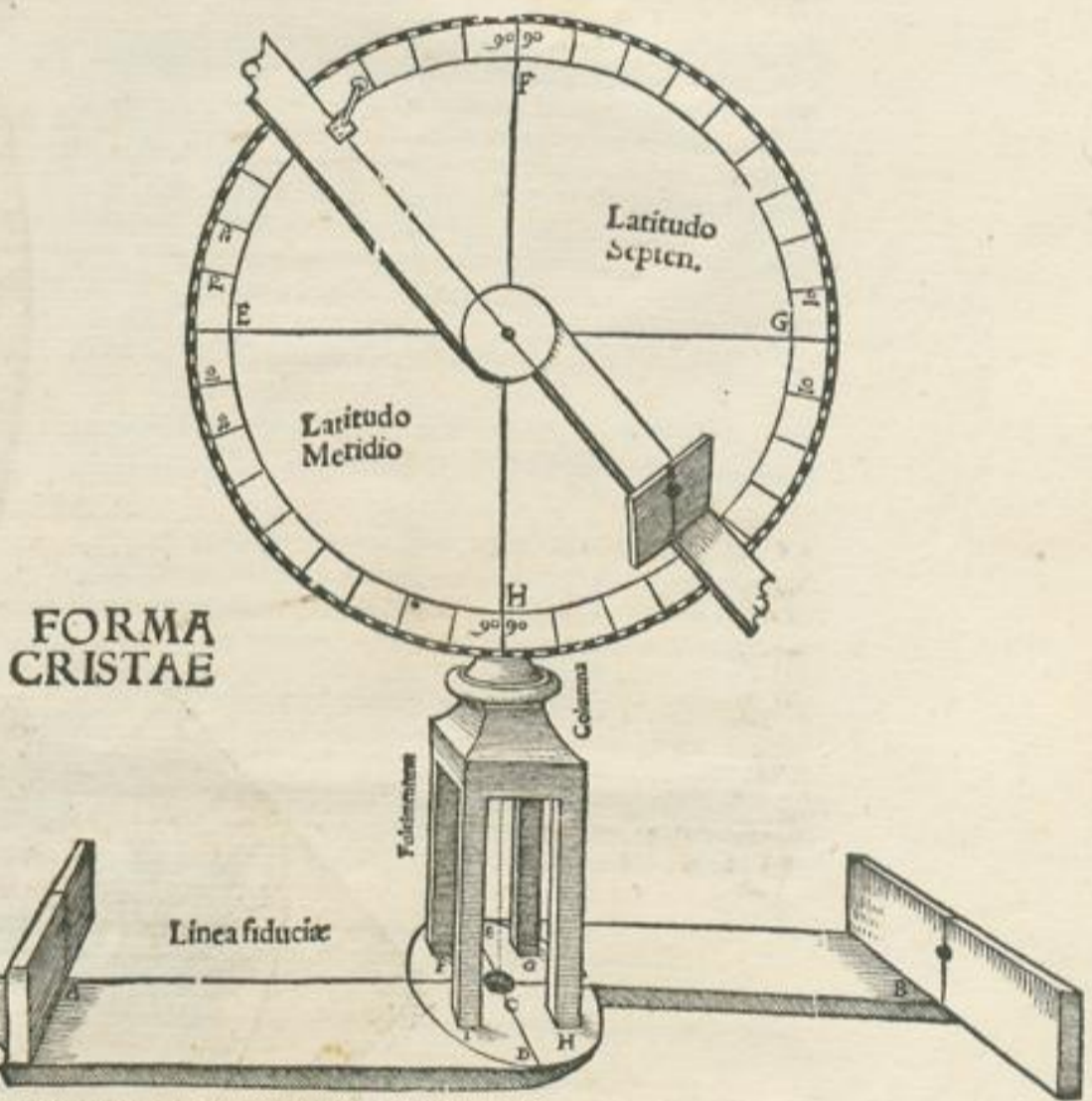

Regulam siue Alhidada preparaturus, lineam rectam fac super ligno aut lamina, eamque voca A B, in cuius medio pone C, & ex centro C circulum paruulum conforma, iuxta eam latitudinem ad quam habere cupis regulam, illum porro cum obliquo diametro diuide E C D, que tamẽ ad angulos rectos interfecerit cum linea A C B, Deinde duc æquidistantem A C ex puncto E, quæ longam voles habere regulam, similiter & ex D, lineam illam A C B lineam fiduciam dicere solemus. Deinde regulam porro tali longitudine, vt ex vtraque parte Zodiacum excedat, vtrinq; etiam tabulam pone cum foramine paruo, ita tamen, vt cum linea fiduciam recte conueniant. Mox foramina 4 fac in circulo paruo ex centro C descripto, vt crista ibi consistere possit, quæ literis F G H I sunt notata

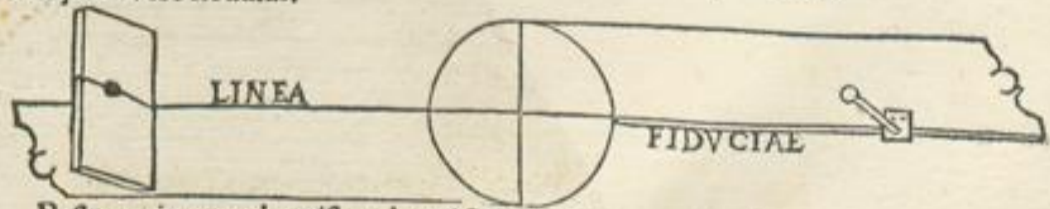
CAESAREVM

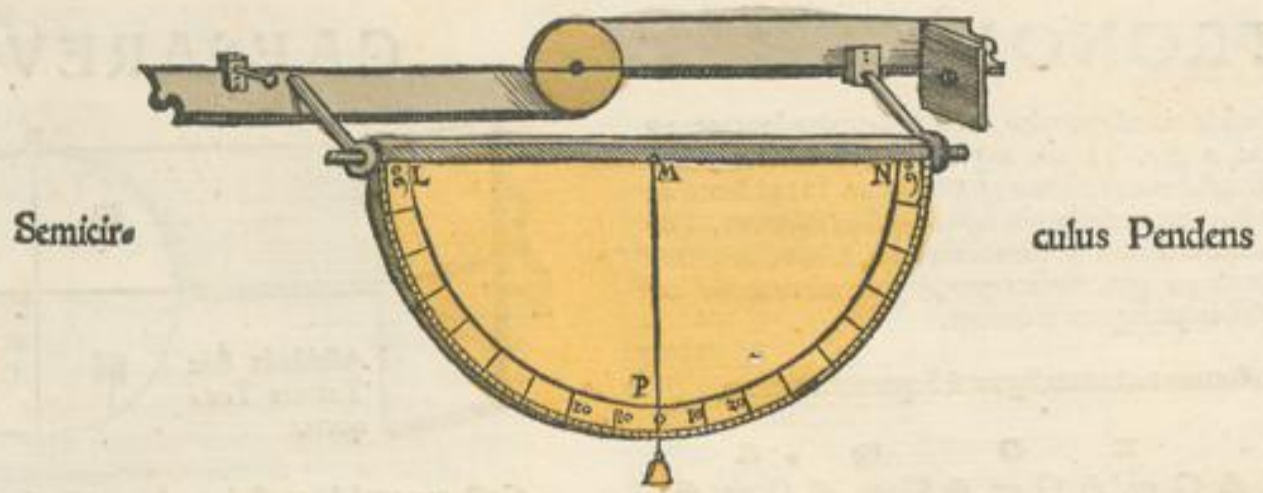
Cristam porro sic conficies, primum omnium columnulam fac paruum cum quatuor fulcimentis, quæ in supradictæ regulæ foramina F G H I orthogonaliter imponantur, superius autem super ipsam columnulam fulcimentorum, rotulam fac paruam, eam in quatuor partes æquales diuide, hoc est, in quatuor quadrantes, eo modo, vt diameter F H demissa vsq; ad regulam, directe in C centrum parui circuli cõsideret, alteraq; diameter E G per centrum cristæ transiens æquidistans sit lineæ fiduciam A B. Nam hoc tamen sic intellige, quali æquidistantes esse debeant in vna superficie, sed vt E G transeat per medium cristæ, noris etiam eam ipsam E G Eclipticam esse. Debent igitur numeri graduum in crista à linea E G sursum deorsumq; describi, vsq; in 90, & quicquid supra lineam E G est, latitudo septentrionalis dicitur; sub ea autem, latitudo stellæ vel planetarum meridionalis.

Ad extremum regulam alteram paulo subtiliorem confice, neque tam firmam, vt illam priorem, sed per omnia ad eundem modum vt in Astro labio formari solet. Consultum tamen hic equidem iudicari te non duas pinnulas hoc loco facere perforatas, sed vnã tantum cum foramine vnicò, instar granuli lenticulæ vnus diducto, ex altera autem parte filum tenuem erige, in eius summitate nodum fac paulo lenticula maiorem. Namque hoc probo non temere sed sæpe expertus, obseruationes stellarum recte admodum fieri per eiusmodi nodulos, pinnaculum autem cum foramine paruulo ad oculum verti semper debet, nunquam verò nodulus.

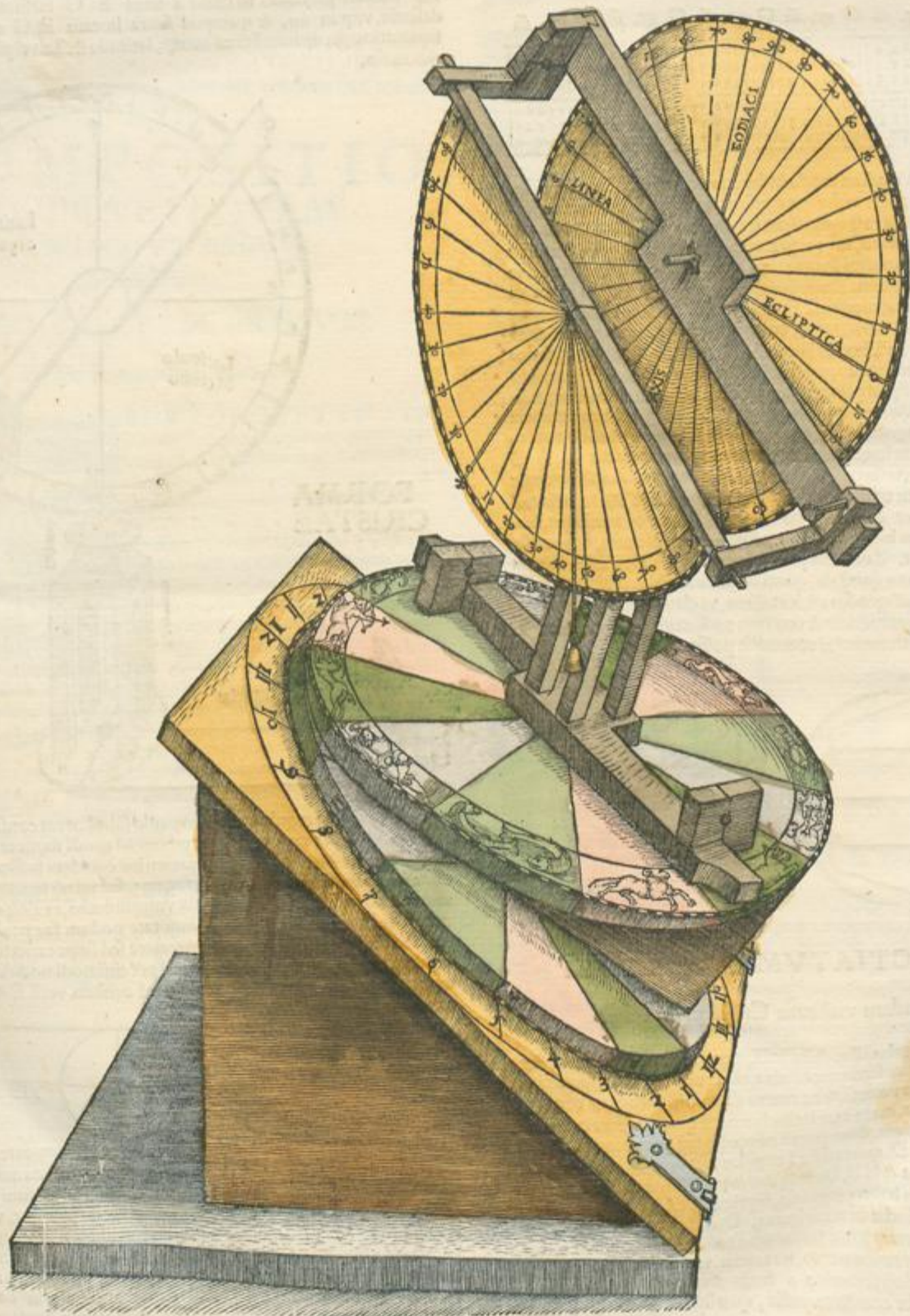

Postremo iam regulæ cristæ adnecti semicirculum oportet, illumq; pendere ex fulcimentis seu baculis paruis duobus in satis magna distantia, Cuius rei rationem experieris infra, quando Zodiacum Torqueti huc illuc promouebis. Porro semicirculus facta pendeat, vt diameter quoque L M N æquidistanter pendeat lineæ fiduciam ipsius regulæ, siue id altius siue demissius fuerit parum refert, modo circumferentia semicirculi in suos gradus 180. diuidatur, numeriq; à litera P vtrinq; versus diametrum L M N describantur vsq; in 90, atq; ex centro M filum pendeat cum massa plumbi exigua, sicut hic patet ex subiecta figura.

Et hæc quidem de compositione Torqueti dicta sufficiant, nunc adgrediamur qua nam via proxime
 vsum illius tradamus, pari tum facilitate tum breuitate, qua hæcenus compositionem docuimus.

**HAEC EST FORMA VIVAQUE TORQUETI MAGO SVIS, ET NVMERIS, ET CIRCV-
 lis, & lineamentis, & proportionibus veris perfectissimè exhibita.**

ASTRONOMICVM VSVS TORQVETI ENVNCTIATVM PRIMVM.

Signum & gradum Solis ad Singulos dies indagare.

GRADVM SOLIS ET SIGNVM si indagare cupis, principio fac cogites decreseat ne dies an augeatur, id vbi cognitum habes, Torquetum pone super aliquam superficiem planam horizonti aequidistantem, & in nullam partem deflexam, Deinde compassum pone super basim, ita, vt latus compassi aequidistet lineae C B vel etiam A B, nam ea vtraque meridiana est. Mox Torquetum simul cum horologio illo viato huc illuc promoue, tantisper dum magis nectem videris recte consistere, & latus basis A C versus meridiem vertere, sicq; noris Torquetum bene & ad omnem usum esse aptissimè compositum. Deinde si forte adcrevit tum dies versus Solem verte latus illud zodiaci, quod γ & δ & ϵ . continet, Sin autem decrevit, alteram partem quae ζ m. & reliqua signa descendencia habet, Post hæc altera manu regulam circumverte inferiorem siue turnum hinc inde, altera zodiacum totum donec solis radios per foramina duarum pinnularum exceperis in regula inferiori. Deinceps vide ad alicuius signi, quæ gradum linea fiducia ipsius Alhidadae ceciderit, & is tibi erit gra. in quo sol est illa die. Eundem quoque gra. statim quaere in zodiaco inferiori, & circumlustra apud quam horam, quæq; minuta illum repetias & hoc tibi tempus etiam horæ certæ atq; minorum erit.

ENVNCTIATVM SECVNDVM

Cognito iam Solis gradu, horam diurnam ex radiis solaribus cognoscere.

QUOD si etiam perspecto solis gra. horam interdiu scire desideras, age lineam fiduciae pone super gra. illum solis, totumque zodiacum vnâ cum regula huc illuc circumverte tantisper dum radius Solaris foramina pinnularum penetrat, & sic gra. Solis zodiaci inferioris, tibi horam & minuta monstrabit in æquatoris circulo.

ENVNCTIATVM TERTIVM

Quacunque hora diei signum & gradum lune inuestigare.

LRPCIPIO fac horam quaeras per primum illud vel enunctiata, & sic zodiacum tene (inuenta hora) immotum, regulam autem inferiorem simul cum crista verte versus centrum corporis δ , quæ si minor fuerit, quam vt centrum recte dignoscas, illud imaginare saltem, quumque sic lunam iuxta superficiem cristæ conspicias, regulam adsumme superiorem, eius pinnaculum perforatum verte ad oculum tuum, diligenter obseruans, quomodo lunam per pinnulam & nodulum istum deprehendas, id vbi recte feceris, iam tibi linea fiduciae regulæ inferioris gra. δ monstrabit in zodiaco, & linea fiduciae superioris regulæ distantiam ab Ecliptica, vel meridiem versus vel ad septentrionem.

ENVNCTIATVM QVARTVM

Horam tam diurnam quam nocturnam ex lunaribus radiis deprehendere.

LINEAM fiduciae regulæ inferis super gradum Lunæ colloca in Ecliptica, & vbi sic visum tuum per pinnaculum superiora, vel directe iuxta cristam perduxeris usque ad Lunam, tunc gradus Solis in zodiaco inferiori horam quaesitam tibi monstrabit in æquatore.

ENVNCTIATVM QVINTVM

Ex stella aliqua cognita horam noctis certam inuenire.

VM iam ex capite primo primi Cometæ cognitum habes & perspectum, quomodo colligas gra. longitudinis, & latitudinis, alicuius stellæ quam prius nosti, tunc regulam inferiorem in superiori zodiaco pone super gra. longitudinis stellæ, & regulam superiorem in crista colloca super gra. latitudinis simul, tamen hoc obseruans, an stella sit in latitudine septentrionali vel meridionali. Deinde zodiacum

CAESAREVM

zodiacum totum reuolue (regula tamen sic manentibus, immotis) huc illuc, tantisper dum stellam istam per superiorem regulam perspicere quaeras, vel ipso nodulo stili contegere, ita statim gradus solis zodiaci inferioris monstrabit tibi in æquatore horam noctis quaesitam.

ENVNCTIATVM SEXTVM

Stella fixa præcognita, reliquarum omnium, tam errantium quam fixarum vera, secundum longitudinem & latitudinem loca deprehendere.

EX priori propositione quaere horam per stellam aliquam fixam, ea inuenta, iam zodiacum habes ad illud momentum compositum, quem hoc modo serua immotum, & cristam huc illuc verte, regulam quoque ipsius attolle & deprime tantisper, dum stellam, cuius gradum scire cupis ad pinnaculum perduxeris, & sic linea fiducia regulæ inferioris gradum tibi monstrabit longitudinis stellæ, superior autem gradum latitudinis. Simulque hic discies meridionalisue sit an septentrionalis.

ENVNCTIATVM SEPTIMVM

Idem absque stellis præcognitis, efficere.

NUNC si stellarum tibi etiam ignotarum gradus longitudinis aut latitudinis certos nosse desideras, esto quod prius cognita habeas vera minuta horarum, idque per horologium rectissimum, ad eam horam & minuta promoue gradum in quo Sol est illo die, vel etiam ea ipsa hora, & habebis zodiacum sic recte ordinatum, deinde regulam superiorem verte ad quamcumque volueris stellam, & lineam fiduciae ambæ monstrabunt tibi superius & inferius gradum tum longitudinis tum latitudinis.

ENVNCTIATVM OCTAVVM

In cognitionem stellæ cuiusuis vel fixæ vel erroneæ citra præceptoris operam solo Astronomici præsentis auxilio peruenire.

IFORTE vnâ tantum stellam fixam cognoscis, & vtraque regulam ad gradum longitudinis & latitudinis illius reponis. Zodiacum quoque deinceps rectificas, sicque stellam aut planetam sine magistro aliquo cupis agnoscere, age, gradus ipsius tum longitudinis tum latitudinis ex Astronomico hoc nostro fac conuertas, vel ex tabulis Alphonsi, aut aliunde, & sic zodiaco recte composito, regulam inferiorem promoue super gradum longitudinis planæ vel stellæ fixæ, superiorem autem in crista pone super gradum latitudinis & mox per pinnaculum superioris regulæ intueri nodulum, qui tibi stellam contegit in caelo antea optatam, tantum nunc etiam vere inuentam.

ENVNCTIATVM NONVM

Ascendentem Zodiaci gradum cuius momento debitum, præsens per instrumentum oculari deprehendere.

NODIACO iam vnâ cum crista debite locato, veluti priora docuerunt enunctiata, punctum N in cristæ regula signatum versus signiferum (ea qua maxime horizontem supra videtur eleuari parte signifer) dirige, Cristam vero vnâ cum regula huc illuc, donec filum perpendiculari gradum semicirculi sui altissimum occupet, age. Dehinc Zodiaci gradum, quæ fiduciae linea exprimit, qualis est, vtrinque ab Horizonte situs 90 graduum obserua, cui si 90 alia adiciis gradus exortius vel ascendens resilit, si autem 90 demis, id si retro contra signorum ordinem in zodiaco numeras, occiduum siue descendens redundat.

ENVNCTIATVM DECIMVM

Expedita facilitate longitudinem regionis inuenire.

DECORVM est quod hic adgrediamur docere Lector, & hoc enunctiatio inuestigare. Quod si forte aliquot annis caelum nunquam videris: ignores etiam (quod fit non raro) vbi nam gentium, terrarum, locorumque sies, neque id inquirere possis, tua tamen adhuc fretus arte & industria, quam vel ex proterbio, Omnis terra alit, cupias ex te ipso id resciscere. En modum tibi quo in Torquetis huiusmodi inuenias facillime, Principio

ASTRONO. CAESAREVM

Principiò itaq; bene institutum te esse oportet in supputando motu lunari ad quilibet horas. Quodcumq; ergo siue interdiu siue noctu (modo Lunam videas) regionis inquirere longitudinem cupis, horâ aliquâ tibi certam propone, & zodiacum rectifica in die per Solem, noctu per planetam aut stellam aliquam fixam, quo sic apte composito, regulam superiorem simul cum crista versus lunam conuerte & inuenies verum gradum iuxta lineam fiduciae regulæ inferioris. Verum in longitudinis gradu considerando aspectuum diuersitas, nō nihil erroris ingerere potest, qua ratione etiâ in loci longitudine aberrare cōtingit. Proinde peccatum hoc, vt euitetur, 90 mus ab ascendente gradus, per enuntiatum precedens inquirendus est ante omnia, quo habito, regula ad lunam dirigenda, directa regula, si gradus lunæ idē cum 90 ab ascendente est, certus es lunam omni aspectus diuersitate, quo ad longitudinem carere. Ita etiam per gradum lunæ loci quoq; tui seu oppidi longitudinem cognoscere potes, si horam primo, vt nosti, requiris, horæ insuper gradum competentem, meridianoq; ingolstadiensi conuenientem ex lunæ theoricæ mutuaris. Motum tamē vnius horæ ex motu Lunæ diurno hic accipias oportet. Nam simul hac differentiam loci ex theoricâ reperti, & loci è Torqueto sumpti, habueris, eam per horarium motum diuidis. Quod quidem productum meridiani Ingolstadiensis & loci alterius propositi differentiam refert. Quod si locus Lunæ per Torquetum inuentus maior est, locum propositum occidentaliorem Ingolstadio esse designat, quamobrē ab Ingolstadio demendus est, Minor Torqueti gradus eo quē theoricâ ostendit, locum propositum Ingolstadio orientaliorem innuit, quare addenda ista longitudinis differentia est, vt vera loci longitudo oblata pdeat.

ENUNCIATVM VNDECIMVM

Ortum Solis & occasum, quantitatem quoq; diei & noctis inquirere.

RTVM Solis agnoscere volens, regulam fiduciae in feriore pone super gradum Solis in supremo zodiaco, & regulam criste superiorem super lineam E G. Dein zodiacum simul cum gr: Solis deuolue ad orientem (modo videas vt torquetum semper ex compassi regula, priusquam vti velis recte sit constitutum) & cantisper eum huc illuc verte dum filum cum massa plumbi in semicirculo super punctum P (qui nullus est gradus) dependat. Deinde vide quam horam gradus Solis Zodiaci inferioris demonstrat in æquatore, ea erit hora ortus simul & tempus seminocturnum, Complementum eius ad 12 occasum Solis simul & tempus semidurnum, quod idem est, relinquit. Duplicato tempus semidurnum, & habebis totius diei longitudinem, similiter tempus seminocturnum duplicatum, præbet tibi longitudinem noctis.

ENUNCIATVM XII. ET VLTIMVM

Horam occasus aut ortus stellæ, & arcum illius diurnum & nocturnum inuenire.

REgulam cum sua linea fiduciae pone in zodiaco super gradum longitudinis stellæ siue planetæ (quamuis latitudine stellæ hic parum indiges) cumq; gradū verte versus orientem tam diu, donec filum cum plumbo cadat super mediam lineam semicirculi, & sic gradus solis vbicumq; constiterit tibi monstrat horam & eius minutum, quo stella ista exoritur. Atq; cum tempore seminocturno operare sicut superiore enuntiatio edoctus es.

FINIS.

FACTVM ET ACTVM IN INGOLSTADII IN AEDIBUS
 ANNO MDCCLXXII. MENSE MARII.
 NATA REGIVM LITVORVM QVA
 DRAGESIMO MENSE
 MARII

IN INSIGNA PETRI APIANI CARMEN DIALOGICON CHRIS- TOPHORI STATMIONIS

M. D.

Cur Apianus habet primum noua symbola Petrus,
 Antea non illi munera fuerat domo?
 Ille sui generis primum decus extitit, vnde
 Nominis æterni talia dona tulit.
 Dic rogo cur Aquilam monstrat? quia gestit vt illa,
 Hic quoq; perpetuò cominus ire Ioui.
 Ardua cur nubes inter volat illa? quod ille
 Scrutetur cæli sydera summa poli.
 Cur nubes septem tantum? (mihi namq; videntur
 Non plures?) septem bis licet esse putes.
 Est bene, sunt septem, fieri non possit APELLI
 Hoc aliter, nubes exprimat ille modo.
 Hæc totidem cæli referunt errantia vasti
 Sydera, peruigili mente tuenda viro.
 Cur capitis summum, pedis ima vtriusq; sub auro
 Irradiant, reliquo corpore nigrat auis?
 Ingenium quouis quod habet preciosius auro
 Et mentem doctas fingere quæq; manus.
 Que duo si nusquam præsentis discere libro
 Si modo cui libeat, satq; superq; licet.
 Aurea quid clypeo superaddita quæso corona
 Vult sibi? Dicteum est regia stella decus.
 Hæc etenim velut ornato stat gloria cælo,
 Sic cæli docto vult decus esse viro.
 Conueniant certe studiis insignia summis
 Summa: nec à genio sunt ea dona leui.
 Autor honoris quis? deus est. Deus ille quis oro?
 Quintus Rhomano Carolus orbe potens,
 Vnum mens recte præfagiit: sed mihi dicas,
 Cur nam terreno des homini esse deo?
 Quid vetat assimiles rerum vel dicere eosdem,
 Cum præter loca nil separet hosce duos.
 Hic regit altra potens, hic terræ cuncta gubernat,
 Illum sceptrâ canunt, sceptrâ loquuntur eum,
 Ambo nonne vides Aquilæ velut alitis arma
 Et cælo & mundo clara subinde vehant?
 Hinc adeo vere similes dicuntur vtriq;
 Iuppiter ille poli, Iuppiter ille soli.

De Aquila P. Apiani à diuo Cesare Carolo Quinto pro insigni
 gentilicio eidem collata M Symonis Mincruui
 decaſtichon.

Cur Apianæ Iouisales gentis imago est?
 Ab Ioue q; cum Aquila multa Apianus habet,
 Fulminis illa instar cursum sub nubila condit,
 Ille celer penetrat nubila & astra polos,
 Aduerſis Solem radiis hæc cernit, at ille
 In Sole & cælo lumina fixa tenet.
 Fert volucrum primas super astra ministra tonantis,
 Astricolum nulli Petre secundus eras,
 Quam bene conueniunt data Cesare symbola rebus,
 Cesareis i genio numen inesse nega.

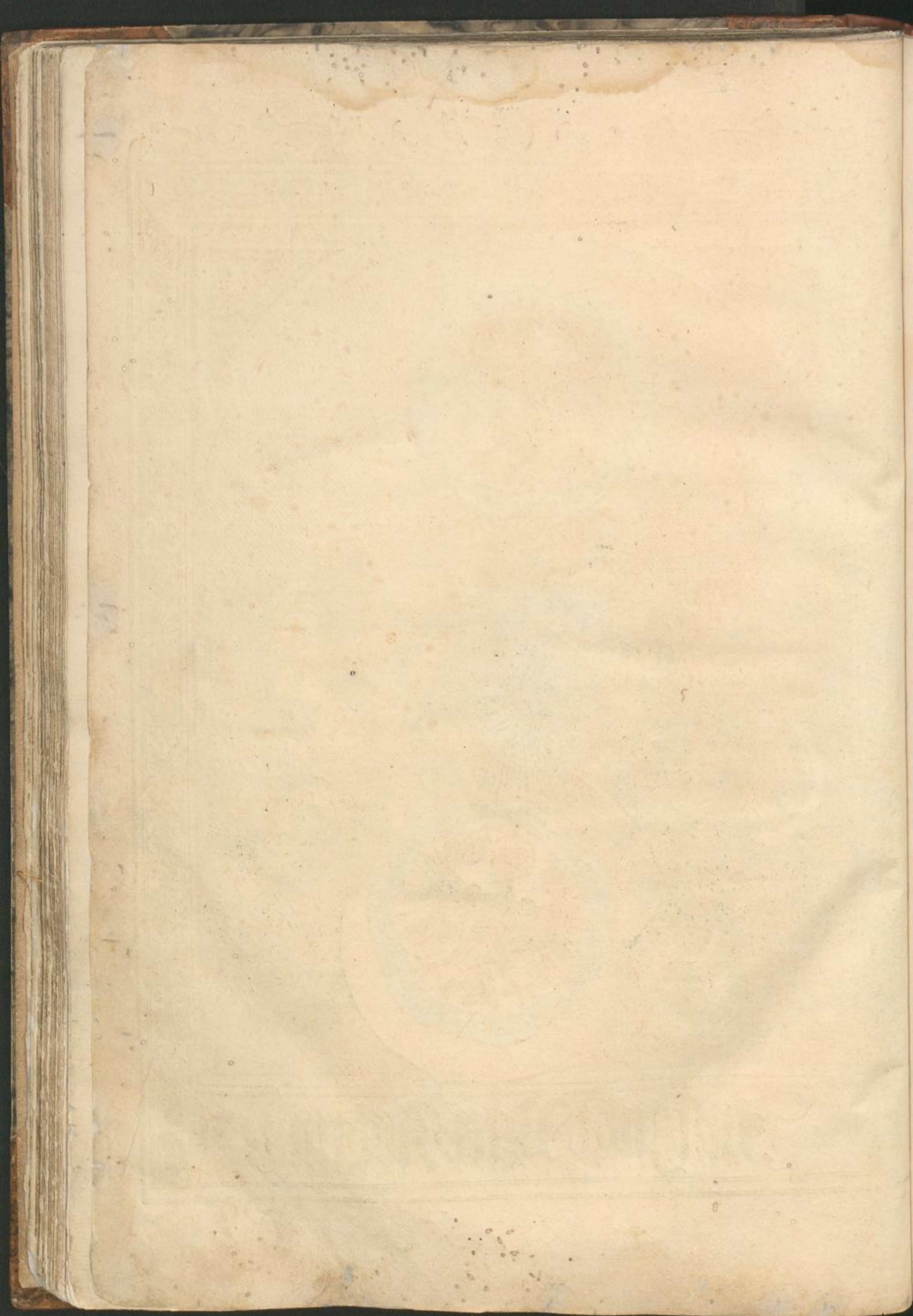
IN INSIGNIA P. APIANI, MATHEMATICI Ingolstadiensis, Marcus Tatius.

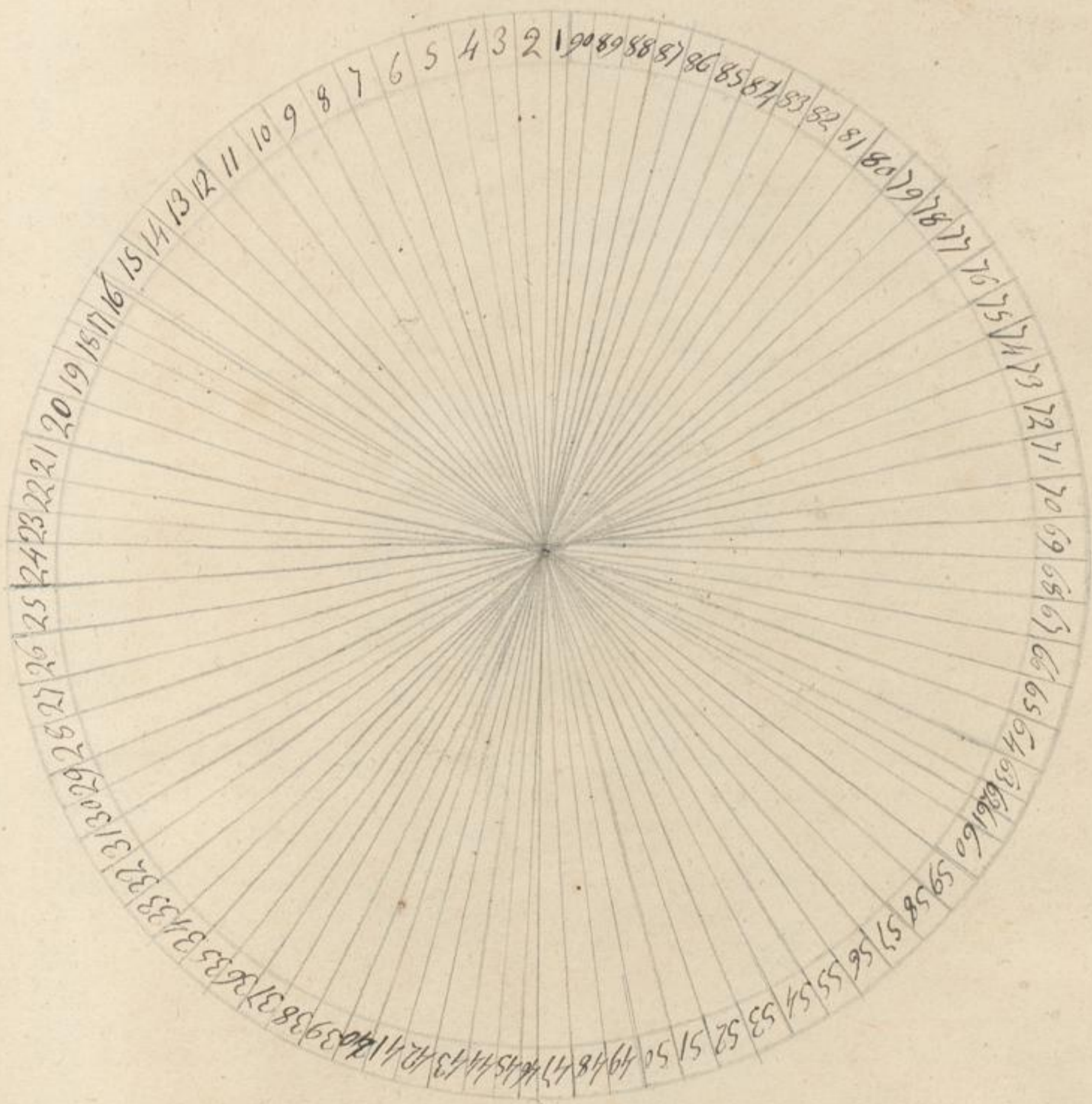
Iuppiter ortus erat, Crætaq; abductus in Idam
 Proliuori dederat Patris ab aure fugam.
 Dumq; ferit clypeos, atq; æra sonantia Gallus,
 Tutus inaudito quo flet ore Puer.
 Ecce pii sonitu Benevizi excita canoro
 Aduolat, Atq; Ioui mellâ ministrat Apis,
 Postquam igitur Patrem regno excussisset auito,
 Talia rex victor Iuppiter orſus ait.
 Lactis Amalthææ: ac Benevici munere mellis
 Cælipotens factus, præmium vtriq; dabo.
 Altera sydus erit: spectator syderis alter
 Gaudeat Astra animo supposituisse suo.
 Tantus apud Latias mutato nomine gentes,
 Qui Benevizus erat, post Apianus erit.
 Vtq; meus sublime volans in nubibus Ales,
 Solare aduerso respicit ore iubar.
 Tali Apianus idem speculabitur Aethera vultu,
 Cælestesq; suo numine pandet opes.
 Hinc diuina sua, ferat hinc insignia ab arte,
 Extensamq; Aquilam, Nubiagogiq; sinus,
 Errones septem septena volumina Nubis,
 Meq; Aquila authorem denotet ipsa Iouem,
 Lapsaq; Rhomanus post plurima sæcula Cesare
 Iusserit, hæc Quintus Carolus esse rata.

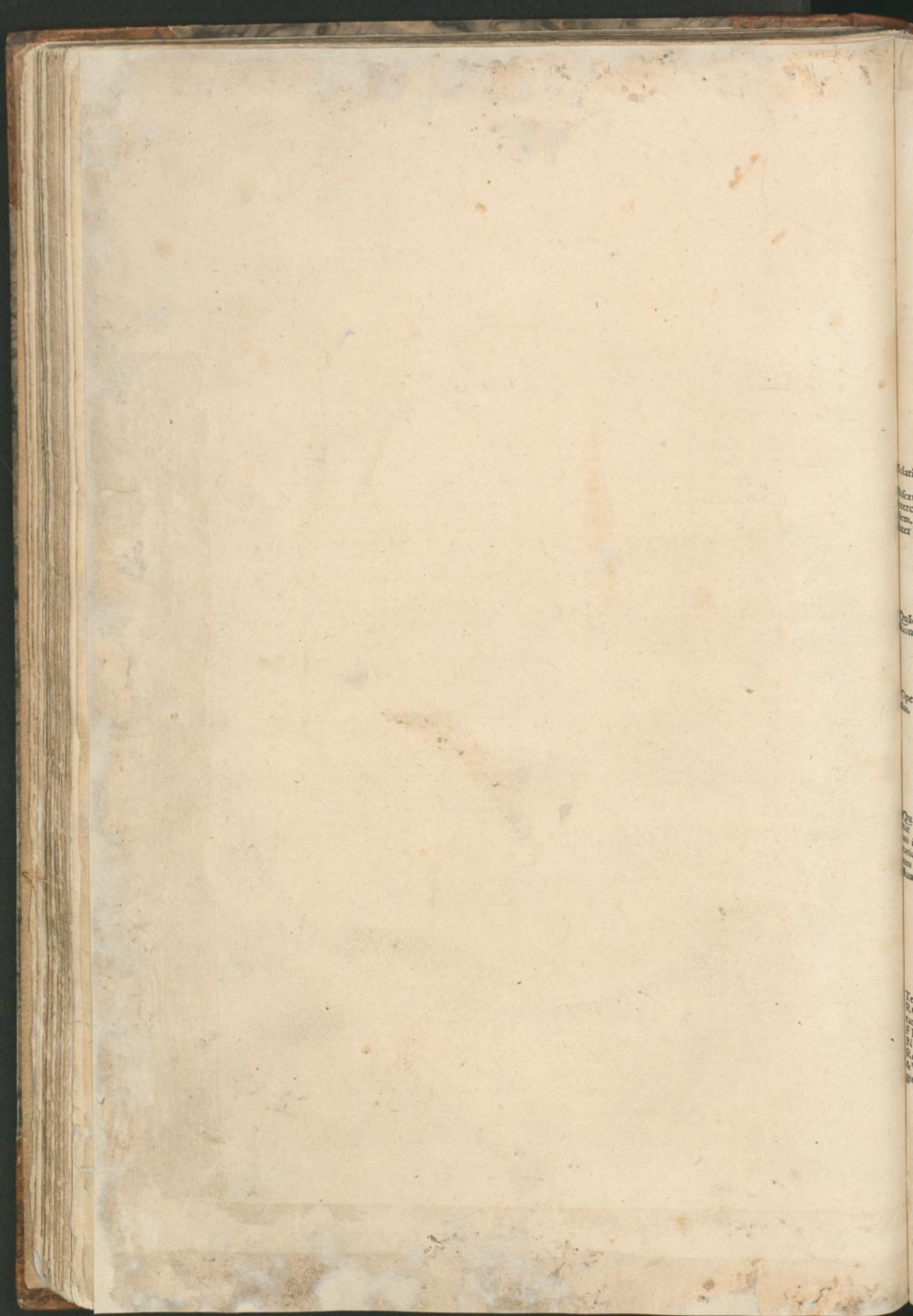

Insignia Petri Apostoli.

olar
sifex
terro
em.
sict

De
sunt

Ope
sunt

Qu
sunt
sunt
sunt

Te
R
F
N
R
sunt

ASTRONOMICI CAESAREI PER PETRUM APIANVM

MISNENSEM
EXACTISSIME CONCINNATI,
INDUCTIONVM, DEMONS-
TRATIONVM, EXEMPLORVM
FIDELISSIME REFERTI,
ENUNCIATVM PRIMVM.

Tempora sequentibus instrumentis usui futura, colligere.

ANNORVM DIVERSITA
tes, quae multifariae gentibus sunt, in praesentia, ne longior sim, praetermitto. Aliis enim, ut Romanis, annus Solaris, cuius principium Ianuarius est. Aliis, ut Arabibus, Lunaris, quem Septem-ber auspiciatur, habetur, etc. Huiusmodi autem varietates in vniuersum omnes semel missas facio, anno solari, quem nobis Sol cursu suo describit, tantummodo intuentur. Hic autem quia in atri Solis motu designatur (quandoquidem Sol non idem punctum quottannis assequitur, sed quartam partem vnius diei propemodum addit) facit, ut quartus quilibet annus integro die superet tres praecedentes, quod quare propterea uocatur intercalaris, quasi dicas Interpositus. Intercalare enim veteres appellabant, quod nos interponere. Et re ipsa unus dies interponitur, qui in alio non est. dicitur idem alio nomine Bisextilis. Hunc inquam rhorianam Solis annum in praesentibus sequar, secundum quem motus coelestes omnes inuenire docebo. Orsus eundem a Ianuario, qui est finis praecedentis cuiuslibet anni. Hoc ita intelligas volo, ut a meridie nouissimi diei Decembris, initium fiat. Astronomi etenim a meridie in meridiem perpetua rationes ineunt, sic ut tempus ante meridiem, praecedenti semper diei annumeretur. Cum autem motus coelestes ab anno Christi per omnia inuestigari, radicemque ad eundem annum ponam, Christi scilicet, non existimandum est vicissim quinquies diem Decembris me inuenire, tamen et eo Saluator noster natus sit, sed finem eiusdem anni. Astronomi siquidem veteres, sex illos dies, qui sequuntur a .25. in finem usque Decembris, abiecerunt, & radicem potius in vltimum diem eiusdem anni, in quo Christus Orbi editus est, retulerunt, ibique stabiliuerunt. Est autem finis illius anni, principium sequentis. Radicem ad diem natiuitatis Dominicae inquisituro, retro querendum erit, tot dierum spatium, ut dicetur. Hic tacere non possum haecenus ferè omnes errore proflati abominabili deceptos Astronomos, dum per Radicem Christi, stellae cursus, Coniunctiones, Oppositiones, Aspectusque reliquos, conati sunt deprehendere, aequa enim Communes & Bisextiles ratione se ponere non animaduertent, dum ante & post Christum annos, simili proportione diiudicarent, cum tamè Saluatoris nostri natiuitas non Communi uel Ciuili, sed intercalari anno contingerit. Atqui hoc dico commonefacies eos, qui instrumentis tabulisque illorum aliquando sunt usuri, quo id & agant cautius, & tentent prouidentius. In praesenti opere, nihil hoc ingeret dubium. Ad haec cum Astronomos antiquiores religione quadam videam radices suas variè ad regum ductum principia & interitus fundasse, ueluti ad obitum Philippi, & ad regni Nabochodonozoris initium. Memini ego pariter eorundem aliquot, sicut & memorabilem aliquot actorum, quale est diluuium illud vniuersale &c. Praeterea eiusdem rationis duxi, si aliquorum in superiorum doctrina & nomine Astronomos, aetates adducerem, ut si quibus ne qui cursus syderales ad eorum tempora, regerent, in promptu habere possint. Exempli gratia. Si nosse quis cupiat quae loca stelle Ouidii tpe, tenuerint, querat in sequenti tabula, quae Ouidius vixerit, Reperiet aut. 19. post Saluatoris anno eum obiisse, ad illud erit go anno numerum, stellarum motus inquirendi sint. Aliud. Audis quod diluuium ferè biennio praecesserit coniunctio magna. Hoc quod sit, ambigis. Annos ergo diluuii qui fuerunt, 3102. ante Seruatoris aduentum scribis, addis 2. & habes. 3104. Illi iam annu si examinas per instrumentum, quale infra patet, utrum in. 3104. anno coniunctio euenerit magna nec ne, coeustum liquebit. Adhuc aliud. Fertur luna eclipsis fuisse, secundo anno, post Augustissimi Caesaris CAROLI Quinti natiuitatem, uel proximo anno ante FERDINANDVM, Potentissimum Romanorum, Vngariae & Bohemiae Regem etc. natum, dubitans uero, utrum ita res habeat. Queret in tabula temporum nomen Regis FERDINANDI, iuxta illud enim annus post Christum, 1503. offertur. Videntur nunc, an priori, hoc est, secundo post sesquimillesimum Eclipsis Lunae uisa sit, 15. Octobris die fuisse, & tertia unius horae parte pomeridiana, reperitur. Eodem modo in consimilibus operaberis. Neque te latere uole Alonsum nobis esse ducem, quem sequimur

ASTRONOMIA CAESAREVM

sequitur, in anno, a diluuium vniuersali usque ad Christum summa, non autem Iudaeos, aut. 70. interpretes. Quando Moses ille legislator, temporis ab Adam usque ad Abraham elapsi, non ita accurata curam seculi nabundus habuerit. Post quem historiae deinceps consummationi diligentia, describi ceperunt.

SEQUITUR TABVLA TEMPORVM

Ab Adam ad Christum secundum Alonsum an:	6084 dies 121
A Creatione mundi ad Christum secundum 70. interp: an.	5199
A Mundi exordio ad Christi aduentum, fm Albumazar, an:	5328
A principio mundi ad Christum natum, fm Hebraeos anni	3952
Gigantes uiri famosi fuerunt ante Christum, annis	3724
Diluuium Noe praecessit Christum, annis	3101 dieb. 319
Confusio linguarum ante Chr:	3000
Moses in deserto praestitit genti Iudaeorum.	1495
Moses Legislator obiit ante Christum, annis	1470
Troia capta ante Christum	1149
Homerus poeta graecus floruit ante Christum	989
Hesiodus ante Christum claruit, annis	889
Dauid & Ezechiel prophetabant ante Christum	760
Rhoma condita est ante Christum 11. Kalen: Maias, ann:	753
Nabochodonozor regnare coepit ante Christum, ann:	746 dieb. 310
Mardocheus ante incarnationem agnoscitur, anno	721
Thales Milesius eclipsim praedixit, ante Chr.	584
Darius primus regnare coepit ante Christum, anno	521
Hippocrates Couis floruit ante Chr: annis	440
Asuetus qui Artaxerxes uocatur, ante Chr:	404
Helicon Cizicenus astrologus uixit, ante Chr:	400
Plato & Aristoteles philosophi claruerunt ante Chr.	343
Philippus pater Alexandri obiit ante Chr, an:	323 dieb. 51
A morte Alexandri Magni ad Saluatorem anni	311 dies 93
Timocaris astronomus considerauit stellas ante Chr.	292
Euclides geometer tpe Ptolemei primi regis Aegypti, an Chr.	291
Aratus poeta graecus: & astronomus an Chr:	282
Archimedes geometer praecessit Christum, annis	199
L. Aemilius Paulus, C. Sulpitius Gallus celp. d. pdix: an Chr.	172
Hipparchus in Alexandria considerauit stellas, an C.	120
Abrachis stellas in Rhodo contemplatus est, an Chr.	115
M. T. Cicero & Lucius Tarutius astro: claruerunt, an Chr.	59
Julius Caesar opa Soligenis astro. annu ad Solis cursu reduxit,	47
Virgilius poeta & Vitruuius architectus an Chr: floruerunt	45
Caesar obiit ante incarnationem Saluatoris anno	38 die 3
Ptolemei & regnum Aegyptiorum deserunt, an Chr.	30
Strabo Geographus antecessit incarnationem Christi	20

IN BET LEHEM IUDAE NASCITUR, quo anno coepit Christianorum salus.

T. Liuus patavinus & Ovidius poet: obierunt, an p ^o Chr.	19
Marinus Tyrius geographicus scriptor agnoscitur, p ^o Chr.	60
Andromachus Cr: ten theoretice inue. & Lucanus po. floruerunt	67
Agrias contemplatus est stellas in Bithinia, post partu uirginis	94
Proclus astrologus agnoscitur post Christum, anno	95
Mileus f. ut loca quaesit Rom: Christo nato, annis	99
C. Plinius Secundus perit, dum inuilit Vesuuu montem	112
Hadrianus Imperator p ^o Christum regnare coepit, annis	120
C. Iulius medicus Pergamensis sequitur Christum annis	142
Ptolemeus p ^o & mathe: Aegypt: obfauit stellas Alexan:	150
Diocletianus regnu incepit ab incarnationis anno	283 die 24
Iulius Firmicus Maternus & Mauortius Lollianus vixerunt	320
Concilium in Nicea congregat, in quo Arrius condemnatur	320
Theon & Pappus mathematici alexandrini floruerunt	390
Alcmcon medicus & astrologus claruit anno	490
Mahomet cum Sergio monacho in Arabia haesim inchoauit	622
Albumazar ab aliquib: lauar dictus scripsit circiter annu	844
Bassus, anno humanae salutis uitam egit vel circiter	849
Turcarum origo post humanam salutem, annis	870
Albategni mathe: in Aracta ci: Syriae considerauit stellas	880
Campanus philosophus & mathema: claruit an.	1031
Azophi Arabs stellas per imagines descripsit	1061
Auicenna medicus Hispalensis post Christum, anno	1100
Abraham Auenz: re Iudaeus & Auenzoar agnoscitur	1145
Hali Haben Ragel astron: arabs uixit, anno	1202
Alkindus phi ^o , medic ^o , & astron: floruit, anno	1235
Alphonfus Ro: & Hispaniae Rex & Astro: p ^o chr.	1251 dieb. 152
Vitellio mathem: scripsit ingens opus opticae, anno	1274
Guido Bonatus astro: floruit post humana salutem	1284
Ioannes de Gmunden mathematicus clarus habetur	1408
Arts impra: foria inuenta Maguntiae p ^o lo: Faustum	1452
Georgius Peurbachius germanus math. obiit an.	1462
Blanchinus Ferrariensis mathematicus claruit	1464
Ioan: Regimontan ^o mathe: germ: Romae ueneno int ^o mpr ^o	1467
Carolus Quintus Romanor ^o Impator nascitur, anno	1500
Ferdinandus Romanor ^o Vng. & Bohe: Rex nascitur	1503

B

Solaris ann?
Bisextilis &
intercalaris
l. are.
Quando Chri-
stus natus.
Operadi mo-
Quare fallan
Astro-
in compu-
tatione motu-
ante Chri-
Tempus CA-
ROLI Impe-
ratoris, &
FERDI-
NANDI
Rom. Bohe.
& Vngarie Re-
gis.

EVNCTIATVM SECVNDV

Octavae, Nonae, decimae sphaerae motus intelligere, Zodia cumq; secundum quem omnia sequentia instrumenta regulantur, verè imaginari.

NVLLA ERAT HIC OPVS declaratione, Decimae, Nonae, & octavae Sphaerae, cum sit institutum non aliud huius operis, quam docere, quomodo citra ullam speculationem motus caelestes inuestigentur. Verum, quia interdum controuersia quaedam suboriri solet, de principio Eclipticae, quae in duodecim signa distribuitur, & vtrum in octava, nona uel decima, poni debeat. Praeterea, cum crebra, per totum hunc librum, huius lineae, signorumq; duodecim, mentio fiat, committere non potui, quin statim ab initio, hoc dubium discuterem. Neminem latet, post septem errantium syderum orbem, adhuc tres superesse, Nempe octauum, cui stellae fixae insunt, Nonum insuper & Decimum, qui & vltimus est, Decima sphaera ab ortu in occasum 24 horis fertur, ueluti oculis Indies discimus. Videmus, n. quemadmodum Sol & astra reliqua (quae Sol vna violentissime rapit) oriuntur & occidunt. Nona ab occasu in ortum per caeli summum agitur, contraria decimae, & naturaliter loquendo, cursum suum in 40000. annorum absoluit. In huius cursus medio eclipticam, nos imaginabimur, signatam infra litteris C. A. E. M. Arietis initium est A, quod circuli intelligendus est circulus, qui in semidiametro nouem gradus complectatur, quiq; in duodecim signa diuidatur, non secus ac alius quidam circulus aut Epicyclus. Signa in eo notantur numeris à B versus C, quia B, parui huius cycli caput est, declinans in Septentrionem. Eodem modo cogita circulum paruum describi ex opposito litterae A, ubi librae principium statues. In hac inquam Nonae sphaerae ecliptica, 12 signa, si libet, loces, quoniam nulli usus sunt, praeter Arietis exordium, quod littera A, refert, Huic nono orbi octauum subesse intellige, Cuius mediū pariter ecliptica quaedam occupat, in qua punctum suppones, (quale sequens figura per H. litteram exprimit) quod item vocabimus initium Arietis, sed octavae sphaerae. Huius sphaerae motus, non est alius, nisi quod cum puncto minuti circuli rotetur, secundum signorum successum, hoc est, ab ipso B. versus C. cursum suum peragat per D. & E. rursusq; in B. 7000. annorum spatio, & ille motus trepidationis uocatur Sic etiam punctum diametrale, H. statues, quod librae principium appellabis, octavae sphaerae, & qualiter mobile cum principio librae nonae sphaerae. Et quamuis

Motus Nonae & Decimae sphaerae.

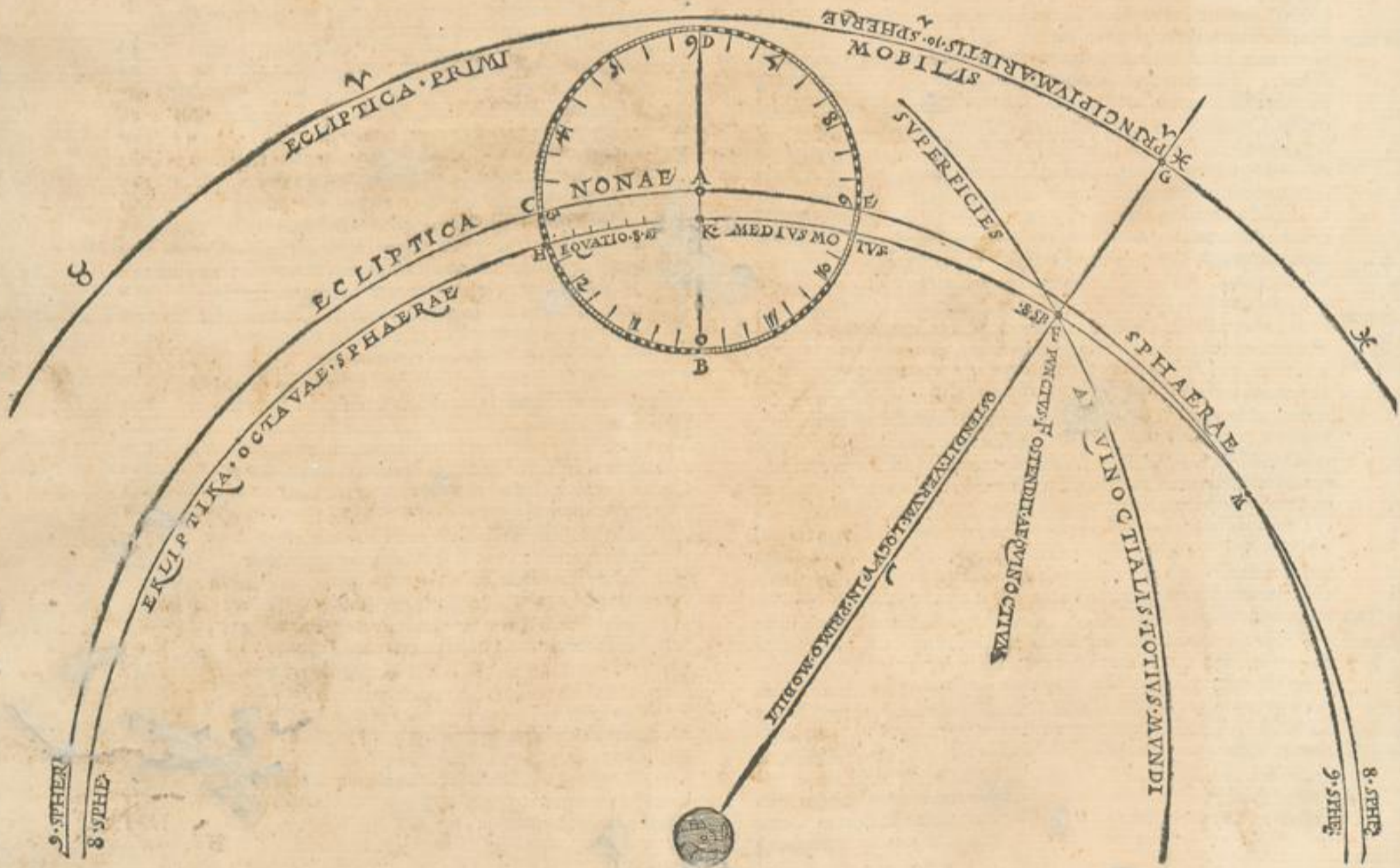
Motus Trepidationis.

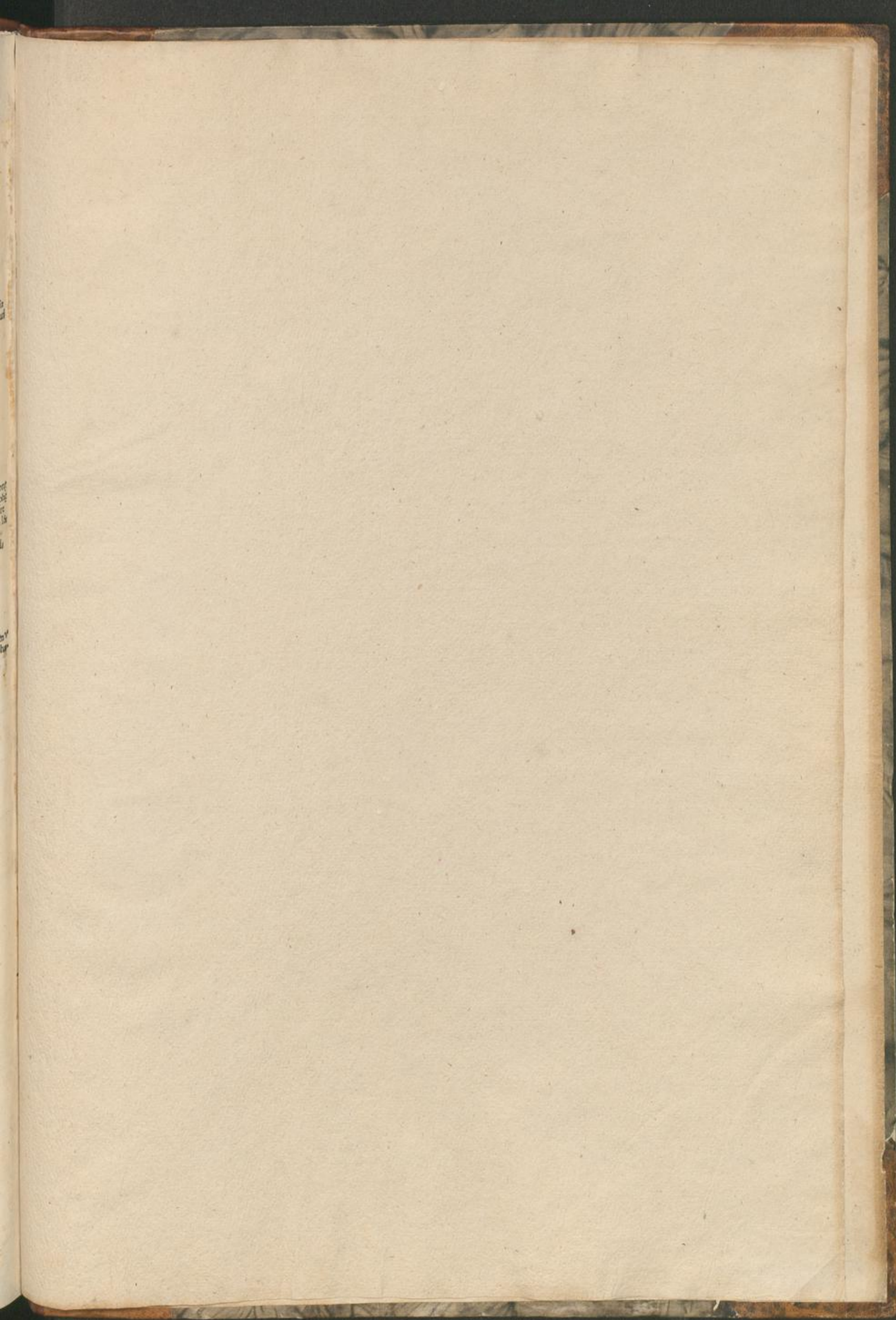
Et quamuis, H. punctus dicatur initium Arietis, reliqua tamen Zodiaci signa non sunt subintelligenda. Signiferum ergo, quo recte, imaginari notato. Primo Equinoctialem ab utroque polo aequidistantem, superficiemq; eiusdem, totam mundi machinam diuidentem. Post hunc superficiem eclipticam octauae orbis, eodem peruenire, uidelicet ad Decimum caelum. Et illic tandem veram eclipticam ostendi. In quo autem loco Equinoctialis cum ecliptica se interfecat, illic principium Eclipticae, primumq; Arietis punctus est. Hanc lineam una cum signis 12, ueluti secundum eam, omnia sequentia instrumenta accipienda venient. Interfectio Zodiaci & eclipticae punctum uerum equinoctii refert, quem simulac Sol intrat, Equinoctium uniuerso orbi efficitur. Sciendum tamen est punctum illum non semper eodem in loco sistere, sed subinde hinc illinc in aequatore mutari, sicut in epicyclo quodam, puncto augem mediam designanti usu uenit. Qua ratione equinoctia perpetuo variantur & anticipant. Tempore enim Christi uernale equinoctium contigit, 24. die Martii, In anno Bisextili, Communi uero 25. die Martii. Veluti nostro quo communibus annis 11. Martii, In tercalariis autem, 10. si modo tabularum calculis fidem non abrogamus, fieri solet. Quod pariter obseruatio umbræ radorum solarium attestatur, quae simplex & aperta est, & absq; instrumentis omnibus, in qualicumq; superficie, siue horizontali, siue verticali, siue inclinata, siue declinata, experiri potest. Equinoctii siquidem tempore, ex tremis stili, rectam umbræ lineam, signat perenniter, quae alias semper per obliqua, siue arcuata ab umbra describitur. Tam facili autem & expedita equinoctii inuestigatione existente, quis non admiretur quosdam tam ineptisse, ut cum conarentur romani emaculare Calendarium, equinoctium sint ausi in quintum Martii transferre, putantes se emendare, cum diebus quinq; integris imperfectiorem, quam antea esset, redderent. Motum itaq; octavae sphaerae, equinoctiiq; punctum, quo uerius intelligas exemplo opus est. Quo tempore Caesares maximi CAROLVS & FERDINANDVS nati sunt, motus octavae sphaerae medius, nullius signi, 11. graduum, 1. minuti, 40. secundorum ferè fuit. Idem q; motus erat principii Arietis Nonae sphaerae, à Christo genito, usq; sub decima. Initium uero arietis octavae sphaerae, à puncto septentrionali, B. quod est initium parui circuli usq; ad litteram, H. & hinc arcus octauae orbis, Argumentum dicitur. Vnde liquet Caesarem natiuitate Eclipticam octavae sphaerae eiusmodi fuisse, quae mota est per H. K. F. M. Arcus autem ab F. in K. usq; mediū eiusdem motus, à K. uero ad H. aequatio, quae erat, 8. graduum, 45. mi. prope. Iam medius motus aequationi copulatus, 19. grad. 46. mi. 40. secunda facit, id quod uocatur aux communis, totidem enim grad. mi. & sed stellae fixae, & auges, à Seruatore Christo, in tempora Caesarem usq; promouerunt. Quod si iam lineam fingas produci, ex centro mundi, per sectionem eclipticae octauae, simulq; equinoctialis, quae est punctus F. tum ostendet linea illa, principium Arietis in decima sphaera, iuxta litteram, G. q & punctus est aequinoctii, Et haec tenus demonstrasse sufficit.

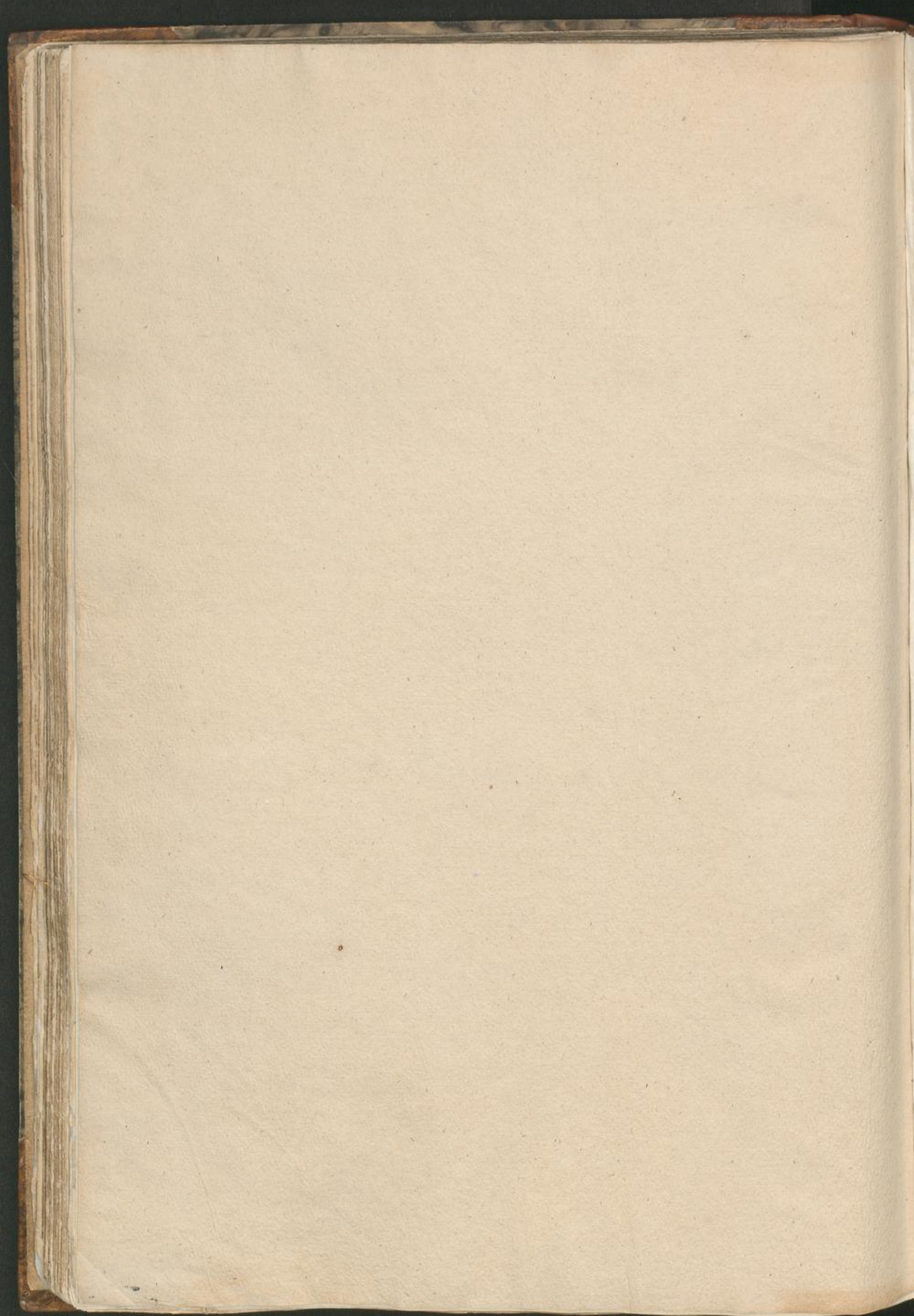
Aequinoctia perpetuo variantur.

Motus Nonae & octavae sphaerae tempore CAROLVS FERDINANDVS

Principium decimae sphaerae.

948

$$2^0 = \frac{4}{2}$$

